Міністерство освіти і науки України
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (м. Київ), кафедра корпоративних фінансів і контролінгу;
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (м. Харків), кафедра фінансів;
Одеський національний економічний університет (м. Одеса), фінансово-економічний факультет, кафедра фінансів, кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами

Збірник матеріалів

VIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених

м. Київ
15 листопада 2024 р.

КИЇВ 2024

УДК 658.14/.17:334.78]:005.334](06)
С 91

Оргкомітет конференції

Стеценко Б.С., декан факультету фінансів КНЕУ ім. В. Гетьмана, д.е.н., професор; **Мартинюк І.В.,** декан фінансово-економічного факультету ОНЕУ, к.е.н., доцент; **Терещенко О.О.,** завідувач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу КНЕУ ім. В. Гетьмана, д.е.н., професор; **Слатвінська М.О.,** завідувач кафедри фінансів ОНЕУ, д.е.н., професор**; Баранова В.Г.,** завідувач кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку ОНЕУ, д.е.н., професор; **Журавльова І.В.,** завідувач кафедри фінансів ХНЕУ ім. С. Кузнеця, д.е.н., професор; **Бабяк Н.Д.,** заступник зав. кафедри, професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу КНЕУ ім. В. Гетьмана, к.е.н., професор; **Свідерська І.М.,** заступник зав. кафедри, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу КНЕУ ім. В. Гетьмана, к.е.н., доцент; **Романишин В.О.,** заступник декана факультету фінансів, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу КНЕУ ім. В. Гетьмана, к.е.н., доцент; **Нагорний Є.О.** – ст. викладач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу КНЕУ ім. В. Гетьмана

Секретар: Круш В.В – ст. викладач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу КНЕУ ім. В. Гетьмана

Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету фінансів
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана»,
Протокол № 4 від 29.11.2024

Матеріали друкуються в авторській редакції.
Відповідальність за науковий рівень публікацій, обґрунтованість висновків, достовірність результатів, наявність плагіату несуть автори.

Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами: Зб. Матеріалів
С 91 VIII Всеукр. науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених [Електронний ресурс]. – К.: КНЕУ, 2024. – 723 с.

ISBN 978-966-926-512-8

Визначено ключові тренди та виклики, які постають перед корпоративними фінансами: охарактеризовано новітні інструменти фінансування корпоративного сектору; досліджено корпоративні фінанси в парадигмі сталого розвитку; обґрунтовано методики оцінки вартості бізнесу та моделі впровадження вартісно-орієнтованого управління; наголошено, що запровадження системи фінансового контролінгу в діяльність підприємств є ключовим напрямом розвитку бізнесу; визначено основні методи та моделі антикризового управління корпоративними фінансами в умовах військової агресії проти України; обґрунтовано інноваційні форми та фінансові інструменти активізації інвестиційної діяльності корпоративного сектору в умовах підвищених ризиків; визначено роль і значення ефективної фінансової інфраструктури та диджиталізації фінансового сектору.

УДК 658.14/.17:334.78]:005.334](06)

Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ забороняється

ISBN 978-966-926-512-8 © КНЕУ 2024

ЗМІСТ

Платформа І		
Новітні інструменти фінансування корпоративного сектору		
Алексеєнко Л. М., *Стецько М. В.,* *Квасовський О. Р.*	УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ У КОНТЕКСТІ БОРГОВИХ СУПЕРЦИКЛІВ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ	24
Веремієць М.Д.	СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	27
Веремієць М.Д.	ЛІЗИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВПЛИВ НА КОРПОРАТИВНИЙ СЕКТОР	31
Дмитренко О.С.	ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ	35
Мороз О.С., *Беренок В.В.*	ВПЛИВ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ТРАДИЦІЙНІ БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ ТА ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ	39
Нагорний І.А.	РОЛЬ ЄБРР У ФІНАНСУВАННІ ПРОЕКТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	42
Ольховик М.Ю., *Атаманчук Ю.С.*	ІНВЕСТИЦІЙНІ ФОНДИ З ФОКУСОМ НА ЕКОЛОГІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ (ESG) КРИТЕРІЇ	45
Павленко А.А.	ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ	49
Печена А. А.	ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	51

Побурко О.Я., Брикар О.М.	ПЕРСПЕКТИВИ МАСШТАБУВАННЯ БІЗНЕСУ ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ ПАЙОВИХ ФОНДІВ ІНВЕСТУВАННЯ В НЕРУХОМІСТЬ	54
Познанська С.О.	СТРАТЕГІЯ ОПТИМІЗАЦІЇ КАПІТАЛОВКЛАДЕНЬ ДЛЯ СТАРТАПІВ ТА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ	57
Росоха О.В., Терещенко О.О.	ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ: ОПТИМІЗАЦІЯ ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНФЛІКТИ ІНТЕРЕСІВ	60
Середюк В.Д.	БЛОКЧЕЙН ЯК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ	65
Фербей Г. М.	РОЛЬ КІЛЬКІСНИХ МЕТОДІВ У ПРОГНОЗУВАННІ ЕФЕКТИВНОСТІ НОВІТНІХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	69
Харенко Ю.С.	КРАУДФАНДИНГ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	72
Платформа ІІ		
Корпоративні фінанси в умовах сталого розвитку		
Гарькавий Д. М.	УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	76
Данченко А.О., Урванцева С.В.	ESG-КРИТЕРІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»	79
Зінченко А.О.	КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ КОМПАНІЙ (НА ПРИКЛАДІ ГРУПИ КОМПАНІЙ NOVA)	82
Кирилюк Р.Р., Мороз Н.В.	ФОРМИ МІЖНАРОДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ БАНКІВ	86

Козолій О.І.	КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКИХ РИЗИКІВ	89
Коломієць Д.О.	КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	94
Кондратюк І.С.	ESG-КРИТЕРІЇ ЯК НОВИЙ ДРАЙВЕР ТРАНСФОРМАЦІЇ КОРПОРАТИВНОГО ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ	98
Куліш Г.П., Євтєєва Є.Ю.	УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	101
Кущій А. В.	СКЛАДОВІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	104
Львович М. І., Діброва О.Л	ЕКОНОМІЧНІ КРИТЕРІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	107
Львович М. І.	ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	110
Малишко Є.О., Манченко В.В.	СТРАТЕГІЧНА КАРТА ЯК МЕТОД УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БАНКУ	113
Мамедова А.Е.	ЗВІТНІСТЬ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ЕЛЕМЕНТ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ БАНКІВ	116
Піщанський К.О.	ЕФЕКТИВНЕ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ПІД ЧАС ВІЙНИ	119
Побережець О. О., Корнилюк А. В.	ФІНАНСОВІ ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ ESG СТРАТЕГІЇ В ДІЯЛЬНІСТЬ КОМПАНІЙ	122
Потапенко Ю.Д.	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ	125

Птіцина О.Ю.	АНАЛІЗ СТАНУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ	128
Саврей К. М.	ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА	131
Самойлова А. Ю.	ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	134
Фербей Г. М.	КІЛЬКІСНІ МЕТОДИ ТА КЛАСТЕРНІ ІНІЦІАТИВИ В РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	137
Фербей Г. М.	РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ У СТИМУЛЮВАННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЧЕРЕЗ КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ В КРАЇНАХ, ЩО ПРОХОДЯТЬ ТРАНСФОРМАЦІЮ ДО ЄС	140
Чайковська Я.М.	КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	143
Платформа ІІІ		
Оцінка вартості бізнесу та вартісно-орієнтоване управління		
Kulikova A. V., Stashchuk D.M.	CHARACTERISTICS AND MAIN PROFIT GENERATION STRATEGIES IN CONTEMPORARY BUSINESS MODELS	147
Бульбич Ю.С., Терещенко О.О.	ВПЛИВ РИЗИКІВ БАНКРУТСТВА НА ВАРТІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА	150
Демидова Д. Ю.	БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	152
Єременко А.В.	НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ І ВАРТІСТЬ БІЗНЕСУ	155

Казнодій Є. В., Шевчук Н. В.	ДИСКОНТУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ЯК ОДИН ІЗ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ВАРТОСТІ КАПІТАЛУ	158
Колосов А.С.	МЕТОДИ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ — ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ КОМПАНІЇ	160
Лаукарт Ю.О.	ОЦІНКА ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ ТА ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ	163
Лебедєв М.В.	УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ БОРГОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА УМОВ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	167
Лінивий Ю.В.	ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЯ СТЕЙКХОЛДЕРІВ	170
Менабдішвілі Д.Г.	ОЦІНКА ВАРТОСТІ КОМПАНІЙ У ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД: АДАПТАЦІЯ МЕТОДІВ ДО СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВ	172
Мігель С.М.	ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ НА ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «СК «ПЗУ УКРАЇНА»	175
Пономарьова М. А., Крайтор С.Ю.	МЕТОДИ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ ТА ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	178
Селезньова Д.О.	ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ТА ПОРТФЕЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ	181
Щербак К.С., Мякишевська О.М.	ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ	185

Щербак К.С.	ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ МАКСИМІЗАЦІЇ ЇЇ ВАРТОСТІ	188
Платформа IV		
Фінансовий контролінг у бізнесі		
Yurkova V.A	COMPANY'S LIQUIDITY AND MODERN METHODS OF ITS ASSESSING	191
Бабяк Н. Д., Пономаренко Н.С.	ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ У ЛОГІСТИЧНІЙ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ПОРУШЕННЯ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАЧАНЬ В ЧАСИ ВІЙНИ	194
Глущенко М.Я.	ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ У БІЗНЕСІ: ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ІНСТРУМЕНТИ	198
Заболотня І. В., Куліш Г. П.	ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ КОНТРОЛЮ ЗА ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ	201
Колосов А.С.	БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНТРОЛІНГУ — МЕТОДИ СКЛАДАННЯ ТА АНАЛІЗУ БЮДЖЕТІВ	204
Кондратенко Х.І.	ПРОГНОЗУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	207
Кульбаба В. В.	ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ ПІДПРИЄМСТВА	210
Лега О. В., Прийдак Т. Б., Яловега Л. В.	КОРПОРАТИВНЕ ОПОДАТКУВАННЯ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ТА РОЛЬ ФАХІВЦІВ	213

Львович М. І.	БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ	216
Малишко Є. О., Ювченко М. Ю.	АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ	219
Матвієнко В.Р.	ФІНАНСОВІ РИЗИКИ У СФЕРІ ТОРГІВЛІ	222
Ніколаєва Т. О.	РОЛЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ У ФУНКЦІОНУВАННІ ПІДПРИЄМСТВ	224
Оксак А.М. Романишин В.О.	ІНТЕГРАЦІЯ CVP АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ: ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ	226
Павленко А.А.	ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ТА ІНФЛЯЦІЙОГО ТИСКУ В УКРАЇНІ	229
Пшеничний О. О.	РОЛЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	233
Саврей К. М.	СУТНІСТЬ, МЕТА ТА ФУНКЦІЇ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ	237
Самохвалова Д.І., Захарченко А.С.	ФУНКЦІЇ ТА ЦІЛІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ	239
Сандуляк А.Ю.	ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО БІЗНЕСУ	242
Свечіхіна І.І.	РОЛЬ КОНТРОЛІНГУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ КОМПАНІЇ	245
Селезньова Д.О.	ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ	248

Сорокан В.М.	ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	252
Стащук Д. М., Ващенко К. Р.	КОНТРОЛІНГ ЯК ВАЖЛИВА КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ БАНКОМ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ПРАКТИКИ	255
Стукало А.О., Артюх О.В.	ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ	258
Тутов В. О.	ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	261
Фербей Г. М.	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	264
Чамара Н.С.	ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ У БІЗНЕСІ	268
Шабельник П. А.	УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БАНКІВ	271
Платформа V		
Антикризове управління корпоративними фінансами в умовах військової агресії проти України		
Андреєва А. А.	РОЛЬ КРЕДИНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	274
Арустамян Н.К.	УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» ПІД ЧАС ВІЙНИ	277
Брана В.В.	РИЗИКИ ТА ЗАГРОЗИ ДЛЯ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД І СПОСОБИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ	280

Василенко М.Д., Островська О.А.	ПРЕВЕНТИВНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГННЯ БАНКРУТСТВУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	284
Гереш М.Ю., Островська О.А.	ФІНАНСОВА САНАЦІЯ В АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ КОМПАНІЄЮ: ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	288
Дембіцька Т.В.	ВПЛИВ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	292
Джаман Д.М.	АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ	296
Дядя Д.Є.	ДЕРЖАВНА АНТИКРИЗОВА ПОЛІТИКА ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ	300
Єзгор Є.В., Піддубний В.А.	ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ	303
Кіосева М.В.	ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	305
Кравченко А.С., Повар В.С.	РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ТА МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУЦІЙ У СТАБІЛІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ	308
Нечепуренко В.В.	УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ	311
Овчаркіна К. В.	ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ СТРАХОВОЮ КОМПАНІЄЮ	314

Павленко А.А.	ВПЛИВ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА ІНФЛЯЦІЮ ТА БЕЗРОБІТТЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	317
Пилипенко Г. С.	ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОМПЛАЄНС-МЕНЕДЖМЕНТУ В БАНКУ: НОРМАТИВНІ ОСНОВИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	320
Пісна В. О.	РОЛЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ У ПІДВИЩЕННІ РІВНЯ БЕЗПЕКИ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	323
Покровська А.П., Островська О.А.	ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА: РЕФОРМУВАННЯ ТА АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ДО УМОВ ВІЙНИ	327
Рябий І. Є.	ЕЛЕКТРОННА ТОРГІВЛЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ	330
Серіков В. Ю.	РИЗИК-ОРІЄНТОВАНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ, ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	334
Сіроштан Ю.О.	ФІНАНСОВІ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ	336
Смелянська В. В.	АУТСОРСИНГ ЯК МЕТОД АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	339
Ткачук А.О.	БІХЕВІОРИСТИЧНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНІ РІШЕННЯ НА РИНКУ КАПІТАЛІВ ЗА ГЕОПОЛІТИЧНИХ РИЗИКІВ	341

Ушеренко С.В., *Грищук А.С.*	УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРЕЗ ЙОГО РИНКОВУ ВАРТІСТЬ В УМОВАХ МАКРОЗМІН	345
Ушеренко С.В., *Косько О. В.*	МОДЕРНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ В КОРПОРАТИВНОМУ СЕКТОРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	349
Фербей Г. М.	АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ МАЛИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	354
Фербей Г. М.	УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	357
Фербей Г. М. *Островська О. А.*	ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА В АНТИКРИЗОВОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ: МІСЦЕ І ВИКЛИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	360
Хорольський М.В.	ОЦІНКА РИЗИКІВ ПОВ'ЯЗАНИХ З ВІЙНОЮ ТА ЕКОЛОГІЄЮ У КООПОРАТИВНІЙ СТРАТЕГІЇ	363
Хрущ А. В.	РОЛЬ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	366
Щербак К.С. *Островська О.А.*	ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: НАПРЯМИ АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ МЕТОДИК	368
Платформа VI		
Інвестиційна діяльність підприємства в умовах підвищених ризиків		
Бартяну А.М.	СТРАХУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ	371

Бевз Д. С.	ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	374
Безпалько Є.О.	СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙ У ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ	376
Бондар А. В., Мякишевська О.М.	ІНВЕСТУВАННЯ У БУДІВНИЦТВО ЖИТЛА В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ	379
Босий А.С.	ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ІНВЕСТИЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ БАНКУ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ	382
Веремієць М.Д.	ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	385
Волошин О.М.	ОРГАНІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	389
Гайченя І.Ю.	РЕЛОКАЦІЯ ЯК СПОСІБ ВІДНОВЛЕННЯ ТА ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	392
Данелюк І. Ю.	СТАРТАП ЯК ПРОГРЕСИВНА ФОРМА ІННОВАЦІЙНОГО БІЗНЕСУ	395
Данилюк К.В.	ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	398
Дехтяр О.Ю.	ЕКОЛОГІЧНІ ІНВЕСТИЦІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	401
Дубровський І. В.	ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	404
Журавель В.В.	ФОРМУВАННЯ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	407

	ДОМОГОСПОДАРСТВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ КРИЗИ: ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	
Зозуліна К. В.	РОЛЬ РИЗИКІВ У ПРИЙНЯТТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ	410
Каліберда А.О., Мякишевська О.М.	ІНВЕСТУВАННЯ В НЕРУХОМІСТЬ ЗА УМОВ ВОЄННИХ ДІЙ	413
Карцева Д. Ю.	ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНОГО РИЗИКУ (НА ПРИКЛАДІ ГРУПИ МЕТІНВЕСТ)	416
Кійко Ю. О.	ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ ТА ВИЯВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ВЕКТОРІВ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ	419
Ковриженко А.О.	ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКУ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ	422
Конюшняк С.Д., Галагуз А.В.	ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЯК НАПРЯМ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ	426
Корягіна Д.О.	ІНВЕСТИЦІЇ В СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЯК СПОСІБ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ	430
Котлова К. В.	ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ	433
Котляренко А.А.	ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ	435
Куліш Г.П., Зволінська М.О.	ІНВЕСТИЦІЙНА АКТИВНІСТЬ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ	438

Літвінова Л.Р.	ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ В ДОРОГОЦІННІ МЕТАЛИ В УКРАЇНІ	443
Ніколаєва Т. О.	ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	446
Онікієнко С.В., Літвинов О.В.	ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ОБЛІГАЦІЙ В УКРАЇНІ	448
Парпуланська А.О.	ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙ В НЕРУХОМІСТЬ У ВОЄННИЙ ЧАС	452
Погорілець А.В.	ІНВЕСТИЦІЇ В СТАРТАПИ: МОЖЛИВОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ	454
Пономаренко Н. В.	ОСОБЛИВОСТІ ВЕНЧУРНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ	457
Рудохліб Д.К.	ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ІНВЕСТИЦІЙ В ДОРОГОЦІННІ МЕТАЛИ	460
Сілакова Я.А.	МЕХАНІЗМИ МІНІМІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ У КРИЗОВИЙ ПЕРІОД	463
Суркова А. С.	ГЛОБАЛЬНІ СТАРТАП-ЕКОСИСТЕМИ	466
Фербей Г. М.	ВИКЛИКИ ВІЙНИ ДЛЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ НА ІНВЕСТИЦІЙНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	469
Фуркол К. А.	СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ	472
Харченко В.К.	ІНВЕСТИЦІЇ В ІННОВАЦІЇ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ	475
Цилюрик В.Д., Стащук Д.М.	КРЕДИТНІ РЕЙТИНГИ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ФАКТОР ЗАЛУЧЕННЯ БОРГОВОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ	479
Чудновець С. О.	ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ОДИН З ВАРІАНТІВ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА	482

Шкурат В. А., Маліновська О. Я.	ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	485
Янович К. В.	ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ТА ВИСОКИХ РИЗИКІВ	488
Платформа VII		
Роль ефективної фінансової інфраструктури у повоєнному відновленні України		
Bestuzheva Mariia	INSURANCE MARKET DEVELOPMENT TO SUPPORT UKRAINE'S FINANCIAL INFRASTRUCTURE	491
Maslii O.A., Smokvina V.V.	FINANCIAL SUPPORT FOR THE POST-WAR RECOVERY OF THE REAL SECTOR OF UKRAINE'S ECONOMY	494
Алексін Г.О.	СТРУКТУРУВАННЯ ФІНАНСУВАННЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ЗА ЦСР ООН	497
Ахмадуліна В.О.	СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ ЯК ЧАСТИНИ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	499
Бойко А.Л.	ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	502
Галагуз А.В.	ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	505

Жебровський Л. С.	ВЕНЧУРНЕ ФІНАНСУВАННЯ ПРОГРАМ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	508
Іванов В. Є., Красножон С.В.	ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ СВІТОВОГО БАНКУ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ВІЙНИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	511
Іванов І.О.	ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІДКРИТИХ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ	514
Казадаєва Т. В.	ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ	517
Кацімон І.М., Маліновська О.Я.	РОЛЬ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ В СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	520
Козуб Ю. С.	АНАЛІЗ СТАНУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	523
Коломієць В. І. Побурко О.Я.	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ КОРПОРАТИВНИХ ОБЛІГАЦІЙ В УКРАЇНІ	526
Колосов А.С., Семенова В.Г.	БОРОТЬБА З ТІНЬОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ: РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ	529
Колосов А.С.	МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ ЯК МЕТОД БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	532
Кузьменко Ю.О.	СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	535
Кульбака Д. С.	ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ	538
Леонченко В. С.	АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ	541

Майорова Т.В., Левковський М.А.	ФІНАНСУВАННЯ ПРОЄКТІВ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ	544
Ніколаєва Т.О.	СТАН ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	548
Охай В.В., Коваленко Ю.М.	РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВІЙНИ	550
Пислиця А.В., Щербак К.С.	ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПРОЩЕННОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ	553
Продун Л. М.	БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ЖИТЛОВОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ	556
Ракальська В. С.	АНАЛІЗ І ОПТИМІЗАЦІЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ	559
Саврей К. М., Діброва О. Л.	ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИСЬОГОДЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	562
Смігунов О. В., Мякишевська О. М.	РОЗВИТОК МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ДОСТУПНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК	565
Платформа VIII		
Диджиталізація фінансового сектору економіки		
Veremiiets M.D.	THE ROLE OF ZERO TRUST APPROACH IN ENTERPRISE MANAGEMENT AND INFORMATION SECURITY	569
Petrova Sofiia	TRANSFORMING FINANCIAL SERVICES: THE ROLE OF DIGITAL INNOVATION IN BOOSTING PRODUCTIVITY, INNOVATION, AND INCLUSION	572
Беспалько Є. Я., Урванцева С. В.	ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	576

Ботнаренко Ю. Ю.	ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ	578
Васильченко М.І.	ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ДОСЯГНЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ	581
Ватрушкіна М.О.	ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОПЕРАЦІЙНИЙ КОНТРОЛІНГ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ У ПРИЙНЯТТІ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ	584
Витвицька У. Я., Балицький Б. М.	ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІНАНСОВОМУ ПЛАНУВАННІ ТА БЮДЖЕТУВАННІ	588
Геріч Д.В.	ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВ	591
Гончарова А.А., Лелюк С.В.	ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ: АДАПТАЦІЯ ДО ГЛОБАЛЬНИХ ТРЕНДІВ	594
Греміт К. С.	БІРЖОВИЙ РИНОК ТОВАРІВ США	597
Грубник О.М.	СВІТОВИЙ ТРЕНД РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ	599
Здоренко Ю.С.	ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ (AI) ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ	601
Зелінська Є. Ю.	DIGITALIZATION OF THE FINANCIAL SECTOR OF THE ECONOMY OF UKRAINE TO REDUCE THE LEVEL OF SHADOW ECONOMY	604
Колосов А.С., Бондаренко П.В.	ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ У СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	607

Колосов А.С., Діброва О.Л.	СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ДІАГНОСТИЦІ ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ: ВЕЛИКІ ДАНІ ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ	611
Коробова Є. В.	БЛОКЧЕЙН ТА СМАРТ-КОНТРАКТИ ЯК ІНСТУРМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ	614
Кривощокова П. О.	ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	617
Крилова В. А., Ходаківський В. М.	ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ: ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ	620
Круш В.В.	ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	623
Кузьмак А.В.	ПРАВОВА СТАНДАРТИЗАЦІЯ БЛОКЧЕЙН В УКРАЇНІ	627
Кулікова Є.О., Колосов А.С.	МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	630
Лобода К.П.	КІБЕРСТРАХУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	634
Любченко І.А.	ПРОГНОЗУВАННЯ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ЗАЛУЧЕНИХ РЕСУРСІВ АТ «УКРСИББАНК»	637
Малишко Є.О., Малієва А.П.	СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ	640
Малишко Є.О., Михайлішина О. М.	ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	643

Матвієнко М.Р.	НОВІТНІЙ ФІНАНСОВИЙ СЕРВІС Р2Р – ЯК НАЙСУЧАСНІША МЕТОДИКА КРЕДИТУВАННЯ	647
Мороз Р.Р.	ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І МАШИННЕ НАВЧАННЯ У ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ: АВТОМАТИЗАЦІЯ АНАЛІТИКИ, ЧАТ-БОТИ, ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ КЛІЄНТІВ	650
Моцна М.А., *Іващенко А.І.*	РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ	653
Олійник Р.А.	ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ВІДБОРОМ, ОЦІНКОЮ РИЗИКІВ ТА УКЛАДАННЯМ ДОГОВОРІВ СТРАХУВАННЯ	657
Очеретюк А.Ю.	ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА ФІНАНСОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА	660
Павельчук К.А.	ІНВЕСТИЦІЇ У СФЕРУ ОСВІТИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ	664
Пєсня Ю. Д.	ВПЛИВ ІГРОВИХ ТОКЕНІВ НА БІРЖОВУ ТОРГІВЛЮ	667
Селезньова Д.О.	ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ БІЗНЕСУ	670
Середюк В.Д.	ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ	673
Середюк В.Д.	ПОТЕНЦІАЛ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНІ	678
Синишин О.Ю.	ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОЦІНЦІ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ	681
Снігаренко А.Ю.	ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІРЖОВОГО ТОВАРНОГО РИНКУ ЄВРОПИ	684
Снопик Ю.В.	ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ БАНКУ	686
Стукало А.О.	ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	689

Тіщенко Є.О.	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ	692
Тропініна Є.І., Добриніна Л.В.	ОПОДАТКУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	695
Трунько В.С.	ДИНАМІКА БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ ДОРОГОЦІННИМИ МЕТАЛАМИ	698
Тюпа О. О.	ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ФІНАНСАМИ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ	702
Ушеренко С.В., Хатнюк Т.О.	НОВІТНІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ ПІДПРИЄМНИЦТВА	705
Фербей Г. М.	РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ У ПРИЙНЯТТІ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ ВІЙНИ	709
Харламов А.Г.	ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	712
Цапяк А.В.	ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ ФОРЕКС	714
Чухно А.Р	СУЧАСНИЙ СТАН РЕЛОКАЦІЇ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	716
Яременко О.О.	ПОБУДОВА ПАНЕЛІ МОНІТОРИНГУ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ	719

Платформа І

Новітні інструменти фінансування корпоративного сектору

УДК 336.7

Алексеєнко Л. М.
д.е.н., професор,
професор кафедри управління та адміністрування,
Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Західноукраїнського національного університету
Стецько М. В.
д.е.н., професор,
професор кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу,
Західноукраїнський національний університет
Квасовський О. Р.
к.е.н., доцент,
Західноукраїнський національний університет

УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ У КОНТЕКСТІ БОРГОВИХ СУПЕРЦИКЛІВ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ

В економічній теорії ведеться дискурс щодо різниці між циклічними та структурними економічними вимірами [1; 2]. Циклічні виміри – це коливання економічної активності, що виникають внаслідок змін у попиті та пропозиції (періоди зростання та спаду). У таких випадках традиційні інструменти, зокрема грошово-кредитна та фіскальна політика, можуть пом’якшити тимчасовий спад і стимулювати економічну активність. Проте ці заходи здатні лише тимчасово полегшити ситуацію.

Структурні виміри, такі як надмірна заборгованість, виникають через глибокі економічні та інституційні дисбаланси. Їхнє вирішення потребує не лише стимулів, а й довгострокових реформ для трансформації економічних відносин. НБУ визнає, що потреба України у фінансуванні за негативного сценарію складає 187 млрд дол США [3]. Для досягнення консенсусу з МВФ і узгодження пакету фінансової підтримки актуалізується окремий план політико-оборонного вектору розвитку і реформування галузей та секторів України.

Грошово-кредитні заходи спрямовані на збільшення попиту шляхом підвищення доступності кредитів, але ці заходи сприяють накопиченню боргів. Це підсилює навантаження на економіку, створюючи ще більшу “боргову пастку”. Професор Принстонського університету Атіф Міан констатує, що залежність від кредитів для стимулювання попиту наражає на небезпеку світову економіку, тому необхідно виправляти фундаментальні дисбаланси [2].

Концептуально глобальні і національні економічні дисбаланси сприяють формуванню боргового суперциклу. Зростаюча економічна нерівність забезпечує концентрацію доходів і накопичення заощаджень у фінансових корпораціях. Тому значна частина доходів в економіці залишається нереалізованою у вигляді споживчого попиту. Фінансові корпорації направляють вільні інвестиції на фінансування боргових зобов’язань, підтримуючи борговий цикл, а не продуктивні чи соціальні інвестиції.

Борговий суперцикл характеризується тим, що накопичення боргу не призводить до відповідного зростання продуктивних інвестицій. МВФ визнає, що за екстремального (несприятливого) сценарію розвитку світової економіки борг може зрости приблизно на 20% ВВП понад базовий прогноз [4]. Високий рівень боргу відносно ВВП без зростання реальних інвестицій вказує на те, що значна частина фінансових ресурсів спрямовується на непродуктивні або спекулятивні активи, що не створюють нової вартості. Це знижує стійкість економічного зростання і збільшує ризик виникнення фінансових криз, оскільки борги не підкріплені доходами від продуктивних активів.

Економіці необхідно знайти способи відновлення рівноваги і подолання суперциклів боргу. Науково-методологічні підходи мають враховувати тренди, відповідно до яких структурні економічні зміни можуть сприяти довготривалому вирівнюванню. Економічна стабільність та зростання залежать від зменшення як боргового тиску, так і відносних дисбалансів, спричинених надмірною концентрацією багатства. Фіскальні заходи, такі як оподаткування багатства, можуть допомогти стимулювати витрати з боку найзаможніших, тим самим

зменшуючи їхній надлишок заощаджень. Цей надлишок часто спрямовується на непродуктивне кредитування, яке тільки підсилює борговий суперцикл.

Реформи мають сприяти розширенню можливостей інвестування і зниження надмірної залежності економіки від боргових ресурсів. Збільшення продуктивних інвестицій у будівництво, інфраструктуру та інновації створює нові можливості для економічного зростання [5]. Коли ці інвестиції фінансуються з інших джерел, а не з боргів, це не лише підтримує більш стійке зростання та відновлення економіки, а й зменшує ризики повторного виникнення боргових дисбалансів.

Глобальний надлишок заощаджень, який формується країнами з високим рівнем доходу і трендами до державних заощаджень, сприяє акумуляції фінансового капіталу, що шукає можливості для розміщення. В умовах недостатнього попиту фінансові інвестиції часто розміщують у низькопродуктивні боргові активи, підтримуючи борговий цикл. Загалом, якщо заощадження спрямовуються переважно в фінансові (пасивні, зокрема в золото як хеджуючий актив), а не на продуктивні активи (технологічний сектор), то це сприяє подальшому масштабуванню боргового суперциклу, оскільки економіка втрачає здатність підтримувати збалансоване зростання.

Підсумовуючи зазначимо, що масштабування фінансування інвестицій сприятиме довгостроковому відновленню економіки, оскільки продуктивні активи створюють додаткову вартість, яка з часом покриває витрати на обслуговування боргів. Економіка відбудови зможе підтримувати стабільний рівень сукупного попиту і регуляторності соціальних інвестицій в флагманські проєкти відновлення.

Список використаних джерел:

1. A Recovery Short of Europe Full Potential. URL: https://www.imf.org/en/Publications/REO/EU/Issues/2024/10/24/regional-economic-outlook-Europe-october-2024

2. Atif Mian. Breaking the Debt Supercycle. URL: https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2024/03/Symposium-Breaking-the-debt-supercycle-Atif-Mian

3 Пишний: на Заході відбувся злам. URL: https://www.holosameryky.com/a/pyshnyy-interview/7843694.html

4. We Can Do Better. URL: https://www.imf.org/en/News/Articles/2024/10/17/sp101724-annual-meetings-2024-curtain-raiser

5. Alekseyenko L., Tulai O., Dmytryshyn M., Bulavynets V., Savchuk S. Information Support for Financial Communication of Economic Recovery. In: Alareeni, B., Hamdan, A. (eds) Navigating the Technological Tide: The Evolution and Challenges of Business Model Innovation. ICBT 2024. Lecture Notes in Networks and Systems. 2024, vol 1083, pp. 269–282. https://doi.org/10.1007/978-3-031-67431-0_26

УДК 336.77:330.567.22(477)

Веремієць М.Д.,

здобувач освітнього ступеню магістр,

ОПП «Фінансовий менеджмент і контролінг»,

Науковий керівник: Баріда Н. П.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри банківської справи та страхування,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Споживче кредитування відіграє важливу роль у фінансовій системі України, забезпечуючи населення коштами для придбання товарів та послуг. Попри повномасштабну війну, попит на споживчі кредити зростає, що підкреслює актуальність розвитку цього сектору. Основними кредиторами виступають банки та фінансові установи, які пропонують широкий спектр

кредитних продуктів, включаючи кредити на придбання автомобілів, нерухомості, побутової техніки та інших товарів. Основні засади комплексного регулювання ринку споживчого кредитування в Україні регламентовано ЗУ «Про споживче кредитування» [1], мета якого – забезпечити захист прав позичальників через «встановлення вимог стосовно надання кредитодавцем переддоговірної інформації про умови кредитування, зазначення в рекламі, переддоговірній інформації та договорах реальної річної процентної ставки, обов'язковості оцінки кредитоспроможності позичальника» [2]. До основних видів споживчих кредитів належать цільові кредити на особисті потреби та кредитні картки з пільговим періодом для безвідсоткового погашення покупок.

За останні роки споживче кредитування в Україні зазнало значного зростання. Обсяги виданих кредитів збільшилися, а ринок став більш конкурентоспроможним (рис. 1). Так, за даними офіційної статистики НБУ, на кінець 2023 року відбулося зростання обсягів наданих споживчих кредитів на 12,9 % порівняно з 2019 р. та 3,9 % порівняно з 2022 роком [3].

При цьому, протягом останніх п'яти років понад 90 % (а у 2023 році – понад 96 %) усіх споживчих кредитів надавалося у гривнях. Аналіз надання споживчих кредитів за строками погашення свідчить, що більше половини кредитів надавалися терміном до 1 року і лише в межах 10 – 12 % – на термін більше 5 років [3]. На розвиток споживчого кредитування в Україні впливають різноманітні фактори, включаючи економічні, соціальні та правові аспекти. За останній рік спостерігається зростання попиту на споживчі кредити, що свідчить про підвищення споживчого попиту та довіру населення до фінансових установ [4].

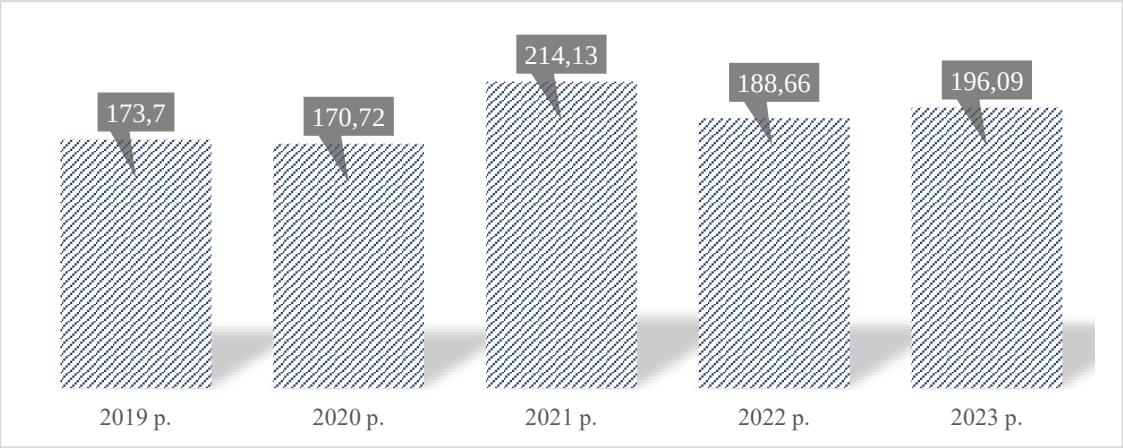

Рисунок 1 – Динаміка обсягів споживчих кредитів 2019 – 2023рр, млрд. грн.

Джерело: розроблено автором на основі [3]

Відповідно до рисунку 2, процентні ставки за кредитами резидентам в Україні демонстрували неоднозначну динаміку протягом 2019 – 2023 років. Після зниження ставки до 13,12% у 2020 році, у наступні роки спостерігалося її зростання, у 2022 році – 16,20%, така динаміка, ймовірно, зумовлена ескалацією воєнного конфлікту, що спричинило підвищення кредитних ризиків. У 2023 році процентна ставка продовжила нарощування, збільшившись ще на 3,6% до 16,79%.

Коливання процентних ставок можуть свідчити про ризики, притаманні споживчому кредитуванню в умовах воєнного конфлікту та макроекономічної нестабільності. Війна та економічна невизначеність призводять до підвищення кредитних ризиків, що відображається на зростанні ефективної ставки за кредитами. Це, своєю чергою, ускладнює доступ населення до кредитних ресурсів та підвищує навантаження на домогосподарства.

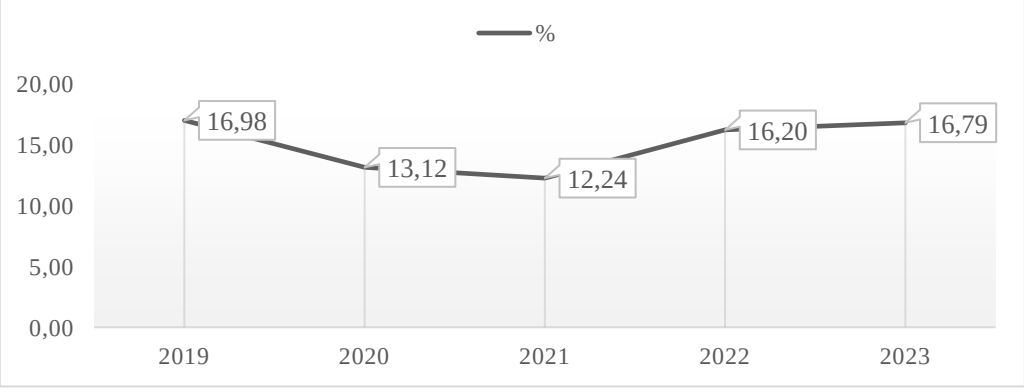

Рисунок 2 – Процентні ставки за кредитами резидентам 2019-2023 рр.,%

Джерело: розроблено автором на основі [5]

Одним із найбільших обмежень є високий рівень нестабільності в економіці. Поширена практика фіксації кредитів у іноземній валюті зробила багатьох громадян вразливими до змін валютного курсу та економічних коливань. Це створює ризики як для клієнтів, так і для банків, тому необхідно активно розробляти стратегії зниження цього ризику. Крім того, високі відсоткові ставки також ускладнюють доступність кредитів для більшої частини населення. Для боротьби з цією проблемою, фінансові установи та держава повинні спільно працювати над зменшенням фінансових бар'єрів для населення, шляхом зниження ставок, розвитку програм підтримки покупців, а також підвищення фінансової грамотності [2].

По-перше, наявність доступних і зручних кредитних продуктів стимулює споживчий попит, дозволяючи громадянам фінансувати велику кількість витрат, таких як придбання автомобіля, нерухомості, товарів довгострокового користування чи здійснення подорожей. По-друге, конкуренція на ринку сприяє поліпшенню умов кредитування для клієнтів. Фінансові установи постійно змагаються за клієнтів, що призводить до зниження відсоткових ставок, впровадження акційних пропозицій та покращення сервісу.

Таким чином, споживче кредитування має значний потенціал для подальшого розвитку в Україні. Досягненню цієї мети буде сприяти удосконалення регулювання фінансового сектору, захист прав позичальників, зменшення відсоткових ставок на кредитному ринку та збільшення доступності кредитів для населення, що у свою чергу буде сприяти економічному зростанню та покращенню якості життя населення.

Список використаних джерел:

1. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 р № 1734-VIII (в редакції від 01.01.2024). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text (Дата звернення: 05.11.2024р)
2. Споживче кредитування банками: високі ставки, низький рівень дотримання законодавства. Звіт за результатами дослідження ринку банківського споживчого кредитування (четверта хвиля). 2021. Київ. URL:

https://www.sapiens.com.ua/publications/socpol-research/186/Ukr-Banks-Mystery-Shopping-Report-Oct-2021.pdf (Дата звернення: 05.11.2024).
3. Статистика фінансового сектору. Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial (Дата звернення: 05.11.2024).
4. Опитування про умови банківського кредитування, IV квартал 2024 року. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/opituvannya-pro-umovi-bankivskogo-kredituvannya-iv-kvartal-2024-roku (Дата звернення: 05.11.2024).
5. Статистика фінансового сектору. Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/files/4-Financial_markets.xlsx (Дата звернення 08.11.2024р)

УДК 336. 338.1

Веремієць М.Д.,
здобувачка освітнього ступеню магістр,
освітня програма «Фінансовий менеджмент і контролінг»,
Науковий керівник: Свідерська І.М.,
к. е. н., доцент
кафедра корпоративних фінансів і контролінгу
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ЛІЗИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВПЛИВ НА КОРПОРАТИВНИЙ СЕКТОР

Згідно із чинним законодавством України, лізинг – це спеціальна форма господарської операції, у якій лізингова компанія купує обладнання або активи від постачальника і здає їх в оренду клієнту на певних умовах і протягом визначеного періоду за грошову винагороду [1]. У результаті це призводить до подальшого переходу права власності на ці активи до клієнта.

Фінансовий лізинг є одним з важливих інструментів фінансування для бізнесу в Україні. За умов фінансового лізингу клієнт бере на себе зобов'язання

сплатити повну вартість майна протягом встановленого лізингового періоду, після чого отримує можливість придбати це майно у власність [2]. Цей фінансовий інструмент особливо популярний серед представників корпоративного сектору, оскільки дозволяє оновлювати основні засоби без значних одноразових капіталовкладень.

Аналізуючи ринок лізингу в Україні, можна констатувати стабільний рівень розвитку. Спостерігається загальна тенденція до зростання кількості договорів фінансового лізингу протягом періоду з 2020 по 2024 роки (рис. 1), що свідчить про відновлення довіри до інструменту фінансування. Більш того, кількість договорів зростала у 2020 – 2021 роках, досягнувши пікових значень у 4 кварталі 2021 року – 26 706 одиниць. Проте, у 2022 році відбулося різке зниження кількості договорів фінансового лізингу, що безпосередньо пов’язано із загостренням воєнної ситуації та підвищенням ризиків для інвесторів, які стримували залучення нових угод. Крім того, кількість установ, які мають діючу ліцензію на надання послуг фінансового лізингу, значно зменшилась: станом на II квартал 2024 року їх налічується 261, що є зниженням на 46% порівняно з IV кварталом 2021 року, коли кількість таких установ становила 487 [3].

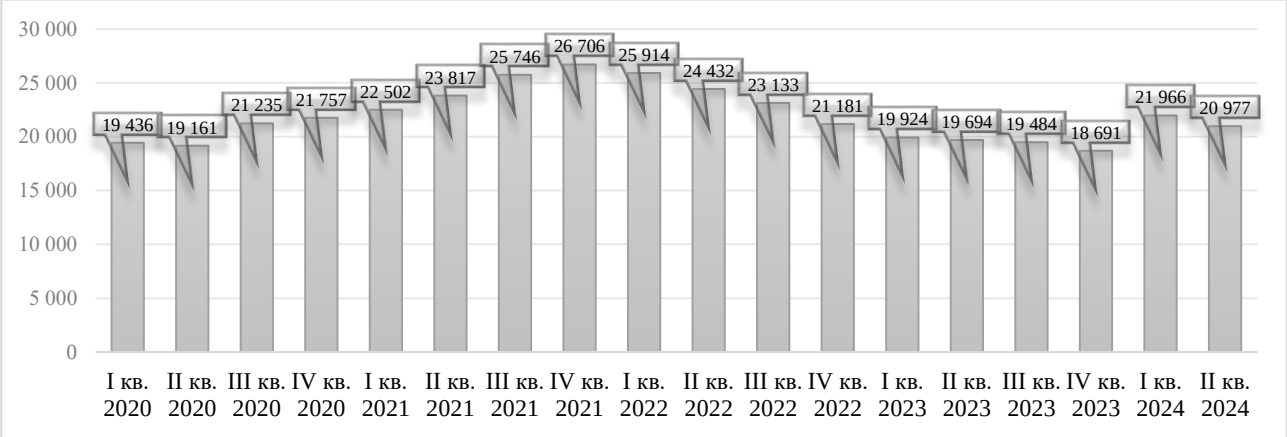

Рисунок 1. – Динаміка кількості укладених договорів фінансового лізингу в Україні за 2020 – II квартал 2024рр, од.

Джерело: розроблено автором на основі [3]

Аналіз лізингового портфеля за видами економічної діяльності демонструє суттєве зростання вартості об'єктів лізингу з початку 2023 року до II кварталу 2024 року (рис. 2). Найбільш помітне зростання відбулося в ключових

галузях корпоративного сектору, що може свідчити про активізацію інвестиційної діяльності.

Рисунок 2. – Вартість об’єктів лізингу в портфелі договорів фінансового лізингу за видами економічної діяльності, II квартал 2024 р., млн. грн.

Джерело: розроблено автором на основі [3]

У II кварталі 2024 року найбільшу частку лізингового портфеля становить сільське господарство, лісове та рибне господарство – 7 330,9 млн. грн. або 33,5% від загальної суми. За ним слідують оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 3 987,3 млн. грн. (18,2%) і транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 2 727,9 млн. грн. (12,5%). Ці три сектори разом формують понад 64% загального обсягу лізингових договорів, що вказує на їх критичну важливість для економіки.

Також важливим є ефективна організація лізингових операцій українських підприємств з іноземними контрагентами, адже операції з міжнародного лізингу в Україні є незначними. Світовий ринок лізингових послуг характеризується низькою концентрацією, у 2021 році десять найбільших компаній займали лише 8,15% ринку [4].

В умовах воєнного стану доступ до фінансових ресурсів для бізнесу обмежений, а ризики значно зростають. Програма "Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%" є однією з важливих ініціатив, спрямованих на підтримку українських малих і середніх підприємств, реалізується за підтримки уряду України [5]. Механізм програми дозволяє підприємствам фінансувати придбання обладнання, транспорту, сільськогосподарської техніки тощо, без значних

початкових інвестицій, сплачуючи лише щомісячні платежі. Програма сприяє відновленню виробничих потужностей, забезпеченню конкурентоспроможності підприємств та підтримці робочих місць, що критично важливо для соціально-економічної стабільності.

Таким чином, лізинг в Україні набуває дедалі більшого значення як інструмент для підтримки та оновлення основних засобів у корпоративному секторі. Незважаючи на економічні виклики, ринок лізингу демонструє стабільний розвиток та адаптацію до нових умов. Розвиток міжнародного лізингу сприятиме залученню іноземних інвестицій та доступу до сучасних технологій. Державна підтримка та партнерство з іноземними компаніями підвищать ефективність лізингових операцій, що стане важливим кроком для модернізації української економіки.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 16.12.1997 № 723/97-ВР (в редакції від 02.10.2001). URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_104800-98 (дата звернення: 12.11.2024).
2. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 04.02.2021 № 1201-IX (в редакції від 01.01.2024). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text (дата звернення: 12.11.2024).
3. НБУ. Наглядова статистика. Показники діяльності фінансових компаній та лізингодавців. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Financial_companies_2024 (дата звернення: 13.11.2024).
4. Рибчук А. Сучасні тенденції світового ринку лізингових послуг. Економіка та суспільство 2022 (42). URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1644/1581 (дата звернення: 13.11.2024).
5. ФРП. Інформація про результати Державної програми «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%» URL: https://bdf.gov.ua/informatsiia-pro-rezultaty-derzhavnoi-prohramy-dostupnyy-finansovyy-lizynh-5-7-9/ (дата звернення: 14.11.2024).

УДК 658.14:005.21](477)

Дмитренко О.С.,
студентка 4-го курсу факультету фінансів,
ОПП «Корпоративні фінанси»,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Кудик Т. О.,
к.е.н., доц., доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

Інноваційні фінансові інструменти відіграють важливу роль у бізнесі, особливо в умовах війни в Україні. Актуальність цього дослідження здійснюється в необхідності комплексного аналізу інноваційних фінансових інструментів, які сприяють стійкому розвитку українських підприємств під час війни та в післявоєнний період.

В умовах економічної невизначеності та кризових ситуацій, таких як війна в Україні, підприємства змушені шукати альтернативні інструменти фінансування, включаючи інноваційні методи. Інноваційні фінансові інструменти стали важливим механізмом розвитку українського бізнесу, особливо в період війни, коли традиційні джерела фінансування суттєво скоротилися. [1, 2].

У період з 2021 по 2024 рік багато українських підприємств активно впроваджували новітні фінансові інструменти, щоб не тільки вижити під час кризи, але й знайти нові можливості для зростання. Нижче наведені приклади того, як інноваційні фінансові технології стали основою для успіху українських бізнесів у складні часи.

Краудфандинг і краудлендинг стали важливими способами фінансування для українських підприємств у час війни. Ці інструменти дозволяють залучати кошти від громадськості через онлайн-платформи. Наприклад, український бренд "Avtandil" запустив краудфандингову кампанію на Kickstarter, щоб подолати втрати ринків і розвинути виробництво. Це допомогло зберегти робочі місця та вийти на ринки Європи й США.

Фінансові деривативи стали корисними для великих підприємств, зокрема в аграрному секторі, для хеджування валютних ризиків і цінових коливань. Так, агрохолдинг "Kernel" використовував деривативи для стабілізації фінансових показників у період кризи.

З початку війни в Україні криптовалюти стали альтернативним інструментом для проведення фінансових операцій. Їхня популярність значно зросла завдяки можливості швидко та безпечно проводити транзакції навіть у умовах обмеженої банківської інфраструктури. (табл. 1)

Таблиця 1- Рейтинг криптовалют за капіталізацією (станом на 2023 р.)

№	Назва	Ринкова капіталізація (млрд $)	Ціна ($)	Кількість монет
1	Bitcoin	756	38,689	19,547,217
2	Ethereum	251	2,087	120,099,597
3	Ripple	33	0,6129	52,214,711,155
4	Solana	25	59	342,743,124
5	Litecoin	5	71	74,499,656

Джерело: розроблено автором на основі [5].

Одним із найбільш помітних прикладів стала платформа "Aid For Ukraine", що використовувала криптовалюти для збору коштів на гуманітарні та військові потреби. У перші місяці війни було зібрано понад 60 мільйонів доларів у різних криптовалютах, що дозволило швидко фінансувати закупівлю необхідних ресурсів та підтримувати волонтерські організації. Криптовалюти відіграли важливу роль у фінансуванні не лише волонтерських ініціатив, але й окремих

підприємств, які використовували цей інструмент для оплати постачальникам та отримання платежів з-за кордону.

Децентралізовані фінансові системи (DeFi), що працюють на основі блокчейн-технологій, відкрили нові можливості для українського бізнесу. Вони дозволяють залучати капітал, обходячи традиційні фінансові інституції, та знижують транзакційні витрати [4, 6]. У 2022 році декілька українських IT-компаній, включаючи стартапи з розробки блокчейн-додатків, залучили інвестиції через DeFi-платформи. Наприклад, стартап "Everstake" отримав підтримку від міжнародної спільноти за допомогою DeFi-платформ, таких як "Aave" та "Uniswap". Це дозволило компанії уникнути залежності від традиційного венчурного фінансування, яке стало менш доступним через війну.

Використання інноваційних фінансових інструментів супроводжується низкою ризиків, які необхідно враховувати для захисту інвесторів та стабільності ринку:

- Технологічні ризики: інструменти, як-от криптовалюти та блокчейн, схильні до кібератак, технічних збоїв і недосконалостей. Нерозвинені технології можуть не виправдати очікувань, що підриває довіру до ринку. Дезінформація в соціальних мережах також збільшує ризик шахрайства та маніпуляцій.

- Відсутність правового регулювання: багато інноваційних фінансових рішень недостатньо регульовані, що створює ризики для інвесторів і може призвести до непередбачуваних наслідків. Відсутність чітких правил може вимагати змін у законодавстві, що затягується в часі та може змінювати ринкові умови.

Отже, для зниження ризиків необхідні посилений державний контроль, правове регулювання та прозорість ринку. Інвесторам важливо ретельно оцінювати інноваційні фінансові інструменти, які надають бізнесу можливість швидкого залучення капіталу і підвищення конкурентоспроможності. Хоча ці інструменти несуть певні ризики та потребують обережного управління і нових фінансових навичок, вони можуть стати важливим джерелом підтримки бізнесу. Попри труднощі, як-от нестача законодавчої бази та високі технічні вимоги,

очікується, що інноваційні фінансові рішення відіграватимуть значну роль у майбутньому підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Варфоломеєва В.О. Фінансування інноваційної діяльності як чинник розвитку малого підприємництва. Вісник Української академії банківської справи. 2006.С.113-118.URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/91df5dbe-4bfa-42f5-9019-f9958c2fe11e/content

2. Пантєлєєва Н.М. Фінансові інновації в умовах цифровізації економіки: тенденції, виклики та загрози. Приазовський економічний вісник. 2017. Випуск 3(03).С.68-73. https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=U2ae29kAAAAJ&citation_for_view=U2ae29kAAAAJ:aqlVkmm33-oC

3. Краудфандинг: що це таке та навіщо потрібен. URL: https://www.zen.com/uk/blog/business-uk/crowdfundingdefinition-and-purpose/

4. Що таке DeFi (decentralized finance, децентралізовані фінанси). URL: https://thetransmitted.com/adlucem/shhotake-defi-decentralized-finance-deczentralizovani-finansy/

5. DeFi Statistics. URL: https://www.nansen.ai/guides/defi-statistics-in-2022

6. Підкуйко О.О. Сучасні інструменти підтримки малого підтриємництва в Україні. Держава та регіони. 2018. С. 138-144. URL: http://www.pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2018/28.pdf

7. Brown R.W. Innovative Financial Instruments and Their Impact on Small Business Financing. Small Business Economics. 2019. Vol. 53(1). P. 1-18. URL: https://www.researchgate.net/publication/380713017_Innovative_financial_tools_in_the_enterprise_development_system.

336 336.7

Мороз О.С.,

Беренок В.В.

здобувачі освіти ОПП «Корпоративні фінанси», 2 курс

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Романишин В.О.

к.е.н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ВПЛИВ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ТРАДИЦІЙНІ БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ ТА ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ

Вплив фінансових технологій (FinTech) на традиційні банківські послуги та фінансові установи є значним та всеосяжним, що змінює ландшафт сучасного фінансового сектора. FinTech включає використання сучасних технологій для покращення надання фінансових послуг, що призводить до значних змін у тому, як банки та фінансові установи ведуть свій бізнес.

Однією з ключових змін, що виникли завдяки FinTech, є впровадження мобільного банкінгу. Мобільні додатки дозволяють клієнтам керувати своїми банківськими рахунками, здійснювати платежі та перекази, переглядати баланс і виписки з будь-якого місця та в будь-який час. Це суттєво покращує зручність користування банківськими послугами та зменшує потребу у відвідуванні фізичних відділень банків. Як наслідок, банки можуть знизити витрати на утримання відділень та спрямувати ресурси на розвиток нових цифрових продуктів та послуг [1].

Ще одна важлива зміна полягає у розвитку онлайн-кредитування. Завдяки FinTech, отримання кредиту стало значно швидшим та простішим процесом. Онлайн-платформи для кредитування використовують алгоритми та великі дані для швидкої оцінки кредитоспроможності заявників, що дозволяє знизити час на обробку заявок та підвищити точність прийняття рішень [2]. Це також відкриває

нові можливості для тих, хто раніше не міг отримати кредит через традиційні канали.

Розвиток платіжних систем також є важливим аспектом впливу FinTech на фінансовий сектор. Безконтактні платежі, цифрові гаманці та інші інноваційні рішення змінюють те, як ми здійснюємо покупки [3]. Ці технології дозволяють споживачам здійснювати платежі швидше, безпечніше та зручніше. Зростання популярності безготівкових розрахунків сприяє розвитку електронної комерції та стимулює зростання економіки.

Окрім цього, FinTech сприяє покращенню доступності фінансових послуг. У багатьох частинах світу, де доступ до банківських установ був обмежений, мобільні додатки та інші цифрові рішення дозволили людям отримати доступ до основних фінансових послуг. Це сприяє фінансовій інклюзії та економічному розвитку регіонів, які раніше були фінансово ізольовані.

Втім, розвиток FinTech ставить перед традиційними банками нові виклики. Конкуренція з боку фінансових технологічних компаній змушує банки адаптувати свої бізнес-моделі та впроваджувати інновації. Багато банків почали активно співпрацювати з FinTech стартапами, укладати партнерства та інвестувати у власні технологічні рішення. Ця співпраця дозволяє банкам залишатися конкурентоспроможними та надавати сучасні фінансові послуги своїм клієнтам.

Цифрова трансформація банків є ще одним важливим наслідком розвитку FinTech. Традиційні банки змушені впроваджувати нові технології, оптимізувати свої бізнес-процеси та навчати персонал для роботи у новому цифровому середовищі [4]. Це дозволяє підвищити ефективність операцій, зменшити витрати та покращити якість обслуговування клієнтів. Водночас, цифрова трансформація вимагає значних інвестицій та ретельного планування, щоб уникнути потенційних ризиків та забезпечити успішну реалізацію проектів.

Один з найбільших викликів, пов'язаних із розвитком FinTech, є питання кібербезпеки. Збільшення обсягу цифрових транзакцій та використання технологій робить банки та фінансові установи більш вразливими до кіберзагроз.

Тому банки змушені інвестувати у сучасні системи кібербезпеки, щоб захистити дані клієнтів та забезпечити безпеку фінансових операцій [5].

Ще одним важливим аспектом є регуляторні виклики. Розвиток FinTech призводить до появи нових продуктів та послуг, які можуть не відповідати існуючим регуляторним вимогам [6]. Тому фінансові установи та регуляторні органи змушені адаптувати нормативно-правову базу, щоб забезпечити безпеку та стабільність фінансового сектору. Це включає в себе розробку нових стандартів та вимог до захисту даних, протидії відмиванню грошей та інших аспектів фінансової діяльності.

Висновок. Вплив фінансових технологій на традиційні банківські послуги та фінансові установи є беззаперечним. FinTech створює нові можливості для розвитку фінансового сектора, роблячи фінансові послуги більш доступними, швидкими та ефективними. Однак, це також ставить перед банками нові виклики, пов'язані з необхідністю адаптації до змін та забезпечення безпеки і відповідності регуляторним вимогам. Традиційні фінансові установи, які зможуть ефективно інтегрувати FinTech у свої бізнес-моделі, зможуть отримати значні переваги та забезпечити стабільний розвиток у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Сербина О.Г., Пономар В.В. Тенденції розвитку мобільного банкінгу в Україні. *Молодий вчений*. 2014. №3 (06). С. 53-55.

2. Кушнір А. (2020). Характеристичні особливості онлайн-кредитування в Україні.

3. Ситник І. П., Фоміна В. С. Вплив фінтеху на розвиток сучасних платіжних систем України. *Бізнес-навігатор*. 2019. №2. С. 139-143.

4. Версаль Н., Дудник, Я. Диджитал трансформація банківської діяльності в україні. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*. 2024. №. 1 (37). С. 68-77.

5. Обушний С.М., Арабаджи К.В., Костікова К.О. (2023). Фінансові технології в Україні: шлях до інновацій та стабільності. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2023. № 11(1). С. 59-72.

6. Шлапак А. Fintech і big techs як драйвери цифровізації світових ринків фінансових послуг і міжнародного ринку капіталу. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 3. С. 210-216.

УДК 336.77:502.131.1

Нагорний І.А.

ОП «Інвестиційний менеджмент», 6 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Гернего Ю.О.

д.е.н., доцент, професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

РОЛЬ ЄБРР У ФІНАНСУВАННІ ПРОЕКТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сталий розвиток є концепцією, що об’єднує економічний прогрес, соціальну гармонію та екологічну рівновагу. У сучасному світі це не просто напрям, а стратегічна необхідність для виживання та процвітання людства. Європейський банк реконструкції та розвитку займає провідну позицію в реалізації проєктів, що забезпечують перехід до більш екологічно, соціально та економічно збалансованої моделі розвитку. При чому, його діяльність охоплює не лише фінансування, а й активну підтримку реформ, що допомагають країнам-учасницям інтегруватися у глобальну економіку та забезпечувати сталий розвиток [1]. Тому, важливо дослідити питання ролі ЄБРР у фінансуванні проектів сталого розвитку.

Заснований у 1991 році, ЄБРР почав свою діяльність з підтримки країн Центральної та Східної Європи, які долали виклики переходу до ринкової економіки. В умовах сьогодення його стратегія значно ширша. Зокрема, особливу увагу банк приділяє інвестиціям у проєкти, що підтримують екологічно

чисті технології, зменшують залежність від викопного палива та стимулюють розвиток енергоефективності. Розглядаючи сталий розвиток як інтегральну частину своєї місії, ЄБРР сприяє впровадженню реформ, що покращують бізнес-клімат і сприяють створенню умов для інноваційного зростання [2].

Фінансовий арсенал ЄБРР дозволяє йому ефективно вирішувати завдання сталого розвитку. Він надає кредити, здійснює прямі інвестиції у проєкти, забезпечує гарантії для зменшення ризиків інвесторів, а також надає технічну допомогу для підвищення ефективності реалізації проєктів. Така комбінація фінансових інструментів дозволяє банку бути надійним партнером для урядів, корпорацій та громадянського суспільства в досягненні екологічних, соціальних і економічних цілей [4].

Головним напрямом діяльності банку є підтримка енергетичного сектору. У світі, де змінюється клімат і посилюється потреба у відновлюваній енергетиці, ЄБРР активно фінансує будівництво сонячних і вітрових електростанцій, сприяє модернізації електромереж та підвищенню енергоефективності промисловості. Подібна діяльність не лише сприяє зменшенню викидів парникових газів, а й дозволяє країнам-учасницям знижувати свою енергетичну залежність.

У транспортній галузі банк інвестує у створення сучасних інфраструктур, що мінімізують екологічний вплив. Містить проєкти з розвитку громадського транспорту, будівництво велосипедних доріжок та створення мереж електричних зарядних станцій. Такий підхід забезпечує не лише екологічні, а й соціальні переваги, сприяючи підвищенню мобільності населення та зменшенню транспортних витрат [3].

Географія діяльності ЄБРР охоплює понад 30 країн, серед яких держави Центральної та Східної Європи, Кавказу, Центральної Азії та Південного Середземномор’я. У кожному регіоні банк адаптує свої стратегії до специфічних потреб і викликів [2]. У країнах із високим рівнем урбанізації пріоритет надається проєктам, що покращують міську інфраструктуру, тоді як у сільських районах акцент робиться на підтримці аграрного сектору та розвитку місцевих підприємств.

Серед досягнень ЄБРР виокремимо проєкти, що мають прямий вплив на реалізацію Цілей сталого розвитку, затверджених ООН. Фінансування проєктів із забезпечення чистої енергії, ефективного управління водними ресурсами та розвитку інклюзивних громад демонструє прагнення банку бути рушієм змін на глобальному рівні. Для прикладу, підтримка відновлюваної енергетики в Україні дозволила не лише зменшити залежність від викопного палива, а й створити нові робочі місця в секторі зеленої енергетики [1].

Попри успіхи, діяльність ЄБРР не позбавлена викликів. Політична нестабільність, економічні кризи, необхідність адаптації до регіональних умов та обмеженість фінансових ресурсів є тими бар'єрами, які потребують постійного вирішення. У відповідь на ці виклики банк активно впроваджує інноваційні підходи, містять розширення використання цифрових технологій у моніторингу проєктів, посилення партнерства з приватним сектором і залучення нових джерел фінансування [2].

Отож, проєкти ЄБРР демонструють, що економічне зростання може бути узгодженим із збереженням довкілля та підвищенням якості життя населення. Продовження цієї діяльності дозволить країнам-учасницям не лише досягти власних цілей сталого розвитку, а й зробити внесок у глобальну боротьбу за майбутнє планети.

Список використаних джерел:

1. Кузмін А. Р. Організаційно-правові засади співпраці Національного банку України з Європейським банком реконструкції та розвитку. *Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри.* 2024. С. 45.

2. Мар'янович М. Е. Роль міжнародних фінансових організацій у розбудові критичної інфраструктури для досягнення цілей сталого розвитку в Україні. *Інвестиції: практика та досвід.* 2020. № 2. С. 152–157.

3. Середа В., Баліоз Д. Вплив діяльності ЄБРР на економічний розвиток України. *Наукові перспективи.* 2021. Т. 8, № 14.

4. Татарин Н. Б. Особливості фінансування економіки України ЄБРР. *Стратегічні імперативи сучасного менеджменту: зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф.* Київ: КНЕУ, 2020. 357 с.

УДК 658.152:334.7:005.21

Ольховик М.Ю.,

Атаманчук Ю.С.

здобувачки освіти ОПП «Корпоративні фінанси», 2 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Романишин В.О.

к.е.н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ІНВЕСТИЦІЙНІ ФОНДИ З ФОКУСОМ НА ЕКОЛОГІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ (ESG) КРИТЕРІЇ

Інвестиційні фонди – це об’єднання, які акумулюють гроші інвесторів та управляють ними. Прибуток, який отримують такі фонди, розподіляється між інвесторами.

Залежно від спеціалізації, такі фонди можуть інвестувати в акції, облігації, метали, нерухомість або ж у розвиток конкретних підприємств. Їхня основна мета – професійне управління коштами клієнтів або ж інвестування в ті напрямки, які для приватного інвестора недоступні.[1]

Зараз з виникненням техногенних проблем фахівці радять звертатися до ESG стандартів, які базуються на таких критеріях:

- **Екологічні** - визначають, наскільки компанія дбає про навколишнє середовище і як намагається скоротити збитки, які завдаються екології.
- **Соціальні** - показують ставлення компанії до персоналу, постачальників, клієнтів, партнерів та споживачів. Щоб відповідати стандартам,

бізнес повинен працювати над якістю умов праці, стежити за гендерним балансом та інвестувати у соціальні проєкти.

- **Управлінські** - стосуються якості управління компаніями: прозорість звітності, зарплати менеджменту, здорова обстановка в офісах, відносини з акціонерами, антикорупційні заходи.[2]

Інтегруючи ESG-стратегії у свої бізнес-моделі, фонди можуть усунути руйнування іміджу та отримати приріст вартості. ESG-інвестування може допомогти портфелям уникнути холдингових компаній, які займаються ризикованими або неетичними практиками. Інвестиції в навколишнє середовище, соціальну сферу та управління (ESG) використовуються для перевірки інвестицій на основі корпоративної політики та заохочення компаній діяти відповідально. Багато брокерських фірм пропонують інвестиційні продукти, які використовують принципи ESG. [3]

Згідно з останніми дослідженнями Світового банку, впровадження ESG-критеріїв у фінансовому секторі може позитивно вплинути на надійність банківських операцій, їх прозорість і стати важливим інструментом для оцінки та пом’якшення ризиків у кредитуванні. Бізнес, що відповідає ESG-критеріям, більш привабливий для інвестицій, оскільки є менш схильним до непередбачених факторів, таких як екологічні аварії, соціальні конфлікти та юридичні проблеми. [4]

ESG фонди можуть використовувати різні стратегії до побудови портфеля:

- **позитивний скринінг** – пошук компаній з високими рейтингами ESG;
- **негативний скринінг** – виключення з портфеля компаній, які займаються контроверсійною діяльністю, наприклад, тютюном, зброєю чи викопним паливом.[5]

Одним із важливих інструментів у виборі майбутньої стратегії для інвесторів з метою оцінки сталості фондів є Індекс ESG прозорості. Він

вимірюється за допомогою різних рейтингів, їх види та базові складові наведемо в таблиці:[6]

Характеристика провідних світових ESG-рейтингів

ESG аналітики	Основний продукт	Основа оцінки	Види оцінки
Sustainalytics	ESG Research Report	Загальнодоступні матеріали за більш ніж 350 критеріями	1) Core (20-30 індикаторів); 2) Comprohensive (більш ніж 70)
CDP	Carbon Disclosure Project	Аналіз інформації у сфері зміни клімату та охорони навколишнього середовища.	Рейтинг від A до D за результатами анкетування про управління викидами парникових газів
MSCI	MSCI ESG Rating	Загальнодоступні матеріали	Рейтинг від AAA до CCC.
S&P	(DJSI) Індекс сталого розвитку Доу-Джонса	Анкети, що заповнюють компанії з 80-120 комплексних питань	Оцінка за шкалою від 0 до 100 балів.
ISS	Governance Quality Score	Відносна якість корпоративного управління компанії за напрямами: структура ради директорів; винагорода/оплата праці; права акціонерів та захист від поглинання; аудит та нагляд за ризиками	Оцінка в децилях. 1й дециль – найбільш високий рівень розвитку ESG-практик і низький рівень ризику (від 1 до 10 децеля)

Отже, інвестиційні фонди з фокусом на екологічні, соціальні та управлінські (ESG) критерії є ефективним інструментом для підтримки глобальних цінностей, інвестуючи в компанії, які пріоритетизують ощадне використання ресурсів, захист прав людини та прозорість управління. Такі інвестиції вважаються більш стійкими та менш схильними до ризиків, пов'язаних з екологічними катастрофами, соціальними заворушеннями або корпоративними скандалами. Фонди, орієнтовані на ESG, привертають увагу інвесторів, які прагнуть підтримати стійкий розвиток та отримати

довгострокову вигоду, враховуючи як фінансові, так і нефінансові фактори. Для забезпечення ефективної ідентифікації, оцінки, керування та контролю ESG-ризиків, інвестиційні фонди повинні чітко визначити свою стратегію та цілі, адаптувати організаційну структуру та впровадити процеси управління ризиками.

Список використаних джерел:

1. Інвестиційні фонди: які бувають та як обрати надійні? URL: https://sp.minfin.com.ua/sicapital/investycijni-fondy-yaki-buvayut-ta-yak-obraty-nadijni (дата звернення: 03.11.2024).

2. Що таке ESG-принципи і чому компаніям важливо їх дотримуватися. *Fintech Insider - Дізнавайся першим*. URL: https://fintechinsider.com.ua/shho-take-esg-prynczypy-i-chomu-kompaniyam-vazhlyvo-yih-dotrymuvatysya/ (дата звернення: 05.11.2024).

3. What Is ESG Investing?. *Investopedia*. URL: https://www.investopedia.com/terms/e/environmental-social-and-governance-esg-criteria.asp (date of access: 03.11.2024).

4. Як впровадження концепції ESG у банківському секторі сприятиме сталому розвитку та економічному відновленню України. *Економічна правда*. URL: https://www.epravda.com.ua/publications/2024/11/1/721263/ (дата звернення: 03.11.2024).

5. Супівська Є. Найкращі ESG-фонди 2024: куди інвестувати гроші, щоб принести користь суспільству. *Pro Groshi*. URL: https://economics.progroshi.news/news/economics/biznes/naykrashchi-esg-fondi-2024-kudi-investuvati-groshi-shchob-prinesti-korist-suspilstvu-16727.html (дата звернення: 03.11.2024).

6. Вовченко О. Esg-стратегія як основа управління ризиками сталого розвитку в банках. *Економіка та суспільство*. 2023. 50. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-85 (дата звернення: 05.11.2024).

УДК 006.032:657.6]:339.94

Павленко А.А.,
здобувач освітнього ступеню магістр,
ОПП «Фінансовий менеджмент і контролінг»,
Науковий керівник: Небильцова О. В.,
к.е.н., професор, кафедра міжнародного обліку і аудиту,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Глобалізація економіки та розвиток міжнародної торгівлі спричинили посилення взаємодії між компаніями з різних країн, а також зростання кількості транснаціональних корпорацій (ТНК), які працюють на різних ринках. У цьому контексті виникає потреба у стандартах фінансової звітності, які дозволяють забезпечити уніфікований підхід до обліку та звітності для компаній, незалежно від країни їх походження. Тому можна зазначити, що МСФЗ сприяють підвищенню прозорості, порівнянності та надійності фінансової інформації, що важливо для інвесторів, регуляторів та інших зацікавлених сторін у всьому світі.

Для транснаціональних корпорацій використання МСФЗ відкриває значні перспективи: вона спрощує звітність, знижує витрати на ведення обліку в різних країнах, сприяє залученню іноземного капіталу та покращує взаємодію з інвесторами. Однак, у процесі переходу на єдині стандарти виникає низка викликів, серед яких — адаптація до нових вимог, навчання персоналу, розбіжності між національними законодавствами та вплив на фінансові показники. Транснаціональні корпорації часто стикаються з труднощами у досягненні повної відповідності стандартам і потребують адаптації власних облікових політик [1].

Беручи до уваги, приклад компанії Nestle, то до переходу на МСФЗ компанія використовувала національні швейцарські стандарти обліку (Swiss GAAP), які суттєво відрізнялися від міжнародних стандартів у підходах до оцінки активів, зобов’язань і розкриття інформації. Швейцарські стандарти не вимагали такої ж деталізації, як МСФЗ, що обмежувало прозорість і порівнянність фінансової звітності компанії для міжнародних інвесторів.

Після переходу на МСФЗ компанія Nestle зафіксувала значні зміни в прозорості фінансової звітності, що сприяло зростанню інвестицій приблизно на 10-15% протягом перших трьох років. Такий приріст капіталу був результатом довіри інвесторів, які більше надають перевагу прозорим компаніям із міжнародно визнаними стандартами звітності. Переоцінка активів, здійснена після переходу, підвищила балансову вартість основних засобів на 8%, що дозволило Nestle точніше відобразити ринкову вартість активів і водночас призвело до збільшення амортизаційних відрахувань на 5% щороку. Проте процес переходу виявився досить витратним: витрати на аудит і підготовку звітності для Nestle зросли на 20% через потребу у глибших розкриттях інформації та детальнішому аудиторському супроводі. До того ж компанія інвестувала додаткові кошти в навчання персоналу, що підвищило пов'язані витрати на 15% у перші роки після переходу. Однак стандартизація облікових процесів у довгостроковій перспективі знизила адміністративні витрати на 10% порівняно з періодом до гармонізації, адже єдині стандарти фінансового контролю дозволили спростити внутрішні операції та уникнути дублювання звітності між підрозділами в різних країнах. Зі зростанням прозорості ринкова капіталізація Nestle зросла на 12% протягом перших двох років, що відобразило підвищення ліквідності акцій компанії і зміцнення її позицій на фондових ринках [2].

Отже, застосування міжнародних стандартів фінансової звітності стала стратегічно важливим етапом для компанії Nestle, який дозволив підвищити прозорість та зміцнити її позиції на глобальних ринках капіталу. Перехід на МСФЗ сприяв зростанню довіри з боку інвесторів, відкрив доступ до

міжнародних інвестицій і збільшив ринкову капіталізацію компанії. Гармонізація облікових стандартів також оптимізувала внутрішні процеси Nestle, сприяючи стандартизації звітності між різними підрозділами та скороченню адміністративних витрат у довгостроковій перспективі.

Незважаючи на високі початкові витрати, Nestle виграла від впровадження МСФЗ як стандартів, що забезпечують більшу прозорість і порівнянність фінансових результатів, необхідних для побудови міцних відносин з інвесторами. Гармонізація фінансової звітності допомогла компанії відповідати очікуванням глобального ринку, що є особливо важливим у сучасній економіці, де прозорість і ефективне управління інформацією є ключовими для стабільного розвитку та підтримки репутації серед міжнародних партнерів.

Список використаних джерел:

1. IFRS Foundation. Рада міжнародних стандартів фінансової звітності. 2024. URL: https://www.ifrs.org
2. Nestle. Річні звіти компанії. URL: https://www.nestle.com/investors/annual-report

УДК 336.012.23(075.8)

Печена А. А.
здобувачка 31 групи ФМОІТ,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Домбровська С. О.,
к.е.н., старший викладач

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Ефективний фінансовий менеджмент є основою успішного функціонування будь-якого підприємства. Саме від того, наскільки грамотно

організовані фінансові процеси, залежить здатність компанії досягати своїх стратегічних цілей, забезпечувати стабільність і зростання.

В Україні левову частку усіх підприємств займають малі підприємства. Відповідно до листа Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, малими підприємствами визнаються суб'єкти господарювання, у яких середньооблікова чисельність працівників за звітний (фінансовий) рік не перевищує п'ятдесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує суми, еквівалентної п'ятистам тисячам євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні [1].

Існує ряд суттєвих відмінностей між великим та малим бізнесом, зокрема в доступі до ресурсів, формуванні стратегії, управлінні ліквідністю, оцінці ризиків, інвестиційній діяльності та оцінці бізнесу.

Фінансовий менеджмент суб'єктів малого підприємництва являє собою комплекс заходів, спрямованих на ефективне управління фінансовими ресурсами з метою забезпечення стабільного функціонування та розвитку підприємства. Стратегія фінансового менеджменту в умовах обмеженості ресурсів передбачає оптимізацію фінансових потоків, мінімізацію фінансових ризиків та максимізацію вартості підприємства. При цьому особлива увага приділяється управлінню ліквідністю, платоспроможністю та прибутковістю.

У побудові фінансового менеджменту суб’єктів малого господарства існують наступні особливості [2, с. 129-131]:

1) задля зменшення витрат на оплату праці часто застосовують суміщення посад. Типовим прикладом є поєднання ролей економіста та бухгалтера. Це дозволяє ефективно управляти фінансовими ресурсами компанії, оскільки обидві спеціальності мають необхідні знання та навички;

2) передача фінансового управління в спеціалізовану організацію (аутсорсинг або субпідряд);

3) задля того, щоб забезпечення ефективне фінансове управління малим підприємством, необхідно використовувати всі доступні джерела інформації;

4) фінансовий аналіз підприємства має ґрунтуватися на основі даних, отриманих за результатами фінансового, управлінського та бухгалтерського обліку. Задля кращого управління слід застосовувати усі види обліку, оскільки вони допоможуть більш чітко та правильно спрогнозувати майбутні витрати ти доходи, а також ефективно їх розподілити;

5) малі підприємства часто стикаються з проблемою низької ліквідності через менші інвестиції в оборотні активи та високі поточні зобов'язання.

Також доцільно зазначити, що на процес впровадження та роботи фінансового менеджменту також впливають наступні фактори [3, с. 226-227]: сфера діяльності підприємства; форма власності; співвідношення попиту та пропозиції; асортимент виготовленої продукції; кількість робітників та їх склад.

Необхідно також відзначити, що неабияку роль відіграє мотивація керівника та його прагнення до підвищення прибутковості підприємства. Власникам малих підприємств не слід зупинятися на певній достатній для них сумі прибутку. З нашої сторони ми можемо порадити розглядати можливість піти на ризик, щоб в подальшому примножити в декілька разів свої прибутки. Оскільки чим більше ризик, тим більше коштів можна отримати. Щоб ефективно керувати фінансами, підприємцю необхідно розуміти основи бухгалтерського обліку та фінансового аналізу, які допоможуть правильно застосовувати інформацію з фінансової звітності, оскільки фінансова звітність – це незамінний інструмент для будь-якого підприємця. Вона показує, як рухаються гроші в компанії, які є її сильні та слабкі сторони. Завдяки фінансовій звітності можна зрозуміти, чи достатньо у компанії коштів для оплати рахунків, заробітної плати та інших витрат.

Також допустимо було би відмітити, що часто керівники малих підприємств намагаються самостійно виконати максимум завдань, щоб зекономити на наймі кваліфікованих фахівців, що може негативно вплинути на ефективність роботи компанії. Ефективне управління малим бізнесом вимагає від керівника вміння делегувати повноваження, що дозволить звільнити час для стратегічних завдань і підвищить ефективність роботи компанії.

Таким чином, підсумовуючи вищесказане, можна сказати, що ефективний фінансовий менеджмент є невід'ємною складовою успіху будь-якого підприємства, особливо малого. Умови діяльності малого бізнесу характеризуються певними специфічними особливостями, такими як обмежені ресурси, висока конкуренція та швидкі зміни ринку. Тому грамотне управління фінансами є ключовим фактором виживання та розвитку таких підприємств. Важливо розуміти, що фінансовий менеджмент – це динамічний процес, який потребує постійного адаптування до змін ринкового середовища.

Список використаних джерел:

1. Про визначення термінів "мале" та "середнє" підприємство. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v4264563-07#Text
2. Петрикова О.С. Особливості фінансового менеджменту в організаціях малого бізнесу. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2021. №75. С. 130-137.
3. Разумова Г.В., Протопопова Н.А., Решетнікова Я.В. Особливості фінансового менеджменту малих підприємств. *Editorial board*. 2020. С. 225.

УДК 334.75

Побурко О.Я.,
к.е.н., доцент,
Брикар О.М.,
аспірант
Національний університет «Львівська політехніка»

ПЕРСПЕКТИВИ МАСШТАБУВАННЯ БІЗНЕСУ ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ ПАЙОВИХ ФОНДІВ ІНВЕСТУВАННЯ В НЕРУХОМІСТЬ

Директорка з маркетингу та комунікацій Harvard Business School Online Лорен Лендрі, на сайті Гарвардської бізнес школи, називає фінансування

(інвестиції) одним із найцінніших ресурсів для масштабування бізнесу. [1] Серед доступних джерел фінансування є кредити, корпоративні облігації, лізинг. Однією з важливих потреб бізнесу для масштабування є наявність відповідних приміщень, об'єктів нерухомості. Часто брак якісних площ, коштів для їх придбання є перешкодою для масштабування бізнесу.

Нерухомість є номером один серед улюблених інвестиційних інструментів українців. За підрахунками експертів у 2023-2024 роках переважна більшість українців (40%) вкладають свої вільні кошти у нерухомість. [2]

Поряд з тим, згідно офіційних даних Державної служби статистики України середня заробітна плата по Україні, станом на січень-червень 2024 року, становить 19927,00 грн. [3]. Такі статистичні дані ставлять під сумнів реальну можливість пересічного українця самостійно на пряму інвестувати в нерухомість, вартість якої за один квадратний метр починається від 50 000 грн.

Враховуючи обмежені фінансові можливості більшості індивідуальних інвесторів, їм доводиться шукати альтернативні можливості інвестування, що потребують якомога менших вкладень.

Однією із таких можливостей є пайові REIT фонди – компанії, які займаються інвестуванням у нерухомість. В Україні REIT реєструють як "пайові інвестиційні фонди". Регулятором сфери інвестицій в Україні є Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, яка наглядає за діяльністю компаній. Тож, якщо фонду немає в реєстрі Інститутів спільного інвестування на сайті Нацкомісії, то цій структурі навряд чи можна довіряти. [5] Вони працюють у всьому світі і вкладають гроші у різні типи будівель: житло, торгові центри, офіси, промислові об'єкти тощо. Акції деяких REIT торгуються на фондовій біржі, що дозволяє інвесторам легко додавати їх у портфель та отримувати дивіденди. Тільки на американському ринку налічується понад 200 REIT, найбільші мають капіталізацію у десятки мільярдів доларів. [4]

В Україні відсутнє законодавче регулювання пропорційності інвестиційних портфелів REIT компаній, але за звичаями ділового обороту, що відповідає суті інвестиційних пайових фондів REIT, залучені кошти інвестуються саме в об'єкти

нерухомості, і основна маса прибутку (до 90%) розподіляється між власниками сертифікатів.

В Україні функціонують фонди, які можна вважти REIT: Ribas Hotels (залучають інвестиції для будівництва готелів та апартаментів), Inzhur (залучає кошти у комерційну нерухомість), Shelest Hutir (інвестиції пов'язані із будинками для відпочинку). Для прикладу, REIT фонд Inzhur залучив кошти від 10 313 осіб на суму 2 323 737 040,00 грн.

Враховуючи два згадані фактори (1. надання українцями переваги інвестування у нерухомість; 2. обмежену фінансову можливість інвестувати у нерухомість) – REIT фонди можуть розраховувати на залучення, в якості індивідуальних інвестицій, збережень українців.

Залучення інвестицій від індивідуальних інвесторів, дає можливість REIT фондам створювати нові об'єкти нерухомості, в першу чергу комерційної, та здавати їх в оренду. Зазвичай, такі об'єкту будуються під конкретного замовника, переважно, оператора роздрібної торгівлі. Тому, можна стверджувати, що поєднання індивідуальних інвесторів в пайових фондах дозволяє масштабувати не тільки об'єкти комерційної нерухомості, але й об'єкти роздрібної торгівлі, які потребують нових площ і, зазвичай, використовують орендовані приміщення для провадження комерційної діяльності. Ініціатори проєкту отримують, без залучення кредитів, кошти на купівлю чи будівництво потенційно рентабельних об'єктів нерухомості.

Розвиток діяльності REIT фондів, є позитивною тенденцією для національної економіки. Такі фонди отримують можливість швидко масштабуватися з меншими фінансовими ризиками, а результат їхньої діяльності допомагає масштабувати готельний, сільськогосподарський та роздрібної торгівлі бізнес. Важливим також є питання рівня фінансової грамотності населення.

Список використаних джерел:

1. HBS Online. Tips for Scaling Your Business Режим доступу: https://online.hbs.edu/blog/post/how-to-scale-a-business (дата звернення 11.11.2024)
2. Сайт VisitUkraine.Today. Куди інвестують українці у 2024 році? Режим доступу: https://visitukraine.today/uk/blog/3817/where-will-ukrainians-invest-in-2024 (дата звернення 30.08.2024).
3. Держстат України, Середньомісячна заробітна плата за видами економічної діяльності за період з початку року. Архів. Режим доступу: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/gdn/Zarp_ek_p/Zp_ek_p_u/arh_zpp_u.htm (дата звернення 11.11.2024).
4. Вебінвестор. Куди вкласти гроші у 2025 році? Найкращі варіанти інвестування. Режим доступу: https://webinvestor.com.ua/kudy-vklasty-groshi-investuvaty/#reit (дата звернення 11.11.2024).
5. Кошт . Режим доступу: https://kosht.media/reit-fondy-v-ukraini-shcho-tse-iak-pratsiuiut-ta-chy-varto-investuvaty/ (дата звернення 15.11.2024).

УДК 330

Познанська С. О.

здобувачка 31 групи ФМОІТ,

Одеський національний економічний університет

Науковий керівник: Домбровська С.О.

к.е.н., старший викладач

СТРАТЕГІЯ ОПТИМІЗАЦІЇ КАПІТАЛОВКЛАДЕНЬ ДЛЯ СТАРТАПІВ ТА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасному динамічному бізнес-середовищі стартапи та малі підприємства стикаються з численними викликами, одним з яких є ефективне управління капіталовкладеннями. Оптимізація капіталовкладень є ключовим фактором для

забезпечення стійкості та зростання бізнесу. Розглянемо різні стратегії оптимізації капіталовкладень (див. табл. 1) та проаналізуємо їх застосування на українському стартапі «EcoFood», який розвинувся у 2023-2024 рр. [1].

Таблиця 1

Основні стратегії оптимізації капіталовкладень

Стратегія	Значення
Аналіз ризиків та можливостей	Ретельний аналіз ринку, конкурентів та внутрішніх процесів для визначення потенційних ризиків та можливостей
Планування та бюджетування	Розробка детальних бізнес-планів та бюджетів, які враховують всі можливі витрати та доходи
Диверсифікація інвестицій	Інвестування в різні проекти та напрямки для зменшення залежності від одного джерела доходу
Використання технологій	Використання програмного забезпечення для управління фінансами, автоматизації бізнес-процесів та аналізу даних
Привабливість для інвесторів	Розробка чіткої та переконливої бізнес-ідеї, демонстрація потенціалу зростання та наявність сильної команди управління
Управління ліквідністю	Контроль рівня ліквідності та забезпечення наявності достатньої кількості готівкових коштів для покриття операційних витрат та непередбачених ситуацій
Оптимізація витрат	Регулярний аналіз витрат та пошук можливостей для їх зниження
Інновації та розвиток	Інвестування в дослідження та розробки для створення нових продуктів та послуг, які відповідають потребам ринку [2, с. 37].
Управління людськими ресурсами	Інвестування в розвиток та навчання співробітників для підвищення їх продуктивності та мотивації
Мережеві зв’язки та партнерства	Активна взаємодія з іншими компаніями, установами та організаціями для залучення додаткових ресурсів та підтримки

Джерело: побудовано автором на підставі [3, с. 21]

«EcoFood» – це український стартап, який спеціалізується на виробництві екологічно чистих продуктів харчування. Компанія була заснована в 2022 р. і швидко набула популярності завдяки своїй унікальній пропозиції та високій якості продуктів. «EcoFood» провела детальний аналіз ринку, конкурентів та внутрішніх процесів, що дозволило приймати обґрунтовані рішення щодо інвестицій та розподілу ресурсів. Наприклад, компанія виявила, що зростаюча увага споживачів до екологічно чистих продуктів створює значні можливості для

розширення бізнесу. Також «EcoFood» розробила детальний бізнес-план та бюджет, що запобігло непередбаченим витратам та забезпечило фінансову стабільність. Компанія інвестувала в різні проекти і напрямки, розширивши асортимент продуктів, що знизило ризик втрат та забезпечило стабільність бізнесу. Вона впровадила сучасні технології, а саме систему CRM, для управління фінансами та автоматизації бізнес-процесів, що зменшило витрати на адміністрування та підвищило ефективність діяльності. Розробила чітку та переконливу бізнес-ідею, продемонструвала потенціал зростання та мала сильну команду управління, що дозволило залучити додаткові кошти для розвитку бізнесу. «EcoFood» контролювала рівень ліквідності та забезпечувала наявність достатньої кількості готівкових коштів для покриття операційних витрат та непередбачених ситуацій, що забезпечило фінансову стійкість. Компанія регулярно аналізувала свої витрати та шукала можливості для їх зниження, переглядаючи контракти з постачальниками та оптимізуючи виробничі процесі. Вона інвестувала в дослідження та розробки, створюючи нові продукти та послуги, що відповідають потребам ринку, що забезпечило стабільний приріст доходів та розширення бізнесу. «EcoFood» вклала в розвиток та навчання своїх співробітників, що підвищило їх продуктивність та мотивацію, зменшивши витрати на пошук та найм нових працівників. Вона активно взаємодіяла з іншими компаніями та організаціями для залучення додаткових ресурсів та підтримки, що знизило витрати на розвиток бізнесу та забезпечило доступ до нових ринків та можливостей.

Отже, оптимізація капіталовкладень є ключовим фактором для забезпечення стійкості та зростання стартапів і малих підприємств. Застосування стратегій дозволяє ефективно керувати капіталом та забезпечити успішний розвиток бізнесу. Приклад українського стартапу «EcoFood» демонструє, як вони можуть бути успішно застосовані для досягнення стійкості та зростання в сучасному бізнес-середовищі.

Список використаних джерел:

1. Головна. Eco Food. URL: https://ecofood.net.ua/ (дата звернення: 13.10.2024).
2. Градюк Н. М. Роль інновацій в успішності підприємств. *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення*: матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Львів, 29-30 трав. 2024 р. Львів, 2024. С. 37-38.
3. Лазарєва Д. С. Розробка та впровадження стартап-проєкту на основі зарубіжних концепцій. Івано-Франківськ, 2024. 37 с.

УДК: 338.53

Росоха О. В.
Здобувач,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Терещенко О. О.
д. е. н., професор, завідувач кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ: ОПТИМІЗАЦІЯ ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНФЛІКТИ ІНТЕРЕСІВ

В часи економічної глобалізації особливої актуальності набуває питання податкової оптимізації транснаціональними корпораціями шляхом використання асиметрії податкових юрисдикцій різних держав. Питанню трансфертного ціноутворення приділяється значна увага у наукових дослідженнях, однак, до цього часу не знайшла свого вирішення проблема вибору адекватних методів формування трансфертної ціни та нейтралізації конфліктів інтересів, які виникають у процесі реалізації політики трансфертного ціноутворення.

Трансфертне ціноутворення може зумовити конфлікт інтересів між фіскальними органами та інтегрованими корпоративними структурами.

Здійснюючи політику оптимізації оподаткування, інтегровані структури, до складу яких входять юридично відособлені підприємства, за допомогою використання інструментарію трансфертних цін можуть регулювати об'єкти оподаткування окремих підприємств. Транснаціональні компанії зосереджують прибуток у країнах з мінімальним рівнем оподаткування. Експорт продукції та інвестицій спрямований у країни зі сприятливим митним режимом.

Ключовий конфлікт, який пов'язаний із трансфертним ціноутворенням, полягає у цілеспрямованому заниженні вартості товарів чи послуг у країні виробництва з подальшим підвищенням їхньої вартості у юрисдикціях з вигіднішим податковим режимом. Маніпулювання трансфертними цінами є поширеною стратегією, яку використовують транснаціональні корпорації для переміщення прибутку між юрисдикціями. Трансфертні ціни – це ціни, які застосовуються при взаємних операціях між афілійованими компаніями в межах однієї групи [1].

Податковий контроль за трансфертним ціноутворенням базується на принципі «витягнутої руки» – міжнародному стандарті, розробленому та схваленому країнами-членами Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), а також державами, що не є членами цієї організації (понад 130 країн). Принцип «витягнутої руки» рекомендують для встановлення трансфертних цін, з метою збільшення податкових зобов'язань пов'язаних осіб до рівня непов'язаних при ринкових умовах їхніх операцій.

Проте, через наявність інформаційної асиметрії між фіскальними органами та ТНК, компанії часто мають можливість встановлювати штучно занижені або завищені трансфертні ціни в операціях між пов'язаними сторонами в юрисдикціях з різними рівнями оподаткування. Така практика дозволяє їм перерозподіляти прибуток у спосіб, що зменшує загальну суму податкових зобов'язань на рівні групи.

Розглянемо практичний аспект застосування трансфертного ціноутворення на практичному кейсі. На рис. 1 наведено схему, яка відображає взаємодію трьох пов'язаних компаній. Центральним елементом структури є

Компанія А - материнська компанія, яка є нерезидентом України та володіє правами інтелектуальної власності. Вона надає ліцензію на використання прав інтелектуальної власності Компанії В, яка здійснює виробничу діяльність в Україні. За використання цих прав Компанія В здійснює регулярні виплати роялті на користь Компанії А.

Особливу роль в даній структурі відіграє Компанія С, яка розташована в низькоподатковій юрисдикції та виконує функції дистриб'ютора. Вона не лише закуповує продукцію у Компанії В, але й надає їй фінансування у вигляді позики.

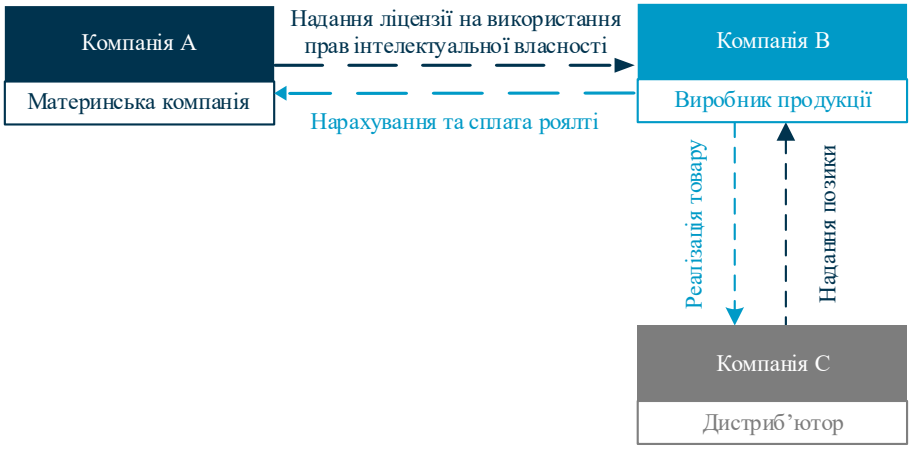

Рисунок 1. Схема ухилення від оподаткування за допомогою трансфертного ціноутворення

Джерело: складено автором

Дана структура взаємовідносин створює ефективний механізм податкової оптимізації. По-перше, виплати роялті материнській компанії зменшують базу оподаткування в Україні. По-друге, відсотки за користування позикою, що сплачуються Компанії С, також відносяться до витрат Компанії В, додатково зменшуючи її оподатковуваний прибуток. По-третє, застосування трансфертних цін при продажу продукції Компанії С дозволяє переміщувати основний прибуток у низькоподаткову юрисдикцію.

Наведений приклад демонструє, як транснаціональні корпорації можуть використовувати складні корпоративні структури та трансфертне ціноутворення для мінімізації податкових зобов'язань. Така практика призводить до суттєвих втрат податкових надходжень країн та потребує впровадження ефективних механізмів протидії.

Для протидії масштабному використанню трансфертного ціноутворення уряди країн застосовують два основні підходи: ринковий та примусовий. Ринковий підхід базується на економічних методах регулювання та передбачає встановлення відповідності трансфертних цін ринковому рівню через їх зіставлення зі світовими цінами на аналогічні товари чи послуги. Примусовий підхід реалізується через впровадження законодавчих обмежень та заборон на певні види операцій з трансфертного ціноутворення, що створює правові бар'єри для агресивної податкової оптимізації [2].

Удосконалення контролю за трансфертним ціноутворенням є важливим для підвищення ефективності оподаткування та стабільності публічних фінансів. Цьому питанню приділена значна увага у так званому плані BEPS (Base erosion and Profit Shifting). Йдеться про ініціативу ОЕСР та країн G20 з протидії розмиванню бази оподаткування, яка започаткована у 2013 р. та включає 15 кроків. План BEPS рекомендує гармонізувати національні податкові системи і посилити співпрацю між країнами у фіскальному контролі. Міжнародний автоматичний обмін фінансовою інформацією сприяє прозорості руху капіталу та забезпечує державам суверенітет над оподатковуваною базою незалежно від місця знаходження капіталу. Common Reporting Standard передбачає щорічний обмін інформацією між країнами, які є учасниками Багатосторонньої угоди компетентних органів щодо автоматичного обміну даними про фінансові рахунки. Це допомагає державам посилювати податковий контроль і сприяє забезпеченню прозорості у фінансовій сфері, надаючи можливість відстежувати активи громадян у зарубіжних фінансових установах [5].

BEPS також включає кроки із вдосконалення податкових практик у галузі трансфертного ціноутворення. Дії 8-10 – «вдосконалення правил трансфертного ціноутворення» спрямовані на покращення підходів до трансфертного ціноутворення, яке є ключовим інструментом у податковому плануванні транснаціональних корпорацій. Дані кроки передбачають можливість податкових адміністрацій оцінювати економічну сутність операцій між пов'язаними сторонами, а також відповідність прибутків фактичній економічній

активності. У рамках цих вимог компанії зобов’язані документувати свої трансфертні ціни та обґрунтовувати умови для трансфертів між пов’язаними сторонами, особливо у випадках із ризиком переміщення прибутків. Ще одним значним кроком Плану BEPS є Дія 15 – «Багатостороння конвенція (MLI) про виконання заходів, які стосуються угод про уникнення подвійного оподаткування». MLI дозволяє одночасно змінювати існуючі двосторонні податкові угоди, адаптуючи їх до вимог BEPS, що посилює фіскальний суверенітет країн і дає можливість ефективніше протидіяти переміщенню прибутків [4].

Виходячи з наведеного, можна зробити висновок, що план BEPS спрямований на зменшення конфліктів інтересів через впровадження комплексних механізмів контролю та прозорості. Зокрема, автоматичний обмін податковою інформацією та стандартизована документація трансфертного ціноутворення унеможливлюють приховування реальних бенефіціарів та економічної сутності операцій. Мінімальні стандарти BEPS (Дії 5, 6, 13 та 14) створюють уніфіковану систему протидії податковим зловживанням, а Багатостороння конвенція та Common Reporting Standard забезпечують узгоджені підходи до оподаткування та прозорість фінансових потоків. Таким чином, комплексне впровадження рекомендацій BEPS створює середовище, спрямоване на вирішення конфліктів інтересів та побудову більш справедливої системи міжнародного оподаткування. Завдяки комплексним заходам Плану BEPS, країни та корпорації мають спільну платформу для прозорого і передбачуваного податкового середовища, що є важливим кроком до формування більш справедливих і стабільних фінансових відносин у глобальному масштабі.

Список використаних джерел:

1. Гладій І. О. Трансфертне ціноутворення транснаціональних корпорацій. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право.* 2021. № 3. С. 85-97.

2. Степаненко О. П., Травінська С. І., Михальська О. Л. Трансфертне ціноутворення в транснаціональних корпораціях: ризики для податкової системи України та шляхи їх мінімізації. *Економіка та суспільство.* 2024. № 59.
3. Терещенко О.О., Волошанюк Н.В. Трансфертне ціноутворення як інструмент контролінгу. *Фінанси України.* 2007. № 53. С. 127-135.
4. Міністерство фінансів України. План дій BEPS: ключові аспекти для України. 2020. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2020_BEPS.pdf (дата звернення: 10.11.2024).
5. Міністерство фінансів України. Україна успішно здійснила перший міжнародний автоматичний обмін інформацією про фінансові рахунки. URL:https://mof.gov.ua/uk/news/ukraina_uspishno_zdiisnila_pershii_mizhnarodnii_avtomatichnii_obmin_informatsiieiu_pro_finansovi_rakhunki-4813 (дата звернення: 10.11.2024).

УДК 336.76

Середюк В.Д.
Студентка факультету фінансів
ОПП «Корпоративні фінанси», 3 курс
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Іващенко А. І.
д.е.н., доцент, професор кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

БЛОКЧЕЙН ЯК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

Зростання розвитку технологій та цифровізації, а також потреба банків адаптуватися до нових умов ринку стимулюють активне впровадження

цифрових інструментів. Крім того, випадки використання блокчейну суттєво зросли, а одним із початкових секторів для його впровадження були банківська справа та фінанси. Зараз технологія активно застосовується в ширшій фінансовій сфері для платежів, грошових переказів, цифрової ідентифікації та управління активами.

Банківський сектор традиційно є ключовим елементом економіки, виконуючи функції кредитування, торгівлі, розрахунків і обробки платежів, але він стикається з викликами, пов'язаними з адаптацією до швидкого технологічного розвитку. Попри поступове впровадження інновацій, значна частина банківських процесів залишається залежною від паперової документації, що спричиняє неефективність, витрати часу та ресурсів і створює ризики для безпеки. Банкам необхідні надійні рішення для підвищення кіберзахисту, моніторингу кредитних історій та управління ризиками, що дозволило б ефективніше працювати з проблемними боргами та відповідати нормативним вимогам.

Блокчейн-технологія завдяки децентралізованості та прозорості може революціонізувати роботу банків: покращити безпеку, підвищити ефективність і потенційно знизити витрати. Додатково, за прогнозами експертів, глобальний ринок блокчейну в банківських і фінансових послугах може досягти приблизно 27,69 мільярдів доларів до 2028 року [1].

Блокчейн пропонує низку переваг для фінансового сектору, які можуть суттєво змінити традиційні банківські процеси [2]. Перш за все, децентралізація, що є основою блокчейн-технології, дозволяє працювати без єдиного централізованого органу контролю. У банківському секторі використовуються частково децентралізовані мережі, що знижує ризик системних збоїв і підвищує безпеку. Прозорість — ще одна ключова перевага. У відкритих блокчейн-мережах учасники мають доступ до інформації про всі транзакції, що забезпечує високий рівень довіри. Однак у банківській сфері важливо підтримувати баланс між прозорістю та конфіденційністю.

Технологія також відзначається високою безпекою завдяки використанню криптографії, що робить дані захищеними від підробок і кібератак. Вона підвищує ефективність фінансових операцій, автоматизуючи їх за допомогою смарт-контрактів, які виконуються автоматично та зменшують затримки в угодах. Крім того, блокчейн забезпечує можливість повного відстеження активів і транзакцій, що мінімізує шахрайство й підвищує підзвітність усіх учасників.

Ще одна важлива характеристика блокчейну — незмінність даних. Записи в мережі практично неможливо змінити чи видалити, що створює стабільний і надійний реєстр транзакцій. Ця властивість, поряд із можливістю інтегрувати різні системи, робить блокчейн перспективною технологією для банківської сфери. Вона також стимулює інновації, створюючи основу для нових бізнес-моделей.

Однак впровадження блокчейну відбувається повільно. Незважаючи на те, що блокчейн може ефективно вирішити проблему старіння фінансових систем, його використання ще не набуло широкого поширення [3]. Причин такої ситуації багато. По-перше, перехід від застарілих систем до нових методів є складним, тривалим і дорогим процесом.

Крім того, індустрія криптовалют пережила низку спадів і суперечок, пов’язаних із шахрайством, кіберзлочинністю та іншими сумнівними практиками. Хоча це не стосується самої технології блокчейн, негативна репутація криптовалют вплинула на сприйняття галузі в цілому.

Хоча деякі компанії скептично ставляться до інтеграції блокчейну у свою IT-інфраструктуру, важко заперечити його актуальність для фінансового світу. Його функції та переваги успішно доповнюють потреби фінансових процесів на локальному та глобальному рівнях.

Visa та Mastercard, як лідери платіжних систем, також активно інтегрують блокчейн у свої системи, надаючи можливість для міжнародних розрахунків з меншими витратами та покращеною безпекою. Їхні інвестиції й стратегічна підтримка блокчейн-рішень сприяють не лише розвитку інновацій, але й підвищенню фінансової інклюзії та екологічної стійкості [4].

JPMorgan Chase став одним із перших банків, що впровадили власну цифрову валюту — JPM Coin. Цей стейблкойн використовується для пришвидшення транзакцій між корпоративними клієнтами, забезпечуючи майже миттєві розрахунки та зниження операційних витрат. Крім того, банк активно розвиває платформу Onyx, яка працює на основі блокчейну й охоплює різні напрямки, зокрема міжбанківські платежі, облігаційні операції та транскордонні перекази.

HSBC використовує блокчейн для автоматизації процесів розрахунків за торгівлею. Банк впровадив платформу Contour, яка дозволяє зменшити час обробки акредитивів із 5–10 днів до 24 годин. Це значно спрощує міжнародні торговельні операції для клієнтів і знижує ризики.

Citibank розробляє токенізацію активів для спрощення управління портфелями клієнтів. Використання блокчейну дозволяє банку забезпечувати швидший доступ до інформації про активи, підвищуючи прозорість і ліквідність. Також Citibank досліджує можливості використання блокчейну для цифрової ідентифікації клієнтів, що сприяє безпечному зберіганню й обробці даних.

Banco Santander виділяється своїми інноваціями у сфері платежів. Банк запустив платформу One Pay FX, яка на основі блокчейну дозволяє здійснювати транскордонні перекази за лічені секунди з мінімальними комісіями. Це зробило банківські послуги доступнішими для клієнтів у різних країнах.

Deutsche Bank використовує блокчейн у рамках консорціуму, який розробляє рішення для управління ризиками та кредитування. Інновації на основі блокчейну дозволяють банку автоматизувати оцінку ризиків, зменшити витрати й покращити обслуговування клієнтів [5].

Отже, блокчейн має великий потенціал для революціонізації банківського сектору, підвищуючи безпеку, ефективність та знижуючи витрати. Попри повільне впровадження через технічні та репутаційні бар'єри, конкретні банки демонструють, як блокчейн сприяє модернізації фінансової сфери, забезпечуючи більш прозорі, ефективні та зручні послуги. Від автоматизації процесів до

створення нових фінансових продуктів — блокчейн стає ключовим фактором у підвищенні конкурентоспроможності банків.

Список використаних джерел:

1. Blockchain in banking: a game-changing player in the finance sector. URL: https://innowise.com/blog/blockchain-in-banking/ (Accessed: 10.11.2024)
2. Blockchain technology: transforming the future of banking. URL: https://www.dbs.com/blockchain/blockchain-technology-transforming-the-future-of-banking.html (Accessed: 10.11.2024)
3. https://b2broker.com/news/how-blockchain-impacts-the-financial-industry/(Accessed: 10.11.2024)
4. Як Visa та Mastercard використовують блокчейн. URL: https://cryptomus.com/uk/blog/how-visa-and-mastercard-are-embracing-blockchain?srsltid=AfmBOopOz7k_zrPudkDlnomppKOE2KLKJwKGpAbZw8R1IxODUn_Rk0Nq(Accessed: 10.11.2024)
5. The Top 30 Global Banks Blockchain Adoption Use Cases. URL: https://medium.com/riva-markets/the-top-30-global-banks-blockchain-adoption-use-cases-3e3508c09d6e (Accessed: 15.11.2024)

УДК 336.6

Фербей Г. М.
здобувачка ОП «Фінансовий менеджмент і контролінг»,
другого (магістерського) рівня освіти
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ КІЛЬКІСНИХ МЕТОДІВ У ПРОГНОЗУВАННІ ЕФЕКТИВНОСТІ НОВІТНІХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Роль кількісних методів у прогнозуванні ефективності новітніх фінансових інструментів для компаній України в умовах воєнного стану є надзвичайно важливою та актуальною темою в умовах економічної нестабільності, яка

спричинена військовими діями. Кількісні методи в корпоративних фінансах дозволяють здійснювати об'єктивну оцінку фінансових стратегій, інвестиційних рішень та ризиків. Вони дозволяють прогнозувати майбутні грошові потоки, визначати оптимальні фінансові структури та оцінювати новітні інструменти фінансування, що можуть допомогти компаніям зберегти стабільність, навіть в період війни.

Однією з основних проблем, з якими стикаються вітчизняні компанії під час воєнного стану, є підвищення ризиків, пов'язаних з фінансуванням та інвестиціями. За умов нестабільності валютного курсу, інфляції, зниження доступу до зовнішніх ринків капіталу, компанії змушені шукати нові інструменти фінансування. Новітні фінансові інструменти, такі як цифрові облігації, сек'юритизація активів, або фінансування через криптовалюти, відкривають нові можливості, але також і нові ризики. Кількісні методи допомагають оцінити ці інструменти з огляду на їх ефективність та адаптованість до умов війни [1].

Одним із основних інструментів, який використовується для прогнозування та оцінки ефективності новітніх фінансових інструментів, є моделі фінансового прогнозування. Вони дозволяють визначити ймовірні сценарії розвитку подій, оцінити їх вплив на фінансову стабільність компаній та на ринкову вартість активів. Кількісні методи також використовуються для оцінки ризиків та варіативності результатів інвестицій, що дає змогу компаніям ухвалювати більш обґрунтовані рішення щодо вибору фінансових інструментів.

Для більш точного прогнозування ефективності новітніх фінансових інструментів важливими є методи оцінки ризику, такі як Value at Risk, які дають змогу прогнозувати потенційні збитки від неочікуваних змін у макроекономічній ситуації, таких як зміна процентних ставок або валютних курсів. Такі моделі допомагають компаніям оцінити і зменшити ймовірність фінансових втрат.

Наступною важливою складовою прогнозування ефективності фінансових інструментів є використання математичних моделей для оцінки грошових потоків, зокрема моделі дисконтованих грошових потоків (DCF) [2]. У цьому

випадку кількісні методи дозволяють оцінити, чи принесуть нові фінансові інструменти більше вигоди, ніж традиційні способи фінансування, з огляду на ринкову волатильність та економічні обмеження, що виникають під час війни. Використання таких моделей дає змогу точно оцінити майбутню вартість бізнесу, враховуючи всі фактори, які можуть вплинути на фінансовий стан компанії.

Особливістю кількісних методів є їх здатність враховувати велику кількість змінних і факторів, що можуть бути не очевидними для традиційних підходів. В умовах воєнного стану підприємства стикаються з численними непередбачуваними ситуаціями, такими як блокування економічних зв'язків, порушення логістичних ланцюгів, руйнування інфраструктури [3]. Кількісні методи, зокрема аналіз чутливості та моделювання сценаріїв, дозволяють врахувати широкий спектр можливих ризиків і розробити стратегії для мінімізації їхнього впливу на фінансові результати компаній.

Крім того, новітні фінансові інструменти для компаній України можуть включати нові форми державно-приватного партнерства або краудфандингові платформи. Кількісні методи, зокрема методи аналізу фінансових потоків та їхнього відображення у фінансових звітах, допомагають оцінити перспективність таких інструментів.

Не менш важливою є роль кількісних методів в аналізі ефективності використання державної допомоги та пільгових кредитів, що надаються компаніям у воєнний час [1]. Розрахунки за допомогою фінансових моделей дозволяють точно оцінити, чи є такі інструменти фінансування вигідними для підприємств з точки зору витрат на обслуговування боргу та ризиків, пов'язаних з поверненням отриманих коштів.

Таким чином, роль кількісних методів у прогнозуванні ефективності новітніх фінансових інструментів для компаній України в умовах воєнного стану полягає в тому, щоб надавати компаніям інструменти для ефективного управління ризиками, зниження витрат на капітал та оптимізації фінансових стратегій в умовах воєнного стану. Використання таких методів дозволяє

підприємствам швидко адаптуватися до змінюваних умов економіки та забезпечити стійкість на фінансових ринках навіть у воєнний час.

Список використаних джерел:

1. Бордаєв В.В., Проскурніна Н.В. Кількісні методи оцінки інноваційного розвитку експортоорієнтованих підприємств в цифровій економіці. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. Харків, 2024. №8. – URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4430/4465 (дата звернення: 10.11.2024).

2. Єршова Н. Фінансове прогнозування у фокусі обліково-аналітичного забезпечення. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics.* Харків, 2024. № 5. *С. 312-322.* – URL: https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/169/167 (дата звернення: 12.11.2024).

3. Рудь О.О. Прогнозування економічної діяльності підприємства в умовах обмеженості інформації. *Класичний приватний університет.* Запоріжжя, 2024. № 3 (39). С. 34-40. – URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2024/3_39_ukr/8.pdf (дата звернення: 12.11.2024).

УДК 316.772.3:004.738.5

Харенко Ю.С.,

студентка 4-го курсу факультету ІЕБО

Державний університет економіки і технологій

Науковий керівник – Садовенко М.М.

к.е.н.,доцент кафедри

фінансів і бухгалтерського обліку

Державний університет економіки і технології

КРАУДФАНДИНГ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Сьогодні цифровізація поширюється на всі сфери життя України. Останніми роками в Україні спостерігається тенденція розвитку соціальних та мережевих відносин, а робочі процеси набувають інших форм. Змінюються комунікаційні процеси, характер роботи, системи оплати праці. З’явилося багато

нових професій. Не дивно, що у сфері проєктного фінансування з’являються нові можливості.Одним з таких прикладів є краудфандинг.

Краудфандинг – це співпраця, корпорації людей, які добровільно надають фінансову підтримку стартапу, інноваційному проєкту, ідеї або організації [1, с.8]. Як інвестор, людина не повинна повертати свої гроші. Вимога полягає в тому, щоб використовувати їх на благо проєкту. Найпопулярніші краудфандингові майданчики в Україні – це «Спільнокошт», «На старті» (проте востаннє новини від платформи були у 2019 році) та «Куб» (від ПриватБанку). Перші два майданчики спеціалізуються на творчих (фінансування кіно) та соціальних (освітніх програмах для дітей) ініціативах [2].

У всьому світі – Kickstarter, Indiegogo, Start Machine, Us Funders, Republic тощо. Наприклад, станом на 18 жовтня 2012 року космічний симулятор Cloud Imperium Games 3 StarCitizen зібрав понад 600 мільйонів доларів. Інтерес до стартапу не вщухав протягом 10 років. 2022 року компанія залучила 100 мільйонів доларів фінансування. Щоб успішно залучати кошти, підприємець повинен мати команду, чітку стратегію та продукт. StartEngine, WeFunder і Republic є одними з найкращих платформ краудфандингу. «Kickstarter і Indiegogo насправді не збирають десятки мільйонів доларів». Там вони зібрали близько 100 тисяч доларів, але такі гроші не сприятимуть розвитку бізнесу. На Kickstarter «Фінансують кошти, а людина, наприклад, отримує чашку в подарунок». А краудфандинг дає можливість зібрати мільйони доларів в обмін на акції [4].

Є багато переваг використання краудфандингу. По-перше, дрібні інвестори купують акції, які дозволяють їм отримати дивіденди. В той час як приватні інвестори хочуть отримати привілейовані акції «Це тисне на всі стартапи». У дрібних інвесторів немає бажання і можливості впливати на компанію. Вони хочуть інвестувати та заробляти гроші з часом. Ще однією перевагою є розширений маркетинг. Тисячі інвесторів стають амбасадорами бренду: вони приймають стратегію компанії, розповідають друзям і поширюють інформацію. Крім того, краудфандинг не віддаляє людей від бізнесу. Сьогодні

венчурні фонди не пов'язані з величезними коштами, але багато грошей можна отримати за допомогою дрібних інвесторів [3].

Одним з недоліків фінансування через краудфандингові платформи є те, що у разі неможливості своєчасного виконання встановленого бюджету, проєкт буде знято з платформи, і доведеться все починати з нуля. Також недоліком є старі закони. Правова система розвивається повільно. Через короткий період, за який краудфандинг перетворився на повноцінний метод фінансування, чинне законодавство не встигає адаптуватися. Це означає, що правила до певних ситуацій застаріли та можуть бути перешкоди.

Краудфандинг має певні правила. По-перше, якщо ви хочете отримати хороший прибуток, знайдіть інвестора, який першим вкладе гроші в бізнес. Таким чином компанія вийде на вищий рівень, що допоможе їй привернути увагу інших клієнтів. Це хороша бізнес-модель. Якщо цього не станеться, компанія ризикує опинитися знизу усіх проєктів. Інші інвестори не зможуть побачити проєкту. По-друге, можна встановити контакт з потенційними інвесторами, які допоможуть їм дізнатися про компанію. Надсилання інформаційного сповіщення з оновленнями, будуть нагадувати про бізнес. По-третє, реклама стимулюватиме інвестиції. Якщо темпи зростання значні (5 мільйонів доларів і більше), слід провести рекламну кампанію [3].

Загалом краудфандингові платформи спрямовані на залучення грошей від звичайних людей без подальшого отримання прибутку. Однак, оскільки у людей невисокий рівень життя, вони зосереджуються на зароблянні грошей і ставлять власні інтереси вище ніж допомога на благодійні засади. Тож хоча краудфандинг — чудова можливість для українських підприємців, однак українці ще не готові до цих інструментів.

Можна зробити висновок, що зараз існують деякі проблеми у сфері краудфандингу, які можна виправити. Зважаючи на це, можна виділити наступні рекомендцадії щодо функціонування краудфандингу в Україні: формування законодавства і відповідної нормативно-правової бази у сфері краудфандингу; покращити способи комунікації між інвесторами та розробниками проєктів;

підвищення рівня довіри шляхом забезпечення прозорості збору коштів. Як зазначає досвід інших країн ця концепція працює. Тому краудфандинг в Україні має тенденцію до поширення та перспективи розвитку.

Список використаних джерел:

1. Єлісєєва Л. В. Краудфандинг в Україні: проблеми та перспективи в контексті зарубіжного досвіду. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. №23. С.8-11.

2. Омельчук Н. Краудфандинг: популярные площадки в Украине и мире. PaySpace Magazine. 2020. - URL: https://psm7.com/analytics/kraudfanding-kak-privlech-investicii-i-realizovat-mechtu.html.

3. Сідєльнікова А. (Не)популярний краудфандинг: як українським стартапам залучити мільйони доларів за допомогою дрібних інвесторів. mind. 2023. – URL: https://mind.ua/publications/20261879-nepopulyarnij-kraudfanding-yak-ukrayinskim-startapam-zaluchiti-miljoni-dolariv-za-dopomogoyu-dribnih.

4. Що таке краудфандинг та як він допомагає розвивати стартапи. Kyivstar Business Hub. 2023. – YRL: https://hub.kyivstar.ua/articles/shho-take-kraudfandyng-ta-yak-vin-dopomagaye-rozvyvaty-startapy.

Платформа ІІ
Корпоративні фінанси в умовах сталого розвитку

УДК 336.645

Гарькавий Д. М.,
студент, Харківський національний економічний
університет імені С. Кузнеця

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективне управління фінансовими ресурсами грає ключову роль у фінансовому менеджменті, особливо в умовах війни. Це спрямовано на зниження фінансових ризиків для уникнення банкрутства та мінімізації збитків від негативних впливів на фінансову стійкість підприємств. Такий підхід має на меті збереження цінності компаній, забезпечення зростання доходу та рентабельності, збільшення інвестиційної привабливості та формування грошових потоків з внутрішніх джерел.

Управління фінансовими ресурсами на підприємствах України є складною та актуальною задачею на сучасному етапі економічного розвитку країни. Ефективне використання наявних фінансових ресурсів має значний вплив на успішність функціонування будь-якого підприємства. Українська економіка потребує гнучкості в управлінні фінансами для зменшення ризиків у умовах нестабільності. Впровадження стратегій та вдосконалення управлінських форм повинні сприяти покращенню фінансового стану та збільшенню прибутковості підприємств.

Використання фінансових ресурсів грає важливу роль у діяльності підприємств. Наявність достатнього обсягу таких ресурсів дозволяє суб’єкту господарювання здійснювати стійку господарську діяльність, а їх ефективне управління сприяє підвищенню прибутковості та ефективності підприємства. Тож, необхідним є розумно розподіляти і використовувати фінансові ресурси,

дотримуючись принципів фінансового управління, щоб забезпечити успішну діяльність підприємства. У сучасних умовах джерела фінансових ресурсів можуть бути нестійкими, тому важливо знайти шляхи оптимізації їх використання.

Управління формуванням капіталу підприємства включає в себе пошук фінансових ресурсів для забезпечення діяльності з певним рівнем прибутковості. Це також означає розподіл джерел капіталу за їх вартістю та походженням. Метою є досягнення оптимального співвідношення між власними, запозиченими та позиковими ресурсами для мінімізації витрат та максимізації рентабельності капіталу, забезпечуючи стабільність та автономію підприємства. Управління капіталом спрямоване на ефективне використання ресурсів та максимальне задоволення співвласників, з огляду на перспективи зростання стійкості й цінності підприємства [2, 3].

В основі успішного фінансового менеджменту лежать основоположні концепції, які передбачають цілеспрямовану координацію заходів щодо управління фінансовими ресурсами підприємства. В даний час управління цими ресурсами розглядається як комплекс рішень, пов'язаних із залученням, розподілом і використанням грошових коштів з метою підвищення ринкової цінності підприємства.

Ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства здійснюється через фінансовий механізм, який є взаємопов’язаною системою організаційних та економічних елементів. Ця система спрямована на оптимізацію формування та ефективне використання фінансових ресурсів для забезпечення підприємству конкурентоспроможності, фінансової стійкості та сталого розвитку у короткостроковій і довгостроковій перспективі.

Традиційно, фінансовий механізм складається з п'яти основних елементів: фінансові методи, фінансові важелі та правове забезпечення. Фінансові методи - це способи управління фінансовими ресурсами, такі як планування, прогнозування, кредитування, оподаткування та страхування. Фінансові важелі - це прийоми, які використовуються для реалізації фінансових методів, такі як

прибуток, доходи, амортизаційні відрахування, фонди цільового призначення, фінансові санкції, орендна плата і т. д. Правове забезпечення включає законодавчі акти, постанови, накази та інші правові документи, які регулюють функціонування фінансового механізму. Нормативне забезпечення включає в себе різноманітні документи, такі як інструкції, нормативи, тарифні ставки та методичні вказівки. Інформаційне забезпечення складається з економічної, комерційної та фінансової інформації. Оскільки обсяги інформації постійно зростають, важливо розглядати інформаційне забезпечення як "інформаційно-технічне забезпечення", враховуючи технічні можливості підприємства [1, 3].

Більшість дослідників вважають, що управління фінансовими ресурсами на рівні підприємства полягає у використанні інструментів для керування рухом грошових коштів [1, 2, 3]. Основні цілі такого управління полягають у забезпеченні неперервного обігу ресурсів, досягненні певних результатів, підвищенні ефективності та максимізації прибутку.

Отже, управління фінансовими ресурсами підприємств вимагає: розробки ефективних методів управління фінансами; встановлення фінансових взаємозв'язків з інституціями, підприємствами, бюджетом і банками; забезпечення ресурсами для операційної та інвестиційної діяльності у майбутньому; вивчення конкурентів, розробка стратегій фінансової стійкості; розробка методів подолання кризових ситуацій та управління підприємством в умовах кризи.

Список використаних джерел:

1. Гудзь О.Є., Стецюк П. А. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. Т. 1 № 32. С. 330-340. URL: https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/2892.

2. Мавлєва, Д, Лиса, О. Удосконалення управління фінансовими ресурсами з метою підвищення результативності діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. №56. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-52

3. Журавльова Т.О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42-45. URL: http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4535&i=7.

УДК 330.3:336.64

Данченко А.О.

здобувачка магістерського рівня вищої освіти

освітньої програми «Інвестиційний менеджмент»

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Урванцева С.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ESG-КРИТЕРІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ»

Екологічні, соціальні та управлінські критерії (Environmental, Social, and Governance, ESG) враховують зусилля компанії за цими напрямками заради досягнення сталого розвитку. Ці критерії враховують інвестори і фінансові інститути при прийнятті рішень про інвестування і кредитування, а також контрагенти та постачальники в рамках комерційної діяльності. На початку 2000-х років у США налічувалося лише 20 компаній із ESG-рейтингом; до 2020 року їхня кількість зросла майже до 800 [1].

Зростаючий інтерес інвесторів до нефінансової інформації за останні роки призвів до створення великої екосистеми звітності зі сталого розвитку та зміщення акцентів регуляторів до її формування. Причинами цього зростання є збільшення інвестицій у стале та відповідальне інвестування; зміна ставлення кінцевих споживачів товарів і послуг до нефінансової інформації; невдоволення інвесторів якістю розкриття соціальної та екологічної інформації; та зростання

числа довгострокових інституційних інвесторів, які прагнуть мінімізувати ризики, зокрема в сфері ESG.

Проблема впровадження принципів сталого розвитку є надзвичайно актуальною на сучасному етапі розвитку вітчизняних підприємств. АТ «Укрзалізниця» – найбільший перевізник вантажів і пасажирів в Україні, що посідає важливе місце у транспортній системі країни. Прийнято вважати, що компанії, які впроваджують практики сталого розвитку, демонструють не лише відповідальне ставлення до екології, але й покращують власну репутацію та фінансову стійкість. Це дозволяє не тільки підвищити прозорість діяльності, але й забезпечити довгострокову стабільність підприємства. Відтак, одним з методів дослідження інвестиційної привабливості АТ «Укрзалізниця» є ESG-критерії, результати аналізу наведені в табл. 1.

Таблиця 1 – Оцінка ESG-критеріїв підприємства АТ «Укрзалізниця»

E (ENVIRONMENT) Основні напрями діяльності підприємства в рамках екологічної політики включають: • вітчизняні пасажирські вагони та дизель-поїзди із замкнутою, екологічно чистою системою збору господарсько-побутових стоків без прямого їх скидання в навколишнє середовище; • участь в «Word clean up Day»; • інвестиції в охорону навколишнього середовища; • охорона землі та ґрунтів при будівництві та модернізації транспортної інфраструктури; • на територіях усіх регіональних філій проведення боротьби із алергенними бур'янами; • впорядкування та облаштування місць для тимчасового зберігання відходів; • ліквідація місць самовільного складування відходів; • утилізація відходів; • проведення заходів профілактики та протидії забрудненню водних ресурсів (ремонт, очищення та обслуговування систем водовідведення); • профілактика та протидія забрудненню атмосферного повітря (придбання обладнання та модернізацію паливної системи двигунів транспортних засобів та тепловозів); • впровадження електронних приладів обліку палива на складах; • зменшення питомих витрат енергоресурсів у тязі поїздів.

S (SOCIAL) Реалізує численні ініціативи для підтримки працівників, їхнього професійного розвитку та забезпечення рівності: • медичне страхування, відпочинок (санаторії, путівки); • навчання та розвиток; • рівність та інклюзія; • залучення молодих спеціалістів.
G (GOVERNANCE) Управлінські аспекти є важливим елементом для забезпечення: • прозорості та підзвітності; • етичних стандартів (боротьба з корупцією, кодекс етики та забезпечення чесності у всіх аспектах); • антикорупційної політики; • управління ризиками; • створення каналів повідомлення про порушення; • корпоративної етики та комплаєнс; • прав людини; • Наглядова Рада та Правління Товариства – відіграють ключову роль в управлінні.

Джерело: складено авторами за джерелом [1]

Отже, є всі підстави зробити висновок про те, що АТ «Укрзалізниця» активно впроваджує ESG-критерії в свою діяльність. Заходи, спрямовані на зниження екологічного впливу, покращення соціальних умов для працівників та прозорої системи корпоративного управління, підвищують інвестиційну привабливість підприємства та її репутацію. У підсумку, це свідчить про відповідальне ставлення АТ «Укрзалізниця» до реалізації концепції сталого розвитку, що є надзвичайно важливим у сучасному глобальному контексті.

Список використаних джерел:

1. Що таке ESG-принципи і чому компаніям важливо їх дотримуватися URL: https://fintechinsider.com.ua/shho-take-esg-prynczypy-i-chomu-kompaniyam-vazhlyvo-yih-dotrymuvatysya/

2. Офіційний сайт АТ «Укрзалізниця». URL: https://portal.uz.gov.ua/tag/esg/

УДК 336.64

Зінченко А.О.
здобувачка магістерського рівня вищої освіти
освітня програма «Фінансовий менеджмент і контролінг»
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Свідерська І. М.
к.е.н, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ КОМПАНІЙ (НА ПРИКЛАДІ ГРУПИ КОМПАНІЙ NOVA)

Сталий розвиток став невід'ємною частиною активності країн, громадян та бізнесів. Відповідальні компанії, виконуючи свої функції, не забувають про власний вплив на соціальне життя людей, екологічний стан навколишнього середовища, рівність у правах та інші частини концепції сталого розвитку.

Цілі сталого розвитку (ЦСР), також відомі як Глобальні цілі, були ухвалені Організацією Об'єднаних Націй у 2015 році як заклик до дій, спрямованих на подолання бідності, захист планети та забезпечення життя в мирі та процвітанні. 17 ЦСР є комплексними. Вони визнають, що дії в одній сфері впливатимуть на результати в інших, що розвиток повинен забезпечувати баланс між соціальною, економічною та екологічною стійкістю [1].

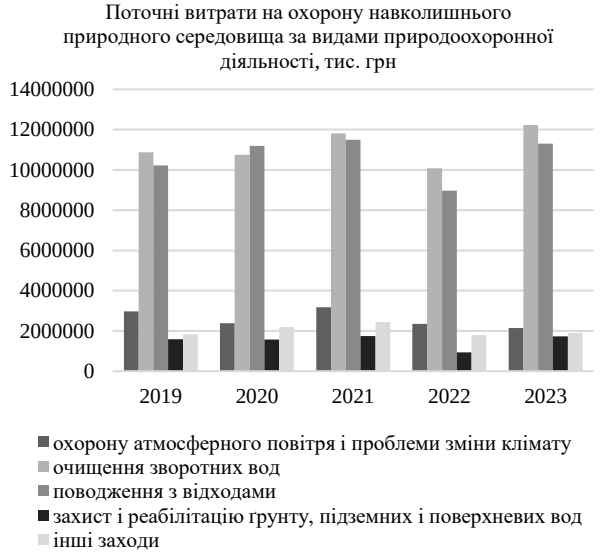
Діяльність підприємств спрямована на сталий розвиток є важливою частиною їх функціонування. Якщо компанія має відповідні цінності й впроваджує новації спрямовані на покращення екологічної, економічної, соціальної складової громад, то вона, окрім розуміння важливості підтримання цілей, матиме певні переваги. Це може відображатися у більш прихильному ставленні потенційних працівників та споживачів продукції і послуг. До цих переваг можна віднести: позитивний імідж, підвищення загальносуспільної,

ділової репутації та лояльності споживачів, зменшення бази оподаткування та інші.

Стратегія сталого розвитку включає три складові:

- екологічну (збереження та поліпшення природного середовища);
- економічну (розвиток виробництва та продуктивних сил суспільства для забезпечення економічного зростання);
- соціальну (підвищення матеріального добробуту людства, вирівнювання рівнів життя народів, постійне поліпшення соціальних умов і стандартів) [2].

Розглянувши аналітичні дані Державної служби статистики України про витрати на охорону навколишнього природного середовища, ми зможемо зрозуміти скільки витрачається коштів для впровадження частини концепції сталого розвитку. Отже, вітчизняні підприємства найбільше витрачали коштів на очищення зворотних вод та поводження з відходами під час поточної діяльності. Але найбільше капітальних витрат було здійснено для поводження з відходами, охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату.

Рисунки 1 та 2 – Поточні та капітальні витрати на охорону навколишнього природного середовища за видами природоохоронної діяльності, тис. грн.

Джерело: розроблено автором на основі [3].

Ознайомившись з аналітикою можна зробити висновок, що в Україні є значна кількість бізнесів, що використовують свої ресурси для допомоги випровадження цілей та концепцій сталого розвитку. Одним з них є група компаній NOVA, що надає приватним клієнтам та бізнесу повний спектр логістичних, фінансових та пов'язаних з ними послуг. До її складу входять Нова Пошта, Nova Post Europe, Nova Global, NovaPay, Nova Digital, Supernova Airlines.

ТОВ «Нова Пошта» підтримує 10 принципів Глобального договору та цілі сталого розвитку. Компанія системно допомагає військовим, підтримує мобілізованих співробітників й ветеранів, допомагає військовим медикам та ДСНС. Вони регулярно закривають потреби 15 підрозділів ЗСУ та допомагають іншим підрозділам. Загалом на ці потреби у 2023 році було спрямовано 1,65 млрд грн [4], що значно більше за 388,4 млн грн, що було зафіксовано у 2022 році [5]. Вони регулярно закривають потреби 15 підрозділів ЗСУ та допомагають іншим підрозділам [4].

У серпні 2014 року Нова пошта започаткувала соціальний проєкт, що надає можливість благодійним фондам та волонтерським організаціям відправляти й отримувати гуманітарні вантажі за рахунок компанії в будь-якому відділенні на території Україні. Особливу роль проєкт відіграв під час пандемії COVID-19, забезпечуючи медичні заклади необхідним обладнанням. Але після 24 лютого 2022 року «Гуманітарна пошта» трансформувалась в окремий гуманітарний напрям роботи Нової пошти [6]. Станом на 2023 рік вона досягла більше 82 тис. т доставленої допомоги й більше 2 тис. благодійних фондів та волонтерських організацій, які співпрацюють з ТОВ «Нова Пошта». Вони доставили 1,5 тис. т гуманітарної допомоги за перші три дні після підриву Каховської ГЕС. ТОВ «Нова Пошта» створювала ще багато подій, які допомагали громадянам України.

Аналізована компанія також має Політику та стандарти щодо виявлення та керування екологічними аспектами. ТОВ «Нова Пошта» використовує якісні та екологічні матеріали для пакування відправлень, оновлює автопарк, збільшуючи авто, які відповідають екологічним стандартам, застосовує кваліфікаційні електронні підписи замість паперового документообігу.

Група NOVA, станом на 2023 рік, мала близько 42 тис. співробітників, з яких 30% - жінки. Роботодавець інвестує у охорону праці, страхування працівників, технології, для зменшення фізичного навантаження, матеріальну допомогу співробітникам, навчання та інше [4].

Отже, компаніям варто впроваджувати заходи, що націлені на впровадження концепції сталого розвитку. Це важливе питання, яке потребує розгляду, оскільки екологічні, економічні та соціальні частини вищенаведеної концепції мають допомогти у покращенні життя населення. Багато компаній України вже вкладають ресурси у свою діяльність зі сталого розвитку. Одними з них є підприємства групи NOVA. Вони співпрацюють з благодійними фондами, мають власні проєкти. Дотримання цих поглядів та відповідна діяльність мають позитивні наслідки й для самої компанії. Тому дотримання концепції сталого розвитку має бути частиною політики підприємств.

Список використаних джерел:

1. United Nations Development Programme. THE SDGS IN ACTION. URL: https://www.undp.org/sustainable-development-goals

2. БІЗНЕСІНФОРМ № 3_2023. Іванова М. І., Швець В. Я., Саннікова С. Ф., Варяниченко О. В., Бардась А. В. «Соціальна відповідальність як ключова компетенція забезпечення сталого розвитку підприємств». 2023. URL: https://www.researchgate.net/profile/Artem-Bardas/publication/370516179_Social_Responsibility_as_a_Key_Competence_for_Ensuring_Sustainable_Development_of_Enterprises/links/6464e044702026631653fb28/Social-Responsibility-as-a-Key-Competence-for-Ensuring-Sustainable-Development-of-Enterprises.pdf

3. Державна служба статистики України. Економічна статистика. Навколишнє природнє середовище.

4. Звіт про управління ТОВ «Нова Пошта» 2023 рік. URL: https://novaposhta.ua/csr/zvit_zi_stalogo_rozvitku_2023/

5. Звіт про управління ТОВ «Нова Пошта» 2022 рік. URL: https://novaposhta.ua/csr/zvit_zi_stalogo_rozvitku_2022/

6. Офіційний сайт ТОВ «Нова Пошта». «Гуманітарна пошта України». URL: https://novaposhta.ua/humanitarian_post

УДК 336.7

Кирилюк Р.Р.

здобувач вищої освіти третього рівня (доктор філософії)

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа,

страхування та фондовий ринок»

НУ «Львівська політехніка»

Мороз Н.В.

к.е.н, доц., доцент кафедри фінансів

НУ «Львівська політехніка»

ФОРМИ МІЖНАРОДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ БАНКІВ

Міжнародна взаємодія банків є ключовим елементом глобалізації фінансових ринків і сприяє ефективному функціонуванню світової економіки. У сучасних умовах економічної інтеграції банки стають важливими посередниками в міжнародних фінансових потоках, забезпечуючи трансграничні операції, доступ до капіталу, фінансові послуги та інвестиції.

Міжнародні потоки капіталу досліджено у працях таких науковців: Фукалов В. А. [1], Шлапак А.В. [2], Шульга К. Д., Шульга Є. А. [3] та інштх.

Міжнародна взаємодія банків відбувається в різних формах, що охоплюють широкий спектр фінансових операцій і співпраці між банками різних країн. Основні форми міжнародної взаємодії банків:

1. Кореспондентські відносини. Це одна з найпоширеніших форм взаємодії між банками. Кореспондентські рахунки відкриваються одним банком у іншому

банку за кордоном, що дозволяє проводити міжнародні платежі, обмінюватися валютами та здійснювати інші фінансові операції. Така взаємодія здійснюється за допомогою системи SWIFT.

2. Міжнародні банківські консорціуми. Банківські консорціуми складаються з кількох банків, що об'єднуються для надання великих кредитів чи фінансування масштабних проектів. Такі консорціуми часто формуються для фінансування міжнародних інфраструктурних проектів, де один банк не може самостійно забезпечити повну суму фінансування.

3. Міжнародні банківські синдикати. Ця форма передбачає співпрацю кількох банків для надання кредитів великим компаніям або урядам. Синдиковане кредитування дозволяє знизити ризики для кожного банку, оскільки сума кредиту розподіляється між кількома учасниками.

4. Філії та дочірні компанії за кордоном. Багато міжнародних банків відкривають філії або дочірні компанії в інших країнах. Це дозволяє їм працювати безпосередньо на іноземних ринках, залучати нових клієнтів і проводити операції на місцевих умовах. Такі структури підпадають під регулювання країни, в якій вони працюють.

5. Участь у міжнародних фінансових ринках. Банки активно беруть участь у міжнародних ринках капіталу, валютних ринках, ринках деривативів та інших фінансових інструментах. Це дозволяє банкам управляти валютними ризиками, залучати фінансування через випуск облігацій, акцій та інших цінних паперів.

6. Участь у міжнародних платіжних системах. Окрім системи SWIFT, банки також співпрацюють у межах інших платіжних систем, наприклад, CHIPS (Clearing House Interbank Payments System) у США або TARGET2 у Європі. Це забезпечує швидкі та безпечні міжбанківські платежі у різних валютах.

7. Інвестиційні та торгові операції. Міжнародні банки часто діють як інвестиційні банки, допомагаючи компаніям з різних країн здійснювати злиття, поглинання або виходити на міжнародні фондові ринки. Вони також можуть пропонувати консультації з управління активами та ризиками для великих міжнародних корпорацій.

8. Регулювання та нагляд. Міжнародна співпраця регуляторних органів, таких як Базельський комітет або Міжнародний валютний фонд (МВФ), сприяє встановленню глобальних стандартів банківської діяльності, що підвищує стабільність і прозорість фінансової системи.

9. Співпраця через міжнародні банківські організації. Банки співпрацюють через міжнародні організації, такі як Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Світовий банк або МВФ, що надають фінансування та технічну допомогу для розвитку різних країн.

Кожна з цих форм взаємодії дозволяє банкам ефективно працювати в глобальному фінансовому середовищі, знижувати ризики та підтримувати розвиток міжнародної економіки.

Попри значні переваги, міжнародна взаємодія банків пов'язана з низкою викликів. Це включає ризики пов'язані з регуляторними обмеженнями, валютними коливаннями, кібербезпекою та політичними змінами в різних країнах. Для подолання цих проблем банки повинні розробляти стратегії управління ризиками, а також співпрацювати з регуляторами для гармонізації правил і стандартів.

Міжнародна взаємодія банків є ключовим елементом стабільного розвитку глобальної економіки. Вона сприяє мобілізації капіталу, економічному зростанню та впровадженню інновацій. Для того, щоб успішно інтегруватися у світову фінансову систему, банки повинні активно розвивати партнерські відносини, вдосконалювати свої технологічні платформи та відповідати міжнародним регуляторним стандартам.

Список використаних джерел:

1. Фукалов В. А. Організаційна взаємодія банківських установ з платіжними системами в Україні. Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці: виклики, реалії, стратегії. (17-19 травня 2023 року, Сумський державний університет, м. Суми), 2023. – Суми:СумДУ, 2023, С.9- 12.

2. Шлапак А.В. Глобальні фінансові цикли і проблема регулювання міжнародних потоків капіталу: роль банків і макропруденційної політики у протидії кризам. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка. 2022. 12 (23). С. 109-119.

3. Шульга К. Д., Шульга Є. А. Вплив діяльності транснаціональних банків на банківську систему. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, березень 2023. № 28(56). С. 127–132.

УДК 336.77:658.14]:005.52

Козолій О.І.

магістрант освітньої програми

«Фінансовий менеджмент та контролінг»

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Куліш Г.П.

к.е.н., професор кафедри

корпоративних фінансів та контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ТА ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКИХ РИЗИКІВ

Банківське кредитування є важливим джерелом фінансових ресурсів для багатьох підприємств, особливо в умовах обмеженого доступу до внутрішніх інвестицій. Однак, процес кредитування супроводжується низкою ризиків. Особливої уваги заслуговують фінансові ризики, які обумовлюють забезпечення стабільності банківської системи. Сучасна модель банківського кредитування в Україні характеризується концентрацією основних фінансових ресурсів у великих банках, таких як Укрексімбанк, Ощадбанк і Приватбанк.

Таблиця 1 – Рейтинг найбільших банків за величиною активів

№	Банк	Активи, тис. грн
1	ПриватБанк	572 448 057
2	Ощадбанк	271 908 631
3	Укрексімбанк	237 277 674
4	УКРГАЗБАНК	167 751 760
5	Райффайзен Банк	108 513 066

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Вплив на кредитування мають макроекономічна ситуація, політична нестабільність та високий рівень ризиків. Проте спостерігається поступове зростання обсягів кредитування юридичних осіб, що вказує на стабілізацію банківської сфери в Україні. [2]

Таблиця 2 – Кредити надані юридичним особам за 2021-2024 рр.

надані кредити суб`єктам господарювання, млн. грн	2021	2022	2023	9 міс. 2024	12 міс. 2024 (прогнозне значення)
	9 287 368	9 784 323	9 234 139	6 431 819	9 342 814,34

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Малий бізнес, будучи важливою складовою економіки, стикається з серйозними викликами при залученні банківських кредитів. Однією з основних перешкод є високі процентні ставки, що робить кредити занадто дорогими (Рис 1) [1].

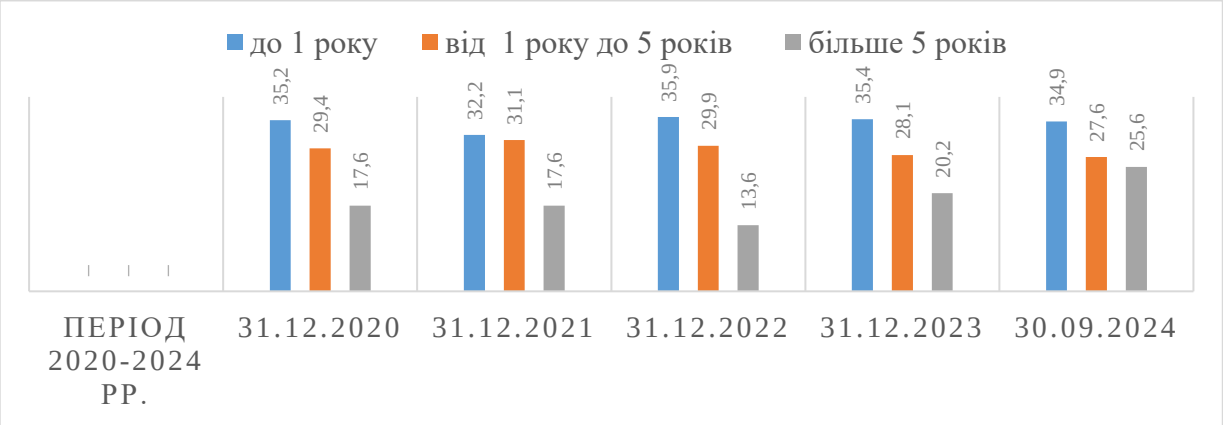

Рис. 1 – Процентні середньозважені ставки за новими кредитами домашнім господарствам,% [1]

Державні програми, такі як «Доступні кредити 5-7-9%», полегшують ситуацію, але їх доступність обмежена, а умови отримання кредитів часто є складними. Крім того, малий бізнес нерідко має негативну кредитну історію, що знижує довіру банків і підвищує ризикованість [2].

Однак сучасні тенденції банківського кредитування спрямовані на впровадження нових технологій (Big Data і скорингові моделі), які допомагають банкам своєчасно виявляти та знижувати ризики. Важливим елементом стає індивідуальний підхід до клієнтів, що дозволяє банкам впроваджувати гнучкі умови кредитування. Також зростає обсяг довгострокових кредитів, що сприяє сталому розвитку бізнесу (Рис.2.)[1]. Слід враховувати умови кредитування окремих секторів економіки, яке має свої особливості через високі специфічні ризики. Їх зниження передбачає вдосконалення методики оцінки заставного майна, включаючи оцінку майбутніх доходів та виробничих активів. Важливим аспектом є підвищення інформованості банків про ринкові тенденції в секторі економіки. [2]

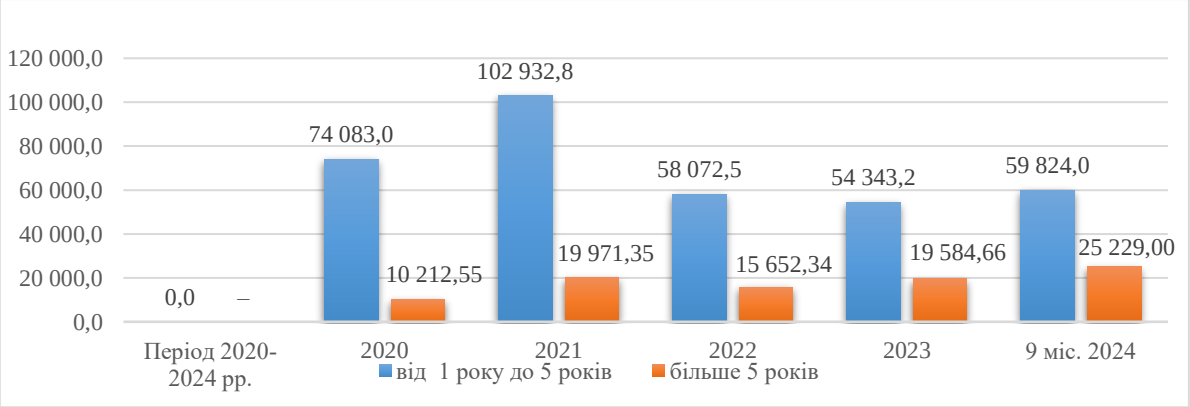

Рис. 2 – Обсяг довгострокових кредитів наданих бізнесу, млн.грн [1]

Слід враховувати умови кредитування окремих секторів економіки, яке має свої особливості через високі специфічні ризики. Їх зниження передбачає вдосконалення методики оцінки заставного майна, включаючи оцінку майбутніх доходів та виробничих активів. Важливим аспектом є підвищення інформованості банків про ринкові тенденції в секторі економіки.

З початком повномасштабного вторгнення рф військові дії створюють додаткові ризики для фінансової стабільності підприємств в Україні. Серед основних загроз для підприємств — втрата ринків збуту, руйнування інфраструктури та обмежений доступ до фінансових ресурсів. Мінімізація цих ризиків передбачає адаптацію підприємств до нових умов шляхом диверсифікації

бізнесу, залучення іноземних інвестицій та використання державних програм підтримки [3].

З метою стабілізації банківської системи, прозорості та захисту інтересів вкладників, у 2022р. НБУ були внесені зміни до Положення № 351 стосовно порядку розрахунку банками розміру кредитного ризику і стосується доповнення переліку забезпечення (у вигляді об'єктів незавершеного будівництва та майбутніх об'єктів нерухомості). До основних переваг цього положення відносяться: єдині стандарти, зменшення проблемних кредитів, більша довіра клієнтів. [4]

Забезпечення є лише частиною проблеми кредитування, задля своєчасного виявлення ризиків та ефективного управління ними, необхідно провести кваліфіковану оцінку фінансового стану позичальника. Що обумовлює аналіз таких показників, як ліквідність, платоспроможність і рентабельність. Регулярний моніторинг цих показників дозволяє вчасно виявляти проблеми і вживати заходів для їх вирішення і своєчасного виявлення існуючих проблем.

На нашу думку, ключовими показниками для оцінки ризиків при кредитуванні є аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості, боргового навантаження, а також прогнозування показників фінансової звітності. Використовують такі показники як оборотність дебіторської та кредиторської заборгованості, що відображає швидкість, з якою підприємство повертає борги або отримує платежі від своїх клієнтів. Під час аналізу також важливо визначити головних постачальників і покупців. Це надає можливість визначити економічну залежність позичальника. Якщо така існує, то наявність фінансових труднощів одного контрагента, може негативно вплинути на фінансову діяльність іншого.

Для оцінки боргового навантаження застосовують показник DSCR (Debt Service Coverage Ratio), який показує здатність компанії обслуговувати свій борг. Розраховується як відношення операційного доходу до платежів за боргом. Якщо DSCR > 1, компанія може виконувати свої зобов'язання; DSCR < 1 вказує на фінансові труднощі.

Застосування прогнозу дає розуміння про фінансовий стан підприємства-позичальника у найближчому майбутньому та його спроможність виконувати свої зобов'язання. Саме на підставі прогнозних значень і приймається рішення щодо співпраці з клієнтом при кредитуванні.

Управління фінансово-кредитними ризиками підприємства передбачає ретельний контроль за рівнем заборгованості, аналіз фінансової стійкості та розробку планових дій на випадок кризи. Важливо враховувати співвідношення власного капіталу і позикових коштів, що дозволяє мінімізувати ризик дефолту. [5]

Підсумовуючи, зазначимо, що банківське кредитування є одним з ключових джерел фінансування для підприємств, однак воно супроводжується значними ризиками, особливо в умовах нестабільної економічної ситуації та воєнного стану. Основними факторами ризику є політична нестабільність, залежність від зовнішніх ринків, та високі процентні ставки, які ускладнюють доступ до кредитів. Для підвищення ефективності кредитування важливо використовувати сучасні технології аналізу ризиків, адаптувати умови кредитування до ринкових реалій та впроваджувати механізми управління фінансовими ризиками, що сприятиме зростанню рівня кредитоспроможності і стабільному розвитку економіки.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/

2. Нікіфоров П. О., Ткач А. В. Банківське кредитування підприємств в Україні: сучасні тенденції та шляхи вдосконалення, *Finance and credit,* 2023. № 148. С. 118 – 121.

3. Макалюк І. В., Лайкова А. О., Фінансові ризики вітчизняних підприємств в умовах війни, 2024. С. 83 – 84.

4. Постанова 351 правління Національного банку України «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» : станом на 30 черв. 2016 р.

5. Томашук І. В., Томашук І. О., Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб'єкта. *Економіка та суспільство,* 2022. Випуск № 39.

УДК 336.64

Коломієць Д.О.
здобувачка вищої освіти магістерського рівня
ОП «Фінансовий менеджмент і контролінг»
Науковий керівник: Алексін Г.О..
к.е.н., доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу,
Київський національний економічний університет
імені В.Гетьмана

КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В умовах посиленої динаміки та нестабільності, які сьогодні характеризують вітчизняний корпоративний сектор, керівництву підприємств необхідно постійно здійснювати виважені керівні рішення, аби адаптуватися до змін та мінімізувати вплив негативних факторів. Ефективність діяльності будь-якого підприємства наразі безпосередньо залежить від рівня його економічної безпеки, яка, у свою чергу, корелює із здатністю адаптуватися до швидкозмінних умов ринку, використовувати передові технології та відповідати зростаючим вимогам до якості продукції.

Інтегроване ризик-орієнтоване управління сприяє підвищенню якості управлінських рішень, забезпечує більшу прогнозованість бізнес-процесів і допомагає підтримувати високий рівень економічної безпеки. Такий підхід

дозволяє компаніям адекватно реагувати на поточні виклики та адаптуватися до можливих майбутніх змін у ринковому середовищі, ефективно використовуючи наявні ресурси, можливості та потенціал для забезпечення сталого розвитку.

Сталий розвиток тісно пов'язаний із корпоративними фінансами, адже він вимагає впровадження довгострокових фінансових стратегій, спрямованих на забезпечення економічної стійкості та збереження ресурсів для майбутніх поколінь. Це, зокрема, проявляється у зниженні операційних витрат завдяки екологічно ефективним процесам, які мінімізують споживання енергії та ресурсів, покращуючи фінансові показники компанії.

Корпоративне управління визначається як механізм, який дозволяє акціонерам ефективно контролювати та моніторити діяльність менеджменту, сприяючи тим самим підвищенню капіталізації компанії. Цей механізм забезпечується через внутрішні процедури та зовнішні правові і регулятивні рамки, що дозволяють акціонерам визначати відповідальність вищого керівництва компанії за отримані результати, а інвесторам – впливати на прийняття ключових рішень [1]. Корпоративне управління включає виробничі, науково-технічні, освітні та інші процеси, що розкривають стійкі зв'язки та відносини між різними явищами і процесами у різних організаційних системах та суспільстві в цілому [2].

Стабільність та розвиток підприємства значною мірою залежать від належно сформованої системи економічної безпеки, яка дозволяє ефективно протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам, а також відкривати нові напрями для розвитку. Важливим елементом цієї системи є інтеграція ризик-орієнтованого підходу до управління, що включає ретельний аналіз потенційних загроз і визначення стратегічних кроків для їх нейтралізації.

Сталий розвиток інтегрує ризик-орієнтований підхід, враховуючи потенційні екологічні, соціальні та економічні ризики, що дозволяє більш зважено планувати фінанси в умовах зовнішніх змін. Також, застосування принципів сталого розвитку підвищує репутаційний капітал компанії,

покращуючи її імідж серед клієнтів, партнерів і суспільства в цілому, що позитивно впливає на довіру клієнтів і фінансову стійкість підприємства.

Процес починається з аналізу існуючого стану управління ризиками, виявлення слабких сторін та їх подальшого усунення за допомогою інструментів сучасного управління. Окрім того, метод інтегрує ризик-менеджмент в усі бізнес-процеси, що включає розробку, впровадження, моніторинг і вдосконалення управління ризиками на всіх рівнях підприємства, тим самим наближаючи його до ризик-орієнтованого управління, що відповідає вимогам економічної безпеки. Висновки з дослідженнь показують, що розподіл гарантування економічної безпеки на основі ризик-орієнтованого управління залучає інтелектуальні, матеріальні, трудові, фінансові та інформаційні ресурси, а також бізнес-процеси, спрямовуючи управлінські заходи на забезпечення активів, кваліфікації персоналу, фінансової стійкості та незалежності [3].

Управління економічною безпекою на основі ризик-орієнтованого підходу інтегрує дві ключові концепції: управління економічною безпекою підприємства та управління ризиками. Обидві є частиною загальної системи функціонального управління. Це дозволяє забезпечити єдність корпоративної стратегії та сприяє горизонтальній інтеграції на вказаному рівні. Визначення об'єктів управління в кожній із цих сфер виявляє їх основні відмінності. Зокрема, основою системи управління економічною безпекою є забезпечення стійкості діяльності підприємства та здатності протистояти різним ризикам [4]

Крім того, сталий розвиток відкриває нові можливості для залучення фінансування, оскільки все більше інвесторів віддають перевагу компаніям, що дотримуються принципів екологічної та соціальної відповідальності [5]. Така тенденція сприяє доступу до «зеленого» фінансування, пільгових кредитів і соціально відповідальних інвестицій, що посилює фінансову стабільність бізнесу.

Таким чином, сталий розвиток стає стратегічно важливим чинником для корпоративних фінансів, знижуючи ризики, оптимізуючи витрати та

підвищуючи привабливість компанії для інвесторів, створюючи сприятливі умови для тривалого фінансового зростання.

Незважаючи на зазначені обмеження, цей вид управління пропонує значні переваги для корпоративного сектору України, зокрема в умовах нестабільного економічного середовища, адже цей підхід сприяє підвищенню ресурсної забезпеченості, ринкових можливостей і фінансового стану підприємства, а також забезпечує економічну захищеність персоналу і підвищує загальну безпеку в розрізі матеріальних, інтелектуальних і кадрових аспектів виробничого процесу.

Список використаних джерел:

1. Абрамова А. Тенденції розвитку та особливості управління операційними ризиками комерційних банків. Науковий вісник Полісся. 2021. № 2. С. 93–101.
2. Герасименко О. М. Інтеграція ризик-орієнтованого підходу до управління у процесі забезпечення економічної безпеки підприємства : дис. … д-ра екон. наук : 21.04.02. Черкаси, 2021. 667 с.
3. Оцоколіч В. Переваги корпоративного управління ризиками підприємства URL https://biz.ligazakon.net/analitycs/230401_perevagi-korporativnogo-upravlnnya-rizikami-pdprimstva
4. Шило Ж. Методика комплексної оцінки рівня економічної безпеки підприємства. International Science Journal of Management, Economics & Finance. 2022. Т. 1. № 4. С. 17–25.
5. Штангрет І. А. Теоретичні засади формування системи економічної безпеки підприємства. Ефективна економіка. 2022. № 4. URL: https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.4.150

УДК 336.6

Кондратюк І.С.
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ESG-КРИТЕРІЇ ЯК НОВИЙ ДРАЙВЕР ТРАНСФОРМАЦІЇ КОРПОРАТИВНОГО ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Трансформація корпоративного фінансового менеджменту в Україні набуває нового виміру завдяки ESG-критеріям. Екологічні, соціальні та управлінські аспекти (Environmental, Social, Governance – ESG) активно впливають на прийняття рішень у бізнесі та вже перетворилися на значущий чинник, який допомагає українським компаніям залучати фінансування та покращувати репутацію на глобальному ринку. Післявоєнне відновлення країни, що потребує значних ресурсів, створює особливо сприятливі умови для інтеграції ESG-принципів у корпоративну практику, що дозволяє знижувати ризики і сприяти стійкому розвитку.

ESG-критерії набувають особливого значення у контексті економічної відбудови. Досвід інших країн, таких як Руанда, що успішно інтегрувала Цілі сталого розвитку ООН (ЦСР) у свою стратегію, демонструє переваги прозорої оцінки інвестиційних проєктів та залучення міжнародних інвесторів. Для України впровадження подібного підходу дозволить структурувати проєкти відновлення на засадах сталості, враховуючи високий рівень ризиків [1]. ESG-критерії можуть стати ключовим інструментом у зміцненні довіри міжнародних партнерів та забезпеченні тривалої стійкості компаній.

Екологічний компонент ESG охоплює заходи щодо зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, такі як використання відновлюваних джерел енергії, зниження рівня забруднення та раціональне використання ресурсів, що у післявоєнній Україні сприятиме модернізації інфраструктури та відновленню економіки. Соціальний аспект передбачає

забезпечення прав людини, гідних умов праці та соціальної інклюзії, що допоможе підвищити рівень відповідальності українських компаній перед працівниками, клієнтами та суспільством.

Ефективне корпоративне управління, що є третім компонентом ESG, забезпечує прозорість у роботі підприємств та протидію корупції. Це особливо важливо для залучення іноземних інвестицій, оскільки міжнародні донори надають перевагу компаніям з високим рівнем корпоративної етики та дотриманням стандартів звітності. ESG-стандарти дозволяють запобігти можливим репутаційним ризикам та зменшити вартість капіталу для компаній [2].

Адаптація ESG-критеріїв до фінансового менеджменту приносить низку переваг українським компаніям. Впровадження ESG-стандартів сприяє зниженню фінансових ризиків через управління екологічними та соціальними факторами. Наприклад, інвестиційні банки використовують ESG-критерії для оцінки проєктів у рамках державно-приватного партнерства, що направлені на відновлення критичної інфраструктури. Окрім того, ESG-критерії відкривають доступ до «зелених» облігацій — фінансових інструментів, що дозволяють залучати кошти на екологічні проєкти за вигіднішими умовами.

На макрорівні ESG-критерії можуть стати важливим елементом політики економічного розвитку України. Інтеграція Цілей сталого розвитку, таких як енергоефективність та інклюзивний економічний ріст, у національні стратегії дозволяє зменшити дефіцит фінансування та покращити інвестиційний клімат [3]. Стратегічне використання ESG-критеріїв також допоможе забезпечити раціональне використання ресурсів та підвищити прозорість процесу відбудови країни, що є особливо важливим для залучення іноземних інвестицій та підтримки міжнародних партнерів.

На мікрорівні, ESG-стандарти дозволяють українським компаніям досягти більшої прозорості у звітуванні перед стейкхолдерами. Наприклад, інтеграція показників ключових результатів (KPI) за ЦСР в ESG-стратегії дозволяє структурувати процеси відновлення з урахуванням впливу на суспільство та

екологію. Впровадження стандартів ESG також сприяє підвищенню довіри з боку інвесторів та громадськості, що є основою для сталого зростання [4].

ESG-критерії стають драйверами для українського бізнесу на міжнародній арені, що підтверджують успішні приклади країн, таких як США та Японія, які інтегрують сталий розвиток у національні інвестиційні програми. Адаптація ESG-стандартів до корпоративного управління дозволить українським компаніям підвищити конкурентоспроможність та посилити свою позицію на глобальному ринку, забезпечуючи стійкий розвиток і репутацію відповідального бізнесу.

Отже, ESG-критерії стали потужним інструментом для трансформації корпоративного фінансового менеджменту в Україні. Інтеграція екологічних, соціальних та управлінських стандартів у корпоративну практику сприяє створенню доданої вартості для стейкхолдерів, підвищенню довіри інвесторів та залученню додаткових ресурсів для відбудови економіки.

Список використаних джерел:

1. Алексін Г. О. Інновації корпоративних фінансів у підтримці післявоєнного відновлення України: фінансування за критерієм ЦСР ООН. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА*, грудень 2023. No 31(59). С. 56–61.
2. Fadi Alkaraa, Khaldoon Albitar, Khaled Hussainey, VG Venkatesh. Corporate transformation toward Industry 4.0 and financial performance: The influence of environmental, social, and governance (ESG). *Technological Forecasting and Social Change. Volume 175*. 2022.
3. Комплаєнс як драйвер розвитку ESG в Україні. URL: https://biz.ligazakon.net/analitycs/224952_komplans-yak-drayver-rozvitku-esg-v-ukran. (Дата звернення: 10.11.2024).

4. ESG-стратегія, відносини з медіа, драйвери: як українським бізнесам побудувати репутацію на глобальному ринку? URL: https://vctr.media/ua/esg-strategiya-vidnosyny-z-media-drajvery-yak-ukrayinskym-biznesam-pobudуvaty-reputacziyu-na-globalnomu-rynku-214631/. (Дата звернення: 12.11.2024).

УДК 658.15-021.387

Куліш Г.П.,
к.е.н., доцент, професор кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Євтєєва Є.Ю.,
студентка факультету маркетингу, 3 курс
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні економічні виклики, спричинені повномасштабним військовим конфліктом та наслідками пандемії, значно ускладнили фінансову діяльність українських підприємств. Постійна криза неплатежів, дефіцит фінансових ресурсів, зростання дебіторської та кредиторської заборгованостей загрожують фінансовій стабільності суб'єктів господарювання. Це обумовлює необхідність впровадження жорсткого контролю грошових потоків як основного інструменту забезпечення платоспроможності та стабільності підприємства [1].

В основі проблеми забезпечення фінансової стабільності підприємств лежить дефіцит грошових коштів та обмежені можливості для залучення необхіних ресурсів, що обумовлює фінансові ризики. Підприємства часто

стикаються з труднощами в управлінні грошовими потоками через розбалансованість надходжень та витрачань коштів, несвоєчасне виконання зобов'язань з боку контрагентів. Нестабільна економічна ситуація посилює ці проблеми, створюючи додаткові ризики для банківських установ при кредитуванні підприємств [2]. При цьому для прийняття оптимальних економічних рішень всім капіталодавцям потрібна об’єктивна оцінка потенційної спроможності підприємств одержувати доходи, вчасно і в повному обсязі виконувати свої фінансові зобов’язання перед кредиторами та акціонерами; впливу грошових потоків на ліквідність та платоспроможність підприємства.

Основними факторами, що ускладнюють управління ліквідністю, на нашу думку, є:

- зростання обсягу заборгованості — підвищення обсягу дебіторської та кредиторської заборгованостей значно збільшує ризик неплатоспроможності;
- нестабільність грошових потоків — залежність від зовнішніх фінансових джерел та нерівномірні надходження значно знижують здатність підприємства виконувати поточні фінансові зобов'язання;
- зміни у споживчому попиті та обсягах реалізації — зменшення обсягів реалізації, яке виникає через зниження купівельної спроможності та зміну споживчих пріоритетів, знижує доступні фінансові ресурси [3];

Для подолання зазначених викликів необхідні комплексні рішення, які передбачають управління ліквідністю та грошовими потоками на стратегічному та тактичному рівнях. Серед ключових заходів виділяються:

- покращення структури активів — оптимізація активів, зокрема швидкоконвертованих, для забезпечення можливості швидкої реалізації активів у разі необхідності;
- своєчасний контроль заборгованості — регулярний моніторинг дебіторської та кредиторської заборгованостей для зниження ризику неплатежів, а також впровадження механізмів надання знижок для стимулювання своєчасних оплат від контрагентів [4];

- планування та оптимізація грошових потоків — використання прогнозування та планування грошових потоків з метою забезпечення відповідності між надходженнями та видатками підприємства. Зокрема, рекомендується застосування методів планування грошових потоків, таких як Cash Flow Forecasting, для оптимізації фінансових потоків [5];
- залучення додаткових джерел фінансування — використання короткострокових кредитів, кредитних ліній або факторингу для подолання кризових ситуацій та забезпечення ліквідності. Важливо оцінити вартість залучення зовнішніх коштів та порівняти її з потенційними вигодами для підприємства;
- розробка стратегії управління ліквідністю — визначення оптимального рівня ліквідності та систематичного перегляду фінансових показників відповідно до змін ринкових умов та внутрішніх потреб підприємства .

Умовами ефективного впровадження заходів можуть бути: впровадження фінансового контролінгу — необхідно забезпечити фінансовий аналіз всіх грошових потоків і їх узгодження із стратегічними показниками, для прийняття своєчасних рішень; аналітична підтримка та моніторинг — створення системи регулярного моніторингу ліквідності та грошових потоків з використанням сучасних фінансових інструментів та методів аналітики для оперативного реагування на зміну фінансових показників; гнучкість у прийнятті фінансових рішень — адаптація планових фінансових показників підприємства відповідно до умов ринку та зміни макроекономічної ситуації.

Отже, управління ліквідністю та грошовими потоками є важливим елементом фінансової стратегії підприємства, який дозволяє підтримувати стабільність та забезпечувати конкурентоспроможність на ринку. Використання аналітичного підходу до управління ліквідністю та впровадження ефективної системи контролю грошових потоків дозволяє підприємству не лише вижити в умовах кризи, але й створити міцну основу для майбутнього розвитку.

Список використаних джерел:

1. Як український бізнес процвітає під час війни. 2023. URL: https://www.payoneer.com/uk/resources/research-reports/how-ukranian-businesses-thrive-during-war/
2. Олійник Л.В. Стратегічні напрями забезпечення фінансової стабільності підприємства. 2017 С.119-120. URL: https://jfub.donnu.edu.ua/article/view/5020/5053
3. Насібова О.В., Папуцин В.М., Теоретичні аспекти управління ліквідністю та діловою активністю підприємства. Випуск # 12 / 2017 С.594 Таблиця 2. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/98.pdf
4. Управління своєю ліквідністю. Управління грошовими потоками. URL: https://businessguide.ebrd.com.ua/posts/ypravlinnya-svoey-likvidnistiy
5. Єрешко Ю.О., МОДЕЛІ ОПТИМІЗАЦІЇ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА. С.3-4. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/10720/1/34.pdf

УДК 658.15

Кущій А. В.,

студент, Харківський національний економічний

університет імені С. Кузнеця

СКЛАДОВІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах глобалізації та загострення фінансово-економічної кризи підприємство, як основний рушій економічного розвитку та ключова складова виробничого комплексу країни, яка забезпечує випуск необхідної продукції та надання важливих послуг, стикається з численними загрозами і викликами. Ці фактори впливають на фінансову стійкість підприємства і можуть призвести до його банкрутства. Тому одним з основних завдань управління є розробка такого механізму, який не тільки створює умови для стабільного функціонування

підприємства, але й забезпечує високий рівень його фінансової безпеки і конкурентоспроможності.

Аналіз підходів щодо сутності управління фінансовою безпекою підприємства [1, 2, 3] дозволяє визначити його як процес, у якому суб'єкти фінансової безпеки здійснюють вплив на об'єкти, використовуючи інформацію про зміни у середовищі функціонування. Мета цього процесу – прийняття обґрунтованих управлінських рішень, які сприятимуть досягненню фінансових цілей підприємства, незважаючи на наявність внутрішніх і зовнішніх загроз.

Виходячи з цього визначення, важливо зосередити увагу на ключових елементах системи управління фінансовою безпекою: суб'єктах, об'єктах і загрозах. Суб'єкти – це власники, керівництво і фінансові менеджери підприємства, які, ґрунтуючись на аналізі внутрішнього та зовнішнього середовища, розробляють заходи для запобігання фінансовим ризикам. Об'єкт – фінансова діяльність підприємства, безпеку якої необхідно підтримувати. Загроза – сукупність факторів і подій, які можуть підвищити ймовірність порушення нормального функціонування підприємства [2].

Одним із ключових завдань управління фінансовою безпекою підприємства є аналіз загроз, які класифікуються на дві основні групи – внутрішні та зовнішні. До внутрішніх загроз належать фактори, пов'язані з фінансовою діяльністю підприємства, потенційними збитками, можливістю прогнозування, характером прояву та джерелами походження, а також з ймовірністю та можливістю обмеження їх наслідків. Зовнішні загрози поділяються на декілька підтипів: економічні загрози (правова невизначеність, обмеження державою економічного розвитку, корупція, регіональні або міжнародні заборони на реалізацію товарів, надання конкурентних переваг окремим фірмам і змови між підприємствами-монополістами, що ускладнюють доступ на ринок); фізичні загрози (крадіжки, пошкодження або знищення обладнання, природні катастрофи, аварії, терористичні атаки); психологічно-інформаційні загрози (економічне шпигунство, незаконне розголошення даних,

дискредитація на ринку, соціальні конфлікти та спроби конкурентів привласнити товарні знаки підприємства) [1].

Результати аналізу показують, що для забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства важливо створити ефективну систему ідентифікації та нейтралізації ризиків і загроз. Ця система повинна включати визначення об'єктів контролю, методи ідентифікації, суб'єктів ризиків, критерії оцінки, а також заходи для прогнозування, виявлення і попередження факторів, які можуть призвести до виникнення цих загроз.

Для забезпечення фінансової безпеки суб’єктів бізнесу важливим є класифікація загроз і ризиків на керовані та некеровані. Некеровані ризики – це ті, що виникають незалежно від діяльності конкретного економічного суб’єкта і є наслідком загальних процесів у економічній системі чи природних змін. Їх слід враховувати під час прийняття управлінських рішень, щоб мінімізувати негативний вплив. Керовані ризики, навпаки, безпосередньо пов’язані з діяльністю суб’єкта, і їх зниження залежить від ефективності управлінських практик, зокрема в сфері фінансів. Таким чином, процес управління фінансовою безпекою можна бачити як взаємозалежність між ризиками, загрозами та рівнем фінансової безпеки.

Більшість науковців стверджують, що терміни «ризик» і «загроза» є синонімами та мають однакове значення. Але деякі економісти вважають, що вони все ж різняться за суттю, хоча пов'язані між собою. Ми погоджуємося з тим, що «ризик» і «загроза» мають певні відмінності: загрози для фінансової безпеки підприємства пов'язані з конкретними небажаними подіями, тоді як ризики відображають ймовірність їх виникнення.

Оцінка ризиків для фінансової безпеки підприємства та впровадження заходів для їх запобігання потребують створення ефективної системи управління фінансовою безпекою підприємства.

Таким чином, управління фінансовою безпекою повинно спрямовуватися, в першу чергу, на визначення фінансових інтересів підприємства, які потребують захисту під час його функціонування; на виявлення потенційних загроз на ранніх

стадіях, які можуть завадити підприємству досягти фінансових цілей; та на розробку та впровадження системи заходів для зменшення ризиків для фінансових інтересів та запобігання можливим фінансовим втратам.

Список використаних джерел:

1. Єпіфанова І., Джеджула В., Розводюк О., Шевчук Д. Теоретичні аспекти управління фінансовою безпекою вітчизняних підприємств. *Innovation and Sustainability*. 2023. №1. С. 8–14. URL: https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/37564/128428.pdf?sequence=2&isAllowed=y

2. Мельник С. І. Фінансова безпека підприємства: сутність та сучасні проблеми забезпечення. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Випуск 1 (2). С. 7–12. URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/

3. Кузенко Т. Б., Сабліна Н. В. Фінансова безпека підприємства : навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 123 с. URL: http://repository.hneu.edu.ua

УДК 338.3

Львович М. І.,

здобувачка 4 курсу спеціальності «Фінанси, фінансовий менеджмент і страхування»,

Одеський національний економічний університет.

Діброва О.Л.,

phd, викладач кафедри фінансів

Одеський національний економічний університет

ЕКОНОМІЧНІ КРИТЕРІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективність діяльності підприємства є ключовим показником, який визначає його здатність досягати стратегічних цілей, забезпечувати фінансову стабільність та підтримувати конкурентоспроможність на ринку. В сучасних умовах економічної невизначеності та інтенсивної конкуренції оцінка

ефективності набуває особливого значення для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Завдяки оцінці ефективності підприємство може вчасно реагувати на зміни ринкових умов, оптимізувати використання ресурсів, підвищувати продуктивність праці, знижувати витрати і, зрештою, збільшувати прибутковість.

Ефективність діяльності підприємства – це результат управління підприємством, що характеризується результатами його діяльності в різних сферах: фінансовій, операційній, інвестиційній, екологічній, соціальній і т.д. [1].

Економічні критерії ефективності є фундаментальними показниками діяльності підприємства. Серед них особливе значення мають показники рентабельності, які характеризують прибутковість діяльності підприємства. Не менш важливими є показники ліквідності та платоспроможності, які характеризують здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання. Коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної ліквідності дозволяють оцінити фінансову стійкість підприємства в короткостроковій перспективі. Показники ділової активності, такі як оборотність активів, дебіторської та кредиторської заборгованості, запасів, характеризують ефективність використання ресурсів підприємства.

Найменш розповсюдженими показниками оцінки ефективності підприємства в Україні є рентабельність інвестицій, чистий прибуток на одну акцію, дохідність чистих активів, грошовий потік, прибуток від операційної діяльності та інші [2, с. 193]. Наведені показники сформують систему, яка зможе оцінити всебічно діяльність підприємства і надати правильні рекомендації щодо подальшої стратегії розвитку.

Соціальні критерії ефективності набувають все більшого значення в сучасних умовах. Вони включають показники розвитку персоналу, такі як рівень кваліфікації працівників. Важливим аспектом є соціальна відповідальність підприємства, яка проявляється в екологічності виробництва, участі в соціальних проектах, забезпеченні належних умов праці та соціального пакету для працівників.

Процес взаємодії оцінки ефективності та контролю можна представити як замкнутий цикл управління, що починається з комплексної оцінки ефективності діяльності підприємства за всіма ключовими показниками: економічними, виробничими, соціальними та ринковими. На основі виявлених проблем та відхилень від нормативних значень формуються конкретні рекомендації щодо покращення ситуації. Внутрішній контроль може поєднуватися з виконанням конкретних наглядових функцій у контролі за роботою підлеглих і контролі процесів (виробничих, організаційних, фінансових тощо) [3, с. 55].

За результатами контролю здійснюється оцінка ефективності впроваджених рекомендацій, аналізується ступінь досягнення поставлених цілей, визначається економічний ефект від впроваджених заходів, оцінюється їх вплив на загальну ефективність діяльності підприємства. На основі цього аналізу формуються нові рекомендації або коригуються існуючі.

Отже, ефективність діяльності підприємства є комплексною характеристикою, яка відображає здатність організації досягати стратегічних цілей, забезпечувати фінансову стабільність та підтримувати конкурентоспроможність на ринку. В сучасних умовах економічної невизначеності та інтенсивної конкуренції особливого значення набуває формування системи показників оцінки ефективності, що відповідає принципам комплексності, точності, динамічності та зрозумілості.

Комплексний підхід до оцінки ефективності дозволяє підприємству вчасно реагувати на зміни ринкових умов, оптимізувати використання ресурсів, підвищувати продуктивність праці та, як наслідок, забезпечувати сталий розвиток в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Далик В.П., Чорній Б.І., Герасим Л.С., Бобко О.В., Георгієвський Н.К., Фар’ян В.О. Забезпечення ефективності діяльності підприємства. *International Scientific Journal “Internauka”.* 2023. № 10. URL:

https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/42620/1/16962694117579.pdf (дата звернення: 04.11.2024).

2. Отенко І.П. Ефективність як основне поняття та критерій діяльності підприємства. *Бізнесінформ.* 2020. № 6. С. 190-195. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/efektivnist-yak-osnovne-ponyattya-ta-kriteriy-diyalnosti-pidpriemstva/viewer (дата звернення: 06.11.2024).

3. Клюс Ю.І., Іжболдіна А.В. Оцінка ефективності внутрішнього контролю промислових підприємств. *Науковий погляд: економіка та управління.* 2020. №3 (69). С. 52-57. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/4167/1/11%20%d0%9a%d0%bb%d1%8e%d1%81%20%d0%ae.%d0%86..pdf (дата звернення: 06.11.2024).

УДК 338.3

Львович М. І.

студентка 4 курсу

факультету фінансів та банківської справи

Науковий керівник: Лапіна І. С.

к. е. н., доцент кафедри

фінансового менеджменту та фондового ринку

Одеський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах нестабільної економіки та посилення конкуренції управління фінансовими ризиками стає невід’ємною частиною стратегічного менеджменту підприємств. Фінансові ризики впливають на всі аспекти діяльності компаній: від забезпечення ліквідності до досягнення довгострокових стратегічних цілей. Непередбачувані коливання валютних курсів, зміни процентних ставок, економічні кризи та інші зовнішні фактори можуть значно

погіршити фінансовий стан підприємства, а в деяких випадках навіть поставити під загрозу його подальше існування.

У ринковій економіці ризик є ключовим елементом підприємництва [1]. Фінансовий ризик, в свою чергу, є складовою сукупного ризику. Зауважимо, що під фінансовим ризиком ми розуміємо ризик, через який може відбутися втрата грошей або цінних активів, тобто ризик, який можна кількісно оцінити.

За МСФЗ виділяють три основні види ризиків, на які повинні звертати увагу підприємства: кредитний, ринковий, ліквідності [2, с. 309]:

Кредитний ризик - це ризик того, що одна сторона фінансового інструменту спричинить фінансові збитки для іншої сторони через невиконання зобов'язань. Він виникає переважно при наданні кредитів, дебіторській заборгованості, може проявлятися у формі прямих збитків. Ринковий ризик - це ризик того, що справедлива вартість або майбутні грошові потоки від фінансового інструмента коливатимуться внаслідок змін ринкових цін. Ризик ліквідності - ризик того, що підприємство матиме труднощі при виконанні зобов'язань, погашення яких передбачає передачу грошових коштів.

Процес управління фінансовими ризиками на підприємстві включає наступні етапи: ідентифікацію, кількісну оцінку, мінімізацію і моніторинг [3, с. 180].

Першим етапом є ідентифікація ризиків, що передбачає виявлення всіх можливих фінансових загроз, які можуть вплинути на діяльність підприємства. На цьому етапі аналізуються як внутрішні, так і зовнішні фактори, які здатні спричинити фінансові втрати, наприклад, кредитні ризики, ринкові ризики або ризики ліквідності. Для цього використовуються методи аналізу фінансової звітності, експертні оцінки, дослідження ринку.

Другим етапом є кількісна оцінка ризиків, яка дозволяє виміряти їх ймовірність і потенційний вплив на фінансовий стан підприємства. Цей етап включає визначення можливих втрат і аналіз їх розміру за різних сценаріїв розвитку подій.

На основі результатів оцінки здійснюється третій етап – мінімізація ризиків. Цей етап включає розробку і впровадження заходів, спрямованих на зниження ймовірності виникнення ризикових подій або їхнього негативного впливу. Основні стратегії мінімізації включають диверсифікацію активів, страхування певних ризиків, встановлення фінансових лімітів, а також оптимізацію структури капіталу підприємства. Важливим аспектом є створення резервів для покриття можливих втрат.

Завершальним етапом процесу є моніторинг ризиків, який передбачає постійний контроль і оцінку ефективності реалізованих заходів. Цей етап дає можливість своєчасно виявляти нові ризики, оцінювати їх вплив і вносити корективи у стратегію управління. Постійний моніторинг здійснюється через регулярний аналіз фінансових показників, використання сучасних інформаційних систем, а також проведення внутрішнього аудиту. Такий підхід забезпечує безперервне вдосконалення управління фінансовими ризиками, що є необхідним для підтримання фінансової стабільності підприємства.

Таким чином, управління фінансовими ризиками є критично важливим елементом стратегічного управління сучасного підприємства. Процес управління фінансовими ризиками, що включає ідентифікацію, кількісну оцінку, мінімізацію та моніторинг, забезпечує підприємствам необхідний інструментарій для своєчасного реагування на виклики. Ефективна реалізація кожного з цих етапів сприяє зниженню ймовірності фінансових втрат та підвищенню стійкості бізнесу до змін у зовнішньому середовищі. У результаті комплексний підхід до управління ризиками є ключовою умовою для досягнення довгострокових цілей і забезпечення стабільного зростання бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Томашук І.В., Томашук І.О. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб’єкта економіки. *Економіка та суспільство.* 2022. № 39. URL:

https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1400/1350 (дата звернення: 06.11.2024).

2. Янковська Л. А., Семчук Ж. В., Шевчук Я. В., Антонюк Н. А., Нагірна О. В. Управління фінансовими ризиками підприємств в умовах війни. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права.* 2023. № 37. С. 307-314. URL: https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/816/743 (дата звернення: 07.11.2024).

3. Орєхова К.В., Шацька Н.А. Система аналізу управління фінансовими ризиками підприємства. *Сучасне управління організаціями: концепції, цифрові трансформації, моделі інноваційного розвитку* : збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (25 листопада 2022 р.). Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. С. 179-182. URL: http://kbi.karazin.ua/wp-content/uploads/2023/06/Zbirnik_menegment_2022.pdf#page=179 (дата звернення: 07.11.2024).

УДК 336.71

Малишко Є.О.

к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредит

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Манченко В.В.

здобувач вищої освіти 2 курсу магістратури

спеціальності 072 «Фінанси,

банківська справа, страхування та фондовий ринок»

ХНЕУ ім. С.Кузнеця

СТРАТЕГІЧНА КАРТА ЯК МЕТОД УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БАНКУ

Однією з методологічних концепцій стратегічного управління банком, яка тісно пов'язана з впровадженням системи оцінних показників у його діяльність, є методологія створення «стратегічних карт» розвитку банку.

Стратегічна карта є простим і наочним інструментом для візуалізації стратегії організації, її цілей та напрямків розвитку. Основна функція стратегічних карт полягає у донесенні стратегії до співробітників та інтеграції її в операційну діяльність, тобто в повсякденні робочі процеси.

Застосування стратегічних карт дозволяє керівництву отримувати управлінську інформацію, яка вимірюється, відображається в стратегічній карті та має стратегічне спрямування. Окрім цього, завдяки своєчасному доступу до інформації та її перетворенню на зрозумілу форму, керівництво зможе контролювати поточні показники діяльності банку [1,2].

Стратегічна карта управління фінансовою стійкістю банку є інструментом, який допомагає банку визначити та відслідковувати ключові аспекти його фінансової діяльності, спрямовані на забезпечення довготривалої стійкості та конкурентоспроможності. Вона зазвичай включає чотири основні компоненти: фінансові цілі, клієнтська перспектива, внутрішні бізнес-процеси, навчання і розвиток.

Фінансові цілі це основний вимір, на якому фокусуються стратегії банку. Вони включають в себе прибутковість, рентабельність капіталу, ліквідність, диверсифікацію доходів, ефективність витрат.

Клієнтська перспектива - це вимір зосереджений на взаємодії з клієнтами. А саме, залучення нових клієнтів та збільшення ринкової частки, підвищення лояльності клієнтів через покращення якості обслуговування, управління ризиками через кращий аналіз кредитоспроможності клієнтів, диверсифікація послуг, щоб клієнти мали доступ до більш широкого спектру продуктів.

Внутрішні бізнес-процеси впливають на операційну ефективність та управління ризиками: оптимізація операцій (автоматизація та цифровізація операцій для зниження операційних витрат), контроль ризиків (вдосконалення системи управління ризиками, зокрема кредитного, ринкового та операційного ризиків), бізнес-інновації (впровадження нових технологій та інноваційних рішень для зниження витрат і підвищення якості обслуговування).

Навчання і розвиток стосується персоналу та організаційних компетенцій: підвищення кваліфікації працівників (інвестування в навчання та професійний розвиток для адаптації до нових ринкових умов), мотивація працівників (створення програм стимулювання для підвищення продуктивності), управління знаннями (запровадження систем для збереження та передачі корпоративних знань та досвіду).

Таким чином, стратегічна карта відображає, як усі ці компоненти взаємопов'язані. Наприклад, вдосконалення внутрішніх процесів знижує витрати, що підвищує прибутковість, а розвиток працівників сприяє покращенню обслуговування клієнтів, що, в свою чергу, веде до зростання ринкової частки банку [3,4].

Впровадження даної стратегічної карти є одним із шляхів покращення системи стратегічного управління фінансовою стійкості АТ КБ «Приватбанк» та оптимізацією цієї системи, що сприятиме підвищенню ефективності стратегічного планування, розробці ефективної фінансової стратегії та загальному вдосконаленню управління банком. Стратегічна карта допомагає банку моніторити, як конкретні дії впливають на фінансову стійкість у довгостроковій перспективі. І якщо дотримуватися цієї стратегії, завдань то ефективна фінансова стійкість забезпечена.

Список використаних джерел:

1. Литовченко О. Ю. Стратегічна карта як інструмент стратегічного управління фінансовою безпекою підприємства [Електронний ресурс] Режим доступу : http://www.rusnauka.com/5_SVMN_2013/Economics/10_ 129165.doc.htm
2. Лісова Н. О. Стратегічна карта BSC: теорія та практика. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2009. № 4.С. 90–94.
3. Хвостіна І. Використання стратегічних карт в аналізі економічної ефективності системи інформаційного забезпечення підприємств машинобудівної галузі [Електронний ресурс] Режим доступу

http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ecan/2009_4/pdf/hvostina.pdf. – 1111

4. Чугаєва А. В. Побудова стратегічної карти управління фінансовою стійкістю банку. *Управління розвитком.* 2014.№13. С. 108-111

УДК 657.37:[005.332.2:336.71

Мамедова А.Е.,

Науковий керівник: Нетребчук Л.О.,

ст. викладач кафедри банківської справи,

Державний торговельно-економічний університет

ЗВІТНІСТЬ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ЕЛЕМЕНТ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ БАНКІВ

Сталий розвиток стає дедалі важливішим аспектом функціонування банків, діяльність яких має суттєвий впливають на економіку, суспільство та довкілля. Банки, виконуючи посередницькі функції, можуть сприяти досягненню Цілей сталого розвитку ООН, підтримуючи екологічно чисті та соціально відповідальні проєкти. Завдяки цьому вони сприяють зниженню екологічних ризиків, зростанню інклюзивності, покращенню корпоративного управління та зниженню економічної нерівності. Саме тому, у корпоративне управління банків сьогодні активно запроваджуються елементи сталого розвитку, одним з яких є регулярне звітування.

Звітність банків у сфері сталого розвитку охоплює три ключові напрями: відомі як ESG (Environmental, Social, Governance). Розглянемо їх:

• Екологічний аспект: включає показники, що стосуються впливу банків та їх клієнтів на довкілля. Такі, як обсяги викидів вуглецю, енергоефективність та управління відходами. Наприклад, банки можуть інвестувати в «зелені» проєкти, які допомагають зменшити їхній екологічний слід, або вдосконалювати внутрішні процеси для зменшення енергоспоживання.

• Соціальний аспект: охоплює зобов’язання банків у розвитку соціальних ініціатив, зокрема створення робочих місць, інклюзивність, безпеку праці, захист життя і здоров’я співробітників та залученість до соціально відповідальних проєктів. Сюди ж включається і звітування щодо гендерного, вікового розподілу персоналу банку (як на рівні ТОП-менеджменту, так і рядових співробітників). А також інформування спільноти щодо проектів банку з підтримки культурних, мистецьких заходів, розвитку талановитої молоді, благодійництва тощо.

• Управлінський аспект: включає прозорість, етичність та відповідальність у корпоративному управлінні. Сюди входять механізми контролю ризиків, дотримання антикорупційних норм, захист прав акціонерів та забезпечення рівноправності [2].

Щоб звітність зі сталого розвитку була зрозумілою користувачам та дозволяла порівнювати результати діяльності банків у цій сфері, було розроблено відповідні методології та стандарти. Міжнародні стандарти, такі як GRI (Global Reporting Initiative), SASB (Sustainability Accounting Standards Board) та TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosures), дозволяють стандартизувати звітність банків у сфері сталого розвитку. А саме:

• GRI розробляє керівництво для розкриття нефінансової інформації, зокрема в сфері сталого розвитку, що дозволяє забезпечити єдність звітів [1];

• SASB надає стандарти, що фокусуються на галузевих особливостях, зокрема на фінансовому секторі, визначаючи матеріальні показники, які можуть мати значний вплив на довгострокову стабільність банків [2];

• TCFD зосереджується на управлінні кліматичними ризиками, допомагаючи банкам звітувати про їхні зусилля у зменшенні вуглецевого сліду та адаптації до змін клімату [3].

Українські банки також активно впроваджують принципи сталого розвитку і звітують про це. Наприклад, Ощадбанк інтегрує цифрові технології для зменшення використання паперу, підвищує енергоефективність та знижує викиди. Також він став спонсором розробки «Довідника безбар’єрності» у електронному та паперовому вигляді з використанням шрифту Браєля.

ПриватБанк робить акцент на соціальних ініціативах, зокрема спрямованих на підтримку освіти та охорони здоров’я. Укргазбанк основою діяльності визначив зелений вектор. Фактично всі банки з іноземним капіталом, що діють в Україні, мають елементи ESG-менеджменту. Проте, щодо звітності, ситуація дещо інша. Повноцінні Звіти зі сталого розвитку можна зустріти в більшій мірі у банків іноземних банківських груп (наприклад, Прокредитбанк, ОТП Банк, УкрСиббанк, Правекс Банк), а вітчизняні банки частіше розкривають окремі аспекти сталого фінансування у Річному звіті, Звіті з управління чи нефінансових звітах на своїх офіційних веб-сторінках, проте є й банки, які викладають повний звіт (наприклад, Укргазбанк).

Інвестування у сталий розвиток надає банкам значні переваги. Перш за все, це покращує репутацію банку серед міжнародних інвесторів та клієнтів, які орієнтуються на стійкі цінності. Крім того, впровадження сталих практик допомагає знижувати ризики, пов’язані з кліматичними змінами та соціальною нестабільністю. Врешті, сталий розвиток стає важливим інструментом для забезпечення довгострокової стійкості та конкурентоспроможності банків .

Однак українські банки стикаються з багатьма проблемами у впровадженні принципів сталого розвитку. Серед них недостатня обізнаність клієнтів, низький рівень регуляторної підтримки та обмежений доступ до «зелених» фінансових продуктів. Проте, враховуючи світові тенденції та вимоги міжнародних партнерів, українські банки продовжуватимуть розвивати практики ESG, що сприятиме формуванню більш сталого фінансового сектору.

Список використаних джерел:

1. Global Reporting Initiative. (2023). GRI Standards. https://www.globalreporting.org/

2. Sustainability Accounting Standards Board. (2023). SASB Standards Overview. https://www.sasb.org/

3. Task Force on Climate-related Financial Disclosures. (2017). Final Report: Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures. https://www.fsb-tcfd.org/

УДК 336.64

Піщанський К.О.,

здобувач вищої освіти

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ЕФЕКТИВНЕ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ПІД ЧАС ВІЙНИ

Стабільність функціонування банківської системи є ключовим фактором у забезпеченні стійкості національної економіки. Цей стратегічний компонент значною мірою визначається ефективністю розробленої політики кредитування, як з боку Національного банку України (НБУ), так і на рівні окремих банківських установ. Відтак, одним із найбільш важливих завдань для банків є розробка та впровадження ефективних механізмів для підвищення якості їх системи кредитування. У цьому контексті важливо враховувати оптимальний баланс між власними доходами та ризиками, що набуває особливого значення в умовах сучасних викликів, зумовлених війною.

Формування сучасної та ефективної системи кредитування АТ КБ «ПриватБанк» значною мірою визначається його існуючим кредитним портфелем. Відповідно, для банку є вкрай важливим надавати своїм клієнтам якісні кредити, які узгоджуються як з його кредитною політикою, так і з загальною стратегією розвитку, мінімізуючи при цьому кредитний ризик. Для досягнення цих цілей необхідно регулярно проводити аналіз кредитного портфеля банку з метою швидкого реагування на зміни, особливо в умовах війни в Україні [1].

Станом на 1 січня 2024 року, згідно з даними Національного банку України, балансовий кредитний портфель банків становить 688 мільярдів гривень. Кредити, надані юридичним особам, становлять 529 мільярдів гривень, тоді як на кредити фізичних осіб припадає 160 мільярдів гривень. Упродовж 2023 року загальний обсяг кредитного портфеля залишився майже незмінним:

кредити, видані юридичним особам, зменшилися на 25 мільярдів гривень, тоді як кредити для фізичних осіб збільшилися на таку ж суму [2].

Досліджуючи сучасний стан банківської системи, варто зазначити, що кредити корпоративного сектора займають найбільшу частку в кредитному портфелі банків. Водночас, частка непрацюючих кредитів у цьому секторі залишається найвищою та демонструє тенденцію до зростання. У 2022 році частка NPL активів становила 36%, у 2023 році зросла до 43%, а на початок 2024 року досягла 44%.

Кредити, надані фізичним особам, характеризуються певної динамікою. Зокрема, частка непрацюючих кредитів у 2022 році становила 17%, у 2023 році цей показник зріс до 30%, а у 2024 році він знизився до 23%. Попри це зменшення, частка все одно залишається вищою, ніж у 2022 році, що свідчить про погіршення якості кредитного портфеля [2].

Ключовим елементом в системі управління кредитним портфелем банку є механізм його формування, що надає можливість визначити найефективніший шлях розвитку кредитної політики. Кредитний портфель відіграє роль основного джерела доходу для кожного банку, водночас він є найбільш ризикованою складовою його діяльності [1].

Динаміку кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 роки наведено на рис. 1.

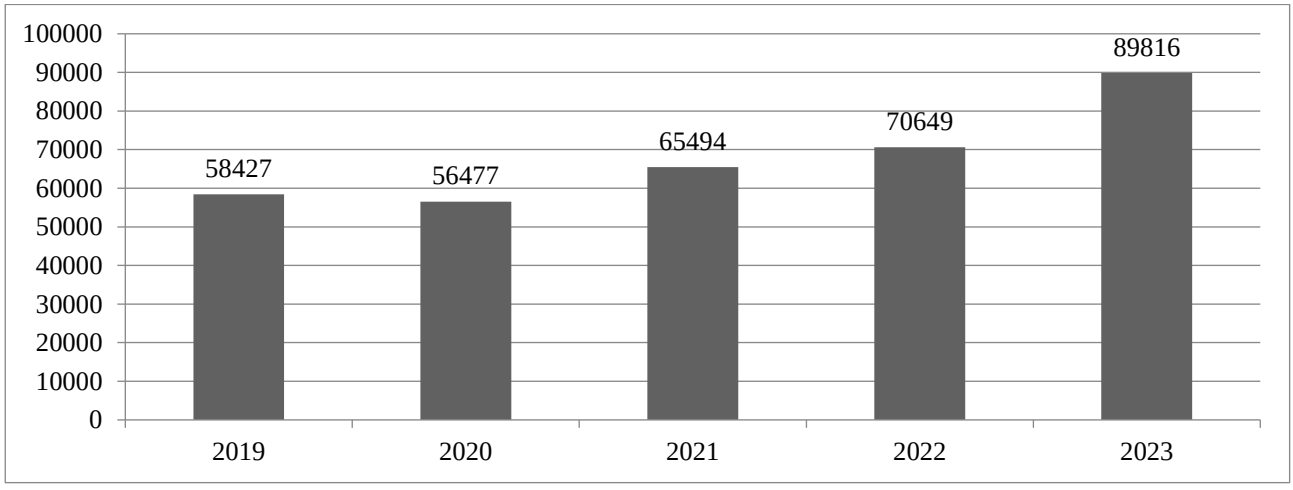

Рис. 1. Динаміка кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр., млн. грн. [3]

Як бачимо, кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» щорічно зростає. Так, за період 2023 року порівняно з 2019 роком кредитний портфель банку зріс на 31389 млн. грн., або 53,7%. Це свідчить про те, що навіть в умовах війни банк ефективно працює та зміцнює свої позиції в фінансовому секторі.

АТ КБ «ПриватБанк» вдосконалює формування кредитного портфелю шляхом надання інвестиційних кредитів. Завдяки таким стратегіям:

1. Інвестування банком у цінні папери, що сприяє диверсифікації його активів, значно підвищує стабільність банківського сектора і сприяє надійному збереженню вкладених коштів клієнтів.

2. Посилення конкуренції між учасниками інвестиційних процесів на фондовому ринку сприяє зниженню витрат як для інвесторів, так і для емітентів.

3. Формування поєднаного банківського і промислового капіталу, що позитивно впливає на діяльність банку, підвищуючи його конкурентоспроможність.

Отже, банківська система ефективно впоралася з викликами повномасштабної тривалої війни, продемонструвавши здатність швидко адаптуватися до нових умов. АТ КБ «ПриватБанк», як учасник банківської системи, зберігає операційну стійкість, ліквідність і прибутковість завдяки реформам, реалізованим у попередні роки, наполегливим зусиллям банку та ефективній підтримці з боку Національного банку.

Список використаних джерел:

1. Шалигіна І. В. Кредитний портфель українських банків під час війни: ефективне формування та мінімізація ризиків. *Сталий розвиток економіки*, 2024. №2. С. 186-194

2. Основні показники діяльності банків URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist.

3. Офіційний сайт АТ КБ «ПРИВАТБАНК». URL: https://privatbank.ua/about

УДК 338.7

Побережець О. О.,
студентка 6 курсу факультету фінансів
Корнилюк А. В.,
к.е.н., доцент
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ФІНАНСОВІ ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ ESG СТРАТЕГІЇ В ДІЯЛЬНІСТЬ КОМПАНІЙ

Бізнес інтегрує ESG критерії у корпоративні стратегії, моделі управління та плани подальшого розвитку. З погляду компанії, вжиття дій означає інвестиції. Тому проблема отримання фінансової віддачі від капіталовкладень залишається ключовим питанням для управлінського персоналу [1].

Досить популярною залишається думка, що інвестиції підприємств пов'язані з розвитком ESG, є виключно її фінансовими витратами, які ніяк не впливають на створення вартості бізнесу. Серед наслідків впровадження ESG факторів в розвиток компанії є прямі результаті, які легко виміряти, такі як економія коштів шляхом мінімізації споживання енергії або води. Але одночасно, компанії вимушені займатись постійним вивченням питань сталого розвитку, що найімовірніше вимагатиме додаткових витрат – для досягнення бізнесом необхідного рівня відповідності встановленим вимогам [2].

Компанії, що активно імплементують ESG цілі у свою діяльність, більш здатні уникати ризиків та використовувати можливості, як в короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Але впровадження ESG аспектів в неефективний бізнес, що знаходиться в кризовому стані, не є панацеєю від краху, і навпаки – може пришвидшити його банкрутство [3].

Підприємства, що дотримуються практик сталого розвитку у своїх рішеннях, діях та стратегії, отримують ряд додаткових переваг в питаннях іміджу та динаміки їх фінансових показників (Таблиця 1).

Таблиця 1. Вплив імплементації ESG стратегії в на фінансові результати бізнесу

№	Фінансовий вплив	Характеристика причин впливу
1	Покращення рентабельності	▪ Збільшення обсягів продажу та загальної дохідності завдяки віддання переваги споживачів тій продукції, виробники якої наголошують на дотриманості екологічних стандартів. ▪ Постійне зростання популярності стійких інвестицій серед потенційних інвесторів.
2	Зниження операційних витрат	▪ Оптимізація виробничих витрат та підвищення загальної ефективності завдяки раціоналізації використання сировини та зниження рівня відходів. ▪ Впровадження сучасних технологій дозволять зменшити витрати на енергію, воду, ресурси. Відновлювані джерела енергії. ▪ Уникнення регуляторних ризиків завдяки дотримання екологічних та соціальних стандартів, законів.
3	Зменшення вартості залучення капіталу	▪ При дотриманні ESG цілей, компанії менше схильні до фінансових витрат, що робить їх більш фінансово-стійкими та кредитоспроможними, і в свою чергу знижує вартість залученого капіталу. ▪ Підприємства що імплементує стратегію сталого розвитку, розширює свої можливості для залучення фінансування, серед інвесторів та фондів, чия зацікавленість в ESG зростає.
4	Зниження волатильності фінансових показників	▪ Покращення загальної стабільності, та зменшення схильності компанії до зовнішніх непередбачуваних ризиків, що можуть негативно вплинути на фінансові показники бізнесу завдяки: – захищеності від результатів змін клімату та ринкових реагувань, що проявляються через зростання цін на енергію та сировину; – мінімізації причин для судових позовів та репутаційних втрат, створенням гідних умов праці та дотриманням прав робітників; – низької вірогідності шахрайства та корупції, через прозорі підходи до управління та якісні контролі.
5	Забезпечення довгострокової стійкості	▪ Підвищення гнучкості та конкурентоспроможності компанії завдяки застосуванню у її діяльності інноваційних технологій, що допомагають регулювати вплив на довкілля та дотримуватись високоякісних соціальних умов. ▪ Збільшення продуктивності роботи персоналу завдяки залученню більш кваліфікованих кадрів, що поважають ESG цінності особливо в розрізі задоволення потреб працівників.

Складено автором на основі [4].

Зазначені характеристики в цілому вливають на такі показники, як дохідність, ROE, ROI. Збільшення обсягів генерування прибутку компанією можливо або через підвищення надходжень від реалізації продукції, або завдяки мінімізації видатків, що підсумовує описані в Таблиці 1 причини зміни фінансових показників.

Отже, застосування ESG принципів у діяльності бізнесу стає вагомим фактором змін у його фінансових характеристиках. Дотримання цінностей

сталого розвитку забезпечує стабільність компанії, як репутаційну, так і фінансову, одночасно зменшуючи потенційний вплив зовнішніх та внутрішніх ризиків та запобігаючи їх виникненню. Але потрібно пам’ятати про відсутність гарантії щодо фінансових переваг від впровадження ESG стратегії, особливо в умовах високої невизначеності та системних криз Бізнес схильний до додаткових зовнішніх ризиків, котрі певною мірою знаходяться поза його контролем. Враховуючи ці, та інші фактори, такі як індивідуальні та галузеві особливості компанії, її поточне фінансове становище, ефективність управління, – застосування лише практик сталого розвитку не зможе забезпечити компанії високі фінансові показники.

Список використаних джерел:

1. Aydogmus M., Gulay G., Ergun K. Impact of ESG performance on firm value and profitability. *Borsa Istanbul Review*. 2022. № 22. P. 119-120. URL: https://www.scribd.com/document/653551382/Impact-of-ESG-Performance-on-Firm-Value-and-Profitability

2. Delloite. Does a company’s ESG score have a measurable impact on its market value? 2022. P. 3. URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ch/Documents/financial-advisory/deloitte-ch-company-ESG-score-impact-on-market-value.pdf

3. Баськов О. «Сталий розвиток та ESG — це не панацея від невдачі, це гра на перспективу, це нові правила гри, за яких буде існувати бізнес у сталому майбутньому, у якому хоче жити кожний з нас». *Практика МСФЗ.* 2022. № 2 . С. 8. URL: https://ibuhgalter.net/material/1276/25653

4. Житар М. О. ESG тренди у фінансовій діяльності компаній: ключові напрямки та рекомендації. *European scientific journal of Economic and Financial innovation.* 2024. № 2 (14). С.86-89. URL: https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/308/250

УДК 336.7

Потапенко Ю.Д.

студентка, Харківський національний економічний

університет імені С. Кузнеця

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

Підтримка фінансової стійкості банків набуває особливого значення в сучасних умовах через економічну нестабільність, глобальні фінансові кризи, а також внутрішні й зовнішні ризики, пов'язані з геополітичними факторами. Стабільна робота банківської системи критично важлива для економіки, адже банки забезпечують фінансування бізнесу, підтримують платіжну інфраструктуру та управляють заощадженнями громадян і підприємств. Падіння фінансової стійкості банків може призвести до втрати довіри клієнтів, відтоку депозитів і скорочення кредитних можливостей, що, в свою чергу, може спричинити ланцюгові наслідки для економіки країни.

З огляду на викладене, забезпечення фінансової стійкості банків можна вважати одним із ключових пріоритетів для українського банківського сектора сьогодні. Підвищення або зниження рівня фінансової стійкості, як сукупності показників фінансової діяльності, в сучасних умовах здатне як вивести банк із ринку, так і надати йому значні конкурентні переваги.

Аналіз та узагальнення наявних підходів до визначення поняття «фінансова стійкість банку» дозволяють зробити висновок, що цей термін зазвичай розглядається як якісна характеристика фінансового стану банку. Фінансова стійкість відображає здатність банку забезпечувати зростання прибутку, підтримувати достатність і збалансованість ресурсів, оптимальне співвідношення активів і зобов'язань, а також високий рівень ліквідності та платоспроможності, одночасно мінімізуючи ризики.

На фінансову стійкість банку можуть впливати як зовнішні, так і внутрішні чинники. Серед зовнішніх (екзогенних) чинників важливу роль відіграють економічні та глобалізаційні аспекти. Загальноекономічна ситуація залежить від

таких показників, як стан платіжного балансу країни, інвестиційний клімат, розвиток реального сектору економіки, масштаби тіньової економіки та рівень оновлення виробничих потужностей. Глобалізація у світовій економіці сприяла формуванню глобального фінансового ринку, що прискорило поширення кризових явищ і підвищило ймовірність їх впливу на фінансову стійкість банків в Україні.

Вплив фінансових чинників визначається попитом та пропозицією грошової маси, темпами інфляції та інфляційними очікуваннями, вартістю обслуговування державного боргу, рівнем доходності ринку цінних паперів, валютним курсом, грошовою емісією, а також напрямками монетарної політики центрального банку. Політичні чинники, у свою чергу, сприяють розвитку банківського сектору через створення стабільного середовища, забезпечення рівних умов на фінансовому ринку та наявність ефективної законодавчо-нормативної бази. Також важливо, що фінансова стійкість банківського сектору неможлива без соціальної стабільності та відповідної соціальної політики з боку уряду.

Серед внутрішніх чинників фінансової стійкості важливо виділити як фінансово-економічні, що включають ефективне управління активами та пасивами банку, забезпечення ліквідності та належний рівень капіталізації, так і організаційно-функціональні, такі як рівень банківського менеджменту, якість стратегії банку та кваліфікація персоналу. Варто також звернути увагу на юридичні аспекти, зокрема дотримання регулятивних норм і законодавства, особливо у сфері протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму. Суттєве значення для фінансової стійкості банку мають інформаційно-технологічні фактори, такі як програмне забезпечення, платформи для інтернет- і мобільного банкінгу, а також системи захисту даних [3].

Аналізуючи зазначені фактори, фінансову стійкість банку можна розглядати через призму внутрішніх і зовнішніх аспектів. Зовнішня фінансова стійкість відображає рівень ефективності роботи банку на фінансовому ринку, який формується завдяки державному регулюванню або досягається за рахунок

високої конкурентоспроможності установи. Внутрішня фінансова стійкість банку є комплексною динамічною характеристикою, що включає здатність банку забезпечувати стабільний розвиток у межах обраної стратегії та швидко відновлюватися до рівноважного або близького до нього фінансового стану після впливу негативних чинників [1].

Національна стратегія забезпечення фінансової стійкості банку в основному зосереджена на розробці ефективних заходів, пов'язаних із зміцненням капіталу банку, управлінням його активами, підтриманням належного рівня ліквідності, зниженням банківських ризиків, а також вдосконаленням банківського менеджменту. Органічне та стабільне поєднання цих заходів, а також їх високий рівень, слугують основою для досягнення фінансової стабільності банківської установи. Якісні, надійні активи забезпечують досягнення головної мети ведення бізнесу – генерування прибутку. Надмірний або неефективно розподілений капітал, чи надмірна ліквідність ведуть до зменшення рівня прибутковості, що теж формує негативний вплив [2].

Таким чином, фінансова стійкість є не тільки основою стабільності банківської системи, але й важливою економічною категорією. Відсутність або низький рівень фінансової стійкості комерційного банку може призвести до його неплатоспроможності та, зрештою, до банкрутства.

Список використаних джерел:

1. Вінниченко О. В., Громакова В. В. Теоретичні аспекти фінансової стійкості банку. *БІЗНЕСІНФОРМ.* 2020. № 5. С. 375 – 381. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-5_0-pages-375_381.pdf

2. Гудзь Ю. Ф., кондакова Ю. Б. формування фінансової стійкості комерційного банку. *Молодий вчений*. 2018. № 12 (64). С. 605-609. URL: https://molodyivchenyi.ua/

Рисін В. В., Біда А. П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8731

УДК 336.71

Птіцина О.Ю.,

студентка, Харківський національний економічний

університет імені С. Кузнеця

АНАЛІЗ СТАНУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

Банківська система є ключовою частиною фінансового ринку, а її стабільність і ефективність є важливою умовою для розвитку національної економіки. В сучасних умовах основною роллю банківського сектора є перерозподіл фінансових ресурсів між різними суб’єктами, галузями та секторами економіки, що сприяє зростанню її конкурентоспроможності. Банківські установи забезпечують понад 90% всіх фінансових послуг, що робить банківську систему фундаментом для ефективного функціонування процесів відтворення національної економіки та головним джерелом капіталу в країні.

З початку бойових дій в Україні у лютому 2022 р. вітчизняна банківська система працює в умовах високої невизначеності. Попри це, банки продовжують свою діяльність, прагнуть виконувати всі покладені на них функції, зобов'язання та дотримуватись встановлених нормативів.

У структурі банківського сектора України під час воєнного стану відбулись певні зміни. Станом на 1 січня 2024 р в країні діють 63 банки, серед яких 5 державні та 27 з іноземним капіталом. Зазначимо, що на 1.01.2022 р кількість функціонуючих банків складала 71, з них з іноземним капіталом 33, а державних 4. Тож бачимо скорочення як загальної кількості (на 8 банків), з іноземним капіталом на 6 банків. Кількість державних банків збільшилась. До існуючих АТ КБ «ПриватБанк», АТ «Укрексімбанк», АТ «Ощадбанк», ПАТ АБ «Укргазбанк» постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2023 р № 739 та договору купівлі-продажу акцій банку, укладеного 22.07.2023 р між Міністерством фінансів та Фондом гарантування вкладів фізичних осіб АТ «СЕНС БАНК» перейшов у власність держави. Взагалі впродовж

досліджуваного періоду кількість банків в Україні скорочується. Це стосується і банків з іноземним капіталом.

У воєнний період відділення банків не можуть працювати на окупованих територіях і в зонах активних бойових дій. Багатьом банкам довелося перемістити свої головні офіси, а державні та іноземні банки переважно закрили частину відділень. Найбільше скорочень відбулося в Києві та Донецькій області. Попри значну кількість закритих банківських відділень, банки продовжують забезпечувати безперебійні безготівкові розрахунки для юридичних і фізичних осіб, а також підтримують роботу платіжної інфраструктури, зокрема, постерминалів і банкоматів. Крім того, стабільна діяльність банків дозволяє клієнтам цілодобово здійснювати карткові операції, включаючи зняття готівки та безготівкові транзакції з карткових рахунків.

Загальні активи банків збільшуються. Так, у 2018 р вони збільшились на 1,8%, порівняно з попереднім роком, у 2019 р – на 9,8%, у 2020 р – на 21,97%, у 2021 р – на 12,68%, у 2022 р – на 14,58%, у 2023 р – на 25,03%. Розмір наданих кредитів впродовж досліджуваного періоду суттєво не змінювався. Що стосується резервів за активними операціями, то до 2021 р вони мали тенденцію зменшення, а починаючи з 2022 р – збільшуються.

Банки володіють достатнім запасом високоліквідних активів, що дозволяє їм здійснювати всі платежі та розрахунки навіть у складних умовах. Заходи НБУ для підтримки ліквідності банківської системи спричинили зростання частки коштів НБУ у зобов’язаннях банків. Основний обсяг рефінансування НБУ був наданий приватним і державним банкам як додатковий захід безпеки. Від початку війни банки отримали близько 82 млрд грн у вигляді кредитів рефінансування, з яких 45 млрд грн вже було повернено. Станом на 1.01.2024 р заборгованість банків за кредитами рефінансування зменшилась на 35,66 млрд грн (-93,5%) порівняно з 1.01.2023 р, коли 21 банк мав сумарно 38,15 млрд грн рефінансування НБУ.

Розмір зобов’язань банківського сектору мав тенденцію збільшення. Так, у 2018 р, порівняно з попереднім вони збільшились на 2,75%, у 2019 р - на 7,34%,

у 2020 р – на 24,62%, у 2021 р – на 11,54%, у 2022 р – на 18,72%, у 2023 р – на 23,93%. Зобов’язання банків складаються в основному за рахунок коштів фізичних осіб і суб’єктів господарювання. Спостерігається тенденція до зростання обсягів коштів клієнтів банків, що забезпечує високий рівень ліквідності навіть за наявності військових ризиків.

З 2018 р спостерігається стабільне зростання доходів банківського сектору України. Зокрема, доходи зросли з 178054 млн грн у 2017 р до 446362 млн грн у 2023 р. Це майже вдвічі перевищує показник 2019 р і свідчить про позитивну динаміку. Загальний рівень витрат також демонструє зростання, але менш стабільне. З 2018 р прибуток демонструє позитивну динаміку, попри зростання витрат. Особливо значне зростання чистого прибутку у 2022 та 2024 рр говорить про ефективність діяльності та стабільне зростання доходів, яке випереджає зростання витрат. Слід відмітити, що незважаючи на ситуацію, що склалася в країні банківська система є прибутковою.

Таким чином, можемо стверджувати, що узгодженість дії НБУ та банків національна банківська система функціонує досить стабільно й забезпечує безперебійну роботу фінансових установ у умовах воєнного конфлікту. Незважаючи на воєнні ризики, банки мають достатньо високий рівень ліквідності, що дозволяє виконувати безготівкові розрахунки та інші зобов'язання без перебоїв. Щоб підвищити стабільність, банки повинні поступово збільшувати капітал та зменшувати проблемні кредити. Дослідження показує, що незважаючи на всі проблеми, що вплинули на банківську систему України, банки залишаються ключовими для домогосподарств і підприємств як фінансові посередники в економіці країни.

Список використаних джерел:

1. Наглядова статистика Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervisionstatist

2. Основні показники діяльності банків. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/

УДК 338.3

Саврей К. М.
здобувачка 4 курсу
факультету фінансів та банківської справи,
Науковий керівник: Лапіна І. С.
к. е. н., доцент кафедри
фінансового менеджменту та фондового ринку
Одеський національний економічний університет

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасному динамічному бізнес-середовищі успіх підприємства значною мірою залежить від ефективності управління його фінансовими ресурсами. Формування системи фінансового менеджменту є одним із найважливіших завдань для будь-якого підприємства, незалежно від його розміру чи галузі діяльності. В умовах постійних економічних викликів, глобалізації ринків та посилення конкуренції саме якісне управління фінансами стає ключовим фактором забезпечення стабільного розвитку та довгострокової конкурентоспроможності підприємства.

Фінансовий менеджмент – це сукупність процесів управління формуванням, використанням, розподілом фінансових ресурсів підприємства, а також контролюванням з подальшою оптимізацією та мінімізацією ризику неплатоспроможності [2, с. 9].Сучасний фінансовий менеджмент далеко вийшов за межі простого управління грошовими потоками чи ведення бухгалтерського обліку. Він перетворився на комплексну систему, що охоплює всі аспекти фінансово-господарської діяльності підприємства – від стратегічного планування до оперативного управління фінансовими ресурсами. Ця система включає в себе управління капіталом, інвестиціями, ризиками, вартістю підприємства та багатьма іншими аспектами фінансової діяльності.Фінансовий менеджмент, базуючись на новітніх досягненнях у сфері управління, усіх

прогресивних перетворень у практиці господарювання зарубіжних та вітчизняних підприємств, спроможний змінювати систему цінностей, пріоритети і тенденції розвитку економічних суб’єктів [1].

Формування системи фінансового менеджменту підприємства являє собою складний та багатогранний процес, який потребує системного підходу та послідовної реалізації взаємопов'язаних етапів.

Першочерговим завданням у цьому процесі виступає всебічна діагностика поточного фінансового стану підприємства. На цьому етапі проводиться глибокий аналіз фінансово-господарської діяльності, який включає оцінку показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності. Результати такої діагностики створюють інформаційну базу для подальших етапів формування системи фінансового менеджменту.

Наступним важливим кроком є визначення стратегічних цілей та завдань системи фінансового менеджменту. На цьому етапі відбувається формування фінансової стратегії підприємства, яка повинна бути узгоджена із загальною корпоративною стратегією та враховувати специфіку діяльності підприємства. Фінансова стратегія передбачає визначення довготермінових цілей фінансової діяльності та вибір найефективніших способів їх досягнення [3].

Проектування організаційної структури управління фінансами є наступним етапом формування системи фінансового менеджменту. Цей процес передбачає створення ефективної структури фінансової служби підприємства, визначення центрів фінансової відповідальності та встановлення чітких взаємозв'язків між ними. Важливим аспектом є розподіл функціональних обов'язків та повноважень між різними підрозділами та працівниками, а також розробка механізмів їх взаємодії.

Особливу увагу слід приділити впровадженню механізмів фінансового управління. Цей етап включає розробку та затвердження внутрішніх нормативних документів, які регламентують процеси управління фінансами. Створюється комплексна система бюджетування, яка охоплює всі рівні управління та напрямки діяльності підприємства.

Завершальним етапом є налагодження системи фінансового моніторингу та контролю. На цьому етапі розробляються механізми постійного спостереження за ключовими фінансовими показниками, створюється система раннього попередження можливих фінансових проблем, впроваджуються процедури контролю за виконанням фінансових планів та бюджетів. Особлива увага приділяється формуванню системи управління фінансовими ризиками, яка включає їх ідентифікацію, оцінку та розробку заходів щодо мінімізації.

Таким чином, формування ефективної системи фінансового менеджменту є фундаментальною умовою успішного функціонування сучасного підприємства в умовах динамічного бізнес-середовища. Це складний, багатоетапний процес, який вимагає системного підходу та глибокого розуміння всіх аспектів фінансово-господарської діяльності підприємства.

Ключовим аспектом успішної реалізації системи фінансового менеджменту є її інтеграція у загальну систему управління підприємством та узгодженість із корпоративною стратегією. При цьому система фінансового менеджменту повинна бути достатньо гнучкою, щоб адаптуватися до змін зовнішнього середовища, і водночас забезпечувати стабільність основних фінансових процесів.

Список використаних джерел:

1. Непочатенко О.О., Пташник С.А. Фінансовий менеджмент як необхідна складова ефективної системи управління підприємством. *Ефективна економіка.* 2021. №8.

2. Шевченко Н. В., Мельник С. І. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.

3. Нікольчук Ю., Лопатовська О. Фінансова стратегія у системі фінансового менеджменту підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2022. № 6. С.

УДК 338.45

Самойлова А. Ю.,
студентка,
Харківський національний економічний
університет імені С. Кузнеця

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах сучасної політичної та економічної нестабільності керівники підприємств зобов'язані уважно контролювати фінансовий стан підприємства і аналізувати його динаміку для прийняття оптимальних управлінських рішень, збереження конкурентоспроможності та підвищення рентабельності бізнесу. Фінансова стійкість є ключовою умовою для успішної діяльності, розвитку та підвищення конкурентоспроможності компанії. Вона відображає ефективність операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, забезпечує важливу інформацію для інвесторів і демонструє здатність компанії виконувати свої зобов’язання. Практика показує, що фінансово стійкі підприємства мають переваги в залученні інвестицій, виборі постачальників і наймі кваліфікованих кадрів. Фінансова стійкість – це надійна платоспроможність, незалежність від випадкових ринкових коливань та непередбачуваної поведінки партнерів. Комплексність цієї категорії полягає в тому, що вона включає показники фінансового стану та результативності діяльності підприємства, його здатність виконувати зобов’язання й забезпечувати подальший розвиток, зберігаючи кредитоспроможність і стійкість до зовнішніх та внутрішніх змін.

Аналіз різних підходів до визначення фінансової стійкості підприємства показав, що представлені визначення не суперечать одне одному, а доповнюють, розширюючи загальне розуміння цієї категорії. Вивчення підходів дозволило виділити ключові характеристики стійкого фінансового стану підприємства: фінансовий стан, за якого ресурси підприємства здатні забезпечити його подальший розвиток через зростання отриманого прибутку. Чистий прибуток,

що залишається після розподілу, сприяє збільшенню власного та загального капіталу, створюючи умови для розширення діяльності підприємства; фінансовий стан, який забезпечує підприємству позитивний імідж, високий рівень кредитоспроможності та інвестиційної привабливості; фінансовий стан, що дозволяє підприємству стабільно функціонувати в умовах впливу зовнішніх факторів і змін у внутрішньому середовищі.

Змістовними характеристиками фінансової стійкості підприємств є: стан та структура фінансових ресурсів (капіталу) підприємства; платоспроможність; прибутковість.

Таким чином, фінансова стійкість підприємства є складною, багатофакторною категорією, яка відображає процес відтворення та залежить від різних фінансово-економічних процесів. Вона характеризує економічні відносини, що сприяють соціально-економічному розвитку підприємства. Складність цієї категорії полягає у відображенні рівня фінансового стану й результатів фінансової діяльності підприємства, а також здатності виконувати зобов'язання та забезпечувати подальший розвиток, зберігаючи кредитоспроможність і платоспроможність, навіть за умов змін внутрішніх та зовнішніх чинників.

Фінансова стійкість підприємства визначається під впливом великої кількості чинників, які можна класифікувати за кількома ознаками: за місцем виникнення – зовнішні та внутрішні; за важливістю результату – основні та другорядні; за структурою – прості та складні; за часом дії – постійні та тимчасові. Аналіз факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, дає змогу визначити рівень фінансового ризику, що пов’язаний із формуванням структури джерел капіталу, а, відповідно, і міру стабільності фінансової бази розвитку підприємства на перспективу. Під час аналізу основна увага приділяється внутрішнім чинникам, які безпосередньо залежать від діяльності організації та можуть бути піддані впливу й корекції з боку керівництва. Вплив зовнішніх чинників не підконтрольний організації, тому вона може лише адаптуватися до них. До зовнішніх чинників належать економічні умови

господарювання, розвиток технологій, попит і рівень доходів споживачів, податкові та кредитні політики уряду, законодавчі акти, зовнішньоекономічні зв'язки тощо.

Оцінка фінансової стійкості підприємства спрямована на об'єктивний аналіз складу та структури його активів і пасивів, з метою визначення рівня фінансової стабільності, незалежності та відповідності фінансово-господарської діяльності цілям, закладеним у статуті підприємства. Відповідно до показника забезпечення запасів і витрат власними та позиченими коштами, можна виділити такі типи фінансової стійкості підприємства: абсолютна фінансова стійкість; нормально стійкий фінансовий стан; нестійкий фінансовий стан; кризовий фінансовий стан.

Для забезпечення фінансової стабільності в умовах постійних змін компанія повинна розробити чітку стратегію. Відсутність такої стратегії часто стає причиною труднощів у покращенні та управлінні фінансовою стабільністю, що призводить до неефективного використання ресурсів і слабкого контролю над грошовими потоками.

Таким чином, у складній фінансово-економічній ситуації, що склалася в Україні, підприємствам необхідно вжити всіх можливих заходів для стабілізації своєї фінансово-господарської діяльності. Рекомендується: здійснювати регулярний моніторинг і оперативний аналіз фінансових показників; удосконалювати інформаційно-методичне забезпечення аналізу та форми фінансової звітності; запроваджувати ефективні методи фінансового контролінгу на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Назарова Т., Гаврік А. Фінансова стійкість підприємства в сучасних умовах. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит.* 2021. № 5-6(159-160). URL: http://eee.khpi.edu.ua/issue/view/14471

2. Ткаченко Є.Ю., Фатюха В.В., Яришко О.В. Фінансова стійкість підприємства: сутність та основи управління. Гроші, фінанси і кредит. 2021. №56. С. 129-134. URL:http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/56_2021/24.pdf

УДК 336.6

Фербей Г. М.

здобувачка ОП «Фінансовий менеджмент і контролінг»,

другого (магістерського) рівня освіти

Київського національного економічного університету

імені Вадима Гетьмана

КІЛЬКІСНІ МЕТОДИ ТА КЛАСТЕРНІ ІНІЦІАТИВИ В РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасний розвиток аграрного сектору зумовлює потребу у вдосконаленні управлінських рішень, що базуються на аналізі даних та передбаченнях, орієнтованих на підвищення конкурентоспроможності. В умовах глобалізації та інтенсивної конкуренції кількісні методи стали невід'ємною частиною для аграрних підприємств, адже вони забезпечують точніші прогнозування та ефективніше управління ресурсами. Одним із найефективніших підходів для об'єднання зусиль аграрних підприємств є кластерні ініціативи, які підтримують розвиток агросектору, стимулюють інновації та інтеграцію до глобальних ринків.

Кількісні методи, що застосовуються в аграрних підприємствах, включають аналіз часових рядів, регресійний аналіз, оптимізаційні методи та моделювання Монте-Карло. Ці методи надають змогу прогнозувати врожайність, оптимізувати використання ресурсів, аналізувати фінансові ризики і приймати обґрунтовані рішення. Наприклад, регресійний аналіз дозволяє оцінити вплив різних факторів, таких як погодні умови, тип ґрунту, внесення добрив, на обсяги врожаю. Аналіз часових рядів допомагає відстежувати тенденції і розробляти прогнозні моделі, що враховують сезонні коливання у виробництві та споживанні продукції. Завдяки цьому аграрні підприємства можуть заздалегідь коригувати свої стратегії, щоб мінімізувати ризики і максимізувати продуктивність [1].

Іншим важливим методом є моделювання Монте-Карло, яке використовується для аналізу ймовірностей і ризиків, зокрема у випадку невизначеності ринкових умов або зміни цін на ресурси [2]. Це дозволяє аграрним підприємствам оцінити, наскільки різні стратегії будуть ефективними за умов зміни факторів, таких як ціни на ринках, витрати на добрива або транспортні витрати. Використовуючи симуляції Монте-Карло, підприємства можуть більш обґрунтовано розробляти стратегії розподілу ресурсів і оцінювати різні сценарії розвитку.

Кластерні ініціативи, що об’єднують аграрні підприємства в регіонах, є потужним інструментом розвитку. Кластери сприяють розвитку партнерських відносин між фермерами, переробниками та іншими учасниками аграрного сектору. Завдяки спільному використанню інфраструктури, обміну інформацією і знаннями, кластери підвищують ефективність окремих учасників і стимулюють впровадження інновацій. Учасники кластерів отримують доступ до нових ринків, знижують витрати на впровадження новітніх технологій та маркетинг, що робить їхню продукцію більш конкурентоспроможною на ринку.

Для комплексної оцінки ефективності аграрних підприємств необхідно сформувати репрезентативну вибірку, розрахувати широкий спектр показників, що відображають різні аспекти діяльності, обґрунтувати їх вагу та взаємозв'язок, привести до спільного вимірника, згрупувати підприємства за схожими показниками та оцінити ефективність кожного з них у контексті своєї групи [3].

Однією з важливих переваг кластерних ініціатив є можливість отримання державної підтримки. Уряди часто надають гранти, субсидії, податкові пільги та кредити учасникам кластерів, стимулюючи їхній розвиток. Державна підтримка в поєднанні з об’єднанням зусиль учасників кластеру дозволяє підприємствам зменшити витрати на інновації, підвищити продуктивність та освоїти нові ринки збуту. Наприклад, в Україні кластерні ініціативи стають дедалі більш актуальними, оскільки сприяють розвитку малого бізнесу в аграрному секторі, який потребує державної підтримки для модернізації виробничих процесів [1].

Ефективний розвиток кластерів залежить і від оптимізації інституційних умов. Важливою умовою є прозоре законодавство, що регулює доступ до земельних ресурсів, зменшення рівня корупції та забезпечення сприятливого інвестиційного клімату. Успішний приклад кластерних ініціатив демонструє Польща, де завдяки прозорій кластерній політиці аграрний сектор зазнав значного підйому. В Україні ж подібні ініціативи потребують удосконалення земельного законодавства, створення умов для доступу до фінансування і запровадження механізмів консультаційної підтримки для малих підприємств.

Роль кількісних методів у розвитку кластерів також велика. Використовуючи аналіз даних, учасники кластера можуть ефективніше координувати свої зусилля, знижувати витрати на управління ресурсами та оптимізувати логістичні процеси.

Кількісні методи сприяють об’єктивному визначенню результативності кластеру і допомагають здійснювати довгострокове планування, що включає аналіз ризиків і розподіл ресурсів. Крім того, об’єднані зусилля учасників кластеру дозволяють розширити ринки збуту і підвищити якість продукції, що забезпечує їхню конкурентоспроможність у глобалізованій економіці [1].

Отже, кількісні методи та кластерні ініціативи відіграють важливу роль у розвитку аграрних підприємств. Вони дозволяють оптимізувати використання ресурсів, мінімізувати ризики і забезпечити зростання продуктивності та конкурентоспроможності на ринку.

Список використаних джерел:

1. Мазний О. Ю., Ковбаса О. М. Аспекти формування та розвитку кластерів в галузі сільського господарства України. *Київський економічний науковий журнал.* Київ, 2024. №4. С. 150-156. – URL: https://journals.kymu.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/111/109 (дата звернення: 13.11.2024).
2. Зуєва Н. Ю. Створення моделі за допомогою методу Монте-Карло. *Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері*. 2024, С. 43-45. – URL: https://jitas.donnu.edu.ua/article/view/15876 (дата звернення: 14.11.2024).

3. Шнітко Є. С., Хоменко О. І. Кластерний підхід до розвитку сільського господарства Черкаської області. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. Київ, 2019. №12. – URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/154.pdf (дата звернення: 14.11.2024).

УДК 336.6

Фербей Г. М.

здобувачка магістерського рівня вищої освіти

освітня програма «Фінансовий менеджмент і контролінг»

Київського національного економічного університету

імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Баріда Н. П.

к.е.н, доцент,

доцент кафедри банківської справи та страхування

Київського національного економічного університету

імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ У СТИМУЛЮВАННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЧЕРЕЗ КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ В КРАЇНАХ, ЩО ПРОХОДЯТЬ ТРАНСФОРМАЦІЮ ДО ЄС

Європейський центральний банк (ЄЦБ) відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності та розвитку економік країн Європейського Союзу. Проте сьогодні на нього покладені ще й завдання, пов'язані з підтримкою сталого розвитку. Це особливо актуально для країн, що знаходяться на етапі інтеграції до ЄС, адже на них лягають нові екологічні та соціальні вимоги, які мають відповідати стандартам Європейського Союзу. У цьому контексті корпоративний сектор таких країн відіграє важливу роль як рушійна сила для здійснення екологічної та соціальної трансформації, а завданням ЄЦБ стає стимулювання і підтримка фінансування таких ініціатив.

Сталий розвиток в умовах євроінтеграції потребує значного обсягу інвестицій у екологічні проєкти, зокрема, в енергозбереження, зниження викидів вуглецю, впровадження «зелених» технологій та інновацій. Для цього ЄЦБ розробляє спеціальні програми фінансової підтримки, які дозволяють країнам-кандидатам досягти визначених цілей сталого розвитку і відповідати стандартам ЄС. Ці програми спрямовані на створення сприятливих умов для фінансування корпоративного сектору та зниження фінансових ризиків для інвесторів, що вкладають кошти в екологічно чисті технології. Завдяки таким інструментам ЄЦБ стимулює бізнес до реалізації екологічних ініціатив та зниження впливу на довкілля.

Однією з ключових ініціатив ЄЦБ у цій сфері є впровадження «зелених» облігацій, які спрямовані на залучення коштів для екологічних проєктів [1]. Такі облігації допомагають країнам, що готуються до вступу в ЄС, підтримувати корпоративний сектор, який вкладає у сталий розвиток і екологічні інновації. ЄЦБ бере активну участь у ринку зелених облігацій як інвестор і покупець, надаючи компаніям стабільні джерела фінансування та знижуючи їх вартість.

Ще одним важливим напрямком діяльності ЄЦБ є застосування програм низьковідсоткового кредитування для компаній, які впроваджують екологічні стандарти ЄС. Завдяки таким програмам, підприємства мають можливість отримувати фінансування на вигідних умовах, що полегшує їх адаптацію до вимог сталого розвитку. Країни, що інтегруються до ЄС, стикаються з значними витратами на екологічну модернізацію виробничих процесів, перехід на чисті джерела енергії та запровадження новітніх технологій. Програми кредитування, що надаються ЄЦБ, сприяють зменшенню фінансового тиску на бізнес та стимулюють корпорації до активнішої участі у зниженні впливу на навколишнє середовище.

ЄЦБ також працює над інтеграцією факторів ESG (екологічних, соціальних і управлінських аспектів) у корпоративні фінанси та кредитну політику [2]. Це дозволяє компаніям, що прагнуть відповідати стандартам ЄС, враховувати сталий розвиток не лише як зобов'язання, але і як бізнес-можливість для

покращення репутації, залучення нових інвесторів та створення додаткової вартості. У країнах, що проходять шлях до вступу в ЄС, прийняття стандартів ESG дозволяє бізнесу наблизитися до найкращих європейських практик, а також забезпечує прозорість діяльності. Таким чином, ЄЦБ створює стимули для розвитку екологічно відповідального бізнесу, що відповідає довгостроковим цілям сталого розвитку.

Крім того, ЄЦБ відіграє роль у зниженні фінансових ризиків, пов'язаних зі зміною клімату [3]. Кліматичні ризики можуть негативно впливати на стабільність банківської системи та корпоративного сектору. У цьому контексті ЄЦБ працює над оцінкою ризиків, пов'язаних з екологічними факторами, та запроваджує механізми для їх мінімізації. Це допомагає забезпечити фінансову стабільність у країнах-кандидатах, що інтегруються до ЄС, і гарантує підтримку фінансової системи у разі виникнення екологічних або кліматичних шоків. Завдяки таким діям, ЄЦБ сприяє створенню стабільного фінансового середовища для компаній, які адаптуються до нових екологічних вимог.

Отже, роль Європейського центрального банку у стимулюванні сталого розвитку через корпоративні фінанси є суттєвою для країн, що проходять трансформацію до ЄС. ЄЦБ не лише підтримує фінансову стабільність, але й активно сприяє розвитку «зелених» фінансових інструментів, стимулюючи бізнес до впровадження екологічних стандартів. Завдяки цьому, корпоративний сектор країн-кандидатів отримує необхідну підтримку для переходу до сталого розвитку, що відповідає цілям ЄС та дозволяє забезпечити довгострокову економічну стабільність і екологічну відповідальність у регіоні.

Список використаних джерел:

1. ECB sets climate targets for its corporate bonds. URL: https://greencentralbanking.com/2024/06/28/ecb-climate-targets-corportate-bonds/ (дата звернення: 06.11.2024).

2. Climate-related risks to financial stability. URL: https://www.ecb.europa.eu/press/financial-stability-

publications/fsr/special/html/ecb.fsrart202105_02~d05518fc6b.en.html (дата звернення: 07.11.2024).

3. Рада ЄС визначила цілі для посилення кліматичної та енергетичної дипломатії ЄС. URL: https://greentransform.org.ua/rada-yes-vyznachyla-tsili-dlya-posylennya-klimatychnoyi-ta-energetychnoyi-dyplomatiyi-yes/. (дата звернення: 08.11.2024).

УДК 658.14/.17:334.78]:005.21

Чайковська Я.М.

здобувачки освіти ОПП «Корпоративні фінанси», 1 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Диба М.І.,

д.е.н., професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Виступаючи сучасною формою організації виробництва та управління, корпоративні підприємства покликані вирішувати стратегічні й оперативні завдання, забезпечуючи стійкий фінансовий стан, максимізацію прибутку, власної ринкової вартості та лідерство у конкурентній боротьбі. Різноманітність цілей і завдань вимагає системного, комплексного підходу до їх вирішення. Одним з найважливіших інструментів забезпечення досягнення поставлених цілей є корпоративні фінанси - система управління фінансовими ресурсами компанії, яка включає планування, залучення, розподіл і використання капіталу для досягнення стратегічних цілей підприємства. Вони охоплюють всі процеси, пов’язані з формуванням і оптимізацією бюджету, інвестуванням, управлінням ризиками та контролем за ефективністю фінансових операцій.

Дослідження особливостей їх розвитку в умовах нестабільної ринкової економіки та швидких змін середовища свідчить про необхідність постійного

удосконалення та пошуку методичних прийомів обґрунтування управлінських рішень та інструментів їх реалізації. Так, на сьогодні корпоративні фінанси – це не лише управління коштами, а й стратегія, яка забезпечує сталий розвиток, а саме оптимальне використання наявних ресурсів шляхом модернізації економічної діяльності в умовах глобальних викликів і кризових явищ. Тому з урахуванням економічної теорії сталий розвиток – це соціально-економічний розвиток, який передбачає приріст відповідних показників, з метою задоволення соціальних потреб без загрози інтересам майбутнім поколінням. Його принципи базуються на реалізації концепції, що об’єднує три основні аспекти діяльності: економічний, соціальний та екологічний, вони передбачають інтеграцію екологічних та соціальних ризиків у фінансові стратегії, впровадження інновацій, корпоративну соціальну відповідальність та прозорість у реалізації проектів. Це дає підстави сказати, що діяльність підприємств безпосередньо позначається на сталому розвитку, а отже, факторами впливу на нього є ті, що діють на діяльності корпорації. У першу чергу, це фактори макросередовища, які відображають залежність сталого розвитку підприємства від економічних, науково-технічних, правових, міжнародних, екологічних та інфраструктурних факторів. Особливо серед них вирізняються економічні фактори, такі як розмір інвестицій в основний капітал, розвиненість внутрішнього ринку країни, темпи зростання реального ВВП тощо, оскільки мають безпосередній зв'язок із прибутковістю та ефективність бізнесу, а значить є ключовими для забезпечення сталого розвитку в довгостроковій перспективі. Також не менш значний вплив мають фактори мезосередовища, що проявляються через взаємодію між підприємствами, споживачами, постачальниками та місцевими громадами, оскільки вони створюють комплексну мережу взаємозв'язків, яка визначає можливості та виклики для сталого розвитку підприємств у певному регіоні. І останнім чинником є фактори мікросередовища, які діють із середини підприємства і, на відміну від попередніх двох, ними можна управляти, а в разі необхідності приймати управлінські рішення для їхнього корегування.

Наприклад, це можуть бути перспективи розвитку бізнесу; виробничий потенціал; конкурентоспроможність продукції тощо.

Це дає підстави для висновків, що корпоративні фінанси відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку не лише підприємств, але й загалом глобальної економічної стабільності, поєднуючи економічні, екологічні та соціальні аспекти. Тому діяльність корпорацій в реалізації політики сталого розвитку вимагає дотримання таких принципів, як:

1. врахування критеріїв сталого розвитку при розробці стратегії фінансування, а саме екологічних і соціальних ризиків, потреб компанії у довгостроковій перспективі, що допоможе розглянути не лише способи отримання максимального прибутку, але й вплив інвестицій на дану позицію через кілька років, включно з впливом на навколишнє середовище та суспільство;
2. залучення інновацій у бізнес-процеси та технології, що забезпечує більш ефективне використання ресурсів, зменшення відходів, впливу на довкілля та підвищення конкурентоспроможності корпорацій на ринку.
3. дотримання екологічно-свідомого управління відходами, впроваджуючи програми переробки та повторного використання відходів;
4. корпоративної соціальної відповідальності, яка впливає на збалансований розвиток підприємств у контексті пріоритетів циркулярної економіки;
5. забезпечення підзвітності фінансування на всіх рівнях реалізації інвестиційних проектів сталого розвитку, що відображатимуть вплив компанії на довкілля та суспільство, що на додаток підвищить довіру інвесторів.

Отже, корпоративні фінанси відіграють головну роль у досягненні балансу між економічною вигодою, екологічною відповідальністю та соціальною стабільністю, забезпечуючи сталий розвиток як підприємств, так і глобальної економіки загалом.

Список використаних джерел:

1. Кирич н. Б., мельник л. М., Погайдак о. Б. Сталий розвиток суб’єктів господарювання: сутність та фактори впливу (європейські акценти). [Електронний ресурс].
2. Руденко В. В. Корпоративні фінанси: сутність і особливості розвитку в сучасних умовах. [Електронний ресурс].
3. Тарасенко А. В. Роль фінансових установ у забезпеченні сталого розвитку України. [Електронний ресурс].
4. Георгіаді Н. Г. Фактори впливу на збалансований розвиток підприємств у контексті пріоритетів циркулярної економіки. [Електронний ресурс].

Платформа ІІІ

Оцінка вартості бізнесу та вартісно-орієнтоване управління

UDC 336

Kulikova A. V.

4th-year student of Faculty of Finance,

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Stashchuk D.M.

Academic supervisor: PhD, Associate Professor of
Corporate Finance and Controlling Department,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

CHARACTERISTICS AND MAIN PROFIT GENERATION STRATEGIES IN CONTEMPORARY BUSINESS MODELS

The analysis of profit generation is significant in today's dynamic business environment. Profit is not only a key indicator of a company’s financial health, but also a fundamental measure of its sustainability and potential for growth. In an increasingly competitive market, companies are under pressure to optimize profit generation through efficient operations, cost management, and revenue growth strategies. Additionally, the distribution of profit affects various stakeholders, including shareholders, employees, and government institutions, through dividends, wages, and taxes.

The economic essence of profit is revealed in its functions, including: evaluation function - the profit obtained allows to evaluate the efficiency of economic activity and the quality of its management; stimulating function - the profit obtained allows to carry out operational and financial activities more rationally and efficiently in order to obtain more profit; distributive function - profit is used to finance various areas of the enterprise, as well as to pay taxes.[1]

Figure 1 presents the types of profit in a structured and systematic manner, clearly differentiating between them and highlighting their interrelationships.

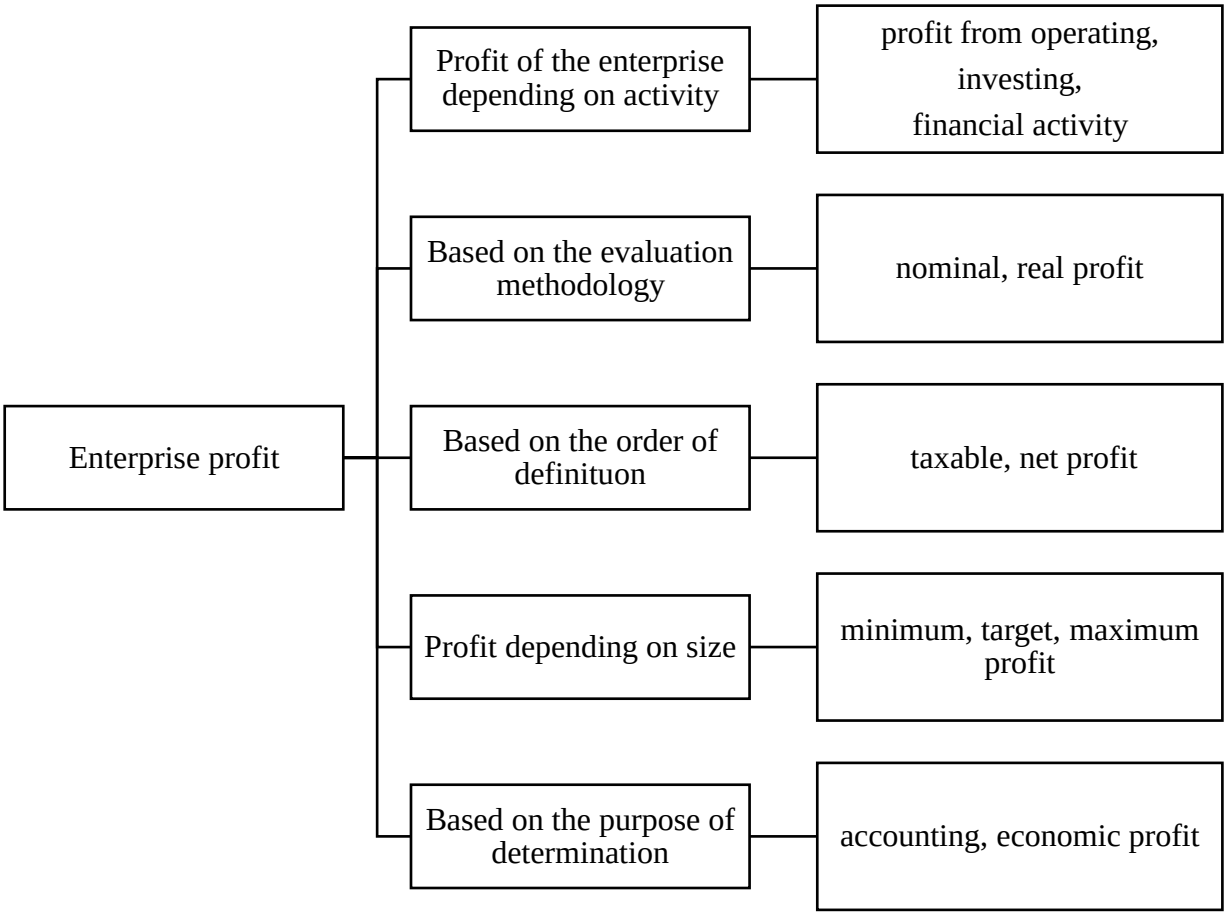

Figure 1. - Profit classification [2]

To generate profit, contemporary Ukrainian, as well as foreign businesses employ a variety of strategies. One such strategy is cost leadership, which is used by Ukrainian companies like the supermarket chain "ATB". By minimizing operational costs and offering standardized products at competitive prices, these companies can achieve high profits through increased sales volumes and efficient resource utilization. Other companies, such as "Nova Poshta", follow a differentiation strategy, offering unique delivery services that stand out for speed and convenience, allowing them to set higher prices and build customer loyalty, thus boosting profitability. [3]

Diversification is another strategy actively used by Ukrainian companies to reduce risk and increase profitability. For example, "Mironivsky Hliboproduct"

(MHP) has significantly diversified its business, not only producing meat, but also expanding into the agriculture and food industries, which reduces dependence on one income source and enhances the company's resilience to market fluctuations.

In the digital age, businesses are also focusing on digital transformation and automation to enhance profitability. By leveraging digital technologies such as artificial intelligence (AI), machine learning, and data analytics, Ukrainian companies like "SoftServe" and "Luxoft" can optimize their operations, improve decision-making, and enhance service delivery, contributing to higher profitability.

Making conclusions, topic remains highly relevant considering current economic challenges and corporate responsibilities toward equitable wealth generation. The analysis of the processes offers valuable insights into how businesses can remain profitable while ensuring fair and sustainable distribution among stakeholders.

REFERENCES

1. Bogatska, N. M. (2019), "Enterprise profit: its role, formation and reserves of growth in the market conditions", *Efektyvna ekonomika*, [Online], vol. 9, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7253 (Accessed 15 Nov 2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.9.30
2. Gaevska L.M. Entrepreneurship: a textbook. Irpin: SFS University of Ukraine, 2019. 500 p.
3. Schwab, K. (2017). *The Fourth Industrial Revolution.* Crown Publishing Group.
4. Leppänen, P., George, G., and Alexy, O. (2023). When Do Novel Business Models Lead to High Performance? A Configurational Approach to Value Drivers, Competitive Strategy, and Firm Environment. *Academy of Management Journal*, 66, 164–194
5. Lanzolla, G. and Markides, C. (2021). A Business Model View of Strategy. *Journal of Management Studies*, 58, 540–553.

УДК 658.14:657.445

Бульбич Ю. С.
факультет фінансів, 6 курс
Терещенко О. О.
д.е.н., професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу,
Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

ВПЛИВ РИЗИКІВ БАНКРУТСТВА НА ВАРТІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Вартість підприємства є важливим елементом управління, що відображає сукупну оцінку результативності управлінських процесів та слугує орієнтиром для власників і менеджменту при прийнятті стратегічних рішень. Цей показник не лише характеризує ступінь розвитку підприємства, але й виконує функцію формування ціннісних орієнтирів для учасників економічних процесів; у ринкових умовах показник слугує ключовим індикатором ефективності управлінських рішень та загальної продуктивності менеджменту [1]. Вартість бізнесу є інтегрованим показником успішності його діяльності з урахуванням впливу різних типів ризиків. Вона враховує не лише поточні фінансові результати, такі як доходи та прибутковість, а й перспективи зростання, якість управління, позиції на ринку, а також ризики, з якими стикається бізнес [2].

В умовах сьогодення українські підприємства стикаються з невизначеністю та ризиками, які можуть різнитися залежно від галузі діяльності, організаційно-правової форми, структури капіталу, конкуренції тощо. Війна посилила цю нестабільність, негативно вплинувши на діяльність бізнесу: зниження попиту, проблеми з логістикою, загрози майну та робочій силі, інфляція та інше. Ці фактори загострили економічну ситуацію в країні та, як наслідок, знизили інвестиційну привабливість підприємств, що діють, тому питання впливу ризику банкрутства для них сьогодні є особливо актуальним. У своїй науковій праці «Динамічні моделі прогнозування банкрутства для європейських підприємств» Томаш Король визначає, що оцінка ризику банкрутства є ключовим компонентом для ухвалення рішень щодо фінансування

підприємств [3]. Ризики банкрутства суттєво впливають на фінансові показники компанії, а відтак і на вартість. Із технічного боку, у контексті дослідження впливу ризиків банкрутства підприємства на його вартість, ключове питання полягає у тому, яким чином ураховувати зазначені ризики. Загалом, можна розглядати декілька опцій:

- корекція ставки витрат на власний капітал;
- корекція ставки витрат на борговий капітал;
- урахування відповідних ризиків у прогнозах грошових потоків.

На перший погляд, ризики банкрутства призводять до зростання ставок витрат на капітал, оскільки інвестори та кредитори вимагають вищу дохідність для компенсації підвищених ризиків, що, зі свого боку, може негативно позначитися на кредитному рейтингу компанії й ще більше ускладнити доступ до фінансування. Однак, з погляду неокласичної теорії, у ставці витрат на власний капітал доцільно враховувати лише недиверсифіковані ризики. Хоча з позиції ММ-теорії, ризик структури капіталу (що є важливим компонентом ризику банкрутства), впливає на ціну залучення власного капіталу. Спірним є також є включення ризиків банкрутства у ціну залучення боргового капіталу. Ці ризики впливають на процентну ставку, зафіксовану у договорі, однак не на очікувану дохідність кредиторів.

Таким чином, ризик банкрутства доцільно враховувати у прогнозах грошових потоків підприємства і так він впливає на вартість. По-перше, високі ризики створюють невизначеність щодо майбутніх доходів, ускладнюючи точне прогнозування. По-друге, компанії з великим ризиком банкрутства можуть зменшувати інвестиції, що негативно вплине на майбутні грошові потоки. По-третє, заходи з управління ризиками, як от зміна стратегії, можуть змінити операційні результати та грошові надходження. Тому ефективний аналіз і управління ризиком банкрутства вкрай важливі для точності прогнозування грошових потоків та забезпечення фінансової стабільності підприємства.

Отже, вартість підприємства безпосередньо впливає на фінансові рішення, зокрема на залучення інвестицій та визначення стратегії розвитку,

оскільки цей показник відображає сприйняття компанії інвесторами та кредиторами щодо її ризиків і потенціалу. Ризики банкрутства, зі свого боку, мають значний вплив на прогнози грошових потоків, оскільки мова йде про диверсифікований ризик, який досить складно врахувати у ставці дисконтування. Мінімізація ризиків банкрутства створює умови для більш точного прогнозування грошових потоків і у такий спосіб підвищує вартість бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Кривов'язюк І. В., Бурбан О. В. Економічна сутність поняття «вартість підприємства» та детермінанти її зростання. *Економіка та держава*. 2020. № 10. С. 99–104.

2. Фесіна Ю.Г. Вартість підприємства як індикатор оцінювання сталості його розвитку. *Актуальні проблеми економіки*. 2022. № 10-11 (256-257). С. 153–160.

3. Korol T. Dynamic Bankruptcy Prediction Models for European Enterprises / T. Korol // Journal of Risk and Financial Management. – 2019. – №12 (4). – P. 1-15.

УДК 336.645

Демидова Д. Ю.,

здобувач

Національний університет «Одеська політехніка»

Науковий керівник: Волохова І. С.,

д.е.н, професор

Національний університет «Одеська політехніка»

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Вартісно-орієнтоване управління (ВОУ) набуває значної популярності у світовій практиці як методика підвищення ефективності бізнесу, спрямована на максимізацію вартості компанії для її акціонерів. Одним із ключових

інструментів досягнення цього є бюджетування, яке забезпечує можливість ефективного планування, контролю та управління фінансовими ресурсами [1].

ВОУ базується на ідеї, що всі управлінські рішення повинні сприяти збільшенню вартості компанії для її акціонерів. Основні інструменти ВОУ включають фінансові показники, такі як: економічна додана вартість (EVA), показники ROI (прибутковість інвестицій) та грошові потоки.

Бюджетування виступає важливим інструментом планування та контролю, що дає змогу зв'язати стратегію компанії з її фінансовими цілями. Вартісно-орієнтоване бюджетування передбачає визначення бюджетів на основі аналізу, який сприяє оптимізації ресурсів для підвищення рентабельності та стійкості бізнесу.

Бюджетування в контексті ВОУ виконує декілька важливих функцій:

1. Планування капіталу та інвестицій. У рамках вартісно-орієнтованого підходу бюджетування це стає засобом формування стратегічного капіталу, спрямованого на розвиток проектів з високим потенціалом рентабельності. Підприємства використовують бюджетування для визначення ресурсів, які сприятимуть збільшенню вартості.

2. Контроль витрат та підвищення ефективності. Ефективна система бюджетування надасть змогу контролювати витрати та оперативно реагувати на відхилення, що забезпечує збереження фінансової стабільності компанії та максимізацію вартості бізнесу [2].

3. Створення системи ключових показників ефективності (KPI), які базуються на принципах ВОУ, включаючи економічну додану вартість (EVA) та інші показники, що сприяють орієнтації підприємства на зростання прибутку [3].

Прикладом застосування бюджетування в межах ВОУ є стратегічні підходи, що використовуються нафтовими та газовими компаніями. Такі підприємства часто інвестують у великі проєкти з довгими періодами окупності, в умовах довготривалої розробки нових родовищ чи будівництва складних технологічних установок. Ці інвестиції супроводжуються значними початковими

витратами, тому для оцінки їх економічної доцільності використовуються методи бюджетування, включаючи EVA.

Також практичне використання ВОУ демонструють високотехнологічні компанії, які впроваджують гнучке бюджетування та бюджетування на основі діяльності (ABB). Ці підходи допомагають адаптувати фінансові плани до постійних змін ринкової ситуації, що є критично важливим у технологічному секторі, де динаміка попиту швидко змінюється. Завдяки ВОУ інвестиції спрямовуються на проєкти, що мають найбільший потенціал для створення довгострокової вартості. Для оцінки ефективності таких проєктів використовуються ключові показники (KPI і EVA), щоб забезпечити максимальну рентабельність вкладень [4].

Таким чином, бюджетування є важливим елементом у вартісно-орієнтованому управлінні, оскільки забезпечує прозорість фінансових процесів, ефективний контроль над витратами та підвищує здатність підприємства до адаптації в умовах швидкозмінного ринкового середовища. Підприємства, які використовують бюджетування як інструмент ВОУ, здатні більш ефективно планувати та реалізовувати стратегії, спрямовані на збільшення своєї вартості на ринку.

Список використаних джерел:

1. Стащук О. Вартісно-орієнтоване управління фінансами підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. № 1.

URL: https://economyandsociety.in.ua (дата звернення 05.11.2024)

2. Татарин Т. І. Управління фінансовими ресурсами підприємства : диплом. робота за освіт.-кваліф. рівнем «магістр»; наук. керівник к.е.н., доцент Н. Я. Спасів. Тернопіль, 2017. С. 105.

3. Гриценко Л. Л., Деркач, Л. С. Економічна додана вартість як показник оцінки ефективності функціонування підприємства. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка.* 2022. № 1. С. 41−52.

4. Лаврененко В. В. Концепція ключових показників ефективності (KPI) в управлінні підприємствами. *Ефективність функціонування та економічний розвиток підприємства* .2010. С. 151- 156.

УДК 657.421.3

Єременко А.В.
кандидат економічних наук,
докторант
ДННУ «Академія фінансового управління»

НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ І ВАРТІСТЬ БІЗНЕСУ

Нематеріальні активи набувають особливого значення у зв'язку з переходом світової економіки на інноваційний шлях розвитку. Стан і розвиток нематеріальних активів залежать від їх галузевої приналежності. Неправильне оцінювання нематеріальних активів компанії може призвести до високих витрат і втрати її конкурентоспроможності та позиції на ринку. Звичайні методи оцінювання не в змозі точно визначити нематеріальну вартість бізнесу через таку специфіку активів. Таким чином, коригування процесу оцінювання бізнесу, надання йому комплексності та включення методів оцінювання нематеріальних активів є критично важливим процесом, який дозволяє краще оцінювати компанії та підвищує ефективність та якість управління бізнесом.

Оцінка нематеріальних активів – це спеціалізований процес, який допомагає виявити справжню цінність цих невидимих рушійних сил успіху, створюючи більш повну картину загального фінансового стану компанії. Тому, ідентифікація нематеріальних активів має фундаментальне значення для того, щоб допомогти підприємцям досягти успіху. Малі та середні підприємства мають багато нематеріальних активів, які можуть не відображатися на їхньому балансі, але є невід'ємною частиною їхнього успіху. Визначаючи ці активи,

консультанти можуть допомогти власникам бізнесу підвищити свої шанси на успіх, залучаючи їх до обговорення оцінки [1].

Але в той же час, по-перше, потенційні інвестори по-різному реагують на інформацію про нематеріальні активи, що розкривається у фінансовій звітності компаній різних галузей, і, по-друге, вкрай низька інтенсивність витрат на НДДКР спостерігається серед компаній різних секторів бізнесу. Тому компанії все ще недостатньо мотивовані розкривати фактичну вартість витрат на НДДКР у своїх фінансових звітах через постійний консерватизм стандартів бухгалтерського обліку, яких вони дотримуються [2].

Щоб забезпечити найточнішу оцінку, власники бізнесу, які хочуть продати свою компанію, повинні знати три ключові речі: види нематеріальних активів у бізнесі; їх якість; і як їх присутність або відсутність може вплинути на вартість бізнесу. На даний момент, оскільки вартість цих нематеріальних активів залежить від моделі оцінки бізнесу покупця, необхідно, щоб власники компаній провели повний аналіз цих активів як частину комплексної стратегії виходу з бізнесу. Власники бізнесу повинні знати про нематеріальні активи, що вони можуть відігравати важливу роль у сплаті покупцем премії за компанію, але не відображаються в балансі. Це означає, що дві компанії можуть мати кардинально різні цінності для потенційних покупців, навіть якщо кожен відчутний аспект їхнього бізнесу ідентичний [3].

Цінність нематеріальних активів – це складна взаємодія причин і наслідків. Ці активи є як побічним продуктом успіху, так і його каталізатором. Для інвесторів і підприємців розуміння та використання цих активів має вирішальне значення для навігації щодо фінансування компанії. Залежно від сценарію, вони можуть підвищити продуктивність матеріальних активів або стати основою конкурентної переваги та ринкової вартості компанії. Зрештою, баланс і синергія між матеріальними та нематеріальними активами визначатимуть цілісну цінність і майбутню траєкторію розвитку компанії – і, отже, його оцінку [4].

У сучасній економіці, побудованій на накопиченні інформації, нематеріальні активи стали більш важливими чинниками цінності бізнесу. Ці

активи можуть мати суттєвий вплив на оцінку компанії різними способами, починаючи від вартості її бренду та інтелектуальної власності до вартості її відносин із клієнтами та власних технологій. Тим не менш, встановлення ціни на нематеріальні активи може бути складним і тривалим завданням. Сьогодні нематеріальні активи стали більш значним внеском у загальну вартість компанії. Розуміння впливу цих активів на загальну оцінку компанії має важливе значення для інвесторів, менеджерів та будь-яких інших зацікавлених сторін, незважаючи на те, що оцінка цих активів може бути важкою та складною [5].

Таким чином, в епоху інформації нематеріальні активи й надалі займатимуть більший відсоток вартості компанії, ніж матеріальні. Включаючи нематеріальні активи в потенційну оцінку, власник бізнесу отримує показники, необхідні для відповідної оцінки своєї компанії, ймовірно, з вищим кратним показником, ніж шляхом визначення лише її матеріальних активів. Нематеріальні активи не тільки мають вирішальне значення для досягнення довгострокового успіху бізнесу, але й є фундаментальними, коли настає час для акціонерів заробити на своєму успіху. Але навіть, з урахуванням вищезазначеного і той факт, що результати демонструють позитивний вплив нематеріальних активів на ринкову вартість компаній, інвесторам слід все ж таки оцінювати компанії на основі їх прибутковості, а не тільки брати до уваги інформацію про нематеріальні активи, яку компанії розкривають у своїй фінансовій звітності.

Список використаних джерел:

1. How Intangible Assets Impact The Value Of A Company. URL: https://blog.bizequity.com/how-intangible-assets-impact-the-value-of-a-company.
2. The Impact of Intangible Assets on the Market Value of Companies: Cross-Sector Evidence. URL: https://www.mdpi.com/2227-7390/10/20/3819.
3. How Intangible Assets Impact The Value Of A Company. URL: https://www.generational.com/insights/how-intangible-assets-impact-the-value-of-a-company/.
4. The Role of Intangible Assets in Startup Valuation. URL: https://www.equidam.com/the-role-of-intangible-assets-in-startup-valuation/.

5. Unlocking the Value of Intangible Assets: A Deep Dive into Business Valuation. URL: https://www.washingtonvaluation.com/post/unlocking-the-value-of-intangible-assets-a-deep-dive-into-business-valuation.

УДК 330.142

Казнодій Є. В.

здобувачка вищої освіти (бакалаврський рівень)

Київського національного економічного університету

імені Вадима Гетьмана

Шевчук Н. В.

к.е.н., професорка кафедри

бізнес-економіки та підприємництва

Київського національного економічного університету

імені Вадима Гетьмана

ДИСКОНТУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ЯК ОДИН ІЗ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ВАРТОСТІ КАПІТАЛУ

Сучасна теорія корпоративних фінансів підкреслює важливість оцінки вартості капіталу як основи для прийняття ефективних фінансових рішень. Визначення та управління вартістю капіталу є критичним фактором для підтримки інвестиційної привабливості підприємства та мінімізації витрат залучення капіталу. Актуальність даного дослідження обумовлена складністю вибору оптимальної методології, оскільки кожен підхід має свої переваги та недоліки. Метою даної роботи є аналіз одного з основних підходів до оцінки вартості капіталу таких як модель дисконтування грошових потоків.

Метод дисконтування грошових потоків є одним із найпоширеніших і водночас важливих інструментів для оцінки вартості капіталу та інвестиційної привабливості підприємства. Сутність методу полягає в обчисленні поточної вартості майбутніх грошових потоків, що генеруються підприємством. По-перше, він дозволяє отримати об’єктивну оцінку, оскільки враховує всі майбутні доходи та витрати, пов’язані з капіталом. По-друге, метод є гнучким

інструментом, який адаптується до різних типів підприємств. Крім того, метод враховує вартість грошей у часі. Одним із головних недоліків є залежність від точності прогнозів грошових потоків [1, с. 32]. Похибка в прогнозуванні, особливо на довгостроковий період, суттєво впливає на результати оцінки. Крім того, вибір ставки дисконтування є визначальним, оскільки вона може змінюватися під впливом змін ринкових умов, що впливає на кінцеву вартість капіталу. Метод також припускає, що компанія матиме стабільний грошовий потік у майбутньому, що часто є нереалістичним для нових компаній або підприємств з високою нерівномірністю доходів. Наприклад, у технологічній галузі, де грошові потоки можуть значно змінюватися через високу швидкість інновацій, передбачити поточні доходи є складнішим. У промисловості, навпаки, прогнозування є дещо простішим через стабільніший попит і відносну сталість операційних процесів.

Початковим етапом є визначення грошових потоків, які підприємство генеруватиме в майбутньому. Прогнозування здійснюється на основі попередніх фінансових показників, а також на основі аналізу поточних економічних та галузевих тенденцій. У процесі прогнозування грошових потоків враховуються доходи, витрати, інвестиції, що впливають на капітальні та операційні витрати, а також амортизація активів. Важливою складовою цього етапу є оцінка точності прогнозів, оскільки помилки призведуть до значних відхилень у результатах оцінки. Ставка дисконтування повинна відображати альтернативну вартість капіталу та ризики, притаманні інвестиції. Якщо для оцінки використовуються грошові потоки, які вже враховують вплив податків, ставка дисконтування повинна відповідно коригуватися. Зазвичай використовується середньозважена вартість капіталу (WACC), яка враховує вартість власного і позикового капіталу [2, с. 138]. На наступному етапі прогнозовані грошові потоки приводяться до поточної вартості з використанням обраної ставки дисконтування. Залишкова вартість розраховується на останній прогнозований рік і відображає вартість бізнесу в довгостроковій перспективі. Її можна обчислити за формулою Гордона,

використовуючи припущення про сталий приріст грошових потоків після прогнозного періоду [2, с. 138].

Отже, метод дисконтування грошових потоків є невід'ємною частиною сучасної фінансової аналітики, оскільки забезпечує об’єктивну і точну оцінку вартості капіталу на основі реальних грошових потоків. Попри певні обмеження, зокрема необхідність точного прогнозування і складності у виборі ставки дисконтування, метод залишається ефективним інструментом для оцінки фінансової привабливості бізнесу та оцінки капіталу в часі.

Список використаних джерел:

1. Юрчишена, Л. В., & Карпов, Д. О. (2023). Концептуальні підходи до оцінки вартості капіталу. *Актуальні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України*, 32-33.

2. Петрів, І. (2017). Особливості оцінки вартості підприємств на основі методу дисконтування грошових потоків. *Економічний дискурс*, (2), 136-144.

УДК 658.1

Колосов А.С.

студент 4 курсу,

факультету фінансів, та банківської справи

Науковий керівник: Лапіна І. С.

к. е. н., доцент кафедри

фінансового менеджменту та фондового ринку

Одеський національний економічний університет

МЕТОДИ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ — ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ КОМПАНІЇ

Оцінка вартості бізнесу є фундаментальною складовою при прийнятті стратегічних та фінансових рішень, таких як злиття та поглинання, залучення інвестицій або підготовка до продажу. Існують три основні підходи до

визначення ринкової вартості компанії: дохідний, ринковий та витратний. Кожен з них має свої методологічні особливості та сфери застосування.

Дохідний підхід базується на принципі, що вартість бізнесу визначається його здатністю генерувати майбутні доходи. Основним методом цього підходу є метод дисконтування грошових потоків (Discounted Cash Flow, DCF).

Метод DCF передбачає прогнозування майбутніх вільних грошових потоків (Free Cash Flow, FCF) і приведення їх до теперішньої вартості за допомогою ставки дисконту (середньозваженої вартості капіталу, WACC).

Формула для розрахунку поточної вартості бізнесу [1]:

$$V = \sum_{t=1}^{n} \frac{FCF_t}{(1 + WACC)^t} + \frac{TV}{(1 + WACC)^n}$$

де:

- V — поточна вартість бізнесу;
- FCF_t — прогнозований вільний грошовий потік у році ttt;
- $WACC$ — середньозважена вартість капіталу;
- n — горизонт прогнозування;
- TV — термінальна вартість бізнесу після періоду прогнозування.

Термінальна вартість (TV) обчислюється за формулою Гордона для постійного зростання [2]:

$$TV = \frac{FCF_{n+1}}{WACC - g}$$

де g — довгостроковий темп зростання грошових потоків.

Ринковий підхід базується на принципі порівнянності, тобто вартість компанії визначається на основі ринкових цін аналогічних компаній або угод. Основними методами є аналіз ринкових мультиплікаторів та аналіз прецедентних транзакцій.

Мультиплікатори можуть бути фінансовими показниками, такими як [2]:

$$P/E = \frac{\text{Ринкова ціна акції}}{\text{Прибуток на акцію}}$$

$$EV/EBITDA = \frac{EV}{EBITDA}$$

де:

- EV — підприємницька вартість (Enterprise Value):

  $EV = \text{Ринкова капіталізація} + \text{Загальний борг} - \text{Грошові кошти}$

- $EBITDA$ — прибуток до вирахування відсотків, податків, зносу та амортизації.

Оцінка вартості компанії за цим підходом здійснюється шляхом застосування відповідних мультиплікаторів до фінансових показників оцінюваної компанії:

$$V = \text{Фінансовий показниик компанії} \times \text{Мультиплікатор ринку}$$

Витратний підхід заснований на принципі, що вартість бізнесу дорівнює сумі вартості його активів за вирахуванням зобов'язань. Цей підхід часто застосовується для компаній з високою часткою матеріальних активів або при ліквідації. Основна формула [2]:

$$V = A_{\text{ринкова}} - L$$

де:

- V — вартість бізнесу;
- $A_{\text{ринкова}}$ — ринкова вартість активів;
- L — загальні зобов'язання компанії.

Враховується також знос та амортизація активів, що може бути розраховано за формулою:

$$A_{\text{ринкова}} = A_{\text{балансова}} - \text{Накопичений знос}$$

Для оцінки компаній з високим рівнем невизначеності або специфічними активами (наприклад, природні ресурси або інтелектуальна власність) можуть застосовуватися опціонні моделі оцінки, зокрема модель Блека-Шоулза.

Модель Блека-Шоулза для оцінки опціону має вигляд:

$$C = S_0 N(d_1) - Xe^{-rt} N(d_2)$$

де:

- C — ціна опціону;

- S_0 — поточна ціна активу;
- X — страйкова ціна опціону;
- r— безризикова ставка;
- t— час до експірації;
- $N(d)$— функція нормального розподілу;
- d_1 та d_2 — допоміжні змінні, розраховані за формулами:

$$d_1 = \frac{\ln(S_0/X) + (r + \sigma^2/2)t}{\sigma\sqrt{t}}$$

де σ — волатильність активу.

Вибір методу оцінки залежить від специфіки бізнесу, мети оцінки та доступності даних. Дохідний підхід є найточнішим для компаній з передбачуваними грошовими потоками, ринковий підхід підходить для компаній з активним ринком аналогів, а витратний підхід застосовується для активоємних компаній або при ліквідації. Використання декількох методів одночасно дозволяє отримати більш обґрунтовану оцінку та зменшити ризики неточності.

Список використаних джерел:

1. Гордієнко Н.І. Теоретичні підходи до оцінки вартості бізнесу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* 2020. С. 126-129

2. Рубан Ю.Б., Татар М.С. Методологічні основи оцінювання вартості підприємства в сучасних умовах. *Економіка і суспільство.* 2017. № 13. С. 18-24

УДК 658.15

Лаукарт Ю.О.

Магістр,

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

ОЦІНКА ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ ТА ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ

Для успішного розвитку підприємства в умовах конкуренції керівництво повинно розробити фінансово-економічну стратегію, що сприятиме досягненню

стратегічних цілей. Швидкий економічний розвиток вимагає не лише такої стратегії, але й ефективних механізмів управління вартістю бізнесу разом із системою оцінки вартості обраних стратегій, що висуває на перший план концепцію управління вартістю підприємства.

Управління та розвиток бізнесу мають бути націлені на підтримку ліквідності підприємства. Інвестори повинні знати вартість свого бізнесу та оцінювати, чи доцільно продовжувати його діяльність. З цією метою важливо визначити цільову корпоративну функцію, яка не лише відображатиме довгострокові цілі компанії, а й оцінюватиме, наскільки ефективно вона працює та відповідність її результатів очікуванням інвесторів [3].

У ситуаціях невизначеності (карантин, війна, природні катаклізми) управління вартістю підприємства ускладнюється, особливо в частині аналізу та оцінки показників діяльності. Максимізація вартості стає ключовим критерієм ефективності, відображаючи фінансові показники, важливі для стейкхолдерів. Це й стало основою концепції вартісно-орієнтованого управління (VBM), яка комплексно враховує всю інформацію про діяльність компанії та дозволяє передбачати майбутні події й підготувати альтернативні рішення [2].

Концепції вартісно-орієнтованого управління зосереджуються на ключових сферах діяльності підприємства, зокрема на взаємодії з акціонерами й стейкхолдерами, а також на досягненні стратегічних цілей компанії. Цей підхід передбачає розробку комплексу заходів, спрямованих на ефективне управління різними аспектами діяльності або бізнес-процесами підприємства. На основі цього можна визначити кілька типових компонентів, що становлять основу процесу такого управління [5].

Вартісноорієнтоване управління включає три основних компоненти. Поперше, це процес виникнення вартості та її зростання, або можливість компанії збільшувати чи генерувати максимальну майбутню вартість. По-друге, це управління заради вартості, що включає в себе систему управління, зміну менеджменту, організаційну культуру, комунікацію та лідерство. І, нарешті,

потретє, вимірювання вартості, де оцінка діяльності компанії враховує ймовірну динаміку змін як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі організації [2].

Оцінювання ринкової вартості бізнесу або його активів проводиться не лише з метою угод купівлі-продажу чи визначення заставної вартості майна, метою також може біти ухвалення довгострокових управлінських рішень, формування управлінської звітності, яка б відповідала вимогам міжнародного інвестиційного співтовариства. Тож, оцінювання вартості бізнесу є систематизованим процесом, що полягає у визначенні грошової вартості оцінюваного об'єкта, з урахуванням як потенційного, так і фактичного доходу компанії.

Для визначення вартості підприємств застосовуються різноманітні підходи та відповідні методи, які враховують тип підприємства, ринкові умови та інші чинники. Основними підходами до оцінювання вартості бізнесу є витратний, дохідний та ринковий (порівняльний).

Дохідний підхід до оцінювання вартості бізнесу базується на визначенні поточної вартості майбутніх доходів, враховуючи прямий зв’язок вартості підприємства з вартістю доходів, які можна отримати від його використання та потенційного подальшого продажу. Цей підхід зазвичай використовується для прибуткових підприємств, де вартість оцінюється як вартість очікуваних доходів. Основною метою інвестування капіталу в придбання підприємства є отримання стабільних прибутків [2]. Дохідний підхід використовує 2 основних методи оцінювання вартості бізнесу: метод капіталізації та метод дисконтування грошових потоків.

В рамках порівняльного (ринкового) підходу вартість підприємства визначається шляхом зіставлення його з аналогічними бізнесами. Іншими словами, вартість підприємства встановлюється на основі балансу ринкових сил, які відображають очікувані доходи з боку попиту та вартість активів з боку пропозиції [5]. За даним підходом використовують метод угод, метод компанії-аналога та метод галузевих коефіцієнтів [2].

Для оцінки вартості бізнесу за витратним підходом використовується

бухгалтерський баланс, який слугує основою для проведення оцінювання. Балансова вартість активів може коливатися під впливом інфляції, змін ринкових умов і методів обліку, застосовуваних на підприємстві. Отже, важливо проводити оцінку ринкової вартості кожного окремого активу та пасиву, а отримані значення підсумовувати для визначення загальної (ринкової, справедливої, переоціненої) вартості підприємства [1].

Отже, механізм фінансового управління вартістю являє собою безперервний процес, що вимагає формування комплексу інститутів (кадрового забезпечення). Вадливою складовою ваотісно-орієнтованого управління бізнесом є проведення оцінки бізнесу за різними підходами. Без належного стратегічного та тактичного планування і реалізації, успішне впровадження та функціонування системи управління вартістю компанії стає неможливим. Управління вартістю охоплює різні аспекти менеджменту, причому кожна з цих галузей зосереджується на специфічних цілях і завданнях, що сприяють максимізації вартості компанії.

Список використаних джерел:

1. Бурбан О.В. Роль оцінювання вартості як інструмента підготовки рішень для обгрунтування ринкової капіталізації підприємства. *Економічний форум*. 2021. № *1* (1). С. 116-121.

2. Варченко О., Герасименко І. Методичні підходи до вартісної оцінки ефекту синергії реструктуризації підприємства. *Економічний аналіз*. 2021. Том 31. № 3. С. 115-124.

3. Панченко А. Вплив війни на оцінку вартості підприємства. *Молодий вчений*. 2023. № 6 (118). 89-93.

4. Петецький І. Вплив концепції value-based management на вартість підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету.* 2023. № 10 (311). С.17-22.

5. Стащук О. Вартісно-орієнтоване управління фінансами підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. № (42). URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1645/1582 (дата звернення: 12.11.2024).

УДК 336.6

Лебедєв М.В.
здобувач освіти
другого (магістерського) рівня вищої освіти
ОПП «Фінансовий менеджмент і контролінг», 2 курс
Науковий керівник: Романишин В.О.
к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ БОРГОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА УМОВ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

В умовах сучасного функціонування бізнес сектор перш за все має необхідність у забезпеченні стабільного фінансування для підтримки конкурентоспроможності та розвитку підприємства. У цьому контексті питання ціни залучення боргового капіталу набуває дуже важливого значення, оскільки вартість фінансування суттєво впливає на такі аспекти як: загальна вартість підприємства; вартість товарів та послуг що будуть надаватися клієнтській базі підприємства; здатність фірми створювати додану вартість для акціонерів, тощо. Ключовим аспектом цього процесу є оптимізація структури капіталу підприємства, що полягає у визначенні доцільності використання різних джерел фінансування, зокрема й боргового капіталу.

В іноземній літературі боргове фінансування визначається як «.. форма фінансування бізнесу, яка передбачає позику компанією грошей у фінансиста, наприклад банку або організації, що фінансує оборотний капітал» [1], в той час як в Україні це пояснюється як «… позики та зобов'язання, які компанія повинна повернути» [2]. Відповідно до такого визначення присутня необхідність й в уточненні типів такого виду фінансування, якими наразі є: банківські кредити; кредити міжнародних фінансових інституцій; проектне фінансування;

мезонинне фінансування, випуск облігацій [2]. Кожен тип фінансування має свої особливості, але всі вони спрямовані на розвиток компанії. Боргове фінансування є популярним інструментом, оскільки дозволяє забезпечити розвиток за відносно низькою вартістю порівняно з власним капіталом. Однак розрахунок вартості боргового капіталу та його обслуговування є складним, оскільки потребує врахування численних факторів, таких як ринкові, податкові, політичні та інші, що можуть значно вплинути на реальну вартість фінансування.

До прикладу під час оформлення кредиту в банківській установі підприємство може обрати за якою ставкою воно буде обслуговувати борг за фіксовано ставкою чи гнучкою, у кожного з яких є власні особливості, які обов’язково треба врахувати [4]. Хоча вибір залежить від пріоритетів підприємства, в умовах високої інфляції та економічної нестабільності в Україні сьогодні вигідніше обирати фіксовану ставку. Вона гарантує стабільність витрат на обслуговування боргу та захищає підприємство від ризику зростання процентних ставок у майбутньому.

Якщо вести розмову за живі приклади невдалого менеджменту боргового капіталу, які за певними причинами оголосили дефолт, то такими можуть слугувати такі відомі українські компанії як «Міжнародні Українські Авіалінії» (або скорочено «МАУ») [5] та НЕК «Укренерго» [6].

У випадку з «Міжнародними Українськими Авіалініями» (МАУ) та НЕК «Укренерго» дефолт став результатом високого рівня боргових зобов'язань і низьких доходів. МАУ не змогла впоратися з боргами через падіння пасажиропотоку, що знизило доходи і платоспроможність. НЕК «Укренерго» потрапила в кризу через надмірне боргове навантаження, пов’язане з інфраструктурними проєктами, що ускладнило обслуговування боргу за єврооблігаціями, за якими компанія оголосила технічний дефолт. Важливо відзначити й той факт, що ні кредитні організації (у випадку «МАУ»), ні власні розрахунки при визначеності платіжного плану для погашення боргу за єврооблігаціями («У випадку НЕК «Укренерго») не виявили своєчасних недоліків, що в свою чергу потребує детального досліджування методів.

Відтак, питання управління вартістю боргового капіталу є важливим складником вартісно-орієнтованого управління для компаній, спрямованого на створення стабільної фінансової платформи, що сприяє розвитку підприємства навіть в умовах економічної турбулентності.

Підсумовуючи, вивчення та розробка оптимальних інструментів оцінки вартості боргового фінансування сприятиме підвищенню прозорості в ухваленні рішень щодо структури капіталу і дозволить підприємствам знизити фінансові ризики, забезпечуючи стабільність і конкурентоспроможність.

Список використаних джерел:

1. What is debt financing? | Definition & Meaning | *Taulia*. URL: https://taulia.com/glossary/what-is-debt-financing/#:~:text=Debt%20financing%20is%20a%20form,fee,%20over%20a%20set%20period ;

2. Імплементація традиційних моделей структури капіталу в сучасних умовах для ефективного функціонування підприємств | КПІ ім. Ігоря Сікорського. URL: https://mpeproc.fmm.kpi.ua/article/view/298128/290934#:~:text ;

3. Залучення боргового фінансування | Pro Capital Group. URL: https://pro-capital.ua/services/invest-banking/dolgovoe-finansirovanie/;

4. ICICI Bank. Floating vs. Fixed Loan Interest Rates - Which one is better - URL: https://www.icicibank.com/blogs/loan/floating-fixed-loan-interest-rates;

5. Суд відкрив провадження щодо банкрутства авіакомпанії МАУ. Ukrinform.URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3792355-sud-vidkriv-provadzenna-sodo-bankrutstva-aviakompanii-mau.html;

6. "Укренерго" оголосило технічний дефолт за виплатами євробондів на $825 млн | Interfax Ukraine. URL:https://interfax.com.ua/news/economic/1025572.html

УДК 005.915

Лінивий Ю.В.
Здобувач другого (магістерського) рівня освіти,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Стащук Д.М.
к.е.н., доцент,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЯ СТЕЙКХОЛДЕРІВ

У сучасних умовах глобалізації та конкуренції підприємства орієнтуються на створення довгострокової вартості як ключового показника успіху. Вартісно-орієнтований фінансовий менеджмент передбачає максимізацію вартості для акціонерів, але сучасні виклики, як-от зміни регуляторного середовища та зростання впливу стейкхолдерів, змушують компанії враховувати інтереси ширшого кола зацікавлених сторін. Особливо актуальним є використання інноваційних фінансових інструментів, таких як зелені облігації, облігації соціального впливу та криптовалюти, які сприяють стійкості та довгостроковій вартості компаній. Зелені облігації фінансують екологічні проєкти, облігації соціального впливу — соціальні ініціативи, а криптовалюти вводять децентралізовані операції, підвищуючи прозорість фінансових процесів [3].

Вартісно-орієнтований менеджмент базується на створенні економічної доданої вартості (EVA) та залишковому доході, що вимірюють ефективність використання ресурсів. Також використовуються такі інструменти оцінки, як чиста теперішня вартість (NPV) та внутрішня норма рентабельності (IRR), що є важливими для прийняття інвестиційних рішень. Стратегічні рішення мають сприяти зростанню капіталізації та сталому розвитку. Проте багато компаній ще

недостатньо інтегрують інтереси стейкхолдерів у свої практики, що вимагає розвитку методологій управління [2].

З часом концепція вартісно-орієнтованого фінансового менеджменту еволюціонувала. Якщо на початку її розвитку акцент робився виключно на інтересах акціонерів, то сучасні виклики вимагають врахування інтересів інших стейкхолдерів [1], але пріоритетом залишається акціонерна вартість як основний показник ефективності компанії, що включає підтримку прозорості фінансової звітності. Однак, згідно з новітніми дослідженнями, багато підприємств поки не приділяють достатньої уваги інтеграції інтересів стейкхолдерів у свої управлінські практики, що вимагає подальшого розвитку методології управління [2].

Сучасна наука також акцентує на необхідності розвитку концепції вартісно-орієнтованого фінансового менеджменту у бік сталого управління [2]. Інноваційні інструменти допомагають вирішувати виклики сталого розвитку, підвищуючи капіталізацію через залучення стейкхолдерів, які підтримують ці ініціативи. Також вони сприяють підвищенню репутації компаній і зміцненню зв'язків із громадськістю [3].

Еволюція вартісно-орієнтованого менеджменту веде до стійкого управління, яке включає соціальну та екологічну відповідальність [1]. Успішне впровадження цих принципів сприяє сталому розвитку в конкурентному середовищі, забезпечуючи довгострокове зростання та відповідальність бізнесу [2].

Вартісно-орієнтований фінансовий менеджмент є потужним інструментом для максимізації вартості підприємства в умовах глобальної конкуренції. Водночас сучасні виклики вимагають його адаптації до нових умов, зокрема інтеграції стейкхолдерів та забезпечення сталого розвитку. Успішне застосування вартісно-орієнтованого підходу забезпечує підвищення ринкової вартості компанії та добробуту її акціонерів через ефективне управління фінансами та ризиками. Для подальшого розвитку концепції необхідно інтегрувати принципи стійкості та стейкхолдерів у стратегії компаній, що забезпечить стале зростання та стратегічну відповідальність

Список використаних джерел:

1. Брейлі Р., Майєрс С., Маркус А. Fundamentals of Corporate Finance. 13-те видання. Бостон: McGraw-Hill, 2019. 896 с.
2. Вобст Дж., Танікулова П., Луег Р. Value-based management: a review of its conceptualizations and a research agenda toward sustainable governance. Journal of Accounting Literature. 2023.
3. Stashchuk D. Integration of innovative financial instruments in value-based management. Efficient Economy. № 9. 2024.

УДК 658.15:005.334

Менабдішвілі Д.Г.

аспірант кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку

Одеського національного економічного університету

ОЦІНКА ВАРТОСТІ КОМПАНІЙ У ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД: АДАПТАЦІЯ МЕТОДІВ ДО СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВ

У світі сучасної економіки, що зазнала значних змін через пандемію, розірвані ланцюги поставок, зростаючим є вплив технологій та політичні зрушення у найбільших країнах світу, зокрема відтік інвестицій з Китаю, тому виникає потреба переосмислення традиційних методів оцінки вартості бізнесу. Умови, що раніше забезпечували стабільність для прогнозування та управління бізнесом, зараз набули нових ризиків і викликів. Невизначеність та високий рівень економічних ризиків посилюють потребу у модернізації підходів до оцінки вартості бізнесу. Багато компаній вже відмовляються від класичних методів оцінки, таких як дисконтування грошових потоків (DCF) і мультиплікатори, оскільки ці підходи виявилися менш точними та надійними в умовах значної волатильності ринку [1, 2].

Традиційні методи оцінки вартості бізнесу, такі як метод DCF та порівняльний аналіз, є основою фінансової практики. Однак, за умов кризи, коли ринки надзвичайно волатильні, ці методи можуть не враховувати всі ризики. Наприклад, метод DCF часто вимагає надійних прогнозів щодо майбутніх доходів, але, як показали дослідження Deloitte, майже 40% компаній після 2020 року не змогли забезпечити стабільне прогнозування через розірвані ланцюги постачання [3]. General Electric стала одним із прикладів компанії, змушеної знижувати прогнозовані прибутки через перебої у постачанні, що знизило точність оцінки DCF [4]. Ford також переглянула свою оцінку через зростання витрат на сировину, пов’язане з геополітичними змінами [5].

Посткризовий період потребує переоцінки ризиків у процесі оцінки вартості компаній. Прикладом економічної невизначеності на сучасному етапі є переорієнтація інвесторів з Китаю на інші ринки, зокрема - на В'єтнам та Індію [6]. Щоб точно врахувати такі геополітичні ризики, аналітики застосовують премії за ризик до ставки дисконту, яка, за даними Financial Times, зросла на 15-20% у 2023 році [7].

Сценарний аналіз та стрес-тестування стали невід'ємними елементами сучасної оцінки. Використання цих інструментів допомагає інвесторам краще зрозуміти, як бізнес реагуватиме на зовнішні ризики. Amazon використовувала сценарний аналіз для оцінки впливу зростання витрат на логістику у зв’язку зі зривами у ланцюгах постачання [8].

Метод мультиплікаторів (P/E, EV/EBITDA тощо) ускладнюється через волатильність. Наприклад, у 2023 році мультиплікатори для технологічних компаній знизилися на 25%, тоді як для енергетичного сектору зросли на 15% [9]. Це відображає нові інвестиційні тенденції та зростання інтересу до енергетичних активів на тлі енергетичної кризи.

Інтеграція штучного інтелекту (AI) у фінансовий аналіз дозволяє автоматизувати оцінку та покращити прогнозування. AI також знижує людські похибки й швидше адаптується до ринкових змін. Наприклад, BlackRock успішно

застосовує AI для аналізу ризиків, підвищивши ефективність управління портфелем на 15% за останні два роки [10].

Адаптація методів оцінки вартості до умов посткризового періоду є необхідною для точного відображення ринкової вартості компаній в умовах сучасних економічних викликів. Використання інструментів, таких як стрес-тестування, сценарний аналіз, коригування мультиплікаторів і AI, дозволяє враховувати специфічні ризики та невизначеності, характерні для посткризових умов. Це забезпечує більш адекватну оцінку бізнесу, а інвесторам надає змогу приймати обґрунтовані рішення в умовах економічної нестабільності.

Список використаних джерел:

1. Damodaran, A. *The Dark Side of Valuation: Valuing Young, Distressed, and Complex Businesses*. Pearson, 2018. – С. 45-62.
2. Koller, T., Goedhart, M., & Wessels, D. *Valuation: Measuring and Managing the Value of Companies*. McKinsey & Company Inc., 2021. – С. 120-140.
3. Deloitte. *Supply Chain Disruptions and Financial Forecasting*. 2023. – Режим доступу: https://www2.deloitte.com. Розділ "Impact of Supply Chain on DCF Models", стор. 15-20.
4. General Electric. *Annual Report 2022*. – Розділ "Management's Discussion and Analysis", стор. 43-47.
5. Ford Motor Company. *2022 Financial Statements*. – Розділ "Operating Costs and Risk Management", стор. 30-34.
6. World Bank. *Shifts in Investment Trends: 2023 Report*. – Режим доступу: https://www.worldbank.org. Розділ "Investment Outflow from China and Southeast Asia", стор. 18-22.
7. Financial Times. "Inflation and Risk Premium Adjustments", 2023. – Режим доступу: https://www.ft.com.
8. Amazon. *Annual Report 2023*. – Розділ "Logistics and Cost Impact Analysis", стор. 38-42.

9. PwC. *Sector Multipliers 2023: Energy and Tech*. – Режим доступу: https://www.pwc.com. Розділ "Industry-Specific Valuation Multipliers", стор. 24-29.
10. BlackRock. *Using AI for Investment and Valuation Analysis*. 2023. – Режим доступу: https://www.blackrock.com.

УДК 368.01

Мігель С.М.
студентка 6 курсу, факультету фінансів,
банківської справи та страхування,
Одеського національного економічного університету

ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ НА ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «СК «ПЗУ УКРАЇНА»

Фінансовий потенціал можна охарактеризувати з короткострокової та довгострокової перспективи. У першу чергу це являє собою ліквідність і платоспроможність компанії; у другому його фінансову стійкість. Фінансовий потенціал надає здатність перетворювати потенціал ресурсів у фінансові результати. Певною мірою фінансовий потенціал виступає важелем формування механізму динамічної трансформації ресурсів та відіграє роль у відновленні фінансової діяльності. [2]

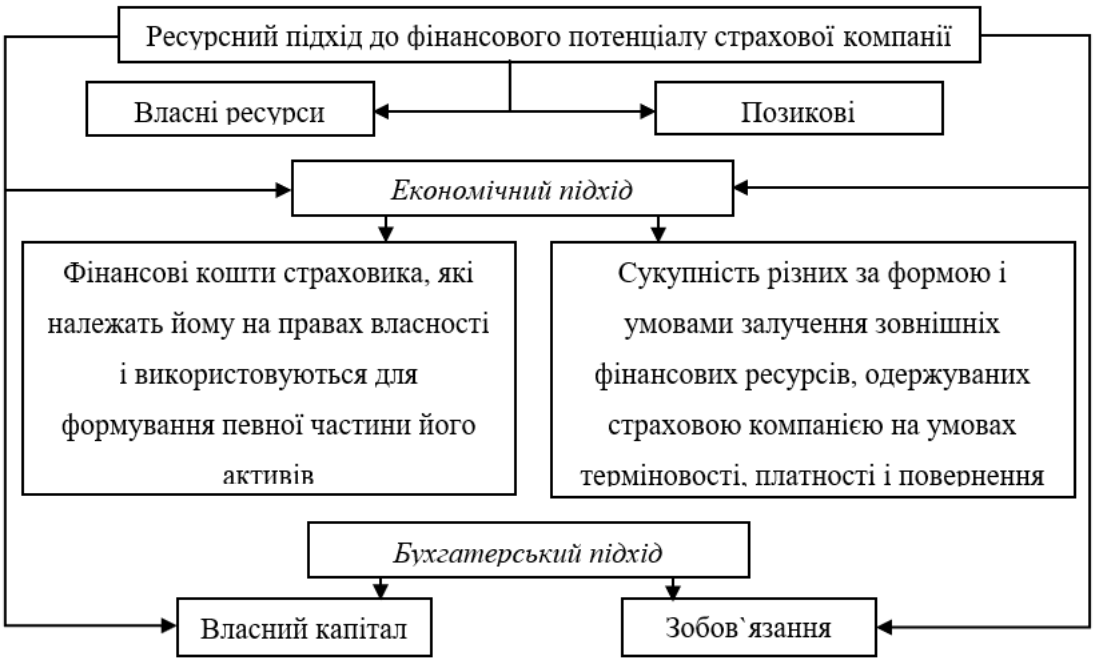

Рис. 1. Ресурсний підхід до фінансового потенціалу страхової компанії

Джерело: побудовано автором самостійно на основі узагальнення наукових досліджень українських науковців

Під фінансовим потенціалом у страховій компанії розуміють фінансові ресурси, що знаходяться в обороті, здійснюють страхові операції та проводять інвестиційну діяльність. Міцність фінансового потенціалу страхової компанії є необхідною умовою успішної діяльності на страховому ринку. Обсяг фінансового потенціалу страхової компанії встановлено в залежності від кількості та якості наявних фінансових ресурсів. [1] Де фінансові ресурси страхової компанії – це сукупність коштів, сформованих для фінансування подальшого розвитку компанії в майбутньому періоді. [4]

Вибрана страхова компанія ПрАТ «СК «ПЗУ УКРАЇНА» для дослідження, оскільки це одна з провідних страхових компаній по страховим преміям у минулих роках, з початку епідемії та у роках з військовим станом має значне зниження своїх показників у зв`язку з впливом зовнішніх факторів.

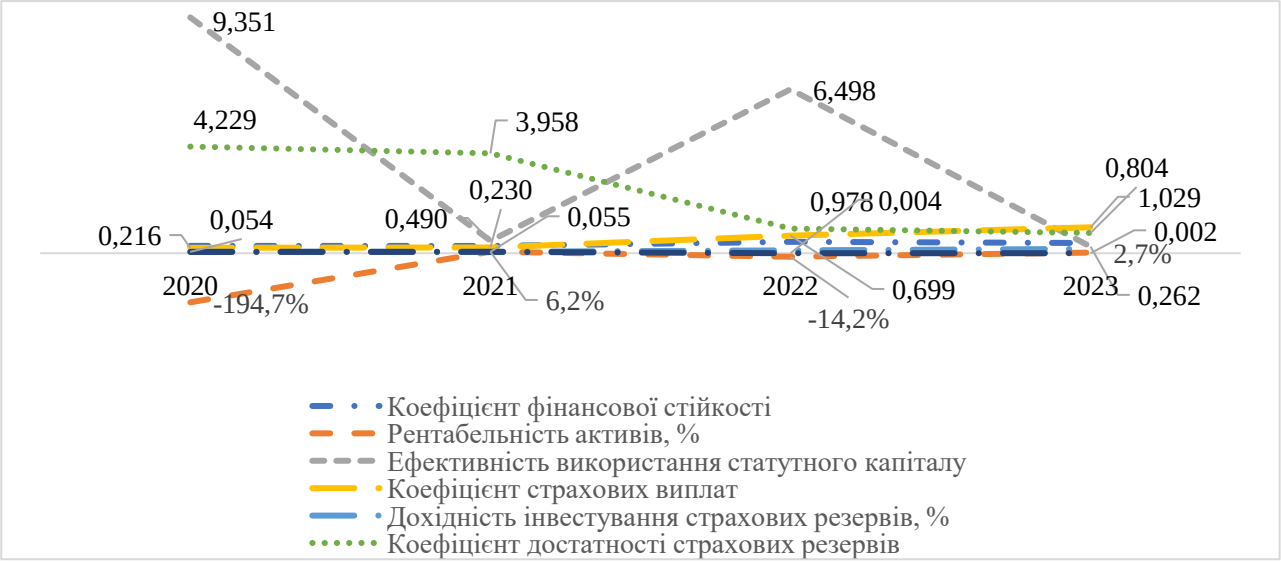

Рис. 2 Динаміка формування та ефективності управління фінансовим потенціалом ПрАТ «СК «ПЗУ УКРАЇНА» у 2020-2023 рр., тис.грн.

Джерело: побудовано автором самостійно на основі [3]

Аналіз фінансових показників страхової компанії за період 2020-2023 років вказує на наявність важливих тенденцій, що потребують уваги. Коефіцієнт фінансової стійкості демонструє погіршення фінансових умов та вказує на нові ризики, що виникають у фінансовій стійкості компанії. Рентабельність активів свідчить про коливання в ефективності використання активів. Ефективність використання статутного капіталу також показала збільшення зобов'язань компанії за страховими випадками. Що стосується дохідності інвестування страхових резервів, спостерігається незначне зниження на 0,5% у 2021 році, але подальший стабільний приріст на рівні 5,6-5,7% у 2022 та 2023 роках вказує на успішне управління інвестиціями. Проте коефіцієнт достатності страхових резервів демонструє недостатність резервів для покриття зобов’язань. Коефіцієнт короткострокової ліквідності також має негативну тенденцію. Таким чином, керівництву ПрАТ «СК «ПЗУ УКРАЇНА» необхідно зосередитися на вдосконаленні стратегії управління фінансовими ресурсами, адекватному формуванні резервів та підвищенні ліквідності, щоб гарантувати ефективність діяльності страхової компанії в умовах зовнішніх непередбачуваних ризиків.

Перші зниження можуть вказувати на тенденцію до зменшення обсягів поточних активів, що може бути наслідком неефективного використання

ресурсів або значних втрат через невдале управління ризиками. Екстремальне зниження у 2022 році може пов'язуватися з військовим станом, який значно вплинув на спроможність страхової компанії підтримувати ліквідність, а також непродуманими фінансовими стратегічними рішеннями. Подальше зменшення в 2023 році вказує на продовження цієї негативної тенденції, що може загрожувати фінансовому потенціалу ПрАТ «СК «ПЗУ УКРАЇНА», а також її здатності виконувати зобов'язання перед страхувальниками, що потребує термінового перегляду фінансової стратегії і підходів до управління активами.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко П.В. Економічна сутність дефініції «Фінансовий потенціал страховика. *Науковий вісник ОНЕУ*. 2023. №5-6 (306-307). С. 41-46.
2. Громова А.Є. Фінансовий потенціал як основа формування прибутку підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2017. №5. С.75-76
3. Річна фінансова звітність ПрАТ «СК «ПЗУ УКРАЇНА» URL: https://www.pzu.com.ua/ (дата звернення 11.11.24 р.)
4. Bondarenko P.V. The essence of the financial potential of the insurance company. *European Journal of Economics and Management*. 2021. Vol. 7, Issue 3. P. 5-8.

УДК 336.6

Пономарьова М. А.,
Крайтор С.Ю.
здобувачі освіти ОПП «Корпоративні фінанси», 2 курс
Науковий керівник: Романишин В. О.
к.е.н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

МЕТОДИ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ ТА ВАРТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

В умовах сучасного бізнес-середовища методи оперативного управління фінансовими потоками усіх рівнів стають особливо актуальними. Це змушує

керівництво підприємств приділяти все більше уваги дохідності акціонерного капіталу та загальному зростанню вартості бізнесу як ключовому критерію його успішності для власників. Оцінка вартості бізнесу це процес визначення вартості підприємства з метою продажу, залучення інвестицій, реструктуризації, або злиття та поглинання. Основні методи оцінки: дохідний підхід, порівняльний підхід та витратний підхід [2].

1. Дохідний підхід:

• Метод дисконтованих грошових потоків (DCF): ґрунтується на прогнозуванні майбутніх грошових потоків та їх дисконтуванні. В даний час є найбільш ефективним, оскільки дає можливість для керівництва підприємства отримати найбільш достовірні результати оцінки. Це зумовлюється тим, що одним з ключових критеріїв успішності діяльності будь-якого підприємства є саме його фінансові результати, які виражаються в показниках доходу, прибутку та рентабельності. Це один з найбільш популярних методів для оцінки вартості бізнесу, що дозволяє врахувати очікувані доходи в майбутньому, це допомагає інвесторам визначити, чи варто вкладати кошти в певний бізнес або проект; дозволяє покупцям визначити, скільки вартий бізнес, що дає змогу приймати обґрунтовані рішення щодо активу.

• Метод капіталізації доходів: визначає вартість бізнесу шляхом ділення поточного доходу на капіталізаційну ставку, тобто відсоток доходу, який інвестор очікує отримати від інвестицій в актив або компанію.

Дозволяє врахувати очікувані доходи бізнесу в майбутньому, але потребує точного прогнозування грошових потоків і вибору ставки дисконту.

2. Порівняльний підхід:

• Оцінює вартість бізнесу, порівнюючи його з подібними компаніями, які мають схожі характеристики (галузь, розмір, структура активів). Використовуються мультиплікатори, такі як коефіцієнт «ціна/прибуток», «ціна/виручка» тощо. Основна ідея цього підходу полягає в тому, що ринкову вартість активу можна оцінити на основі цін, за якими продаються або оцінюються подібні підприємства.

Є швидким і простим методом, але залежить від наявності відповідних компаній для порівняння і може не враховувати унікальні особливості підприємства.

3. Витратний підхід:

• Оцінка вартості активів компанії та визначення витрат, необхідних для їх відтворення або заміни. Наприклад зношені активи часто вимагають більше витрат на ремонт і обслуговування. Замінюючи їх, компанія може зменшити ці витрати. Добре підходить для компаній з великими матеріальними активами, але не завжди відображає реальну вартість бізнесу, оскільки не враховує здатність генерувати дохід. Однак, незалежно від типу активів, важливо не лише оцінювати їх вартість, а й ефективно управляти ними в рамках загальної стратегії компанії. Це дозволяє підприємству адаптуватися до змін у ринковому середовищі, підвищувати свою прибутковість і, в кінцевому підсумку, максимізувати вартість для акціонерів.

Вартісно-орієнтоване управління — це підхід менеджменту, який забезпечує послідовне управління вартістю корпорації (зазвичай: максимізація акціонерної вартості).

Value Based Management (VBM) можна застосувати до всіх трьох основних підходів оцінки вартості бізнесу — доходного, порівняльного та витратного. Однак найбільш тісно VBM пов'язаний з дохідним підходом [1, ст. 36].

Основні принципи VBM:

1. Максимізація акціонерної вартості. Головна мета VBM — збільшити вартість акцій компанії через підвищення прибутковості, зниження витрат, збільшення ринкової частки та ефективне управління ресурсами.

2. Оцінка вартості. VBM використовує різні методи оцінки бізнесу (доходний, порівняльний, витратний), щоб оцінити, як фінансові результати та інвестиційні рішення впливають на загальну вартість.

3. Управління фінансовими потоками. Акцент на управлінні грошовими потоками, прогнозуванні майбутніх потоків та оптимізації витрат, оскільки це

ключовий фактор у створенні вартості.

4. Стратегічна орієнтація. Стратегії компанії повинні спрямовуватися на створення додаткової вартості, включаючи інновації, розширення ринку та розвиток нових продуктів.

5. Культура управління. VBM вимагає зміни корпоративної культури для залучення всіх співробітників до процесу створення вартості через навчання, встановлення цілей і заохочення ініціатив.

Список використаних джерел:

1. Сідлецька К. А., Смирнов Є. Є. Концепція вартісно-орієнтованого управління як новітній стандарт корпоративного менеджменту. Економіка та підприємництво : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; [редкол.: І. М. Рєпіна (відп. ред.) та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2018. № 41. С. 34–44. URL: https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8867babf-c8a5-4dd6-99fc-aa28a1f66500/content

2. Стащук О. В. Вартісно-орієнтоване управління фінансами підприємства. *Економіка та суспільство.* 2022. №42. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1645/1582

3. Синькевич, М. В. Оцінка вартості бізнесу та вартісно-орієнтоване управління. 2019. URL : https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/de8363e0-99bc-4ba8-a387-20810c4ab0f7/content

УДК 658.152

Селезньова Д.О.,

здобувач вищої освіти

Науковий керівник*: *Онікієнко С.В.

д.е.н., професор кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ТА ПОРТФЕЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ

Прагнучи отримати високу прибутковість, інвестори найчастіше формують волатильний (керований) портфель цінних паперів, яким вони керують

відповідно до своїх інвестиційних намірів. Під управлінням портфеля цінних паперів слід розуміти мистецтво формування та управління набором різних цінних паперів таким чином, щоб вони зберігали свою вартість і приносили матеріальний дохід, незалежний від конкретного ризику.

Стратегія управління портфелем цінних паперів - це пошук (вибір) узагальнюючих параметрів і обмежень інвестиційних рішень щодо всієї інвестиційної політики (пріоритетів, основних параметрів).

Тактика - безпосереднє визначення обсягу інвестицій в певний вид забезпечення, перебалансування портфеля цінних паперів за результатами інвентаризації (коригування, адаптації).

Основними складовими інвестиційного процесу для портфельного інвестування є: визначення інвестиційної стратегії, аналіз та підбір фінансових активів, формування та управління портфелем цінних паперів, оцінка ефективності управління портфелем цінних паперів.

Інвестиційна стратегія передбачає визначення основних цілей і обмежень діяльності, встановлення прогнозного горизонту, обмеження складу і структури портфеля, прогнозування інвестиційних якостей фінансових активів і перспектив найважливіших сегментів фінансового ринку.

Бажаною метою управління портфелем, як правило, є прибутковість і приріст капіталу. Це не означає, що інвестор прагне направити кошти на цінні папери, випущені зростаючими компаніями. Необхідно передбачити можливість підвищення ринкової ціни фінансових активів, залучити недооцінені ринком інструменти. Це послужить передумовою для збереження і зростання їх купівельної спроможності і визначить гнучкість управління портфелем.

Слід звернути увагу на безпеку капіталу - збереження його розміру для майбутніх доходів. При формуванні портфеля інвестор повинен прагнути до досягнення стабільності доходів. Доходи, отримані сьогодні у вигляді дивідендів і відсотків, цінніші, ніж обіцяли в майбутньому. Стабільність доходів дозволяє портфельному інвестору передбачати реінвестування або певні витрати.

Ліквідність - ще одна мета портфельного інвестора для ефективного управління інвестиціями. Це дає можливість при необхідності не тільки швидко реалізувати фінансові активи, але і зберегти передовий капітал.

Також важливий час зберігання портфеля в цілому і його складових (час погашення). Цілі - альтернативні, пріоритети визначає інвестор.

Ризикованість фінансових інструментів ринку цінних паперів висуває вимоги до портфельного менеджера щодо якості управління портфелем як набору цінних паперів. Це питання вкрай важливе, якщо прибутковість паперів вкрай мінлива. Управління при формуванні і коригуванні портфеля цінних паперів передбачає використання певних підходів і методів, що забезпечують збереження вкладених коштів, досягнення максимального рівня прибутковості і передбачуваної інвестиційної спрямованості портфеля. Тоді виникає проблема ключової відповідності між прибутковістю і ризиком, яку слід оперативно вирішувати, щоб постійно вдосконалювати структуру вже сформованих портфелів. Зверніть увагу, що ці проблеми належать до числа тих, для оцінювання яких зазвичай доволі швидко вдається знайти загальний підхід, але які не завжди вирішуються остаточно.

Отже, процес управління спрямований на збереження найважливішої інвестиційної якості портфеля з урахуванням властивостей його складових таким чином, щоб він відповідав інтересам його власника з точки зору раціонального співвідношення прибутковості і ризику. Тому необхідно коригувати структуру портфеля шляхом моніторингу факторів, які можуть викликати небажані зміни складових портфеля.

Велика витрата коштів і праці вимагає такого елемента управління портфелем цінних паперів, як моніторинг: безперервний копіткий аналіз стану і динаміки ринку цінних паперів і окремих секторів, виявлення ринкових тенденцій і вивчення інвестиційних якостей ринкових інструментів. Моніторинг в першу чергу спрямований на вибір фінансових інструментів для портфельних інвестицій з інвестиційними якостями, відповідними бажаному виду портфеля цінних паперів. Моніторинг необхідний як для активних, так і пасивних моделей

управління портфелем. Сукупність загальних підходів і методів, що застосовуються щодо управління портфелем, визначає стратегію управління.

Сигналом для зміни сформованого портфеля є як загальні зміни ринку, так і падіння прибутковості портфеля нижче прийнятного. Саме прибутковість є тим показником, який змушує інвестора переглянути портфель. Не тільки ринкові умови визначають стратегію управління портфелем. Вибір моделі управління портфелем також залежить від його типу. Марно очікувати високої прибутковості, якщо пасивні методи управління застосовуються до агресивного портфеля зростання (за типом). Вартість активного підходу, застосованого до портфеля з регулярним помірним доходом, буде марною. Вибір моделі управління залежить від здатності портфельного менеджера успішно вибирати відповідні цінні папери і успішно прогнозувати динаміку ринкових цін.

Обгрунтування управлінських рішень з продажу фінансових інструментів - дуже відповідальний і складний етап портфельних інвестицій. Відповідальність таких рішень обумовлена тим, що вони часто викликають не тільки втрату очікуваного доходу, але і частини вкладеного капіталу.

Складність прийняття таких управлінських рішень обумовлена тим, що вони повинні базуватися на комплексному аналізі поточних ринкових умов цінних паперів і прогнозуванні його змін. Слід враховувати, що зниження ефективності окремих фінансових активів може бути тимчасовим, наприклад, за рахунок біржової гри «на зниження», після чого ринковий курс їх зазвичай збільшується.

Список використаних джерел:

1. Жуков Є. Фінансові інструменти та стратегії. URL: https://lvbs.lviv.ua/financial-tools-strategies (дата звернення: 26.10.2024).
2. Стратегії інвестування в сучасних умовах. URL: https://investor.ua/investment-strategies-2024 (дата звернення: 26.10.2024).
3. Фінансові ринки та портфельне управління. URL: https://economicresearch.ua/financial-markets-portfolio-management (дата звернення: 26.10.2024).

УДК 658.5

Щербак К.С.

здобувачка 4курсу, ОП «Корпоративні фінанси»,

*Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана***,**

Мякишевська О.М.

к.е.н., доцент, кафедра корпоративних фінансів і контролінгу,

Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ

Останнім часом технологічні трансформації в економіці ведуть бізнес до якісно нового рівня, спричиненого поширенням цифрових технологій. Компанії, які активно впроваджують цифрові зміни, легше утримують конкурентні позиції завдяки інноваційному обслуговуванню та ефективному управлінню ресурсами. Це особливо важливо у динамічному бізнес-середовищі, де швидка адаптація стає основою успіху [1].

Діджиталізація стала ключовим інструментом у підвищенні ефективності управління проєктами, відкриваючи нові можливості для автоматизації процесів, зниження витрат та покращення комунікації. Завдяки цифровим платформам, проєктні команди можуть оптимізувати планування, візуалізацію, управління завданнями та ресурсами. Це забезпечує гнучкість і швидкість адаптації до змін бізнес-середовища. Цифрові технології спрощують доступ до інформації та покращують її обробку, що дозволяє швидко приймати обґрунтовані рішення.

Основні риси управління підприємством у цифрову епоху включають: застосування автоматизованих технологій для обробки, аналізу й прогнозування великих даних; збір і обробку інформації в режимі реального часу; високу швидкість прийняття рішень; інтерактивність та оперативну реакцію на зміни; орієнтацію на індивідуальні потреби користувачів і створення цифрової екосистеми для забезпечення комплексного підходу в управлінні.[4] Для компаній, які прагнуть зміцнити свої ринкові позиції, діджиталізація в управлінні проєктами є значною перевагою. Вона сприяє гнучкості та адаптації

до змін, а також ефективному використанню ресурсів і поліпшенню обслуговування клієнтів, що підвищує продуктивність і рентабельність.

Діджиталізація дозволяє скоротити час на рутинні завдання, автоматизуючи їх.

У сучасному світі використовуються різноманітні програмні продукти для розробки і управління проєктами. Найбільш поширеним є Microsoft Project.

Такі інструменти, як CRM-системи або автоматизовані інструменти звітності, допомагають компаніям залишатися конкурентоспроможними [2]. Цифрові рішення пропонують ефективне планування та візуалізацію проєктів, управління завданнями, ресурсами, а також звітність та аналітику. Це надає можливість менеджерам відстежувати прогрес проєкту, швидко ідентифікувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення, що підвищує успішність реалізації проєктів [3].

Прикладом успішного впровадження економічного інструментарію в умовах діджиталізації є застосування блокчейн-технологій та використання великих даних (Big Data). Також використання штучного інтелекту для автоматизації управління ризиками дозволяє оперативно реагувати на зміни в проекті і знизити витрати.

Хмарні сервіси надають можливість для спільної роботи, віддаленого ведення проєктів та складання звітності, що у свою чергу, заощаджує кошти компаній будь-якого розміру та будь-якої галузі.

Успіх діджиталізації значною мірою залежить від готовності персоналу працювати з новими технологіями. Тому інвестиції в навчання та розвиток співробітників є критично важливими[5]. Попри численні переваги, цифрова трансформація управління проєктами вимагає значних інвестицій у технології та підготовку персоналу. Важливо забезпечити безпеку даних, підвищити цифрову компетентність працівників та впровадити культуру інновацій. Діджиталізація сприяє підвищенню ефективності завдяки автоматизації фінансових процесів, управлінню ланцюжком постачань та цифровим інструментам для співпраці[1,3].

Отже, діджиталізація в управлінні проєктами створює нові можливості для підвищення ефективності, гнучкості та успішної реалізації проєктів. Це допомагає організаціям швидше досягати своїх цілей, легше адаптуватися до змін і відповідати на нові вимоги ринку, що в результаті сприяє їхньому тривалому розвитку та зміцненню конкурентних позицій.

Список використаних джерел:

1. Гаврилюк І.В., Діджиталізація як основа конкурентоспроможності компанії в сучасних умовах її функціонування // *Студентська науково-практична конференція «Економіка бізнесу: виклики діджиталізації та стратегії розвитку», С.22-24*, 2021, URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/49822/1/%D0%A2%D0%95%D0%97%D0%98-%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%BA.pdf
2. Пивовар П.В., Тарасович Л.В., Присяжна Т.Г., Діджиталізація інфестиційної діяльності територіальних громад: концептуальні основи, механізм управління та стратегічні орієнтації, *Київський економічний науковий журнал, №1, 2023, С.60-68*, URL: file:///C:/Users/ketri/Downloads/51-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-48-1-10-20230629.pdf
3. Марченко М., Діджиталізація процесів управління бізнес-діяльності сільськогосподарських підприємств, *Галицький економічний вісник, №2(81), 2023, С.133-139*, URL: https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/81/1153.pdf
4. Яценко В.В., Діджиталізація – сучасний фактор розвитку бізнес-процесів,*«Ефективна економіка», №2, 2022,* URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2022/202.pdf
5. ITEZ IT easy, Діджиталізація бізнес-процесів: з чого почати та як уникнути помилок, 2024,URL: https://itez.com.ua/digitization-of-business-processes.html

УДК 658.152.011.1

Щербак К.С.
здобувач вищої освіти
Науковий керівник: Кудик Т.О.,
к.е.н, доц., доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ МАКСИМІЗАЦІЇ ЇЇ ВАРТОСТІ

Оптимізація структури капіталу — це важливий етап аналізу капіталу, який полягає у визначенні оптимального співвідношення між власними коштами, які приносять прибуток, і позиковими коштами, інвестованими у грошовій формі в обмін на обов'язки їх повернення, що дозволяє досягати максимальної ефективності діяльності підприємства. В умовах сучасної економічної ситуації оптимальна структура капіталу забезпечує фінансову стійкість і сприяє зростанню рентабельності та ефективності діяльності, що робить її надзвичайно важливою для сталого розвитку компанії.

Управління оптимальною структурою капіталу сприяє отриманню максимального прибутку, рентабельності, фінансовій стійкості та високим показникам ліквідності й платоспроможності. Від правильного формування, величини і раціональної структури значною мірою залежать темпи росту як виробництва продукції, так і національного доходу країни [1].

Оптимізація структури капіталу підприємства спрямована на підвищення його ринкової вартості, що є ключовою метою для залучення інвесторів та забезпечення зростання прибутку акціонерів. Структура капіталу, яка є співвідношенням власного та позикового капіталу, впливає на фінансову стійкість і рентабельність підприємства.

Основними завданнями оптимізації структуру капіталу є: — формування структури капіталу, яка забезпечила б розвиток підприємства; — створення умов, за яких підприємство отримує максимальний прибуток.

Таблиця 1. Етапи оптимізації структури капіталу підприємства

Етап	Опис
1. Аналіз поточної структури капіталу	Оцінка співвідношення власного та позикового капіталу, визначення сильних і слабких сторін, аналіз динаміки змін.
2. Визначення цілей оптимізації	Формулювання конкретних цілей, наприклад, зниження вартості капіталу, підвищення фінансової стійкості, збільшення ринкової вартості компанії.
3. Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища	Оцінка фінансового стану підприємства, аналіз ринкових умов, прогнозування майбутніх потреб у фінансуванні.
4. Вибір критеріїв оптимізації	Визначення критеріїв, за якими буде оцінюватися ефективність різних варіантів структури капіталу (наприклад, мінімізація середньозваженої вартості капіталу, максимізація прибутковості власного капіталу).
5. Розробка альтернативних варіантів структури капіталу	Моделювання різних сценаріїв зміни структури капіталу з урахуванням вибраних критеріїв.
6. Оцінка ефективності альтернативних варіантів	Порівняння різних варіантів за обраними критеріями, вибір оптимального варіанту.
7. Розробка плану реалізації	Складання детального плану заходів щодо переходу до оптимальної структури капіталу, визначення відповідальних осіб, встановлення термінів.
8. Моніторинг та контроль	Регулярний контроль за виконанням плану, внесення необхідних коригувань.

Джерело: систематизовано автором на основі [3,4]

Завдання оптимізації структури капіталу вирішується через підходи, що включають максимізацію фінансової рентабельності за рахунок балансу

власного і позикового капіталу, мінімізацію середньозваженої вартості капіталу (WACC), застосування моделі Модільяні-Міллера для оцінки впливу фінансового важеля, аналіз фінансових ризиків для зниження ризику ліквідності, а також прогнозний аналіз для оцінки впливу структури капіталу на ключові показники підприємства [5]

Формування капіталу підприємства, який би забезпечив стабільне становище на ринку та отримання позитивного фінансового результату є фундаментальним аспектом в роботі фінансового менеджера. Мінімізація середньозваженої вартості капіталу забезпечує задовільну ринкову вартість та дає змогу виявити головні проблеми формування оптимальної структури капіталу [2].

Формування оптимальної структури капіталу потребує врахування як внутрішніх чинників (таких як прибутковість, фінансова стійкість та стратегія розвитку), так і зовнішніх (ринкові умови, кредитні ставки, податкове законодавство). Оптимізація має демонструвати зростання вартості підприємства, покращення його рентабельності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності на ринку, що забезпечує ефективне використання ресурсів та зниження фінансових ризиків.

Список використаних джерел:

1. Великій Ю.М., Тєшева Л.В., Височін З.В., Управління оптимізацією структури капіталу підприємства, Економіка та управління підприємствами, 2018, Вип.29, С.68-72
2. Корбутяк А.Г., Одайська Н.М., Оптимізація структури капіталу підприємства, Економіка та суспільство, 2018, Вип.16, С.375-381
3. Салига К.С., Писаренко А.А., Оптимізація структури капіталу підприємства., Інвестиції: практика та досвід, 2011, Вип.№ 10, С.27-29
4. Слав'юк, Р. А., Структурування власного капіталу підприємств України, Фінанси України., 2005, №8, С. 123-132
5. Терещенко, О. О., Фінансова діяльність суб’єктів господарювання, Навчальний посібник, Мін-во освіти і науки України, КНЕУ, 2007, С.554.

Платформа IV
Фінансовий контролінг у бізнесі

UDC 336

Yurkova V.A.
Academic supervisor - ***Staschuk D. M.***
4rd-year student of Faculty of Finance,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
Associate Professor, Candidate of Economic Sciences

Company's liquidity and modern methods of its assessing

Considerable attention is paid to the liquidity and solvency of business entities, as they are among the main indicators that characterize the financial condition of an enterprise. Liquidity assessment is an important part of financial controlling, as it helps to monitor solvency and efficiency of working capital management.

Most often in the economic literature, several types of liquidity [1]:

1) ***Asset liquidity*** is the ability to turn into funds . The less time is required to transform this asset into cash, the higher its liquidity. At the same time, it is necessary to distinguish between the concept of liquidity of total assets as the possibility of their quick realization in case of bankruptcy or selfliquidation of the enterprise and the concept of liquidity of current assets as the passage of the relevant stages of the operating cycle before taking on a monetary form. It is the liquidity of current assets that ensures current solvency.

2) ***Liquidity of the enterprise*** is a more general concept than the liquidity of the balance sheet, it means the availability of working capital in the amount theoretically sufficient to pay off short-term theoretically sufficient to repay short-term liabilities.

3) ***Balance sheet liquidity*** is “the degree to which the company’s debt obligations are covered by its assets, the term of conversion of which into cash corresponds to the term of repayment of payment obligations. The qualitative difference between this concept and asset liquidity is that balance sheet liquidity reflects the measure of consistency of the volume and liquidity of assets with the amount and maturity of liabilities, while asset

liquidity is determined without reference to the balance sheet liability. Balance sheet liquidity analysis is a comparison of funds by asset, grouped according to their degree of liquidity, with liabilities on the liability" [2].

The modern methods of assessing the liquidity and solvency of the enterprise includes the following points:

✓ analysis of the liquidity of the company's balance sheet;

✓ assessment of the financial state of the enterprise;

✓ calculation and analysis of the main indicators of liquidity;

✓ calculation of indicators of current liquidity, and general liquidity indicator [3, p. 37].

When analyzing the liquidity of the balance sheet, assets grouped by their liquidity are compared with liabilities grouped by their maturity. The calculation and analysis of liquidity coefficients allows to reveal the degree of coverage of current liabilities with liquid assets. [4, p. 86].

Adding to the above, the methodical sequence of analysis of balance sheet liquidity includes five stages. (Table 1)

Table 1 - Analysis of the company's balance sheet liquidity

Stage	Description
Stage I	Grouping of assets on the balance sheet based on the level of liquidity, i.e., the speed of conversion to cash.
Stage II	Grouping of liabilities on the balance sheet based on maturity, i.e., the repayment period of obligations and provisions.
Stage III	Creation of a summary table comparing the corresponding groups of assets and liabilities (A1 – P1, A2 – P2, A3 – P3) to determine the sufficiency (deficit) of funds to cover obligations and provisions.
Stage IV	Based on the summary table, drawing conclusions about the nature of the company's balance sheet liquidity.
Stage V	Calculation of an overall liquidity indicator for a comprehensive assessment of balance sheet liquidity dynamics.

For a modern qualitative assessment of the liquidity of the enterprise, in addition to the analysis of the balance sheet liquidity, it is necessary to calculate the liquidity coefficients.

The purpose of the calculation is to estimate the ratio of available assets, both intended for immediate sale and for use in the technological process, with the aim of their subsequent sale and reimbursement of invested funds and existing obligations that must be repaid by the enterprise in the upcoming period. Various liquidity ratios provide insight into different aspects of a company's liquidity position:

Coverage ratio (Overall liquidity ratio): The recommended value for this ratio is greater than 1. It is calculated by dividing Current Assets by Current Liabilities. This ratio indicates the sufficiency of current assets to cover current liabilities, showing whether a company has enough assets to meet its short-term obligations.

Quick liquidity ratio: The recommended range for this ratio is 0.6 to 0.8. It is calculated using the formula: (Current Assets - Inventory) / Current Liabilities. This ratio measures the company's ability to promptly meet its short-term obligations using only highly liquid assets, excluding inventory.

Absolute liquidity ratio: The recommended value for this ratio is between 0.2 and 0.25. It is calculated by dividing (Cash and Cash Equivalents + Marketable Securities) by Current Liabilities. This ratio determines the immediate ability of the company to settle its short-term debts using cash or cash-equivalent assets.

In the process of this analysis, the values of the indicators are compared with the recommended ones, and then conclusions are drawn regarding the company's liquidity. The ratios for assessing the liquidity and solvency of the enterprise discussed above will allow to consistently and thoroughly investigate these extremely important areas of the financial state of the enterprise, to diagnose :"weak" and "strong" aspects in the composition of the company's means of payment and liabilities and become an important basis for the development of measures to improve its solvency and will ensure compliance with financial discipline.

REFERENCES:

1. Makarchuk, I., Perchuk, O., & Korkach, I. Liquidity: the genesis of the concept, structure and its role in the financial relations of economic entities vol 52, 2022. - 113-122pp

2. Ben Angelo, Mitchell Johnston Balance Sheet Asset Liquidity and Stock Returns: Future Cash Flow Volatility Signaling by Managers, 2021. – 37p
3. Tenytska, N. B. and Gryshko, Y. S. "Theoretical aspects of assessing the solvency of an enterprise in modern conditions", Global and national economic problems, vol. 5.pp, 2018. - 372-376pp
4. Olha S. Shumilo, Alina S. Kurochka. The Methods for Analyzing the Liquidity and Solvency of Enterprise, 2023. – 105-111pp

УДК 336.6

Бабяк Н. Д.,
к.е.н., професор кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
Пономаренко Н.С.,
здобувачка вищої освіти магістерського рівня
ОП «Фінансовий менеджмент і контролінг»
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ У ЛОГІСТИЧНІЙ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ПОРУШЕННЯ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАЧАНЬ В ЧАСИ ВІЙНИ

Фінансовий контролінг (Finance Controlling), виступаючи системою інформаційної підтримки економічно-фінансових рішень, інтегрує заходи з бюджетування, стратегічного планування, обліку та фінансової діагностики, управління ризиками і внутрішнього контролю. [6]. Все це сприяє координації різних підсистем управління активностями підприємства, спрямованих на підвищення його ринкової вартості та оптимізацію фінансових вирішень. Вивчення фундаментальних принципів створення системи фінансового контролінгу є ключовим для зрозуміння його філософії та етапів реалізації у практиці економічної діяльності, а також оцінки сучасного стану та потенціалу розвитку цієї системи, що надзвичайно важливо для забезпечення ефективного управління українськими компаніями [2, с. 5].

В умовах війни логістичні компанії стикаються з серйозними викликами, зокрема порушенням ланцюгів постачання, що призводить до нестабільності поставок, суттєвих коливань витрат, дефіциту ресурсів і збоїв у забезпеченні клієнтів. У таких умовах фінансовий контролінг стає життєво важливим інструментом для оперативного реагування на ризики, ефективного планування та коригування фінансових потоків. Логістичні витрати зростають через ускладнення маршрутів і необхідність адаптації до нових умов, що ставить перед компаніями завдання зберегти фінансову стійкість і конкурентоспроможність на ринку [4].

Фінансовий контролінг, як показують дослідження, виконує роль інтегратора, що поєднує функції обліку, бюджетування, управління витратами, фінансового аналізу та ризик-менеджменту. Він дозволяє швидко реагувати на зміни у фінансовому середовищі й оптимально використовувати наявні ресурси, зберігаючи при цьому стабільність компані [3].

Теоретично фінансовий контролінг розглядається як механізм, здатний забезпечити стабільність у кризових умовах завдяки координації фінансових рішень, а практичні аспекти його застосування демонструють важливість у розв'язанні нагальних проблем [4]. Наприклад, у сфері логістики це реалізується через планування і моніторинг витрат, управління ліквідністю, аналіз фінансових ризиків, пов'язаних із порушенням постачання, та адаптацію договірних відносин.

Під час війни логістичні компанії стикаються з численними ризиками, серед яких – збої у постачанні, нестача ресурсів і затримки платежів, що загрожує їх ліквідності та зумовлює потребу у швидких фінансових рішеннях. Зростаючий попит на ресурси змушує шукати альтернативних постачальників, а інфраструктурні невизначеності вимагають швидкої адаптації логістичних маршрутів. У таких умовах фінансовий контролінг стає незамінним засобом управління, що допомагає уникнути перевитрат і підтримувати фінансову стабільність через оцінку ризиків та оптимізацію фінансових потоків. Наприклад, у зв'язку з втратою пунктів розподілу на окупованих територіях

зростає потреба в альтернативних маршрутах і постачальниках, що може підвищити витрати. Фінансовий контролінг дозволяє оцінювати ці витрати та знаходити оптимальні варіанти, що сприяє збереженню конкурентоспроможності компанії у воєнний час та часи повоєнної розбудови [1].

Завдяки використанню сучасних технологій, таких як штучний інтелект і автоматизація, можливості фінансового контролінгу значно розширюються. Штучний інтелект дозволяє логістичним компаніям швидко обробляти великі обсяги даних, робити точні прогнози щодо потреб у ресурсах, а також виявляти потенційні ризики. Наприклад, алгоритми машинного навчання можуть прогнозувати логістичні витрати, враховуючи зовнішні фактори, що дозволяє заздалегідь планувати фінансові резерви. Автоматизація обліку та звітності також стає незамінною для моніторингу витрат у режимі реального часу, що знижує ризик людських помилок і підвищує оперативність прийняття фінансових рішень. Аналіз ризиків у реальному часі на основі технологій штучного інтелекту дозволяє керівникам логістичних компаній швидко реагувати на зміни, знижуючи ймовірність фінансових втрат.

Крім оперативних рішень, логістичні компанії потребують довгострокового стратегічного планування, яке забезпечує фінансовий контролінг. Створення резервних фондів, аналіз прибутковості кожного етапу логістичного процесу та оцінка інвестиційних проектів дозволяють компанії оцінити рентабельність та зосередитися на найбільш ефективних напрямках діяльності [5]. Наприклад, у випадку довгострокового планування контролінг націлений на оцінку інвестиційних проектів, що можуть підвищити гнучкість і надійність логістики, таких як інвестиції у нові технології, транспортні засоби або склади. Це допомагає логістичним компаніям адаптуватися до умов, що змінюються, підвищує їхню готовність до майбутніх кризових ситуацій, забезпечуючи стійкість у тривалій перспективі [1].

Отже, фінансовий контролінг у логістичних компаніях в умовах війни є критично важливим інструментом для збереження їхньої фінансової стійкості.

Застосування сучасних технологій для аналізу та управління ризиками, оптимізація витрат і розробка стратегічних планів на основі фінансового аналізу дозволяють компаніям вирішувати нагальні проблеми, а також адаптуватися до мінливих умов воєнного стану і підготуватися до майбутніх викликів.

Список використаних джерел:

1. Бабяк Н. Д. Пономаренко Н. С. Управління логістичними витратами торгівельних мереж, Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами: зб. матеріалів VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. студентів, аспірантів та молодих вчених, 16 листоп. 2022 р., м. Київ URL: https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1b2517bf-7c5b-4e42-bdb9-1a4a91aa14d9/content
2. Бужимська К. О. Формування та розвиток системи контролінгу на промислових підприємствах. Економіка, управління та адміністрування. 2021. №1. С. 3-7.
3. Жовновач Р.І., Чередніченко М.Г. Система контролінгу у забезпеченні стабільного розвитку підприємств реального сектору економіки. фективна економіка. 2017 . URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6201.
4. Капліна А. І. Контролінг у системі ефективного управління підприємством. Ефективна економіка. 2021. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8630
5. Партин Г. О., Омелян Х. А. Основні завдання, об’єкти та сучасні особливості фінансового контролінгу в системі управління підприємством. Ефективна економіка. 2024. № 3 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_3_86.
6. Tou, Y., Watanabe, C., & Neittaanmäki, P. (2020). Fusion of technology management and financing management-Amazon's transformative endeavor by orchestrating techno-financing systems, Technology in Society, pp. 60

УДК 005.5:005.21]:336

Глущенко М.Я.

здобувачка освіти ОПП «Корпоративні фінанси», 2 курс

Науковий керівник: Романишин В.О.

к.е.н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ У БІЗНЕСІ: ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ІНСТРУМЕНТИ

Фінансовий контролінг є важливим інструментом управління, який забезпечує ефективне планування, моніторинг і контроль за фінансовими ресурсами компанії. В умовах нестабільного економічного середовища та високої конкуренції фінансовий контролінг дозволяє компаніям не лише аналізувати фінансові показники, але й прогнозувати майбутні результати, що робить його незамінним для стратегічного управління. Використання контролінгу сприяє досягненню фінансових цілей, підвищенню ефективності діяльності підприємства та мінімізації можливих ризиків, що підкреслює актуальність його дослідження для забезпечення стабільного розвитку бізнесу.

Ми поділяємо думку, що фінансовий контролінг – це один з напрямків контролінгу, який передбачає систему планування, оцінки та контролю показників, що впивають на прибуток підприємства.[1]

На наш погляд основними завданнями фінансового контролінгу є:

Планування. Здійснюється формування бюджетів, розробка фінансових прогнозів, визначення короткострокових і довгострокових фінансових цілей, а також аналіз можливих сценаріїв розвитку подій. Зокрема, в процесі бюджетування враховуються як поточні фінансові потреби, так і можливі інвестиційні проєкти.

Моніторинг. Відстеження фактичних результатів та порівняння їх з плановими показниками дозволяє оцінити виконання фінансових планів і

виявити відхилення. На основі аналізу відхилень можна визначити причини недоліків у виконанні плану і знайти шляхи їх усунення.

Контроль та аналіз. Це завдання включає аналіз витрат, доходів, ліквідності, рентабельності та інших фінансових показників. За результатами аналізу ухвалюються коригувальні рішення, що допомагають оптимізувати фінансову діяльність підприємства.

Прийняття управлінських рішень. Фінансовий контролінг допомагає приймати зважені управлінські рішення, які спрямовані на досягнення фінансових цілей. Завдяки контролінгу, керівники отримують чітке розуміння фінансових можливостей компанії та можуть ефективно розподіляти ресурси.

Так само , важливим є чітке розуміння функцій фінансового контролінгу. Тож розглянемо їх детальніше. Прийнято виділяти такі функції контролінгу:[1]

Аналітична. У процесі фінансового контролінгу відбувається збір та аналіз фінансової інформації, зокрема, даних про доходи та витрати компанії. Це дозволяє з’ясувати, де компанія витрачає забагато коштів або де є можливості для оптимізації витрат. Такий підхід сприяє ухваленню зважених рішень щодо скорочення зайвих витрат і підвищення ефективності фінансової діяльності підприємства.[3]

Планова. Допомагає створити бюджет і фінансовий план на майбутній рік, щоб уникнути помилок минулого року.

Контрольна. Перевіряє, чи досягаються заплановані фінансові цілі, їх виконання та звіт.

Інформаційна. Забезпечує керівників компанії потрібною інформацією для ухвалення рішень.

Для виконання завдань фінансового контролінгу також можуть застосовуватися такі основні інструменти контролінг:

Бюджетування є процесом створення фінансового плану, що охоплює доходи і витрати компанії на певний період. Це дозволяє визначити, скільки грошей компанія може заробити та скільки необхідно витратити для досягнення

своїх цілей, а також допомагає контролювати витрати та ефективно розподіляти ресурси.

Фінансовий аналіз оцінює ключові показники компанії, такі як прибутковість, рентабельність і ліквідність. За допомогою цього аналізу можна зрозуміти, наскільки ефективно працює бізнес, наскільки вигідними є його операції та де необхідно покращити фінансові результати. Фінансовий аналіз дає чітке уявлення про сильні та слабкі сторони компанії.[2]

Ключові показники ефективності (KPI) використовуються для оцінки того, наскільки успішно компанія досягає своїх фінансових і стратегічних цілей. Це можуть бути такі показники, як рівень прибутковості, ріст доходів, ефективність використання ресурсів та інші, що допомагають визначити, чи компанія рухається в правильному напрямку та чи реалізує свої стратегії.

Система попередження ризиків є важливим інструментом для виявлення потенційних загроз для компанії, таких як фінансові проблеми або зміни на ринку. Вона дозволяє вчасно реагувати на можливі труднощі, оцінювати їхній вплив на бізнес і вживати заходів для запобігання фінансовим втратам або інших негативних наслідків.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що фінансовий контролінг є не просто інструментом для оцінки поточного фінансового стану підприємства, але й системою процесів, яка забезпечує ефективне управління фінансами на кожному етапі його діяльності. Зокрема, процеси планування, моніторингу та контролю дозволяють не лише аналізувати та коригувати фінансові показники, а й сприяють вчасному виявленню відхилень та розробці стратегій їх подолання. Завдяки цьому фінансовий контролінг підтримує стійке функціонування підприємства навіть у складних ринкових умовах. Використання таких інструментів, як бюджетування, фінансовий аналіз, ключові показники ефективності (KPI) та система попередження ризиків, дозволяє компанії вчасно ідентифікувати можливості для покращення фінансової діяльності, підвищення ефективності використання ресурсів та забезпечення виконання фінансових цілей. Відтак, фінансовий контролінг є важливим складником стратегічного

управління, який забезпечує стабільність, ефективність та конкурентоспроможність підприємства.

Список використаних джерел:

1. Фінансовий контролінг [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Н. В. Сабліна, Т. Б. Кузенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 161 с.

2. Адонін С. В., Калашнікова Ю. М. Фінансовий контролінг у системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. – URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10040 (дата звернення: 09.11.2024). DOI: 10.32702/2307-2105-2022.2.97

3. Капліна А. І. Контролінг у системі ефективного управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8630 (дата звернення: 20.02.2022). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.2.70

УДК 65.012.2

Заболотня І. В.

магістр,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Куліш Г. П.

к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ КОНТРОЛЮ ЗА ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

Розвиток інформаційних технологій дозволяє максимізувати ефективність великої кількості процесів, зокрема, у реалізації фінансового контролінгу. У наявних умовах значної економічної нестабільності та загальної тенденції успішного бізнесу до використання інновацій, запровадження сучасних

технологій у сфері управління підприємством є необхідністю, адже за відсутності модернізації суб'єкти господарювання не тільки втрачають можливість зменшити свої витрати та збільшити прибутки, а і знаходяться під ризиком втрати конкурентоспроможності.

Великою проблемою більшості вітчизняних підприємств є використання програмного забезпечення, що має обмежений функціонал або є застарілим, на що зазвичай впливає неформалізованість бізнес-процесів, швидка зміна процесів, висока плинність кадрів, опір організаційним змінам [1]. На противагу, інтеграція інформаційних технологій у процес фінансового контролінгу на підприємстві має суттєві переваги: пришвидшення обробки інформації, оптимізація чисельності та витрат на оплату праці управлінського персоналу, забезпечення якісної інформації для прийняття рішень менеджментом, підвищення швидкості виконання поставлених задач та прийняття більш якісних управлінських рішень [2].

Одним із процесів, якому не приділяється достатня увага під час модернізації, є управління дебіторською заборгованістю. Основним засобом аналізу зазвичай виступає MS Excel та сам процес обробки інформації зазвичай відбувається в розрізі обмеженої кількості критеріїв, найчастіше – періоду затримки оплати. Водночас на ринку програмних забезпечень існує декілька розробок, що можуть пришвидшити, покращити та розширити можливості аналізу та управління дебіторською заборгованістю.

Oracle Financials 24C пропонує умови товарного кредиту і визначає, чи може він надаватися конкретному клієнту, а також автоматично стежить за своєчасністю платежів. Програма дозволяє налаштувати аналіз на основі кредитної політики організації, формувати кредитні умови для контрагентів на основі історії взаємовідносин, аналізувати документи. Якщо програма зафіксує зміни у фінансовому становищі клієнта, вона автоматично повідомить про це та запропонує новий кредитний ліміт. Також доступний аналіз контрагента на основі його взаємодії з іншими організаціями [3].

SAP S/4HANA Finance допомагає при оцінці кредитоспроможності контрагента на основі великої кількості фінансових показників, дозволяє відслідкувати кредитну історію та діяльність організації в цілому. Підтримує моніторинг поточної заборгованості та платежів клієнта, а також автоматичне визначення протермінованих сум до сплати та розширений функціонал для аналізу наявних даних [4].

Microsoft Dynamics 365 – це програма сконцентрована на фінансовому плануванні та дозволяє встановлення індивідуальних налаштувань для кожного контрагента. Це програмне забезпечення має такі функції як ранжування контрагентів, встановлення індивідуальних лімітів дебіторської заборгованості для покупців у ручному режимі, формування графіків оплати рахунків з умовою відстрочки платежу, встановлення знижок за встановленими правилами, автоматичний контроль термінів оплати з автоматичним повідомленням у разі затримки, аналіз дебіторської заборгованості за обсягами, контрагентами, простроченими термінами, можливість перенесення даних в MS Excel [5].

З вищенаведеного опису функціоналу спеціалізованого програмного забезпечення для аналізу фінансових даних можна зробити висновок про те, що воно має суттєві переваги над застарілими методами аналізу, зокрема економія часу і підвищення якості, та надає додаткові можливості для максимізації ефективності управління дебіторською заборгованістю. Позитивні результати від використання даних програм значно переважають над витратами необхідними для їх імплементації в роботу підприємства.

Список використаних джерел:

1. Безус А. М., Безус П. І., Шевчун М. Б. Особливості впровадження інформаційних технологій в сучасних умовах // Ефективна економіка. 2022. № 4. doi: https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.4.76

2. Запісоцький І. В., Тарнавський В. Я., Крокіс Д. В., Ільчишин М. З., Матвієвський Н. А., Карпляк Р. В. Застосування інформаційних технологій в управлінні підприємством // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2023. № 12. doi: https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-12-9305

3. Oracle Financials 24C. URL: https://docs.oracle.com/en/cloud/saas/financials/24c/index.html (дата звернення: 10.11.2024)
4. SAP S/4HANA Finance. URL: https://pages.community.sap.com/topics/s4hana/finance (дата звернення: 10.11.2024)
5. Business Applications. Microsoft Dynamics 365. URL: https://www.microsoft.com/en-us/dynamics-365 (дата звернення: 10.11.2024)

УДК 658.14

Колосов А.С.
студент 4 курсу,
факультету фінансів, та банківської справи
Науковий керівник – Лапіна І. С.
к. е. н., доцент кафедри
фінансового менеджменту та фондового ринку
Одеський національний економічний університет

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНТРОЛІНГУ — МЕТОДИ СКЛАДАННЯ ТА АНАЛІЗУ БЮДЖЕТІВ

Бюджетування як інструмент контролінгу відіграє ключову роль у сучасному управлінні підприємством. Воно не лише допомагає планувати фінансові ресурси, але й забезпечує ефективний контроль за їх використанням, що є критично важливим для досягнення стратегічних цілей організації. В умовах динамічного ринкового середовища, де конкуренція постійно зростає, підприємства мають бути максимально гнучкими та адаптивними. Саме бюджетування надає можливість прогнозувати фінансові показники, аналізувати відхилення та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Бюджетування є ключовим інструментом контролінгу, забезпечуючи підприємства засобами для фінансового планування, контролю та оцінки виконання діяльності. Застосування бюджетування дозволяє керівникам прогнозувати витрати і доходи, виявляти відхилення від планів і вчасно коригувати управлінські рішення. Ось огляд методів складання та аналізу бюджетів, що використовуються в практиці контролінгу.

Таблиця 1

Методи складання та аналізу бюджету

Методи	Опис	Методи	Опис
Методи складання бюджету		*Методи аналізу бюджету*	
Метод «від бази»	Бюджет базується на попередніх фінансових даних з коригуванням на майбутні зміни. Підходить для стабільних бізнесів.	Аналіз відхилень	Порівняння фактичних результатів з бюджетом для виявлення відхилень, що допомагає швидко реагувати на зміни.
Нульове бюджетування	Кожен бюджетний період оцінюється з нуля, а витрати затверджуються лише після обґрунтування їх доцільності. Допомагає уникнути неефективних витрат.	Аналіз коефіцієнтів	Оцінка рентабельності, ліквідності та ефективності активів для стратегічного планування.
Гнучке бюджетування	Враховує коливання в обсягах виробництва або продажу, що дозволяє адаптувати бюджет до ринкових умов.	Аналіз виконання бюджету	Оцінка реального виконання бюджету для контролю витрат і прийняття коригувальних рішень.

Джерело: складено на основі [1-4]

Процес складання бюджетів базується на ретельному аналізі як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, що впливають на діяльність підприємства. Важливо враховувати історичні дані, тенденції ринку, макроекономічні показники та стратегічні пріоритети компанії. Один із підходів до бюджетування передбачає детальне обґрунтування кожного елементу витрат, що дозволяє уникнути непотрібних витрат і оптимізувати використання ресурсів. Такий підхід сприяє підвищенню фінансової дисципліни та відповідальності на всіх рівнях управління.

Аналіз бюджетів є невід'ємною складовою контролінгу, оскільки він дозволяє оцінити ефективність фінансового планування та управління ресурсами. Порівнюючи фактичні показники з плановими, менеджери можуть виявити відхилення, визначити їх причини та розробити коригувальні заходи. Це може включати перегляд стратегій, оптимізацію процесів або впровадження нових технологій. Аналіз допомагає також виявити тенденції у фінансовій діяльності підприємства, що може бути корисним для довгострокового планування.

Бюджетування як інструмент контролінгу також сприяє підвищенню мотивації персоналу. Коли співробітники розуміють, як їхня робота впливає на фінансові показники підприємства, вони стають більш залученими та

відповідальними. Це може призвести до підвищення продуктивності праці та загального покращення результатів діяльності компанії.

Не менш важливим є використання сучасних технологій у процесі бюджетування та аналізу. Інформаційні системи дозволяють автоматизувати багато рутинних процесів, забезпечують точність даних та надають інструменти для глибокого аналізу. Це відкриває нові можливості для більш ефективного управління фінансовими ресурсами та прийняття обґрунтованих рішень на основі реальних даних.

Таким чином, бюджетування є критично важливим елементом системи контролінгу, що забезпечує фінансову стійкість та конкурентоспроможність підприємства. Воно надає інструменти для ефективного планування, контролю та аналізу, що в кінцевому рахунку сприяє досягненню стратегічних цілей організації. Інтеграція бюджетування у загальну систему управління дозволяє підприємству більш ефективно використовувати свої ресурси, мінімізувати ризики та максимально реалізувати свій потенціал на ринку.

Список використаних джерел:

1. Пасенко В.В., Пастернак Я.П. Бюджетування як інструмент управління ресурсами в системі бухгалтерського обліку підприємства. *Причорноморські економічні студії.* 2021. № 65. С. 117-121

2. Цифра Т.Ю., Локтіонова Я.Ф., Костенко Н.А. Бюджетування як інструмент планування і управління господарською діяльністю підприємства. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин.* 2020. № 46. С. 24-31

3. Bufan, I. (2013). The Role of the Budgeting in the Management Process: Planning and Control. *SEA: Practical Application of Science*, 16-37.

4. Corliuga, B. (2022). Improvement of budgeting and operational control instruments. *Competitiveness and Sustainable Development*.

УДК 336.64

Кондратенко Х.І.
здобувачка вищої освіти магістерського рівня
ОП «Фінансовий менеджмент і контролінг»
Науковий керівник: Бабяк Н.Д.
к.е.н., професор кафедри корпоративнихфінансів і контролінгу,
Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана

ПРОГНОЗУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Фінансові ризики є невід'ємною частиною діяльності комунальних підприємств, які працюють в умовах обмежених фінансових ресурсів і високої залежності від державного регулювання. Ефективне прогнозування грошових потоків допомагає передбачити майбутні надходження й витрати, оцінити фінансові труднощі та спрогнозувати зміни, спричинені економічними й політичними факторами.

За даними Бланка І.О. та Колісник О.П., управління грошовими потоками потребує інтеграції методів, що враховують ці чинники. Адже нестача обігових коштів або несподівані витрати можуть поставити під загрозу безперервне забезпечення населення водою, теплом, електрикою та іншими основними послугами [1].

Прогнозування грошових потоків — це методика оцінки майбутніх надходжень та витрат, що дозволяє підприємствам уникати фінансових труднощів. Згідно з дослідженнями Бланка І.О., основними методами прогнозування є:

- Сценарний аналіз, що дає змогу оцінити вплив різних економічних ситуацій на фінансові показники підприємства (оптимістичний, песимістичний, реалістичний сценарії);
- Фінансове моделювання, що використовує історичні дані для

визначення трендів та виявлення основних факторів, які впливають на грошові потоки;

- Методи регресійного аналізу, що допомагають прогнозувати обсяги доходів і витрат на основі кореляцій з макроекономічними показниками [2].

Завдяки цим методам КП можуть передбачити необхідні ресурси для забезпечення фінансової стійкості та знизити ризик касових розривів у критичні періоди, наприклад, під час пікових сезонних витрат на енергоносії.

Аналізуючи ситуації в Україні можемо спостерігати, що комунальні підприємства часто стикаються з нестачею обігових коштів, обумовленою як зниженням рівня державних дотацій, так і збільшенням заборгованості населення за комунальні послуги. Згідно з даними Міністерства фінансів України, заборгованість населення перед КП становить близько 30% від загальних доходів підприємств, що істотно підвищує ризики неплатоспроможності та знижує фінансову стабільність [4].

В умовах економічної нестабільності, характерної для України, особливо в контексті військових дій і пандемії, питання прогнозування грошових потоків та управління фінансовими ризиками набувають особливої актуальності. Ризики, з якими стикаються комунальні підприємства, наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні ризики комунальних підприємств та їх характеристика

Ризики	Характеристика
Ризик ліквідності	Один із найважливіших ризиків для комунальних підприємств. Недостатня ліквідність може виникнути через неспроможність своєчасно отримувати оплату за комунальні послуги або через неефективне управління витратами.
Ризик законодавчих змін	КП часто залежні від державних тарифів і регуляторних змін. Зміни в тарифах на енергоносії, водопостачання чи теплопостачання та податкові зміни можуть сильно вплинути на фінансові потоки підприємств.
Інфляційний ризик	З огляду на високу інфляцію, витрати на матеріали, обладнання та зарплати можуть суттєво зрости. Якщо тарифи на комунальні послуги не коригуються відповідно до темпів інфляції, підприємства можуть зіткнутися з фінансовими труднощами.
Політичні та соціальні ризики	В умовах соціальної або політичної нестабільності, зокрема в Україні, комунальні підприємства можуть зустрічатися з додатковими витратами, такими як змінені умови роботи, підвищення ризиків безпеки або політичні рішення, які змінюють фінансову ситуацію.
Технічні ризики	Поломки і аварії на інфраструктурі можуть призвести до значних витрат, що неможливо передбачити в рамках стандартних фінансових планів. Врахування цих ризиків є важливим для складання реалістичних прогнозів грошових потоків.

Комунальні підприємства для запобігання касовим розривам контролюють заборгованість і оптимізують витрати. Однак нестабільність економіки та фінансування ускладнюють довгострокове планування і залучення інвестицій, що вимагає впровадження ефективних методів прогнозування з урахуванням сезонних коливань та ризиків зростання цін на енергоносії.

Прогнозування дозволяє заздалегідь планувати витрати та доходи, що мінімізує ризик фінансової нестабільності. Більшість КП в Україні, за прикладом рекомендацій МСБО 7, використовують сценарний підхід до прогнозування, що дозволяє реагувати на зміни в економічному середовищі. Наприклад, підготовка до песимістичних сценаріїв, як зниження збору оплати за послуги через низьку платоспроможність населення, дозволяє попередньо планувати заходи економії чи залучення додаткового фінансування [3].

Прогнозування грошових потоків є основою ефективного управління фінансовими ризиками комунальних підприємств. Завдяки інструментам бюджетування, сценарного аналізу та оптимізації витрат КП можуть забезпечити фінансову стійкість у умовах економічної нестабільності і знизити ризики недостатнього фінансування. Для України це особливо важливо через велику частку державного фінансування в соціально значущих секторах і високий рівень залежності від державного регулювання, що впливає на тарифи та інвестиції КП.

Список використаних джерел:

1. Колісник О. П., Замогильна А. В. Грошові потоки: сутність, класифікація та їх оптимізація в процесі управління. *Modern economics.* 2018. № 10. С. 59-60. URL: https://www.modern-economy.in.ua/
2. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 159 с.
3. Тульчинська С., Солосіч О. Актуальні проблеми підвищення прибутковості комунальних підприємств як фактору економічної безпеки. Агросвіт. 2019. № 22. С. 54–59
4. Тульчинська С., Солосіч О., Причини та потенційні наслідки виникнення ризиків діяльності комунальних підприємств. Підприємництво та інновації. 2018. №8. С. 76-79.

УДК 658.15:336

Кульбаба В. В.,
здобувач
Національний університет «Одеська політехніка»
Науковий керівник: Волохова І. С.,
д.е.н., професор
Національний університет «Одеська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах забезпечення фінансової стійкості підприємства є важливою умовою його конкурентоспроможність перед різноманітними загрозами. Фінансовий контролінг, як важливий інструмент управління, спрямований на моніторинг та покращення фінансових результатів, і сприяє стабілізації управління підприємством. Його методи допомагають швидко реагувати на зміни, мінімізувати ризики та підтримувати стабільність у кризових ситуаціях.

Фінансовий контролінг є системою, що фокусується на основних аспектах фінансової діяльності, виявляє відхилення від плану, і забезпечує прийняття рішень для стабілізації роботи підприємства. Контролінг постачає необхідні інформаційні дані для керівництва підприємства [1, С. 316].

Можна виокремити такі методи фінансового контролінгу: ABC-аналіз, XYZ-аналіз, SWOT-аналіз, бенчмаркінг, портфельний аналіз, стандарт-костинг.

ABC-аналіз – це метод класифікації ресурсів підприємства відповідно до їхньої важливості. Використовується для визначення ключових об’єктів, які мають найбільше значення для загального результату. Об’єкти поділяються на три групи: А – 20% об’єктів, які забезпечують 80% результату, ці об’єкти потребують максимального керівництва і контролю; В – 30% об’єктів, які забезпечують 15% результату, вимагають регулярного моніторингу; С – 50% об’єктів, які забезпечують 5% результату, моніторинг можна спростити та

автоматизувати. АВС-аналіз використовується в управлінні запасами, аналізі клієнтів і управлінні витратами тощо, він допомагає підприємствам оптимізувати розподіл ресурсів, і зосереджуватися на найбільш важливих напрямках.

Метод XYZ-аналізу допомагає підприємству класифікувати ресурси за характером споживання, та точністю прогнозування змін їхніх запасів. Ресурси поділяються на три групи: X – ресурси з високою стабільністю попиту або витрат до 10 %, характер змін цих ресурсів стабільний і прогнозується досить точно, для цих ресурсів достатньо низького рівня контролю за управління запасами; Y – ресурси з середнім рівнем змін попиту від 10 – 25 %, можливо прогнозувати погіршання якості через внутрішні або зовнішні фактори, також можуть впливати сезонність, для цих ресурсів необхідно середній рівень контролю за управління запасами; Z – ресурси з високим рівнем змін попиту від 25%, що неможливо прогнозувати через об’єми купівлі або швидкості продажу товару, можуть виникнути надлишкові запаси або дефіцит ресурсів. XYZ-аналіз використовується при управлінню запасами, плануванні витрат виробництва, логістиці та постачанні.

SWOT-аналіз – це метод оцінки внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на підприємство. На основі SWOT-аналізу фактори діляться на 4 групи: сильні і слабкі сторони, можливості та загрози. Він допомагає оцінити поточний стан підприємства, сформулювати стратегію розвитку та прийняти обґрунтоване рішення, взявши до уваги всі недоліки та переваги.

Бенчмаркінг – це метод, який полягає у пошуку стандартного чи еталонного економічно ефективнішого підприємства-конкурента для порівняння із власним та переймання досвіду його вдалих методів роботи [2, С. 59]. Цей метод дозволяє підприємству адаптувати кращі практики конкурентів, виділити власні процеси для оптимізації та покращення.

Портфельний аналіз – це метод, який направлений на вдосконалення стратегічного планування на підприємстві. На основі результатів портфельного аналізу керівництво підприємства може більш ефективно приймати рішення щодо майбутньої діяльності підприємства. За допомогою портфельного аналізу

можна виявити й оцінити свою господарську діяльність, щоб збільшити прибуток, виявити найбільш перспективні напрями розвитку підприємства та скоротити інвестиції у неефективні проєкти [3, С. 124].

Стандарт-костинг є методом фінансового контролінгу, що ґрунтується на використанні нормативних витрат для здійснення оцінки та контролю фактичних витрат у виробничому процесі. Формування планових витрат та їхнє порівняння з фактичними витратами дозволяють аналізувати відхилення та приймати управлінські рішення у напрямку підвищення ефективності виробництва.

Отже, методи фінансового контролінгу спрямовані зазвичай на дослідження, відстеження та вдосконалення фінансових потоків підприємства. Вони допомагають оптимізувати розподіл ресурсів, підвищити ефективність управління та оптимізувати ризики. Тому ми пропонуємо для українських підприємств використовувати всі вищенаведені сучасні методи фінансового контролінгу, які нададуть можливостей збільшити ефективність їхнього фінансового менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Кладницька Т., Артімонова І., Кеменяш І., Свиноус Н. Роль і місце фінансового контролінгу в управлінні фінансових корпорацій. *Сталий розвиток економіки*. № 2 (49). 2024. С. 314–318.

2. Григораш О.В., Межуєва М.В. Основні методи фінансового контролінгу в умовах розвитку цифрових технологій. *Цифрове суспільство: міжнародні економічні відносини, управління, фінанси та соціум : матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Дніпро. 2024. С. 58-60.

3. Сокол П., Хітько О. Особливості проведення портфельного аналізу підприємства (на прикладі ТОВ «Сінергія-Груп»). *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, (7). 2021. С. 122-130.

УДК 657

Лега О. В.,
к.е.н., доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування
Прийдак Т. Б.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Яловега Л. В.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет

КОРПОРАТИВНЕ ОПОДАТКУВАННЯ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ТА РОЛЬ ФАХІВЦІВ

Корпоративне оподаткування - це система оподаткування, що стосується прибутку компаній та інших юридичних осіб. Це один із основних видів податків, які сплачують бізнеси у більшості країн. Основні аспекти корпоративного оподаткування включають:

1. Об'єкт оподаткування: корпоративний податок зазвичай сплачується на прибуток, отриманий компанією в результаті її діяльності, що може включати доходи від продажів, інвестицій та інших джерел.

2. Ставки оподаткування: ставки корпоративного податку можуть варіюватися в залежності від країни, а також від типу діяльності компанії. Деякі країни пропонують пільгові ставки для малих підприємств або для певних галузей.

3. Витрати та відрахування: корпорації можуть відраховувати певні витрати з доходу перед розрахунком оподатковуваного прибутку. Це можуть бути витрати на заробітну плату, оренду, сировину тощо.

4. Звітність: корпорації зобов'язані подавати податкові декларації, в яких детально звітують про свої доходи та витрати.

5. Міжнародне оподаткування: для компаній, що ведуть діяльність в кількох країнах, існують складнощі, пов'язані з подвійним оподаткуванням та необхідністю дотримання різних національних податкових норм.

Управління корпоративним оподаткуванням є складним процесом, що вимагає злагодженої взаємодії між усіма учасниками, включаючи бухгалтерів, фінансових аналітиків, юристів та податкових консультантів. Ця колективна діяльність забезпечує відповідність законодавству, оптимізацію податкових зобов’язань і захист інтересів підприємства. Тому доцільно розглянути більш детально обов’язки фахівців у середовищі корпоративного оподаткування.

1. Бухгалтери:

- облік доходів і витрат: ведення точного обліку всіх фінансових операцій підприємства, включаючи доходи, витрати та зобов'язання;

- підготовка податкових декларацій: складання і подання щорічних та квартальних податкових декларацій, що включають інформацію про прибуток, витрати та податкові зобов’язання;

- моніторинг змін у законодавстві: відстеження змін в податковому законодавстві, щоб забезпечити відповідність актуальним вимогам;

- розрахунок податкових зобов'язань: обчислення суми податку на прибуток, що підлягає сплаті, з урахуванням можливих відрахувань та пільг.

2. Фінансові аналітики:

- аналіз фінансових даних: оцінка фінансової діяльності підприємства для виявлення податкових зобов'язань і можливостей для оптимізації;

- планування та прогнозування: розробка фінансових моделей для оцінки впливу податкових змін на бізнес та планування податкових стратегій;

- оцінка ризиків: виявлення потенційних податкових ризиків, які можуть вплинути на фінансові результати підприємства.

3. Податкові консультанти:

- консультування з питань податкового планування: надання рекомендацій щодо оптимізації податкового навантаження, використання законних пільг і відрахувань;

- аудит податкової документації: проведення перевірок наявної податкової документації для виявлення помилок або недоліків;

- представництво в спорах з податковими органами: захист інтересів

підприємства в разі податкових перевірок або судових спорів.

4. Юристи:

- правовий супровід податкових операцій: консультування підприємства щодо законодавчих норм, що регулюють корпоративне оподаткування;

- представництво в судових спорах: участь у судових процесах, що стосуються податкових питань, захист прав підприємства;

- розробка документів: підготовка і перевірка договорів, угод і інших документів, щоб забезпечити їх відповідність податковому законодавству.

5. Керівництво підприємства:

- стратегічне планування: розробка загальної податкової стратегії підприємства, що включає оцінку ризиків і можливостей;

- контроль за виконанням: нагляд за виконанням податкових зобов'язань, забезпечення дотримання внутрішніх політик і зовнішніх норм;

- прийняття рішень: участь у прийнятті рішень щодо інвестицій, які можуть вплинути на податкові зобов'язання підприємства.

Ці ролі зазвичай тісно взаємодіють, щоб забезпечити комплексний підхід до корпоративного оподаткування. Наприклад, бухгалтери можуть працювати з фінансовими аналітиками для аналізу даних, а юристи - з податковими консультантами для вирішення складних правових питань.

Тож, успішне управління корпоративним оподаткуванням вимагає злагодженої роботи всіх учасників процесу, щоб забезпечити відповідність законодавству, оптимізацію податкових зобов'язань і захист інтересів підприємства.

Список використаних джерел:

1. Корпоративне оподаткування. URL: https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/tax/topics/corporate-tax.html (дата звернення 30.10.2024)
2. Корпоративне оподаткування URL: https://kpmg.com/ua/uk/home/services/tax/tax-advisory/business-tax.html (дата звернення 30.10.2024)
3. Корпоративне оподаткування URL: https://audit-eurostandart.com.ua/korporatyvne-opodatkuvannia(дата звернення 30.10.2024)

УДК 658.14

Львович М. І.,
студентка 4 курсу,
факультету фінансів та банківської справи
Науковий керівник – Лапіна І. С.
к. е. н., доцент кафедри
фінансового менеджменту та фондового ринку
Одеський національний економічний університет

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ

У сучасних динамічних ринкових умовах забезпечення ефективного управління фінансами підприємства є одним із ключових завдань фінансового менеджменту. Фінансовий контролінг забезпечує інформаційно-аналітичну підтримку прийняття управлінських рішень шляхом інтеграції функцій планування, обліку, аналізу та контролю.

Одним з таких ключових інструментів виступає бюджетування, яке будучи важливим інструментом контролінгу, дозволяє суб'єктам господарювання підвищити ефективність управління фінансами та досягти поставлених цілей. При цьому бюджетування розглядається не лише як процес складання бюджетів, але й як невід'ємна складова системи фінансового контролінгу.

Отже, бюджетування вважається єдиною технологією, яка охоплює основні аспекти діяльності підприємства, а також координує їх, що дозволяє досягати таких цілей, як максимізація прибутку, оптимізація витрат, балансова рівність здійснюваних витрат у порівнянні з фінансовими ресурсами, що залучаються, координація грошових потоків, тобто підвищення фінансового становища підприємства [1, с. 15].

Бюджетування забезпечує реалізацію кожної з цих функцій:

1. Планування - розробка системи бюджетів дозволяє сформувати комплексне фінансове планування діяльності підприємства.

2. Облік - бюджети виступають орієнтирами для обліку фактичних показників, що забезпечує моніторинг виконання планів.

3. Аналіз - порівняння фактичних і планових показників дає можливість виявити відхилення та їх причини, розробити коригувальні дії.

4. Контроль - бюджетування забезпечує контроль за цільовим використанням ресурсів та дотриманням планових завдань.

Таким чином, бюджетування як інструмент контролінгу сприяє підвищенню ефективності управління фінансами підприємства, забезпечуючи зворотній зв'язок між плануванням, обліком, аналізом та контролем.

Бюджетування сучасних підприємств сприяє ефективному управлінню фінансами та гарантує, що бюджет відобразить реальні цілі та завдання підприємства, забезпечуючи при цьому гнучкість для адаптації до змін у бізнес-середовищі. [2]. Бюджети, будучи вираженням планів у грошовому вимірі, забезпечують досягнення узгодженості в діяльності підрозділів підприємства.

Система бюджетування створює інформаційну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Аналіз відхилень між фактичними та запланованими показниками дозволяє своєчасно виявляти проблеми, оцінювати ефективність роботи підрозділів та розробляти коригувальні заходи.

При побудові системи бюджетування виконуються наступні блоки робіт:

– аналіз існуючих процесів бюджетного й фінансового управління;

– розробка схеми бюджетування;

– розробка правил, процедур, які реалізують та регламентують бюджетне управління;

– розробка й оптимізація процесів планово-бюджетного управління;

– розробка форм бюджетного контролю й регламентів взаємодії;

– інтеграція з існуючою системою планування;

– автоматизація системи бюджетування [3].

Таким чином, бюджетування є невід’ємною складовою системи фінансового контролінгу, що забезпечує ефективне управління фінансами підприємства. Як ключовий інструмент, воно дозволяє інтегрувати функції

планування, обліку, аналізу та контролю, створюючи надійну інформаційну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Завдяки бюджетуванню підприємства отримують можливість узгоджувати діяльність різних підрозділів, координувати фінансові потоки та оптимізувати витрати. Аналіз відхилень між фактичними та запланованими показниками сприяє виявленню проблем і розробці коригувальних заходів, що підвищує адаптивність бізнесу до змін у зовнішньому середовищі. Отже, бюджетування виступає важливим елементом стратегічного управління, забезпечуючи досягнення фінансової стабільності, підвищення ефективності діяльності та сприяючи досягненню стратегічних цілей підприємства.

Список використаних джерел:

1. Болгов В.Є., Витяганець І.М. Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності як важлива ціль внутрішньофірмового бюджетування. *Економіка і організація управління.* 2021. №1 (41). С. 15-29. URL: https://jvestnik-chemistry.donnu.edu.ua/index.php/eou/article/view/10815 (дата звернення: 07.11.2024).

2. Коробка С.В. Бюджетування як ключовий аспект контролінгу діяльності підприємства. *Проблеми сучасних трансформацій.* 2024. №12. URL: https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2024-12-04-02/2024-12-04-02 (дата звернення: 08.11.2024).

3. Гузар Б.С. Бюджетування як інструмент фінансового контролінгу. 2021. URL: https://lib.udau.edu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/e1b6e8fc-cb36-4710-b0b6-62a3c2576c14/content (дата звернення: 08.11.2024).

УДК 336.717

Малишко Є. О.
к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту
ХНЕУ імені С. Кузнеця
Ювченко М. Ю.
здобувач вищої освіти 2 курсу магістратури
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
ХНЕУ імені С. Кузнеця

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Фінансові результати діяльності банку характеризуються показниками: доходи, витрати та чистий прибуток. Прибуток є узагальнюючим показником фінансових результатів банківської діяльності, а також фундаментом формування власного капіталу, фінансової стабільності та платоспроможності.

Важливою складовою фінансового ринку є банківська система, а її стабільність та ефективність необхідні для розвитку національної економіки. Банківська система України включає в себе Національний банк України та інші банки, а також філії іноземних банків, які створені і здійснюють свою діяльність на території [11]. За Ситник Н. С., банківською системою є складна, внутрішньо організована та динамічна система, яка включає в себе комплекс різноманітних банківських інституцій, діяльність яких регламентована законодавством і спрямована на обслуговування потреб економіки та суспільства, а також забезпечення фінансової стабільності країни [2]. За міжнародною практикою, існує три типи банківських систем: розподільна (централізована), ринкова та банківська система перехідного типу.

Як складова банківської системи, банки можуть успішно розвиватися у разі взаємодії з іншими елементами, зокрема з банківською інфраструктурою. До таких елементів належать: законодавчі норми; внутрішні правила здійснення операцій; побудова обліку, звітності, аналітичної бази, комп'ютерна обробка

даних, управління діяльністю банку на базі сучасних комунікаційних систем; структура апарату управління банком [2].

У табл. 1 наведено розвиток банківської системи у розрізі показників фінансового результату діяльності доходів, витрат і прибутку.

Таблиця 1

Фінансові результати діяльності банківської системи України в 2019-2023 рр., у млн. грн.

Показники	Роки					Темпи приросту
	2019	2020	2021	2022	2023	2019-2023
Доходи, у т. ч.:	243 102	250 171	273 863	357 549	446 253	1,84
процентні доходи	152 954	147 743	168 746	217 053	304 502	1,99
комісійні доходи	62 057	70 640	93 162	85 622	97 088	1,56
результат від переоцінки та від операцій купівлі-продажу	16 225	21 507	-77	43 482	30 263	1,87
інші операційні доходи	8 147	6 813	7 488	8 126	9 900	1,22
інші доходи	2 809	2 705	3 175	2 413	2 444	0,87
повернення списаних активів	909	763	1 370	853	2 056	2,26
Витрати, у т. ч:	184 746	210 445	196 488	335 628	359 708	1,95
процентні витрати	74 062	62 895	51 097	65 358	103 049	1,39
комісійні витрати	18 096	24 132	35 186	35 449	46 945	2,59
інші операційні витрати	11 790	16 405	18 244	17 875	18 107	1,54
загальні адміністративні витрати	62 936	69 437	78 293	82 434	92 201	1,46
інші витрати	2 379	2 728	3 855	5 951	8 543	3,59
відрахування в резерви	10 714	31 037	3 448	121 204	17 411	1,63
податок на прибуток	4 769	3 811	6 364	7 356	73 452	15,40
Чистий прибуток	58 356	39 727	77 376	21 921	86 545	1,48

Згідно табл. 1, більшу частину банківських доходів складають процентні доходи, сума яких в 2019-2020 рр. зменшувалась з 152 954 млн. грн. до 147 743 млн. грн., а в 2020-2023 рр. стрімко зростала до 304 502 млн. грн.

Протягом 2019-2021 рр. рівень комісійних доходів підвищувався з 62 057 млн. грн. до 93 162 млн. грн., в 2023 р. сума становила 97 088 млн. грн. Сума результату від переоцінки та від операцій купівлі-продажу в 2019-2023 рр. мала коливання у динаміці: в 2021 р. був збиток в розмірі 75 млн. грн., в 2023 р. сума дорівнювала 30 263 млн. грн. (що є меншою, ніж у 2022 р.). Інші операційні доходи після зменшення в 2020 р. на 1 334 млн. грн. в наступних трьох досліджуваних періодах зросли з 6 813 млн. грн. до 9 900 млн. грн. Стосовно інших доходів, за динамікою вони також мали коливання (максимальна сума – 3 175 млн. грн. в 2021 р., мінімальна – 2 413 млн. грн. в 2022 р.). Подібна тенденція відбувалась з поверненням списаних активів.

Щодо витрат, в 2019 р. та в 2023 р. їх переважну частину складали процентні витрати, в 2020-2021 рр. – загальні адміністративні витрати, в 2022 р. – відрахування в резерви. Процентні витрати в 2021-2023 рр. значно підвищилися до 103 049 млн. грн. Щодо комісійних витрат, за усі п’яті аналізовані роки зросли з 18 096 до 46 945 млн. грн. Інші операційні витрати за 2019-2023 рр. також збільшилися у рівні з 11 790 до 18 107 млн. грн., загальні адміністративні витрати – з 62 936 до 92 201 млн. грн., інші витрати – з 2 379 до 8 543 млн. грн., податок на прибуток – з 4 769 до 73 462 млн. грн.

Узагальнюючи вищевказане, в динаміці доходи банківської системи України в 2019-2023 рр. зростали з 243 102 млн. грн. до 446 253 млн. грн. Щодо банківських витрат, їх сума протягом 2019-2023 рр. коливалась в динаміці і, відповідно цьому, прибуток мав коливання. Найнижчі значення показників спостерігалися в 2020 р. та 2022 р.: в першому випадку, дана тенденція була пов’язана з початком пандемії COVID-19, в другому – з початком повномасштабного вторгнення в Україну. В 2023 р. розмір чистого прибутку, у порівнянні з 2019 р., за відносним значенням є більшим у 1,48 рази. Таким чином, уся банківська система за п’ять досліджуваних років мала прибутковість.

Список використаних джерел:

1. Аналіз фінансових результатів банківського сектору України. /

Фатюха В. В. та ін. *Електронне фахове видання «Ефективна економіка»*. Запоріжжя : 2018, №3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/73.pdf

2. Банківська система. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/ Банківська_система

3. Банківська система: навч. посіб. / Ситник Н. С. та ін. Львів : ЛНУ, 2020. 580 с.

4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/

5. Про ПриватБанк. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/ ПриватБанк

УДК 658.15:339.1]:005.334

Матвієнко В.Р.

Фінансовий менеджмент та контролінг, 6 курс,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Кудик Т.О.

к.е.н., доц., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ У СФЕРІ ТОРГІВЛІ

Світ торгівлі – це динамічний, постійно змінний простір, де успіх залежить від багатьох факторів. Звісно, важливо мати якісний товар, ефективну маркетингову стратегію та кваліфікований персонал. Але в сучасних умовах цього недостатньо. На перший план виходить вміння правильно оцінювати та управляти фінансовими ризиками, які, як підступні рифи, можуть підстерігати на шляху до фінансового благополуччя. Глобалізація, нестабільність економічної ситуації, валютні коливання, зміни в законодавстві – все це створює додаткові виклики для торговельних підприємств. Тому питання управління фінансовими ризиками сьогодні актуальне як ніколи.

Розглянемо детальніше основні категорії фінансових ризиків у сфері торгівлі. Кредитний ризик – це, мабуть, один з найпоширеніших видів ризику. Він виникає тоді, коли покупець не може або не хоче сплачувати за отриманий товар. Уявіть собі: ви відправили велику партію товару, а гроші так і не надійшли. Щоб мінімізувати такий ризик, необхідно проводити ретельний аналіз фінансового стану потенційних клієнтів, встановлювати ліміти кредитування, диверсифікувати клієнтську базу, а також розглядати можливість використання інструментів страхування кредитних ризиків, таких як факторинг або страхування дебіторської заборгованості [1, с. 25-32].

Ціни на товари можуть змінюватися під впливом безлічі факторів: сезонність, конкуренція, зміни попиту та пропозиції. Також важливу роль відіграють коливання валютних курсів та рівня інфляції. Для захисту від ринкового ризику компанії можуть використовувати хеджування, диверсифікацію товарного портфеля, а також фінансові інструменти, такі як ф'ючерсні контракти та опціони [2, с. 112-118]. Операційний ризик пов'язаний з внутрішніми процесами компанії. Помилки персоналу, збої в логістиці, проблеми з IT-системами, шахрайство – все це може призвести до фінансових втрат.

Для мінімізації операційного ризику важливо впроваджувати чіткі бізнес-процеси, регулярно проводити навчання персоналу, використовувати сучасні технології та забезпечити ефективну систему внутрішнього контролю [3, с. 45-52]. І, наостанок, ризик ліквідності. Це ситуація, коли компанія не має достатньо грошових коштів для вчасної сплати за зобов’язаннями. Причини можуть бути різні: затримка платежів від клієнтів, непередбачені витрати, неефективне управління оборотним капіталом.

Для підтримки ліквідності важливо оптимізувати рух грошових коштів, забезпечити доступ до кредитних ліній та підтримувати хороші відносини з фінансовими установами [4, с. 78-85].

Висновки. Управління фінансовими ризиками – це не одноразова акція, а постійний процес, який потребує комплексного підходу. Вміння ідентифікувати,

оцінювати та мінімізувати ризики дозволить торговельному підприємству не тільки уникнути фінансових втрат, але й створити плацдарм для сталого розвитку та досягнення стратегічних цілей.

Список використаних джерел:

1. Philippe Jorion. Financial Risk Manager Handbook, Third Edition, John Wiley & Sons Inc, 2022 p., 744 pp.
2. Банківський менеджмент: інноваційні концепції та моделі: монографія / за ред. проф. Л. О. Примостки. — К. : КНЕУ, 2017– 380с.
3. Brigham, E. F., & Ehrhardt, M. C. (2017). Financial Management: Theory and Practice.
4. Moeller, R. R. (2021). COSO Enterprise Risk Management. Hoboken, NJ: Wiley.

УДК 336.64:658.5

Ніколаєва Т. О.

студентка 4 курсу

факультету фінансів та банківської справи

Науковий керівник: Лапіна І. С.

к. е. н., доцент кафедри

фінансового менеджменту та фондового ринку

Одеський національний економічний університет

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ У ФУНКЦІОНУВАННІ ПІДПРИЄМСТВ

На тлі політичної та економічної нестабільності, спричиненої російською агресією, для підприємств, які продовжували працювати чи відновили свою діяльність з 24 лютого 2022 року, стає все більш актуальним впровадження сучасних методів контролю фінансової діяльності. Одним із найефективніших інструментів в цьому напрямку є фінансовий контролінг. Його застосування

дозволяє підприємствам не лише визначити та усунути проблемні аспекти у фінансовій сфері, але й сприяє досягненню стратегічних цілей за рахунок раціонального використання як залучених, так і власних коштів, що призводить до покращення фінансового результату.

Основне завдання фінансового контролінгу полягає у впорядкуванні та регулюванні фінансових потоків, що забезпечують діяльність підприємства. Завдяки цьому інструменту компанії можуть ефективно керувати фінансовими ресурсами і забезпечувати стабільність в умовах ринкових коливань. Фінансовий контролінг включає кілька важливих функцій:

- Розподіл та акумуляція фінансових ресурсів, а саме його регулювання;
- Оцінка ефективності залучення та використання фінансових джерел;
- Адміністрування та контроль за рухом фінансових потоків.

Правильно організована система фінансового контролінгу дозволяє суб’єктам господарювання не лише зменшити ризики та оптимізувати поточні витрати, а й приймати своєчасні управлінські рішення, які напряму впливають на діяльність та розвиток підприємства.

Науковці все частіше відзначають, що фінансовий контролінг відіграє важливу роль у забезпеченні стійкості компанії. Незалежно від підходу до його реалізації, всі методики зводяться до одного: вони допомагають підприємствам покращувати фінансову діяльність і більш раціонально використовувати наявні ресурси. Таким чином, фінансовий контролінг стає не просто інструментом контролю, а невід’ємною частиною стабільного функціонування бізнесу в сучасних умовах.

Для українських компаній фінансовий контролінг стає все більш актуальним, оскільки його впровадження сприяє адаптації до умов нестабільності, дозволяючи забезпечити безперебійне функціонування та підтримувати стійкість в умовах постійних змін, що прямо або побічно впливають на діяльність підприємств.

Список використаних джерел:

1. Пінті А. В. Фінансовий контролінг як фактор забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики :* Зб. наук. пр., м. Одеса, 9 жовт. 2022 р. Одеса, 2022. С. 185–187.
2. Сукач О., Сарана Л. Фінансовий контролінг у системі управління бізнесом. *Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики* : Зб. наук. пр., м. Одеса, 9 жовт. 2022 р. Одеса, 2022. С. 194–196.
3. Кладницька Т. Роль фінансового контролінгу в функціонуванні суб'єктів фінансового ринку. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації* 3-4 (2024). С. 18-26.

УДК 336

Оксак А.М.

Романишин В.О.

к.е.н. доцент, заступник декана факультету фінансів

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

ІНТЕГРАЦІЯ CVP АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ: ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ

Швидкі зміни у зовнішньому середовищі підприємств та їх стрімкий розвиток часто створюють передумови для кризових ситуацій. Це зумовлює необхідність проведення досліджень та розробки нових підходів операційного контролінгу, спрямованих на оптимізацію діяльності підприємств та підвищення їх ефективності.

Аналіз взаємозв’язку між витратами, обсягом виробництва та прибутком (CVP аналіз)[4] є одним із потужних інструментів, який дозволяє підприємствам визначати точку беззбитковості, аналізувати вплив змін витрат і доходів на

прибутковість, а також приймати обґрунтовані рішення щодо ціноутворення, обсягів виробництва та інвестиційної складової.[1] Проте, на практиці, впровадження моделей CVP-аналізу у бізнесі супроводжується низкою проблем, серед яких:

- труднощі у визначенні єдиної точки беззбитковості, оскільки різні продукти мають різну собівартість та прибутковість;
- коливання цін, зміни попиту та нестабільність економічного середовища;
- відсутність необхідного програмного забезпечення для відображення точних даних та кваліфікованого персоналу, що є перешкодою для ефективної інтеграції CVP аналізу.

Однак, для того, щоб CVP аналіз став ефективним інструментом на практиці, його необхідно інтегрувати у стратегію компанії та забезпечити правильне використання. Тому на основі вищезгаданих, розглянемо основні рішення для ефективної інтеграції CVP аналізу на підприємстві.

Перш за все, необхідно чітко визначити, які саме елементи бізнес-моделі підприємства будуть піддані аналізу. Якщо компанія займається виробництвом, акцент слід робити на постійні та змінні витрати на виробництво одиниці продукції, а також на вплив обсягів продажу та змін у цінах чи попиті на фінансовий результат.[5] У випадку з компаніями, які працюють у сфері послуг, CVP аналіз зосереджуватиметься на витратах на працю, які змінюються в залежності від кількості клієнтів чи обсягу виконаних замовлень.

Крім того, необхідно врахувати специфіку ринку, на якому функціонує компанія. На ринках з високою конкуренцією ціноутворення буде більш чутливим до змін обсягів продажу, тоді як на монопольних чи олігопольних ринках компанії зможуть підтримувати більш стабільні ціни. Тому важливо чітко визначити фактори, які впливають на обсяги продажів та прибутковість, та оцінити, як ці зміни можуть бути враховані у CVP аналізі.

Окрему увагу варто приділити автоматизації процесу збору та обробки даних.[3] В умовах сучасного бізнесу, де компанії мають доступ до великих

обсягів інформації, використання автоматизованих систем для збору даних про витрати, обсяги продажу та ціни дозволяє оперативно отримувати точну інформацію і швидко адаптувати стратегію компанії. Впровадження ERP-систем (Enterprise Resource Planning) або CRM-систем (Customer Relationship Management) дає змогу інтегрувати дані з різних підрозділів компанії, знижуючи ймовірність помилок і забезпечуючи більш точні звіти для подальшого аналізу.

Невід'ємною частиною успішної інтеграції CVP аналізу є підготовка персоналу. Працівники, які виконують цей аналіз, повинні мати достатньо знань у сфері фінансів і розуміти, як правильно інтерпретувати результати для прийняття управлінських рішень.

Також для того, щоб CVP аналіз став ефективним інструментом стратегічного управління, важливо забезпечити постійний моніторинг і коригування стратегії на основі результатів аналізу.[2] CVP аналіз не є одноразовим процесом — регулярний аналіз та оновлення даних допомагають вчасно виявляти проблеми і своєчасно вживати необхідних заходів для оптимізації витрат чи збільшення обсягу продажів. Результати цього аналізу можуть бути використані для стратегічних змін, таких як коригування цінової політики, структура витрат або розробка нових продуктів.

Отже, успішна інтеграція CVP аналізу в діяльність компанії потребує комплексного підходу, який включає визначення ключових факторів, автоматизацію збору даних, підготовку персоналу, використання сценарного аналізу та постійний моніторинг результатів. Завдяки цьому, CVP аналіз стає потужним інструментом для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що сприяє підвищенню ефективності фінансового планування та стратегічного управління в компанії.

Список використаних джерел:

1. Терещенко О.О., Бабяк Н.Д. Фінансовий контролінг: навч. посіб. К : КНЕУ. 2013. 238 с

2. Одінцова Т. М., Невмержицька О. В., Чаус І. В. CVP-аналіз як інструмент управління фінансовими результатами підприємства. Фінансовий простір. 2013. Вип 1(9). С. 90–95.
3. Management Accounting: Information for Decision-Making and Strategy Execution: 6th Edition / A. A. Atkinson, E. M. Kaplan, E. M. Matsumura, S. V. Young. New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2012. 551 p.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.investopedia.com
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.accaglobal.com

УДК 336.02:005.584]:005.334(477)

Павленко А.А.,
здобувач освітнього ступеню магістр,
ОПП «Фінансовий менеджмент і контролінг»,
Науковий керівник: Бабяк Н. Д.,
к.е.н., професор
кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ТА ІНФЛЯЦІЙОГО ТИСКУ В УКРАЇНІ

В умовах економічної нестабільності та інфляційного тиску, що посилюється через тривалі економічні та політичні виклики в Україні, фінансовий контролінг стає важливим інструментом підтримки стійкості та ефективності компаній. Нестабільність валюти, зростання цін на сировину, ресурси та енергетику вимагають від підприємств адаптації та ретельного контролю за фінансовими потоками. Фінансовий контролінг у таких умовах стає стратегічним інструментом для моніторингу та аналізу фінансових потоків, управління бюджетами та контролю за витратами. Ефективний контролінг допомагає компаніям реагувати на інфляційні зміни, коригуючи фінансові

плани, переглядаючи ціноутворення та оптимізуючи витрати. Наприклад, для підприємств, що залежать від імпортної сировини, фінансовий контролінг передбачає моніторинг валютних ризиків і використання хеджування для зменшення втрат від коливань курсу гривні [1].

Інфляційний тиск також впливає на цінову політику, і компанії змушені адаптуватися, щоб зберегти конкурентоспроможність. Фінансовий контролінг дозволяє аналізувати попит і рентабельність продукції, що допомагає ухвалювати обґрунтовані рішення щодо цін на товари та послуги. Крім того, антикризове планування стає необхідним елементом фінансового контролінгу для підготовки до можливих фінансових викликів, включаючи інфляційні стрибки та непередбачені витрати[2].

Війна в Україні суттєво вплинула на рівень інфляції, створивши значний економічний тиск. Руйнування інфраструктури та об’єктів критичного значення призвело до підвищення витрат на логістику та виробництво, що відразу позначилося на зростанні цін. Одним із ключових факторів стало подорожчання енергоносіїв через складнощі із постачанням та залежність від імпортного палива, що збільшило собівартість багатьох товарів і послуг. Війна викликала дефіцит деяких товарів і ресурсів, оскільки багато виробництв зупинило роботу, а попит продовжував зростати, спричиняючи додаткове підвищення цін. Коливання курсу національної валюти погіршили ситуацію, підвищивши вартість імпортних товарів і сировини, що посилило інфляційний тиск. Крім того, значні витрати державного бюджету на оборону скоротили можливості підтримки економіки, збільшуючи загальний рівень інфляції в країні.

Аналізуючи динаміку рівня інфляції в Україні за 2018-2023 роки можна помітити нестабільну ситуацію, яка значно ускладнюється у період воєнного конфлікту, але з деякими ознаками стабілізації (рис.1).

Рисунок 1 – Динаміка рівня інфляції в Україні за 2018 – 2023 роки

Джерело: розроблено автором на основі [3]

У період 2018 року, інфляція становила 10%, але вже у 2019 році знизилася до 4,1% завдяки стабілізаційним заходам уряду. У 2020 році інфляція зросла до 5%, що частково було спричинено пандемією COVID-19 та порушенням постачання товарів. У 2021 році інфляція знову зросла до 10% через подорожчання енергоносіїв та зростання виробничих витрат. Особливо критичним був 2022 рік, коли інфляція досягла 26,6% через воєнні дії, руйнування інфраструктури, девальвацію гривні та дефіцит товарів. У 2023 році інфляція знизилася до 5,1%, що говорить про певну стабілізацію, зумовлену антикризовими заходами та адаптацією бізнесу. Хоча інфляційний тиск зменшився, економічні ризики все ще залишаються високими.

В такі непередбачувані часи, фінансовий контролінг є ключовим інструментом для забезпечення стійкості та адаптації бізнесу. Для цього підприємствам необхідно запровадити комплекс інструментів і заходів, спрямованих на управління інфляційними ризиками та підтримку стабільності фінансових результатів [4].

Перш за все, важливо впровадити систему адаптивного бюджетування, яка передбачає регулярне оновлення бюджетів залежно від змін ринкових умов. Це дозволяє швидко реагувати на підвищення цін, контролюючи витрати і доходи компанії в режимі реального часу.

Інструмент хеджування валютних ризиків стане корисним для компаній, які мають залежність від імпортних матеріалів чи сировини. Використання форвардних контрактів або валютних ф'ючерсів допоможе уникнути збитків через коливання курсу гривні.

Отже, фінансовий контролінг в умовах економічної нестабільності та інфляційного тиску в Україні є незамінним інструментом для забезпечення стійкості компаній. Він допомагає адаптуватися до змін, коригуючи бюджетні показники, впроваджуючи енергоефективні рішення та управління валютними ризиками. Адаптивне бюджетування, гнучке планування грошових потоків і хеджування валютних ризиків є ключовими заходами для мінімізації негативного впливу інфляції та нестабільності на фінансові результати бізнесу. Таким чином, комплексний підхід до фінансового контролінгу дозволяє компаніям залишатися конкурентоспроможними та зберігати рентабельність у складних економічних умовах.

Список ввикористаних джерел:

1. National Institute for Strategic Studies. "Leverages for ensuring financial stability in the face of risks of the "second wave" of the crisis." Analytical note. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/vazheli-zabezpechennya-finansovoi-stabilnosti-v-umovakh-rizikiv-drugoi
2. Interfax Ukraine. Інфляція в Україні. 2024. URL: https://forbes.ua/money/inflyatsiya-vikhodit-z-pid-kontrolyu-v-ukraini-ta-sviti-chogo-ochikuvati-23062021-1893
3. Національний банк України. Інфляційний звіт. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-jovten-2023-roku
4. Крупка М.І., Ковалюк В.М., Коваленко О.М. Підручник фінансовий менеджмент. Львів. ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 302 с. URL: https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/Finansovyy-menedzhment-1.pdf

УДК 332.834

Пшеничний О. О.,

здобувач вищої освіти,

Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Фінансовий контролінг займає ключове місце у сучасному бізнес-середовищі, адже він забезпечує не лише фінансову стабільність підприємства, але й підвищує якість управлінських рішень. Основна мета фінансового контролінгу полягає в інтеграції процесів планування, контролю, аналізу та регулювання з метою ефективного досягнення стратегічних і оперативних цілей підприємства.

Основні завдання фінансового контролінгу. Фінансовий контролінг має на меті виконання таких основних завдань:

1. *Фінансове планування.* Розробка стратегічних і оперативних планів, які враховують можливості й обмеження підприємства.
2. *Контроль фінансових показників.* Регулярний моніторинг виконання запланованих показників для оцінки досягнення фінансових цілей.
3. *Ідентифікація ризиків.* Виявлення потенційних фінансових загроз і розробка механізмів їх мінімізації.
4. *Забезпечення інформаційної підтримки.* Надання керівництву підприємства своєчасної та достовірної інформації для прийняття рішень.

Ці завдання забезпечують гнучкість управління та дозволяють бізнесу оперативно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища.

Інструменти фінансового контролінгу. Для досягнення вищезазначених завдань використовуються такі інструменти:

1. *Бюджетування.* Бюджетування є основою фінансового контролінгу, оскільки дозволяє спланувати фінансові потоки підприємства. Завдяки складанню бюджету керівництво отримує можливість оцінити майбутні доходи

та витрати, оптимізувати ресурси, а також виявити слабкі місця в діяльності підприємства. Основні етапи бюджетування включають:

- Встановлення фінансових цілей.
- Розробка бюджету доходів і витрат.
- Контроль за виконанням бюджету.
- Аналіз відхилень між фактичними і запланованими показниками.

2. *Управлінська звітність.* Управлінська звітність забезпечує керівництво необхідною інформацією для прийняття стратегічних і оперативних рішень. До основних типів управлінської звітності належать звіти про рух грошових коштів, звіти про прибутки і збитки, а також баланси.

3. *Аналіз фінансових показників.* Цей інструмент дозволяє оцінити ефективність діяльності підприємства за допомогою таких показників, як рентабельність, ліквідність, платоспроможність і оборотність. Наприклад, розрахунок коефіцієнтів рентабельності дає змогу оцінити прибутковість підприємства щодо вкладених ресурсів.

Вплив фінансового контролінгу на управлінські рішення. Фінансовий контролінг надає керівництву можливість приймати обґрунтовані рішення завдяки комплексному підходу до аналізу фінансових даних. Наприклад, при впровадженні нової стратегії розвитку фінансовий контролінг дозволяє оцінити доцільність інвестицій, їх окупність і ризики.

Важливу роль у цьому процесі відіграє *модель збалансованих показників (Balanced Scorecard),* яка дозволяє інтегрувати фінансові та нефінансові аспекти діяльності підприємства. Використання цієї моделі сприяє підвищенню ефективності управління завдяки оптимізації операційних процесів та зниженню витрат.

Практичне значення фінансового контролінгу. На практиці фінансовий контролінг забезпечує:

- Підвищення фінансової стабільності підприємства.
- Зниження ризику банкрутства через раннє виявлення фінансових проблем.

- Поліпшення якості прийняття управлінських рішень за рахунок аналізу альтернатив і оцінки ризиків.

Для підприємств, які впроваджують сучасні інструменти фінансового контролінгу, характерне зростання ефективності управління ресурсами та досягнення конкурентних переваг на ринку.

Висновки. Фінансовий контролінг є ключовим елементом управління сучасними підприємствами, оскільки забезпечує комплексний підхід до вирішення фінансових та управлінських завдань. Його впровадження дозволяє компаніям підвищувати свою адаптивність у динамічному бізнес-середовищі, оперативно реагувати на виклики ринку та оптимізувати управлінські процеси.

Головною перевагою фінансового контролінгу є його здатність інтегрувати фінансове планування, моніторинг і аналіз у єдину систему. Завдяки цьому підприємство може ефективніше використовувати ресурси, уникати зайвих витрат і прогнозувати фінансові результати. Наприклад, регулярний аналіз фінансових показників сприяє своєчасному виявленню відхилень від запланованих показників, що дозволяє оперативно коригувати стратегію діяльності.

Крім того, фінансовий контролінг має важливе значення для підвищення якості управлінських рішень. Його інструменти, такі як бюджетування та управлінська звітність, забезпечують керівництво підприємства точною інформацією про фінансовий стан організації. Це дозволяє приймати зважені рішення, які спрямовані на досягнення довгострокових цілей та зниження ризиків.

Особливу увагу слід звернути на стратегічну роль фінансового контролінгу у забезпеченні сталого розвитку підприємства. Використання сучасних методик, зокрема моделі збалансованих показників (Balanced Scorecard), дає можливість інтегрувати фінансові та нефінансові аспекти управління. Це дозволяє підприємству досягати балансу між короткостроковими фінансовими результатами та довгостроковими цілями, такими як підвищення

інноваційного потенціалу, розвиток людського капіталу та поліпшення репутації на ринку.

Практична реалізація фінансового контролінгу дозволяє підприємствам знижувати ризики банкрутства, створювати конкурентні переваги та підвищувати ефективність управління. Наприклад, завдяки бюджетуванню компанія може уникати перевитрати коштів і забезпечувати стабільність фінансових потоків, що особливо важливо в умовах економічної нестабільності.

Таким чином, фінансовий контролінг не лише забезпечує виконання фінансових цілей, але й сприяє створенню основ для стабільного зростання та розвитку підприємства. Його використання є актуальним для підприємств будь-якого масштабу та галузі, адже дозволяє оптимізувати ресурси, знижувати витрати та підвищувати ефективність прийняття рішень.

У майбутньому важливо продовжувати вдосконалювати методи фінансового контролінгу, впроваджувати нові цифрові технології та аналітичні інструменти, які дозволять зробити систему ще більш гнучкою та адаптивною до сучасних викликів. Це допоможе підприємствам залишатися конкурентоспроможними в умовах глобалізації та стрімкого технологічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бланк І. А. Основи фінансового менеджменту: навч. посіб. – Київ: Ельга, 2020.
2. Kaplan R., Norton D. Balanced Scorecard. – Boston: Harvard Business School Press, 2021.
3. Шеремет А. Д. Фінансовий аналіз підприємства. – Москва: Фінанси і статистика, 2019.
4. Драпіковський О. Фінансовий контролінг у сучасному бізнесі. – Харків: Видавництво "Ранок", 2018.

УДК 336.64:658.5

Саврей К. М.
здобувачка 4 курсу
факультету фінансів та банківської справи,
Науковий керівник: Лапіна І. С.
к. е. н., доцент кафедри
фінансового менеджменту та фондового ринку
Одеський національний економічний університет

СУТНІСТЬ, МЕТА ТА ФУНКЦІЇ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ

У сучасних умовах зростаючої конкуренції та нестабільного зовнішнього середовища, управління українськими підприємствами стикається з численними викликами. Це підкреслює важливість запровадження інноваційних управлінських інструментів, які дозволяють адаптуватися до змін і знижувати ризики. Одним із таких ефективних інструментів є контролінг, що забезпечує важливу інформаційну підтримку для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. [1].

Контролінг – це спеціальна саморегульована система методів та інструментів, яка спрямована на функціональну підтримку менеджменту підприємства й охоплює інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль і внутрішній консалтинг. Фінансовий контролінг є інструментом, який допомагає підприємствам досягти своїх фінансових цілей, аналізувати відхилення фактичних результатів від прогнозованих, та адаптувати стратегії розвитку відповідно до цілей, встановлених керівництвом.

За особливостями прийняття управлінських рішень фінансовий контролінг можна поділити на операційний та стратегічний, кожен з яких сприяє ефективності діяльності підприємства [2]. Операційний контролінг орієнтований на досягнення короткострокових цілей, що, як правило, є складовою стратегічного планування. Він зосереджується на таких основних фінансових показниках, як доходи, витрати та звіт про рух грошових коштів.

Стратегічний контролінг спрямований на досягнення довгострокових цілей і забезпечення загальної ефективності діяльності. Основні його аспекти охоплюють аналіз ризиків, оцінку сильних і слабких сторін, а також визначення перспективних напрямків розвитку.

Фінансовий контролінг є важливим інструментом для забезпечення фінансової стабільності та ефективного управління підприємством. Основними функціями контролінгу виділяють: сервісну та управлінську. Сервісна функція забезпечує керівників необхідною інформацією для прийняття обґрунтованих рішень, тоді як управлінська включає розробку методологій для ухвалення рішень, координацію процесів і аналіз відхилень від планових показників.

В економічній літературі існує багато інших підходів до визначення функцій фінансового контролінгу, зокрема важливою є діагностика фінансово-економічного стану, яка дозволяє виявляти можливості та загрози для підприємства, і формування фінансової стратегії, що сприяє досягненню довгострокових цілей та підвищенню конкурентоспроможності. Ці функції дозволяють підприємству адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, ефективно розподіляти ресурси й зміцнювати фінансову стійкість..

Фінансовий контролінг також включає координацію діяльності підрозділів підприємства, планування, бюджетний контроль, внутрішній консалтинг та методологічне забезпечення. Важливою складовою є система раннього виявлення ризиків, яка завчасно попереджує про потенційні проблеми, аналізуючи такі індикатори, як загальноекономічні, ринкові, соціальні та політичні фактори, що дозволяє підприємству оперативно реагувати на зміни.

Кожна з функцій контролінгу відіграє ключову роль у підтримці стабільності та забезпеченні довгострокового зростання підприємства, допомагаючи йому адаптуватися до складних ринкових умов і успішно конкурувати. Ефективний фінансовий контролінг стає вирішальним фактором у пристосуванні бізнесу до постійних змін на ринку, а також у мінімізації впливу негативних зовнішніх і внутрішніх факторів. Впровадження та регулярне вдосконалення системи фінансового контролінгу створює основу для

стабільності та сприяє стійкому розвитку підприємства навіть в умовах економічної нестабільності й високого рівня конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Корбутяк А. Г., Шевчук Ю. О. Фінансовий контролінг як складник управління фінансами підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2021. Вип. 39. С. 89–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2021_39_18 (дата звернення: 14.11.2024).

2. Болдуєва О. В., Андрющенко Л. Функції фінансового контролінгу. *Збірник наукових праць студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених «Молода наука-2024»* Запоріжжя: ЗНУ, 2024. Т. 2 С. 217-219. URL: https://sites.znu.edu.ua/stud-sci-soc//2009/tom_2_2024.pdf. (дата звернення: 14.11.2024).

3. Адонін С. В., Калашнікова Ю. М. Фінансовий контролінг у системі управління підприємством. *Ефективна економіка.* 2022. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10040 (дата звернення: 14.11.2024).

УДК 336

Самохвалова Д.І.,

Захарченко А.С.

здобувачки освіти ОПП «Корпоративні фінанси», 2 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Романишин В.О.

к.е.н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

ФУНКЦІЇ ТА ЦІЛІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ

Сучасний бізнес-світ вимагає від підприємств максимальної ефективності та стабільності, особливо в умовах нестабільної економіки та жорсткої

конкуренції. На міжнародному рівні фінансовий контролінг став незамінним у розвинених країнах, де підприємства активно використовують його для оптимізації процесів і підвищення стійкості. В Україні потреба в контролінгу також зростає, особливо з огляду на інтеграцію до міжнародних ринків і бажання підприємств зміцнити свої конкурентні позиції.

Фінансовий контролінг визначають як процес стратегічного управління, що охоплює планування, перевірку та аналіз фінансових результатів підприємства [1, с.11-12].

На нашу думку, основними цілями фінансового контролінгу на підприємстві є забезпечення довгострокової стабільності, інтеграція з процесом стратегічного планування, оптимізація фінансових ресурсів, планування та прогнозування, а також комплексний аналіз фінансової інформації.

Контролінг як елемент управлінської системи сприяє аналізу та оптимізації ключових фінансових процесів, що підтримують стратегічну стійкість бізнесу. Інтеграція фінансового контролінгу в процес стратегічного планування дозволяє ефективніше оцінювати альтернативні сценарії розвитку та здійснювати моніторинг реалізації обраної стратегії. Це забезпечує більш зважене прийняття управлінських рішень з урахуванням довгострокових наслідків.

Погоджуємося, що важливим завданням фінансового контролінгу є визначення та каскадування фінансових цілей в рамках всієї організаційної структури. Це дозволяє узгодити діяльність підрозділів із загальною стратегією, а розробка збалансованої системи ключових показників ефективності – ефективно управляти досягненням цих цілей [2; с.67-87].

Оптимізація фінансових ресурсів передбачає комплексний аналіз витрат, доходів та інвестицій з метою виявлення можливостей для зниження витрат без шкоди для якості продукції чи послуг. Планування та прогнозування фінансових показників, у свою чергу, є основою для стратегічного та оперативного управління підприємство.

Фінансовий контролінг також включає в себе поглиблений аналіз фінансової звітності, розрахунок ключових коефіцієнтів ліквідності,

платоспроможності, рентабельності тощо. Такий всебічний аналіз дозволяє отримати цілісне уявлення про фінансовий стан підприємства і слугує підґрунтям для прийняття зважених управлінських рішень [3; с.40-45].

Невід'ємною функцією фінансового контролінгу є контроль за виконанням бюджету. Це дозволяє своєчасно виявляти відхилення від запланованих показників та вживати коригувальних заходів. Ефективна система бюджетного контролю – запорука фінансової дисципліни в компанії.

Загалом, досягнення основних цілей фінансового контролінгу є ключем до забезпечення довгострокової фінансової стабільності та сталого розвитку бізнесу. На оперативному рівні контролінг сприяє ефективному управлінню поточними фінансовими потоками та оптимізації використання ресурсів. На стратегічному рівні він інтегрується в процеси стратегічного планування та прийняття інвестиційних рішень.

Отже, на нашу думку фінансовий контролінг є важливим елементом сучасного управління підприємством. Завдяки йому, підприємства можуть ефективно оптимізувати свої фінансові ресурси, здійснювати контроль за виконанням бюджету та проводити всебічний аналіз фінансових показників. Ці основні цілі та завдання контролінгу сприяють підвищенню загальної ефективності підприємства та мінімізації фінансових ризиків

Список використаних джерел:

1. Гужавіна І. В., Сьомкіна Т. В., Згурська О. М. Фінансовий контролінг у системі управління торговельним підприємством. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 11-14.
2. Horngren, C. T., Sundem, G. L., & Stratton, W. O. *Introduction to Management Accounting, Global Edition*. 2022. Seventeenth edition. Longman (Pearson Education). United Kingdom. C.67-87. URL: https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9781292412702_A43586153/preview-9781292412702_A43586153.pdf
3. Василенко, В.О., Гур'янова, Л.С. Контролінг у системі управління підприємством. *Економіка та держава*. 2020. №6. С. 40-45.

УДК 658.15:005.915

Сандуляк А.Ю.,
студент 6 курсу,
спец. «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»,
Науковий керівник: Кудик Т.О.
к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО БІЗНЕСУ

Нинішні умови ринку, такі, як політично-економічна нестабільність, збільшення конкуренції, зростання вартості виробництва вимагають від власників та менеджерів компаній рішучих дій та впровадження ефективних систем управління. Таким інструментом є фінансовий контролінг – комплексна систему, яка поєднує пошук, збір та систематизацію необхідної інформації про діяльність підприємства, фінансовий аналіз, контроль та порівняння фактичних результатів з плановими з метою управління, запобігання можливих ризиків та прийняття якісних управлінських рішень.

Метод управління фінансами на основі фінансового контролінгу є перспективним інструментом діагностики компанії. Його функціями є: розробка фінансової стратегії компанії, планування та бюджетування, контроль та аналіз, ревізія та впровадження коригуючих заходів.

Дані функції дозволяють досягати мету: максимізація фінансових результатів, забезпечення фінансової стійкості та ефективності досягнення цілей підприємства [1, с. 272].

За цільовим спрямуванням фінансовий контролінг поділяється на оперативний та стратегічний. Оперативний контролінг орієнтований на

досягнення цілей у короткостроковій перспективі, зосереджуючи увагу на ефективності використанні ресурсів при поточному стані. Стратегічний фінансовий контролінг пов’язаний з досягненням довгострокових цілей, забезпечуючи при цьому загальну результативність діяльності підприємства.

Для деталізації сутності фінансового контролінгу, зобразимо основні задачі в табл. 1.

Таблиця 1 – Основні задачі оперативного та стратегічного фінансового контролінгу підприємства

Оперативний контролінг	**Стратегічний контролінг**
Розробка планування, визначення й досягнення короткострокових цілей підприємства	Розробка фінансової стратегії, визначення й досягнення глобальних цілей підприємства
Здійснення оперативного управління підприємством	Визначення методології та організації фінансової діяльності
Забезпечення координації планових задач	Забезпечення інформаційної системи фінансового контролінгу
Забезпечення ефективності використання ресурсів	Впровадження дієвої системи раннього попередження та реагування
Управління грошовими потоками та контроль за поточним фінансовим станом	Довгострокове управління вартістю підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [2, с. 235]

Дані, представлені в табл. 1, показують, що оперативний контролінг зосереджений на поточних завданнях, які відображаються у високих показниках обсягів реалізації, рентабельності, грошових потоків тощо. А стратегічний фінансовий контролінг орієнтований на глобальність, аналіз можливостей і ризиків та стале забезпечення. Ці види тісно пов’язані та являють собою збірну систему управління, необхідну для результативних досягнень підприємства.

Фінансовий контролінг займає велику роль у бізнесі. Кладницька Т., Артімонова І., Кеменяш І., Свиноус Н. бачать необхідність цієї системи в забезпеченні стабільності підприємства, виявляючи внутрішні резерви та оперативно впроваджуючи інновації, а також у забезпеченні конкурентоспроможності суб'єктів фінансового ринку [3, с.19] .

Чередніченко М.Г. вважає, що фінансовий контролінг дає змогу підвищити рівень прибутковості, фінансової стійкості, збільшити ефективність

використання ресурсів, поліпшити якість прийняття управлінських рішень, визначити причини фінансових проблем і сприяти їх усуненню [4, с. 35-36].

Корбутяк А.Г. та Шевчук Ю.О. описують важливість фінансового контролінгу через змогу оперативно реагувати та змінювати у разі необхідності процес господарювання для збереження або нарощування темпів виробництва і реалізації продукції та забезпечення стійкої ринкової позиції [5, с. 92] .

Як зрозуміло, вплив фінансового контролінгу відрізняється різнобічністю і змістовністю. Проте проаналізувавши явище фінансового контролінгу, можна дійти висновку, що його роль полягає в забезпеченні фінансової стабільності, підвищенню конкурентоспроможності та максимізації фінансових результатів.

Саме дана система дозволяє бізнесу бути ефективним та розвиватися. Таке підприємство працює на основі конкретно визначеної стратегії. Воно регулює доходи й витрати, підтримуючи рівень маржинальності на оптимальному рівні. Контролює дебіторську, кредиторську заборгованості, виявляючи потенційні загрози. Формулює та забезпечує необхідний рівень капіталу й грошових потоків. Фінансовий контролінг також дозволяє компанії задіяти інновації, перед цим ретельно проаналізувавши внутрішнє та зовнішнє становище.

Список використаних джерел:

1. Партин Г.О., Гирик Г.Т. Завдання та функції фінансового контролінгу на підприємстві. *Науковий вісник НЛТУ України.* – 2013. Вип. 23.8. С. 272 – 277.

2. Демченко І.В. Забезпечення фінансової безпеки в контексті передумови інноваційного розвитку промислового підприємства. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки).* – 2016. № 3. С. 232–239.

3. Кладницька Тетяна, Артімонова Ірина, Кеменяш Ірина, Свиноус Надія. Роль фінансового контролінгу в функціонуванні суб'єктів фінансового ринку. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації.* – 2023. Випуск 3-4. С. 18-26.

4. М.Г. Чередніченко. Роль контролінгу в управлінні фінансами підприємства. *Академічний огляд.* – 2017. № 2 (47). С. 32–36.

5. Корбутяк А.Г., Шевчук Ю.О. Фінансовий контролінг як складник управління фінансами підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* – 2021. Випуск 39. С. 89-94.

УДК 336.64:658.5

Свечіхіна І.І.

студентка 4 курсу

факультету фінансів та банківської справи

Науковий керівник: Лапіна І. С.

к. е. н., доцент кафедри

фінансового менеджменту та фондового ринку

Одеський національний економічний університет

РОЛЬ КОНТРОЛІНГУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ КОМПАНІЇ

Першочерговим завданням бізнесу є забезпечення сталого економічного розвитку суб'єкта господарювання. Без впровадження інноваційних технологій, що сприяють підвищенню ефективності та гнучкості бізнесу, неможливо досягнень поставлених завдань [1]. Основна мета контролінгу полягає у визначенні ознак небезпеки в управлінні компанії до того, як вони розвинуться, стануть відчутними та видимими.

Контролінг – це комплексна система управління, спрямована на підтримку процесів планування, контролю та координації діяльності підприємства, щоб забезпечити досягнення його стратегічних і оперативних цілей. Контролінг виконує сервісну функцію в управлінні, надаючи керівництву актуальну інформацію для прийняття обґрунтованих рішень. Основними завданнями контролінгу є аналіз показників діяльності, координація бюджетів, управління

витратами і фінансовими ризиками, а також організація моніторингу досягнення фінансових і виробничих цілей.

Фінансовий контролінг допомагає організації оптимізувати фінансові процеси, забезпечити фінансову стійкість та знизити ризики [2]. У стратегічному управлінні підприємством він є складовою аналізу фінансових даних, прогнозуванням, плануванням та контролем за виконанням заявлених фінансових цілей організації.

З огляду на європейський досвід впровадження контролінгу на підприємствах можна виділити основні етапи при впровадженні в управління бізнесом:

– первинна оцінка стану фінансових показників, яка дозволяє отримати інформацію про поточний фінансовий стан організації. Вона є критичною для виявлення слабких місць у фінансових потоках, структурі витрат та доходів, а також для визначення початкових цілей та пріоритетів контролінгу. Оцінка фінансових показників дозволяє побудувати стратегію та систематизувати процеси, забезпечуючи базу для подальшого моніторингу та управління;

– планування, що включає розробку стратегічних рішень на конкретний період часу щодо проведення ефективних дій для залучення капіталу в результаті чого буде досягнуто поставлені цілі;

– контроль та аналіз (важливим етапом є ведення постійного моніторингу та здійснення оцінки фінансових показників для негайного реагування на дані, що постійно змінюються);

– координування ризиками, адже контролінг має забезпечувати результативне управління ризиками за умов нестабільної економіки держави;

– цифрова платформа контролю (завдяки використанню нових інформаційних технологій, аналітичних програмних засобів, залучення штучного інтелекту та автоматизації процесів, компанії можуть отримати швидкий доступ до необхідної інформації, здійснювати точні аналізи та приймати обґрунтовані управлінські рішення).

Застосування ефективної моделі управління підприємством із залученням інноваційних цифрових платформ забезпечують компаніям доступ до різноманітних інструментів управління фінансами, таких як платіжні системи, онлайн-банкінги тощо [3]. Впровадження автоматизації фінансових операцій сприяє ефективному та зручному управлінню фінансами. Такі кроки як розробка мобільного програмного забезпечення розкриває доступ до можливості застосування фінансової інформації у будь-яку мить та дозволяє відстежувати фінансові показники, здійснювати розрахунки, контролювати бюджети та інші аспекти фінансового управління. Дані технології разом із засобами аналізу даних дозволяють компаніям не лише ефективно керувати фінансами, а й швидко реагувати на зміни у внутрішній та зовнішній середовищі, що є ключовим для успішного управління фінансами компанії.

В умовах глобальної економіки та цифровізації бізнесу роль фінансового контролінгу стає ще більш значущою, зокрема, з огляду на те, що він забезпечує прозорість фінансових процесів, допомагає знижувати ризики та підвищувати конкурентоспроможність підприємств.

Отже, впровадження контролінгу на підприємстві відіграє провідну роль у забезпеченні ефективного управління фінансами компанії, адже він допомагає узгоджувати стратегічні цілі з операційною діяльністю, оптимізувати витрати, знижувати ризики та підвищувати загальну фінансову стійкість підприємства. Завдяки інтеграції контролінгу в управлінські процеси, компанії можуть своєчасно реагувати на зміни ринкових умов, підтримуючи стабільність і конкурентоспроможність.

Перспективами подальших досліджень є вдосконалення методів контролінгу для більш чіткого прогнозування фінансових показників, розробка методів аналізу ризиків в умовах ринкової нестабільності, а також дослідження впливу інноваційних цифрових технологій на ефективність управління фінансами.

Список використаних джерел:

1. Савчук В.П. Фінансовий контролінг: концепції та методологія. К.: Центр учбової літератури, 2019, 256 с.
2. Герасименко С.В. Сучасні інструменти фінансового управління та контролінг. Львів: Світ, 2021, 312 с.
3. Череп А.В. Інновації в управлінні фінансами за допомогою штучного інтелекту. Полтава: УкрДГРІ, 2021, 112 с.

УДК 657.471.2:658.15

Селезньова Д.О.,
здобувач вищої освіти
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Нагорний Є.О.,
ст. викладач кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ

В Україні управлінський облік не регулюється державними нормативними документами. Кожне підприємство може здійснювати його відповідно до самостійно розроблених систем і форм відповідно до аспектів діяльності. Термін «управлінський облік» використовується не у всіх країнах світу, а переважно в англомовних. Наприклад, у Німеччині функції управлінського обліку контролюються, у Франції - аналітичний облік. Зростаюча роль управлінського обліку в сучасних умовах призвела до його інтеграції з іншими управлінськими функціями, а саме управлінським обліком. З 2000 року в США, а згодом і в Україні управління витратами розвивається як самостійна дисципліна. Управління витратами є необхідним елементом діяльності підприємства будь-

якої форми власності [1, с.5]. І хоча сьогодні управління витратами, як єдиний цілісний процес, що визначає політику підприємства, в Україні практично не існує, для підприємства дуже важливо мати такий підрозділ в системі управління. Для прийняття оперативних та ефективних рішень керівникам необхідна повна, детальна та достовірна інформація про фінансово-господарську діяльність підприємства, яку може надати відділ управління витратами. Тому актуальною залишається проблема необхідності стратегічного управління витратами з метою забезпечення ефективності підприємницької діяльності в ринковій економіці. Управління витратами потребує вдосконалення з метою підвищення ефективності управління. Вирішення цієї проблеми значно підвищить конкурентоспроможність підприємства.

Мета кожного підприємства - отримати прибуток. При цьому кожне підприємство намагається скоротити витрати, але залишити належну якість товарів або послуг, щоб залишатися конкурентоспроможним на ринку.

Чітка класифікація витрат є важливою передумовою правильної організації обліку та управління ними. Залежно від мети класифікацію можна проводити за різними характеристиками. Певні витрати можуть бути важливими для одного типу управлінського рішення і не враховуватися для інших.

Управління витратами - це система цілеспрямованого впливу на склад, структура та поведінка витрат та їх факторів на всіх етапах формування та розподілу витрат, на основі використання об'єктивних економічних законів і функцій управління, з метою підвищення ефективності роботи підприємства на основі оптимізації рівня витрат, забезпечення його конкурентоспроможності на ринку та досягнення стратегічної мети та поточних цілей його розвитку. [1] Основним завданням управління витратами є пошук найбільш ефективного способу використання наявних ресурсів, а саме оптимізації витрат.

Процес оптимізації діяльності підприємства - це способи пошуку найбільш ефективних методів управління, при яких підприємство отримає максимальний ефект при мінімальних витратах. [2]

Оптимізація витрат - це безперервний процес планування, обліку, аналізу, контролю витрат і прийняття рішень щодо подальшої економічної політики підприємства з використанням інструментів мотивації співробітників на всіх рівнях сформованої організаційної структури. де планування здійснюється з метою визначення необхідного рівня витрат для забезпечення ефективної роботи підприємства, а також розрахунку прибутку, який буде отриманий на певному рівні і структурі витрат; бухгалтерський облік - передбачає спостереження, виявлення вимірювань та реєстрацію фактів споживання ресурсів у процесі господарської діяльності підприємства; проводиться аналіз з метою визначення ступеня раціональності витрат і оцінки впливу відповідних факторів на їх рівень; організація та контроль - полягає у визначенні місць формування центрів витрат та відповідальності з метою відстеження причин перевитрат або заощаджень та виявлення відповідальних за це осіб; рішення у сфері витрат приймаються з метою обґрунтування доцільності виробництва окремих видів продукції, вибору обладнання та технології, формування асортименту продукції

Виходячи з особливостей кожного підприємства і його діяльності, управлінці можуть застосовувати наступні напрямки оптимізації витрат

Перш за все, це коригування самої системи управління витратами: зменшення ланки управлінського апарату та організація детального обліку витрат. У механізмі управління витратами економічні принципи реалізуються через організаційну систему. Організація є найважливішим елементом ефективного управління витратами. Вона встановлює, як компанія управляє витратами, тобто хто це робить, в які терміни, використовуючи яку інформацію і документи, якими способами. Ви визначаєте центри витрат, норми витрат та центри відповідальності за їх відповідність. Розробляється ієрархічна система лінійних і функціональних зв'язків керівників і фахівців, що займаються управлінням витратами, яка повинна бути сумісна з організаційно-виробничою структурою підприємства. [2] Організація та деталізація витрат дозволить фахівцям чітко визначити, де саме можна зменшити витрати, і де відбувається зайва перевитрата.

Не менш важливим методом оптимізації витрат на підприємстві є аналіз XYZ, який є технологічним обґрунтуванням управлінських рішень для оптимізації абсолютної вартості витрат підприємства шляхом виявлення та визначення резервів для їх скорочення, а також визначення методів мобілізації таких резервів [3]. Найбільша увага зосереджена на визначенні резервів зниження витрат для групи X-витрат. Ця група забезпечує максимальний ефект від реалізованого методу оптимізації витрат. Група Z-витрат характеризується незначною ефективністю, навіть при масштабному зниженні витрат, які входять в цю групу. Аналіз XYZ часто проводиться паралельно з ABC-аналізом, що дозволяє більш конкретно визначити групи витрат, на які необхідно сконцентрувати увагу.

Зниження витрат, а саме їх оптимізація є основним засобом максимізації прибутку і забезпечення конкурентоспроможності. Для досягнення конкурентної переваги в ринкових умовах необхідно застосування наступні оптимізаційні заходи: пошук шляхів зниження собівартості продукції; реалізація підприємством ресурсозберігаючих технологій; усунення невиробничих витрат; усунення дефіциту продукції; удосконалення технологічних і фінансових дисциплін; вища продуктивність. Використання певних методів оптимізації витрат необхідних в залежності від поставлених підприємством цілей. Реалізація двох або більше методів дозволяють поліпшити результати оптимізації витрат, що позитивно позначиться на економіці діяльність підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гусарова Л.В. Управління витратами: загальні поняття про витрати і управління ними. Калькулювання витрат : конспект лекцій / Л.В. Гусарова. – К.: КНУБА, 2006. – 44 с.
2. Косинська О. В. Оптимізація витрат як засіб підвищення прибутковості підприємств [Електронний ресурс] / О. В. Косинська // Формування ринкових відносин в Україні. — 2011. — № 7(122). — с. 106-110. — Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/frvu_2011_7_25.pdf

3. Лисаченко О., Чабененко І. Оптимізація обсягу виробництва металургійного підприємства з метою зменшення суми змішаних витрат / О. Лисаченко, І. Чабаненко// Економіка. – 2011- №6(113) – С.36-40.

УДК 336

Сорокан В.М.

здобувачка 21 групи ФФБС,

Одеський національний економічний університет

Науковий керівник: Пінті А.В.

викладач

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Дуже часто низький рівень розвитку менеджменту стає причиною кризової ситуації на підприємстві, оскільки незрілі та неправильні дії керівництва можуть призвести до банкрутства.

Фінансовий контролінг - це і є саме той інструмент, який дозволяє спрогнозувати всі можливі несприятливі економічні умови і уникнути їх. Фінансовий контролінг є дуже важливим елементом фінансового менеджменту, який в собі об'єднує процеси планування, моніторингу, аналізу та управління фінансовими ресурсами самого підприємства. Його метою є досягнення фінансової стабільності, ліквідності та прибутковості бізнесу.

На сьогодні фінансовий контролінг на підприємстві є інструментом, який забезпечує керівництво та акціонерів необхідною інформацією для прийняття управлінських рішень. Використання фінансової інформації відбувається через інтеграцію процесів її збору, обробки, підготовки, аналізу та інтерпретації. Основною метою впровадження фінансового контролінгу в діяльність суб’єктів господарювання є розробка стратегічних напрямів і визначення пріоритетів розвитку, а також контроль та аналіз поточної діяльності[1].

Система фінансового контролінгу сприяє створенню оперативних і довгострокових планів, прогнозів, кошторисів і бюджетів, а також дозволяє глибоко аналізувати причини відхилень фактичних результатів від запланованих. З основних цілей фінансового контролінгу я б виділила : забезпечення найоптимальнішого рівня ліквідності, підтримку платоспроможності у довгострокових періодах і звичайно, забезпечення рентабельності. Загалом функцію фінансового контролінгу на підприємстві можуть здійснювати як спеціально організовані групи, так і будь-яка особа зі сфери фінансового відділу, яка отримала такі вказівки. Виділяється один з найдієвіших методів здійснення цієї функції - SWOT-аналіз, в якому прописують усі сильні та слабкі сторони, а також можливості і загрози компанії. За його допомогою можна визначити які пріоритетні напрями розвитку підприємства в умовах фінансової кризи або економічного спаду, і також можна проаналізувати проблеми фінансових, інвестиційних або операційних діяльності підприємства[2].

Звичайно в сьогоднішніх умовах існує велика проблема щодо неефективності системи контролінгу, яка показує нездатність за допомогою існуючих інструментів контролінгу впоратися з наданими завданнями. Тому можна виділити декілька способів вдосконалення цієї системи на підприємствах:

- зменшення часу надання інформації і ухвалення рішень(зменшення часу, необхідного для надходження даних та ухвалення рішень, сприятиме швидшій реакції на зміни ринкової ситуації, виявленню ризиків та коригуванню стратегії);
- відкритість (прозорість) та надання точних даних (відкритість інформації дозволяє всім зацікавленим сторонам бачити реальну картину фінансового стану підприємства, що підвищує довіру до системи контролінгу та спрощує ухвалення обґрунтованих рішень);
- стратегічне планування (важливо інтегрувати стратегічне планування у процес контролінгу, розробляючи довгострокові плани розвитку);
- чітка організація щодо служби контролінгу(важливо чітко визначити завдання, повноваження та відповідальність служби контролінгу, сформувати

структуру, яка дозволить оперативно взаємодіяти з іншими відділами підприємства, а також встановити відповідальні за реалізацію рішень) [3].

Отже, контролінг є ключовим елементом у загальній системі управління підприємством, виконуючи функцію ефективного управлінського інструмента. Він функціонує як окрема система, яка з економічної точки зору представляє собою динамічний процес трансформації існуючих методів аналізу, обліку, планування, бюджетування та контролю в єдину систему збору й обробки інформації. Ця система сприяє прийняттю управлінських рішень, спрямованих на досягнення цілей підприємства.

Варто зазначити, що розглянуті особливості впровадження фінансового контролінгу можуть бути доповнені й адаптовані у програмах, розроблених для інших вітчизняних підприємств, що становить актуальний напрямок для подальших наукових досліджень. Для забезпечення ефективності фінансового контролінгу необхідно постійно відстежувати його якість, а також вдосконалювати інструменти та методи його реалізації.

Список використаних джерел:

1. Демченко І. В. Забезпечення фінансової безпеки в контексті передумови інноваційного розвитку промислового підприємства / І. В. Демченко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - 2016. - № 3. - С. 232-239. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2016_3_32.

2. Коковіхіна О.О. Фінансове моделювання як метод фінансового контролінгу на підприємствах залізничного транспорту [Електронний ресурс] / О.О. Коковіхіна. – Режим доступу: https://cyberleninka.ru/article/n/15229339

3. Череп А.В. SWOT-аналіз діяльності малого підприємництва у період економічної кризи / А.В. Череп, І.Ю. Нагаєць. –URL : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_25/cherep.htm

УДК 336.64

Стащук Д. М.

к.е.н. доцент кафедри корпоративних фінансів та контролінгу

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

Ващенко К. Р.

здобувачка вищої освіти магістерського рівня

Освітня програма Фінансовий менеджмент та контролінг

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

КОНТРОЛІНГ ЯК ВАЖЛИВА КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ БАНКОМ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ПРАКТИКИ

Успішне функціонування банків залежить від ефективного управління їх фінансовою діяльністю, яке має забезпечити збалансування обсягів надходження та використання грошових коштів та їх синхронізації в часі як основи для підтримки довгострокової фінансової стійкості. Вітчизняні банки створили окремі технологічні елементи ризик-менеджменту при управлінні грошовими потоками, але на сьогодні виникає потреба у формуванні системи, яка б гармонійно поєднувала у процесі управління ризиками, з якими пов’язаний рух грошових потоків, їх планування, регулювання, контроль, банківську політику та стратегію тощо. Так, Н. С. Сергєєва наголошує, що такою системою є фінансовий контролінг, який «дозволяє інтегрувати на системній основі всі ключові аспекти управління грошовими потоками на базі чинної організаційної структури та інформаційного забезпечення та яка ефективно впливає на управління операційним ризиком в банках» [1, с. 76].

Дійсно, в сучасних умовах глобалізації та динамічних змін на фінансових ринках управління банківськими установами вимагає нових підходів та інструментів. Контролінг, як важлива концепція управління, набуває все більшої популярності у банківській практиці, оскільки забезпечує інтеграцію

стратегічного планування, моніторингу та оцінки ефективності діяльності. Можемо стверджувати, що він дозволяє не лише здійснювати контроль за виконанням фінансових та операційних планів, а й своєчасно виявляти ризики, оптимізувати процеси та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Так, Н. Л. Правдюк, М. Г. Гудз та М. Г. Ільєв доречно відзначають, що «метою контролінгу є орієнтація управлінського процесу на максимізацію прибутку та вартості капіталу власників за умови мінімізації ризику і збереження ліквідності та платоспроможності підприємства. У свою чергу, завданнями контролінгу виступають наступні аспекти, зокрема: забезпечення реалізації фінансових завдань, встановлених системою планових фінансових показників і нормативів; вимірювання рівня відхилення фактичних результатів фінансової діяльності від передбачених; розроблення оперативних управлінських рішень щодо нормалізації фінансової діяльності підприємства відповідно до передбачених завдань і показників; коригування, за потреби, певних завдань і показників фінансового розвитку у зв’язку із зміною зовнішнього фінансового середовища, кон’юнктури фінансового ринку і внутрішніх умов здійснення господарських операцій» [2, с. 321].

Можемо сформувати визначення, що контролінг являє собою комплексний управлінський процес, який включає планування, моніторинг, аналіз та оцінку фінансової та операційної діяльності організації з метою забезпечення її ефективності, стійкості та досягнення стратегічних цілей. Він об’єднує інформаційні, аналітичні та управлінські функції, що дозволяють своєчасно виявляти ризики, оптимізувати процеси і приймати обґрунтовані управлінські рішення. Беззаперечно, що в контексті банківської діяльності контролінг відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності та адаптації до динамічних змін ринкового середовища.

Варто звернути увагу на те, що впровадження системи контролінгу банківської діяльності має кілька основних етапів:

1) методологічний етап, який передбачає уточнення моделі банківського контролю;

2) методичний етап, що характеризується вибором методів впровадження системи фінансового контролю в банку, необхідних для прийняття певних управлінських рішень;

3) технічний етап, що включає визначення кількості осіб та розподіл обов'язків серед кваліфікованого персоналу, який працюватиме з управлінською базою [3, с. 49].

Так, використання такого алгоритму дозволяє послідовно формувати базу для ефективного функціонування такої системи. При цьому А. С. Марина, Г. Б. Мирошниченко, Л. Л. Катранжи, що у ході контролінгу доцільно дотримуватися ряду основних принципів, до яких відносяться: принцип доступності інформаційної бази; принцип узагальнення за рівнями; принцип моніторингу та контролю; принцип відповідності. Запропонований підхід до оцінки ефективності формування системи фінансового контролю банківської діяльності враховує оцінку ефективності роботи служби фінансового контролю, яка базується на оцінці поточної діяльності працівників служби, а також їхньому професійному розвитку. Побудована матриця для оцінки ефективності формування системи фінансового контролю банківської діяльності забезпечує актуальну оцінку ефективності та стає основою для розробки рекомендацій щодо її вдосконалення [3, с. 50].

Підсумовуючи, відзначимо, що контролінг виступає важливою концепцією управління банком у сучасних умовах, адже він забезпечує системний підхід до планування, моніторингу та аналізу діяльності фінансових установ. У зв'язку зі швидкими змінами в економічному середовищі та зростанням конкуренції, ефективний контролінг дозволяє банкам адаптуватися до нових викликів, управляти ризиками та оптимізувати свої ресурси. Зокрема, на нашу думку, використання сучасних інформаційних технологій і аналітичних методів у контролінгу підвищує точність і швидкість прийняття управлінських рішень.

Таким чином, впровадження контролінгу в банківську практику не лише сприяє підвищенню ефективності операцій, але й зміцнює фінансову стабільність установ, що є критично важливим для розвитку всієї фінансової

системи країни. У перспективі, подальше удосконалення контролінгових процесів та інтеграція нових підходів допоможуть банкам зберігати конкурентоспроможність і успішно відповідати на виклики, що постають перед ними.

Список використаних джерел:

1. Сергєєва О.С. Фінансовий контролинг в управлінні операційним ризиком в банках. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*, №11-12 (288-289). 2021. С. 75-81.

2. Правдюк Н.Л., Гудз М.Г., Ільєв М.Г. Фінансовий контролінг як важлива складова системи управління. *Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи*. 2024. С. 321-322.

3. Maryna A. S., Myroshnychenko G.B., Katranzhy L.L. Assessment of the efficiency of the bank’s financial controling system. Київ, 2023. С. 46-51.

УДК 336.02

Стукало А.О.,

Артюх О.В.

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

Одеський національний економічний університет

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Фінансовий контроль є невід'ємною складовою будь-якої економіки, особливо в умовах глобалізації та постійних змін. В Україні, яка переживає період трансформації та реформ, цей інструмент набуває особливої актуальності.

Серед основних тенденцій розвитку фінансового контролю в Україні можна виділити:

1. Існуюча система інформаційного забезпечення державного фінансового контролю в Україні потребує термінового оновлення. Створення єдиної інформаційної системи, об'єднаної в єдину мережу, дозволить оптимізувати робочі процеси, підвищити якість аналізу фінансової інформації та знизити витрати.

2. В умовах цифровізації імітаційний та алгоритмічний контроль допомагають забезпечити надійність та ефективність інформаційних систем обліку. Збільшити ефективність цифрової трансформації також допоможе впровадження електронного документообігу, платформ для звітності та аналітики великих даних.

3. В контексті європейської інтеграції, Україна потребує реформи системи фінансового контролю. Створення єдиного органу, який би відповідав за координацію та методологічне забезпечення внутрішнього фінансового контролю, є важливим кроком для приведення української системи у відповідність до європейських стандартів.

4. У 1977 році міжнародна спільнота аудиторів (INTOSAI,) що була створена у 1953 р. та налічує вже 194 країни, запровадила високі стандарти державного фінансового контролю. [3] Україна, на жаль, досі не досягла цього рівня. Україна досі не має комплексного законодавства, яке б систематизувало всі аспекти державного фінансового контролю.[1]

5. Сучасний контроль переходить на новий рівень: від реактивного до проактивного. Замість пошуку помилок після їх вчинення, фокус зміщується на попередження потенційних проблем. Це досягається шляхом детального аналізу ризиків, постійного моніторингу та використання математичних моделей.

6. Важливу роль у підвищенні ефективності фінансового контролю в Україні грає залучення громадськості, а саме створення механізмів громадського контролю: громадських рад, електронних петицій та звернення, публікація проектів бюджетів, звітів про виконання та пояснень до прийнятих рішень.

7. Для вирішення проблеми дублювання контрольно-ревізійних дій між органами, на які покладено здійснення контрольних функцій, доцільно

оптимізувати розподіл обов’язків між фінансовими органами, впровадити сучасні норми управління фінансами та встановити точні правила контролю.[4]

Реалізація наведених вище тенденцій та перспектив дозволить підвищити ефективність використання бюджетних коштів, зменшити корупцію та забезпечити довіру до державних інститутів.

В умовах воєнного стану фінансовий контроль в Україні зазнає значних змін. Відбувається централізація контрольних функцій на державному рівні, що диктується необхідністю швидкої координації дій, а також спостерігається активне використання цифрових інструментів та спрямування значної частини бюджетних коштів на оборонні потреби. Одночасно з цим, спостерігається тенденція до спрощення процедур фінансового контролю та активне залучення міжнародної допомоги. [2]

З огляду на зазначені вище передумови реформування державного фінансового контролю, вирішення його проблем доцільно здійснювати в таких напрямах:

- уніфікувати законодавче поле;
- забезпечити належне фінансування та оснащення контрольних служб;
- підвищити кваліфікацію контролерів та розширити їхні повноваження;
- посилити персональну відповідальність посадових осіб;
- впровадити міжнародні стандарти фінансової звітності;
- створити ефективну систему моніторингу фінансової діяльності підприємств;
- активізувати діалог між владою та громадськістю;
- гарантувати свободу та несподіваність контрольних перевірок.[5]

Загалом, перспективи розвитку фінансового контролю в Україні є позитивними. Активне впровадження цифрових технологій, європейська інтеграція та посилення громадського контролю створюють сприятливі умови для реформування системи навіть в умовах війни. Однак, для досягнення успіху необхідно вирішити ряд проблем, пов’язаних з роздробленістю системи, недостатнім законодавчим забезпеченням та низькою кваліфікацією кадрів.

Список використаних джерел:

1. Дишкант О. Державний фінансовий контроль в Україні: стан та перспективи розвитку. *Світ фінансів.* 2010. № 4. С. 98-105.
2. Коцюрба О.Ю., Могилей А.О. Державний фінансовий контроль в Україні: проблеми та шляхи реформування. *Наукові записки*. 2012. вип.12, № 2. С. 264-268.
3. Романченко Ю. О. Стан та перспективи розвитку державного фінансового контролю у світлі євроінтеграційних змін: довідник. Полтава, 2015. 1 с.
4. Романів Є.М., Гончарук С.М., Приймак С.В., Даниляк Л.Я. Розвиток державного фінансового контролю в Україні : монографія. Львів : ЛДФА, 2015. 135 с.
5. Шевченко Н.І., Куліченко В.О. Державний фінансовий контроль в Україні: сучасний стан, проблематика, напрямки реформування. *Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток».* 2012. № 1. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?op=1&z=380 (дата звернення: 28.10.2024).

УДК 368:[005.92:336](043.2)

Тутов В. О.

аспірант кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку,

Одеський національний економічний університет,

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Основним інструментом управління будь-яким підприємством, фінансовим станом підприємства і платоспроможністю підприємства виступає фінансовий контролінг. Страхові компанії, як і будь-які підприємства, що функціонують у несприятливих реаліях, потребують особливої реорганізації економічних

процесів та побудови ефективної системи фінансового менеджменту з метою забезпечення можливості впливу на динаміку розвитку підприємства.

Фінансовий контролінг виступає складним, синтезованим поняттям, що включає багато різноманітних інтерпретацій. Саме слово “контролінг” має англомовне коріння та означає процес здійснення контролю (нагляду). Контролінг є синтезом планування, обліку, контролю, економічного аналізу та організації інформаційних потоків, здійснює інформаційне забезпечення прийняття рішень на всіх рівнях управлінської ієрархії [1, с. 70].

На сучасному етапі відбувається процес опанування нових сфер застосування фінансового контролінгу, зміцнюються взаємозв’язки контролінгу з інформаційним менеджментом, фінансовою звітністю, з бухгалтерським обліком в цілому. Покращення результатів діяльності підприємства, що впровадило контролінг, залежить також від уміння налагодити взаємодію з зовнішніми контрагентами підприємства та його управлінським персоналом (менеджментом). Також, що є логічним, контролінг стає інструментом не тільки покращення результатів діяльності підприємства, але і залучення додаткових джерел фінансування.

Фінансовий контролінг є ефективним, тому що дозволяє встановити контроль за досягненням як стратегічних, так і тактичних цілей діяльності фірми. Він створює таку систему управління, яка дозволила б відслідковувати рух підприємства до наміченої стратегічної мети свого розвитку Для цього фіксуються якісні запобігання кризових ситуацій і кількісні (обсяг і структура обороту, структура і величина витрат, відношення прибутку до капіталу, обсяг програми інвестицій і фінансування, обсяг позикових коштів, платоспроможність, конкурентоспроможність товарів і послуг, чисельність персоналу, число партнерів, цілі підприємства). Координуючи, інтегруючи і направляючи діяльність всієї системи управління підприємством на досягнення поставлених цілей фінансовий контролінг є механізмом саморегулювання на підприємстві [2].

Щодо методів фінансування проєктів, до них доцільно віднести самофінансування, акціонування та інші форми часткового фінансування, кредитне фінансування, лізинг, бюджетне фінансування, змішане фінансування та проектне фінансування [3, с. 140-142]..

При традиційному банківському кредитуванні значна увага приділяється основним фінансово-економічним показникам діяльності позичальника, на противагу цьому, за проєктного фінансування вирішальне значення віддається аналізу власно проєкту [4, с. 68]. Всі вказані особливості фінансового контролінгу у повному обсязі можна віднести й до страхового бізнесу.

Упродовж діяльності страхової компанії, виникає об'єктивна необхідність у підвищенні ефективності страхової діяльності на основі її інноваційного розвитку, що враховує особливості локального (національного, регіонального) страхового ринку і дозволяє підвищити якість організації страхового бізнесу, оптимально використовувати інструменти менеджменту, джерела інвестування та раціонально взаємодіяти із зовнішніми організаціями для реалізації інноваційних проєктів у сфері страхування.

Страхування належить до групи найбільш рентабельних та найбільш динамічних галузей національної економіки, а страховий ринок є важливим сегментом фінансового ринку, що впливає на всі соціально-економічні процеси в державі. Підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних страхових продуктів – основа введення страхового ринку України у процес глобалізації страхових відносин [5, с. 58, 62].

Таким чином, фінансовий контролінг є системою сервісу для менеджменту у страхуванні, що використовує керівний склад суб'єкта господарювання під час розроблення планів його діяльності й отримує із системи контролінгу інформацію, яка використовується під час ухвалення рішень. Ці рішення набувають конструктивну форму стратегічних та поточних планів. Система внутрішнього (фінансового) контролінгу страхової організації відрізняється від аналогів на інших підприємствах через специфіку формування елементів потенціалу компанії. Упровадження збалансованої системи контролінгу в

страховій компанії дозволить досягти більш ефективного управління нею, що збільшить конкурентоспроможність на ринку.

Список використаних джерел:

1. Шешукова Т., Гуляїва Е. Теорія и практика контролінгу. Київ: ІНФРА-К, 2008. 176 с.
2. Лапіна І. С. Місце фінансового контролінгу в системі фінансового менеджменту промислових підприємств. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць*. (ISSN 2313-4569). Одеса: Одеський національний економічний університет. 2016. № 2 (61). С. 194–202.
3. Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції: проблеми та перспективи : колективна монографія / за ред. В. Г. Баранової, О. М. Гончаренко. Харків : «Діса плюс», 2019. 370 с.
4. Домбровська С. О. Актуальні проблеми банківського кредитування для підприємств України. *Європейський журнал економіки та менеджменту*. 2018. Т.4. Вип. 1. С. 65-71.
5. Вовчак О. Страхова справа: підручник. Київ: Пульсари, 2009. С. 58–62.

УДК 336.6

Фербей Г. М.

здобувачка магістерського рівня вищої освіти

освітня програма «Фінансовий менеджмент і контролінг»

Науковий керівник: Бабяк Н. Д.

к.е.н, професор,

професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Фінансовий контролінг є важливим інструментом для забезпечення стабільності та ефективності підприємств, особливо в умовах кризи, спричиненої воєнними подіями в Україні. Зміни економічного середовища та загроза

стабільності змушують підприємства адаптувати свої методи управління фінансами, фокусуючись на довгострокових стратегіях виживання та розвитку. Фінансовий контролінг стає необхідним для збереження гнучкості в управлінні, моніторингу ризиків і швидкого реагування на несподівані зміни в ринковій ситуації. У цьому контексті перспективи розвитку фінансового контролінгу в Україні потребують більш комплексного підходу до контролю за фінансовими потоками, оцінки витрат та управління ризиками.

Поточна криза змушує підприємства звертати особливу увагу на методи оптимізації витрат, оскільки воєнний час супроводжується підвищеною непередбачуваністю доходів та збільшенням витрат на забезпечення безпеки і стійкості операцій. Ефективний фінансовий контролінг допомагає компаніям уникнути надмірних витрат та сконцентрувати ресурси на найбільш важливих аспектах діяльності, підтримуючи їхнє виживання в умовах обмежених фінансових можливостей. Це передбачає посилену увагу до бюджетного контролю, прогнозування грошових потоків і управління фінансовими ризиками, що стає ключовим інструментом для запобігання фінансовій нестабільності [1].

На тлі складних економічних умов, контроль за витратами має поєднуватися з активним моніторингом ризиків, пов’язаних з операційною діяльністю, забезпеченням безперервності постачань і стійкістю до ринкових потрясінь. У цьому сенсі фінансовий контролінг повинен враховувати як внутрішні ризики, пов'язані з діяльністю підприємства, так і зовнішні, що виникають через економічні та політичні умови, спричинені воєнними діями [2]. Одним з важливих напрямів розвитку фінансового контролінгу є також удосконалення управлінських систем, що сприяють швидкому реагуванню на зміни. Це означає створення механізмів контролю та аналізу, які дозволяють ефективно адаптувати стратегію підприємства відповідно до зовнішніх і внутрішніх викликів.

Війна та воєнний стан значно підвищили роль інформаційних технологій та цифрових рішень у фінансовому контролінгу. Автоматизація процесів, використання аналітичних інструментів і програмного забезпечення для обробки

та аналізу даних дозволяють підприємствам значно знизити ризики помилок, забезпечити точність і оперативність фінансової інформації [3]. Завдяки цифровізації фінансовий контролінг може забезпечити доступ до аналітичних даних у режимі реального часу, що дозволяє швидко приймати ефективні управлінські рішення. Водночас це вимагає інвестицій у технології та спеціалістів, що можуть обслуговувати такі системи, що стає ще однією перспективною, але водночас складною задачею для бізнесу в Україні.

Ще одним важливим аспектом є впровадження ризик-орієнтованого підходу у фінансовий контролінг, що набуває особливої актуальності в умовах нестабільності. Підприємства, які здатні ефективно ідентифікувати та мінімізувати ризики, отримують значну перевагу, оскільки можуть краще захищати свої активи та забезпечувати стабільність діяльності навіть у часи війни [4]. Для цього необхідні сучасні методи оцінки ризиків, адаптація до нових стандартів управління ризиками та підготовка відповідних спеціалістів, що здатні працювати в умовах високої відповідальності і швидкої реакції на зміни.

У результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що перспективи розвитку фінансового контролінгу підприємств в Україні в умовах воєнного часу є одночасно складними та багатообіцяючими. У цьому контексті фінансовий контролінг виступає не лише як важливий інструмент управління ресурсами, але й як механізм, що дозволяє забезпечити фінансову стійкість підприємства, оптимізувати ризики та швидко адаптуватися до змінюваних економічних і політичних умов.

Зокрема, важливими аспектами розвитку є інтеграція сучасних технологій, автоматизація процесів фінансового контролінгу, удосконалення систем прогнозування та аналізу фінансових потоків. У поєднанні з ефективним управлінням ризиками це дозволяє підприємствам не тільки зберігати стабільність у складних умовах, але й забезпечувати своїй діяльності необхідну гнучкість для реагування на виклики, спричинені війною та іншими зовнішніми факторами.

Незважаючи на труднощі, з якими стикаються українські підприємства в умовах війни, впровадження інноваційних підходів у фінансовий контролінг може стати ключем до їхнього розвитку та успішної адаптації до нових умов. Підприємства, які інвестують у нові технології, підвищення кваліфікації своїх працівників та вдосконалення управлінських процесів, зможуть значно підвищити свою конкурентоспроможність і забезпечити сталий розвиток.

Список використаних джерел:

1. Терещенко, О. О., & Гончаренко, О. Е. Фінансовий контролінг процесу злиття та поглинання компаній в умовах геополітичних ризиків. *Фінанси України.* Київ, 2024. № 3. С. 75-94. https://doi.org/10.33763/finukr2024.03.07

2. Бабяк Н.Д., Туманов О.В. Поведінковий контролінг у кризових ситуаціях:покращення прийняття фінансових та управлінських рішень в часи війни. *Актуальні проблеми економіки.* Київ, 2024. №5. С. 223-233. – URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/05/5.24._topic-Nataliia-Babiak-Oleksii-Tumanov-223-233.pdf, DOI: 10.32752/1993-6788-2024-1-275-223-233

3. Адонін С. В., Калашнікова Ю. М. Фінансовий контролінг у системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. Дніпро, 2022. № 2. – URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10040, https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.97

4. Корбутяк А. Г., Шевчук Ю. О. Фінансовий контролінг як складник управління фінансами підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* Чернівці, 2021. № 39. С. 89-94. – URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/39_2021ua/18.pdf, https://doi.org/10.32782/2413-9971/2021-39-16

УДК 631.1

Чамара Н.С.
магістр факультету фінансів
ОПП «Фінансовий менеджмент і контролінг», 2 курс,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Ляхова О.О.
к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ У БІЗНЕСІ

Практичне використання фінансового контролінгу на підприємстві може допомогти персоналу, а особливо керівникам оволодіти усім аспектам управління, які можуть вивести менеджмент на новий рівень за допомогою ефективної координації підрозділів та системи управлінських рішень для досягнення цілей. Загалом поняття фінансовий контроль трактують як сукупність засобів збору систематизації та пошуку інформації, які направлені на запобігання можливих ризиків та ефективне регулювання управлінських та системних рішень. Основними принципами системи контролінгу є : своєчасність, документування, рух і стійкість, інтегрованість та регулярність.

Аналізуючи принципи зазначені вище, необхідно виділити основні цілі фінансового контролінгу, які безпосередньо полягають у створені високого рівня ліквідності, формування платоспроможності та підтримання рівня рентабельності.

Можна з впевненістю сказати що фінансовий контролінг безпосередньо має відношення до оптимізації фінансових ресурсів та результатів підприємства за рахунок до останнього рівня ліквідності, платоспроможності та фінансовою стійкості. Є декілька методів фінансового контролінгу, наприклад: SWOT-аналіз,

бенчмаркінг, CVP-аналіз, вартісний аналіз, система раннього реагування та коефіцієнтний аналіз.

Основним способом зростання ефективності управління в компанії можна вважати покращення фінансового планування, яке забезпечується за рахунок фінансового контролінгу у вигляді перевірки виконання управлінських рішень та аналіз тактики запобігання кризових ситуацій.

Особливо корисним є те, що фінансове планування допомагає спрогнозувати перевитрати та недостатні витрати на підприємстві, до того як це призвело до критичної ситуації. Фінансове планування складається з наступних етапів:

1) аналіз фінансового стану підприємства
2) прогнозування значень планових показників
3) розробка планів та методик щодо здійснення подальших процесів
4) внесення правок стосовно здійснення планів

Запровадження цієї системи має на меті не тільки схвалення фінансових планів, а й необхідний подальший нагляд щодо їх виконання та реалізації.[1]

Отже фінансове планування фінансовий контролінг мають дві різні функції управління, але тісно пов'язані між собою, оскільки одне залежить від другого. Адже на практиці виходить що жоден фінансовий план не може перетворитися на ефективний спосіб управління, оскільки необхідний контроль та нагляд щодо його реалізації.[2] Наразі на підприємствах впровадження фінансового контролінгу здійснюється двофазно: експлуатаційна фаза та організаційна, та в результаті необхідно сформувати взаємозв'язок фінансового контролінгу з іншими функціями, які дозволять контролювати та моніторити витрати підприємства.

На практиці українські підприємства стикаються з проблемою запровадження фінансового контролінгу, оскільки їм не вистачає правильної організації та системи налаштування фінансового контролінгу. Наприклад, ПрАТ "Київстар" потребує впровадження фінансового контролінгу, оскільки є великою організацією та має необхідність у підвищенні ефективності своєї

діяльності та запобігання можливих понесених витрат у вигляді збитків, збереження репутації та поліпшення якості управлінських рішень.

Більшості таким підприємствам можна порадити вжити наступних заходів:

- донести до керівництва інформацію щодо необхідності впровадження фінансового контролінгу;
- розробити більш чітку та прозору систему звітування, щоб було можливо легко аналізувати;
- впровадити новітні технології;
- вдосконалити та проаналізувати методики проведення фінансового контролінгу

У підсумку можна сказати, що фінансовий контролінг є сукупністю методів аналізу, обліку, контролю та планування, які націлені на досягнення цілей підприємства та забезпечують ефективне управління. [3]

У сучасних реаліях система фінансового контролінгу є одним з найважливіших елементів в управлінні та діяльності підприємства. Процес організації фінансового контролінгу є дуже важливим та допомагає запобігти утворенню нових фінансових криз, тому це дуже добре, що все більше вітчизняних підприємств впроваджують систему фінансового контролінгу.

Список використаних джерел:

1. Капліна А. І. Контролінг у системі ефективного управління підприємством. Ефективна економіка. 2021. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8630 (дата звернення: 20.10.2024)

2. Гузар Б.С. Фінансовий контролінг в системі управління підприємствами України / Б.С. Гузар // Монографія. – 2021. – С. 133-156.

3. Басанцов І. В. Впровадження системи державного фінансового контролінгу на стратегічних підприємствах України. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/ Soc_Gum/Mre/2011_2/4_1 (дата звернення 04.11.2024)

УДК 338.2

Шабельник П. А.
магістр 2 року навчання
ХНЕУ імені Семена Кузнеця

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ БАНКІВ

Поняття фінансової стійкості, як одного з найважливіших банківських термінів, потребує вивчення з різних сторін. Дослідження цього поняття має передбачати визначення методів і принципів, пов’язаних з ними інструментів, реалізація яких сприятиме ефективному функціонуванню національної банківської системи.

Визначення поняття «фінансова стійкість», запропоноване В. П. Левченком – це стан банківської установи, яка є платоспроможною, ліквідною та має достатній регулятивний капітал для покриття всіх можливих ризиків при цьому. підтримувати достатню прибутковість, тобто максимально ефективно використовувати свої активи [4].

Концептуальний підхід до управління фінансовою стійкістю банку має на меті забезпечення оптимального рівня стабільності та надійності банківської системи через формування ефективного механізму управління. Це спрямовано на запобігання утворенню дестабілізуючих процесів і досягнення ринкової стійкості всієї банківської системи. Щоб досягти цих цілей, необхідно застосувати низку принципів, які систематизовано і схематично подано на рисунку 1.

Особливу увагу слід приділити суб'єктам управління фінансовою стійкістю банківської системи. Ключовими суб'єктами є Національний банк України, який виконує системне управління фінансовою стійкістю банківської системи країни під керівництвом Міністерства фінансів та Верховної Ради України, а також має спеціальні повноваження для цього.

Об'єктом управління в даній концепції виступає фінансова стійкість банківської системи. Основними завданнями концептуального підходу до

управління фінансовою стійкістю є: забезпечення макроекономічної довготривалої стабільності національної економіки; збільшення рівня фінансової стійкості банків і підвищення ефективності їх діяльності; досягнення системної стабільності на грошово-кредитному ринку; підтримка резервної позиції регулятора та ефективне використання інструментів монетарної політики в країні.

Ці завдання є критичними для досягнення стійкої та надійної банківської системи, здатної витримати зовнішні й внутрішні виклики.

Рис. 1. Принципи реалізації механізму управління фінансовою стійкістю фінансових установ

Правове забезпечення процесів управління фінансовою стійкістю банківської системи включає: законодавче забезпечення – ЗУ «Про Національний банк України» [2] та «Про банки та банківську діяльність» [1]; нормативно-правове забезпечення – нормативно-правові акти регулятора та постанови

Правління НБУ; організаційне забезпечення – сукупність процесів і дій, спрямованих на оптимізацію зовнішніх і внутрішніх ризиків.

До методів управління фінансовою стійкістю, найбільш поширених у вітчизняній практиці, відносяться інструменти монетарної політики регулятора, які поділяються на інструменти опосередкованого та прямого впливу.

Інструменти прямого впливу включають встановлення регулятором низки обмежень та заборон для кількісних і якісних показників діяльності банків. З точки зору макропруденційної політики регулятора, до таких інструментів відносяться: фіксація маржі, капітальні інструменти, обмеження на певні види банківських операцій, кредитні стелі, інструменти ліквідності тощо.

Ще одним важливим методом управління є система управління ризиками банку, зокрема стрес-тестування, яке широко використовується для оцінки кредитного ризику, ризику ліквідності, ризику зміни процентної ставки, валютного ризику та ризику зміни вартості активів [3].

Багатофакторні стрес-тести поділяються на два види – методи історичних сценаріїв: аналізуються зміни факторів ризику, які вже відбувалися в минулому; методи гіпотетичних сценаріїв: оцінюються сценарії, що демонструють можливу поведінку банків у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Про банки та банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. Дата оновлення: 22.11.2018 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14

2. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. Дата оновлення: 10.11.2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14

3. Васюренко О.В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків : навч. посіб. Київ : Знання, 2016. 463 с.

4. Кочетков В. М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах: монографія / В. М. Кочетков. К.: Вид-во Європейського університету, 2003. 300с.

Платформа V
Антикризове управління корпоративними фінансами в умовах військової агресії проти України

УДК 336.7

Андреєва А. А.
Здобувач 4 курсу ОП «Фінанси і кредит»
ХНЕУ імені С. Кузнеця
Науковий керівник: Алексєєнко І. І.
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту
ХНЕУ імені С. Кузнеця

РОЛЬ КРЕДИНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Кредитування є критично важливим інструментом відновлення економіки України, що підтверджується досвідом країн, які успішно відбудувалися після воєнних конфліктів. Розширення кредитної діяльності сприяє економічному зростанню, надаючи бізнесу необхідні ресурси для відновлення діяльності, що, у свою чергу, стимулює ринок праці. У таких країнах, як Німеччина, Грузія та Хорватія, державна підтримка економіки через програми з низькими процентними ставками забезпечувала доступність фінансування для підприємств, що значно прискорювало їх економічне відновлення.

В Україні нині є значні перепони для активного кредитування бізнесу, серед яких високі процентні ставки та жорстка монетарна політика. Високий рівень ключової ставки і суворі вимоги до позичальників стримують можливості бізнесу отримувати кредити для розвитку і відновлення. Для розв'язання цієї проблеми важливу роль можуть відіграти державні програми підтримки, такі як доступні кредити та державні гарантії, що здатні знизити ризики і вартість позик для бізнесу. Крім того, важливим напрямом є співпраця з міжнародними

партнерами, що може залучити зовнішні ресурси у формі грантів і пільгових кредитів для інвестицій у стратегічні сектори, як-от енергетика, оборона та інфраструктура.

Для забезпечення ефективного кредитування необхідна адаптація фінансового регулювання, зокрема спрощення вимог до застави і кредитних ризиків, що зробить кредити доступнішими для малого і середнього бізнесу — найбільш постраждалого від війни. Таким чином, для успішного відновлення економіки України потрібна комплексна політика кредитної підтримки, яка поєднає державні ініціативи, зниження процентних ставок та участь міжнародних фінансових організацій. Лише ефективне управління банківським кредитуванням та адаптація фінансового середовища забезпечать стабільне і довгострокове економічне зростання.

В умовах, коли підтримка економічної активності є критичною, українські банки також грають важливу роль, спрямовуючи фінансові ресурси на підтримку економіки. Війна призвела до значних втрат для банківського сектору: погіршення якості кредитних портфелів через втрату активів, зниження платоспроможності клієнтів, що ускладнило обслуговування кредитів і збільшило обсяги непрацюючих кредитів. На початку 2022 року банки значно збільшили резерви під кредитні втрати, що перевищили 100 млрд грн. У таких умовах кредитування бізнесу та населення стає основою для стабілізації економіки та створення сприятливих умов для залучення інвестицій.

З 2011 по 2021 рік обсяг кредитного портфеля банків України зріс з 755 млрд грн до 1,065 трлн грн, але через війну обсяги кредитування різко скоротилися. У 2022 році загальний кредитний портфель знизився до 700,9 млрд грн, а кредитування фізичних осіб зменшилося на 32,9%. [3] Водночас державні банки активно підтримували юридичних осіб через програму «Доступні кредити 5-7-9%», спрямовану на підтримку малого та середнього бізнесу і збереження робочих місць.

В умовах воєнного стану уряд та Національний банк України ввели низку законодавчих змін для підтримки економіки, спрощуючи умови кредитування

для населення і бізнесу. Також розширилися повноваження Національного банку, щоб забезпечити стабільність банківської системи. Державна кредитна політика зосереджена на підтримці пріоритетних галузей — сільського господарства, енергетики, промисловості та інфраструктури, які критично важливі для відновлення країни.

Кредитування залишається нерівномірним, зосередженим у великих регіонах. Близько 66% банківського кредитного портфеля припадає на Київ і Київську область, що свідчить про регіональні дисбаланси, які можуть перешкоджати рівномірному відновленню. Окрім цього, значна частка кредитів спрямовується на торгівлю, тоді як реальний сектор економіки, зокрема переробна промисловість, отримує менше ресурсів.

Для ефективного відновлення економіки і подолання наслідків війни важливим є розширення кредитування, особливо для малого і середнього бізнесу, який створює нові робочі місця. Створення спеціалізованих банків, таких як банки розвитку, допоможе у фінансуванні довгострокових проектів і залученні інвестицій у стратегічні галузі. Банківська система має адаптуватися до потреб промисловості, підтримуючи «зелені» та сталі проекти, щоб забезпечити економічне зростання і стабільність у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Данилишин Б. М. Яку роль може відіграти кредитування в післявоєнному відновленні України. *Економічна правда*. URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2024/09/26/719816/ (дата звернення: 13.11.2024).

2. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 20.02.2024).

3. Гришина Л. О., Карась П. М., Приходько Н. В. Кредитна діяльність банків України: тенденції та перспективи. *Причорноморські економічні студії.* 2023. Вип. 80. С. 162–168.

4. Крупка М. І., Ванькович Д. В., Кульчицький М. І. Банківське кредитування пріоритетних галузей економіки в механізмі реалізації фінансової політики України. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-21. (дата звернення: 20.02.2024).

УДК 336.66

Арустамян Н.К.

здобувачка освітнього рівня магістра, спец. 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Науковий керівник: Васильчук І.П.

д.е.н., професор, професор

кафедри фінансів та бухгалтерського обліку

Державний університет економіки та технологій

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» ПІД ЧАС ВІЙНИ

Оборотні активи відіграють ключову роль в операційній діяльності будь-якого підприємства, оскільки забезпечують безперервність бізнес-процесів, ліквідність та фінансову стабільність. Ефективне управління ними дозволяє підвищити рентабельність підприємства, зменшити ризики банкрутства та забезпечити його здатність швидко реагувати на ринкові зміни.

Слід зазначити, що оборотні активи та оборотний капітал — це два важливі фінансові терміни, які часто використовуються при аналізі операційної діяльності підприємства, проте мають різні значення. Переважна більшість вчених трактують оборотні активи як матеріальні та нематеріальні ресурси підприємства, які використовуються в операційній діяльності та можуть бути перетворені на грошові кошти протягом одного операційного циклу або фінансового року [1, 2]. В свою чергу, оборотний капітал — це частина капіталу підприємства, що постійно використовується у виробничо-господарській діяльності для забезпечення безперебійного процесу виробництва та реалізації

продукції. Оборотний капітал, або, інакше, чистий оборотний капітал (ЧОК), це розрахунковий фінансовий показник, що визначається як різниця між оборотними активами та короткостроковими зобов'язаннями підприємства. Він відображає ту частину оборотних активів, яка фінансується за рахунок довгострокових джерел фінансування (власного капіталу або довгострокових позик) і не використовується для покриття короткострокових зобов'язань. Позитивний ЧОК означає, що підприємство має більше оборотних активів, ніж короткострокових зобов'язань, що забезпечує фінансову стійкість та платоспроможність.

Аналіз встановив, що війна негативно вплинула на діяльність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» (АМКР). З початком війни АМКР призупинив діяльність металургійного виробництва, але вже починаючи з квітня 2022 року підприємство почало відновлювати свою операційну діяльність і вже на кінець 2022 року досягло 25% від довоєнного рівня виробництва та продажів. Однак обсяги реалізації продукції у 2022 році обвалилися майже вдвічі порівняно з 2021 роком, і така сама ситуація спостерігається і у 2023 році. Військові дії негативно вплинули на фінансові результати діяльності підприємства і АМКР отримав збитки у 2022-2023 роках. Такий стан речей вплинув на показники фінансового стану і на рівень оборотного капіталу.

Встановлено, що протягом 2021-2022 років АМКР має позитивне значення показників як чистих, так і власних оборотних коштів (рис.1), що свідчить про наявність робочого капіталу підприємства та його можливість здійснювати операційну діяльність за рахунок власних коштів. Це є досить позитивним сигналом і засвідчує достатній рівень фінансової стійкості та операційної гнучкості підприємства перед війною та в перший рік війни. Однак вже на кінець 2023 року ситуація погіршилася і підприємство вже мало від’ємне значення робочого капіталу. Це означає, що підприємство стає залежним від боргових коштів, про що вже писалося раніше, і вже не може бути досить гнучким у здійсненні своєї операційної діяльності. На такий розмір показників власних і чистих оборотних коштів вплинуло два чинники – зменшення величини

оборотних активів та збільшення величини позикового капіталу в частині довгострокових та короткострокових позикових коштів.

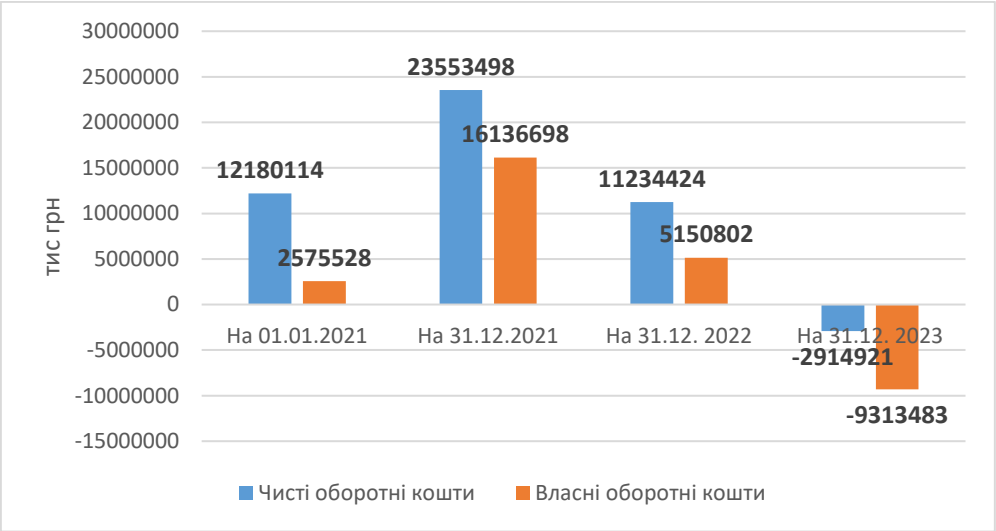

Рис. 1. Динаміка показників оборотного капіталу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2021-2023 рр., тис грн

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

З'ясовано, що падіння обсягів оборотних активів, насамперед, в частині товарної дебіторської заборгованості, та зростання поточних зобов'язань в частині торговельної кредиторської заборгованості і спричинили зниження величини, а потім і від'ємне значення, показника чистих оборотних коштів.

Таким чином, можемо говорити, що до війни ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» був на підйомі свого розвитку і його економічна ситуація та фінансовий стан значно поліпшилися, але війна негативно вплинула на всі показники його діяльності. Це відбилося і на управлінні оборотним капіталом.

Список використаних джерел:

1. Кузнєцова Т. В., Лук'янчук Ю. А. Система управління оборотними активами як інструмент забезпечення платоспроможності підприємства. Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки». Випуск 1(101). 2023. С. 56-62. URL: https://doi.org/10.31713/ve120236

2. Косова Т.Д., Роганова Г.О. Фінансовий механізм управління оборотними коштами підприємств: моногр. Видавництво ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського. Донецьк, 2013. 232 с.

УДК 658.14/.17:334.78]:005.334(477)"364"

Брана В.В.

магістрант освітньої програми

«Фінансовий менеджмент та контролінг»

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник - Куліш Г.П.

к.е.н., професор кафедри

корпоративних фінансів та контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

РИЗИКИ ТА ЗАГРОЗИ ДЛЯ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД І СПОСОБИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

Збройний напад росії спричинив значні виклики, ризики та проблеми для розвитку України як держави загалом і її економіки зокрема. Підприємства стикаються з численними ризиками та загрозами, що охоплюють різні аспекти фінансової, операційної та стратегічної діяльності компанії. У зв’язку з економічною нестабільністю, зниженням купівельної спроможності та зміненням пріоритетів споживачів бізнеси часто втрачають клієнтів або бачать значне зниження обсягу продажів. Військові дії призводить до перегляду структури витрат і змушує компанії акцентувати увагу на критично важливих інвестиціях. Це вимагає реструктуризації бізнес-моделей і стратегій, зокрема виходу на нові ринки з кращою економічною стабільністю, якщо такі можливості існують, та активного розвитку онлайн-продажів, що допомагає охоплювати ширшу аудиторію за межами зони конфлікту [1].

Таблиця 1 – Основні ризики та загрози для корпоративних фінансів під час війни

Тип ризику	Опис ризику	Приклад впливу на компанію
Скорочення доходів	Зниження попиту та купівельної спроможності споживачів	Зменшення обсягу продажів
Проблеми з ліквідністю	Високі витрати, обмежений доступ до капіталу та кредитних ліній	Складнощі з підтримкою операційної діяльності
Знецінення активів	Фізичні активи можуть бути пошкоджені або зруйновані	Втрата нерухомості, обладнання
Валютні ризики	Девальвація національної валюти та інфляційні ризики	Зменшення купівельної спроможності, підвищення собівартості
Перебої у постачанні	Порушення логістики, дефіцит товарів	Затримка виробництва і продажу
Кібератаки	Збільшення кількості кібератак на бізнеси під час війни	Витік даних, втрати контролю над бізнес-процесами

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Крім того, в умовах війни, компанії зіштовхуються з проблемами ліквідності. Оборотні кошти часто опиняються під загрозою, оскільки економічні умови ускладнюють прогнозування доходів і забезпечення постійного потоку готівкових коштів. Це вимагає підвищеної уваги до управління фінансами, зокрема створення резервів для непередбачуваних випадків, залучення короткострокових кредитів або додаткових інвестицій для підтримки операційної діяльності. Крім того, важливим кроком стає перегляд і оптимізація витрат, що дозволяє компаніям більш ефективно розподіляти наявні ресурси, скорочуючи другорядні витрати та концентруючись на підтримці ключових бізнес-процесів. У компаніях також формується тенденція до зміни управління ланцюгами постачання: замість того щоб покладатися на один ланцюг або одну групу постачальників, компанії диверсифікують постачання і формують запаси, з метою зниження ризиків.

Знецінення активів є ще одним значним викликом, з яким стикається бізнес у воєнний період. Нерухомість, обладнання, транспортні засоби та інші активи можуть піддаватися ризику фізичних пошкоджень або навіть повного знищення, особливо якщо вони знаходяться у зонах активних бойових дій. Це завдає великих фінансових втрат підприємствам, чия діяльність сильно залежить від використання матеріальних активів. Одним зі способів зниження цього ризику є страхування майна, яке дозволяє відшкодувати частину втрат у разі пошкодження

чи руйнування активів. Окрім страхування, компанії можуть мінімізувати свої втрати через використання нематеріальних активів, таких як інтелектуальна власність чи інвестиції в технології, які менш схильні до фізичних ризиків. Цифрові платформи, програмне забезпечення та інші активи, що можуть використовуватись дистанційно, стають більш привабливими в умовах фізичної небезпеки.

Інфляційні ризики також створюють загрози для фінансової стабільності, спостерігається зростання цін на товари, сировину, транспортні послуги, що значно підвищує загальну вартість операцій для бізнесу. Інфляція негативно впливає на фінансовий стан компаній, зменшуючи їхню купівельну спроможність та ускладнюючи планування майбутніх витрат і доходів. З метою захисту від валютних ризиків, компанії використовують стратегії хеджування, особливо якщо значна частина витрат або доходів здійснюється в іноземній валюті. Підтримка частини грошових резервів у стабільних валютах може допомогти компенсувати втрати від знецінення національної валюти та зберегти купівельну спроможність компанії. Валютні операції, контракти на поставки з фіксованою ціною в умовах інфляції стають частиною заходів з мінімізації ризиків.

Окрім прямих фінансових ризиків, компанії також стикаються із загрозами в ланцюгах постачання. Наявність лише одного постачальника може бути дуже ризикованою стратегією, тому підприємства дедалі частіше розширюють пул партнерів, налагоджуючи зв’язки з кількома постачальниками і створюючи певний запас стратегічно важливих ресурсів. Компанії також мають переглядати можливість зміни постачальників на локальних або навіть розробляти більш стійкі системи постачання[2].

Військові дії мають негативний вплив і на інвестиційні потоки: через зростання ризиків, інвестори знижують зацікавленість у фінансуванні довгострокових проєктів або ж вимагають значно вищих відсотків, враховуючи премії за ризики. Залучення інвестицій стає складнішим, тому компанії змушені шукати альтернативні джерела фінансування, такі як гранти від міжнародних

організацій, державні пільгові кредити або субсидії, які можуть бути доступні у воєнний час для підтримки економіки. Окрім того, бізнесам доводиться переглядати свої інвестиційні плани, зосереджуючись на короткострокових проєктах з високою окупністю, а також на тих напрямах, що не потребують великих капіталовкладень.

Загрози для кібербезпеки у воєнний період значно зростають, оскільки інформаційні атаки стають частиною гібридних воєнних стратегій. Компанії можуть стати об'єктом кібератак, які мають на меті зламати їхню фінансову інформацію, конфіденційні дані, або ж спричинити втрату контролю над бізнес-процесами. У випадку атаки компанія може зазнати серйозних збитків. Для забезпечення кібербезпеки компаніям важливо інвестувати у сучасні системи захисту.

Таблиця 2 – Методи мінімізації ризиків під час війни

Тип ризику	Спосіб мінімізації	Пояснення
Скорочення доходів	Диверсифікація ринків збуту	Вихід на нові ринки, де зберігається стабільний попит
Проблеми з ліквідністю	Оптимізація витрат і залучення кредитних ліній	Скорочення витрат, створення резервного фонду
Знецінення активів	Страхування майна	Компенсація збитків у разі втрати чи пошкодження активів
Валютні ризики	Валютне хеджування і резерви в стабільній валюті	Захист від коливань курсу національної валюти
Перебої у постачанні	Диверсифікація постачальників та створення запасів	Зменшення залежності від окремих постачальників
Кібератаки	Удосконалення систем кібербезпеки	Застосування шифрування даних, навчання співробітників кібергігієні

Джерело: розроблено автором на основі [3]

Отже, сучасна інтеграція підходів до мінімізації ризиків у корпоративній стратегії вимагає розробки нової системи стійкості бізнесу до зовнішніх негативних факторів. Компаніям слід адаптуватися до умов постійної невизначеності, що вимагає створення нових фінансових моделей. Впровадження антикризового управління, побудованого на гнучкості, резервуванні фінансів та стратегічному плануванні, дає змогу реагувати на раптові загрози і водночас використовувати наявні ресурси з максимальною ефективністю. На превеликий жаль війна продовжується. Стратегі планування в таких умовах – практично не можливо. Бізнесу залишається одне – максимально оптимізувати свою діяльність, адже війна – це максимальний

виклик для бізнесу, який потребує постійного моніторингу ситуації, оцінки нових загроз і вміння швидко приймати важливі рішення. Кожен з цих факторів створює особливий набір ризиків, проте використання комплексного підходу до управління дозволяє зменшити ймовірність фінансових втрат, відповідно збільшуючи прибутки підприємства.

Список використаних джерел:

1. Лошенюк О. В., Мурована Т. О. Ризики ведення бізнесу в умовах воєнного стану та шляхи їх подолання. URL: https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1166. (Дата звернення: 10.11.2024).

2. Томашук І. В., Томашук І. О. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забез-печення сталого функціонування суб'єкта економіки. URL: http://surl.li/bhufed. (Дата звернення: 10.11.2024).

3. Макалюк І. В., Бабенко І. Ю. Управління ризиками інвестиційних проектів. Сучасні проблеми економіки і підприємництво. 2016. Випуск 18. С. 63–70. URL: http://sb-keip.kpi.ua/article/view/71422. (Дата звернення: 10.11.2024).

УДК 658.14/17:005.334.4"364"

Василенко М.Д.

здобувачка, освітня програма «Фінансовий менеджмент і контролінг», Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана,

Островська О.А.

к. е. н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана,

ПРЕВЕНТИВНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГННЯ БАНКРУТСТВУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Проблема банкрутства не є новою для підприємств України. Проте в сучасних умовах воєнного стану питання запобігання банкрутству

актуалізується, адже триваюче повномасштабне військове вторгнення рф в Україну обумовило економічну кризу та масштабні фінансові втрати як для громадян, так і для суб'єктів підприємництва. В умовах ведення активних бойових дій вітчизняні підприємства стикаються з низкою ускладнень, що суттєво обмежують здатність суб’єктів господарювання виконувати власні фінансові зобов'язання та забезпечувати безперервність господарської діяльності. Значно ускладнились: ведення господарської діяльності, своєчасне виконання розрахунків з контрагентами, повне виконання зобов'язань з урахуванням регуляторних обмежень, ін. Одночасно з цим, в умовах інтеграції України до Європейського Союзу, з його чітко визначеними правилами та умовами функціонування ринку, вітчизняні підприємства стикаються з новими вимогами, що можуть додатково вплинути на зниження фінансової стійкості.

З нашої точки зору, наслідки банкрутства підприємств найчастіше мають прояв у: скороченні попиту на ринку, зменшенні виробництва, зростанні заборгованості, затримці виплат, що, в свою чергу, формує непередбачуваність економічного середовища, зростання ризиків, втрату ринків збуту, соціально-економічну нестабільність, зміни у правовому полі та перебудову політичної й економічної системи.

Превентивні заходи попередження банкрутства є складовою антикризового управління. Запобігання або усунення негативних явищ для бізнесу досягається шляхом використання всього потенціалу сучасної практики менеджменту та розробки спеціальної стратегічної програми, яка дозволяє подолати тимчасові труднощі, утримати та посилити ринкові позиції переважно завдяки власним ресурсам компанії. Погоджуємось з висновками дослідження, проведеного Лункіною І. Ю., що основною метою антикризового управління є забезпечення стабільного становища на ринку в умовах економічних, політичних і соціальних змін, за допомогою певних, запобігаючих стратегічних заходів [1, с. 27]. З огляду на вищевикладене, ми переконані, що антикризове управління повинно включати сканування зовнішніх і внутрішніх причин кризи та розробку

набору інструментів, направлених на попередження появи цих причин, що дозволяє мінімізувати негативні наслідки у разі їх прояву.

Дослідивши сучасні тенденції антикризового менеджменту, хочемо підкреслити, що технологія антикризового менеджменту ґрунтується на сукупності інструментів та тактичних прийомів, спрямованих на виявлення кризових станів підприємства, формування резервів для їх подолання та розробку антикризових програм розвитку. Основні інструменти/методи антикризового управління розвитком підприємства включають: оперативні або тактичні методи антикризового менеджмненту (диверсифікація, даунсайзинг (економічне явище, коли виробники зменшують об'єм, вагу або розмір продукту, але ціна залишається незмінною), аутсорсинг, контролінг, бенчмаркінг); стратегічні інструменти управління підприємством у кризовому стані (реструктуризація, реінжиніринг, санація, злиття та поглинання, ліквідація).

За результатами проведеного аналізу, вважаємо, що до найбільш поширених тактичних методів виходу з кризи відносяться: даунсайзинг, аутсорсинг, бенчмаркінг, диверсифікація, модернізація, злиття та поглинання. Прибічниками такої точки зору, викладеної у дослідженні теоретико-методологічних та практичних засад антикризового управління підприємством в умовах війни, є також Ватченко Б.С. та Шаранов Р.С. [2].

На відміну від стратегічних, тактичні методи спрямовані на швидке покращення фінансово-економічних показників підприємства, точкове вирішення проблемних питань, та є ефективними в умовах турбулентності та постійної невизначеності. Погоджуємось з думкою Гарафонової О.І., Бабіч О.О., Возного Д.С., що тактичні антикризові заходи мають локальний і конкретний характер [3, с. 48]. З огляду на відкриті джерела, в умовах повномасштабної війни, тактичні методи антикризового управління набувають особливої актуальності та поширення серед підприємців, а підприємства часто вдаються до таких заходів, як заморожування окремих напрямків діяльності, закриття проєктів, відмова від частини планів розвитку, переведення працівників на неоплачувану відпустку тощо. З метою адаптації до воєнних умов

використовуються інструменти: перепрофілювання співробітників, переорієнтація на затребувані категорії продукції, розширення спектру послуг, вихід на нові ринки (включаючи міжнародні), а також цифровізація бізнес-процесів. Наприклад, один із провідних українських поштових операторів, «Нова Пошта», активно інвестував у цифрові технології та інфраструктуру, що дозволило підтримувати операції навіть у надскладний для країни час [4]. Своєчасне впровадження таких заходів допомогло зберегти робочі місця і забезпечити безперервність надання послуг попри зовнішні потрясіння.

Поділяємо думку Єрмоленко О., Коковіхіної О., Лисьонкової Н., що санація є ключовим інструментом для покращення фінансового стану підприємства [4, с.116]. Адже, цей процес передбачає своєчасне впровадження заходів, спрямованих на протистояння тиску кредиторів, виявлення внутрішніх резервів компанії та використання можливостей зовнішнього середовища. В умовах військового стану, коли ресурси обмежені, а ризики для бізнесу зростають, санація виступає ефективним механізмом захисту від банкрутства, дозволяючи оперативно реагувати на зміни та мінімізувати втрати. Однак, реалізація цього інструменту ускладняється необхідністю переконання кредиторів у доцільності санаційних заходів і швидкої адаптації до змін у ринкових умовах

Отже, на думку авторів дослідження, превентивні заходи, спрямовані на уникнення банкрутства підприємств в умовах воєнного стану, повинні включати своєчасне впровадження тактичних та стратегічних методів, таких як санація, перепрофілювання діяльності та зниження витрат. Такі заходи забезпечують оперативну адаптацію до змін, допомагаючи підприємствам зберегти стабільність і конкурентоспроможність в умовах економічної невизначеності та обмежених ресурсів. Ефективність антикризових інструментів в умовах війни має бути спрямована на зміни ключових показників фінансово-господарської діяльності, швидке досягнення позитивних результатів, оптимізацію управлінських рішень та стабілізацію діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Лункіна І. Ю. Теоретичні аспекти антикризового управління підприємством в умовах турбулентності зовнішнього середовища. *Бізнес-Інформ.* 2024. № 1. С. 22-28.
2. Ватченко Б.С., Шаранов Р.С. Антикризове управління підприємством в умовах війни. *Економічний простір*. № 182. 2022. С. 38 – 43 .
3. Гарафонова О.І., Бабіч О.О, Возний Д.С. функціональний зміст та особливості антикризового управління підприємствоми в українських реаліях. *Economic synergy*. 2023. № 4 (10). С. 37-52.
4. Муравіцький А., Незламна оборона: підвищення стійкості бізнесу під час війни на прикладі України. 2023. URL: https://www.deloitte.com/ce/en/services/risk-advisory/perspectives/lessons-from-ukraine-on-building-business-resilience-during-wartime.html (дата звернення: 12.11.2024)
5. Єрмоленко О., Коковіхіна О., Лисьонкова Н. Фінансова санація як спосіб запобігання банкрутству підприємств в умовах воєнного стану. *Економічний простір*. 2024. № (190). С. 114-117.

УДК 658.14/.17:005.915]"364"

Гереш М.Ю.
здобувачка, спец. 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», освітня програма «Фінансовий менеджмент і контролінг», Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
Островська О.А.
к. е. н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,

ФІНАНСОВА САНАЦІЯ В АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ КОМПАНІЄЮ: ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан є надзвичайним випробуванням, з яким з моменту широкомасштабного вторгнення рф в Україну стикаються всі національні

суб'єкти підприємницької діяльності. Наслідками військової агресії є виникнення криз на підприємствах, що призводять до їх неплатоспроможності та загрози банкрутства. Дослідивши статистичні дані провадження судових справ в Україні за останні 5 років (табл. 1), авторами визначено, що тенденція є негативною. Загальне зростання кількості проваджень у справах про банкрутство за цей період становило +477, у справах про неплатоспроможність +599, загальне зменшення у справах про визнання банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури –58.

Таблиця 1 – Провадження судових справ в Україні у 2019 – 2023 рр.*

Рік	Провадження у справі про банкрутство	Визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури	Провадження у справі про неплатоспроможність	Про проведення процедури санації
2019	356	703	21	18
2020	528	428	222	17
2021	816	676	518	24
2022	599	558	443	18
2023	833	645	620	32
Відхилення	477	-58	599	14

Джерело: розроблено авторами на основі [1]

В рік повномасштабного вторгнення рф в Україну спостерігається зниження кількості проваджень у судових справах. Проте, вже у 2023 році кількість проваджень сягнула, а по окремих напрямах і перевищила, довоєнний період, що вказує на неспроможність суб'єктів господарювання пристосуватись до нових економічних умов та викликів, а також пов'язано з відновленням роботи судової системи.

Таким чином, з метою запобігання неплатоспроможності, а в подальшому, банкрутства підприємства, існує необхідність своєчасного впровадження інструментів антикризового фінансового управління. Одним із ключових елементів антикризового менеджменту є фінансова санація – система фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно-правових та соціальних заходів, спрямованих на досягнення чи відновлення платоспроможності, ліквідності, прибутковості і конкурентоспроможності підприємства-боржника в

довгостроковому періоді [2, с.36]. Сутність фінансової санації полягає в залучені додаткових джерел фінансування, оптимізації витрат та реструктуризації боргів.

Якщо звернутись до статистичних даних (табл. 1), бачимо, що кількість проваджень у справах про проведення процедури санації в Україні є не значною, але за період 2019 – 2023 рр. зросла майже в 2 рази. Варто зазначити й те, що з початком повномасштабного вторгнення з'явились певні виклики та особливості проведення санації, що зумовлює необхідність адаптації традиційних підходів.

Процес проведення фінансової санації є поетапним і передбачає (рис. 1):

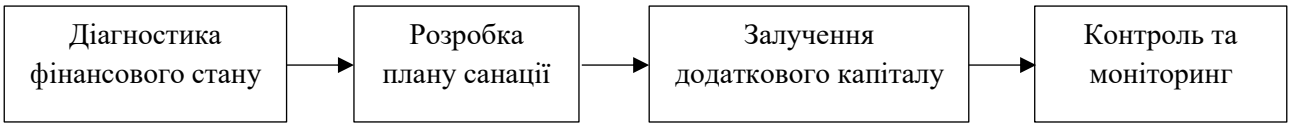

Рисунок 1 – Поетапність процедури фінансової санації*

*Джерело: розроблено авторами

Викликами проведення процедури санації під час воєнного стану авторами [3] визначено, насамперед, непередбачуваність воєнних дій, що ускладнює довгострокове фінансове планування, обмеженість фінансових ресурсів, втрата ринків, порушення логістики внутрішнього ринку та експортних маршрутів збільшення витрат на виробництво та нестача обігових коштів, що веде до зниження конкурентоспроможності підприємства.

Саме тому, при проведенні діагностики фінансового стану вітчизняних підприємств вважаємо за необхідне зважати на те, що традиційні нормативні значення показників ліквідності, рентабельності, платоспроможності, фінансової стійкості та стабільності розраховані для аналізу діяльності підприємств за мирних часів. Тому критичні значення фінансових показників мають бути змінені у напрямку адаптації до сучасних умов ведення господарської діяльності за часів війни [4, с.36].

Також, при розробці плану санації підприємства в умовах воєнного стану доцільно звертати увагу на нестабільність ситуації загалом, зниження купівельної спроможності, що обмежує залучення коштів, ризик втрати виробничих потужностей, зміни у правовому середовищі тощо.

При залученні додаткового капіталу потрібно зважати на можливість державної та міжнародної підтримки. Так, додатковим джерелом позикових коштів для проведення санації в умовах війни може бути фінансова допомога у вигляді грантів чи кредитів, які надають міжнародні організації, зокрема ЄБРР, або ж кошти залучені за допомогою програми «Доступні кредити 5 – 7 – 9%», за якою надаються кредити під зниженими відсотками для покриття операційних потреб бізнесу та стабілізації діяльності [5].

Особливістю проведення санації під час воєнного стану є також оптимізація витрат та адаптація бізнес-процесів – оптимізація маршрутів збуту у випадку, якщо звичні стають недоступними, скорочення нерентабельних підрозділів чи неефективних витрат, інновації виробництва чи його вдосконалення за наявних умов. А контроль та моніторинг, що вважається останнім етапом процедури фінансової санації, дозволяє підприємству бути більш гнучким та адаптивним, оскільки допомагає оперативно реагувати та вчасно вносити корективи в програму санації, якщо через воєнні дії виникає така необхідність.

Отже, фінансова санація – ключовий інструмент антикризового управління в умовах воєнного стану для підприємств в Україні. У разі її успішного проведення підприємство зможе пристосуватись до нових умов, зберегти свою фінансову стійкість, уникнути неплатоспроможності, банкрутства та ліквідації. До того ж, процедура може стати фундаментом для повного відновлення діяльності суб’єкта господарювання в подальшому.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Судової влади України. Оприлюднення відомостей про справи про банкрутство. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/og_pov/
2. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств: підручник / Вид. 2-ге, без змін. - К. : КНЕУ, 2009. - 550 с.
3. Національний інститут стратегічних досліджень. Актуальні виклики та загрози економічній безпеці України в умовах воєнного стану. С. 11. URL:

https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-05/executive-summary_ecsecurity_2023_gotovee-1.pdf

4. Островська О. А., Юркевич О.М. Емпірика діагностики кризового стану в корпоративних фінансах: нові підходи. Формування ринкових відносин в Україні. 2023. №7-8 (266-267) С. 33–40. https://dndiime.org/wp-content/uploads/2023/10/7-8_2023.pdf

5. Про програму «Доступні кредити 5 – 7 – 9%». URL: https://bdf.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/Prohrama-Dostupni-kredyty-5-7-9.pdf

УДК 33.330.3

Дембіцька Т.В.

Студентка 6 курсу

ОП «Фінансовий менеджмент та контролінг»

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Іванець І.В.

к.е.н., доцент

кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

ВПЛИВ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Сьогодні українська економіка переживає безпрецедентний у своїй історії шок. Повномасштабне військове вторгнення північного сусіда завдало серйозного удару по всіх складових економічної системи України.

Збитки, завдані бойовими діями та терористичними атаками агресора, є надзвичайними - за деякими оцінками, цифра сягає сотень мільярдів доларів США. 20% країни знаходиться під іноземною окупацією, морські порти в блокаді. За цих обставин економічні показники (ВВП, експорт) різко впали. У 2022 році падіння ВВП України перевищило 30%. Серйозної шкоди було завдано

інфраструктурі та енергетичній системі, що призвело до важких ситуацій не лише для населення, а й для підприємств та державних установ. Відтоді економіка України демонструє ознаки відновлення та стійкості. Більш надійне електропостачання, винятковий урожай пшениці та більш стабільне отримання зовнішньої допомоги дозволили поступово відновити зростання у 2023 році, при цьому ВВП збільшився на 19,5% та 9,3% у 2-му та 3-му кварталах відповідно.

Потреба у зовнішньому фінансуванні необхідна. У 2023 році було отримано щонайменше 38 мільярдів доларів додаткового фінансування для бюджету та 17 мільярдів доларів для відновлення базової інфраструктури. Все це надходило від західних країн, головним чином Сполучених Штатів, Великої Британії, Європейського Союзу та деяких міжнародних організацій (МВФ, Світовий банк, ЄБРР). Близько 55% зовнішньої допомоги для фінансування бюджету становлять довгострокові пільгові позики. Водночас країни Заходу надають Збройним Силам України військову допомогу, переважно безоплатну, без якої Збройним Силам було б важко протистояти агресії.

Фінансова підтримка незамінна як для підтримки працездатності країни, так і для ведення війни. У 2023 році витрати, пов'язані з війною, зросли до 64,2% ВВП. Дефіцит бюджету склав 27,1% ВВП (приблизно 46 мільярдів доларів).

Через описані вище причини державний борг України в грудні 2023 року зріс до 145,3 мільярда доларів США. Державний борг на цю дату становив 90 відсотків ВВП. [1]

Грошово-кредитна політика залишалася обмежувальною протягом 2023 року, що сприяло суттєвому зниженню інфляції та спричинило перехід до більш гнучкого режиму валютного курсу. Національний банк України увійшов у 2023 рік з прив’язкою курсу до долара США та обліковою ставкою 25%. Така політична позиція допомогла закріпити інфляційні очікування, залучити банківські депозити та збільшити приватні заощадження, тим самим сприяючи поступовому зниженню інфляції протягом 2023 року. В грудні 2023 року інфляція становила лише 5,1% порівняно з 26,6% наприкінці 2022 р. Зниженню інфляції також сприяли сприятливі фактори з боку пропозиції, оскільки високі

врожаї сільськогосподарської продукції та вузькі місця експорту збільшили надлишок внутрішньої пропозиції продовольства.

Збільшення потреб у видатках на оборону зумовило необхідність суттєвого перегляду бюджету на 2023 рік та збільшення бюджетного дефіциту. Номінальні видатки у 2023 році сягнули 4,4 трлн грн, що на 46% більше, ніж у 2022 році. Це зростання було зумовлено збільшенням витрат на товари та послуги, насамперед на потреби оборони, які досягли 1,7 трлн грн, що на 97% більше, ніж у 2022 році. Загальні надходження (без урахування дотацій) сягнули 2,7 трлн грн (на 56% більше, ніж у 2022 році). Більшу частину приросту становлять 840 млрд грн перерахування прибутку від бюджетних установ, у тому числі Національного банку України. [2]

З початком війни мільйони українців були змушені залишити свої домівки та переселитися в інші регіони України чи за кордон. За офіційними даними, близько 8 мільйонів людей емігрували (переважно жінки та діти). У перший місяць повномасштабної війни в Україні понад 10 мільйонів людей були змушені залишити свої домівки (що становить близько 20% населення країни). Згідно з даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR), близько 6,5 мільйонів осіб стали внутрішньо переміщеними, а приблизно 3,7 мільйонів перейшли до сусідніх країн. Крім того, приблизно 13 мільйонів людей опинилися в районах активних бойових дій, без можливості безпечно виїхати через руйнування інфраструктури, обмеження ресурсів та небезпеку для життя.

Також до кінця 2022 року кількість біженців з України, які подали заяви про отримання статусу біженця або притулку, досягла 5,7 мільйонів. УВКБ ООН надає допомогу у тимчасовому житлі, грошових виплатах та психосоціальній підтримці як для біженців за кордоном, так і для тих, хто залишився в середині України. Ці заходи спрямовані на пом'якшення наслідків найбільшої кризи переміщення в Європі з часів Другої світової війни. Хоча частина населення вже повернулася, і очікується, що після стабілізації ситуації повернеться ще більше, очікується, що значна кількість громадян, особливо молодих людей, які адаптувалися до життя в інших країнах, продовжуватимуть залишатися за

кордоном. Звіти показують, що багато з цих осіб знайшли роботу та інтегрувалися в суспільства приймаючих країн, роблячи внесок у місцеву економіку. [3]

Станом на 2023 рік, за даними Київської школи економіки, щонайменше 109 великих і середніх підприємств в Україні різних форм власності зазначили прямих збитків через повномасштабну війну, що спричинило загальні збитки обсягом близько 13 мільярдів доларів. Серед них повністю зруйнованими були 19 підприємств (17%), тоді як 90 підприємств (83%) зазнали часткових пошкоджень. Це підвищило ризики для зайнятості та добробуту працівників

Через ракетні обстріли та перебої з електропостачанням діяльності малого та мікробізнесу, які забезпечують робочі місця для великої частини працездатного населення, також суттєво ускладнилася. На початку листопада 2022 року повністю припинили роботу 12,4% малих і 8% мікропідприємств, майже припинили діяльність 24,6% і 22,5% відповідно, тоді як 33,2% малих і 31,9% мікропідприємств працювали частково. Ще близько 40% малих та мікробізнесів функціонують на повну потужність, що негативно вплинуло на загальний індекс бізнесу. [4]

Станом на 1 січня 2024 р. загальна чисельність безробітних, зареєстрованих у Державній службі зайнятості (ДСЗ), становила 96,1 тис. осіб (серед них понад 40 % мають вищу освіту) за наявності 40,2 тис. одиниць вакансій. Протягом 2023 р. мали статус безробітних 483,2 тис. осіб проти 867,6 тис. осіб – у 2022 р. [5]

Отже, російське вторгнення в Україну в 2022 році стало однією з наймасштабніших і найбільш руйнівних воєн після Другої світової війни. Втрати та потреби у відновленні вже досягли рекордних рівнів, а падіння реального ВВП і промислового виробництва досягло показників країни під час війни другої половини XX – початку XXI століття. Водночас Україні в 2022-2023 роках вдалося уникнути макрофінансової кризи та знайти нові джерела фінансування, які підтримують економіку та покращують перспективи її відновлення після війни.

Список використаних джерел:

1. Halmai P. War shock and the economy. Hungarian Journal of Legal Studies. 2024. Vol. 64, no. 4. P. 545–559. URL: https://doi.org/10.1556/2052.2024.00005

2. Ukraine - Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3), February 2022 – December 2023. Washington, DC: World Bank, 2024. URL: https://doi.org/10.1596/41082

3. Slaviuk N., Bui T. The impact of the war on the economic development of Ukraine. *DIW Roundup Politik im Fokus*. 2022. No. 141. URL: http://hdl.handle.net/10419/263153

4. Збитки, завдані українському бізнесу внаслідок російської агресії, оцінюються в $13 млрд - Kyiv School of Economics. *Kyiv School of Economics*. URL: https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zbitki-zavdani-ukrayinskomu-biznesu-vnaslidok-rosiyskoyi-agresiyi-otsinyuyutsya-v-13-mlrd (дата звернення: 14.11.2024).

5. Яценко Л. Відновлення ринку праці в Україні в умовах війни: регіональні аспекти. Центр економічних і соціальних досліджень НІСД. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-03/az_regrinki-praci_04032024.pdf

УДК 336.6

Джаман Д.М.

студентка факультету фінансів

ОПП «Фінансовий менеджмент та контролінг», 6 курс

Науковий керівник: Чепка В.В.

к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ

У контексті нестабільних, непередбачуваних економічних умов, особливо після пандемії та під час війни в Україні, фінансові проблеми підприємств загострюються через вплив як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Це спонукає до вдосконалення політики фінансового управління, спрямованої на антикризові заходи. Зростаюча потреба в адаптації та виживанні в активно мінливому

середовищі робить надзвичайно важливими гнучкість та креативність у керівництві підприємствами, що розробляють ефективні антикризові стратегії.

Розробка системи антикризового фінансового управління дозволяє підприємствам не тільки вижити в умовах кризи, але й адаптуватися та продовжувати діяльність, використовуючи специфічні процедури та механізми для подолання труднощів та уникнення банкрутства.

Проблема антикризового фінансового управління залишається ключовою для забезпечення довгострокової стабільності підприємств. Вона вимагає комплексного підходу, який включає застосування фінансових, економічних та стратегічних інструментів, щоб ефективно керувати ризиками та відповідним чином реагувати на потенційні кризи. Таким чином, розробка та впровадження антикризових фінансових стратегій залишається актуальним напрямом у корпоративному управлінні.

Проте, незважаючи на глибокі дослідження та розвиток даної галузі, все ще існує низка питань, які потребують додаткового уточнення, доопрацювання та осучаснення. Це зокрема стосується адаптації існуючих моделей та стратегій до швидко змінюваних умов глобалізованої економіки, включення новітніх технологічних рішень та врахування екологічних, соціальних та управлінських викликів сьогодення. Також важливим є забезпечення більш глибокого інтегрування теоретичних знань у практичну діяльність підприємств.

Перед тим як глибше зануритися у сутність поняття «антикризове фінансове управління», яке тісно пов’язане з концепціями «управління фінансами» та «фінансове управління», необхідно вивчити взаємозв’язки між основними економічними категоріями. Під фінансами розуміють сукупність відносин економічного характеру, пов’язаних із розподілом та перерозподілом валової доданої вартості, як на рівні макроекономіки, так і в контексті окремих підприємств, в грошовому виразі через певні фонди. Управління ж визначається як дієва система, розроблена з використанням належного набору інструментів, що забезпечує вплив на об'єкт управління для досягнення визначених стратегічних цілей та завдань [1].

Управління фінансами являє собою цілеспрямовану діяльність, спрямовану на забезпечення фінансової стабільності, платоспроможності та прибутковості підприємства, що сприяє його економічному та соціальному розвитку. У цьому контексті, управління фінансами має враховувати результативну політику формування та використання фінансових ресурсів на мікро- та макрорівнях, керуючись законами суспільного розвитку, що мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер [2, с. 468].

Дефініція антикризового фінансового управління підприємством є предметом досліджень як вітчизняних, так і закордонних вчених, які прагнуть розробити науково обгрунтовані стратегії для ефективної протидії фінансовим кризам на підприємствах [3]. Це дослідження спрямоване на виявлення та застосування комплексу заходів, котрі можуть мінімізувати негативний вплив економічних збурень та забезпечити фінансову стабільність підприємства.

Основною сутністю антикризового фінансового управління є сукупність специфічних методів, принципів та практик, що варіюються залежно від умов і потреб конкретного підприємства, а також спрямовані на подолання чинників кризи за допомогою впровадження ефективних фінансових інструментів для діагностики, запобігання та нейтралізації кризових явищ [4].

Застосування детально розробленої схеми антикризового фінансового управління дає можливість підприємству систематично аналізувати та оцінювати проведені заходи на кожному з етапів управління. Це забезпечує фокусування уваги на ключових моментах кожного етапу, дозволяючи проводити глибоку оцінку та визначати ефективність вжитих заходів. Такий підхід є критичним для виявлення слабких сторін, прогалин у плануванні та виконанні, а також для ідентифікації можливих збоїв у роботі корпоративного підприємства.

Регулярне проведення оцінки на кожному етапі реалізації антикризових заходів є основою для впровадження ефективного управління, оскільки дозволяє не тільки виявляти та усувати актуальні проблеми, але й адаптувати стратегічне планування підприємства під змінювані умови. Комплексна оцінка, що об’єднує

результати всіх етапів, сприяє формуванню загального розуміння ефективності та оперативності впроваджених антикризових заходів, забезпечуючи підґрунтя для подальшого стратегічного розвитку та оздоровлення підприємства.

Таким чином антикризове фінансове управління є не лише інструментом виживання підприємств у кризових умовах, але й потужним важелем їх трансформації у стійкі, конкурентоспроможні бізнес-моделі. Систематичний підхід до впровадження антикризових заходів дозволяє не лише уникнути негативних наслідків фінансових криз, але й відкрити нові можливості для стратегічного зростання та розвитку. Ефективне застосування сучасних технологій, інноваційних підходів до фінансового планування та орієнтація на сталий розвиток забезпечують підприємствам довгострокову стабільність та економічну безпеку навіть у найбільш складних умовах.

Список використаних джерел:

1. Воронкова Т. Є., Приймак Я. В. Трансформація антикризового управління в сучасних економічних умовах. *Ефективна економіка*. 2021. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2021/98.pdf
2. Азаренкова Г. М. Фінансова стратегія антикризового управління суб’єктом підприємництва в сучасних умовах функціонування. *Бізнес Інформ.* 2020. № 12. С. 465-470.
3. Зленко Н.В. Формування фінансового механізму антикризового управління суб’єктом підприємництва: дис… к.е.н. : 08.00.08. Харків, 2021. 269 с.
4. Терещенко О. О., Павловський С. В. Удосконалення фінансового механізму антикризового управління підприємством. *Фінанси України*. 2016. № 6. С. 108-123.

УДК 338.124

Дядя Д.Є.
магістр,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник - Чепка В.В.
к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ДЕРЖАВНА АНТИКРИЗОВА ПОЛІТИКА ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Підтримка бізнесу під час війни відіграє критично важливу роль для забезпечення стабільності економіки та підтримки життєдіяльності суспільства. У період збройного конфлікту, як під час російсько-української війни, підприємства стикаються з численними загрозами: руйнуванням інфраструктури, втратою ресурсів, дефіцитом кваліфікованих кадрів, логістичними труднощами, зменшенням платоспроможності населення та нестачею фінансових ресурсів. У цих умовах навіть короткотривале припинення діяльності підприємств може призвести до значних економічних збитків, втрати робочих місць, соціальної напруги та поглиблення економічної кризи [4].

Саме через це державна підтримка бізнесу є необхідною умовою збереження основних економічних функцій держави. Тож дослідження теми державної підтримки українського бізнесу у воєнний час є своєчасною та актуальною, оскільки успіхи на полі бою напряму залежать від стану економіки та роботи бізнесу [1].

В умовах війни важливу роль у фінансовому управлінні підприємств відіграють державна підтримка та законодавче регулювання. Уряд може впроваджувати спеціальні заходи для підтримки бізнесу, зокрема податкові пільги, кредитні програми, субсидії на відновлення виробництва та механізми захисту прав власності [2, с.3]. Законодавчі ініціативи часто спрямовані на

спрощення умов ведення бізнесу, що дозволяє компаніям швидше адаптуватися до нових реалій воєнного часу і підтримувати фінансову стабільність [3].

Під час російсько-української війни антикризова політика держави стала одним із ключових інструментів економічної стабілізації. Завдяки фінансовій допомозі, податковим пільгам, спрощеним регуляторним процедурам і можливостям релокації підприємств у безпечні регіони, держава сприяє збереженню економічного потенціалу країни та підтримці малого і середнього бізнесу [6]. У такій ситуації компаніям важливо ретельно аналізувати доступні можливості, щоб забезпечити максимальну ефективність антикризових заходів. Адже це не тільки пом'якшує економічні наслідки війни, але й забезпечує безперервне функціонування стратегічно важливих галузей.

Релокація бізнесу, тобто переміщення на безпечніші території всередині країни або за кордон, стала для підприємців одним із головних способів зберегти свою справу. Протягом року повномасштабної війни, за підтримки держави, до більш безпечних регіонів України було переміщено близько 800 підприємств, із яких 623 уже відновили свою діяльність на нових місцях. Для решти 239 підприємств триває пошук відповідних локацій або організація транспортування. Водночас понад 650 компаній відмовилися від релокації через деокупацію територій, де вони розташовувалися [5].

Весь час війни держава намагається усіма силами підтримувати бізнес: державна програма «єРобота» пропонує ґранти, сума яких залежить від виду діяльності та кількості створених робочих місць; ґрантова підтримка від фонду USF; програма бізнес-партнерства від DRC; ґранти від USAID; мікроґранти для ветеранів; програма для постраждалих від війни мікро та малих підприємств; спрощення системи оподаткування; кредитування бізнесу [5].

За даними Міністерства економіки, з початку 2023 року банки видали 5,6 тисячі кредитів на суму 18,2 млрд грн. Найбільший обсяг коштів було спрямовано на антикризові кредити (62,4 млрд грн) і антивоєнні цілі (53,9 млрд грн). На рефінансування попередніх кредитів виділено 28,7 млрд грн, а на інвестиційні проєкти – 10,9 млрд грн [5].

Підводячи підсумки можна сказати, що війна має руйнівний вплив на економіку: порушуються логістичні ланцюги, знищуються виробничі потужності та об’єкти інфраструктури, що значно ускладнює функціонування бізнесу. Як наслідок, багато підприємств змушені скорочувати або повністю припиняти свою діяльність, що призводить до зниження ВВП, зростання рівня безробіття та зниження загальної платоспроможності населення. У воєнний час головним завданням для економічного розвитку є відновлення та забезпечення роботи бізнесу в усіх доступних формах. Для цього кожен підприємець має прагнути забезпечити безперервну роботу свого підприємства навіть у складних умовах війни. Однак часто потужностей самих підприємств замало для подолання наслідків війни, тому так важлива залученість держави в цей період.

Список використаних джерел:

1. Грищенко І.М., Ковтун Т.Ю. Державна підтримка бізнесу у воєнний час. *Економіка, управління та адміністрування.* 2022. Том 33 (72) № 2. С. 29–30.
2. Мельник Т.Ю. Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 2 (100). С. 3-4.
3. Ляшевська О. І. Удосконалення механізму державного антикризового управління в Україні в умовах воєнного стану. *Bulletin of the National University of Civil Protection of Ukraine. Series: Public Administration*. 2024. № 1(20)2024.
4. Кривов’язюк І. В. Функціонування та розвиток підприємств в умовах кризи: системноаналітичний підхід : монографія. Л. ЛНТУ, 2012. 392 с.
5. Відновлення бізнес-клімату в Україні: фінансові та ресурсні можливості. URL: http://ukrpohliad.org/economics/vidnovlennya-biznes-klimatu-v-ukrayini-finansovi-ta-resursnimozhlyvosti.html.
6. Савків У. С., Лещук Х.В., Сидор Г. В. Державне управління соціально-економічною стабільністю країни та особливості застосування антикризових заходів в умовах воєнного часу. *Актуальні проблеми розвитку регіональної економіки.* Том. 1 № 20.

УДК 336.67

Єзгор Є.В.,
здобувач вищої освіти (бакалаврський рівень),
Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана
Піддубний В.А.
д.т.н., професор, професор кафедри технології
і організації ресторанного господарства
Київський національний торговельно-економічний університет

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ

В умовах повномасштабної війни українська економіка продемонструвала здатність до швидкої адаптації та стійкості завдяки комплексній взаємодії уряду, бізнесу, міжнародних партнерів та військових успіхів Збройних Сил України. Попри масштабні руйнування критичної інфраструктури та економічні втрати, Україні вдалося уникнути економічного колапсу, зберегти основні макроекономічні показники та навіть повернутися до зростання. Станом на перший квартал 2024 року темп зростання ВВП становить приблизно 4,5% порівняно з падінням на 10,3% у відповідному періоді минулого року. Це зростання підтримується стабільною роботою морського коридору, розвитком добувної промисловості, відновленням будівельної активності та зростанням ділових настроїв. Підтримка з боку міжнародних партнерів також сприяла зміцненню валютних резервів та стабільності курсу гривні.[1]

З метою відновлення та посилення економіки України варто зосередитися на залученні іноземного капіталу до галузей, що мають стратегічне значення, таких як промисловість, логістика, енергетика та агропромисловий комплекс. Пропонується надати додаткові податкові пільги для інвесторів та створити зони економічного розвитку з пільговими умовами. Це дозволить не лише прискорити економічне відновлення, але й забезпечити довготривалі переваги за рахунок модернізації виробництва та створення нових робочих місць.

Враховуючи підвищений попит на будівельні послуги, уряд повинен активно підтримувати проекти з відновлення зруйнованої інфраструктури, зокрема об'єктів критичної інфраструктури та житлового фонду. Державне стимулювання приватних інвестицій у будівельний сектор сприятиме залученню додаткових ресурсів, які пришвидшать процес відбудови. Крім того, надання кредитних та податкових пільг компаніям, що спеціалізуються на будівництві, може стати додатковим імпульсом для розвитку сектору.

Перехід до керованої гнучкості гривні дозволяє зберегти відносну стабільність курсу національної валюти, що важливо для підтримання довіри інвесторів та запобігання інфляційним ризикам. Пропонується підтримувати політику стабільності шляхом збереження грошово-кредитних інструментів, які дозволяють управляти коливаннями курсу та запобігати спекуляціям. Надходження від міжнародних партнерів також можуть спрямовуватись на поповнення резервів, що підтримає стабільність грошово-кредитного ринку.
Добувна промисловість і виробництво мінеральних добрив відіграють ключову роль у забезпеченні стабільного економічного зростання. Державна підтримка у вигляді інвестиційних програм та податкових пільг для підприємств у цих галузях допоможе зміцнити їх позиції та стимулювати подальший розвиток. Підтримка внутрішнього виробництва в добувній промисловості також сприятиме зниженню залежності від імпорту та стимулюватиме експорт.

Продовження та розширення співпраці з міжнародними фінансовими інституціями та партнерами, такими як МВФ, Світовий банк, ЄС та інші донори, дозволить Україні залучити додаткові ресурси для стабілізації економіки. Міжнародна фінансова допомога може бути спрямована на відновлення інфраструктури, підтримку малого та середнього бізнесу, соціальні програми, що також сприятиме збереженню соціальної стабільності в країні [2].

Малий і середній бізнес є основою економічного зростання та соціальної стабільності. Пропонується розширити програми кредитної підтримки для МСБ, зокрема шляхом надання доступних кредитів і грантів для відновлення та розвитку бізнесу. Це дозволить зберегти робочі місця, підтримати

конкурентоспроможність бізнесу на міжнародних ринках та забезпечити стабільні надходження до державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Інвестиційна діяльність в Україні за 1 квартал 2024 року | Міністерство економіки України. URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9cb46b66-6285-4f7f-a08e-f450f32f0cb2&title=InvestitsiinaDiialnistVUkrainiZa1-Kvartal2024-Roku (дата звернення: 10.11.2024).

2. The World Bank: History & Global Economic Development Goals. URL: https://study.com/academy/lesson/the-world-bank-history-global-economic-development-goals.html (дата звернення 02.10.2024).

УДК 336.7

Кіосева М.В.,

здобувач вищої освіти першого бакалаврського рівня

Одеський національний економічний університет

Науковий керівник: Шикіна Н.А.

к.е.н., доцент

Одеський національний економічний університет

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Фінансове управління є ключовим елементом ефективного функціонування держави. Воно включає збалансоване планування доходів та видатків, контроль за державним бюджетом, забезпечення управління державним боргом і макроекономічної стабільності. В Україні ці процеси мають особливе значення через складні економічні виклики, такі як високий рівень

державного боргу, потреба в реформуванні податкової системи, а також інтеграція до європейських фінансових стандартів.

Важливість цього питання полягає в тому, що ефективне використання фінансових ресурсів підприємством значно підвищує ефективність і прибутковість його діяльності. Метою дослідження є процес управління фінансовими ресурсами підприємства, який дозволяє керівництву підприємства вирішувати проблему забезпечення достатніх фінансових ресурсів для ефективного функціонування підприємства і поліпшення показників ефективності його діяльності.

Вирішення проблеми: ефективне функціонування підприємства в умовах ринкової економіки залежить від правильного формування та використання фінансових ресурсів. Це вимагає спеціальної фінансової політики для мобілізації капіталу з урахуванням стратегічних цілей, вартості ресурсів та їх оптимального використання. Управління фінансовими ресурсами є критичним аспектом в умовах нестабільної економіки України. Воно спрямоване на мінімізацію ризиків, зміцнення фінансового стану підприємств та підвищення їх прибутковості через розробку стратегій і вдосконалення управління.

Під час еволюції ринкових відносин в Україні стало очевидним, що багато підприємств зіштовхуються з дефіцитом фінансових ресурсів, особливо через кризу, спричинену війною з РФ. Це обумовлено втратами від нерентабельної діяльності, підвищеними ризиками, неефективною податковою системою, зростанням інфляції та високою вартістю зовнішніх фінансів. Недостатні фінансові ресурси негативно впливають на економічну діяльність підприємств, що призводить до погіршення їх фінансових результатів. Для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства доцільно зосередитися на таких напрямах:

- оптимізація структури активів і пасивів – баланс між ліквідністю та рентабельністю активів, зменшення ризиків неплатоспроможності;
- досягнення ліквідності та платоспроможності – збільшення частки довгострокових джерел фінансування та зниження поточних зобов’язань;

- відновлення фінансової автономії – збільшення власного капіталу для покращення фінансової стійкості;
- підвищення ефективності використання активів – вдосконалення управління власністю підприємства;
- оптимізація розрахунків із кредиторами та дебіторами – підвищення касової дисципліни та збалансування строків виплат і надходжень.

Особливо важливою є розробка стратегії управління фінансовими ресурсами з урахуванням макроекономічної ситуації. Стратегія повинна поєднуватися з конкретним планом дій для досягнення довгострокових результатів і фінансової стабільності підприємства. В умовах макроекономічної нестабільності, посиленої військовим конфліктом в Україні, вітчизняним компаніям необхідно удосконалити систему управління фінансовими ресурсами. Це передбачає врахування нестабільності джерел фінансування, необхідності перегляду витрат і підвищення ресурсоефективності в залежності від результатів діяльності компанії. Система управління повинна адаптуватися до сучасної ситуації та особливостей господарської діяльності, включаючи інструменти залучення фінансових ресурсів та алгоритми для розподілу між конкуруючими сферами.

Список використаних джерел:

1. Бражник Л. В. Фінансові ресурси підприємства: їх формування та використання. Економіка та суспільство. 2018. N. 14. С. 778-783.

2. Бровко Л. І., Бровко Є. І., Крижановський О. О. Формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільності. Економіка та держава. 2019.N. 9. С. 57-63. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.9.57

3. Бугас В. В., Коваль А. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. Modern Economics. 2020. N. 19. С. 32-34.
DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V19(2020)-05

УДК 338.245:[336.22.021.8:339.73

Кравченко А.С.,

Повар В.С.

здобувачки освіти ОПП «Корпоративні фінанси», 2 курс

Науковий керівник: Романишин В.О.

к.е.н., доцент, доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ТА МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУЦІЙ У СТАБІЛІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Під час війни економіка країни зазнає значних викликів, зокрема й у сфері фінансів бізнесу. Війна призводить до втрати активів, обмеження доступу до фінансових ресурсів, збільшення операційних витрат та загострення фінансових ризиків для бізнесу. У таких умовах ключову роль у стабілізації фінансів бізнесу відіграють державна підтримка та допомога міжнародних фінансових інституцій, які спрямовані на збереження економічної стабільності та підтримку функціонування бізнесу.

Державна підтримка українського бізнесу у воєнний час є надзвичайно важливою, адже від добробуту бізнесу залежить не лише наше економічне майбутнє, а й країни в цілому. Українська економіка від початку війни втратила приблизно 30-50% виробничих потужностей, які були розташовані на тимчасово окупованих територіях. З початком повномасштабної агресії рф проти України Уряд нашої держави запустив декілька програм підтримки бізнесу під час війни. Так одним із найважливіших кроків держави були зміни в податковій сфері, що були покликані підтримати економіку суб’єктів бізнесу в умовах воєнного стану. Зокрема, 15 березня 2022 р. був прийнятий Закон України № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів

України щодо дії норм на період дії воєнного стану» [3], який передбачав кардинальну податкову реформу на період воєнного стану.

Також урядом України було започатковано ряд програм щодо підтримки бізнесу у формі грантів, кредитних гарантій у відносно невеликих масштабах, серед яких:

1) надання мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу.

2) надання державних гарантій на портфельній основі.

3) надання грантів на створення або розвиток переробних підприємств.

4) фінансування програми «Доступні кредити 5–7–9%» за рахунок Державного бюджету України. [2, с. 33-35]

Загальний обсяг державної фінансової підтримки бізнесу під час повномасштабної війни є обмеженим через критичну ситуацію з доходами бюджету і необхідністю першочергового фінансування пріоритетних (захищених) статей. Тому державні інституції України з метою стабілізації фінансової системи і створення сприятливих умов ведення бізнесу залучають фінансування від міжнародних організацій та країн-партнерів. [3, с. 35]

Міжнародні фінансові інституції (МФО) відіграють вирішальну роль у підтримці зусиль України щодо подолання викликів стабільності національної економіки та сприяння економічній стабільності. Вони також допомагають у зміцненні інституцій, покращенні управління, підвищенні прозорості та боротьбі з корупцією. Крім того, МФО полегшують доступ до глобальних ринків та інвестиційних можливостей, сприяючи економічному зростанню та стійкості. [1, с. 2-3]

Таким чином, діяльність міжнародних фінансових організацій є важливою складовою економічної стабільності та розвитку України. Однак, як свідчить світовий досвід, ефективність використання коштів цих інституцій є неоднозначною.

Зважаючи на цю неоднозначність, міжнародні фінансові організації намагаються адаптувати свої програми до потреб конкретних країн та їх економічних реалій. Зокрема, Європейський банк реконструкції та розвитку

(ЄБРР) активно співпрацював з українським урядом та міжнародними партнерами для реалізації програм, спрямованих на підтримку малого та середнього бізнесу. Це включало надання грантів і пільгових кредитів, що допомогло багатьом підприємствам вижити у важкі часи та зберегти робочі місця. Особлива увага приділялася підтримці підприємств, які перемістилися з районів активних бойових дій до більш безпечних регіонів України.

Отже, державна підтримка та допомога міжнародних фінансових інституцій є критично важливими для стабілізації бізнесу в умовах війни. Завдяки державним програмам і фінансовій підтримці підприємства зберігають робочі місця та підтримують економічну активність. Міжнародні організації, надаючи кредити і гранти, допомагають підприємствам подолати труднощі та адаптуватися до нових умов.

Список використаних джерел:

1. Маршук Л., Бабюк А., Страпачук Л. Вплив міжнародних інституцій на фінансовий стан україни в умовах воєнного часу. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-23 (дата звернення: 06.11.2024).

2. Фінанси підприємств України під час війни та завдання їх повоєнного відновлення : наукова доповідь / за ред. д.е.н. В.В. Зимовця ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – Електрон. дані. – К., 2023. – 54 с. – URL : http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/Finansy-pidpryiemstv-Ukrainy-pid-chas-vijny.pdf

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20.

УДК 658.14:005.52

Нечепуренко В.В.
студент 6 курсу,
спец. «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»,
Науковий керівник: Кудик Т.О.
к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ

Система управління корпоративними фінансами відіграє ключову роль у забезпеченні його ефективності та фінансової стабільності. Реалізація обдуманих стратегій управління активами є вирішальним фактором у підтриманні надійності фінансового стану підприємства.

Огляд літератури вказує на значну увагу, яку науковці приділяють теоретичним аспектам управління оборотними активами, включаючи завдання, цілі, політику, суб'єкти та об'єкти управління, їх елементи, принципи та методи; також аналізується використання оборотних активів у різних галузях з точки зору їх наявності, динаміки та ефективності. У умовах підвищеного ризику, управління активами підприємства потребує адаптації до змінених обставин. Це включає швидке прийняття рішень, використання нестандартних підходів у управлінні внаслідок розривів у логістиці, дефіциту ресурсів та матеріалів, нестабільності фінансових потоків, що є викликом для підтримки заготівельних та виробничих процесів, збуту продукції [1].

Воєнний стан спричинив призупинення діяльності або евакуацію деяких підприємств до безпечніших місць, звужуючи можливості для здійснення звичайних бізнес-операцій. Логістика підприємств, які обмежені у своїй

мобільності та часових рамках виробничих процесів, стикається з серйозними викликами. Також частина активів залишається на тимчасово окупованих територіях, що унеможливлює управління ними. Все це потребує нових стратегій управління для забезпечення неперервності бізнес-процесів в умовах війни та постійного пошуку ефективних управлінських рішень для підтримки стабільності підприємств.

Оборотні активи є важливим елементом ресурсного потенціалу підприємства, який перебуває під його контролем і використовується для забезпечення безперервного процесу господарської діяльності (рис.1).

Рис.1. Сутність оборотних активів у нормативно-правових актах [3]

В процесі виробництва оборотні активи споживаються одноразово, повністю переносячи свою вартість на кінцевий продукт, що сприяє досягненню економічної вигоди у майбутньому [2].

Визнання оборотних активів як основного об'єкта управління підкреслює їхню важливість для формування стійкої фінансової стратегії підприємства. Ефективне управління цими активами є критичним у забезпеченні стабільності підприємства, що вимагає комплексного підходу у сфері фінансового менеджменту. Основним питанням є адекватне управління фінансуванням оборотних активів, а саме проведення детального аналізу та планування.

Максимізація використання внутрішніх резервів є кроком для забезпечення стійкості та адаптивності фінансової системи компанії, зокрема в

умовах економічної нестабільності. Зниження залежності від зовнішніх позик дозволяє підприємству зменшити витрати, що сприяє покращенню загальної фінансової ефективності. Важливо враховувати унікальні аспекти діяльності підприємства, оскільки це впливає на фінансові потреби та стратегії на різних етапах економічного циклу [4].

Цей процес включає в себе розробку та реалізацію ряду заходів, спрямованих на оптимізацію управління активами за допомогою різних методів та інструментів. Ефективне управління оборотними активами допомагає підвищити рентабельність підприємства та робить суттєвий внесок у підтримання фінансової стійкості бізнесу в умовах підвищених ризиків.

Таким чином, в умовах сучасного ринку підприємства прагнуть досягти максимальної ефективності та фінансової стійкості. Оборотні активи відіграють важливу роль у підвищенні рентабельності виробництва та забезпеченні стабільної діяльності. Для ефективного управління такими активами необхідно розробляти стратегії їх оптимізації, зокрема шляхом правильного вибору методів оцінки, що допоможе точно оцінити результати діяльності підприємства і сприятиме його беззбитковості.

Список використаних джерел:

1. Гринюк І. М. Еконмічна сутність оборотних активів та їх типологія. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal. 2016. Vol. 2. No. 4. pp. 64–74.
2. Зардова Я. В. Дослідження ефективності використання оборотних активів підприємств / Я. В. Зардова. // Ефективна економіка. - 2023. - № 4. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_4_50.
3. Квасницька Р.С., Орищук О.В. Теоретичний базис процесу управління оборотними активами підприємства /Економіка та управління розвитком підприємств: теорія, методологія, практика : колективна монографія / Кол. авторів. Полтава: ПП Астрая‖, 2024. С.34-38.
4. Поважний О. С., Крамзіна Н. О., Кваша Ю. В. Особливості визначення сутності та складу поняття «оборотні активи». Економічний простір. 2008. №12/2. С. 41–52.

УДК 368

Овчаркіна К. В.
магістрант 2 року навчання
навчально-наукового інституту економіки і права
ХНЕУ імені С. Кузнеця
Науковий керівник: Лелюк С. В.
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ СТРАХОВОЮ КОМПАНІЄЮ

В умовах сучасної кризи, спричиненої бойовими діями та нестабільною економічною ситуацією, страхові компанії стикаються з новими викликами, що вимагають ефективних антикризових заходів. Для забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності на ринку, страхові компанії повинні швидко адаптуватися до змін і пропонувати інноваційні страхові продукти, які відповідатимуть потребам клієнтів у кризових умовах. За думкою О. Слободянюк [2], антикризове управління страховими компаніями поєднує комплексне планування і управлінську структуру, спрямовану на довгострокові цілі через антикризові заходи. Одним із інструментів в рамках антикризового управління є впровадження інноваційних продуктів страхування [1], зокрема страхування кіберризиків, яке набуває особливої актуальності на тлі зростання кібератак та загроз в інформаційному просторі.

Кіберстрахування є відносно новим направленням на страховому ринку, яке вже користується популярністю закордоном. Даний продукт включає страхування від кібератак та витоку даних для бізнесів та приватних осіб та покриття витрат на відновлення систем, юридичні послуги та репутаційні втрати.

Передовою компанією в цій сфері є Corvus Insurance [5], що надає одне з найбільш комплексних рішень щодо кіберстрахування на ринку.

Оформляючи кіберстрахування за допомогою Corvus, клієнти отримують актуальне покриття, яке розвивається разом з кіберзагрозами, що постійно змінюються. Пропонуючи інформацію про ризики та поради експертів, які допомагають знизити кількість порушень до 20%, використовується спеціальна група реагування, що складається з обробників претензій та власних експертів з реагування на інциденти. Corvus Signal, профілактичний продукт страхової компанії, знижує як вартість, так і частоту порушень – завдяки сповіщенням про загрози того ж дня та службам виправлень, ймовірно, втричі швидше, ніж інші оперативні групи реагування на кіберзлочини. За даними Cybersecurity Ventures, до 2027 року глобальні витрати на навчання за фахом «кібербезпека», сягнуть 10 млрд. дол. [4]. Доцільність впровадження даного виду страхування обґрунтовується тим, що наразі на вітчизняному ринку даний вид страхування здійснюють лише СК «АСКА» та СК «УПСК». Тож, дана ніша зовсім не заповнена та майже не має конкурентів. Окрім того, частка організацій, які зазнали хоча б одну успішну кібератаку, з кожним роком зростає. Ще у 2014 році це було 61,9% організацій, та вже у 2023 році їх відсоток сягає 88,4. Частка респондентів, які вважають, що успішна кібератака на їх організацію протягом наступного року вірогідна, також збільшилася з 38,1% у 2014 році до 80,1% у 2023 році [3]. Згідно із даними компанії CyberEdge [3], популярність страхування кіберризиків з кожним роком збільшується та має тенденцію до подальшого зростання. Так частка організації, які зазнали принаймні однієї успішної кібератаки у 2023 році склала 84,7% проти 61,9% у 2024 році. Аналогічна тенденція характерна і для респондентів, які вважають, що успішна кібератака на їх організацію протягом наступних 12 місяців буде «вірогідною», з 38,1% у 2014 році до 71,8% у 2023 році.

Також у рамках запобігання погіршення фінансового стану компанії, за результатами аналізу наукових праць [1], доцільним є впровадження й інших інноваційних продуктів, що можуть враховувати сучасні потреби

страхувальників, серед яких: страхування від втрати доходу (поліси, що покривають втрату доходу через хворобу, нещасний випадок або втрату роботи фінансова підтримка на період пошуку нової роботи або реабілітації); страхування бізнесу в умовах війни (покриття збитків для бізнесів, що змушені тимчасово зупинити роботу через воєнні дії, страхування від втрати доходу, включаючи покриття витрат на переїзд та облаштування нового місця роботи); страхування інтернет-покупок (покриття витрат на повернення товарів, які не відповідають опису або пошкоджені під час доставки, страхування від шахрайства при онлайн-покупках); страхування подорожей з покриттям COVID-19 (поліси, що включають покриття медичних витрат, пов'язаних з лікуванням COVID-19 під час подорожі покриття витрат на карантин та скасування поїздок через пандемію). Таким чином, впровадження інноваційних продуктів страхування дозволить адаптуватися страховим компаніям в умовах невизначеності та кризи. Підлаштування під сучасні потреби страхувальників забезпечить фінансову стійкість страховика та його високу конкурентоспроможність на ринку.

Список використаних джерел:

1. Бараннікова Н., Шведа Н. Інновації як інструмент антикризового управління підприємством в умовах сталого розвитку. *Інноваційні засади управління підприємствами в умовах сталого розвитку*: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції пам’яті почесного професора ТНТУ, академіка НАН України Чумаченка Миколи Григоровича. Тернопіль : ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2016. С. 14–15.

2. Слободянюк, Н. О., Янковський, В. А.. Моделювання системи антикризового управління страховими компаніями України в умовах нестійкого розвитку економіки. *Бізнес-навігатор*. 2017. №4-2. С. 124-129.

3. CyberEdge Group. URL: https://cyberedgegroup.com/ (дата звернення: 09.09.2024).

4. Kerner, S.M. 34 cybersecurity statistics to lose sleep over in 2023. *TechTarget*. URL: https://www.techtarget.com/whatis/34-CybersecurityStatistics-to-Lose-Sleep-Over-in-2020 (дата звернення: 08.09.2024)
5. Solutions Built for Evolving Cyber Risks. Smart Cyber Insurance. URL: https://www.corvusinsurance.com/ (дата звернення: 09.09.2024).

УДК 336.7:355.018]:[336.748.12+331.56]

Павленко А.А.,
здобувач освітнього ступеню магістр,
ОПП «Фінансовий менеджмент і контролінг»,
Науковий керівник: Баріда Н. П.,
к. е. н., професор
кафедри банківської справи та страхування
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ВПЛИВ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НА ІНФЛЯЦІЮ ТА БЕЗРОБІТТЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Монетарна політика є ключовим інструментом, який використовує центральний банк для регулювання економіки, впливаючи на такі основні показники, як інфляція, рівень безробіття, економічна нерівність та добробут населення. За допомогою управління грошовою масою і процентними ставками центральний банк може контролювати темпи зростання цін, стимулювати або стримувати економічну активність, що безпосередньо позначається на рівні зайнятості.

Рівень інфляції показує динаміку зміни цін на товари та послуги. За допомогою монетарної політики центральні банки контролюють інфляцію, маніпулюючи попитом та пропозицією грошей. Підвищення процентних ставок, наприклад, стримує кредитування, зменшуючи попит, що знижує інфляцію.

Стримування інфляції критично важливе для підтримки купівельної спроможності та економічної стабільності. На рис.1 наведено рівень інфляції в Україні за 2018-2023роки [1].

Рис. 1 – Рівень інфляції в Україні за 2018-2023 роки, з прогнозом на 2024-2025 роки.

У період з 2018 по 2020 роки інфляція в Україні поступово знижувалася: у 2019 році вона досягла 4,1%, а в 2020 році зросла до 5%. Завдяки політиці низьких процентних ставок НБУ підтримував економічне зростання та зберігав інфляцію на контрольованому рівні. У 2021 році інфляція підвищилася до 10% через наслідки пандемії COVID-19. НБУ відповів поступовим підвищенням процентних ставок для стримування цін. У 2022 році інфляція різко зросла до 26,6% через військовий конфлікт, економічний спад та зростання цін на енергоносії. НБУ запровадив жорстку монетарну політику, значно підвищивши облікову ставку для стабілізації гривні. У 2023 році інфляція почала знижуватися до 5,1% завдяки цим заходам. У жовтні 2024 року НБУ повідомив, що інфляція залишається помірною та прогнозується на рівні 8,2% у 2024 році з подальшим зниженням до 6% у 2025 році. Це зумовлено зниженням безпекових ризиків, відновленням логістики, зменшенням зовнішнього цінового тиску та стримуванням зростання цін за рахунок монетарних заходів НБУ.

Безробіття є прямим наслідком економічної активності. Стимулююча монетарна політика, яка знижує процентні ставки, сприяє зростанню доступу до кредитів, а отже, компанії можуть розширювати діяльність, створюючи нові робочі місця. Навпаки, обмежувальна політика може знизити зайнятість,

оскільки уповільнюється економічний розвиток. На рис.2 наведено рівень безробіття в Україні за 2018-2023 роки [2].

Рис.2 Рівень безробіття в Україні за 2018-2023 роки

Розглядаючи період, з 2018 по 2020 роки рівень безробіття в Україні залишався стабільним на рівні близько 9,5%, що свідчило про спокійну економічну ситуацію. НБУ підтримував низькі процентні ставки, полегшуючи доступ до кредитів і стимулюючи розвиток бізнесу, що допомагало підтримувати зайнятість. У 2021 році безробіття трохи зросло до 10,3% на тлі відновлення після пандемії COVID-19, оскільки НБУ почав поступово підвищувати облікову ставку для стримування інфляції. Якщо казати про 2022 рік, то через військовий конфлікт безробіття різко підскочило до 21,1% через знищення інфраструктури, закриття бізнесів і переміщення населення. НБУ у відповідь ввів жорстку монетарну політику з підвищенням облікової ставки до 25%, що стабілізувало валюту, але обмежило можливості для відновлення зайнятості. У 2023 році завдяки заходам НБУ безробіття почало знижуватися до 19%, проте обмежена доступність кредитів ще стримувала економічну активність.

Отже, у стабільні роки політика низьких процентних ставок сприяла економічному зростанню та підтримці купівельної спроможності. В умовах підвищеної інфляції, спричиненої пандемією та військовим конфліктом, НБУ вдалося стримати інфляційний тиск завдяки підвищенню облікової ставки, хоча це тимчасово обмежило економічну активність. Стабілізація інфляції у 2023 році підтверджує доцільність жорсткої монетарної політики для збереження довіри до національної валюти та підтримки економічної стійкості.

Список використаних джерел:

1. Національний банк України. Інфляційний звіт за 2018-2023 роки. URL: https://bank.gov.ua/ua/monetary/report
2. Національний банк України. Інфляційний звіт, жовтень 2024. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-jovten-2024-roku
3. Міністерство фінансів України. Рівень безробіття в Україні за 2018-2023 роки. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/2020/

УДК 336.71

Пилипенко Г. С.

Аспірантка кафедри банківської справи та страхування

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ЗАПРОВАДЖЕННЯ КОМПЛАЄНС-МЕНЕДЖМЕНТУ В БАНКУ: НОРМАТИВНІ ОСНОВИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Практика корпоративного управління українських банків протягом останніх років вдосконалюється за рахунок створення та розвитку системи комплаєнс-менеджменту. Фундаментом розвитку функції комплаєнс в українських банках виступають міжнародні стандарти та норми українського законодавства, якими закріплено обов'язок створення підрозділу комплаєнс та управління комплаєнс-ризиком банку. Комплаєнс-менеджмент стає важливою складовою банківського управління, оскільки запровадження його елементів дає змогу підвищувати ефективність діяльності за рахунок мінімізації комплаєнс-ризиків.

Основні засади комплаєнс-менеджменту в банку закріплені у документі «Комплаєнс і комплаєнс-функція в банках», опублікованому Базельським комітетом з питань банківського нагляду у 2005 році. До комплаєнс в банку Базельські рекомендації відносять: відповідність законам, правилам; дотримання

належних стандартів поведінки на ринку; управління конфліктом інтересів; запобігання участі в операціях, які використовуються їх клієнтами для уникнення вимог нормативної або фінансової звітності; протидію ухиленню від податкових зобов'язань або здійсненню неправомірних дій тощо [1].

Міжнародні рекомендації щодо розвитку системи комплаєнс-менеджменту в діяльності організацій, у тому числі й банків, закріплені в стандарті ISO-37301-2021 «Системи управління відповідністю. Вимоги з настановою щодо використання» [2]. Згідно зі стандартом ISO-37301-2021, «ефективна загальноорганізаційна система управління відповідністю дає змогу організації продемонструвати свою прихильність дотримуватись відповідних законів, нормативних вимог, галузевих кодексів та організаційних стандартів, загальноприйнятих найкращих практик, етики та очікувань суспільства» [2]. Доходимо висновку про те, що призначенням розвитку комплаєнс-менеджменту є формування прихильності суб’єктів корпоративних відносин до законодавчих, нормативних, етичних вимог. В умовах прихильності відбувається формування в банку комплаєнс-культури.

Таким чином, ключовими міжнародними нормативними документами щодо розвитку функції комплаєнс в банку є Базельські рекомендації та стандарт ISO-37301-2021. Зазначені документи визначають сутність, призначення, інші важливі аспекти запровадження функції комплаєнс у практику корпоративного банківського управління. У той же час, зазначені документи мають рекомендаційний характер, а тому відсутній обов’язок їх виконання для українських банків. Зобов’язальні норми щодо запровадження функції комплаєнс в діяльності українських банків закріплені нормативними вимогами Національного банку України.

Щодо регламентації функції комплаєнс українським законодавством, поняття «комплаєнс» не має легального визначення, але знайшло своє відображення у фінансовій документації НБУ. Згідно з Положенням про організацію внутрішнього контролю в банках України [3], комплаєнс-цілі діяльності банку передбачають забезпечення організації діяльності банку з

дотриманням вимог законодавства України, нормативно-правових актів НБУ, внутрішньобанківських документів, стандартів професійних об’єднань, дія яких поширюється на банк.

Положенням про організацію системи управління ризиками в банках України [4] закріплено обов'язок створення підрозділу комплаєнс в банку, розробки політики управління комплаєнс-ризиками, методики, методів та процесів оцінювання комплаєнс-ризиків, а також системи звітування щодо комплаєнс-ризиків.

Отже, українським законодавством створено передумови для розвитку комплаєнс-менеджменту в банку, оскільки законодавчо закріплено цінність дотримання вимог чинного законодавства та стандартів професійної діяльності, а також обов'язок банків створення підрозділу комплаєнс. За рахунок використання рекомендацій міжнародного характеру розвиток комплаєнс-менеджменту може стати для банків не лише формальним виконанням вимог регулятора, але і дієвим інструментом розвитку банківського корпоративного управління.

Список використаних джерел:

1. The compliance function in banks. Basel Committee on Banking Supervision. Consultative Document. 2003. URL: https://www.bis.org/publ/bcbs103.pdf.

2. ISO 37301:2021 Compliance management systems – Requirements with guidance for use. International Organization for Standardization. 2021. URL: https://www.iso.org/standard/75080.html.

3. Про затвердження Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах: Постанова Правління Національного банку України № 88 від 02.07.2019 року. Відомості Верховної Ради України. 2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0088500-19#Text.

4. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Правління Національного банку України № 64 від 11.06.2018 року. Відомості Верховної Ради України. 2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text.

УДК 336.64

Пісна В. О.
здобувачка магістерського рівня вищої освіти
освітня програма «Фінансовий менеджмент і контролінг»
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Свідерська І. М.
к.е.н, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ У ПІДВИЩЕННІ РІВНЯ БЕЗПЕКИ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

В умовах глобалізації та швидких змін в економічному середовищі фінансовий моніторинг стає ключовим елементом забезпечення стабільності та безпеки фондового ринку. Для України, з її специфічними викликами та ризиками, ефективний фінансовий моніторинг є не лише інструментом боротьби з фінансовими правопорушеннями, але й механізмом підтримки інвестиційної привабливості та довіри до ринку.

Дійсно, в сучасній ситуації економічного розвитку України в умовах повномасштабної війни та прагненням до європейських стандартів Україна стоїть перед серйозними викликами у проявах демократії, становленні громадянського суспільства та фінансового благополуччя. Основною складовою

системи протидії легалізації коштів, отриманих незаконним шляхом, є система фінансового моніторингу [1, с. 254].

Законодавче регулювання процедур і змісту фінансового моніторингу визначається об'єктами фінансового нагляду в кожній країні. В Україні основним нормативним актом, що стосується протидії легалізації (відмиванню) злочинних доходів, є Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [2], а також інші нормативно-правові документи в цій сфері. Нормативно-правові акти з фінансового моніторингу на міжнародному та національному рівнях визначають основні принципи і стандарти, які забезпечують ефективність цього інструменту в боротьбі з фінансовими злочинами [3, с. 152].

У ході дослідження даної теми, слід проаналізувати думки деяких вітчизняних науковців. Зокрема, як вважає І. Канцір та М. Брицька, фінасовий монітоинг доцільно розглядати у трьох площинах: 1) «як систему заходів фінансового, адміністративного, кримінального та оперативно-розшукового характеру; 2) як інструмент державного регулювання; 3) як механізм перманентного моніторингу фінансових операцій» [4, с. 69]. О. Грабчук та І. Супрунова визначають фінансовий моніторинг як «сукупність методичних, організаційних, нормативно-правових та інституційних заходів, спрямованих на ефективне функціонування національної системи боротьби з фінансуванням тероризму» [5, с. 78]. О. Кузьменко, Т. Доценко, Л. Скринька зазначають, що фінасовий моніторинг – це «система заходів, що передбачає підвищення рівня фінансової, а відповідно й економічної безпеки держави шляхом здійснення контролю за фінансовими операціями, зменшення обсягів фінансових злочинів, а саме: зростання рівня конкурентоздатності держави, скорочення розмірів тіньової економіки, зростання надійності банків, збільшення надходжень до бюджету держави від конфіскованого нелегального майна, сплати податків від виявлених незаконних доходів, скорочення корупції, збільшення ефективності застосування бюджетних ресурсів» [6, с. 105].

З оглядом на вище окреслене, можемо відзначити, що фінансовий моніторинг не лише слугує інструментом для запобігання фінансовим злочинам, але й відіграє критичну роль у забезпеченні стабільності та прозорості фондового ринку, що є ключовим для залучення інвестицій та розвитку економіки в цілому. Зокрема, окреслимо декілька аспектів:

1) фінансовий моніторинг на фондовому ринку України повинен забезпечувати контроль за дотриманням законодавства, що регулює цю сферу (це включає в себе моніторинг діяльності учасників ринку, таких як інвестиційні компанії, брокери та фондові біржі, для виявлення можливих порушень, маніпуляцій і шахрайства. Так, підвищується довіра інвесторів до ринку, що є критично важливим для його розвитку);

2) фінансовий моніторинг виступає важливим інструментом у боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. В умовах глобалізації та інтеграції фінансових ринків, Україні важливо мати ефективну систему моніторингу, яка дозволяє своєчасно виявляти і блокувати підозрілі фінансові операції, що можуть загрожувати безпеці як держави, так і інвесторів;

3) механізми фінансового моніторингу сприяють підвищенню загальної конкурентоспроможності фондового ринку України, зменшуючи обсяги тіньової економіки і корупційних проявів (це дозволяє не лише покращити інвестиційний клімат, але й збільшити надходження до бюджету через легалізацію фінансових потоків).

Так, можемо стверджувати, що фінансовий моніторинг є невід’ємною складовою системи забезпечення безпеки на фондовому ринку України, що забезпечує контроль, прозорість і довіру, необхідні для стабільного економічного розвитку. Його ефективність прямо впливає на можливість залучення інвестицій і реалізацію економічних реформ, що, в свою чергу, підвищує загальний рівень безпеки на ринку.

Отже, фінансовий моніторинг відіграє ключову роль у забезпеченні безпеки на фондовому ринку України, оскільки дозволяє виявляти та запобігати фінансовим злочинам, зокрема відмиванню коштів і фінансуванню тероризму.

Його ефективне впровадження сприяє підвищенню прозорості та довіри інвесторів, що, в свою чергу, зміцнює стабільність ринку. Завдяки сучасним технологіям та аналізу даних, фінансовий моніторинг допомагає створити більш безпечне середовище для учасників ринку, що є особливо важливим у контексті економічних викликів та нестабільності. Так, продовження розвитку системи фінансового моніторингу є необхідним кроком для покращення інвестиційного клімату та забезпечення стійкості фондового ринку України.

Список використаних джерел:

1. Шевчук О. О., Моргун Н. С., Марчевський С. В. Інституційні засади здійснення фінансового моніторингу в Україні. *Фінансові розслідування: імплементація світового досвіду в Україні*. Ірпінь. 2023. С. 254-257.

2. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 23.09.2024 р. № 361-IX. *Відомості Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text (дата звернення 04.11.2024 р.)

3. Винниченко-Кумкова Л., Кащук К. Фінансовий моніторинг у сфері протидії відмиванню грошей: поняття та міжнародні аспекти. *Молодий вчений*, 4 (128). 2024. С. 151-156

4. Канцір І. А., Брицька М. Р. Фінансовий моніторинг як парадигма державної політики у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом та проявам тероризму. *Причорноморські економічні студії.* 2019. Вип. 48-3. С. 68–71.

5. Грабчук О., Супрунова І. Фінансовий моніторинг як умова забезпечення державної безпеки країни: поняття, складові, етапи розвитку. *Аспекти публічного управління*. 2020. Т. 8, № (4). С. 75–83.

6. Кузьменко О. В., Доценко Т. В., Скринька Л. О. Роль фінансового моніторингу в сучасній системі забезпечення економічної безпеки національної економіки. *Науковий погляд: економіка та управління.* 2019. № 3 (65). С. 98–108.

УДК 658.14/.17:347.736"364"

Покровська А.П.

здобувачка,

освітня програма «Фінансовий менеджмент і контролінг»,

Островська О.А.

к. е. н., доцент, доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу,

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА: РЕФОРМУВАННЯ ТА АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ДО УМОВ ВІЙНИ

Вітчизняний бізнес протягом всього періоду свого існування функціонує в умовах нестабільності, викликаної поєднанням політичних, економічних і структурних чинників. Як свідчать статистичні дані, кількість відкритих справ про банкрутство в Україні досягла максимального значення в 2020 році, що було викликано карантинними обмеженнями, та в 2022 році, що зумовлено військовою агресією рф проти України [1]. Втім наразі необхідно сконцентрувати увагу на наслідках війни, які за своїм руйнівним впливом перевершують попередні кризові явища в економіці, оскільки мова йде про фізичне повне чи часткове руйнування активів, неможливість отримання доступу до активів через тимчасову окупацію територій, інші негативні процеси, які є наслідками повномасштабного вторгнення (відсутність електроенергії через руйнування об’єктів інфраструктури, обмеженість логістики в зв’язку з повною чи частковою блокадою шляхів тощо). Всі ці фактори призводять до неплатоспроможності або банкрутства підприємств. Від ефективності функціонування окремих підприємств залежить функціонування економіки країни в цілому, що є особливо важливим в умовах воєнного стану та в період

післявоєнного відновлення. До того ж, масові банкрутства спричиняють втрату робочих місць, посилюючи соціальну кризу.

Погоджуємось із [2, с. 2], що процедура банкрутства спрямована на виконання функцій: усунення з ринку неефективних суб'єктів підприємницької діяльності; надання підприємствам можливості оздоровлення та відновлення діяльності на ринку у випадку виникнення тимчасових фінансових труднощів.

Враховуючи природу банкрутства в умовах війни (внаслідок руйнівної дії чинників зовнішнього походження, на які неможливо вплинути та нівелювати його наслідки зсередини підприємства), Україна втрачає потенційно ефективні та успішні підприємства. Саме тому вважаємо за доцільне акцентувати увагу на важливості впровадження механізму оздоровлення та відновлення платоспроможності. У ряді країн ЄС існують статті в законодавстві, які на певний період, заради попередження ліквідації життєздатних підприємств в критичних ситуаціях, призупиняють дію вимог щодо обов'язкового порушення провадження у справі про банкрутство. В деяких країних призупиняється право кредитора ініціювати примусове банкрутство [3]. Втім, у разі підтримки функціонування неплатоспроможного підприємства, необхідно враховувати й інтереси кредиторів, які також можуть бути критично важливими для підпримки економіки країни.

Спробою адаптувати Кодекс України з процедур банкрутства [4] до сучасних умов воєнного стану став проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу … щодо недопущення зловживань у сфері банкрутства на період воєнного стану» [5], який передбачав заборону відкриття проваджень у справах про банкрутство за ініціативою кредиторів на підставі грощових вимог, що виникли до 24.02.2022 р., та призупинення проваджень у справах, які були порушені після 24.02.2022р. (не прийнято). В травні 2024 прийнято законопроєкт [6] про мораторій на банкрутство об'єктів критичної інфраструктури, що перебувають у державній власності, який діятиме під час і впродовж двох років після скасування воєнного стану.

Реформування законодавства про банкрутство з урахуванням умов воєнного стану почалось із внесення змін [7; 8] до Кодексу [4], які націлені спростити доступ суб'єктів, що стали неплатоспроможними внаслідок російської агресії, до судової процедури банкрутства. Зміни до Кодексу пропонують широкий спектр заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, включаючи реструктуризацію підприємства, перепрофілювання виробництва, продаж майна, прощення боргу чи його частини, а також забезпечення виконання зобов'язань третіми особами. Додатково, під час воєнного стану передбачено певні послаблення, наприклад, можливість дистанційного проведення зборів кредиторів, зупинення нарахування відсотків на реструктуровані борги, відкриття справ про банкрутство без авансування винагороди арбітражному керуючому, захист арбітражних керуючих від дисциплінарної відповідальності в разі загрози їхньому життю. Господарський суд не має права відкривати провадження у справі про банкрутство, якщо підприємство-боржник є виконавцем державних контрактів та має діючий контракт на державне замовлення в сфері оборони. Суд зобов'язаний відмовити у відкритті впровадження у справі про банкрутство за заявою кредитора, вимоги якого не були задоволені внаслідок повномасштабного вторгнення, у т.ч., якщо єдиний майновий комплекс боржника перебуває на тимчасово окупованій території або на якій ведуться бойові дії. Збитки та шкода, заподіяні майну боржника внаслідок російської агресії, підлягають обов'язковій оцінці, з метою отримання компенсації. Проте на сьогодні механізм відшкодування збитків перебуває на етапі формування.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.
2. Швидка Т. І., Остапенко Ю. І. Особливості реформування законодавства про банкрутство в період воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 229–234. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.35.
3. Бірюков О. Роль банкрутства у часи криз. Банкрутство та ліквідація в Україні. 17.04.2020 URL: https://bankruptcy-ua.com/articles/14064 (звернення: 14.11.2024)

4. Кодекс України з процедур банкрутства: від 29.10.2019 р. № 2597-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597- 19#Text.
5. Проєкт Закону України № 8231: Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства щодо недопущення зловживань у сфері банкрутства на період воєнного стану. URL: https://ips.ligazakon.net/ document/JI08413A.
6. Проєкт Закону України № 8316: Про внесення зміни до статті 8 Закону України "Про критичну інфраструктуру" (щодо врегулювання спорів, предметом яких є право власності держави на об'єкти критичної інфраструктури, що перебувають у державній власності). URL: https://www.rada.gov.ua/news/razom/234473.html.
7. Закон України від 13.07.2023 року № 3249-IX: Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань провадження та застосування процедур банкрутства у період дії воєнного стану. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3249- 20#Text.
8. Закон України від 20.03.2023 р. № 2971-IX: Про внесення змін до деяких законодавчих актів України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2971-20#Text.

УДК 339.13

Рябий І. Є.

здобувач магістерського рівня вищої освіти

освітня програма «Фінансовий менеджмент і контролінг»

Науковий керівник: Свідерська І. М.

к.е.н, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київського національного економічного університету

імені Вадима Гетьмана

ЕЛЕКТРОННА ТОРГІВЛЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

В умовах воєнної агресії та нестабільної економічної ситуації в Україні енергетичні підприємства стикаються з гострою необхідністю забезпечення фінансової стійкості та ефективності операцій. Одним із ключових інструментів для досягнення цієї мети стає електронна торгівля, яка дозволяє оптимізувати

бізнес-процеси, зменшити операційні витрати та забезпечити безперервність реалізації продукції. Важливим завданням стає дослідження ефективності електронної торгівлі та її ролі як стабілізуючого чинника для енергетичних підприємств в умовах кризових явищ.

У період 2019-2023 років спостерігалася нестабільна динаміка використання електронної торгівлі енергетичними підприємствами в Україні, що підкреслює нерівномірність процесу її впровадження у галузь (рис.1).

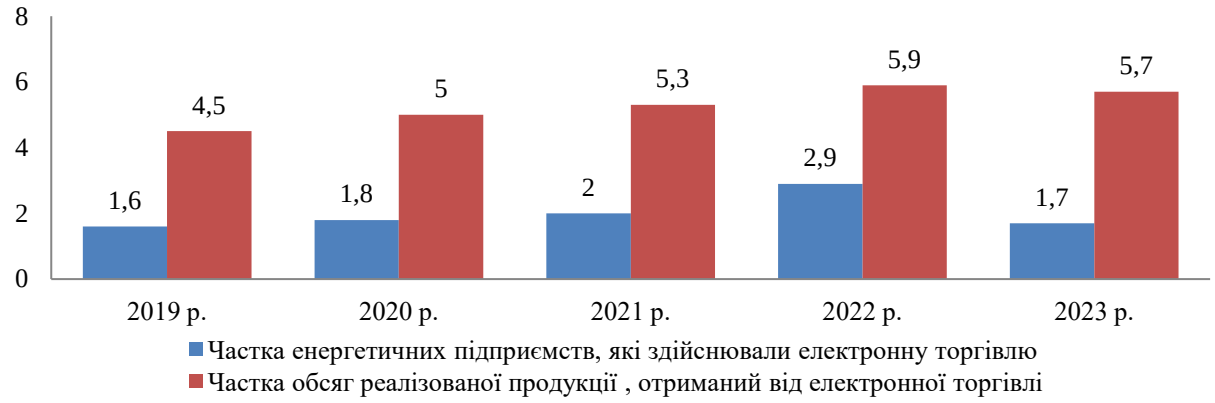

Рисунок 1 – Динаміка обсягу використання електронної торгівлі енергетичними підприємствами в Україні за 2019-2023 рр., %

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Частка підприємств, які здійснювали електронну торгівлю, повільно зростала до 2022 року, досягнувши 2,9%, однак у 2023 році вона знизилася до 1,7%. Це свідчить про вплив зовнішніх факторів, зокрема воєнної агресії, яка обмежила можливості розвитку нових технологічних процесів. Водночас обсяг реалізованої продукції, отриманий від електронної торгівлі, демонструє стійке зростання, підвищуючись до 5,9% у 2022 році та лише незначно знижуючись до 5,7% у 2023-му. Така динаміка свідчить про те, що навіть за умов скорочення кількості підприємств, що використовують електронну торгівлю, цей інструмент залишається ефективним для підвищення обсягів реалізації.

У структурі обсягу реалізованої продукції також спостерігаються зміни акцентів у використанні каналів продажів. Частка продаж через власні вебсайти

та вебдодатки незначно зросла з 2,1% у 2022 році до 2,2% у 2023 році, що свідчить про прагнення підприємств до більшої самостійності та контролю над процесом реалізації продукції. Одночасно з цим знижується частка використання багатофункціональних вебплатформ – з 2,8% у 2022 році до 2,4% у 2023-му, зумовлене складнощами інтеграції з іншими підприємствами. Крім того, незначно зросла частка використання EDI-повідомлень, з 1,0% до 1,1%, що вказує на оптимізацію внутрішніх бізнес-процесів [1].

Залежність рентабельності енергетичних підприємств від частки електронної торгівлі демонструє зворотний тренд: при збільшенні частки електронних продажів рентабельність знижується (рис.2).

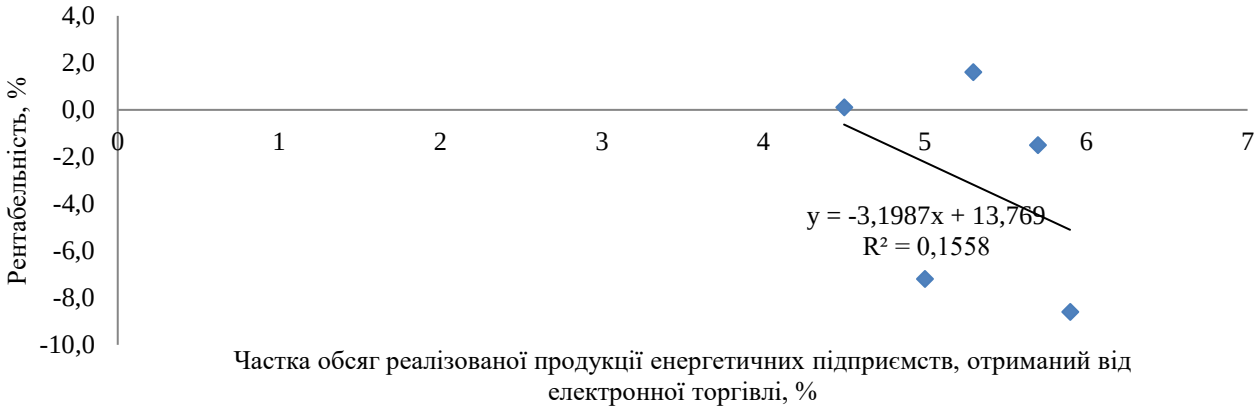

Рисунок 2 – Залежність рентабельності енергетичних підприємств від застосування електронної торгівлі в Україні за 2019-2023 рр., %

Джерело: сформовано автором на основі [1, 2]

Хоча обсяг реалізації через електронні канали поступово збільшувався до 5,9% у 2022 році, рентабельність зазнала суттєвих коливань, особливо з негативним трендом у періоди кризи. У 2022 році рентабельність досягла -8,6% на фоні інтенсифікації військової агресії, що погіршило фінансові показники підприємств, незважаючи на зростання електронної торгівлі. Коефіцієнт нахилу (-3,1987) свідчить про негативний вплив зростання електронної торгівлі на

прибутковість, що пов'язано з додатковими витратами на інтеграцію цифрових рішень. Значення $R^2 = 0,1558$ показує слабкий ступінь кореляції, вказуючи, що електронна торгівля не є основним фактором, що визначає рентабельність. Це підкреслює необхідність вдосконалення процесів і пошуку додаткових факторів для підвищення фінансової ефективності в умовах нестабільності.

Таким чином, електронна торгівля в умовах воєнної агресії виступає інструментом підтримки фінансової стабільності енергетичних підприємств, хоча її вплив на рентабельність є неоднозначним. Незважаючи на стабільне зростання обсягів реалізації через електронні канали, рентабельність має негативний тренд, що підкреслює необхідність оптимізації витрат на цифровізацію. Отримані результати вказують на те, що електронна торгівля поки що не є визначальним фактором прибутковості галузі, але вона сприяє розширенню ринку збуту. Подальше вдосконалення електронних процесів може стати ключем до більш стабільного фінансового розвитку енергетичних підприємств в умовах кризи.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zv/ikt/arh_ikt_u.html (дата звернення 26.10.2024).
2. Державна служба статистики України. Рентабельність операційної діяльності підприємств за видами промислової діяльності. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/rodp/rodp_pr/rodp_pr_u/arh_rodp_pr23_u.htm (дата звернення 26.10.2024).

УДК 658.15:005.334

Серіков В. Ю.,
здобувач
Національний університет «Одеська політехніка»
Науковий керівник: Волохова І. С.,
д.е.н., професор
Національний університет «Одеська політехніка»

РИЗИК-ОРІЄНТОВАНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ, ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Сьогодні ризики, що безпосередньо або побічно пов’язані з війною, стали одним з найбільш вагомих факторів при складанні бюджетів підприємств, управлінні підприємствами або визначенні цілей на майбутні періоди. За підсумками 2022 року падіння реального ВВП України склало 29,2%, 13,5 млн. осіб були змушені переїхати зі своїх домівок у безпечніші регіони нашої держави, або, взагалі, шукати притулок закордоном. Також, тільки за зиму 2022-2023 рр. енергетичній системі України було завдано великих пошкоджень, що призвело до дефіциту електроенергії, який посилювався з кожним наступним обстрілом.

Усі перераховані вище фактори змушують підприємства шукати нові способи управління, які могли б враховувати надзвичайні ситуації, що виникають через воєнний стан. Саме тому використання ризик-орієнтованого бюджетування є важливим інструментом для підприємства, щоб зберегти свої позиції на ринку або, навіть, розвиватися у таких складних умовах. А це показує необхідність розгляду цього підходу до керування підприємством, оскільки в останні роки він показав свою дієвість.

Ризик-орієнтований підхід демонструє кращу ефективність у кризових ситуаціях, ніж звичайний фрагментарний ризик-менеджмент, та є більш обґрунтованим та підходящим, оскільки він зосереджує ресурси підприємства на зонах найбільшого ризику та надає можливість застосовувати превентивні

заходи, виявляти та обробляти ймовірні ризики [1]. Тобто цей метод передбачає створення резервів обмежених ресурсів у місцях з найбільшою ймовірністю ризику для попередження його реалізації та заподіяння збитків, завдяки комплексу дій із виявлення, аналізу та обробки ризиків.

Метою бюджетування як управлінської технології за звичайного фрагментарного ризик-менеджменту є збільшення ефективності розподілу обмежених ресурсів підприємства. Мають бути підвищені виробничі показники, завдяки встановленню чітких цілей та створення плану їх досягання, який був би скоординованим між усіма підрозділами підприємства. Але ризик-орієнтований підхід щодо бюджетування не вписується у це визначення мети, оскільки:

1) за такого методу цілі та кінцеві результати діяльності підприємства у майбутньому періоді визначаються не приблизними значеннями, а достатньо широкими діапазонами. Це доцільно, тому що в бюджеті наведені різні сценарії розвитку майбутнього з ризиками, сформованими відносно кожного з них;
2) задля забезпечення функціонування підприємства у надзвичайних ситуаціях збільшуються витрати на операційну діяльність, а також створюються значні резервні фонди. А оскільки є можливість не повного використання резервів при позитивному сценарії, губиться ідея про найефективніший розподіл ресурсів.

Також говорячи про особливості цього методу бюджетування варто сказати, що резерви виокремлюються у загальному бюджеті і кошти з них, можуть покривати витрати, які виникли лише через надзвичайні обставини [2].

Виходячи з цих особливостей ризик-орієнтованого бюджетування можна зрозуміти, що цей тип управління ресурсами є громіздким, що потребує залучення більшої кількості кваліфікованих кадрів з чіткими задачами та чіткою відповідальністю. Це необхідно, оскільки сам процес моделювання різних сценаріїв є складним і потребує моніторингу великої кількості показників у різних сферах соціально-економічної діяльності та ідентифікації первинних ризиків, які впливають на діяльність підприємства.

Отже, ризик-орієнтоване бюджетування є особливим інструментом розподілу ресурсів підприємства, його використання може бути обґрунтованим при кризових ситуаціях, оскільки його основна мета - це не найшвидший розвиток бізнесу, а недопущення збитків і збереження теперішніх показників. Цей інструмент є складнішим за фрагментарний ризик-менеджмент та потребує багато кадрів високої кваліфікації, але він показує велику ефективність під час надзвичайних ситуацій та запроваджень воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Дуднєва, Ю., Зайцева, А. Ризик-орієнтоване управління підприємствами в умовах невизначеності зовнішнього контексту. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2023. Т. 15, № 30 С. 7-8.
2. Лаговська О., Кучер С., Якименко М. Ризик-орієнтований підхід до процесу бюджетування фінансових результатів. *Економічний аналіз.* 2016. Т. 23, № 2. С. 81.

УДК 336.64

Сіроштан Ю.О.
здобувачка 31 групи ФМОІТ,
Науковий керівник: Домбровська С. О.
к.е.н., старший викладач
Одеський національний економічний університет

ФІНАНСОВІ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ

Економічна невизначеність та глобальні кризи стали частими та непередбачуваними явищами в сучасній світовій економіці, створюючи значні виклики для бізнесу в усіх секторах. Нестабільність ринку в поєднанні з нестабільністю фінансової системи створює складне середовище, в якому

компанії повинні розробляти надійні фінансові стратегії, щоб вижити і процвітати.

Концепція антикризового фінансового управління є основою для управління підприємствами під час кризи. Ця форма управління зосереджена на аналізі внутрішніх і зовнішніх умов, що впливають на фінансовий стан компанії, виявленні ознак кризи, що насувається, і впровадженні стратегій, які захистять бізнес від фінансового краху [1]. Антикризове фінансове управління охоплює багато аспектів, включаючи оцінку фінансових ресурсів, грошових потоків, боргових зобов'язань і загальної фінансової конкурентоспроможності.

Ключовим компонентом антикризового фінансового управління є використання фінансового аналізу для оцінки поточного стану компанії та прогнозування потенційних кризових явищ. Фінансовий аналіз допомагає у розробці фінансових прогнозів, які є важливими для стратегічного планування. Ці прогнози слугують дорожньою картою фінансового майбутнього компанії, дозволяючи керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо розподілу ресурсів, інвестиційних стратегій та заходів зі скорочення витрат [3]. Крім того, фінансовий аналіз дозволяє бізнесу визначати пріоритети своїх фінансових цілей, балансуючи між необхідністю прибутковості та важливістю збереження фінансової стабільності.

Важливим аспектом антикризового фінансового управління є здатність діагностувати фінансову кризу до того, як вона призведе до банкрутства. Банкрутство часто розглядається як остаточний крах підприємства, але насправді воно є завершальною стадією кризи, яку можна було б пом'якшити за допомогою більш раннього втручання. Таким чином, діагностика кризи є життєво важливим інструментом для запобігання банкрутству.

Одним з найбільш поширених методів діагностики фінансових криз є модель Z-рахунку Альтмана, яка оцінює ймовірність банкрутства шляхом аналізу фінансових коефіцієнтів компанії. Ця модель забезпечує систему раннього попередження для компаній, дозволяючи їм вжити коригувальних заходів до того, як їхнє фінансове становище стане неприйнятним. Однак

важливо зазначити, що модель Альтмана, хоча і є корисною, може не повністю враховувати унікальні виклики, з якими стикаються компанії в специфічних економічних умовах, наприклад, у країнах, що розвиваються, або країнах з перехідною економікою.

Після виявлення фінансової кризи наступним кроком є впровадження заходів, спрямованих на стабілізацію фінансового стану компанії та відновлення її платоспроможності. Фінансова стабілізація передбачає поєднання короткострокових і довгострокових стратегій, спрямованих на поліпшення грошових потоків, зменшення заборгованості та підвищення операційної ефективності. Ці заходи є критично важливими для того, щоб компанія могла продовжувати працювати під час кризи та відновитися, коли економічна ситуація покращиться.

У крайніх випадках, коли заходів фінансової стабілізації недостатньо для відновлення платоспроможності, компаніям може знадобитися розглянути більш радикальні заходи, такі як реорганізація або санація. Реорганізація передбачає реструктуризацію операційної та фінансової діяльності компанії з метою скорочення витрат, підвищення ефективності та відновлення прибутковості [2]. Це може включати продаж непрофільних активів, скорочення персоналу або перегляд контрактів з постачальниками та кредиторами.

Успіх реорганізації та санації залежить від здатності компанії здійснити їх ефективно та вчасно. Компанії повинні співпрацювати з експертами, юридичними радниками та іншими зацікавленими сторонами для розробки комплексного плану відновлення, спрямованого як на подолання негайної фінансової кризи, так і на забезпечення довгострокової стійкості бізнесу.

Таким чином, фінансові стратегії управління підприємствами в умовах економічної невизначеності та глобальних криз вимагають багатогранного підходу, що поєднує проактивний фінансовий менеджмент, стратегічне планування та антикризове втручання. Підприємства повинні розробити надійну фінансову систему, яка дозволить їм виявляти потенційні ризики, вчасно вживати заходів та створювати плани на випадок непередбачуваних обставин

для пом'якшення наслідків економічних потрясінь. Застосовуючи збалансований підхід до прибутковості та фінансової стабільності, компанії можуть підвищити свою стійкість і забезпечити довгостроковий успіх в умовах дедалі більшої невизначеності глобальної економіки.

Список використаних джерел:

1. Василенко В.А. Стратегічне управління: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2003. 396 с.
2. Коваль Н., Ткачук Л., Панасенко І. Стратегії фінансового менеджменту в умовах непередбачених коливань фінансового ринку. *Економіка та суспільство*. 2024. №62. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-68
3. Гончаренко О.М. Фінансова стратегія: теоретичні питання розробки та реалізації. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2015. Вип. 1. №56. С. 35-40.

УДК 658.5:005.334

Смелянська В. В.,

здобувач

Національний університет «Одеська політехніка»

Науковий керівник: Волохова І. С.,

д.е.н., професор

Національний університет «Одеська політехніка»

АУТСОРСИНГ ЯК МЕТОД АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах воєнної кризи основним завданням для кожного підприємства є забезпечення безперебійної роботи та стійкого економічного розвитку. Досягти цього можливо шляхом запровадження антикризового управління, серед методів якого, крім оперативних (таких як діагностика, моніторинг та контролінг), найбільш ефективними є тактичні методи, які зосереджуються на швидкому покращенні фінансових та економічних показників в умовах високої невизначеності. До них належать: даунсайзинг, аутсорсинг, регуляризація, бенчмаркінг, модернізація, диверсифікація, злиття та реінжиніринг [1, С. 40].

Одним із поширених антикризових методів, зокрема в умовах війни, виступає аутсорсинг – використання зовнішніх ресурсів шляхом делегування частини виробничих функцій або бізнес-процесів, які є функціонально необхідними, але не основними для підприємства, стороннім організаціям, які є експертами у відповідній сфері [2, С. 90]. Зазвичай на аутсорсинг передаються такі функції як ведення бухгалтерського обліку, логістика, юридичні та фінансові питання тощо.

Метою аутсорсингу є зростання ринкової вартості підприємства шляхом покращення його показників, зниження витрат і ризиків, а також підвищення конкурентоспроможності продукції.

В умовах війни аутсорсинг має певні переваги перед іншими методами антикризового управління для збереження бізнесу:

1. Більшість підприємств змушені скорочувати свою діяльність і зменшувати штат співробітників. Аутсорсинг дозволяє підтримувати безперебійну роботу при втраті ключових працівників, відповідальних за певні бізнес-процеси.

2. Вартість аутсорсингових послуг може бути такою ж, як і витрати на штатного співробітника, але перевага аутсорсингу полягає в тому, що підприємство платить лише за виконану роботу. На відміну від штатного співробітника, який потребує постійної зарплати, відпусток, лікарняних та організації робочого місця, аутсорсинг не передбачає таких додаткових витрат.

Однак залежність від зовнішніх компаній у воєнні часи може призвести до непередбачуваних втрат, якщо вони у свою чергу не зможуть забезпечити стабільність або не будуть доступні для виконання необхідних функцій. Також у разі непередбачуваних ситуацій, зовнішні постачальники можуть бути не в змозі швидко адаптуватися або здійснювати термінові коригування, що може призвести до затримок або збоїв у роботі підприємства.

Отже, аутсорсинг як метод антикризового управління в умовах війни є потужним інструментом для збереження та стабілізації бізнесу, що допомагає підприємствам адаптуватися до нових економічних реалій. Проте важливо

ретельно оцінювати можливі ризики та доцільність його застосування в конкретних ситуаціях. Підприємствам слід балансувати між зовнішньою підтримкою і власною самозабезпеченістю, щоб мінімізувати залежність від зовнішніх факторів і забезпечити стабільність у часи невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Ватченко, Б., Шаранов, Р. Антикризове управління підприємством в умовах війни. *Економічний простір*. №182. 2022. С. 38-43.
2. Старинець О. Сутність і класифікація методів антикризового управління підприємств. *Регіональна економіка та управління*. №3 (16). 2017. С. 87-92.

УДК 336.6

Ткачук А.О.
студент шостого курсу освітньої програми
«Фінансовий менеджмент і контролінг»
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Терещенко О.О.
доктор економічних наук,
професор, завідувач кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

БІХЕВІОРИСТИЧНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНІ РІШЕННЯ НА РИНКУ КАПІТАЛІВ ЗА ГЕОПОЛІТИЧНИХ РИЗИКІВ

Класична, кейнсіанська та неокласична економічні теорії, та їх «нащадки» неокласичний синтез та мейнстрімна (ортодоксальна) економічна теорія передбачають раціональну поведінку учасників ринку – слідування певній цілі найефективнішим способом. Однак, як доводять психологи, індивіди не є цілком

раціональними. Ця обставина, знайшла свій вираз у теорії обмеженої раціональності Герберта А. Саймона, концепції асиметричної інформації Д. Акерлоффа, теорії перспектив Д. Каннемана та А. Тверскі та у ряді інших концепцій поведінкових фінансів. Ключова ідея - обмежена раціональність (bounded rationality), яка полягає у прийнятті рішень в умовах невизначеності, обмеженого когнітивного ресурсу та часу, і веде до прийняття індивідом не максимального ефективного (оптимального), а задовільного рішення [1].

Репрезентативним прикладом впливу біхевіористичних чинників на прийняття фінансових рішень може слугувати ринок капіталів та його реакція на геополітичні ризики. Типовий коментар Bloomberg від інвестиційного менеджера про геополітичну невизначеність у 2024 році: «Геополітичний фон — це ризик, який може вплинути на маржу компаній і спровокувати інфляцію. Однак такий сценарій не включений в оцінки». (Bloomberg, 2024) [2].

Рівень та динаміка ринкової ціни акцій певних компаній чи окремих секторів економіки часто демонструє суттєву відмінність від рівня та динаміки цін, які випливають із традиційного фундаментального аналізу внутрішніх характеристик емітентів. Чинниками пливу на ціноутворення на ринку можуть бути позитивні чи негативні очікування щодо прибутковості акцій та/чи ринкової вартості компанії, позитивні чи негативні очікування щодо динаміки ринків компанії чи усієї галузі, очікування щодо поширення чи обмеження певних технологій, що є продуктом компанії чи її суміжних ринків, очікування щодо регулятивного втручання держави чи транснаціональних інститутів. Додатковими біхевіористичними чинниками можуть бути наявність у потенційного покупця чи продавця цінних паперів певних упереджень щодо компанії та/чи сфери її діяльності, емоційний фактори, соціально-економічні умови, ефект стадної поведінки, різна ступінь схильності до опортуністичної поведінки, толерантність до ризику та інші. Найбільш виразні приклади – суттєва премія до ринкової ціни акцій компаній в секторах з високим рівнем очікування («революційні» технологічні гравці), і, одночасно, яскраво виражена негативна динаміка від «невиправданих очікувань» у разі появи публічної

негативної інформації щодо відповідної компанії чи технології, на якій базується успіх цієї компанії.

Зважаючи на широкий спектр факторів, що можуть впливати на сприйняття потенційним покупцем або продавцем акцій (очікуваної) вартості компанії, у рамках емпіричного аналізу та перевірки гіпотез доцільно скористатися методом дослідження подій (event studies). Метод передбачає розрахунок аномальної рентабельності (abnormal return), яка може бути наслідком впливу певних подій (в т.ч. публічних оголошень). Теоретичним підґрунтям методу можна вважати теорію ефективного ринку капіталів (Eugene Fama), відповідно до якої, ринкова ціна цінних паперів моментально реагує на всю інформацію, яка є релевантною для ціноутворення. Зміну ринкової ціни можна інтерпретувати як ефект впливу певної події за умови що відсутній вплив інших подій (confounding events), релевантних щодо вартості. Ступінь економічного впливу події може бути визначений за допомогою цін на цінні папери, що спостерігалися протягом відносно короткого періоду часу. [3]

Для оцінки впливу певної досліджуваної події (каталізатора), фактичні реалізовані доходи – курс цінних паперів чи дохід на акцію на момент події порівнюється з очікуваними (нормальними) доходами (курсом), які оцінюються інструментами технічного або фундаментального аналізу на основі даних історичного періоду. Різниця між такою розрахунковою очікуваною «контрфактичною» (Counterfactual) нормою доходності і фактичною доходністю (із впливом досліджуваної події) продемонструє аномальний ефект цієї події.

Для оцінки нормальної доходності цінних паперів можуть бути застосовані методи регресійного аналізу, модель усередненої вартості (constant mean return model), Capital Asset Pricing Model (CAPM), поточна доходність за базовим фондовим індексом, доходність ринкового портфеля або порівнянної компанії.

Останнім часом було проведено ряд емпіричних досліджень щодо короткострокової реакції ринку на виведення компаній з Росії. Вивчення цієї реакції є своєрідним тестом на геополітичні ризики, що зумовлені агресивною політикою автократичними режимами. Результати досліджень є досить

суперечливими. Балюк та Федик (2023) проаналізували реакцію ринку капіталу на публікацію рішення низки американських компаній обмежити свою діяльність у Росії. Дослідження показало, що рішення про вихід приймали насамперед ті компанії, ціни на акції яких впали найбільше через негативний тиск громадськості та акціонерів. Після оголошення відповідних рішень курс акцій стабілізувався. Автори стверджують, що рішення про відкликання було «вимушеним» і не керувалося етичними мотивами управління [4]. Водночас за використання методу дослідження подій ряд німецьких дослідників (Winker, Müller, Schiereck, 2023) довели, що повідомлення компаній про припинення бізнесу в Росії через війну між Росією та Україною негативно впливають на курс акцій. На думку дослідників, така поведінка учасників ринку здається раціональною, оскільки в деяких випадках слід очікувати значних втрат продажів, що зменшує очікувані майбутні прибутки [5]. У результаті ринок віддав пріоритет операційним результатам, ігноруючи етичні питання та геополітичні загрози. Це одна з причин вважати, що ринок є квазіраціональним у короткостроковій перспективі.

На наш погляд дослідження подій має бути сфокусоване на вивчення середньо- та довгострокової реакції ринку капіталу на вихід компанії з-під авторитарної юрисдикції. З цією метою доцільно проводити емпіричні дослідження, які зосереджено на розрахунку аномальної прибутковості при купівлі та утриманні (BHAR). Ринок капіталу здебільшого нейтрально реагує на такі ризики, хоча з неокласичної точки зору всі ризики (включаючи згадані вище негативні наслідки) слід вчасно враховувати при прийнятті раціональних рішень. Можна припустити, що учасники ринку інтерпретують ці загрози як «рідкісні події». Відповідно до теорії перспектив, події з низькою ймовірністю або ігноруються, або переоцінюються (Канеман і Тверскі, 1979). На наш погляд, нехтування ризиками геополітичними ризиками, зокрема ризиками автократії на ринку капіталу та його висока волатильність у часи «крові на вулицях» можна частково пояснити поведінковими упередженнями.

Список використаних джерел:

1. Campitelli, Guillermo; Gobet, Fernand (2010). "Herbert Simon's Decision-Making Approach: Investigation of Cognitive Processes in iExperts". Review of General Psychology. 14 (4): 354–364. doi:10.1037/a0021256. ISSN 1089-2680. S2CID 6146970.
2. Elbahrawy F. (2024), Record US Stock Rally Is Under Threat From a World in Turmoil. Bloomberg, 2024-02-18. https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-02-18
3. MacKinlay, A. C. “Event Studies in Economics and Finance,” *Journal of Economic Literature* Vol. XXXV, Issue 1 (March 1997) https://www.bu.edu/econ/files/2011/01/MacKinlay-1996-Event-Studies-in-Economics-and-Finance.pdf
4. Balyuk T., Fedyk A. 2023. Divesting under Pressure: U.S. firms’ exit in response to Russia’s war against Ukraine, Journal of Comparative Economics, Vol. 51, Issue 4, 2023, pp.1253-1273.
5. Winker J., Müller L., Schiereck D. 2023. Kapitalmarktreaktionen beim Rückzug börsennotierter Unternehmen aus Russland. CF, 2023 (03-04).

УДК 336.005.915:334.

Ушеренко С.В.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри

корпоративних фінансів та контролінгу,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Грищук А.С.,

аспірант кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРЕЗ ЙОГО РИНКОВУ ВАРТІСТЬ В УМОВАХ МАКРОЗМІН

Корпоративне підприємство (далі – КП) у своїй діяльності пов'язано з багатьма предметними функціональними макросферами суспільних і економічних відносин, які здійснюють впливи на усю діяльність КП, а також на

його характеристики, зокрема, на економічний зміст капіталу КП. У бюджетній сфері КП виступає джерелом наповнення доходної частини державного та місцевого бюджетів; у виробничий сфері є продуцентом товарів та послуг; в екологічній – головним користувачем природних ресурсів та суб'єктом природоохоронної діяльності; в науковій та освітній – рушієм науково-технічного прогресу, споживачем та джерелом знань; в регіональній – відіграє функцію "точки економічного зростання", в соціальній сфері підприємство є місцем створення чи збереження робочих місць реалізації людських можливостей, забезпечення засобами існування; в фінансово-економічній – мультиплікатором грошей та центром утворення головної економічної категорії «вартість» [1]. Враховуючи значущість корпоративного сектору, де виробляється та надається 90% від усього обсягу продукції та послуг, то питання управління вартістю капіталу набуває особливої актуальності в умовах макрозмін [2]. Складність питання управління капіталом КП пов'язана з багатовимірністю проблеми зумовленою дією факторів вищезазначених предметних функціональних сфер економічних та суспільних відносин і комплексом задіяних механізмів управління для забезпечення його ефективності як-то: через ринкову вартість капіталу, структуру капіталу, дохідність та вартість КП, строковість, доступність і простоту залучення інвестиційних чи кредитних коштів. Ще більш ускладнює це питання наявність різних агентських інтересів у менеджерів, власників і акціонерів КП, через що обрана стратегія управління капіталом може виявитись неоптимальною з точки зору максимізації вигід власників. Із зазначених причин проблема управління капіталом у залишається одним з найбільш дискусійних питань сучасної фінансової науки, і найбільш досліджуваним – в корпоративних фінансах. Серед вітчизняних дослідників управління капіталом слід відзначити І. Бланка, Ю. Іванова, А. Корнелюка, Т. Момот, О. Терещенко, Ю. Юшка тощо. Питання управління капіталом має бути з розкриття об'єкту дослідження визначення -"капітал". Зараз в традиційний погляд на капітал як – на сукупні ресурси, що використовуються в підприємництві: "сума накопичених матеріальних благ, результат минулої

(попередньої) і засіб для подальшої (майбутньої) виробничої чи комерційної діяльності. Розрізняють К. виробничий, і невиробничий, основний і обіговий, постійний (вартість засобів праці) і змінний (вартість робочої сили). У широкому сенсі під капіталом розуміється будь-який ресурс, що створюється з метою виробництва більшої кількості економічних благ або цінність, що надає дохід. Капітал функціонує у формах грошового, промислового, торговельного та позичкового; чистої вартості (вартість активів мінус суми зобов'язань). Капітал є носієм доданої вартості [3]. З позиції сучасного розкриття категорії "капітал", до його складу включають нематеріальні та нефінансові активи, що акумульовані в категорії "інтелектуальний капітал". До складу інтелектуального капіталу включають [4]:

- людський капітал – сукупність знань, навичок, творчих здібностей, компетентностей, а також здоров'я персоналу КП відповідати цілям діяльності і стратегії розвитку КП;

- структурний капітал –програмне забезпечення, фінансові технології, бази даних, організаційна структура, патенти, товарні знаки, організаційні механізми, які забезпечують продуктивність персоналу та функціонування підприємства.

- споживчий капітал – майбутні споживачі продукції підприємства, клієнтська база, спроможність КП задовольнити запити споживачів продукції.

Інтелектуальний капітал визначає вартість та конкурентоспроможність КП, а приблизну оцінку інтелектуального капіталу можна визначити з використанням коефіцієнта Тобіна. Коефіцієнт Тобіна ринкова вартість компанії поділена на вартість її фізичних активів. Коефіцієнт Тобіна надає загальне уявлення про величину інтелектуального капіталу (цінність компетентностей персоналу КП + експертні оцінки потенціалу КП). Для більшості компаній коефіцієнт Тобіна коливається у межах 5-7, для наукоємних компаній він може бути високим (для порівняння Microsoft має коефіцієнт Тобіна = 8).

Підсумовуючи, методологія управління капіталом КП має розроблятися через системне управління інтегрованим капіталом : управління операційним капіталом, управління обіговим капіталом, управління інвестиційним капіталом,

управління грошовим потоком капіталу, управління інтелектуальним капіталом. Управління капіталом КП має включати в себе також управління ризиками використання капіталу. За цим методологічним підходом має розроблятися система збалансованих показників (далі – СЗП) за алгоритмами висвітленими в низці монографій та інших наукових публікацій [5]. Збалансована система показників (Balanced Scorecard – BSC або СЗП) – це інструмент стратегічного планування та управління, який використовується для вимірювання ефективності діяльності організації за межами традиційних фінансових показників. Вона орієнтована на результат і забезпечує збалансований погляд на підприємство шляхом впровадження стратегічного плану як активної системи цілей і показників ефективності. В основі СЗП лежить розуміння, вимірювання та оптимізація рушійних сил створення цінності з метою забезпечення стабільної діяльності. В первісному вигляді СЗП складалася з чотирьох вимірів: Навчання та зростання; Бізнес-процес; Клієнт; Фінансовий. Для управління капіталом КП за нашим методологічним підходом СЗП має включати 8 груп показників представлених у вигляді матриці збалансованих показників. Розробка СЗП має стати предметом подальших наукових розвідок за темою управління капіталом корпоративного підприємства.

Список використаних джерел:

1. Ушеренко С.В Інституціональне забезпечення інноваційного розвитку підприємництва / Інноваційний розвиток корпоративних фінансів: тенденції та перс-пективи : монографія / [Терещенко О.О., Бабяк Н.Д., Іващенко А.І.та ін.]; за заг. ред. д.е.н., проф. О. Терещенка. – Київ : КНЕУ, 2017.С.342-353.

2. Фінанси підприємств корпоративного сектора економіки України: колективна монографія / Зимовець В.В., Даниленко А.І., Терещенко О.О. та ін.; за ред. В.В. Зимовця ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – Електрон. дані. – К., 2019. – 306 с. – Режим доступу: http://ief.org.ua/docs/mg/311.pdf ISBN 978-966-02-8988-8 (електронне видання).

3. Бланк І.О. Управління використанням капітала /І.О.Бланк. – 2-е вид., стер. – К.: Вид-во «Ельга», 2012. – 656 с.

4. Понедільчук Т. В. Інтелектуальний капітал: сутність та методи оцінки /Т. В. Понедільчук // Ефективна економіка № 6, 2014.

5. Paul R. Niven (2003), Balanced Scorecard Step-by-Step: Maximizing Performance and Maintaining Results, John Wiley & Sons International Rights, Inc.

УДК 336.005.915:334.78

Ушеренко С.В.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів та контролінгу,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
Косько О. В.,
аспірант кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

МОДЕРНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ В КОРПОРАТИВНОМУ СЕКТОРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Вирішення проблемних питань управління в корпоративному секторі національної економіки, який включає сегменти фінансових і нефінансових корпорацій у формі господарського товариства, відзначено актуальністю, що зумовлено значущістю корпоративного сектору, де виробляється та надається 90% від усього обсягу продукції та послуг [1]. Проблемні питання, які пов'язані з інституціональними та управлінськими ризиками функціонування корпоративного сектора підприємництва, що мали у довоєнному стані національної економіки, то з часу встановлення її воєнного стану ще більш загострилися. Звідси виникає інтерес до модернізації управлінських механізмів

та їх інструментарію в корпоративному секторі з урахуванням прогресивних світових тенденцій управління, що має впливати і на управління корпоративними фінансами. Ризики фінансового управління в корпоративному секторі підприємництва при всій їх різноманітності в залежності від локації підприємства, їх організаційно-правової форми і галузевого профілю діяльності та чисельності працюючих, сегменту ринку продукції чи послуг (зокрема, фінансових і нефінансових послуг) мають загальні риси, що має бути враховано при їх детальному аналізі з метою вдосконалення корпоративного управління. Аналіз управлінських механізмів має бути заснований на основі Принципів корпоративного управління Організації з економічного співробітництва та розвитку в контексті встановлення балансу між економічними і соціальними цілями корпоративного підприємства (далі – корпорації), індивідуальними і суспільними інтересами. Це включає :

- професійну компетентність, чесність та дотримання корпоративної культури співробітниками корпорації;
- розподіл повноважень, компетенції та відповідальності між акціонерами, наглядовою радою і правлінням корпорації;
- стратегія розвитку корпорації, організації та контролінгу за реалізацією включаючи вдосконалення ефективного планування, впровадження сучасного бюджетування, проектного та ризик-менеджменту, систем внутрішнього контролю;
- розкриття інформації про діяльність корпорації та її прозорість;
- систему важелів та противаг, що мають забезпечити узгодження інтересів усіх учасників корпоративних відносин, зокрема власників (принципалів) і менеджменту корпорації.

Зараз в господарській практиці проглядаються процеси удосконалення підходів до розробки та реалізації стратегії розвитку корпорації (тут загальна назва корпоративного підприємства, організації), контролінгу та інформаційного забезпечення функціонування корпорації з використанням інформаційних та фінансових технологій управління. Так розробка і реалізація стратегії розвитку

корпорації використовує підхід, заснований на збалансованій системі показників, агентному моделюванні, стратегічних картах. Водночас, зараз спостерігається розширення змісту контролінгу від вирішення задач облікового та аудиторського характеру до вирішення задач комплексного управлінського характеру для спрямування функціонування усій системи управління на досягнення визначених цілей діяльності та розвитку корпорації, що передбачає синергетичний синтез планування. обліку, контролю, економічного аналізу й організації інформаційних потоків для інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень на всіх рівнях управлінської ієрархії. Сучасний контролінг синтезує збалансовану систему показників, систему бюджетування і доповнюється таким підходом як комплаєнс (в Оксфордському словникові англійської мови compliance is an action in accordance with a request or command, obedience означає дії у відповідності із запитом або вказівкою, покора). Комплаєнс – програми в контролінгу, що ставлять усунення проблем на новий рівень : від зовнішнього контроля до належного внутрішнього контролю і управління ризиками. Це передбачає виявляти проблеми, здійснення заходів їх запобіганню, спираючись на регламентацію разом із забезпеченням виконання встановлених норм і правил. Впровадження етичних норм, моральних цінностей і принципів, дотримання корпоративної культури, на що націлені комплаєнс-програми, а також виявлення проблем та їх обговорення допомагає досягнути довіри як внутрішньої в підприємстві, так і зовнішньої до його репутації. Відповідність законодавству, правилам і стандартам у сфері комплаєнсу зазвичай торкається таких питань, як дотримання належних стандартів поведінки на ринках, управління конфліктами інтересів, справедливе відношення до клієнтів. Програми включають питання протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансування тероризму, рейдерству. Основною метою комплаєнса є мінімізація правових і репутаційних ризиків, що виникають внаслідок порушення професійних і етичних стандартів. Інструменти комплаєнса – це аудит, розслідування, заохочення, анонімні повідомлення, підвищення кваліфікації персоналу, проведення внутрішньої політики і

процедур, спрямованих на утвердження етичних норм, оцінювання ризиків операційної діяльності та зворотній зв'язок з керівним менеджментом, наглядовою радою [2].

Корпорація має запроваджувати всеохоплюючий стандарт управління ризиками для ідентифікації, оцінки величини та контролю за всіма значними ризиками щодо ринкового споживання продукції, пропозиції на ринку нової послуги, інвестиційні, інноваційні ризики, широкий діапазон фінансових ризиків, інформаційної безпеки тощо. Значущість цих ризиків для діяльності корпорації залежить від її профілю, що має бути відображено у внутрішньому стандарті корпорації. При цьому має бути додержані принципи : визначені допустимі рівні ризиків, розроблені заходи щодо ослаблення дії ризиків або їх запобігання чи уникнення, очікувані вигоди мають належним чином компенсувати прийняття ризику, мотивація щодо досягнення значної вигоди має узгоджуватися з прийнятими допустимими рівнями ризиків, визначені вимоги до страхування ризиків.

З поширенням і запровадженням інформаційних технологій в діяльності корпорацій постає питання щодо безпеки інформаційних ресурсів. Дуалізм вимог забезпечення прозорості інформації про діяльність корпорації і забезпечення захисту її інформаційних ресурсів вирішується шляхом достовірного розкриття інформації про фінансову, ринкову діяльність корпорації з метою надання можливості потенційним інвесторам, клієнтам, учасникам корпоративних відносин приймати виважені рішення і водночас разом із захистом інформаційних ресурсів щодо клієнтської бази, технологічних процесах, певних ноу-хау, конкурсної документації тощо з метою захисту конкурентних переваг корпорації. Захист інформації здійснюється за двома основними напрямами – це криптографічний та технічний захист інформації: технічний захист інформації - вид захисту інформації, спрямований на забезпечення за допомогою інженерно-технічних заходів та/або програмних і технічних засобів унеможливлення витоку, знищення та блокування інформації, порушення цілісності та режиму доступу до інформації і криптографічний захист

інформації - вид захисту інформації, що реалізується шляхом перетворення інформації з використанням спеціальних (ключових) даних з метою приховування/відновлення змісту інформації, підтвердження її справжності, цілісності, авторства тощо. Одночасне використання криптографічного та технічного захисту інформації є необхідною умовою для забезпечення надійного захисту інформаційних ресурсів в корпорації. Водночас їх використання потребує від корпорації мати у своєму складі підготовлених фахівців [3].

Модернізація корпоративного управління за вищезазначеними напрямами має підвищити його ефективність, забезпечити конкурентоспроможність та стійкість корпорації, а також має сприяти розширенню професійних компетентностей менеджменту корпорації. Подальші наукові розвідки за названою темою пов'язуємо з розробленням конкретних заходів модернізації корпоративного управління в корпорації в залежності від її галузевого профілю, позиції на ринку, кількості персоналу, організаційно-правової форми діяльності, що має бути у подальшому формалізовано у розроблених під конкретну корпорацію рекомендації чи стандарт діяльності.

Список використаних джерел:

1. Фінанси підприємств корпоративного сектора економіки України : колективна монографія / Зимовець В.В., Даниленко А.І., Терещенко О.О. та ін. ; за ред. В.В. Зимовця ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – Електрон. дані. – К., 2019. – 306 с. – Режим доступу: http://ief.org.ua/docs/mg/311.pdf ISBN 978-966-02-8988-8 (електронне видання).

2. Методичні рекомендації щодо організації корпоративного управління в банках України, затверджені рішенням Правління Національного банку України від 03 грудня 2018 року №814-рш "Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації корпоративного управління в банках України" . [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua

3. Рибка М.С. Розробка механізмів управління захистом інформаційних ресурсів органів публічної влади. 100 ідей для Президента та Уряду України:

проєктні ініціативи у сфері публічного управління : зб. наук. пр. : у 2 т. / редкол. Н. І. Обушна, А. П. Рачинський, С. К. Хаджирадєва (голова). Київ : НАДУ, 2020. Т. 2. С. 57–59.

УДК 336.64

Фербей Г.М.
здобувачка ОП «Фінансовий менеджмент і контролінг»,
другого (магістерського) рівня освіти
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Круш В. В.
ст. викладач кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ МАЛИХ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Антикризове управління фінансами малих аграрних підприємств в умовах військової агресії проти України — це складний і багатогранний процес, що включає не лише фінансові стратегії, а й підвищену адаптацію до нових реалій та викликів, які постають перед підприємцями в умовах загрози. Малі аграрні підприємства, які забезпечують значну частину внутрішнього ринку продуктами харчування, опинилися перед необхідністю виживати та розвиватися в умовах, коли їхня діяльність піддається ризикам, пов’язаним із бойовими діями, руйнуванням інфраструктури, блокуванням експортних маршрутів та нестачею фінансування.

В умовах постійної небезпеки першим завданням для підприємств стає збереження ліквідності, адже без наявних коштів неможливо забезпечувати

базові витрати на виробництво, оплату праці, ремонт обладнання та інші критичні потреби. Війна принесла нові виклики, що змусили підприємців шукати способи оптимізувати фінансові потоки та знижувати витрати, намагаючись не погіршити якість продукції. Аграрії зосереджують свої зусилля на витримці та виваженості фінансових рішень, адже навіть незначна помилка в плануванні може призвести до банкрутства. Часто малим підприємствам доводиться диверсифікувати діяльність, наприклад, додатково займатися переробкою власної продукції, щоб отримати більше прибутку та компенсувати втрати від обмеженого доступу до звичних ринків збуту.

Окремим питанням стоїть управління ризиками [1]. В умовах війни підприємства стикаються з реальністю, коли їхні активи можуть бути пошкоджені або знищені, а робота — зупинена через небезпеку. Тому страхування врожаю, техніки, а також самого виробництва стає необхідністю, хоча страхові компанії також змушені враховувати підвищені ризики і коригувати свої поліси. Страхування дозволяє аграріям отримати хоча б часткову компенсацію в разі втрат, але водночас зростання вартості страхових послуг стає тягарем для їхніх бюджетів.

В умовах нестабільності важливим завданням стає збереження достатнього рівня фінансової незалежності від кредитних коштів, які можуть бути недоступними або мати надто високі відсоткові ставки через підвищені ризики. Тому малі аграрні підприємства намагаються уникати надмірної заборгованості, роблячи акцент на власних капіталах. Це дозволяє зберегти стійкість у випадку, якщо доступ до зовнішнього фінансування буде обмежений або якщо виникне потреба у швидкій зміні стратегії.

Адаптація до умов війни вимагає й використання сучасних технологій, що дозволяють підвищити ефективність. Сільськогосподарські дрони, автоматизовані системи обліку та точне землеробство допомагають аграріям зменшувати витрати і контролювати якість продукції. Підприємці розуміють, що інновації дозволяють знизити навантаження на працівників і підвищити продуктивність, що особливо важливо в умовах браку робочої сили.

Ще однією проблемою є збут продукції. Через блокаду портів та обмеження на експорт, малим аграрним підприємствам доводиться шукати нові ринки всередині країни або в країнах, що підтримують Україну. Це не тільки питання економічного виживання, а й засіб зміцнення внутрішнього ринку, забезпечення продовольчої безпеки та підвищення стійкості економіки в цілому. Часто підприємства укладають нові договори з локальними роздрібними мережами, намагаючись створити стабільний канал збуту.

Антикризове управління фінансами малих аграрних підприємств під час військової агресії в Україні підкреслює важливість адаптації та ефективного використання ресурсів. Ситуація вимагає нових стандартів економічної стійкості, заснованих на фінансовому управлінні та інноваційних рішеннях, що забезпечують безперебійність діяльності [2].

Підприємства повинні також підтримувати продовольчу безпеку, диверсифікуючи канали збуту та шукаючи нові ринки. Партнерство з місцевими ринками допомагає зберегти позиції та підвищити стійкість до криз. Цей підхід демонструє важливість фінансового аналізу та використання технологій. Інновації оптимізують витрати, підвищують продуктивність і сприяють розвитку аграрного сектору.

Загалом, антикризове управління фінансами малих аграрних підприємств в умовах війни доводить, що українські аграрії можуть зберігати стабільність та забезпечувати продовольчу безпеку навіть у несприятливих обставинах. Це вимагає рішучості, винахідливості та професіоналізму, а гнучкість і адаптація стають ключем до виживання та розвитку під час криз. Ці підприємства стають символом стійкості аграрного сектору України.

Список використаних джерел:

1. Особливості управління ризиками в умовах дії воєнного стану: моделі поведінки сучасних підприємств. URL: http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2024/316-317/pdf/126-136.pdf (дата звернення: 29.10.2024).

2. Антикризовий фінансовий менеджмент як основа управління фінансами вітчизняних підприємств. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/36.pdf (дата звернення: 29.10.2024).

УДК 658.15:334.7.012.61-022.51"364"

Фербей Г. М.

здобувачка ОП «Фінансовий менеджмент і контролінг»,

другого (магістерського) рівня освіти

Київського національного економічного університету

імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Круш В. В.

ст. викладач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київського національного економічного університету

імені Вадима Гетьмана

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Управління фінансами малого бізнесу під час воєнного стану є надзвичайно складним і багатогранним процесом. Для малого бізнесу, який традиційно має обмежені ресурси, економічна нестабільність і зовнішні загрози лише посилюють ризики, з якими він стикається. В умовах війни економічна активність значно сповільнюється, що безпосередньо впливає на фінансовий стан підприємств. Через нестабільність доходів підприємці змушені приймати складні стратегічні рішення, щоб зберегти діяльність бізнесу [1]. Брак капіталу, необхідного для оперативного реагування на виклики, та потреба адаптуватися до раптових змін попиту на продукцію чи послуги ускладнюють життєздатність таких підприємств.

Ключовими проблемами управління фінансами малого бізнесу в умовах воєнного стану є:

- ❖ зменшення обсягів фінансування з боку державних та приватних інвесторів
- ❖ нестабільність доходів
- ❖ проблема управління грошовими потоками
- ❖ проблема управління валютними ризиками

Одна з ключових проблем – це зменшення обсягів фінансування з боку державних та приватних інвесторів. Воєнний стан знижує інвестиційну привабливість країни в очах іноземних інвесторів, що зменшує можливості для фінансування бізнесу. Фінансові установи стають обережнішими у наданні кредитів, враховуючи високі ризики неплатоспроможності. У такій ситуації підприємці звертаються до особистих заощаджень або шукають альтернативні джерела фінансування, що може призвести до втрати особистого капіталу [2]. Навіть якщо кредитні кошти доступні, високі відсоткові ставки та короткі терміни погашення можуть негативно впливати на фінансовий стан бізнесу.

Другою проблемою для малого бізнесу – нестабільність доходів [1]. Воєнні дії, блокування транспортних маршрутів та порушення логістичних ланцюгів ускладнюють постачання продукції та послуг, знижуючи можливості реалізації та доходи. Коли доходи нестабільні, підприємці змушені скорочувати витрати, що включає зменшення кількості найманих працівників або зниження витрат на розвиток бізнесу. Це негативно впливає на конкурентоспроможність, а довготривале скорочення витрат може призвести до втрати клієнтів та зниження якості обслуговування.

Наступною проблемою є управління грошовими потоками. Для малого бізнесу в умовах нестабільної економіки критично важливо мати чітке уявлення про рух коштів та план на випадок непередбачених обставин. Однак під час війни передбачити надходження доходів майже неможливо, оскільки попит на продукцію коливається через зниження купівельної спроможності населення.

Не менш важливою є проблема управління валютними ризиками, особливо для підприємств, які залежать від імпортних матеріалів. Курсові коливання можуть підвищити вартість імпорту, що суттєво збільшує витрати. Малі

підприємства зазвичай не мають коштів на хеджування валютних ризиків, тому вони стають вразливими до валютних коливань, що знижує їхню прибутковість.

У таких умовах першочерговими напрямками для вирішення фінансових проблем малого бізнесу є диверсифікація джерел фінансування та оптимізація управління грошовими потоками. Цю проблему можна вирішити шляхом збалансування обсягів надходження і витрачання коштів та їх синхронізацію у часі. Варто розглянути альтернативні джерела капіталу, такі як краудфандинг, гранти від міжнародних організацій і благодійних фондів, що зменшить залежність від одного джерела. Для підтримання ліквідності в умовах зниження доходів важливо впроваджувати системи для детального контролю та прогнозування руху коштів.

Розвиток компетенцій у сфері управління ризиками є не менш важливим напрямом [2]. Підприємцям варто розробити процедури безпеки для захисту працівників, фізичних активів і конфіденційних даних, а також мати план непередбачуваних ситуацій. Інтеграція цифрових технологій та автоматизація процесів допоможуть зменшити витрати й розширити доступ до ринку. Наприклад, перехід на онлайн-торгівлю та використання систем управління запасами дозволяють зберегти операційну ефективність і підтримувати зв’язок із клієнтами навіть під час воєнних обмежень.

Активна робота з клієнтською базою є ще одним важливим напрямом. Підтримання лояльності клієнтів допоможе забезпечити стабільний попит. Для цього варто запроваджувати програми лояльності, знижки на обрані товари, а також підтримувати активне спілкування через соціальні мережі. Крім того, малим підприємствам варто шукати нові ринки збуту – як внутрішні, так і міжнародні – щоб компенсувати втрати від зниження попиту.

Управління фінансами малого бізнесу в умовах воєнного стану є викликом, що потребує зважених стратегічних рішень і адаптивності. Для збереження стабільності та конкурентоспроможності необхідно диверсифікувати джерела фінансування, оптимізувати грошові потоки, впроваджувати цифрові технології, розвивати управління ризиками та підтримувати зв’язок із клієнтами.

Комплексний підхід до цих завдань допоможе малим підприємствам подолати кризу та забезпечити умови для відновлення й подальшого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Як визначити ключові проблеми в управлінні малим бізнесом та ресурси для їх вирішення. URL: https://ag.marketing/blog/yak-viznachiti-klyuchovi-problemi-v-upravlinni-malim-biznesom/ (дата звернення: 06.11.2024).
2. Фінансове планування для малого бізнесу: проблеми, помилки та поради. URL: https://ain.ua/2022/07/21/finansove-planuvannya-dlya-malogo-biznesu-problemy-pomylky-ta-porady/ (дата звернення: 07.11.2024).

УДК 658.14/.17:005.521]:005.334"364"

Фербей Г. М.
здобувачка,
освітня програма «Фінансовий менеджмент і контролінг»,
Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана,
Островська О. А.
к. е. н., доцент,
доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу,
Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА В АНТИКРИЗОВОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ: МІСЦЕ І ВИКЛИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Фінансова діагностика займає особливе місце в антикризовому менеджменті підприємств, зокрема таких, що функціонують в умовах підвищених ризиків та нестабільності. Такими умовами з моменту широкомасштабного вторгнення рф в Україну є, зокрема, воєнний стан. Воєнні дії спричиняють значні фінансово-економічні виклики: втрата ринків збуту, руйнування виробничих потужностей, труднощі з логістикою, підвищені ризики фінансових втрат та непередбачуваність макроекономічної ситуації. У таких

умовах роль фінансової діагностики як інструменту своєчасного визначення проблемних зон та слабких місць в діяльності підприємства ще більш зростає, оскільки від своєчасного впровадження адекватних ситуації антикризових заходів за результатами фінансової діагностики, залежить виживання бізнесу та його здатність функціонувати навіть за часів війни. Здійснення фінансової діагностики вимагає комплексного аналізу фінансового стану підприємства, об'єктивного оцінювання показників платоспроможності, рентабельності, ліквідності та інших ключових аспектів діяльності компаній.

В умовах воєнного стану фінансова діагностика має не лише традиційні завдання, але й стикається з новими викликами. Зокрема, в умовах нестабільності, причиною чого стали воєнні дії, суттєво зростає потреба в регулярному моніторингу основних фінансових показників. Зниження попиту на продукцію, втрата багатьох каналів постачання, різкі коливання валютних курсів та інфляція стають тими факторами, які суттєво впливають на фінансовий стан вітчизняних компаній. Діагностика фінансового стану в таких умовах повинна забезпечити гнучке адаптування до змін, щоб підприємства могли оперативно змінювати свої фінансові стратегії у відповідь на нові обставини [1]. Важливим аспектом дослідження фінансового стану є аналіз ліквідності та поточної платоспроможності, оскільки в умовах економічної нестабільності обмежений доступ до фінансування може призвести до неплатоспроможності підприємств.

Окремо слід відзначити необхідність здійснення систематичного аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості, оскільки в умовах воєнного стану зростає ризик невиконання зобов'язань як з боку клієнтів, так і з боку постачальників. Фінансова діагностика дозволяє оперативно відстежувати стан розрахунків з контрагентами, виявляти проблемні угоди та своєчасно вживати заходів для мінімізації збитків.

В умовах воєнного стану актуалізується також проведення діагностики операційних витрат [2]. Підприємства повинні детально аналізувати свої витрати, оптимізувати закупівлі, контролювати витрати на логістику, утримання персоналу та інші важливі статті витрат. Використання інструментарію

фінансового аналізу дозволяє визначити склад витрат, які можна скоротити без шкоди для операційної діяльності, що дозволяє зберегти беззбитковість, фінансову стабільність та підвищити ефективність використання наявних ресурсів.

Фінансова діагностика відіграє важливу роль у підтримці стратегічного планування в антикризовому менеджменті. Зокрема, використання аналітичного інструментарію дозволяє фахівцям проводити оцінку доцільності реалізації інвестиційних проектів. У період війни ризики, пов’язані з інвестиціями, значно зростають, оскільки багато проектів можуть стати невигідними через зміну ринкової ситуації або в результаті інших загроз. Оцінка інвестиційної привабливості як складова фінансової діагностики допомагає аналізувати потенційні проекти, визначати можливості для залучення інвесторів та приймати ефективні управлінські рішення щодо подальших дій. Така оцінка дозволяє виявити оптимальні напрями капіталовкладень, реалізація яких сприяє підвищенню стійкості та конкурентоспроможності компанії навіть у складних умовах військового стану.

Таким чином, фінансова діагностика є надзвичайно важливим інструментом антикризового менеджменту, що забезпечує як оцінку поточного фінансового стану компанії, так і прогнозування розвитку подій у складних економічних умовах війни. Діагностика фінансового стану сприяє оперативному прийняттю ефективних управлінських рішень на основі аналізу отриманої фінансової інформації. Це надає підприємствам шанс залишатися конкурентоспроможними навіть у періоди значної економічної нестабільності. Фінансова діагностика в антикризовому менеджменті дозволяє підприємствам своєчасно реагувати на зміни, здійснювати планування фінансової стратегії, контролювати ризики та забезпечувати безперервність бізнесу, також у непередбачуваних умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Приймак С. В., Карапета М. В. Фінансова діагностика у системі антикризового управління на підприємстві. *Young Scientist,* Львів, 2022. № 10 (110). С. 71-77. – URL: https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5612/5490, DOI: https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-10-110-15 (дата звернення: 02.11.2024).
2. Міщенко В. А., Кльонов А. В., Кочетова Т. І. Роль фінансової діагностики в антикризовому управлінні підприємством. *Topical issues of modern science, society and education : proc. of the 5th Intern. sci. and practical conf.,* November 28-30, Харків, 2021. С. 1689-1695. – URL: https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/80d41120-b31d-4672-adec-7870cd312102/content (дата звернення: 04.10.2024).

УДК 349.6

Хорольський М.В.

здобувач

Національний університет «Одеська політехніка»

Науковий керівник: Волохова І. С.,

д.е.н, професор

Національний університет «Одеська політехніка»

ОЦІНКА РИЗИКІВ ПОВ'ЯЗАНИХ З ВІЙНОЮ ТА ЕКОЛОГІЄЮ У КООПОРАТИВНІЙ СТРАТЕГІЇ

Наразі в усіх країнах наявні екологічні ризики, наприклад: зміна клімату, забруднення та дефіцит природних ресурсів. В Україні до них ще додаються жахливі наслідки війни. Ризики включають фізичні загрози (наприклад: обстріли, відключення світла, природні явища) та нефізичні (регуляторні зміни, підвищення податків, скорочення пільг), які впливають на фінансову стабільність і конкурентоспроможність компаній.

Сільськогосподарські, гірничодобувні, нафтогазові та енергетичні компанії найбільш вразливі до ризиків пов’язаних з військовими діями та природними лихами, що відображається на їхній рентабельності. Економічні втрати від цих подій можуть бути зменшені за допомогою страхування та інших захисних заходів, які враховують потенційні втрати, допомагаючи захистити фінансові інтереси [1].

Стрес-тестування, яке розроблене на основі рекомендацій TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosures), дозволяє оцінити вплив екстремальних сценаріїв. Військові конфлікти, стихійні лиха чи інші не фізичні ризики можуть мати руйнівний вплив на бізнес. За допомогою стрес-тестів компанії можуть передбачити, як негативні події вплинуть на фінансові результати й операційні процеси, що дозволяє розробити резервні плани [2].

Основні рекомендації стрес-тестування за TCFD:

1. Слід розробити потенційні сценарії розвитку подій, які допоможуть мінімізувати втрати в разі погіршення ситуації. Наприклад, потрібно передбачити наявність укриттів на випадок обстрілів, а також забезпечити підприємство альтернативними джерелами електроенергії, такими як: генератори, сонячні панелі тощо для функціонування під час блек-аутів.

2. Оцінюючи ризики, важливо визначити можливі збитки та фінансові витрати. Необхідно розрахувати вартість забезпечення резервного енергоживлення, потенційні фінансові втрати, спричинені виїздом частини клієнтів за кордон тощо. Це дозволить оптимально спланувати бюджет для ефективного управління ризиками [3].

3. Після підготовки слід інтегрувати засоби запобігання ризикам у фінансову стратегію компанії.

4. Усі процеси мають бути максимально прозорими. Щоб уникнути непорозумінь із місцевими жителями та владою, варто враховувати їхню думку щодо спірних питань, а це сприятиме збереженню довіри та підтримки.

Відповідно до екологічних, соціальних та управлінських (ESG) стандартів, компанії зобов'язані розкривати дані про свої екологічні практики та управління

ризиками. Така прозорість підвищує довіру інвесторів, орієнтованих на стійкість, що робить компанію більш привабливою для "зелених" інвестицій. Звітність за ESG також стимулює компанії до перегляду своїх стратегій відповідно до екологічних змін, що дає їм додаткову конкурентну перевагу.

Таким чином, сучасні екологічні ризики та військові загрози значно впливають на корпоративні стратегії, вимагаючи від компаній розробки більш адаптивних і стійких підходів. Сільськогосподарські, енергетичні та видобувні галузі особливо вразливі до цих викликів, що може негативно вплинути на їхню рентабельність. Стрес-тестування, рекомендоване TCFD, допомагає компаніям передбачати можливі сценарії та відповідні заходи, дозволяючи зменшити фінансові втрати завдяки стратегічній підготовці, страхуванню та розробці резервних планів.

Водночас прозорість щодо екологічних практик та управління ризиками згідно зі стандартами ESG підвищує довіру інвесторів, орієнтованих на стійкість, і відкриває доступ до "зелених" інвестицій. Ця звітність стимулює компанії адаптувати свої стратегії, посилюючи конкурентоспроможність у мінливих умовах та забезпечуючи довготривалу стабільність бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Червінська Л., Соціальна відповідальність бізнесу в умовах війни *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, №42, 2023. URL: https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/download/4187/3996/20801 (дата звернення: 06.11.2024)

2. Samantha Putt del Pino, Alex Perera. Factoring Sustainability into Financial Decision-Making. *World Resources Institute* . URL: wri.org.

3. Скрипник М., Війна та стійкість: як компанії адаптуються до викликів. *Спека.Медіа.* 2022. URL: https://speka.media/viina/sfdfbgn-9el5mv.

УДК 658.14.012.22

Хрущ А. В.
здобувачка 31 групи ФМОІТ,
Науковий керівник: Домбровська С. О.
к.е.н., старший викладач
Одеський національний економічний університет

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Успішність функціонування будь-якої підприємницької структури визначається якістю управління її фінансами. Фінансовий менеджмент являє собою ключову складову стратегічного управління сучасними підприємствами, зокрема, у сфері управління ризиками. На сьогоднішній день бізнес-середовище має високий рівень невизначеності та стрімкі зміни, які породжують суттєві ризики для стабільності та розвитку підприємств. У таких умовах ефективне управління фінансами допоможе мінімізувати, контролювати та передбачати фінансові загрози, які можуть виникнути, а також забезпечити стабільність грошових потоків. Фінансовий менеджмент включає комплекс необхідних методів та інструментів, що будуть допомагати у моніторингу, оцінці та ідентифікації можливих ризиків, що можуть негативно вплинути на ліквідність та прибутковість підприємства. Можемо визначити, що правильний підхід до управління ризиками дозволить підприємствам підвищувати ефективність використання своїх ресурсів, знаходити обґрунтовані рішення та забезпечувати довгострокову фінансову стабільність.

З ризиковими ситуаціями зустрічаються більшість підприємств у процесі свого розвитку та діяльності. Таким чином, управління цими ризиками є дуже важливою ланкою задля створення прибутку підприємства. Управління фінансовими ризиками можна визначити як систему методів, що спрямовані на реалізацію та розробку необхідних фінансових рішень. Для ефективного процесу управління фінансовими ризиками є певна послідовність етапів, яку слід

виконувати. Перше – встановити причину виникнення ризику, цей етап має назву ідентифікація. Квантифікація – другий етап, що має на меті оцінити ризик та розробити його аналіз. Третім етапом виступає мінімізація. Мінімізація виступає за певне обмеження або зниження фінансових ризиків, використовуючи при цьому відповідні методи та принципи управління. Заключним етапом є моніторинг, процес постійного контролю за ризиком та його рівнем [1, с. 45].

Для зниження та мінімізації ризиків було створено чимало методів, наприклад, локалізація ризику, компенсація, уникнення ризику або його розподіл. Для уникнення ризиків кожному підприємству слід знати інформацію про надійність своїх партнерів, постачальників, контрагентів тощо, про їхню репутацію та наявний фінансовий стан, а також інформацію про ринкову кон'юктуру.

Отже, за умови виконання всіх цих етапів та методів уникнення ризику підприємство стає готовим до непередбачуваних обставин та знає, що робити у разі появи нових ризиків. Для того, щоб підприємство мало змогу продовжувати розвиватися, підвищувати свою ефективність та мати стабільність, необхідно зміцнювати захищеність від ризиків [2, с. 47-48].

У висновку можна зазначити, що фінансовий менеджмент відіграє велику роль у забезпеченні конкурентоспроможності та стійкості підприємств. Ефективне управління ризиками не тільки дозволяє захистити підприємство від негативних фінансових наслідків, а ще й сприяє розвитку та зростанню, тож стратегічний підхід є обов'язковою умовою для сталого розвитку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Журавка Ф.О., Журавка О.С. Методологічні підходи до управління фінансовими ризиками підприємства. *Вісник української академії банківської справи.* 2006. №2 (21). С. 42-47.
2. Бездітко О.Є. Управління фінансовими ризиками підприємства. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка.* 2019. №(3). С. 43-49.

УДК 658.14/.17:005.334]:005.521"364"

Щербак К.С.

здобувачка,

освітня програма «Корпоративні фінанси»,

Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана,

Островська О.А.

к. е. н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу,

Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана,

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: НАПРЯМИ АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ МЕТОДИК

В умовах воєнного стану традиційні методики діагностики фінансової кризи на підприємствах потребують суттєвої адаптації через підвищений рівень невизначеності та нові економічні реалії. Військова агресія рф створила безпрецедентні виклики для українського бізнесу, що вимагає переосмислення підходів до фінансової діагностики підприємств. Однією з основних проблем, що виникає при фінансовому аналізі в умовах війни, є невизначеність економічної ситуації та різке погіршення показників діяльності підприємств через вплив бойових дій, розриви логістичних ланцюгів, зростання витрат на енергоносії, зниження платоспроможності контрагентів та нестабільність ринкових цін. Ці фактори знижують точність оцінок і вимагають перегляду звичних аналітичних підходів [1, с. 34]

Погоджуємось з авторами [2, с.21], які важливими аспектами фінансового аналізу визначають оцінку фінансового стану, ризиків, а також здатності підприємства досягати поставлених фінансових цілей і забезпечувати стабільні доходи в майбутньому. Поділяємо думку [3, с.91], що з метою забезпечення точності та оперативності аналізу необхідно адаптувати вітчизняні методики фінансового аналізу у напрямках: 1) оперативний аналіз поточних показників – зосередження на ліквідності, чистому грошовому потоці та оборотності активів для своєчасного виявлення кризових тенденцій; 2) сценарний аналіз та стрес-

тестування – застосування сценарного підходу для моделювання варіантів розвитку подій та їхнього впливу на фінансові показники компаній; 3) ревізія оцінки активів та пасивів – перевірка реальної вартості активів, зокрема їхнього можливого знецінення через зниження попиту або зростання витрат; 4) оновлення підходів до оцінки ризиків – корекція розрахунків фінансових ризиків з огляду на специфіку умов воєнного часу, включаючи ризики втрат від переривання постачань і зростання собівартості; 5) аналіз короткострокових показників – акцент на оцінці короткострокових фінансових показників, які можуть оперативно сигналізувати про кризові зміни.

Одним із найбільших викликів діагностики кризового стану в сучасних вітчизняних умовах стає визначення джерел інформації, які мають бути достовірними. Проте в умовах воєнного стану по підприємствах, розташованих в регіонах наближених до ведення активних військових дій, можуть виникнути проблеми як із достовірністю даних, так і з оцінкою ризиків та визначенням прогнозних показників, оскільки неможливо передбачити всі можливі наслідки (бомбардування, тимчасова окупація окремих територій, втрата контрагентів) та їх вплив на фінансовий стан суб'єкта господарювання [4, с.95]

Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року, яка була розроблена у 2020 році, не передбачала сучасних масштабів нестабільності, спричиненої російсько-українською війною. Проте слід погодитися з [5, с. 6], що ключова мета, яку Стратегія ставить перед фінансовим сектором (фінансова система розглядається як драйвер сталого та інклюзивного розвитку економіки України, сприяючи підвищенню добробуту громадян завдяки ефективному накопиченню, розподілу та обігу фінансових ресурсів в країні), залишається актуальною навіть у складних умовах воєнного стану.

Отже, на нашу думку, основне завдання фінансової діагностики - визначення фінансово-інвестиційних ризиків та прогнозування результатів діяльності. Діагностика ж кризового стану допомагає в ухваленні короткострокових і довгострокових управлінських рішень, які сприяли б своєчасним розробці та впровадженню превентивних антикризових заходів та

забезпеченню стабільності функціонування підприємств. Адаптація вітчизняних методик фінансової діагностики до умов війни є важливим кроком, що дозволить українським підприємствам зберегти фінансову стабільність та підвищити свою стійкість навіть у кризових умовах воєнного стану. Використання запропонованих українськими науковцями [1- 4] підходів у сучасній аналітичній практиці сприятиме отриманню адекватної фінансової інформації за результатами діагностики кризового стану, а також забезпеченню обґрунтованості та ефективності управлінських рішень у період економічної невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Островська О.А., Юркевич О.М., Емпірика діагностики кризового стану в корпоративних фінансах: нові підходи, Формування ринкових відносин в Україні, 2023, №7-8 (266-267), С.33-40
2. Островська О.А., Юркевич О.М., Кириленко А.О., Руда В.Г., Фінансово-інвестиційний аналіз у прийнятті управлінських рішень за умов економічної нестабільності, Формування ринкових відносин в Україні, 2024, №3, С.17-26
3. Островська О.А., Юркевич О.М., Жмуд А.П., Колякіна О.М., Фінансова діагностика компаній в умовах військової агресії: проблеми та шляхи вирішення, Формування ринкових відносин в Україні, 2024, №1, С.87-95
4. Чермянін А.В., Островська О.А., Фінансовий аналіз в умовах воєнного стану: проблеми невизначеності оцінок, Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики: збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мукачево, 11-12 квітня 2023 р.), Мукачево: МДУ, 2023, С.138-140
5. Антипенко Н.В., Супруненко С.А., Гавран В.Я. Український досвід адаптації державних фінансів та менеджменту до умов воєнного стану. *Академічні візії*, Вип. 25/2023, С.1-13. https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/741/658

Платформа VI
Інвестиційна діяльність підприємства в умовах підвищених ризиків

УДК 368.01

Бартяну А.М.
Студентка 3 курсу,
Факультету Міжнародної економіки,
Одеського національного економічного університету

СТРАХУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Страхування є невід'ємною частиною сучасної економічної системи, що дозволяє суспільству зменшувати негативні наслідки ризиків, захищаючи фінансове благополуччя громадян, бізнесу та держави в цілому. Страховий ринок в Україні, як і в багатьох країнах, переживає етап активного розвитку, але стикається з низкою викликів, серед яких – вдосконалення нормативно-правової бази, посилення довіри до страховиків та інтеграція сучасних технологій у бізнес-процеси.

Страхування в економічній системі виконує кілька ключових функцій, серед яких виділяються захисна та накопичувальна. Це дозволяє суб'єктам економічної діяльності зосередитись на своїй основній діяльності, не переймаючись ризиками втрати майна, здоров'я чи доходів. Страховий ринок забезпечує перерозподіл ризиків та сприяє накопиченню капіталу, що дозволяє гарантувати стійкість у кризові періоди [1]. Це значить, що, розподіляючи ризики між широким колом учасників, страховий ринок дозволяє зменшити фінансове навантаження на окремих осіб і підприємства, захищаючи їх від раптових збитків.

Крім того, страхові компанії здійснюють інвестування зібраних коштів у різні сектори економіки, що сприяє зростанню інвестиційного потенціалу держави. Наприклад, у розвинених країнах страхові компанії часто виступають значними інвесторами в інфраструктурні проєкти, що забезпечує їм стабільні довгострокові доходи та одночасно сприяє економічному розвитку.

Незважаючи на важливість страхування, страховий ринок в Україні досі стикається з певними проблемами. Однією з найбільших проблем є недостатнє законодавче регулювання та відсутність чітких правил діяльності страхових компаній. Недостатня законодавча база та відсутність чітких правил діяльності страхових компаній стримують розвиток цього сектору [2]. В умовах слабкої нормативної бази страховики мають обмежені можливості щодо залучення іноземного капіталу, а також зазнають труднощів у підтриманні прозорих і стабільних бізнес-процесів.

Ще одним викликом є низький рівень довіри населення до страховиків. Довіра до страхових послуг є важливою умовою для розвитку страхування, і відновлення цієї довіри є пріоритетним завданням для ринку [3]. Основними причинами недовіри є випадки шахрайства та недостатня інформаційна прозорість з боку страхових компаній. Люди часто вагаються звертатися до страхових послуг, побоюючись недобросовісних дій, таких як затримки у виплатах або надмірно високі страхові премії.

Для розвитку страхового ринку України необхідно вдосконалити нормативно-правову базу, забезпечивши єдині стандарти діяльності для всіх учасників ринку. Це дозволить створити прозорі правила гри, які сприятимуть залученню інвестицій та зміцненню репутації страхових компаній. Подолання цих викликів відкриє нові перспективи для ринку та забезпечить високий рівень захисту для всіх учасників економічного процесу [2].

Іншим важливим напрямом є інтеграція сучасних технологій, які здатні суттєво підвищити ефективність надання страхових послуг. Використання цифрових платформ дозволяє не лише автоматизувати процеси, але й зробити страхові послуги доступнішими для населення, зменшуючи витрати на

адміністративне обслуговування та підвищуючи швидкість обробки страхових випадків. Завдяки цифровізації також можна збільшити прозорість діяльності страхових компаній, забезпечуючи клієнтам більш чітку та достовірну інформацію.

З метою відновлення довіри населення до страхових послуг важливо вести активну інформаційну роботу, спрямовану на підвищення обізнаності про роль страхування в захисті фінансового благополуччя. Крім того, держава має посилити нагляд за діяльністю страхових компаній, встановлюючи жорсткіші вимоги щодо прозорості їхніх фінансових операцій та стандартів обслуговування клієнтів.

Отже, розвиток страхового ринку в Україні є важливим завданням для забезпечення стабільності та фінансової захищеності економіки. Страхування відіграє вирішальну роль у перерозподілі ризиків, сприяючи стабільності бізнесу та населення навіть у кризові періоди. Проте, для досягнення цих цілей, ринок потребує значного вдосконалення – як у нормативній сфері, так і у підвищенні довіри до страховиків. Впровадження сучасних цифрових рішень та посилення законодавчого регулювання дозволить страхуванню стати потужним механізмом підтримки національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Александрова М. М. Страхування: навч.-метод. посіб. – К.: ЦУЛ, 2002 – 208 с.
2. Базилевич В. Д. Страхування: підручник / за ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання, 2008. – 1019 с.
3. Василишин Р. Д. Економічні основи страхування / Р. Д. Василишин, О. Л. Кашенко, В. А. Борисова; за ред. д.е.н., проф. А.В. Чупіса – Суми : Видавництво «Довкілля», 2001. – 412 с.

УДК 338.43

Бевз Д. С.,
студентка 2 курсу
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: викладач Пінті А.В.
Одеський національний економічний університет

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Аграрний сектор відіграє важливу роль в українській економіці, забезпечуючи значну частину ВВП та валютних надходжень завдяки експорту. Україна є одним із провідних постачальників сільськогосподарської продукції на світові ринки, що робить розвиток цієї галузі стратегічно важливим як для внутрішнього економічного зростання, так і для міжнародного економічного співробітництва.

При аналізі інвестиційного потенціалу аграрного сектору важливо зосередитися на обсязі капітальних інвестицій, які через оновлення виробничих потужностей, автоматизацію процесів та підвищення операційної ефективності забезпечують підприємствам стабільний і тривалий прибуток[1].

Аналізуючи отримані дані, можна відзначити, що серед суб'єктів господарювання в аграрній галузі найбільшу частку займають підприємства, які вирощують зернові та зернобобові культури – 44,3%. На другому місці — підприємства з вирощування соняшнику (29,8%), далі йдуть виробники сої (12%), озимого ріпаку та кользи (6,8%), а також цукрового буряку (0,7%). Це зумовлено тим, що зернові та зернобобові культури є ключовими в українському експорті, при цьому Україна посідає третє місце у світі за обсягами експорту зерна [2].

За даними Міністерства аграрної політики, у 2021 році до початку війни аграрний сектор України генерував понад 10% загального ВВП країни, а вартість експорту сільськогосподарської продукції досягла близько 22 мільярдів доларів

США. Україна впевнено претендувала на статус одного з провідних гарантів світової продовольчої безпеки.

Попри винятково складний 2022 рік, аграрний сектор залишався рушійною силою української економіки, забезпечивши 35% всього експорту. Інвестиційний потенціал агросектора оцінюється щонайменше у 34 мільярди доларів. Та більше, соціологічні дослідження показують, що навіть під час війни понад 16% інвесторів вважають інвестиції у сільськогосподарську землю надійними, оскільки ціни на неї ще не досягли очікуваного зростання на 70%, яке прогнозується після 1 січня 2024 року. На думку експертів, цей актив є стійким до кризових явищ і забезпечує прибуток від 8% річних [3].

Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) запустило ініціативу "Врожай" із метою підтримки українських фермерів, виділивши на це 250 млн доларів для розвитку їхнього експортного потенціалу. Програма спрямована на підтримку мікро-, малих та середніх виробників зернових і олійних культур, допомагаючи їм розширювати ринки збуту та робити внесок в економіку України. Коулман зазначила, що "Врожай" має на меті збільшити аграрний експорт України на додаткові 1,5 млрд доларів та залучити ще 500 млн доларів приватних інвестицій.

Раніше повідомлялося, що в січні Міністерство аграрної політики оголосило про можливість отримання співфінансування за програмою USAID "АГРО" для підприємств, які займаються доробкою та зберіганням агропродукції, зокрема для розвитку елеваторних потужностей, на загальну суму до 270 млн грн [4].

Інвестування в агросектор України стикається з низкою проблем, особливо актуальних у воєнний час. Недостатній правовий захист інвесторів, нестабільне законодавство та корупція створюють високі ризики, що знижує інтерес як зовнішніх, так і внутрішніх інвесторів. Багато агропідприємств мають застарілу інфраструктуру та нестачу сучасного обладнання, що обмежує їхню конкурентоспроможність. Ситуацію погіршує брак доступу до довгострокового фінансування та високі відсоткові ставки, що ускладнює розвиток, особливо великих агрокомпаній. [3].

Український аграрний сектор, маючи великий інвестиційний потенціал завдяки ресурсам, стратегічному розташуванню і ролі у світовій продовольчій безпеці, стикається зі значними викликами, зокрема правовими ризиками, застарілою інфраструктурою та високими логістичними витратами, особливо в умовах війни. Попри труднощі, зокрема з доступом до фінансування та захистом інвестицій, ініціативи на зразок програми USAID «Врожай» можуть сприяти залученню капіталу й відновленню галузі. Для ефективного розвитку важливим є системне поліпшення правової бази, модернізація інфраструктури й міжнародна підтримка, що дозволить сектору розкрити свій потенціал для економічного зростання країни.

Список використаних джерел:

1.Резнік Н. П., А. М. Слободяник, В. О. Котляров. Інвестиційне забезпечення конкурентоспроможності агропромислових формувань: монографія. Київ: ДП Вид. дім «Персонал», 2018. 344 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/inv_agroprom.pdf

2. Гадзало Я. М.,. Лузан Ю. Я. Розвиток аграрного сектору економіки України в умовах євроінтеграції. Науково – виробничий журнал “Економіка АПК”. 2021. URL:https://eapk.com.ua/en/journals/tom-28-8-2021/rozvitok-agrarnogo-sektoru-ekonomiki-ukrayini-v-umovakh-yevrointegratsiyi

3. Роїк Олена. Агроінвестиції: глобальне бачення, локальні проблеми. Юридична Газета. 2023. URL: https://yur-gazeta.com/publications/practice/zemelne-agrarne-pravo.

УДК 336.5

Безпалько Є. О.

здобувачка 21 групи ФФБС,

Одеський національний економічний університет

***Науковий керівник: Пінті А.В.,** викладач*

Одеський національний економічний університет

СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙ У ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ

Основна місія туризму - підвищити вклад в культурний, економічний та регіональний розвиток країни. Розвиток туристичної сфери завжди позитивно

відображається на соціально-економічних процесах у державі – створюються нові робочі місця, збільшуються грошові надходження до бюджетів, підвищується рівень добробуту населення [1].

Завдяки успішному розвитку туризму оновлюється інфраструктура регіону. Це дуже добре для місцевого населення. Туристична індустрія охоплює багато малих підприємств, які її підтримують, а виручка від туризму швидко розподіляється серед найширших верств населення регіону. Таким чином, все суспільство отримує економічну користь.

Туріндустрія має унікальну структуру. Це цілий ряд різних окремих підприємств та невеликих фірм: ресторани, готелі, оздоровчі заклади, екскурсійні бюро, пральні, крамнички, що продають вироби місцевих ремісників і т.п. Таким чином, інвестиції уряду в інфраструктуру, а іноді і в дорогу матеріально-технічну базу туризму, стимулюють розвиток численних підприємств малого бізнесу.

Інвестиції в туристичній галузі слід оцінювати з точки зору вкладання різного обсягу фінансових ресурсів для отримання прибутку, як всередині країни, так і за кордоном. Туризм є досить капіталомісткою галуззю через високу вартість нерухомості і обладнання. Капітал залучається на довгий період часу і повертається досить повільно. На стабільність повернення капіталу також можуть впливати різні фактори, як природні, так і економічні, політичні, соціальні.

Фактори, що стимулюють інвестиції у туристичну сферу, можуть бути різними:

- бажання збільшити обсяги продажів;
- оновлення та вдосконалення вже існуючої матеріальної бази;
- прагнення до освоєння нових видів діяльності у туризмі

З метою збільшення припливу іноземних інвестицій в економіку необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат. Інвестиційний клімат – це сукупність соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних передумов, які відображають доцільність інвестування.

Наприклад, в Україні значно перешкоджають поліпшенню інвестиційної привабливості регіонів податкове та адміністративне навантаження на бізнес, високий рівень інфляції. А зараз, нажаль, і воєнна агресія. Але Україна має дуже великий туристичний потенціал завдяки своїм природним ресурсам. Море, Карпатські дивні гори, заповідний степ—все це могло б дуже сприяти інвестиціям у туризм в нашій країні. Зараз наш потенціал використовується у невеликому обсязі, але інвестиції у цю галузь могли б дуже високо підняти Україну у світовій туристичній індустрії. Військова агресія проти нашої держави звела практично до нуля перспективи розвитку туризму. Навряд наші чи іноземні інвестори стануть вкладати значні кошти у туризм зараз. Але після закінчення війни, я сподіваюсь, наша країна стане трохи ближчою до європейських країн, і тоді можливим стане і розвиток туризму, і збільшення інвестицій.

Початкові інвестиції в туризм притягають все більше вкладень в майбутньому у допоміжні і підтримуючі галузі. Сюди входять крупні інвестиції в головні готелі, ресторани, торгові центри, порти, аеропорти, транспортні засоби. Такі інвестиції повертаються тільки через декілька років. Туроператори і певною мірою турагенти вимагають великої кількості оборотних засобів для оплати послуг готелів, транспорту та ін. перед туристичним сезоном. Капітал тут, як правило, затримується на короткий проміжок часу і часто використовується для спекуляцій на валютному ринку.

Ще один позитивний та важливий момент, це те, що туристи вимушені платити податки та туристичні збори. Крім цього, купуючи товари, вони теж платять податок (наприклад ПДВ).Збори в аеропортах, в'їзні мита, збори з викликів – все це теж платять туристи [2]. А місцеві жителі, заробляючі на туристах, або в цій галузі, теж заплатять більше податків, особливо якщо бізнес має успіх.

Отже, як висновок можна зазначити, що інвестиції у туризм є важливою складовою економічного розвитку країни. Це приносить не лише фінансові надходження, а й новітні досягнення та інновації і забезпечує створення нових робочих місць [1]. Перспективи інвестицій у туристичній галузі будь-якої країни

залежать від стимулювання попиту на туристичні послуги та від політики держави, яка повинна надавати збалансовану та цілеспрямовану підтримку інвесторам. Якщо це відбудеться у масштабах країни, можна очікувати збільшення національного доходу та сталий розвиток економіки [3].

Список використаних джерел:

1. Фесенко Г. О, Алєщенко Л. О. Інвестиційна складова ефективного розвитку туристичного бізнесу. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2020. №12. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.200

2. Інвестиційна діяльність в туристичній індустрії. URL: https://buklib.net/books/33250/

3. Степанова А. А, Давидова О. Г. Інвестування туристичної сфери як один з факторів стимулювання зайнятості населення України. 2013. URL: https://core.ac.uk/reader/32608760

УДК 332.8

Бондар А. В.,
здобувачка 4 курсу,
ОП «Корпоративні фінанси»,
Київський національний економічний університет
імені В.Гетьмана,
Мякишевська О.М.
к. е. н., доцент, кафедра
корпоративних фінансів і контролінгу,
Київський національний економічний університет
імені В.Гетьмана

ІНВЕСТУВАННЯ У БУДІВНИЦТВО ЖИТЛА В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ

Інвестування у будівництво житлової нерухомості є важливим напрямом капіталовкладень, що забезпечує значні можливості для зростання капіталу. Зростання урбанізації та попиту на якісне житло робить цей сегмент привабливим для інвесторів. Однак таке вкладання капіталу супроводжується

високими ризиками, такими як економічні коливання, регуляторні зміни та фінансові труднощі. В умовах війни в Україні ці ризики посилюються, ускладнюючи реалізацію проєктів будівництва і підвищуючи невизначеність на ринку.

Після початку повномасштабної війни на українському ринку первинної нерухомості спостерігаються негативні тенденції у формуванні житлового фонду, у томі числі, існують ризики, що об'єкт буде недобудований та зниження обсягів будівництва. У 2023 році в Україні розпочато зведення лише 67 тис. нових квартир, з яких 46 тис. – у багатоквартирних будинках. Порівняно з попередніми роками цей показник є досить низьким (у 2022 році було розпочато будівництво 98 тис. квартир, а у 2021 році – 170 тис. квартир). [1]

Якщо у 2021 році було введено в експлуатацію понад 11,4 млн м² житлової площі, у 2022 році цей показник знизився до 7,1 млн м², а за результатами 2023 року склав приблизно 7,4 млн м². На червень 2024 року введено в експлуатацію 4,6 млн м². [2]

Найбільший обсяг будівництва зафіксований у Київській області, яка значно випереджає інші регіони, досягнувши показника майже 1 мільйон м². Місто Київ та Львівська область також демонструють високі показники, у той час як інші регіони, такі як Рівненська та Хмельницька області, мають значно нижчі обсяги введеного житла. Ці дані ілюструють регіональні відмінності в обсягах будівництва житла в Україні на початок 2024 року (рис.1).

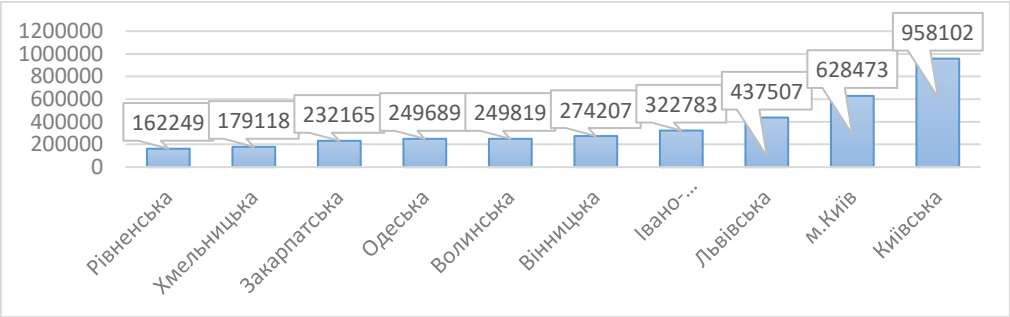

Рисунок 1 - Площа житлових будівель, прийнятих в експлуатацію, за видами по регіонах у січні-червні 2024 р.

Джерело: [2]

Суттєво стимулює інвестиції у будівництво на ринку житлової нерухомості Державна підтримка за програмою «єОселя». Розширення програми «єОселя» та реалізація програми «єВідновлення» сприятимуть зростанню обсягу інвестицій у первинну житлову нерухомість[3].

Згідно з даними Міністерства економіки України з початку 2024 року українці оформили кредити за програмою «єОселя» для придбання майже 2300 квартир [4]. У межах цієї програми лише за один тиждень у квітні 2024 року громадянам було видано 234 кредити на загальну суму 388 млн грн, причому кожен четвертий кредит стосувався житла першого продажу.

Найпопулярнішою формою інвестування населення у житлове будівництво є придбання майнових прав на об’єкти, що перебувають на стадії будівництва. Для покращення захисту прав покупців ухвалено Закон України «Про гарантування речових прав на об’єкти нерухомого майна, які будуть зведені в майбутньому»[5]. Цей закон забезпечує гарантування речових прав на об’єкти незавершеного будівництва.

Незважаючи на це, програми державної підтримки, такі як «єОселя» та «єВідновлення», стимулюють інвестиції та полегшують доступ населення до житла. Однак, збереження стабільності та зростання цього сегмента ринку потребує посилення гарантій прав інвесторів і покупців, як це передбачено Законом «Про гарантування речових прав на об'єкти незавершеного будівництва».

Отже, попри суттєве скорочення обсягів інвестицій у порівнянні з довоєнним періодом, спостерігається позитивна динаміка їхнього зростання. Сучасний ринок нерухомості демонструє високу залежність від географічного розташування об'єктів через безпекові чинники.

Список використаних джерел:

1. Каплун Л., Максимова А. До яких хитрощів вдаються девелопери, щоб підштовхнути ринок первинного житла. 2024. URL: https://delo.ua/realty/stagnaciya-ci-kolaps-shho-vidbuvajetsya-na-rinku-pervinnoyi-neruxomosti-kijeva-430214/

2. Державна служба статистики України. Капітальні інвестиції за регіонами URL: https://ukrstat.gov.ua

3. Рибніцька І., Максимова А. Житло під 3 % річних: всі столичні новобудови, де його можна придбати. 2023. 08 берез. URL: https://minfin.com.ua/ua/realty/articles/zhile-pod-3-godovyh-vse-stolichnye-novostroyki-gde-ego-mozhno-priobresti/

4. єОселя: 2300 українських родин взяли кредити на придбання житла з початку 2024 року. 2024. 04 квіт. URL: https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=53604692-18e7-4900-b649-962132f4634d&title=Oselia-2-300-Ukrainskikh

5. Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому : Закон України від 15.08.2022 № 2518-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2518-20#top

УДК.336.71

Босий А.С.

Здобувач 6 курсу,

ОП «Інвестиційний менеджмент»,

Київський національний економічний університет

імені В.Гетьмана,

Науковий керівник: Мякишевська О. М.,

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ІНВЕСТИЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ БАНКУ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ

Швидке зростання глобальних рівнів ризику, спричинене економічними викликами, такими як пандемії, геополітичними конфліктами та фінансовими кризами, значно ускладнило операційне середовище для банківських установ. У відповідь на ці виклики сучасні інструменти управління інвестиціями стали

важливими механізмами, які сприяють ефективному управлінню активами, мінімізації ризиків і підтримці стабільності банківської системи.

Одним із найважливіших досягнень у сфері управління інвестиціями для банків є інтеграція цифрових платформ, що працюють на основі технологій Big Data та штучного інтелекту (ШІ). Ці технології надають банківським установам можливість швидко обробляти та аналізувати великі обсяги фінансових даних, що дозволяє оцінювати ризики та прогнозувати ринкові тренди з високою точністю. Зокрема, алгоритми машинного навчання підвищують можливості прогнозування, виявляючи закономірності у фінансових даних, які неможливо виявити вручну. Згідно звіту міжнародної дослідницької компанії McKinsey генеративний штучний інтелект може зменшити фінансові втрати банків від ринкової волатильності на 10% [1]. Це скорочення буде досягнуто завдяки покращеній оцінці факторів ризику та швидкому прийняттю рішень на основі даних.

Інструменти хеджування, такі як деривативи, відіграють важливу роль у стратегіях управління фінансовими ризиками банків. Деривативи, включаючи форварди, ф'ючерси, опціони та свопи, дають можливість банкам знижувати вплив несприятливих змін на валютних і товарних ринках. Ці інструменти дозволяють фінансовим установам фіксувати ціни чи ставки, що зменшує невизначеність і потенційні втрати.

Опціони, зокрема, надають значну гнучкість в інвестиційних стратегіях. Придбання опціонів дає банкам право купувати чи продавати активи за заздалегідь визначеними цінами, що дозволяє захищатися від значних втрат без зобов'язання виконувати контракт. Така гнучкість забезпечує адаптацію інвестиційних підходів до поточних ринкових умов та прогнозованих трендів.

Впровадження сучасних систем управління ризиками (RMS) є ще одним наріжним каменем сучасного управління інвестиціями. RMS призначені для постійного моніторингу та оцінки ризиків, забезпечуючи банкам своєчасні попередження про потенційні загрози. Ці системи підвищують прозорість, забезпечують дотримання регуляторних вимог і покращують загальну

ефективність інвестиційних рішень. За результатами досліджень Тимківа А.О., впровадження автоматизованих RMS призведе до зниження загального рівня ризику в банках на 15% [2]. Це стане можливим завдяки своєчасному виявленню загроз, що виникають, та ефективному розподілу ресурсів для їх мінімізації.

Триваюча цифрова трансформація банківського сектору принесла значні переваги процесам управління інвестиціями. Зокрема, технологія блокчейн відіграє важливу роль у підвищенні прозорості та надійності фінансових операцій. Завдяки підтримці незмінних записів транзакцій і полегшенню виконання смарт-контрактів блокчейн знижує операційні ризики та сприяє довірі серед учасників. Аналіз, проведений Липницьким Д.В., показав, що технологія блокчейн скорочує час обробки транзакцій до 30%, підвищуючи ефективність та довіру до фінансових операцій [3]. Крім того, децентралізована природа блокчейну мінімізує ризик шахрайства, підвищуючи безпеку управління інвестиційними портфелями.

Впровадження сучасних інструментів управління інвестиціями є необхідним для банківських установ, що працюють у сучасних складних і мінливих економічних умовах. Використання цифрових платформ, що працюють на основі Big Data та ШІ, стратегічне застосування інструментів хеджування, надійних систем управління ризиками та технології блокчейну сприяє ефективному управлінню активами та зниженню ризиків. Крім того, комплексні стратегії, що включають моделювання сценаріїв та стрес-тестування, дозволяють банкам готуватися до можливих економічних викликів. Використовуючи ці сучасні інструменти та методології, банки можуть підвищити свою операційну стійкість, підтримувати стабільність і зміцнювати свої конкурентні позиції на глобальному ринку.

Список використаних джерел:

1. Rahul Agarwal, Andreas Kremer, Ida Kristensen, Angela Luget. How generative AI can help banks manage risk and compliance. URL:

https://www.mckinsey.com/capabilities/risk-and-resilience/our-insights/how-generative-ai-can-help-banks-manage-risk-and-compliance. (accessed: 13.11.2024).

2. Тимків А.О. Система ризик-менеджменту в інвестиційній діяльності банку. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/1460/. (дата звернення: 13.11.2024)

3. Липницький Д.В. Блокчейн у фінансах та банківському секторі: проблеми становлення і перспективи. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/161130. (дата звернення: 13.11.2024)

УДК 330.322. 336

Веремієць М.Д.,
здобувач освітнього ступеню магістр,
ОПП «Фінансовий менеджмент і контролінг»,
Науковий керівник: Бабяк Н. Д.,
к. е. н., професор
кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У сучасних умовах економічної нестабільності, викликаної конфліктом в Україні, особливу увагу приділяють пошуку методів підтримки та можливого росту вітчизняної економіки. Для забезпечення економічного зростання, підвищення життєвого рівня населення, стимулювання конкуренції та розвитку підприємництва, збільшення обсягів виробництва та модернізації існуючих підприємств, Україна активно працює над залученням значних іноземних інвестицій. Ураховуючи, що інвестування може сприяти суттєвим структурним змінам у економіці, оновленню її реального сектору, підвищенню конкурентоспроможності та, загалом, сприяти соціально-економічному розвитку

країни, пошук способів поліпшення інвестиційного клімату є актуальним завданням, особливо в умовах воєнного стану та потреби відновлення національної економіки після конфлікту.

Інвестиційний клімат охоплює різноманітні фактори, включаючи соціальні, економічні, організаційні, правові, політичні та культурні умови, які визначають привабливість та доцільність інвестування в певну економічну систему. Такі умови сприяють інвестиційній активності як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів.

Воєнний стан має серйозні наслідки та значний вплив на економіку будь-якої країни. Вторгнення росії в Україну призвело до руйнівних наслідків у всіх сферах життя. Ці наслідки охоплюють людські втрати, руйнування стратегічних об'єктів та інфраструктури, а також серйозні виклики для економіки країни та українського бізнесу [1]. Для відновлення економіки необхідні значні ресурси, а міжнародна допомога та співпраця мають бути налаштовані на довгострокові перспективи. Щоб забезпечити готовність до продовженої співпраці з Україною, підтримка українських ініціатив має бути супроводжена обґрунтованими змінами, підвищенням рівня довіри, боротьбою з корупцією та відповідним контролем за дотриманням усіх стандартів. Світова фінансова нестабільність негативно впливає на інвестиційну атмосферу країн, що проявляється через [1; 2]:

– падіння довіри інвесторів до можливостей інвестування виникає через негативне уявлення про країну, її фінансову та правову систему. Це призводить до втрати країною капіталу, оскільки інвестори шукають можливості для його збереження у зарубіжних офшорних зонах;

– зростання ризиків інвестування відбувається через збільшення валютних, політичних, фінансових, підприємницьких та інших несприятливих факторів;

– підвищення витрат на залучення зовнішніх інвестицій у країну, включаючи збільшення відсоткових ставок для компенсації ризиків.

Повномасштабна військова агресія росії проти України залишається основним негативним фактором, що впливає на інвестиційний клімат. Корупція та слабка судова система також мають значний вплив. Аналізуючи індекс інвестиційної привабливості України за 2017 – 2023 рр., можна помітити нестабільний характер і загальну тенденцію до зниження (рис.1).

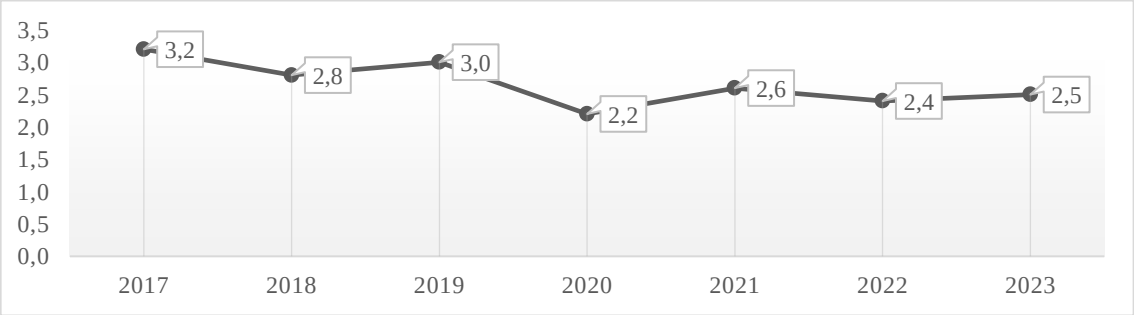

Рисунок 1 – Динаміка індексу інвестиційної привабливості України 2017 – 2023рр, од.

Джерело: розроблено автором на основі [3]

Проте, варто зазначити, у 2023 році індекс має невелике зростання порівняно з минулим роком. Незначне коливання показника між 2,4 та 2,5 балами, що в умовах повномасштабної війни можна розглядати як відносну стійкість інвестиційного клімату країни. До більш песимістичної оцінки респондентів минулого року могли схилити блекаути, які відбувались під час проведення опитування.

Систематизація наявних проблем дозволяє сформувати основні стратегічні напрями вдосконалення [4]: вирішення військової проблеми, яка є основною причиною дестабілізації інвестиційного клімату в Україні; удосконалити нормативно-правову базу у сфері інвестування; здійснити кроки до подолання корупції в Україні; покращити судову систему; збільшити купівельну спроможність населення; удосконалити логістичної ситуації в країні.

Державі варто застосовувати комплексні заходи для поліпшення інвестиційного клімату в Україні, переважно шляхом фінансових заохочень. Щоб забезпечити цей процес, пропонується створити Національний фонд структурних трансформацій економіки, який буде базуватися на [5]: 1) надавання безвідсоткових кредитів для будівництва або модернізації переробних

підприємств, що мають зобов'язання експортувати свою продукцію на зовнішні ринки та створювати нові робочі місця; 2) розробляти та реалізовувати програми компенсації відсотків за інвестиційними кредитами; 3) координувати державні програми закупівлі різноманітного промислового обладнання, такого як літаки, спецтехніка, судна та інше, вітчизняного виробництва; 4) керувати програмами фінансової підтримки для процесу передачі технологій та отримання ліцензій на виробництво інженерного обладнання.

Таким чином, трансформація інвестиційного клімату України в умовах фінансової нестабільності є складним, але вельми важливим завданням, яке потребує спільних зусиль держави, бізнесу та суспільства. Лише в умовах стабільного та сприятливого інвестиційного середовища Україна зможе досягти сталого економічного зростання, конкурентоспроможності національної економіки та, як результат, поліпшення добробуту та якості життя громадян.

Список використаних джерел:

1. Яровенко Т. Інвестиційний клімат країн в умовах фінансової нестабільності. Галицький економічний вісник. Т. : ТНТУ, 2023. Том 83. № 4. С. 165–170. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/42648 (дата звернення: 09.11.2024).
2. Коваленко Ю., Мартиненко В., Чуницька І., Діденко Л., Яценко І., Шульга Т. Новітній науково-методичний підхід до оцінки відкритості ринку інвестиційних фінансових послуг. Проблеми теорії та практики фінансово-кредитної діяльності. 2022. № 6 (47). С. 230–241. URL: https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3899 (дата звернення: 09.11.2024)
3. Індекс інвестиційної привабливості України: Зміни та очікування. ЕВА – веб-сайт. https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analityka/ (дата звернення: 09.11.2024)
4. Стащук О., Деркач О., Лозовик В. Інвестиційний клімат України та напрями його покращення. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2023. Т. 1, № 33. С. 52–

60. URL: https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/802 (дата звернення: 09.11.2024).
5. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Відновлення та розвиток економіки». URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/economic-recovery-and-development.pdf (дата звернення: 09.11.2024)
6. World Investment Report 2023. United Nations Conferenceon Tradeand Development: URL: https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023(дата звернення: 09.11.2024).

УДК 336.648

Волошин О. М.,
здобувач вищої освіти,
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ОРГАНІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Організація інвестиційного кредитування в банківському секторі є важливим елементом економічного розвитку, особливо в умовах сучасних викликів та криз. Ефективна система банківського інвестування здатна стимулювати зростання підприємств, модернізацію виробництв та розвиток інфраструктури. Водночас, банківське інвестиційне кредитування стикається з низкою проблем, пов'язаних із нестабільністю економіки, високими ризиками та обмеженістю ресурсів. Оцінка стану інвестиційного кредитування в Україні та визначення перспектив його вдосконалення є актуальними завданнями для забезпечення стабільного економічного зростання.

Незважаючи на військовий стан, в сучасних умовах банківське інвестиційне кредитування не відчуло масштабних кризових тенденцій, що

підтверджується аналізом обсягу інвестиційних кредитів наданих банками, суб'єктам малого та середнього підприємництва (рис.1).

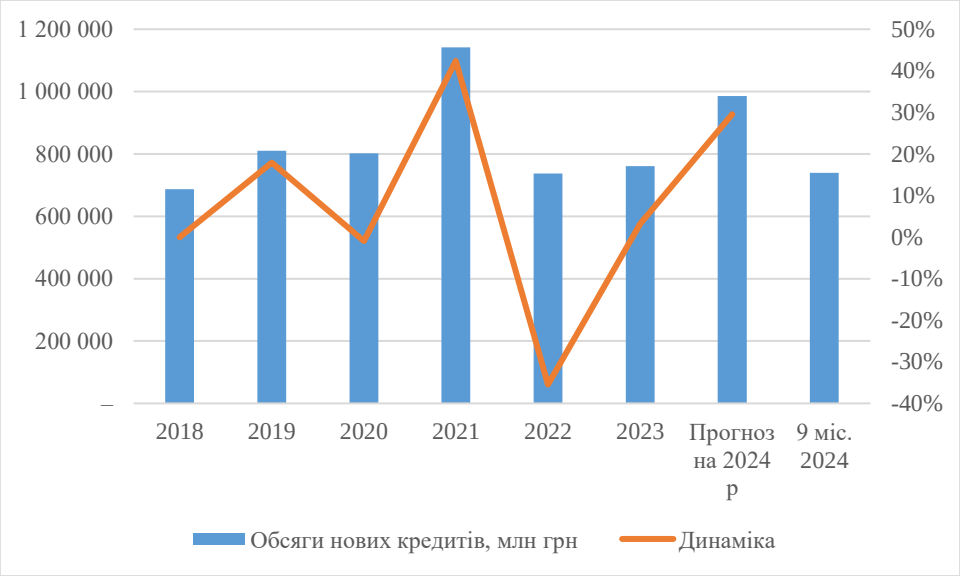

Рисунок 1 – кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України) суб'єктам малого та середнього підприємництва, за 2018-2024 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Стабільність у 2018-2020 роках: У період з 2018 по 2020 рік обсяги нових кредитів залишалися на приблизно однаковому рівні, з незначними коливаннями. Це свідчить про стабільність в кредитній політиці банків та відносну стійкість економіки в цей період.

Різкий приріст у 2021 році: У 2021 році обсяги кредитування суттєво зросли, що може бути пов’язано з відновленням економіки після COVID-19 та зростанням попиту на кредити для відновлення бізнесу. Динаміка в цьому році досягає максимального показника, що вказує на сприятливі умови для інвестиційного кредитування або посилення попиту на інвестиційні проєкти.

Падіння в 2022 році: Обсяги кредитування в 2022 році різко знизилися. Це, однозначно, пов’язано з економічними та політичними проблемами, спричинених значним впливом початку повномасштабних військових дій в Україні. Динаміка показує спад до мінімальних значень, що може свідчити про значне скорочення активності в інвестиційному кредитуванні через високі ризики та непередбачуваність ситуації.

Поступове відновлення у 2023-2024 роках: Після кризи 2022 року обсяги кредитування починають поступово відновлюватися. Хоча рівень залишається нижчим порівняно з 2021 роком, позитивна динаміка у 2024 році вказує на можливе подолання наслідків кризи та помірне повернення до нормальних обсягів кредитування.

Прогноз на 2024 рік: Прогнозоване зростання на 2024 рік вказує на покращення умов для інвестиційного кредитування, можливо, через стабілізацію економічної ситуації та впровадження заходів підтримки бізнесу. Висхідна динаміка свідчить про відновлення інтересу до інвестиційних проектів і зростання довіри до банківського кредитування.

Подальший розвиток банківського інвестиційного кредитування в Україні потребує створення сприятливих умов для залучення фінансових ресурсів у реальний сектор економіки, що є особливо актуальним у контексті післявоєнного відновлення та економічного зростання. Одним із ключових напрямків вдосконалення є підвищення доступності кредитів для малого та середнього бізнесу, який найбільше постраждав від кризи, але має значний потенціал для відновлення та зростання.

З метою зниження ризиків і підвищення стабільності банківського інвестиційного кредитування важливо вдосконалювати систему гарантій та страхування кредитів, що допоможе зменшити втрати банків при фінансуванні інвестиційних проектів. Також варто розвивати співпрацю між державою та банками у вигляді програм підтримки інвестицій, наприклад, шляхом створення пільгових умов кредитування для стратегічно важливих галузей економіки та стимулювання інноваційного розвитку.

Додатково перспективним є впровадження сучасних цифрових технологій для автоматизації процесів кредитного аналізу та управління ризиками. Це дозволить банкам оперативно адаптуватися до змін у макроекономічному середовищі та ефективніше працювати з великим обсягом даних. Завдяки таким заходам банківське інвестиційне кредитування зможе

стати більш стійким та гнучким, підтримуючи розвиток економіки та створюючи передумови для довгострокового зростання.

Список використаних джерел:

1. Статистика фінансового сектору (Кредити МСП). Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms.

УДК.330.3

Гайченя І.Ю.,

здобувачка 4 курсу, ОП «Корпоративні фінанси»,

*Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана**,***

Науковий керівник: Мякишевська О. М.,

к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана

РЕЛОКАЦІЯ ЯК СПОСІБ ВІДНОВЛЕННЯ ТА ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

В умовах воєнного стану релокація є одним з основних способів забезпечення безперервності функціонування бізнесу. На державному рівні була розроблена Програма релокації підприємств, метою якої є відновлення економіки держави за рахунок переміщення підприємств з територій, що наближені або знаходяться у зоні бойових дій, в безпечні регіони. Така державна підтримка у разі позитивного рішення про переміщення включає: підбір місця розташування; допомога з перевезенням на нову локацію; сприяння в розселенні працівників та пошуку нових співробітників; підтримка у відновленні логістики, закупівлі сировини та пошуку ринків збуту[1].

Основним напрямком, куди релокуються підприємства є західний регіон України та Київська область (рис.1).

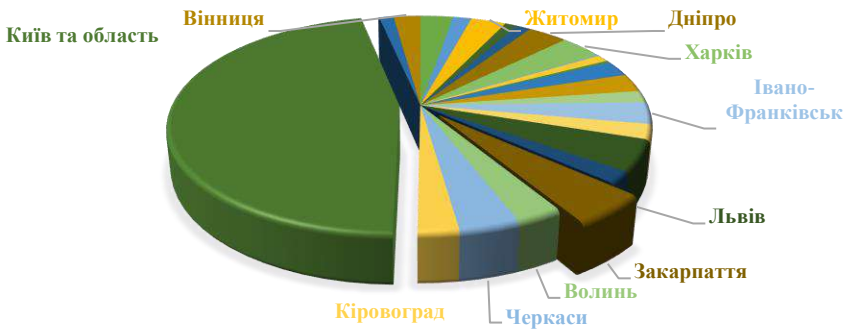

Рисунок 1. – Частка кількості релокованих підприємств в розрізі міст*

**Джерело: розроблено автором на основі [2]*

Варто зазначити, що за своїми масштабами релокація може бути повна, часткова або змішана. Повна передбачає переміщення всього виробничого обладнання та ресурсів підприємства в безпечне місце, часткова – лише деяких департаментів або частину виробничих потужностей, а змішана – відкриття нових підрозділів підприємства з переміщенням частини персоналу для роботи у місці, куди релокувалося підприємство. Зазначимо, що повна релокація є найбільш притаманною для малих підприємств, обладнання яких легко перевезти, або для підприємств, основною діяльністю яких є надання послуг. Часткова та змішана підходить для сільськогосподарських, металургійних, енергетичних підприємств, а також бізнесів, які мають унікальне виробництво та не можуть бути повністю релокованими. Наприклад, "Пожмашина" – підприємство, яке є лідером на ринку пожежної, спеціалізованої та сільськогосподарської техніки релокувало близько 50% виробництва з Чернігівської області на Львівщину[3].

Станом на березень 2024 року лідирують компанії, які займаються оптовою торгівлею —344 релокації (29.3%) та транспортна галузь — 92 релокації (7.8%) (рис. 2).

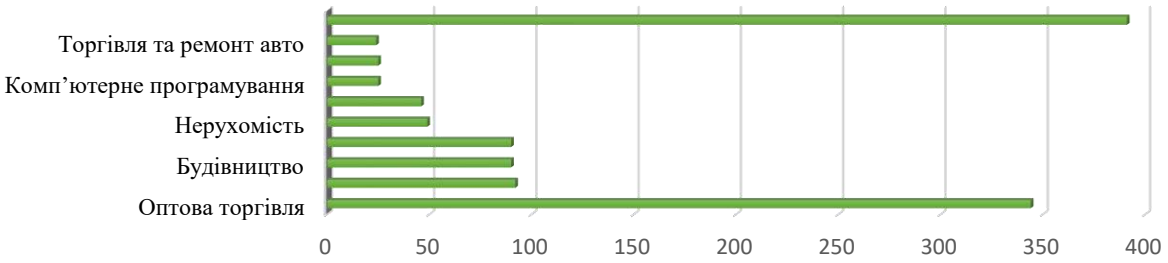

Рисунок 2. – Галузевий розподіл релокованих бізнесів*

**Джерело: розроблено автором на основі [2]*

Під час релокації, підприємства стикаються з численними викликами, оскільки переміщення бізнесу передбачає високі та часто непередбачувані витрати, організаційні та технічні складнощі переміщення активів, оренду виробничих площ на новому місці, витрати на підбір кваліфікованого персоналу або забезпечення умов праці та утримання переміщених співробітників, тимчасову втрату підрядників, постачальників сировини тощо.

Незважаючи на ризики, релокація є важливим інструментом для збереження та відновлення бізнесу в Україні під час війни та надає низку можливостей, а саме: різні види державної підтримки переміщеним підприємствам (безповоротна фінансова допомога, опції переміщення силами АТ «Укрзалізниця» та «Укрпошта»); місцеві програми підтримки (зниження орендних платежів, дозвіл на безкоштовне розміщення реклами, інформаційна та юридична допомога); доступ переважно до надлишкових ринків праці в регіоні; максимальне прискорення діджиталізації бізнес-процесів і розширення клієнтської бази за рахунок попиту в нових регіонах перебування.

Таким чином, релокація під час воєнного стану є вимушеною для бізнесів, які за своїм розташуванням перебувають у регіонах з високим рівнем загрози. Варто зазначити, що таке переміщення дозволяє підприємствам продовжувати свою діяльність у відносно безпечних місцях та навіть підвищити свою виробничу активність, використовуючи нові можливості для розвитку в інших регіонах, зокрема, за рахунок підвищення попиту на їхню продукцію.

Список використаних джерел:

1. Програма релокації підприємств | Міністерство економіки України. URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id (дата звернення: 13.11.2024).
2. Opendatabot. Український бізнес переїжджає з міст до областей. URL: https://opendatabot.ua/analytics/business-relocation (дата звернення: 13.11.2024).

3. Ukrinform. На Львівщину переїжджають два великі машинобудівні підприємства. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3457710 (дата звернення: 13.11.2024).

УДК 330.431.1

Данелюк І. Ю.
здобувачка 3зф7 групи ЦЗФН,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Домбровська С. О.
к.е.н., старший викладач
Одеський національний економічний університет

СТАРТАП ЯК ПРОГРЕСИВНА ФОРМА ІННОВАЦІЙНОГО БІЗНЕСУ

У провідних країнах світу інноваційний шлях розвитку широко використовується як ефективний засіб подолання кризових явищ, пріоритетної підтримки конкурентоспроможної продукції та формування ринку високих технологій. Стартап – це новостворена компанія (може не бути юридичною особою), яка знаходиться на стадії розвитку і будує свій бізнес на основі нових інноваційних ідей, або на основі технологій, які нещодавно з'явилися.

Однією з основних причин створення, успішного розвитку та подальшого існування стартапів вважають неповороткість і повільність великих корпорацій, які успішно використовують вже наявні продукти, а розробкою і створенням нових майже не займаються. Тому стартапи завдяки своїй мобільності в плані втілення нових ідей складають конкуренцію великим корпораціями.

Стартап починається з ідеї продукту, який лежить в основі бізнесу. Серед основних елементів успіху стартапу визначимо ключові: ідею, команду новаторів, ресурси та маркетинг інновацій.

По-перше – ідея. Вона може бути скопійована, модернізована або унікальна, головне, щоб ідея була спрямована на реалізацію продукту, який

задовольняє потреби споживачів і має цінність для них. По-друге стартап – це команда. В її обов'язки входить генерація ідей, їх реалізація в інноваційний продукт, розробка стратегії розвитку стартапу, планування, ефективне управління, забезпечення необхідними ресурсами тощо.

Для успішної реалізації стартапу, необхідне виконання наступних умов: наявність власника (інвестора) – для забезпечення необхідними ресурсами; наявність новаторів (команди проекту) – для генерації ідей та їх реалізації в інноваційний продукт; наявність керівника стартапу – для розробки стратегії розвитку стартапу, планування та ефективного управління.

По-третє стартап – це своєчасне залучення необхідних ресурсів. Головною проблемою зазвичай стають зайво залучені кошти на початку розробки ідеї, які можуть спричинити проблеми в команді, втрату мотивації та їх нестачу в кінці для забезпечення ефективного маркетингу. Тому необхідне поступове планомірне виважене інвестування кожного етапу інноваційного проекту.

Стартап – це маркетинг інновацій, який слід одночасно розглядати як:

✓ концепцію ринкової діяльності підприємства, коли в змінах вбачають джерело доходу;

✓ як аналітичний процес, що передбачає виявлення ринкових можливостей інноваційного розвитку;

✓ як засіб активного впливу на споживачів та цільовий ринок у цілому, що пов'язаний з виведенням та просуванням інновації на ринок;

✓ як функцію інноваційного менеджменту, спрямовану на виявлення можливих напрямків інноваційної діяльності, їх матеріалізацію і комерціалізацію.

Важливим етапом успішної реалізації інноваційного проекту є ефективна розробка його бізнес-плану, який дозволяє оцінити успішність упровадження інноваційної бізнес-ідеї, її перспективність і прибутковість, а також виконати порівняння досягнутих фактичних результатів з плановими показниками та оперативно коригувати тактику ведення бізнесу.

Необхідність розробки бізнес-плану для стартап-проекту можна проаналізувати через призму основних етапів його підготовки:

- розробка стратегії розвитку стартапу, зазначення складових його реалізації та бачення кінцевого результату проекту;

- аналіз ринку, вивчення його поточних тенденцій, рівня цін і конкуренції, а також оцінка місткості та перспектив розвитку ринку;

- підготовка фінансового плану, що має містити:

- бюджет первинних інвестицій;
- планові обсяги продажів;
- детальний перелік операційних витрат та їх планові розміри;
- плановий розрахунок виручки і грошового потоку;
- аналіз точки беззбитковості;
- розрахунок планових показників інвестиційної привабливості, прибутковості і рентабельності запланованого проекту;

- складання описової частини бізнес-плану на основі результатів проведеної роботи та отриманої інформації на другому та третьому етапах;

- розробка презентації стартапу для майбутніх бізнес-партнерів та інвесторів.

Отже, стартап – перспективна форма ведення бізнесу, яка здійснюється за допомогою згрупованої команди для створення продукту, що вчиться на своїх помилках та задовольняє потреби споживачів і не зупиняється на шляху розробки проєкту.

Список використаних джерел:

1. Пікуль В.С. Що таке стартап? URL: http://3222.ua/article/scho_take_startap.htm
2. Мацевич О.А. Бізнес-план для стартапу – навіщо і як? URL: http://procapital.ua/ua/press_center/expert/biznes-plan-dlyastartapa-navisho-ta-yak-ubr/
3. Ковальова А.Ю. Підходи до створення успішного стартапу: світовий досвід. URL: http://confcontact.com/ 2014_02_meshko/ 37_Kovalyova.htm
4. Івашова Н.В. Моделі фінансування стартапів. URL: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/32714/1/Ivashova _startup.pdf

УДК 330.3

Данилюк К.В.
здобувачка 21 групи ФФБС,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Пінті А.В.,
викладач
Одеський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Інвестиційна діяльність є однією з ключових складових економічної стабільності та розвитку підприємств, проте за умови воєнного стану цей процес зазнає значних змін. Війна призводить до вагомих змін у структурі економіки, що викликає недовіру серед інвесторів та підвищення ризиків. Інвестування в умовах військових дій характеризується непередбачуваністю, високими ризиками і необхідністю постійної адаптації до мінливих обставин. Однак саме в умовах кризи перед підприємствами виникають нові можливості для пошуку нестандартних рішень і реінжинірингу бізнес-процесів, що дозволяють забезпечити виживання і навіть розвиток в екстремальних умовах [1].

Підприємства опиняються в ситуації, де довіру до економічної стабільності значно знижено, а економічний клімат є дуже нестабільним. Із загроз, з якими стикаються підприємства в умовах воєнного стану, насамперед, є значна невизначеність, що супроводжується серйозними соціально-економічними і політичними ризиками, які прямо впливають на прийняття інвестиційних рішень. Низький рівень внутрішнього попиту, руйнування виробничих потужностей, проблеми з логістикою, а також зниження доступу до фінансових ресурсів ускладнюють залучення інвестиційних коштів.

Попри всі ці складнощі, підприємства мають можливість переглянути свої інвестиційні стратегії і адаптувати їх до нових умов. Важливим напрямком є

диверсифікація інвестиційних потоків, а саме розширення інвестиційних портфелів за рахунок галузей, які мають меншу схильність до впливу воєнних дій, щоб зменшити залежність від ризиків. Така стратегія дозволяє не лише знизити потенційні збитки, а й забезпечити підприємствам конкурентні переваги на етапі відновлення після війни. Щодо розвитку, підприємства можуть залучати фінансування від банків, інвестиційних фондів, приватних інвесторів та держави для впровадження нових ідей та інноваційних проєктів [2]. Також важливо виділити саме інноваційно-інвестиційний розвиток, адже він є пріоритетним для провідних країн світу, що дає гарантію ефективності [3].

Вагомим та дієвим механізмом державного впливу на інноваційну перебудову структури економіки є законодавче стимулювання інноваційної діяльності та створення нормативно-правового середовища, сприятливого для високотехнологічних галузей виробництва, становлення та розвиток необхідної інфраструктури інноваційної діяльності.

У цей складний період важлива роль належить державній політиці, завдання якої полягає у стимулюванні інвестиційного процесу через програми фінансової підтримки, гарантії, податкові пільги для підприємств, стимулювання кредитування та розвиток необхідної інфраструктури інноваційної діяльності [4]. Пропонування податкових пільг для підприємств, що продовжують інвестувати в економіку країни в умовах воєнного стану, може стимулювати підприємців до збереження та навіть нарощування інвестиційної активності. Крім того, важливою складовою підтримки є розвиток міжнародного співробітництва, яке дозволяє залучати додаткові фінансові ресурси для відновлення ключових секторів економіки, що постраждали внаслідок бойових дій.

Україна має великі перспективи розвитку інвестиційної діяльності після завершення воєнного конфлікту, а процес відновлення та реконструкції інфраструктури вимагає величезних капіталовкладень. Тому успішне залучення інвестицій в післявоєнний період можливе лише за умови, якщо країна зможе сформувати стабільний правовий та економічний клімат, який який значно

знизить ризики та надасть інвесторам впевненість у безпеці їхніх капіталовкладень. Виходячи з цього, важливим кроком є здійснення комплексних реформ, що охоплюють правову систему, а також забезпечення прозорості та передбачуваності інвестиційної політики.

З огляду на визазначені факти, можна зробити висновок, що в умовах воєнного стану інвестиційна діяльність підприємств в Україні стикається з численними викликами та перешкодами, але водночас має можливості для стратегічного переосмислення підходів до інвестування, що дозволяє не лише зберегти бізнес, а й забезпечити його стійкий розвиток у майбутньому. Важливу роль у цьому процесі відіграють гнучкість підприємств, адаптація до нових умов та ефективне використання державної підтримки, що разом створюють передумови для відновлення економіки країни після завершення воєнного конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Хома І. Б. Інвестування в Україні під час війни та перспективи інвестиційних процесів у післявоєнний час / Хома Ірина Борисівна, Воробій Христина Русланівна // ГЕВ. — Т. : ТНТУ, 2024. — Том 86. — № 1. — С. 84–89. — (Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок).

2. Михайлик О.М., Бірак Є.В. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2023. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-86

3. Кулаков О. О. Аналіз сучасного стану інноваційно-інвестиційної діяльності України. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2023. № 2. С. 12-18.

4. Левицький В., Радинський С. Удосконалення інноваційно-інвестиційної діяльності в період післявоєнної відбудови України: організаційний та нормативно-правовий аспект. Галицький економічний вісник. 2023. Том 84. № 5. С. 151-161.

УДК 330.322:502

Дехтяр О.Ю.,
здобувачка 21 групи ФФС,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Пінті А.В.,
викладач
Одеський національний економічний університет

ЕКОЛОГІЧНІ ІНВЕСТИЦІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

В Україні, яка переживає економічну і соціальну кризу, що посилюється військовими діями, питання екологічної безпеки та сталого розвитку стає надзвичайно актуальним. Історичне нехтування природоохоронними заходами призвело до деградації ґрунтів, забруднення водних ресурсів, атмосферного повітря та значного зменшення природних ландшафтів. З огляду на міжнародний досвід, важливим є застосування принципів «зеленої» економіки та залучення іноземних інвестицій, спрямованих на захист навколишнього середовища. Відновлення України після війни є унікальною можливістю для формування нових підходів до економічного розвитку, орієнтованих на екологічну безпеку та інноваційність.

Війна в Україні призвела до значних екологічних збитків. Природні екосистеми, водні джерела та дика природа зазнали серйозних втрат. Через економічні труднощі багато промислових підприємств не можуть приділяти достатню увагу екологічним стандартам, що призводить до збільшення відходів, забруднення ґрунтів і водойм, а також нераціонального використання природних ресурсів без відновлення.

Екологічні наслідки війни в Україні є масштабними. Станом на серпень 2024 року зафіксовано понад 5,5 тисяч випадків негативного впливу на довкілля, а збитки оцінюються в 2,562 трлн грн. Пошкоджено ґрунти — забруднено 859

тис. кв. м, засмічено 19 млн кв. м, заміновано 144 тис. кв. км. Водні ресурси постраждали через зруйновану інфраструктуру, що призвело до скидання забруднених стічних вод та витоків токсичних речовин. Забруднено повітря через вибухи й пожежі, збільшено викиди парникових газів. Постраждали також ліси та біорізноманіття: знищено понад 9 млн дерев і 75 тис. тварин, під загрозою — понад 600 видів тварин та 750 видів рослин. Однією з найбільших катастроф стало руйнування дамби Каховської ГЕС, що затопило понад 63 тис. га лісів і завдало шкоди сотням домогосподарств[1].

Українська економіка продемонструвала стійкість завдяки успіхам Збройних Сил України, злагодженій роботі уряду та бізнесу, швидкому відновленню критичної інфраструктури й системній міжнародній підтримці. Мінекономіки розроблено проект Стратегію відновлення та цифрової трансформації малого і середнього бізнесу на 2024-2027 роки, спрямовану на створення умов для сталого розвитку й інновацій.

Крім того, в межах Ukraine Facility передбачено Ukraine Investment Framework (Pillar 2) — інвестиційну програму, яка стане ключовим інструментом Єврокомісії для залучення інвестицій в економічне відновлення України[2].

На сьогодні в Україні бракує значної кількості програм, спрямованих на розвиток екології, тому країна розраховує на підтримку іноземних донорів, здатних фінансувати масштабні екологічні проєкти. Певною мірою участь у реалізації екологічних проектів в Україні за посередництва Міністерства екології та природних ресурсів беруть такі міжнародні організації, як ООН, ЮНЕСКО, Світовий банк, Європейський інвестиційний банк, Європейська екологічна агенція та ін. Особливо їх діяльність активізувалася разом зі зближенням України та ЄС у рамках програми Східного партнерства. Наприклад, Норвегія у співпраці з Програмою розвитку ООН (ПРООН) надала фінансову підтримку в розмірі 1,1 млрд норвезьких крон ($105 млн) для відновлення енергетичної інфраструктури України, створення резервних потужностей та прискорення переходу до більш диверсифікованої і стійкої енергетичної системи.

Також в Україні поступово популярності набувають такі методи підтримки екологічних інвестицій, як безповоротне фінансування з коштів благодійних фондів та громадських організацій, зокрема залучених за рахунок організації збору коштів на краудфандінгових платформах. Прикладом такого фінансування слід назвати конкурс із відкритим доступом «Будуймо ЕКО Україну разом», що був ініційований та проведений за підтримки Міжнародного благодійного фонду «Українська біржа благодійності» [3].

Для покращення стану країни необхідно впровадити екологічні стандарти на всіх етапах відбудови. Важливо, щоб відновлення інфраструктури відповідало сучасним екологічним вимогам, а також передбачало використання енергоефективних та екологічно безпечних технологій. Принципи «зеленого» відновлення повинні стати основою сталого розвитку країни, включаючи заходи з боротьби зі змінами клімату, збереження водних ресурсів та біорізноманіття, а також забезпечення чистоти повітря, води й ґрунтів. Такий підхід не лише сприятиме економічному зростанню, але й створюватиме нові робочі місця, покращуючи якість життя для всіх громадян.

Список використаних джерел:

1. Заскальна А. Еко відновлення. Стратегії для подолання екологічних наслідків війни. URL: https://rubryka.com/blog/eko-vidnovlennya/

2. Міністерство економіки України. Інвестиційна діяльність в Україні за 1 квартал 2024 року. URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9cb46b66-6285-4f7f-a08e-f450f32f0cb2&title=InvestitsiinaDiialnistVUkraini Za1-Kvartal2024-Roku

3. Петренко І. Екологічні інвестиції та джерела їх фінансування в Україні. URL: http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2018/32-2018/12.pdf

УДК 338.43

Дубровський І. В.

Магістрант освітньої програми «Фінанси і кредит»

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах для ефективної діяльності підприємства особливо актуальною є проблема мобілізації та ефективного використання інвестицій. Інвестиційна привабливість - це невід'ємна частина підприємницької діяльності суб'єктів господарювання, що включає виробничу, інноваційну, ринкову, маркетингову та іншу діяльність.

Оцінка інвестиційної привабливості підприємства відіграє дуже важливу роль, оскільки потенційні інвестори приділяють найбільш значну увагу цій особливості, здебільшого вдаючись до вивчення показників фінансово-господарської діяльності підприємства за останні 3-5 років. Крім того, для найбільш правильної оцінки інвестиційної привабливості підприємства інвестори роблять його оцінку як частини галузі, а не як будь-якого окремого суб'єкта, порівнюючи його з іншими фірмами, що працюють у цій галузі.

Потенційний інвестор залежить від економічної життєздатності фірм та ступеня стійкості їх фінансового стану. Ці параметри є одними з найважливіших, оскільки найбільшою мірою характеризують інвестиційну привабливість підприємства.

Сьогодні практично для будь-якої ніші бізнесу характерний надзвичайно високий рівень конкуренції. Для того щоб не тільки вижити в цьому середовищі, а й зайняти конкурентні позиції, компанії повинні постійно розвиватися, переймаючи найкращі світові практики, освоюючи нові технології, розширюючи свою діяльність. Саме з цим динамічним розвитком приходить розуміння того, що подальший розвиток неможливий без інвестицій.

Таким чином, інвестиції дають компанії конкурентну перевагу і найчастіше служать найпотужнішим засобом зростання. Вкрай важливим для інвесторів є аналіз та оцінка інвестиційної привабливості підприємства, оскільки це дає можливість мінімізувати ризик неправильного інвестування. Привабливість інвестицій залежить як від зовнішніх факторів, що характеризують рівень розвитку галузі становище підприємства, що розглядається, так і від внутрішніх факторів, які є діяльністю всередині підприємства. Запропонована класифікація чинників представлена в табл. 1.

Таблиця 1

Чинники, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства

Фактор	Характеристика
Зовнішні фактори	
Інвестиційна привабливість території	Політична, економічна ситуація у країні, регіоні;
	Досконалість законодавчої та судової влади;
	Рівень корупції у регіоні;
	Розвиток інфраструктури;
	Людський потенціал території;
Інвестиційна привабливість галузі	Рівень конкуренції у галузі;
	Динаміка та структура інвестицій у галузь
	Поточний розвиток галузі;
	Стадія розвитку галузі.
Внутрішні фактори	
Фінансовий стан підприємства	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів Коефіцієнт поточної ліквідності Коефіцієнт оборотності активів Рентабельність продажів Рентабельність власного капіталу з чистого прибутку
Організаційна структура управління компанією	Частка міноритарних акціонерів у структурі власників компанії Ступінь державного впливу на підприємство Ступінь розкриття фінансової та управлінської інформації Частка дивідендів за останні роки
Маркетингова політика підприємства	Ступінь інноваційності продукції компанії Стабільність генерування грошового потоку Рівень диверсифікації продукції компанії

Таким чином, під інвестиційною привабливістю розуміється економічна характеристика підприємства, що інтегрально відображає існуючий та потенційно досяжний рівень його економічного розвитку, фінансового стану,

корпоративного управління, що характеризує доцільність вкладення коштів у нього та використовується для порівняння цього рівня у часовому тренді. Інвестиційна привабливість перебуває під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників, що зумовлює вибір методики її оцінки.

Інвестиційна привабливість підприємства є незамінною характеристикою, що має багатоаспектний характер з погляду перспектив розвитку підприємства, його фінансового стану, що дозволяє ув'язати економічні інтереси інвесторів, підприємства та галузі. Тим самим можна стверджувати, що фінансовий стан може бути лише одним із аспектів, що характеризують інвестиційну привабливість підприємства. , причому слід зазначити, що не завжди незадовільний фінансовий стан може ілюструвати погану інвестиційну привабливість. підприємства. Інвестиційна привабливість підприємства - це економічна характеристика підприємства, що інтегрально відображає існуючий і потенційно досяжний рівень його економічного розвитку, фінансового стану, корпоративного управління, що характеризує доцільність вкладення коштів у нього і використовується для порівняння цього рівня в часовому тренді.

Список використаних джерел:

1. Вініченко І. І., Самілик Т. М., Олексюк В. О. Бізнес-процеси в теорії інвестиційної діяльності підприємств. Агросвіт. 2021. №18. С. 22-27. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/18_2021/4.pdf.

2. Гурова В. О. Оптимізація бізнес-процесів на підприємстві в умовах кризи. *Український журнал прикладної економіки*. 2022. № 1. С. 75 – 82. URL: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/2202/1/13.pdf

3. Пилипенко С. М. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. Економіка та управління підприємствами.* 2022. № 10. С. 452 – 456. URL: http://global-national.in.ua/archive/10-2022/94.pdf

4. Ясіновська І. Ф. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств. *Європейські перспективи*. 2022. № 2. С. 169 – 175. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_econ_2019_20(1)__15

УДК 336.6

Журавель В.В.

«Інвестиційний менеджмент» 6 курс,

Науковий керівник: Онікієнко С.В.,

д.е.н.,професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ФОРМУВАННЯ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ КРИЗИ: ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Економічне відновлення та стійке зростання України значною мірою залежать від здатності ефективно залучати та використовувати заощадження населення. Стимулювання заощаджувальної активності населення має стати одним із ключових пріоритетів економічної політики держави, оскільки ці ресурси можуть сприяти стабільності та розвитку національної економіки.

Мобілізація внутрішніх фінансових ресурсів є важливим кроком до післявоєнного відновлення країни. Домашні господарства, які є основними власниками заощаджень, відіграють ключову роль у цьому процесі. Їхні кошти можуть бути спрямовані на інвестиції в відбудову інфраструктури, підтримку вітчизняного виробництва та забезпечення фінансової стійкості. Ефективна політика з боку держави має передбачати стимули для інвестування у відбудову та створення умов для активної участі населення в економічному житті країни.

Структура фінансових ресурсів домогосподарств в Україні демонструє значну різноманітність джерел доходів, серед яких домінують заробітна плата, пенсії та доходи від підприємницької діяльності. Однак значна частка цих ресурсів формується неофіційно та зберігається у формі готівки або нерухомості, що обмежує їх ефективне використання для інвестицій та розвитку економіки. Незважаючи на це, впровадження депозитних програм з високими відсотковими ставками може стимулювати збільшення фінансових заощаджень, залучених до банківської системи.

У сучасному економічному контексті важливо враховувати, що інвестиційна поведінка домогосподарств формується під впливом різних факторів, зокрема вікової структури, матеріального становища, освітнього рівня та професійних навичок членів домогосподарств. Згідно з дослідженням Центру Разумкова, через російську агресію 21% респондентів повідомили про значне зменшення доходів, а 36% вказали на стабільність фінансового становища. Незважаючи на це, спостерігається тенденція до зростання коштів на депозитах, що відкриває можливості для їх подальшого інвестування в економіку країни. Одним із рішень може бути створення спеціальних депозитних інструментів із фіксованими процентними ставками, спрямованих на відбудову інфраструктури.

Негативні фактори, такі як нерівність доходів, демографічні зміни та старіння населення, обмежують інвестиційні можливості домогосподарств. Війна посилила демографічну кризу, зокрема через відтік молоді та зменшення населення. За оцінками, кількість населення може скоротитися на 24-33% в залежності від тривалості конфлікту, що створює значні виклики для формування людського капіталу. Державна політика має зосередитися на програмах, які сприяють поверненню мігрантів та їхньому залученню до економічної діяльності.

Грошові перекази від трудових мігрантів, які традиційно слугували одним із ключових джерел надходження валюти в Україну, відіграють важливу роль у стабілізації національної економіки. У 2021 році їх обсяг становив 8% від ВВП України, проте за оцінками на 2024 рік обсяг цих переказів знизився майже на 16% відносно 2023 року через повномасштабне вторгнення. В умовах зменшення надходжень валютних переказів важливо розвивати інші канали мобілізації заощаджень, зокрема, через спеціальні облігації для населення або інші фінансові інструменти, які стимулюють довгострокові вклади.

Однак, науковці вказують на необхідність активізації інвестицій в людський капітал, що є важливим фактором економічного зростання. Ініціативи з перепідготовки працівників та підвищення їхньої кваліфікації можуть сприяти не лише відновленню, а й створенню нових робочих місць. Для цього держава

має запровадити програми підтримки освіти та охорони здоров’я, а також сприяти приватним інвестиціям у ці сектори.

Таким чином, формування інвестиційного потенціалу домогосподарств в умовах воєнного стану потребує комплексного підходу, який включає стимулювання заощаджень, створення нових фінансових інструментів, адаптацію до економічних реалій та підтримку людського капіталу. Роль держави є вирішальною у створенні умов для повернення українців, які тимчасово виїхали за кордон, оскільки їхній досвід та фінансові ресурси можуть стати важливими чинниками для відновлення економіки та стійкого зростання.

Список використаних джерел:

1. Ключник Л. В. Фінансові ресурси домогосподарств: складова інвестиційного забезпечення розвитку економіки України. Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки: Збірник наукових статей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 2020. с.102-106

2. Симонова К. Грошові перекази з-за кордону у 2024 році – НБУ фіксує негативну динаміку. novyny.live. URL: https://finance.novyny.live/groshovi-perekazi-ukrayintsiv-z-za-kordonu-skorochuiutsia-dani-nbu-204047.html

3. Поліщук Є. А., Гарафонова О.І., Журавель В.В. особливості перемещень працівників: вплив на економіку україни. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. Т. 302, № 1. С. 12–16. URL: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-302-1-2

4. Юрчишин В. Про ресурси домогосподарств / Разумков центр. 29.09.2022. URL: https://razumkov.org.ua/komentari/pro-resursy-domogospodarstv

УДК 658.152:330.131.7]:005.52

Зозуліна К. В.
здобувач вищої освіти
Інституту інформаційних технологій в економіці
Науковий керівник: Романишин В.О
к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ РИЗИКІВ У ПРИЙНЯТТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ

Інвестиції — це фундамент майбутнього зростання та процвітання. Особисті вкладення, такі як інвестиції в власні знання та розвиток навичок, майже завжди приносять позитивні результати, забезпечуючи стабільну вигоду та успіх. Однак, коли мова йде про інвестиції компаній у їхній розвиток або інноваційні проекти, ситуація ускладняється. Такі вкладення можуть призвести не тільки до успіху, але й до значних збитків. Звісно, негативний досвід можна розглядати як цінний урок, але для бізнесу важливо не лише кількість здобутих уроків, а й реальний прибуток.

Особливо гостро постає питання інвестицій у періоди підвищених ризиків, таких як війна в Україні чи глобальні економічні потрясіння. У ці часи всі типи інвесторів — від тих, хто уникає ризику, до тих, хто його приймає — стикаються з повною невизначеністю щодо майбутнього. Вкрай важливо правильно оцінювати ризики та вибирати відповідну стратегію, адже головне правило інвестування залишається незмінним: очікувана дохідність повинна перевищувати витрати. Однак це правило породжує нові виклики, пов'язані з невизначеністю майбутнього, які необхідно враховувати при ухваленні інвестиційних рішень.

Наше розуміння майбутнього завжди ґрунтується на прогнозах, і ціна цього майбутнього нерозривно пов'язана з ризиком. Кожен інвестиційний крок

супроводжується невизначеністю, яку необхідно ретельно оцінювати. Компанії стикаються з різними видами ризиків, і ефективне їх управління стає ключовим фактором успішного інвестування.

Основні ризики, якими необхідно управляти в процесі інвестиційної діяльності, включають:

- валютні ризики,
- ризики зміни процентних ставок,
- ризики, пов’язані з країною.

Процентні ризики виникають як у національних, так і в міжнародних інвестиціях. Вони пов’язані з коливаннями процентних ставок, які можуть впливати на вартість позик або доходність інвестицій. Для розрахунку майбутніх значень активів можна скористатися наступною формулою:

$$Future\ Value\ =\ Principal\ \times (1\ +\ Interest\ Rate)^t \qquad \textbf{(1)}$$

де: Principal — початкова сума інвестицій, Interest Rate — процентна ставка, отримувана за тимчасове використання коштів, t — період, протягом якого вкладено кошти.

На основі цієї формули можна також визначити приведену вартість:

$$Present\ Value = \frac{CF}{(1+i)^t} \qquad \textbf{(2)}$$

де: CF — грошові потоки відповідних років, i — ставка дисконтування.

Якщо в перший рік інвестиційний грошовий потік є від'ємним (витрати на придбання активу), то в наступні роки він може бути позитивним.

Валютний ризик, так само як і процентний, є частиною цінових ризиків. Він виникає при зміні валютних курсів, що може негативно вплинути на вартість активів і зобов'язань в іноземній валюті. Валютний ризик включає:

1. Ризик зниження курсу валюти для активів,
2. Ризик підвищення курсу валюти для зобов'язань.

Якщо валютний курс зміниться в несприятливому напрямку, це може призвести до того, що фактична вартість капіталу не досягне запланованого рівня.

Країнові ризики пов'язані з політичною та економічною нестабільністю в окремих країнах. Ці ризики можуть проявлятися у вигляді обмежень на валютні операції, націоналізації активів або інших зовнішніх чинників, які можуть призвести до збитків для міжнародних інвесторів.

Також важливо враховувати концепцію **present value** (цінності сьогодення), яка вказує на те, що сьогоднішні ресурси завжди більш цінні, ніж майбутні. Це пов’язано з тим, що люди природно прагнуть отримати вигоду сьогодні, віддаючи перевагу їй над невизначеним завтра. Не можна забувати й про упущені можливості: вони можуть виникати скрізь, і одна з найважливіших можливостей — це використання ресурсів для поточного споживання.

Якщо підсумувати все вище зазначене, можна зробити висновок, що вміння правильно управляти інвестиціями є критично важливим для успішної фінансової діяльності. Інвесторам слід враховувати безліч факторів і розуміти, що активи, вкладені сьогодні, можуть принести значно більшу вигоду в порівнянні з майбутніми. Важливо вміти розпізнавати та використовувати можливості, що виникають у теперішній момент, а також уважно оцінювати ризики. Обравши комплексний підхід до інвестування, що поєднує аналіз ризиків і врахування сучасних реалій, інвестори зможуть успішно долати виклики та досягати бажаних результатів. Інвестування — це ключ до формування стабільного майбутнього, яке відкриває нові можливості для зростання та розвитку.

Список використаних джерел:

1. Padberg, C. (n.d.). ‘Grundzüge der Corporate Finance: Einführung in die Investition und Finanzierung mit Aufgaben und Lösungen’. Schmidt, Erich. ISBN: 3503097597. C. 3-29, 90-110.

2. Harold, G. (1956). ‘Corporation Finance’ New York: Barnes & Noble, Inc. C. 261-273.

3. ‘The Modern Theory of Corporate Finance’ (2nd ed.). (n.d.). McGraw-Hill Series in Finance. C. 331-369.

УДК.332.8

Каліберда А.О.,
здобувачка 4 курсу,
ОП «Корпоративні фінанси»,
Київський національний економічний університет
імені В.Гетьмана,
Мякишевська О.М.
к. е. н., доцент, кафедра
корпоративних фінансів і контролінгу,
Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана

ІНВЕСТУВАННЯ В НЕРУХОМІСТЬ ЗА УМОВ ВОЄННИХ ДІЙ

Проблема інвестицій у сегмент нерухомості за умов воєнних дій є багатоаспектною. Війна спричинила диференціацію ринку нерухомості в різних регіонах країни. На територіях, відносно безпечних, спостерігається тенденція до зростання цін на житло, ініційована як забудовниками, так і власниками об'єктів нерухомості, що виставляються на продаж або в оренду. Водночас, у регіонах, що межують із зоною бойових дій, виникла ситуація надлишкової пропозиції житла, що призвело до зниження попиту та, відповідно, до падіння цін на нерухомість.

В умовах війни ризики, що об'єкт буде недобудований або зруйнований, досить зросли, як і для покупця, так і для забудовника. Причина цього: підвищена вартість будівельних матеріалів (з початку вторгнення собівартість будівельних робіт зросла на 40%), ракетні удари та загроза фізичного знищення нерухомості, логістичні аспекти, блекаути, дефіцит робочої сили (пов'язана з мобілізацією, брак людського ресурсу складає вже 30%). За таких умов доцільно інвестувати на етапі будівництва у ті ЖК, які побудовані на 30-40%, а динаміка їх виробництва – 6-8% готовності на місяць [1].

Обсяг інвестицій у 2023 р. на ринку первинної нерухомості Києва склав 200 млн дол США, що на понад 90% менше, ніж у 2021 році (2,5 млрд дол США), до початку війни. Харків (будівництво наразі зупинено повністю, відсоток падіння інвестицій 100%), Дніпро (50-80 млн дол США/рік, відсоток падіння інвестицій 90%) та Одеса (80-100 млн дол США, відсоток падіння інвестицій 90%) стали рекордсменами з падіння інвестицій у первинну нерухомість. Як бачимо, чим ближче місто розташоване до зони бойових дій, тим складніша ситуація на ринку.

Водночас у таких містах, як Вінниця (100 млн дол США), Львів, Івано-Франківськ, спостерігається краща динаміка, місцями навіть із позитивними змінами. Тож, лідерами за інвествкладеннями стали такі міста як Львів (800 млн дол США), Івано-Франківськ (200 млн дол США; обсяг інвестицій зріс на 33%) та Київ[3]. Одним із чинників, що впливає на ці тенденції, є рівень відчуття безпеки в місті. У новобудовах вартість квартир, у порівнянні з 2021 роком, порівняно зросла особливо у західних регіонах.

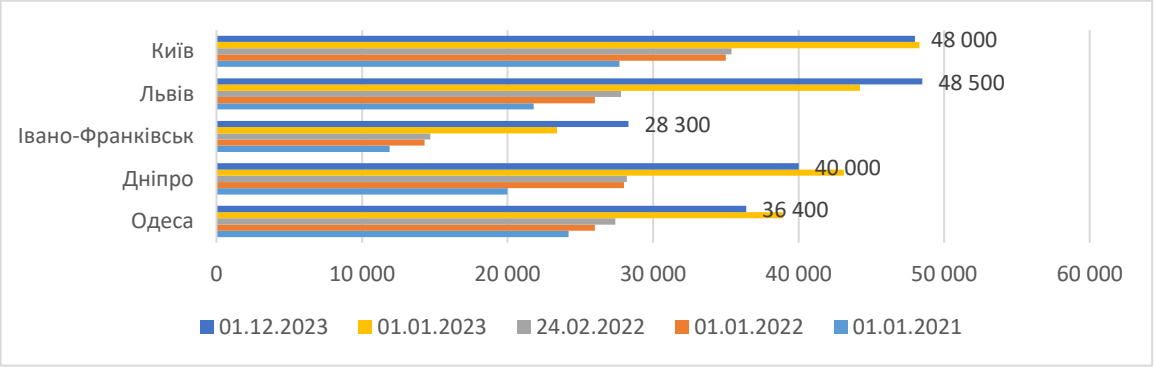

Рисунок 1 – Середня вартість за 1 м^2 на первинному ринку нерухомості в “безпекових” містах, грн (2021-2023 рр.)[4]

На вторинному ринку нерухомості, де продається/купується готове житло, попит на купівлю нерухомості вищий, але укладається не багато угод за наявності воєнних ризиків. Зараз кількість реальних угод купівлі-продажу квартир на ринку становить лише половину від рівня 2021 року. У 2022 році обсяг угод знизився втричі порівняно з 2021, але минулого року цей показник зріс на 70%. За інформацією з платформи ЛУН, придбання однокімнатної

квартири у Києві на 09.11.2024 становить 60 000 дол США, у Херсоні - 15 000 дол США, у Сумах – 20 000 дол США. Купівля (65 000 дол США) і вартість оренди найдорожче у Львові, у зв'язку з тим, що ситуація у місті "стабільна та безпечна", попит високий через внутрішню міграцію населення [4].

У Києві наразі активно будуються офісні приміщення, розпочаті ще до війни. За останні два роки близько 50% орендарів залишили свої офіси. Орендні ставки, які досягали 20-25 дол США за $м^2$, знизилися до 15 дол США [2].

Незважаючи на значне скорочення обсягів інвестицій порівняно з довоєнним періодом, спостерігається позитивна динаміка їх зростання. Паралельно зростає попит на придбання нерухомості, що супроводжується збільшенням дохідності від інвестицій у цей сектор. Сучасний ринок нерухомості значною мірою детермінований географічним розташуванням об'єктів, зважаючи на критерій безпеки територій.

Нерухомість є привабливою для довгострокових інвестицій, однак вимагає ретельного дослідження ринкових умов та розробки оптимальних інвестиційних планів. Перед прийняттям рішення необхідно зважити всі можливі ризики, пов'язані з інвестуванням у нерухомість.

Список використаних джерел:

1. Міністерство Фінансів України. Три перспективні види інвестицій у нерухомість у 2023 р.// URL: https://minfin.com.ua/ua/invest/articles/tri-perspektivnyh-vida-investiciy-v-nedvizhimost-v-2023-godu/ (дата звернення: 09.11.2024)

2. Київська Школа Девелопменту. Що чекає на ринок нерухомості у 2024// URL: https://www.urbanland.pm/articles/vseukrayinskiy-budivelniy-sammit-2024 (дата звернення: 09.11.2024)

3. Міністерство Фінансів України// URL: https://minfin.com.ua/ua/realty/articles/matrac-zamist-kvartiri-chomu-ukrayinci-ne-kupuyut-zhitlo/(дата звернення: 09.11.2024)

4. Статистика ЛУН// URL: https://misto.lun.ua/stat/kyiv (дата звернення: 09.11.2024)

УДК 658.152:[338.45:622:669(477)

Карцева Д. Ю.,
студентка 4-го курсу факультету фінансів
ОПП «Корпоративні фінанси»
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Кудик Т. О.,
к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ГІРНИЧО-МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНОГО РИЗИКУ (НА ПРИКЛАДІ ГРУПИ МЕТІНВЕСТ)

Стабільний розвиток гірничо-металургійного комплексу України є ключовим фактором для економічної стійкості держави. В умовах підвищених ризиків інвестиційна діяльність компаній галузі відбувається за надзвичайно складних умов через невизначеність зовнішніх факторів.

Гірничо-металургійний комплекс (ГМК) України зазнав найбільших втрат серед усіх секторів економіки з початку повномасштабної війни через суттєві втрати виробничих потужностей. Станом на 2023 рік кількість діючих металургійних заводів скоротилася до 6, що становить лише 50% від показника 2013 року [1]. Номінальна потужність виробництва сталі зменшилася з 42 млн тонн у 2013 році до 17,8 млн тонн у 2023 році, а обсяги виробництва чавуну та сталі досягли лише 31% від рівня 2021 року [1].

Попри труднощі, підприємства галузі продовжують інвестувати в підтримку та модернізацію своїх потужностей. Частка капітальних інвестицій ГМК у загальному обсязі промислових вкладень за 2023 рік склала близько 10% або 16,6 млрд грн. Інвестиції в металургійний сегмент зросли на 3,3% до 8,2 млрд грн, тоді як у виробництво залізної руди зменшилися на 15,6% до 8,4 млрд грн [1].

Гірничо-металургійна група «Метінвест» не припинила інвестиції у свої українські підприємства, незважаючи на втрату металургійних комбінатів та ряду

стратегічних активів на сході України. У 2023 році «Метінвест» інвестував 284 млн дол. у виробничі потужності, з яких 65 млн дол. – у металургійне виробництво, а 213 млн дол. – у гірничодобувне [1]. Були здійснені важливі інвестиції, включаючи запуск нових лав для видобутку коксівного вугілля в Покровській вугільній групі та проведення капітальних ремонтів доменних печей на «Каметсталі» і «Запоріжсталі». За два роки інвестиції в модернізацію цих підприємств склали 23 млрд грн [2]. На початку 2024 року було запущено 11 лаву в шахтоуправлінні «Покровське», куди протягом 2022-2023 рр. було вкладено 235 млн дол., що сприяло створенню робочих місць у прифронтовому Покровську [1].

Станом на 2024 рік підприємства Групи «Метінвест» завантажені на 65-70%. Основним пріоритетом є підготовка обладнання для майбутньої післявоєнної роботи, щоб забезпечити можливість збільшення обсягів виробництва. У 2024 році «Метінвест» планує капітальні інвестиції в розмірі 320 млн дол. і операційні — 350 млн дол., з акцентом на ремонти доменних печей, агломашин та розвиток шахтоуправління в Покровську [2].

Група «Метінвест» з 24 лютого 2022 року стала одним із провідних інвесторів в українську економіку, капітальні витрати (CAPEX) якого, разом зі спільними підприємствами, склали понад 28,1 млрд гривень. У першому півріччі 2024 року CAPEX компанії склав 131 млн дол., що на 3% більше, ніж за аналогічний період 2023 року. Близько 91% цих витрат було спрямовано на технічне обслуговування, а 9% – на стратегічні проєкти [3, с. 14].

Основні напрями капітальних інвестицій «Метінвесту» в першому півріччі 2024 року включали технічне обслуговування активів для підтримки виробництва, підготовку технологій для розширення виробничих можливостей після завершення війни та заходи для мінімізації ризиків аварійних відключень електроенергії.

Довгострокова інвестиційна стратегія «Метінвесту» передбачає зелену та цифрову модернізацію виробничих потужностей і має на меті перехід від доменних печей до технології прямого відновлення заліза (DRI). «Метінвест»

вже розробив проєкти на Північному ГЗК по збагаченню концентрату та будівництву машин для виробництва DRI-окатків, що потребує інвестицій у 2,6 млрд дол. [4]. Реалізація таких проєктів триватиме понад п'яти років, рік з яких спрямовуватиметься на підготовчі роботи.

Попри готовність реалізувати ці проєкти, викликом залишаються фінансування та гарантії, які складно отримати в нинішніх умовах в Україні, тож реалізація можлива лише після зниження ризиків, пов’язаних з бойовими діями.

Таким чином, інвестиційна діяльність підприємств гірничо-металургійного комплексу України, зокрема групи «Метінвест», демонструє значимість стратегічних рішень в умовах підвищеного ризику. Інвестиції компаній ГМК забезпечують не лише збереження конкурентоспроможності на світових ринках, а і закладають основу для майбутнього сталого розвитку та економічного відновлення України після завершення конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Інвестиції компаній гірничо-металургійного комплексу під час війни: GMK Center. URL: https://gmk.center/ua/infographic/investytsii-kompanij-hirnycho-metalurhijnoho-kompleksu-pid-chas-vijny/
2. Метінвест у десятці успішних інвесторів України: Metinvest Holding. URL: https://metinvestholding.com/ua/media/news/metnvest-u-desyatc-uspshnih-nvestorv-ukrani-za-versyu-dsnews-ua-ponad-300-mln-schoroku-j-plani-z-zeleno-povonno-transformac
3. 1H 2024 Results: Презентація фінансових та виробничих результатів Metinvest Holding. URL: https://metinvestholding.com/Content/CmsFile/en/investorskit__Metinvest_Presentation_IFRS_1H2024.pdf
4. «Метінвест» інвестує $2,6 млрд у виробництво екологічної «зеленої» сталі в Україні: Главком. URL: https://glavcom.ua/economics/business/metinvest-investuje-2-6-mlrd-u-virobnitstvo-ekolohichnoji-zelenoji-stali-v-ukrajini--1005372.html

УДК 336

Кійко Ю. О.,

студентка 6-го курсу за спеціалізацією «Інвестиційний менеджмент»,

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

Науковий керівник: Нагорна О. В.,

к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу,

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ ТА ВИЯВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ВЕКТОРІВ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ

Інноваційна привабливість є одним із ключових чинників стійкого економічного та інвестиційного розвитку держави, особливо в умовах сучасних глобальних і внутрішніх викликів. Дане питання є особливо важливим для України через значну роль інновацій у забезпеченні економічної стійкості, технологічного розвитку та конкурентоспроможності країни, особливо в умовах підвищених ризиків. Тому, в даній роботі, проаналізуємо стан інноваційної привабливості України в розрізі останніх років та виявимо основні вектори розвитку країни, що зможуть поліпшити її позиції на міжнародній арені.

Для аналізу інноваційної привабливості України візьмемо за основу один із найбільш популярних міжнародних рейтингів (індексів), які оцінюють не лише здатність країни до інновацій, але й її загальну конкурентоспроможність - Глобальний індекс інновацій (GII).

Глобальний індекс інновацій базується на понад 80 показниках інноваційного потенціалу, включаючи інвестиції в дослідження та розробки, витрати на освіту та високотехнологічну продукцію. Для даного аналізу візьмемо показники України за період 2022-2024рр. Нижче, в Таблиці 1, виділено топ-3 слабкі та сильні сторони в кожен із аналізованих років.

Таблиця 1 – Місце України в GII та топ-3 сильних і слабких сторін

Рік	Позиція в рейтингу	Сильні сторони	Слабкі сторони
2022	**57**	**1 місце** - Корисні моделі за походженням/на 1 млрд доларів США ВВП за ПКС	**125 місце** - Відсоток валових нагромаджень капіталу від ВВП
		2 місце - Відсоток жінок, які працюють і мають наукові ступені	**122 місце** - Венчурний капітал
		7 місце - Відсоток експорту ІКТ-послуг від загального обсягу торгівлі	**121 місце** - Політична та операційна стабільність
2023	**55**	**1 місце** - Корисні моделі за походженням/на 1 млрд доларів США ВВП за ПКС	**130 місце** - Операційна стабільність для бізнесу
		2 місце - Відсоток жінок, які працюють і мають наукові ступені	**129 місце** - Відсоток зростання продуктивності праці
		4 місце - Відсоток витрати на програмне забезпечення від ВВП	**124 місце** - Відсоток валових нагромаджень капіталу від ВВП
2024	**60**	**1 місце** - Корисні моделі за походженням/на 1 млрд доларів США ВВП за ПКС	**130 місце** - Відсоток зростання продуктивності праці
		2 місце - Відсоток жінок, які працюють і мають наукові ступені	**125 місце** - Відсоток валових нагромаджень капіталу від ВВП
		4 місце - Відсоток витрати на програмне забезпечення від ВВП	**123 місце** - Операційна стабільність для бізнесу

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Отже, базуючись на GII рейтингу, місце України в період 2022-2024рр понизилося на 11 позицій. Основними викликами для інноваційної привабливості країни стали: політична ситуація та операційна стабільність бізнесу, відсоток зростання продуктивності праці та відсоток валових нагромаджень капіталу від ВВП. В свою чергу, протягом всього аналізованого період Україна показувала стабільно високий потенціал в показнику корисних моделей за походженням/на 1 млрд доларів США ВВП за ПКС та відсотку жінок, які працюють і мають наукові ступені.

Враховуючи інформацію вище, взяли за доцільне додатково розглянути 2 індекси - Інноваційний індекс Європейського інноваційного табло (IUS) та Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів (період 2022-2024рр). В результаті виявлено, що Україна все ще залишається в категорії "Emerging Innovator" за IUS, що свідчить про поступовий розвиток інновацій, але з обмеженими можливостями через політичні та економічні проблеми. Питання недостатнього фінансування науки та слабка інфраструктура для підтримки стартапів все ще залишаються актуальними. Водночас IT-сектор і міжнародні інвестиції демонструють значний потенціал для розвитку [2,3].

Отже, на основі вищесказаного, для підвищення інноваційної привабливості України в сучасних реаліях варто встановити наступні вектори дій:

1/ Розробка стратегії покращення інноваційної інфраструктури країни з визначенням пріоритетних галузей, оглядом ключових інституцій та їх залучення в загальний процес, а також можливостей ведення інноваційної діяльності в країні (актуальні проєкти, гранти, переваги та недоліки).

2/ Повернення кваліфікованих кадрів за рахунок створення конкурентних умов праці. А також, підвищення інвестицій в освіту та наукові дослідження, зокрема в IT, інженерію, штучний інтелект та біотехнології.

3/ Підвищення інвестицій в інноваційну діяльність з боку держави, заохочення приватного бізнесу до інвестування, а також стимулювання механізму ДПП.

Список використаних джерел:

1. Global Innovation Index (GII). global-innovation-index. URL: https://www.wipo.int/web/global-innovation-index (Дата звернення: 12.11.2024).

2. European innovation scoreboard. Research and innovation. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_en (Дата звернення: 13.11.2024).

3. Composite Indicators and Scoreboards. European Commission - Joint Research Centre. URL: https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/explorer (Дата звернення: 13.11.2024).

4. Innovation Technologies - UkraineInvest. UkraineInvest. URL: https://ukraineinvest.gov.ua/en/industries/innovation-technologies/ (Дата звернення: 15.11.2024).

УДК 336.71:330.131.7:338.245

Ковриженко А.О.,
студентка факультету фінансів, 6 курсу,
спец. 072 "Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок",
Науковий керівник: Романишин В.О.,
к.е.н., доцент,
заступник декана факультету фінансів
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКУ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ

Діяльність банку в інвестиційній сфері за умов збільшення ризиків фокусується на забезпеченні фінансової стабільності та достатньої ліквідності, додержанні капітальних нормативів, а також на удосконаленні інвестиційного портфелю з урахуванням національної економічної обстановки та збільшених ризиків через воєнні конфлікти [1, с.8].

АТ КБ "ПриватБанк" (далі – Банк) функціонує на підставі ліцензії Національного банку України з березня 1992 року і з 30.04.2019 року перебуває у власності держави в особі Кабінету Міністрів України. Загалом, у структуру Банку входить 1 209 підрозділів, у тому числі 9 філій, 1 представництво і 1 199

відділень різних класифікаційних груп, з яких 77 тимчасово припинили діяльність.

Пріоритетні напрямки роботи Банку включають підтримання високих стандартів якості обслуговування клієнтів, що базуються на законодавчих вимогах, сприяння розвитку національної економіки шляхом надання кредитів бізнесу та приватним особам, а також удосконалення та розроблення нових банківських продуктів та послуг за допомогою інноваційних технологій. Ці зусилля спрямовані на досягнення прибутковості, ефективну сплату податків та виплату дивідендів державі-акціонеру (рис.1).

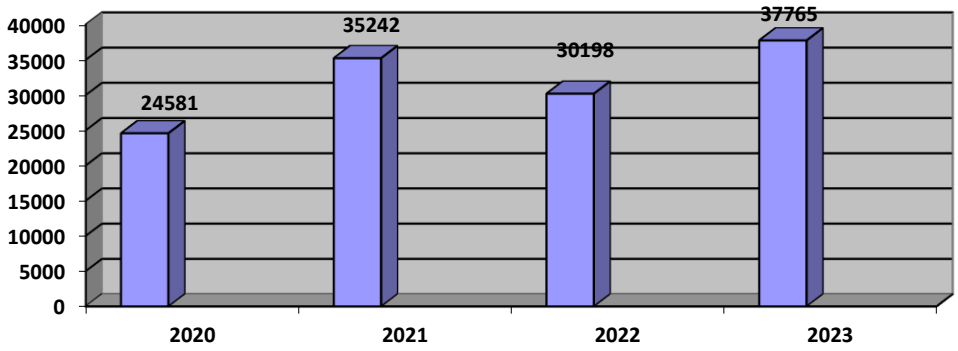

Рис. 1. Чистий прибуток АТ КБ "ПриватБанк", млн грн

За даними рис. 1, АТ КБ "ПриватБанк" у недавні роки показує стабільний чистий прибуток. У 2021 році прибуток збільшився на 43,37% порівняно з 2020 роком, у 2022 році відбулося зниження на 14,31%, а у 2023 році спостерігається зростання активів на 25,06% відносно попереднього року (рис.2).

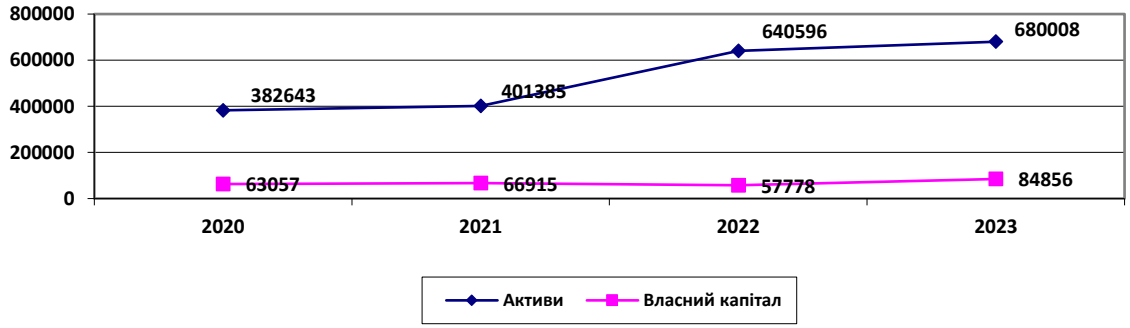

Рис. 2. Активи та власний капітал АТ КБ "ПриватБанк", млн грн

Діяльність Банку щодо контролю ризику ліквідності включає дотримання регуляторних норм, таких як показники LCR та NSFR, а також установлені ліміти і вимоги до розривів ліквідності, обсягу високоякісних ліквідних активів та концентрацій джерел фінансування.

Інвестиційна нерухомість Банку на кінець 2022 року мала балансову вартість 2,2 млрд грн, що на 8% більше порівняно з 2021 роком. Переоцінка нерухомості здійснюється із залученням незалежних оцінювачів, що забезпечує ринкову відповідність вартості активів. За рахунок орендної плати Банк у 2022 році отримав дохід у розмірі 93 млн грн, що демонструє стабільний дохід від активів, не пов’язаних з основною діяльністю.

Банк активно управляє ризиком ліквідності, підтримуючи високий рівень ліквідності шляхом коригування лімітів та моніторингу ринкових умов. Протягом року регулятивна ліквідність Банку підтримувалась через обсяг коштів клієнтів на рівні понад 75% у структурі пасивів. Умови війни вплинули на кредитування, через що попит на кредити з боку населення знизився, тоді як корпорації продовжують потребувати фінансової підтримки для критичних потреб, зокрема в аграрному секторі. Така політика дозволяє Банку стабілізувати свою ліквідність та зберігати активну підтримку економіки країни.

За результатами 2023 року, Банк підтримує солідний рівень капіталу, який повністю відповідає поточним вимогам Національного банку України. Регулятивний капітал Банку до кінця 2023 року досяг 64,8 млрд грн, а норматив адекватності регулятивного капіталу становить 21,75%, що значно вище мінімальної вимоги більш ніж у два рази (понад 10%). Ліквідність Банку також знаходиться на високому рівні, значно перевищуючи встановлені НБУ стандарти. На 31 грудня 2023 року коефіцієнт покриття ліквідністю по всім валютам (LCRBB) склав 462,8%, а по іноземній валюті (LCRIB) — 266,1%, при тому що встановлене НБУ значення нормативу не повинно бути меншим за 100%.

В умовах посилення геополітичних загроз, які значно впливають на фінансовий сектор, банки фокусуються на адаптації інвестиційної діяльності до

високих ризиків. Основні завдання полягають у забезпеченні стійкості капіталу, ліквідності, а також підтримці прибутковості в умовах економічної нестабільності. Серед стратегічних напрямків інвестиційної діяльності Банку – підготовка до можливих змін в управлінні активами, включно з приватизацією, що залишається важливою частиною довгострокової стратегії, попри невизначені часові рамки. Це відповідає державним пріоритетам щодо розвитку фінансового сектору.

У сфері управління ризиками ліквідності Банк орієнтується на збереження високого рівня ліквідних активів та формування стабільної, диверсифікованої ресурсної бази. Важливим джерелом стабільності є кошти юридичних і фізичних осіб, які сприяють гнучкості Банку в управлінні ліквідністю та мінімізації ризиків.

Високі значення прибутковості, достатності капіталу, ліквідності, стабільна якість активів, що відображені в річному фінансовому звіті АТ КБ "ПриватБанку" за 2023 рік, свідчать про його стабільність та високу надійність для клієнтів та партнерів ринку.

Список використаних джерел

1. Банківський менеджмент: інноваційні концепції та моделі [Електронний ресурс] : монографія / [Примостка Л. О., Примостка О. О., Карчева І. Я. та ін.] ; заг. та наук. ред. Л. О. Примостка. К.: КНЕУ, 2017. 384 с.

2. Бороденко Т.М.,Гапонюк М.А. Маркетинг у банківській сфері в умовах сучасних викликів. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 6. С.160-165.

3. Мороз А. М., Савлук М. І., Пуховкіна М. Ф. Банківські операції : підручник / за ред. А. М. Мороза. [3-тє вид., перероб. і доп.]. Київ : КНЕУ, 2018. 608 с

4. Тихий О.Г. Оцінка діяльності іноземних банків в Україні . *Економіка та суспільство*, 2023. Вип.55. URL:https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-55

5. Шпортюк Н.Л., Коваль А.М. Особливості фінансового менеджменту в банку. Економічний форум. 2018. № 1. С. 289-293

УДК 330.322-027.235:336.13(477)

Конюшняк С.Д.,

Галагуз А.В.

ОП «Інвестиційний менеджмент», 6 курс

Науковий керівник: Юркевич О.М.,

к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЯК НАПРЯМ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Необхідною умовою ефективного розвитку економіки країни є стабільність її фінансової системи.

На думку Пшика Б.І, фінансова стабільність – це стійкий стан фінансової системи країни, що дає змогу забезпечити безперебійне здійснення розрахунків в економіці, високий рівень довіри до фінансово-кредитних установ, відсутність надмірної можливості управління фінансовими ризиками, а також запас міцності у фінансовій системі, що дає змогу протистояти негативним економічним шокам у майбутньому та запобігати їх негативному впливу на економіку [1].

В умовах широкомасштабної збройної агресії та запровадження воєнного стану в Україні першочергового значення набуває забезпечення надійного та стабільного функціонування банківської і фінансової системи країни, а також максимальне забезпечення потреб оборони України, безперебійного функціонування системи державних фінансів та об’єктів критичної інфраструктури [2].

Підвищення інвестиційної привабливості є одним із ключових напрямів зміцнення фінансової стабільності України. Саме інвестиційний клімат виступає основним фактором для залучення довгострокового капіталу, який стимулює

економічний розвиток, сприяє створенню нових робочих місць, підвищенню ефективності підприємств та стабілізації національної валюти.

У сучасних економічних дослідженнях особлива увага приділяється ролі капіталовкладень як інструменту економічного зростання. В цьому контексті, прямі іноземні інвестиції (далі – ПІІ) є найбільш бажаною формою капіталовкладень для економіки кожної країни. Впродовж останнього десятиліття динаміка надходжень ПІІ в Україну демонструє значні коливання. Зокрема, у 2020 р. спостерігався відтік інвестицій (-868 млн. дол. США), що пояснюється негативними наслідками впливу пандемії коронавірусу у світі, неспроможністю інвесторів всебічно оцінити ситуацію, що склалася, прийняти обґрунтовані рішення. Проте вже наступного 2021 року рівень ПІІ значно зріс, досягнувши позначки 6687 млн. дол. США. З початком повномасштабного вторгнення обсяги ПІІ в Україну вкотре знижується – до 1152 млн дол. США. А вже наступного 2023 р. знову відмічаємо зростання показника до 4247 млн дол. США [3].

Загалом, значущі негативні події щоразу паралізовували економіку країни та призводили до значного зниження рівня надходжень ПІІ. Проте, завдяки стабільній підтримці іноземних партнерів, ефективним програмам уряду зі зміцнення значущих сфер діяльності, стан економіки поліпшувався, а з ним зростали і надходження ПІІ в Україну.

Не менш важливу роль в економіці країни відіграють внутрішні капіталовкладення, які можна поділити на три типи: державні інвестиції, інвестиції за рахунок накопичень громадян та інвестиції великого бізнесу. З початку 2022 р. війна значно обмежила спрямування дефіцитних бюджетних коштів на інвестиційні потреби. До прикладу, план державного бюджету на 2022 р. передбачав виділення близько 100 млрд грн інвестицій, що становить лише 70% від рівня 2021 р., або 2% ВВП [4].

Доволі крупним внутрішнім інвестором може стати українське суспільство, проте через війну за межею бідності опинилося ще близько 8 млн. українців у порівнянні з довоєнним періодом, що виключає його розгляд як суттєвого інвестора.

Ланка бізнесу також зазнала значних втрат після початку війни. Зокрема, вторгнення призвело до зниженням попиту на продукцію, втрати налагоджених каналів збуту, а в окремих випадках - знищення самого виробництва та запасів. Інша проблема – це відсутність фінансування. Компанії потребують оборотного капіталу.

Таким чином, протягом останніх років, процеси внутрішнього інвестування в Україні зазнають значних перешкод.

Для оцінки інвестиційної привабливості в рамках нашого дослідження будуть використані такі методи, як PEST-аналіз, що дозволяє проаналізувати політичні, економічні, соціальні та технологічні фактори. Окрім цього, буде враховано низку міжнародних рейтингів, зокрема Індекс легкості ведення бізнесу (Doing Business), Індекс прямих іноземних інвестицій, Індекс економічної свободи, Індекс сприйняття корупції та інші, які відіграють ключову роль у комплексній оцінці інвестиційної привабливості країни.[5].

Результати проведеного пест аналізу демонструють як позитивні, так і негативні фактори. Серед позитивних аспектів можна виділити євроінтеграційний курс, реформування державного управління, зростання валового внутрішнього продукту, стабілізацію рівня інфляції, високу якість людського капіталу та розвиток інформаційних технологій. Негативні чинники включають військовий конфлікт, політичну нестабільність, значний рівень державного боргу, відтік кваліфікованих фахівців, а також застарілість промислової інфраструктури.

Міжнародні рейтинги також надають цінну інформацію про інвестиційний потенціал України. Зокрема, згідно з Індексом економічної свободи у 2022 році,

оскільки у 2023 році Фонд Heritage та видання The Wall Street Journal не провели оцінки ситуації в Україні у зв'язку з війною, Україна зайняла 130 місце, що суттєво нижче позицій сусідніх країн, таких як Польща (39 місце) та Румунія (47 місце). Це вказує на потребу в значних покращеннях у галузі економічної свободи та бізнес-середовища [6].

Для підвищення інвестиційної привабливості України та зміцнення фінансової стабільності слід удосконалити регуляторне середовище, спростити ліцензування та отримання дозволів, запровадити електронне врядування і забезпечити прозорість регуляторних процесів. Важливо також посилити захист прав інвесторів через реформу судової системи та створення спеціалізованих судів для інвестиційних спорів.

Оптимізація податкової політики, зокрема спрощення оподаткування та впровадження податкових стимулів для інвестицій у пріоритетні галузі, підвищить інвестиційну привабливість. Модернізація транспортної та енергетичної інфраструктури є критично важливою для залучення інвестицій. Крім того, розвиток фінансових ринків, інвестування в людський капітал та активізація міжнародних відносин також сприятимуть поліпшенню інвестиційного клімату. Особливо варто зосередитися на IT-секторі, сільському господарстві та відновлюваній енергетиці.

Таким чином, підвищення інвестиційної привабливості України є комплексним завданням, що вимагає системного підходу та узгоджених дій у різних сферах. Реалізація запропонованих заходів сприятиме збільшенню припливу інвестицій, що, в свою чергу, позитивно вплине на фінансову стабільність та економічний розвиток країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Пшик Б. І. Фінансова стабільність : сутність та особливості прояву. *Вісник СевНТУ*: Збірник наукових праць. 2013. Вип. 138. С. 91-96.

2. Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану: схвалено рішенням Ради Національного банку України від 15 квітня 2022 року.
URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MPG-ml_2022.pdf?v=4.

3. Ковель П. М. Аналіз надходження прямих іноземних інвестицій в Україну. БІЗНЕСІНФОРМ № 3_2024. С. 87-95.

4. Данилишин Б. Підсумки 2022 року та завдання на 2023 рік. URL: https://www.epravda.com.ua/ columns/2022/12/28/695523/ (дата звернення: 08.09.2024).

5. Задоя А. О. Міжнародні рейтинги та прямі іноземні інвестиції. Академічний огляд. 2018. № 1. С. 73-79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2018_1_10

6. The Heritage Foundation. (2022). 2022 Index of Economic Freedom: All Country Scores. URL: https://www.heritage.org/index/pages/all-country-scores (дата звернення: 09.10.2024).)

УДК 336.64

Корягіна Д.О.
здобувачка магістерського рівня вищої освіти
освітня програма «Фінансовий менеджмент і контролінг»
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Свідерська І. М.
к.е.н, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

ІНВЕСТИЦІЇ В СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЯК СПОСІБ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ

У сучасних умовах глобальних викликів, а саме зміни клімату, інвестиції в сталий розвиток стають невід'ємною частиною бізнес-стратегії. Вони сприяють мінімізації ризиків та забезпечують довгострокову стійкість підприємств. Одним із ключових інструментів у цьому контексті є ESG-інвестиції (екологічні,

соціальні та управлінські аспекти), які допомагають підприємствам інтегрувати принципи сталого розвитку у свою діяльність.

Сталий розвиток визначається як концепція, яка передбачає задоволення поточних потреб без загрози для можливостей майбутніх поколінь. Інвестиції у сталий розвиток дозволяють підприємствам адаптуватися до зовнішніх ризиків, зокрема:

1. *Екологічні ризики.* Підприємства, що вкладають у зниження викидів парникових газів, зменшують свій вплив на довкілля та ризики, пов'язані з кліматичними змінами.

2. *Соціальні ризики.* Інвестиції в добробут співробітників та розвиток місцевих громад сприяють підвищенню репутації компанії, що зменшує ризики соціальних конфліктів.

3. *Корпоративне управління.* Підвищення прозорості та впровадження етичних стандартів управління мінімізує репутаційні ризики та підвищує довіру інвесторів [1].

Економічні кризи, пандемії, геополітичні конфлікти значно збільшують рівень невизначеності для бізнесу. У таких умовах ESG-інвестиції стають ефективним інструментом управління ризиками. Їх роль полягає у наступному:

Таблиця 1 – ESG-інвестиції як інструмент управління ризиками

1.Зміцнення довіри інвесторів.	Підприємства, що дотримуються ESG-принципів, виглядають більш привабливими для довгострокових інвесторів.
2. Доступ до фінансових ресурсів.	Фонди, які спеціалізуються на сталих інвестиціях, активно підтримують компанії, які інтегрують ESG-практики.
3.Підвищення конкурентоспроможності.	ESG-підходи сприяють розробці інноваційних продуктів і послуг, які відповідають сучасним вимогам споживачів.

Джерело: розроблено автором

Довгострокова стабільність є ключовою метою будь-якого підприємства. Інвестиції у сталий розвиток дозволяють досягти цієї мети завдяки:

- Покращенню ефективності використання ресурсів. Скорочення витрат на енергоспоживання, утилізацію відходів тощо.

- Зміцненню корпоративної культури. Орієнтованість на сталий розвиток сприяє залученню та утриманню кваліфікованих кадрів.
- Створенню позитивного іміджу. Компанії, які слідують принципам сталого розвитку, мають кращий доступ до нових ринків і партнерств [2].

Отже, інвестиції в сталий розвиток є стратегічним підходом, що дозволяє зменшити ризики та забезпечити довгострокову стабільність підприємства. ESG-інвестиції відіграють ключову роль у цьому процесі, оскільки дозволяють бізнесу адаптуватися до сучасних викликів, зберігаючи при цьому конкурентні переваги. У сучасних умовах сталий розвиток не є лише вибором, а стає необхідністю для успішного функціонування підприємств.

В Україні компанія "ДТЕК" активно впроваджує ESG-стратегії у свою діяльність, зокрема в енергетичному секторі. У 2023 році компанія інвестувала понад 3 мільярди гривень у проекти з декарбонізації, енергоефективності та розвитку відновлюваних джерел енергії. Зокрема, було збудовано нові сонячні та вітрові електростанції, що дозволило збільшити виробництво «зеленої» електроенергії на 25%.

Також "ДТЕК" долучився до міжнародних екологічних ініціатив, таких як Європейський зелений курс (Green Deal), з метою зниження викидів CO_2 до 2030 року на 30%. Важливим досягненням стала участь у створенні фонду декарбонізації, що спрямовує фінансові ресурси на енергомодернізацію житлових будівель та промислових об'єктів в Україні [3].

Отже, цей приклад демонструє, що навіть у складних умовах війни та економічних викликів ESG-інвестиції сприяють розвитку стійких бізнес-моделей і дозволяють українським підприємствам зберігати конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

Список використаних джерел:

1. Цілі сталого розвитку. *Цілі сталого розвитку | Організація Об'єднаних Націй в Україні*. URL: https://ukraine.un.org/uk/sdgs?afd_azwaf_tok=eyJ (дата звернення: 12.11.2024).

2. Інноваційні інвестиції для відновлення економіки України. *UNDP*. URL: https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/innovatsiyni-investytsiyi-dlya-vidnovlennya-ekonomiky-ukrayiny (дата звернення: 12.11.2024).
3. Як Україна та ЄС втілюють в життя зелений перехід: провали та досягнення 2023 року. *ЕкоПолітика*. URL: https://ecopolitic.com.ua/ua/news/yak-ukraina-ta-ies-vtiljujut-v-zhittya-zelenij-perehid-provali-ta-dosyagnennya-2023-roku/ (дата звернення: 12.11.2024).

УДК 330.12.017

Котлова К. В.
здобувачка 3зф7 групи ЦЗФН,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Домбровська С. О.
к.е.н., старший викладач
Одеський національний економічний університет

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

В умовах глобалізації та постійного загострення конкуренції фундаментом конкурентоспроможності є інновації, які дають можливість країнам, що володіють інноваційними конкурентними перевагами, займати належне місце в світовому співтоваристві.

Слід зауважити, що в останні десятиріччя у світі спостерігається перехід від статичних і динамічних конкурентних переваг до інноваційних, досягнення яких передусім пов’язане з переходом країн на інноваційний шлях з метою здобуття якісно-нового рівня соціально-економічного розвитку. Іншими словами, для зростання національної конкурентоспроможності країни необхідна постійна спрямованість її економіки на пошук, здійснення і впровадження нововведень.

Сучасна економічна теорія виділяє п’ять основних типів інновацій:

- виробництво нового виду продукції (товарна інновація);

- нового методу виробництва (технологічна інновація);

- створення нового ринку товарів чи послуг (ринкова інновація);

- освоєння нового джерела поставки сировини і напівфабрикатів (маркетингова інновація);

- реорганізація структури управління (управлінська інновація).

Ефективне впровадження інновацій дозволяє створити суттєві стратегічні переваги в найбільш конкурентних галузях.

Таким чином, на сучасному етапі світового економічного розвитку головною ознакою конкурентоспроможності стає її інновація, тобто спроможність системи до систематичного розвитку, оновлення та перемін в господарській діяльності на основі засвоєння нововведень.

Інноваційний шлях розвитку дає право світовим країнам забезпечувати собі технологічні переваги та активно формувати ядро шостого технологічного укладу – інформаційні технології, біотехнології, нанотехнології, космічна техніка, що визначає конкурентоспроможність їхньої економіки як на внутрішніх, так і міжнародних ринках [2].

Основними причинами виникнення та поширення інновацій є наступні: конкурентна боротьба; зростаючий попит споживача; зростання технічного потенціалу; пошук вирішення проблем, які виникають у підприємницькій діяльності фірми; потреба не відставати в економічному розвитку, не втрачати ринку, наслідувати інші організації, які впроваджують нову технологію; бажання поліпшити свої результати у конкретній діяльності підприємства; підтримка та забезпечення престижу підприємства; реалізація знань та підвищення престижу підприємства; інтуїтивне уявлення про те, що інновація може поліпшити діяльність підприємства; поради консультантів у будь-який період реорганізації фірми; наукові відкриття, інтернаціоналізація науки; винахідництво.

Саме інновації визначають конкурентні переваги в ринковій боротьбі, реалізація яких дозволяє активно брати участь у формуванні світової

економічної системи завдяки досягненню інноваційної конкурентоспроможності на національному рівні [1].

Отже позитивний вплив процесів інноваційної діяльності повинен проявлятися в забезпеченні підприємству виробництва конкурентоспроможної продукції, росту фондовіддачі, зниженні фондомісткості продукції; підвищенні продуктивності праці, поліпшенні якості продукції, зростанні рентабельності виробництва продукції і рентабельності підприємства.

Якщо позитивний ефект від впровадження інновацій не проявляється, то рекомендувати такі інновації для впровадження у виробництво немає сенсу. Саме інновації, які спрямовані на створення нової або поліпшення існуючої продукції, послуг або технологій, можуть розглядатися як головне питання підвищення конкурентоспроможності як окремих підприємств, так і економіки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. Київ: Видавничий дім "Професіонал", 2009. 256 с.

2. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2009. 520 с.

УДК: 368.01

Котляренко А.А.

магістр факультету фінансів

ОПП «Інвестиційний менеджмент», 2 курс,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Ляхова О.О.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах економічної кризи, війни та невизначеності, діяльність страхових компаній на інвестиційному ринку України має особливу

актуальність. В таких негативних умовах, коли економічна стабільність порушена, страхові компанії можуть виконувати важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості, розвитку економіки та захисту інтересів страхувальників.

По-перше, страхові компанії, як інституційні інвестори, збирають значні фінансові ресурси, які можуть бути ефективно направлені на інвестиції. Це допомагає забезпечити потрібне фінансування для розвитку різних галузей економіки, включаючи відновлення пошкоджених воєнними діями об'єктів та інфраструктури. По-друге, страхові компанії можуть використовувати інвестиційний дохід для покриття втрат, які вони можуть зазнати в результаті основної страхової діяльності. Це допомагає забезпечити фінансову стійкість компаній і збереження їхнього капіталу. По-третє, добре виважена інвестиційна політика страхових компаній може стати їхньою конкурентною перевагою. Ефективне управління інвестиціями може приносити стабільний дохід і забезпечувати конкурентоспроможність компаній навіть у складних економічних умовах. Таким чином, діяльність страхових компаній на інвестиційному ринку України є дуже важливою як для самої економіки країни, так і для страхових компаній. Вона сприяє фінансовій стійкості, розвитку економіки та забезпеченню захисту інтересів страхувальників у складних економічних умовах [1].

В Україні зважаючи на економічну кризу та війну вітчизняні страховики не виконують належної ролі активного інституційного інвестора і відповідно, не мають відчутного впливу на інвестиційні процеси в економіці. Кількість страхових компаній за 5 років зменшилась, обсяг залучених премій скоротився.

Було виявлено, що інвестиційний портфель українських страхових компаній є недосконалим через те, що в ньому переважають ризикові види страхування. Аналіз структури активів страхових компаній показав, що вони майже не вкладали кошти в такі види активів як банківські метали та іпотечні сертифікати, державні цінні папери та корпоративні облігації тоді як значною є частка інвестування в банківські депозити. Окрім того, нестабільними є

інвестування страхових компаній у нерухоме майно, облігації та права вимоги до перестраховиків.

Для сприяння успішному функціонуванню страхового ринку в Україні, а також забезпеченню фінансової стабільності та платоспроможності страхових компаній та зростанню ефективності їх інвестиційної діяльності необхідно провести вдосконалення системи пруденційного регулювання та вжити заходи для приведення законодавства України до стандартів Європейського Союзу, сприяти переходу до міжнародних стандартів фінансової звітності.

На даний час Національною комісією (проводить державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг) продовжується робота щодо модернізації системи пруденційного нагляду за забезпечення зазначених вище аспектів. Однак, актуальною залишається проблема збільшення платоспроможності та забезпечення необхідного рівня достатності капіталу вітчизняних страхових компаній [2].

Зважаючи на воєнний стан та складну економічну ситуацію в Україні, вважаємо, що ризики втрати або зменшення вартості капіталу страхових компаній, вираженого в еквіваленті іноземної валюти, зростатимуть і в подальшому (оскільки перспективи закінчення війни не відомі, а в світі наростає світова економічна криза).

Одночасно у вітчизняному законодавстві, на відміну від міжнародного, не передбачено перевірки відповідності розміру статутного капіталу страховика еквіваленту в євровалюті при провадженні ним страхової діяльності. Така вимога висувається лише на момент формування статутного капіталу (незважаючи на зміну курсу гривні до євро, яка відбувається постійно, а особливо відчутною є в 2022 році), може потім не переглядатись. Вимоги до розміру мінімально необхідного капіталу, що впроваджуються в країнах ЄС з 2016 року відповідно до директиви Європейського Союзу (Solvency II), мають на увазі нагляд за розмірами капіталу страхових компаній. Зважаючи на європейський досвід, існує потреба удосконалення в Україні підходів до державного регулювання та нагляду за станом капіталу вітчизняних страхових компаній. Таке удосконалення

сприятиме посиленню рівня відповідальності страховиків перед клієнтами та дозволить страховим компаніям максимально ефективно використати свій фінансовий потенціал інституційного інвестору української економіки [3].

Список використаних джерел :

1. Яворська Т.В., Войтович Л.М. Інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні: стан та прогноз розвитку. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2020. № 17(45). С. 106–108.
2. Страховий ринок України. Підсумки 2022 воєнного року. URL: https://forinsurer.com/news/23/04/03/42517.
3. Чуницька І.І., Богріновцева Л.М. Особливості діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України в умовах воєнного стану. Інфраструктура ринку. 2023. № 71. С. 251-258.

УДК 330.322(477)«364»

Куліш Г.П.,
к.е.н., доцент.,
професор кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу,
Зволінська М.О.,
студентка факультету маркетингу, 3 курс
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ІНВЕСТИЦІЙНА АКТИВНІСТЬ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Повномасштабне вторгнення в Україну створило значні перешкоди для інвестиційної діяльності, знизивши привабливість українського ринку для іноземних і внутрішніх інвесторів. Вона загострюється через високий рівень ризиків, що виникають в умовах війни, а також через економічну нестабільність,

що впливає на всі сектори економіки. Порушено ланцюги постачань, скорочується платоспроможність споживачів та попит на товари і послуги на внутрішньому ринку. Підприємці вимушені шукати нових ділових партнерів та клієнтів, а також досліджувати можливості зовнішніх ринків. Через введення воєнного стану в Україні було змінено процедуру державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. З початком повномасштабного вторгнення було прийнято низку змін, що пов'язані з оподаткуванням та поданням звітності у період дії воєнного стану, державною реєстрацією юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Ці зміни стимулюють суб'єктів господарювання ефективно функціонувати в умовах війни [1, с. 220-223].

До основних чинники, що спричиняють проблему слід віднести: економічні труднощі: за час війни Україна зіткнулася з падінням економічних показників, таких як зайнятість та ВВП (рис. 1 та рис.2), що зменшує можливості для інвестування. У 2022 році реальний ВВП скоротився на 29,1%. Це найглибше річне падіння економіки за всю історію України [2]. За оцінками Міністерства економіки, на початку 2023 р. чисельність безробітних становила 2,6 млн осіб, а за оцінками НБУ – близько 4,2–4,8 млн осіб [3].

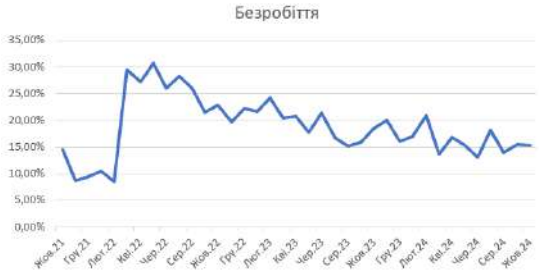

Рис. 1. Показник безробіття 2021-2024 рр.

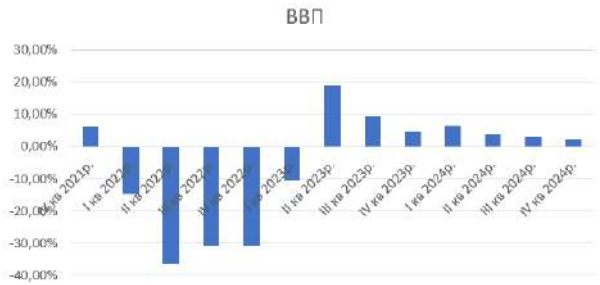

Рис. 2. Показник ВВП по кварталах 2021-2024 рр.

Регуляторні ризики: постійні зміни в законодавстві, зокрема, в умовах військового стану, створюють невизначеність для інвесторів. Нестабільність правового середовища посилює ризики для бізнесу, що веде до зниження інтересу іноземних компаній до українського ринку.

Соціально-політичні ризики: високий рівень політичної та соціальної напруги в країні знижує довіру до стабільності інвестиційного клімату. Низький рівень безпеки, а також відсутність гарантій для інвесторів негативно впливають на рішення про капіталовкладення.

Інфраструктурні руйнування: військові дії спричинили значні пошкодження інфраструктури, зокрема, транспортних та промислових об'єктів, що потребують негайного відновлення. Ця проблема обмежує можливості для розвитку багатьох галузей, вимагаючи значних інвестицій для повноцінного функціонування економіки.

Подолання викликів, що постали перед українським бізнесом і знизили його інвестиційну активність, необхідно реалізувати комплекс заходів:

Підтримка держави та міжнародних партнерів: залучення допомоги міжнародних фінансових організацій, використання механізмів співфінансування. Сумарний обсяг державної підтримки — до 30% обсягу інвестицій [4]. У 2023 році іноземні інвестори вклали в економіку України $4,25 млрд, що перевищує обсяги 2016-2017 років. Законодавство робить все можливе, щоб збільшувати цей показник [5].

Податкові стимули для інвесторів: розробка спеціальних податкових умов, зокрема, для компаній, що вкладають в критичну інфраструктуру та оборонний сектор.

Посилення економічної стабільності: заходи щодо контролю інфляції, стабілізація гривні, підтримка галузей, які можуть бути експортно конкурентними (аграрний, IT-сектор).

Вдосконалення законодавства: розробка чітких правил для інвесторів в умовах війни, захист прав інвесторів. Так, вже на сьогодні ВР прийняла закон «Про рейтингування», який розглядався в парламенті з 2021 року. Ухвалення цього закону було вимогою отримання фінансування Світового банку. Закон спрямований на встановлення правових засад визначення рейтингів та їх використання, приведення діяльності рейтингових агентств в Україні у відповідність до вимог Регламенту ЄС, встановлення відповідальності для

рейтингових агентств за порушення вимог законодавства. Крім того, ухвалено законопроєкт про особливості продажу пакетів акцій, що належать державі у статутному капіталі банків. Зміни спрямовані на покращення інвестиційного клімату в Україні, пожвавлення інвестиційних процесів, мінімізацію ризиків на ринках капіталу.

Індекс інвестиційної привабливості України у 2024 році зріс до 2,49 бала (з можливих 5) порівняно з 2,44 бала у 2023 році. Про це стало відомо з даних дослідження проведеним Європейською Бізнес Асоціацією (ЄБА) у партнерстві з NEQSOL Holding. Кількість компаній, які планують продовжувати інвестиції, зросла з 57% до 70%. Однак лише 17% вважають, що новим інвесторам вигідно вкладатися в Україну, що є зниженням порівняно з 32% у 2023 році. Серед факторів позитивного впливу на український бізнес-клімат є надання Україні статусу кандидата на вступ до Євросоюзу, скасування мита і квот на український експорт. А також «транспортний безвіз» з Євросоюзом, цифровізація державних послуг та приєднання до європейської об'єднаної енергосистеми.

Основними умовами для подальшого вирішення проблеми інвестиційної активності в Україні мають стати:

Систематичний моніторинг інвестиційної діяльності: ведення детальної статистики обсягів і напрямків інвестицій у розрізі секторів економіки для аналізу поточного стану та прийняття ефективних рішень.

Підвищення прозорості інвестиційного клімату: створення умов, які гарантують відкритість процесу інвестування, включно з доступом до інформації про можливі проєкти та звітність.

Гарантії прав власності: посилення правової бази для захисту прав інвесторів, що забезпечить довіру до українського ринку і зменшить регуляторні ризики.

Розробка податкових та фінансових стимулів: запровадження спеціальних податкових пільг для інвесторів у критичні галузі для створення привабливих умов інвестування.

Отже, війна в Україні створила серйозні виклики для інвестиційної діяльності, однак, попри високі ризики, існують можливості для залучення капіталу, що сприятиме відновленню та розвитку економіки. Впровадження заходів для підвищення прозорості, забезпечення гарантій прав власності та розробка стимулів для інвесторів здатні створити привабливі умови для вкладень, особливо в критичні галузі, що мають стратегічне значення для країни. Вирішення проблеми потребує злагоджених дій з боку держави та підтримки міжнародних партнерів, що дозволить Україні не лише подолати поточні економічні труднощі, а й закласти основи для довгострокового зростання.

Список використаних джерел:

1. Трекер економіки України під час війни - Центр економічної стратегії. *Центр економічної стратегії*. URL: https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/.
2. Національний банк України. Коментар Національного банку щодо зміни реального ВВП у 2022 році. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-2022-rotsi#:~:text=У%202022%20році%20реальний%20ВВП%20скоротився%20на%2029,1%.
3. Безробіття в Україні в період повномасштабної війни. *niss.gov.ua*. URL: https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/bezrobittya-v-ukrayini-v-period-povnomasshtabnoyi-viyny.
4. Уряд уклав перший інвестдоговір в межах програми підтримки великих інвестиційних проектів, – Юлія Свириденко. *Міністерство економіки України*. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-uklav-pershyi-investdohovir-v-mezhakh-prohramy-pidtrymky-velykykh-investytsiinykh-proektiv-iuliia-svyrydenko.
5. Міністерство економіки представило 95 інвестиційних проєктів на понад $27 млрд під час Ukraine Recovery Conference 2024 у Берліні. *Міністерство економіки України*. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/ministerstvo-ekonomiky-predstavylo-95-investytsiinykh-proiektiv-na-ponad-27-mlrd-pid-chas-ukraine-recovery-conference-2024-u-berlini.

УДК 336

Літвінова Л.Р.
здобувачка 21 групи ФФБС,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Пінті А.В.,
викладач
Одеський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ В ДОРОГОЦІННІ МЕТАЛИ В УКРАЇНІ

Інвестиції в дорогоцінні метали є однією з найдавніших форм збереження капіталу, які й донині мають актуальність. Золото, срібло, платина та паладій традиційно виступають «захисними активами», що використовуються для збереження вартості в періоди економічної нестабільності. Основна мета таких інвестицій – захист капіталу від інфляції, девальвації та інших фінансових ризиків. В умовах зростаючої невизначеності на ринках дорогоцінні метали залишаються популярними серед інвесторів. В Україні цей вид інвестування має свої специфічні особливості, які варто враховувати потенційним інвесторам. До таких металів належать золото, срібло, платина та паладій. Кожен із них має власну ринкову динаміку та роль у портфелі інвестора. [1].

Золото є найбільш поширеним дорогоцінним металом для інвестицій. Воно виконує функцію захисного активу, ціна якого зростає під час фінансових криз [2]. Золото не піддається корозії і має обмежений видобуток, що підтримує його вартість. Срібло також є популярним активом, хоча його ціна більш волатильна через великий промисловий попит. На відміну від золота, срібло активно використовується у виробництві електроніки та інших товарів [3]. Платина є рідкісним металом, який використовується в промисловості, зокрема в автомобілебудуванні для виробництва каталітичних перетворювачів. Ціна на платину значною мірою залежить від промислового попиту [4]. Паладій

останніми роками став ще одним важливим інвестиційним активом, головним чином через зростання попиту в автомобільній промисловості. Його використання в системах очищення викидів робить паладій надзвичайно цінним [3].

Серед основних стратегій інвестування можна виділити:

– довгострокове інвестування підходить для збереження капіталу на тривалий період, інвестори зазвичай купують метали на роки або десятиліття, захищаючи свої активи від інфляції та економічних ризиків [1];
– спекулятивні угоди — це короткострокова стратегія, яка передбачає гру на коливаннях цін на метали з метою отримання швидкого прибутку, ця стратегія є більш ризикованою і підходить для досвідчених інвесторів, які здатні оцінювати ризики [4];
– диверсифікація портфеля дозволяє знизити загальні ризики, додаючи дорогоцінні метали як захисні активи, це особливо актуально під час економічної нестабільності, коли зростає попит на надійні активи [2].

Переваги інвестицій у дорогоцінні метали можна описати наступним чином. Дорогоцінні метали слугують засобом збереження купівельної спроможності. В умовах девальвації гривні та високої інфляції вони залишаються стабільними активами, які мають високу ліквідність. В Україні ринок дорогоцінних металів є доступним завдяки наявності широкого спектра способів купівлі, таких як фізичні злитки, монети та інструменти фондового ринку. Метали можна легко продати за ринковою ціною на внутрішньому або міжнародному ринку. Під час геополітичних конфліктів, економічної нестабільності або глобальних криз вартість дорогоцінних металів має тенденцію до зростання, що робить їх надійним захисним активом. Для інвесторів в Україні дорогоцінні метали є важливим компонентом диверсифікованого портфеля, знижуючи ризики, пов'язані з володінням виключно грошовими або фондовими активами [3].

У найближчому майбутньому інвестування в дорогоцінні метали залишатиметься актуальним через економічну нестабільність та інфляційні

ризики. Попит на золото, срібло та платину може зростати у зв'язку зі збільшенням уваги до диверсифікації інвестиційних портфелів. Проте для розвитку цього ринку в Україні важливо зменшити податкове навантаження на операції з металами та забезпечити доступ до сучасних інструментів, таких як ETF і ф'ючерси. Для українських інвесторів особливо важливо оцінювати власні фінансові цілі, термін інвестування та ризики, пов'язані з коливанням цін на метали. Використання дорогоцінних металів у диверсифікації портфеля допоможе знизити загальні ризики та зберегти капітал у довгостроковій перспективі [1].

Інвестиції в дорогоцінні метали залишаються актуальними як інструмент захисту капіталу в періоди економічної нестабільності. Вони мають ряд переваг, таких як збереження вартості та захист від інфляції, але також супроводжуються певними ризиками, зокрема волатильністю та відсутністю доходу. Розумне інвестування в дорогоцінні метали може бути частиною диверсифікованого портфеля, що дозволяє мінімізувати ризики та захистити капітал.

Список використаних джерел:

1. Гонак І. Теоретичні основи функціонування світового ринку золота. Економічний дискурс. 2018. Режим доступу: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/36474/1/7-15.pdf
2. Ерфан Є. А. Сучасні тенденції розвитку ринку золота [Електронний ресурс] / Ерфан Є. А., Белень І. І. / Науковий вісник Ужгородського національного університету. –2017. –Випуск 12, частина І. Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_1_2017ua/25.pdf
3. Ціни на дорогоцінні метали. МінфінМедіа. Режим доступу: https://index.minfin.com.ua/ua/markets/bullion/
4. Beckmann J., Berger Th., Czudaj R. Gold Price Dynamics and the Role of Uncertainty. Chemnitz Economic Paper. 2017. URL: https://www.econstor.eu/bitstream/10419/170666/1/CEP006.pdf

УДК 336.6

Ніколаєва Т. О.

Одеський національний економічний університет

студентка 4 курсу, спеціальності 072

«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Науковий керівник: Діброва О. Л.

phd, викладач кафедри фінансів

ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Інвестиційний потенціал українського підприємництва залишається дуже важкою темою, адже воєнні дії внесли дуже серйозні виклики для підприємств і не тільки, але бізнес-середовище країни адаптується до нових реалій. Війна створила дуже великі загрози для економічного зростання, однак відкрила нові можливості та стратегічно-важливі сектори для інвестицій, що можуть зіграти важливу роль у відновленні економіки України.

Детермінанти, що впливають на інвестиційну привабливість досить багато [1]:

1. **Ресурсна база та географічне положення.** Україна попри активні бойові дії на частині територій, залишається багатою на природні ресурси країною. Велика різноманітність корисних копалин, родючі землі, сприятливий клімат та енергетичний потенціал, створюють привабливість у аграрному та енергетичному секторах. [2]
2. **Цифрова трансформація.** Після пандемії COVID-19, Україна активно впроваджує цифрові трансформації та нові технології, основне оновлення є державний сервіс «Дія», що розвиває IT-сектор та інновації в бізнесі. Крім того, через віддалений характер роботи та доступ до глобальних ринків, український IT-сектор демонструє стійкість, залишаючись важливою сферою для інвестицій.

3. **Інфраструктурне відновлення.** Внаслідок бойових дій була зруйнована левова частка інфраструктури країни, що потребує відновлення та довгострокових вкладень у будівництво та реконструкцію.

4. **Енергетична незалежність та "зелена" енергетика**. Після нападів на енергетичну інфраструктуру Україна приділяє більше уваги питанням енергетичної безпеки, включаючи проекти в сфері відновлюваної енергетики, такі як сонячні, вітрові та біогазові установки. Це відкриває можливості для інвесторів, які орієнтуються на сталий розвиток.

Попри досить перспективні сфери для інвестуванням, перед інвесторами постає декілька основних ризиків, які на жаль, для більшості будуть основним фактором впливу при прийнятті остаточного рішення. В країні досі йде війна і інфраструктура страждає в усіх регіонах, особливо в наближених до лінії фронту. Через зниження купівельної спроможності та міграційні процеси, що в свою чергу знижують внутрішній попит, знижуються обсяги ринку, що стає не вигідно інвесторам. Та інфляційні процеси, які постійно відбуваються, попри намагання НБУ втримати гривню. [3]

Інвестиційний потенціал українських підприємств в умовах війни має високий ризик, але також великий потенціал для відновлення та розвитку. Сфери, пов'язані з відновленням інфраструктури, енергетичною незалежністю, аграрним сектором та цифровими технологіями, залишаються перспективними для стратегічних інвестицій. Підтримка міжнародних партнерів та прагнення України до європейської інтеграції також сприяють створенню кращих умов для інвесторів, які готові до довгострокових вкладень.

Список використаних джерел:

1. Віблий, Петро Іванович, and Анна Андріївна Блавт. "Інвестиційний потенціал України в умовах війни." *Галицький економічний вісник* 82.3 (2023): 80-89.

2. Макалюк, Ірина, Тетяна Кашпуренко, and Максим Баранніков. "Становище підприємств аграрного сектору України в умовах війни: фінансово-інвестиційні аспекти." Економіка та суспільство 49 (2023).

3. Небрат, Вікторія, and Олександр Корніяка. "Особливості механізмів капіталоутворення та інвестування в Україні як чинник фінансових ризиків в умовах війни та післявоєнного періоду." Grail of science 16 (2022): 31-34.

УДК 336.761

Онікієнко С.В.

д. е. н., професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

Літвинов О.В.

здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня

ОПП «Інвестиційний менеджмент»

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ОБЛІГАЦІЙ В УКРАЇНІ

Сучасний ринок цінних паперів України вирізняється низкою специфічних рис та суперечностей, обумовлених особливостями національної економіки, впливом державного регулювання та діяльністю інституційних учасників. Динаміка процесів на фондовому ринку підкреслює актуальність дослідження ролі боргових фінансових інструментів у системі залучення капіталу та інвестування. Серед основних боргових цінних паперів провідне місце займають різні види облігацій. Оцінка проблем і перспектив розвитку ринку облігацій потребує систематичного моніторингу якісних і кількісних характеристик, пов'язаних із емісією та обігом цих цінних паперів.

Ринок облігацій виступає важливим сегментом національного ринку цінних паперів та є ефективним інструментом для залучення і розміщення

фінансових ресурсів. Його функціонування сприяє вирішенню таких ключових завдань: залучення інвестиційних фінансових ресурсів емітентами, зокрема державою, фінансовими установами та підприємствами; забезпечення ефективного перерозподілу капіталу між галузями та секторами економіки; створення фінансових інструментів, які сприяють забезпеченню кругообігу капіталу; задоволення потреб інституційних та приватних інвесторів у розміщенні тимчасово вільних коштів та заощаджень; надання альтернативи традиційному банківському кредитуванню шляхом випуску боргових інструментів.

Водночас розвиток вітчизняного ринку боргових фінансових інструментів стикається з низкою невирішених проблем. Серед них – низький рівень капіталізації, недостатня ліквідність, обмежений доступ до інформації, дефіцит кваліфікованих кадрів, порушення прав інвесторів, слабка довіра до ринку, недосконаліть законодавчої та регуляторної бази, а також високий рівень ризикованості операцій. Подолання цих викликів є необхідною умовою для підвищення ефективності функціонування ринку облігацій в Україні та його інтеграції у глобальну фінансову систему[1].

Емісія та розміщення облігацій відіграють ключову роль у забезпеченні функціонування корпорацій та сприяють ефективному розвитку фондового ринку. Випуск облігацій надає підприємствам можливість залучати довгострокові фінансові ресурси на умовах, які є більш вигідними порівняно з традиційним банківським кредитуванням. Це особливо актуально в умовах обмеженої доступності довгострокових банківських кредитів. Проте в Україні така практика поки що не стала широко розповсюдженою через низку об’єктивних чинників. Серед них можна виділити недостатній рівень розвитку внутрішнього ринку капіталів, складність і високу вартість процедури емісії, необхідність забезпечення зобов’язань емітента, брак досвіду як у керівництва підприємств, так і у потенційних інвесторів.

Залучення капіталу шляхом випуску облігацій є можливим переважно для великих та фінансово стійких компаній. Для середнього бізнесу цей інструмент

фінансування залишається малодоступним через законодавчі обмеження, зокрема, встановлення максимального обсягу емісії, що не може перевищувати 25% статутного капіталу емітента. У разі невеликого обсягу випуску така емісія стає економічно невигідною. Процедура випуску та реєстрації облігацій є складним, багатоступеневим процесом, який вимагає дотримання жорстких регуляторних норм. Крім того, допуск облігацій до торгів передбачає відповідність емітента встановленим критеріям і наявність високого кредитного рейтингу. В умовах низької активності ринку підприємствам складно розмістити свої облігації, що додатково ускладнює використання цього інструменту. Окремо слід зазначити, що емісія облігацій вимагає високого рівня відкритості та прозорості емітента, до чого значна частина підприємств в Україні поки що не готова [2].

В умовах воєнного стану в Україні виникає нагальна потреба у пошуку альтернативних механізмів залучення фінансових ресурсів для поповнення державного бюджету з метою підтримки Збройних Сил України, забезпечення економічної стабільності та протистояння агресії. Одним із таких механізмів є випуск військових облігацій внутрішніх державних позик, що слугують цільовим інструментом залучення коштів. Військові облігації, як специфічний підвид ОВДП, спрямовані на фінансування оборонних та соціальних потреб держави в умовах війни [3].

Повернення коштів, отриманих у межах позик, та виплата доходів здійснюються за безпосереднього втручання Національного банку України. Варто підкреслити, що доходи фізичних осіб, отримані від інвестування у військові облігації, звільнені від оподаткування. Придбання громадянами військових облігацій не лише демонструє їхню фінансову підтримку Збройних Сил України, але й свідчить про їхню готовність сприяти збереженню незалежності та територіальної цілісності країни.

Подальший розвиток ринку боргових фінансових інструментів значною мірою залежить від загальної економічної ситуації в державі, системної ролі державного регулювання, а також активності емітентів, інвесторів та громадян.

Попри існуючі виклики, ринок має значний потенціал для розвитку та активізації. Нині сектор обігу облігацій характеризується недостатньою диверсифікацією, що проявляється у обмеженій кількості фінансових інструментів за строками погашення, умовами обігу та режимами відсоткових ставок. Для посилення ринкової інфраструктури важливо розширити спектр облігацій, зокрема шляхом впровадження інфраструктурних та гібридних видів облігацій [4].

Отже, ключовим чинником ефективного функціонування ринку капіталів є довіра та зацікавленість інвесторів, а також їх готовність до роботи з борговими фінансовими інструментами. Зростання кількості інвесторів є позитивним явищем, яке сприяє підвищенню ліквідності ринку та ускладнює маніпуляції цінами. У цьому контексті особливого значення набуває посилення захисту прав як інвесторів, так і емітентів, а також створення умов для їхньої прозорої та ефективної взаємодії. Досягти цього можна шляхом удосконалення нормативно-правової бази та підвищення ефективності її реалізації.

Список використаних джерел:

1. Богріновцева, Л., Ключка, О. Особливості розвитку ринку державних боргових цінних паперів України. Економіка та суспільство. 2023. (53). URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2629

2. Ганцяк М. Сучасний стан залучення фінансування бюджетного дефіциту на ринку державних боргових цінних паперів України. *Економіка та суспільство.* 2022. № 44. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2 022-44-17

3. Кремень О., Швидка В. Військові облігації як інструмент фінансування видатків державного бюджету України в умовах воєнного часу. *Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації: тези доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 7 жовтня 2022 року). Київ : КНУТД, 2022. С. 98–100

4. Білоус І.В. Сучасні тенденції функціонування ринку корпоративних облігацій в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління.* 2018. Т. 29(68), № 6. С. 124-128. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2018_29%2868%29_6_28

УДК 336.5

Парпуланська А.О.
здобувачка 21 групи ФФБС,
Одеський національний економічний університет
***Науковий керівник: Пінті А.В.,** викладач*
Одеський національний економічний університет

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙ В НЕРУХОМІСТЬ У ВОЄННИЙ ЧАС

Довоєнна Україна мала багатообіцяючі показники для розвитку та потенційного зростання інвестицій у нерухомість і проводила політику, спрямовану на те, щоб якомога ефективніше зайняти цінну позицію та закріпитися на світовому ринку нерухомості.

За даними Національного банку України, з початком повномасштабного вторгнення, інвестиційні показники суттєво знизилися, а самі інвестори стурбовані, як економічною ситуацією, так і безпекою в Україні, що негативно впливає на інвестиційне середовище[1].

За даними Держстату в 2023 р. вартість на нерухомість в Україні зросла на 14,5% порівняно з першим роком масштабного вторгнення. Ймовірно, пов'язане з тим, що в 2022 році постачальники і підрядники боялися підвищувати ціни, щоб отримати хоч якісь замовлення на майже замороженому ринку[2].

Основними трендами на ринку нерухомості у 2024 р. є екологічно чиста нерухомість (використання відновлювальних матеріалів, енергоефективних технологій), діджиталізація процесу купівлі-продажу (віртуальні тури, онлайн-угоди, блокчейн-технології), урбанізація та розвиток інфраструктури (інвестиції в транспорт, розвиток соціальної інфраструктури, зручності для мешканців), попит на гнучкі житлові рішення (зонування простору, мобільні меблі, адаптивне перепланування).

Через інтенсивні бойові дії в окремих частинах країни, попит на нерухомість там знизився і перемістився в більш безпечні райони, наприклад, у

західні регіони України (Львів, Івано-Франківськ, Закарпаття). Міста, які раніше не оцінювалися, стали більш привабливими завдяки своєму розташуванню, що робить їх привабливими для інвесторів. Ціни на нерухомість в західних містах зросли в середньому на 15-20% з початком повномасштабного вторгнення.

Війна також змінила підхід та збільшила інтерес до комерційної нерухомості. Оскільки зміни в ланцюгах постачання збільшують потребу в складах і промислових приміщеннях, інвестиції зміщуються в більш стабільні проекти, такі як склади, розподільні центри та виробничі потужності.

Деякі українські інвестори почали активно замислюватися над тим, як інвестувати в іноземну нерухомість, щоб диверсифікувати свої активи та мінімізувати ризики. Сусідні європейські країни, такі як Польща, є популярними напрямками для таких інвестицій.

За даними Держстату, кількість проектів з використанням енергоефективних технологій в Україні порівняно з 2022 роком зросла на 12%. Це свідчить про те, що технології, які допомагають знизити енергоспоживання, отримують все більше уваги інвесторів і розробників, а також про бажання покупців знижувати витрати на комунальні послуги.

Перевагами інвестування в нерухомість в наш час є: збереження та можливий приріст капіталу; можливість отримання стабільного доходу в довгостроковій перспективі по мірі зростання вартості нерухомості; високий попит на оренду.

Наразі недоліками інвестування в нерухомість є: високі початкові вкладення; коливання попиту; недобросовісність забудовників, що проводять будівельні роботи без необхідної проектної документації; загроза ракетного обстрілу та фізичного знищення нерухомого майна; під час війни інвестиційні закони, правила та економічні умови можуть змінюватися; досить неспокійні часи для ринку нерухомості.

З метою залучення іноземних інвесторів уряд продовжує покращувати інвестиційне середовище, зокрема шляхом захисту прав інвесторів та спрощення процедур входження на ринок нерухомості. Відновленню ринку нерухомості,

особливо житлових і комерційних площ, сприяють кредити для реалізації інфраструктурних проектів від міжнародних фінансових інституцій.

Держава та міжнародні партнери почали розробку програм для заохочення інвестицій у відбудову інфраструктури та житлового фонду в постраждалих районах. Такі програми допомогають з благоустроєм житла, пропонують інвесторам можливість зменшити власні витрати за допомогою грантів і субсидій. Це може відкрити нові перспективи для довгострокових інвесторів.

Після закінчення війни ринок нерухомості в, Україні в цілому відродиться і продовжить стрімке зростання і розвиток, що пов'язано зі стратегічним географічним розташуванням країни, що робить її привабливою для іноземних інвесторів[1].

Список використаних джерел:

1. Юрченко О.Ю., Мухін О.О: Інвестиції як ключова передумова розвитку ринку нерухомості. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор» 2024, №3, ст. 76-82 URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2024/76_2024/84.pdf
2. Економічна правда: Зростання цін на житло в Україні майже досягло довоєнного рівня – Держстат 2024 URL: https://www.epravda.com.ua/news/2024/02/21/710200/

УДК 330.322

Погорілець А.В.
здобувачка 21 групи ФФБС,
Одеський національний економічний університет
***Науковий керівник: Пінті А.В.,** викладач*
Одеський національний економічний університет

ІНВЕСТИЦІЇ В СТАРТАПИ: МОЖЛИВОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Стартап (англ. startup або start-up) – це молода компанія, яка перебуває на початкових етапах розвитку. Зазвичай такі підприємства засновують 1-3

фаундери, які орієнтуються на використання ринкових можливостей через створення нових, інноваційних продуктів або послуг. Стартапи виникають для розв'язання актуальних проблем і зосереджені на інноваціях та швидкому зростанні. Завдяки задоволенню потреб суспільства, вони стають привабливими для інвесторів і спонсорів, оскільки мають значний потенціал розвитку.

Інвестування в стартапи сьогодні є одним із найперспективніших напрямків для досягнення високої прибутковості, хоча й супроводжується значними ризиками. Розглянемо можливості інвестування в стартапи в Україні та за кордоном.

Україна активно розвиває стартап-екосистему, зокрема в таких сферах, як IT, агротехнології, штучний інтелект, фінтех, енергетика та оборона країни. Переваги інвестування в українські стартапи полягають у наступному:

Доступ до висококваліфікованих кадрів: українські IT-спеціалісти та інженери високо цінуються на світовому ринку праці, але витрати на оплату ринку залишаються невисокими. Це забезпечує конкурентну перевагу для розвитку технологічних стартапів.

Високий потенціал зростання: багато українських стартапів орієнтуються на глобальні ринки, що дозволяє інвесторам розраховуватися на значне збільшення вартості активів у разі успішної масштабізації продукту.

Інвестиційні фонди та акселератори: в Україні діють венчурні фонди та акселератори, як-от Ukrainian Startup Fund , Horizon Capital , AVentures Capital та інші. Вони забезпечують підтримку стартапів на початкових етапах та сприяють залученню іноземних інвестицій.

Державні ініціативи та гранти: держава підтримує розвиток технологічних компаній через грантові програми, зокрема, Ukrainian Startup Fund nadies гранти для стартапів на етапі pre-seed і seed. Це знижує ризики для інвесторів, після старту отримує фінансування для розвитку продукту до залучення приватного капіталу.

Розвиток сфери інновацій та підприємництва: зростає кількість освітніх програм та хабів для підприємців, таких як Unit.City та iHUB , які надають стартапам доступ до інфраструктури, менторів і деяких інвесторів.

Переваги для ранніх інвесторів: багато стартапів в Україні потребують початкового фінансування, а інвестори можуть отримати значну виручку в компанії на вигідних умовах. У разі виходу на міжнародний ринок початкові інвестиції можуть принести високу рентабельність [1].

У січні–березні 2024-го 18 українських стартапів оголосили про залучення щонайменше $42 млн венчурних інвестицій. Ще принаймні сім стартапів закрили раунди розміром від $0,5 млн до понад $5 млн, але засновники поки що тримають це в секреті [2].

Міжнародний ринок стартапів, особливо в технологічних центрах, як-от США, Європи та Азії, також пропонує великі можливості для інвесторів, хоча має свої особливі особливості та ризики.

Стартапи у США залишаються найбільш технологічним хабом світу, де стартапи можуть отримати доступ до величезних ринків та інвестиційних фондів. Ризики значно вищі, однак і ймовірність отримати високі прибутки через IPO або придбання більшими корпораціями значними.

В Європі є технологічні центри в Німеччині, Великобританії та Нідерландах, які активно розвивають стартап-екосистему з доступом до інвестицій. Європейські інвестори більше орієнтуються на стабільне зростання і соціальну відповідальність бізнесу.

Стартапи в Азії зосереджені на технологіях, орієнтованих на великі споживчі ринки, такі як фінтех, штучний інтелект, мобільні додатки та електронна комерція. Китай має багато інвестиційних платформ для стартапів, але для іноземних інвесторів обмеження та високі вимоги до дотримання місцевих законів.

Інвестування в стартапи відкриває великі можливості для інвесторів в Україні та за кордоном. Українські стартапи пропонують потенціал для високого зростання та значного доступу до технологічного таланту, у той час як

міжнародні ринки можуть забезпечити вихід на глобальний рівень. Диверсифікація портфеля, обізнаність про ризики та обдуманий підхід до вибору стартапів — ключові чинники для успішного інвестування.

Список використаних джерел:

1. Що таке стартап, та чому вам варто створити власний. *YEP Incubator*. Веб-сайт. URL: https://www.yepworld.org/post/що-таке-стартап-та-чому-вам-варто-створити-власний (дата звернення: 12.11.2024).

2. Скоро весна? З початку року українські стартапи отримали щонайменше $42 млн інвестицій. Як почувається венчурна індустрія у першому кварталі 2024-го? Дослідження Forbes. Forbes. Веб-сайт. URL: https://forbes.ua/innovations/skoro-vesna-z-pochatku-roku-ukrainski-startapi-otrimali-shchonaymenshe-42-mln-investitsiy-yak-pochuvaetsya-venchurna-industriya-u-pershomu-kvartali-2024-go-doslidzhennya-forbes-01042024-20239 (дата звернення: 12.11.2024).

УДК 330.332

Пономаренко Н. В.
здобувачка 31 групи ФМОІТ,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Домбровська С. О.,
к.е.н., старший викладач
Одеський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВЕНЧУРНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

Венчурний капітал є одним із найстаріших форм інвестування. Він виник тоді, коли людина з інноваційною бізнес-ідеєю звернулася до родичів чи друзів із проханням фінансово підтримати її проєкт, обіцяючи в майбутньому частку прибутку. Американці жартома зазначають, що інвестиції в нові бізнеси можуть

надходити від трьох «f»: сім'ї (family), друзів (friends) та "наївних" інвесторів (fools) [1].

Тобто, венчурні інвестиції – це форма фінансування швидкозростаючих компаній. Вони зазвичай пов'язані з високим рівнем ризику, проте можуть приносити значні прибутки. Цей термін найчастіше використовують для позначення інвестування в стартами [5].

При інвестуванні в стартап венчурний фонд отримує в обмін акції компанії або частку в бізнесі, яку згодом може продати іншим інвесторам. Іноді фонди також беруть участь в управлінні компаніями, в які здійснили інвестиції.

Перевагою венчурних інвестицій є висока дохідність, в разі успіху «джекпот». Недоліком – високий ризик, так як більшість молодих компаній (75%) не повертають своїм інвесторам вкладення, через провал [2].

Перша венчурна компанія з’явилась 1946 року. Вона називалась American Research & Development Corporation (ARD). Її створив професор Гарвардської школи бізнесу Джордж Доріо, який є батьком «венчурного капіталу» [5].

В Україні венчурне підприємництво почало розвиватися під час економічних реформ, коли відбувся перехід на нові організаційно-правові форми ведення бізнесу в інноваційній сфері. При цьому поняття венчурного фонду в Україні має свої особливості й відрізняється від загальноприйнятого у світі. У нашій країні під цим терміном розуміють специфічний інститут спільного інвестування (ICI), діяльність якого регулюється загальними правилами для ICI та компаній з управління активами.

За пропозицією Європейської асоціації венчурного капіталу у 1998 р. при Українській асоціації інвестиційного бізнесу відкрито секцію венчурного інвестування [1]. Сьогодні венчурна індустрія є доступною для інвесторів-початківців, які упродовж довгих десятиліть не мали змоги долучитися до цих закритих спільнот.

Роки, що передували 2023-му, стали свідками небаченого зростання венчурних інвестицій. У 2021 році світовий обсяг венчурного фінансування досяг рекордних 648,6 мільярда доларів, зрісши на 115% порівняно з попереднім

роком. Це зростання було зумовлене тим, що більшість раундів фінансування з 2020 по 2022 рік відбувалися в умовах нульових процентних ставок, які відновилися з початком пандемії у березні 2020 року та періодом "росту за будь-яку ціну".

Як наслідок, оцінки багатьох технологічних компаній виявилися завищеними. Інвестори розраховували на швидке зростання, на рівні 100-300%, у наступні роки, але через макроекономічні фактори ці очікування не справдилися.

Зараз спостерігається період «дорогих грошей». За даними Crunchbase, у серпні 2023 року венчурні фонди інвестували $22 млрд по всьому світу. Це на 19% більше, ніж у попередньому місяці, але на 16% менше, ніж $26,2 млрд, вкладених у липні 2022 року.

У 2023 році середній глобальний показник становив близько $23 млрд на місяць, оскільки активні інвестори уповільнювали темпи фінансування на всіх етапах [4].

Глобальні інвестиції з участю корпоративного венчурного капіталу (CVC) опустились до найнижчого рівня за майже п'ять років, знизившись з 40,8 мільярдів доларів США у IV кварталі 2023 року до 37,3 мільярдів доларів США у U кварталі 2024 року. Америка показала зростання CVC інвестицій з 18,7 мільярдів доларів США до 20,1 мільярдів доларів США, тоді як в Європі показник залишився стабільним на рівні 6,6 мільярдів доларів США, і в Азії впав з 13,7 мільярдів доларів США до 10,4 мільярдів доларів США. Зниження обсягу інвестицій відображає складні економічні умови, які змусили корпорації фокусуватися на оптимізації своїх основних бізнесів і внутрішньому інноваційному розвитку, особливо це стосується Латинської Америки [3,4].

Отже, венчурний капітал є важливим інструментом фінансування інноваційних та швидкозростаючих компаній, особливо стартапів. Незважаючи на високі ризики, такі інвестиції мають значний потенціал для отримання прибутків і сприяють розвитку підприємницької діяльності. В Україні венчурне фінансування має свої особливості, регулюючись через інститути спільного

інвестування. Останні роки продемонстрували різкі зміни в обсягах венчурного капіталу на світовому ринку, що було зумовлено макроекономічними факторами, такими як пандемія та коливання процентних ставок. Інвестори стали більш обережними, зменшуючи темпи фінансування, що характерно для поточного періоду «дорогих грошей».

Список використаних джерел:

1. Тузіна К.О., Коніна М.О. Особливості венчурного інвестування в Україні. *Міжнародний науковий журнал*. 2016. №4. С. 75-76.
2. Вкладають, але потроху: венчурні фонди про інвестиції у воєнний час. URL: https://speka.media/vencurni-fondi-pro-investiciyi-u-vojennii
3. Венчурні фонди – як вони працюють? URL: https://fintechinsider.com.ua/venchurni-fondy-yak-vony-praczyuyut/
4. Єдинорогів більше не буде? Що коїться на ринку венчурних інвестицій. URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2024/03/6/710759/
5. Що таке венчурні інвестиції? URL: https://iclub.vc/uk/insights/what-are-venture-capital-investments.html

УДК 338.336.7

Рудохліб Д.К.

здобувач 21 групи ФФБС,

Одеський національний економічний університет

***Науковий керівник: Пінті А.В.,** викладач*

Одеський національний економічний університет

ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ІНВЕСТИЦІЙ В ДОРОГОЦІННІ МЕТАЛИ

Дорогоцінні метали, особливо золото, протягом століть залишаються символом стабільності й надійності. Вони відомі своєю здатністю зберігати вартість у довгостроковій перспективі, навіть у періоди глобальних економічних потрясінь. На відміну від акцій або готівки, які в умовах фінансового колапсу

можуть повністю втратити свою реальну цінність, золото й срібло завжди залишаються матеріальними активами, що забезпечують безпеку вкладень.

Одна з головних причин популярності інвестицій у дорогоцінні метали — це їхня стійкість до інфляції. Коли паперові гроші знецінюються, золото та срібло зростають у ціні, компенсуючи втрати купівельної спроможності. Наприклад, у періоди економічної нестабільності, коли ринки акцій падають, а довіра до банківської системи знижується, інвестори часто звертаються до дорогоцінних металів як до "тихої гавані".

Крім того, дорогоцінні метали мають високу ліквідність. Золото та срібло легко реалізуються на міжнародних ринках, що дозволяє швидко перетворити їх на готівку у разі потреби. Це робить їх особливо привабливими для тих, хто прагне мати "резервний" актив, який можна використовувати у складні часи.

Ще одна перевага дорогоцінних металів полягає в їхній обмеженій пропозиції. Ресурси золота та срібла не є нескінченними, що створює природні умови для довгострокового зростання їхньої вартості. Попит на ці метали постійно підтримується як з боку приватних інвесторів, так і з боку центральних банків та промислових підприємств. Особливо важливу роль відіграють такі метали, як платина й паладій, які широко застосовуються в автомобільній, медичній і технологічній галузях.

Інвестиції у дорогоцінні метали також пропонують різноманітні формати для вкладень: від фізичного володіння злитками або монетами до цифрових активів, які забезпечені золотом. Кожен з цих підходів має свої переваги й недоліки, але всі вони дозволяють захистити капітал і забезпечити його зростання у довгостроковій перспективі.

Проте вкладення грошей у дорогоцінні метали має і низку недоліків, які варто враховувати перед інвестуванням. Однією з головних особливостей таких активів є відсутність пасивного доходу. На відміну від акцій, які можуть приносити дивіденди, або облігацій, що забезпечують відсоткові виплати, метали не генерують регулярних фінансових надходжень. Це робить їх менш

привабливими для інвесторів, орієнтованих на стабільний дохід від своїх вкладень.

Ще одним важливим фактором є висока волатильність цін. Вартість дорогоцінних металів може істотно змінюватися у короткостроковій перспективі під впливом різноманітних факторів, таких як геополітичні події, дії центральних банків, рівень інфляції чи коливання валютних курсів. Це може створити додатковий ризик для інвесторів, які прагнуть стабільності.

Інвестиції у фізичні метали також вимагають додаткових зусиль і витрат на зберігання. Наприклад, придбані злитки чи монети потребують надійного місця зберігання, щоб уникнути ризику крадіжки чи пошкоджень. Це може передбачати оренду сейфів у банках або придбання спеціальних домашніх сховищ, що додає витрати до загальної вартості інвестування.

Окрім того, існує технологічний і ринковий ризик. Наприклад, попит на певні метали, такі як срібло або паладій, може знизитися через зміни в промислових технологіях або заміну цих матеріалів дешевшими альтернативами. Це може негативно вплинути на їхню вартість і зробити деякі дорогоцінні метали менш привабливими для інвесторів.

Незважаючи на ці ризики, вкладення в дорогоцінні метали може бути доцільним для тих, хто прагне диверсифікувати свій інвестиційний портфель і захистити капітал у довгостроковій перспективі. Важливо лише враховувати всі можливі недоліки та розумно підходити до вибору інструментів інвестування.

Список використаних джерел:

1. Захарченко Н.В., Барон Р.Д. Особливості та переваги інвестування в дорогоцінні метали. URL: https://dspace.onu.edu.ua/handle/123456789/20637

2. Інвестиції в дорогоцінні метали: плюси і мінуси URL: https://ffin.ua/blog/articles/investopediia/post/investytsii-v-dorohotsinni-metaly-pliusy-i-minusy

3. Інвестиції в дорогоцінні метали: вигідно чи ні? URL: https://aub.org.ua/104/ekspertna-dumka/14493-investytsii-v-zoloto-ta-sriblo-vyhidno-chy-ni

УДК 336.6

Сілакова Я.А.

здобувачка вищої освіти магістерського рівня

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

МЕХАНІЗМИ МІНІМІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ У КРИЗОВИЙ ПЕРІОД

Сучасні економічні кризи значно підвищують рівень ризиків для інвестиційної діяльності підприємств, ускладнюючи ухвалення рішень щодо вкладень і знижуючи їхню прибутковість. В умовах постійних змін на ринках, політичної нестабільності та невизначеності в фінансових системах зростає необхідність у розробці ефективних механізмів мінімізації ризиків, пов'язаних з інвестуванням. Забезпечення стабільності інвестицій вимагає гнучкого та адаптивного підходу, який дозволяє підприємствам зберігати свою конкурентоспроможність і реалізовувати інвестиційні проєкти навіть у несприятливих умовах.

Проблематика підвищення результативності інвестиційної діяльності була предметом досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких слід згадати Н.О. Татаренко, А.М. Поручника, А.Г. Грязнову, Д.М. Черваньова, М.П. Денисенка, Г. Іванова, С. Панчишина, В.В. Ковальова, А.М. Румянцева, Ф. Котлера, М. Мескона, П. Друкера та інших. Інвестиційний ризик — це ймовірність не досягти цілей інвестування та зазнати фінансових втрат під впливом факторів зовнішнього середовища. Матеріальні втрати зазвичай виникають через відсутність аналізу факторів та потенційних джерел інвестиційних ризиків.Саме на етапі прийняття рішень щодо інвестицій та вибору проєкту без глибокого дослідження ризиків кожного з них закладається загроза для майбутніх прибутків.[1]

Основна мета мінімізації інвестиційних ризиків у кризовий період полягає в розробці та впровадженні ефективних механізмів управління, які дозволяють знизити негативний вплив нестабільного економічного середовища на

інвестиційну діяльність підприємства.[2] Ключові етапи мінімізації ризиків включають кілька важливих кроків, спрямованих на зниження негативного впливу кризових явищ на інвестиційну діяльність:

Першим етапом є ідентифікація ризиків, під час якого необхідно виявити та класифікувати всі потенційні ризики, що можуть вплинути на реалізацію інвестиційних проєктів. Це включає економічні, фінансові, політичні та соціальні фактори, які здатні змінити умови ведення бізнесу і, відповідно, спричинити матеріальні збитки.

Другим етапом є оцінка та аналіз ризиків. Після виявлення ризиків здійснюється їх детальний аналіз з використанням різних методів, таких як фінансовий аналіз, сценарне планування чи стрес-тестування. Метою цього етапу є визначення ймовірності реалізації ризиків і оцінка їх можливих наслідків для підприємства, що дозволяє спрогнозувати можливі втрати і вжити відповідних заходів для їх мінімізації.[3]

Наступним є розробка стратегії управління ризиками, на основі результатів оцінки ризиків. Важливо сформулювати стратегії та заходи, спрямовані на мінімізацію потенційних загроз. Це може включати диверсифікацію інвестиційних портфелів, застосування хеджування, укладання страхових контрактів або коригування бізнес-процесів для підвищення гнучкості підприємства в умовах невизначеності.[4]

Четвертий етап — моніторинг та контроль. Постійний моніторинг змін в економічному середовищі та внутрішніх процесах підприємства дозволяє оперативно реагувати на нові виклики і коригувати стратегії та заходи з управління ризиками. Це допомагає адаптувати плани до змінних умов, що є важливим для збереження стабільності підприємства.[5]

Заключним етапом є оцінка результатів та вдосконалення процесу управління ризиками**.** Після реалізації стратегії мінімізації ризиків необхідно провести оцінку її ефективності, щоб виявити можливі недоліки в процесі управління. На основі отриманих результатів здійснюється коригування методів

і підходів до управління ризиками, що дозволяє підвищити їх ефективність у майбутньому.[5]

Отже, мінімізація інвестиційних ризиків у кризовий період є ключовим аспектом для забезпечення стабільності підприємства та збереження його фінансової спроможності. Застосування комплексних механізмів управління ризиками, таких як оцінка й аналіз потенційних загроз, диверсифікація інвестиційних портфелів, хеджування та інші інструменти, дозволяє значно знизити ймовірність негативних фінансових наслідків. Крім того, важливо забезпечити гнучкість стратегічного управління, що дає змогу швидко адаптуватися до змінюваних економічних умов. Таким чином, ефективне управління інвестиційними ризиками у кризовий період є основою для підтримки конкурентоспроможності підприємств і забезпечення їх стійкості навіть у найскладніших економічних умовах.

Список використаних джерел:

1. Ольшанський О.В. Управління інвестиційною діяльністю підприємств з формування роздрібної торговельної мережі : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук. Харків : Харківський держ. у-тет харчування та торгівлі, 2008. С. 19.

2. Бушовська Л.Б. Управління інвестиційною діяльністю як важливий складник економічної безпеки підприємства. Економіка та управління підприємствами. 2017. № 11. С. 170–176.

3. Богуславський Є І., Опаріна О.В. Диверсифікація інвестицій. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 21. С. 40–48.

4.Феєр О.В. Управління інвестиціями як складова інвестиційного механізму підприємства. Економіка та суспільство. 2016. № 5. С. 256–259.

5. Іваненков А.М., Грабовський І.С. Механізм управління ризиками в інвестиційній діяльності. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. Випуск 6 (11). С. 111–114.

УДК 338.439

Суркова А. С.
здобувачка 3зф7 групи ЦЗФН,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Домбровська С. О.
к.е.н., старший викладач
Одеський національний економічний університет

ГЛОБАЛЬНІ СТАРТАП-ЕКОСИСТЕМИ

Стартап-екосистема – це мережа взаємопов'язаних учасників, які сприяють розвитку нових підприємств, включаючи стартапи, інвесторів, акселератори, інкубатори, освітних установ та державні організації. Фінансування, інфраструктура, експертна підтримка, освітні програми, людські ресурси, мережі підтримки, доступ до ринків та бізнес-культура є основними компонентами успішних екосистем.

Порівняння стартап-екосистем різних країн:

• Силіконова долина (США): Лідер у сфері технологій, венчурного капіталу та інновацій. Тут зосереджені найбільші технологічні компанії світу, а також безліч стартапів на різних стадіях розвитку.

• Лондон (Великобританія): Сильний фінансовий центр з активною стартап-сценою в FinTech і EdTech. Лондон також відомий своєю міжнародною спільнотою підприємців.

• Берлін (Німеччина): Відомий своєю креативністю та різноманіттям стартапів у сфері технологій і культури. Місто приваблює молодих підприємців завдяки своїй відкритій культурі та доступності ресурсів.

• Токіо (Японія): Інновації в робототехніці та електроніці, зростаюча підтримка стартапів. Токіо активно інтегрує нові технології в повсякденне життя.

• Київ (Україна): Українська стартап-екосистема швидко розвивається, зокрема в IT-сфері. Київ став домом для багатьох стартапів у сферах технологій, фінансів, медіа та електронної комерції. Зростаюча кількість інвестицій та

підтримка з боку держави роблять Україну привабливим місцем для підприємців.

Серед українських програм та організацій, що підтримують стартапи, виділяються Український фонд стартапів, акселератори, такі як “1991 Open Data Incubator” та платформи на зразок “UNIT.City” у Києві.

Акселератори та інкубатори відіграють ключову роль у розвитку стартапів на різних стадіях їхнього життєвого циклу.

• Акселератори: Зазвичай пропонують програми тривалістю від кількох місяців до року, під час яких стартапи отримують менторство, доступ до фінансування та мережу контактів.

• Інкубатори: Сфокусовані на підтримці стартапів на ранніх стадіях розвитку. Вони часто надають фізичний простір для роботи, доступ до ресурсів та консультації з бізнес-планування. В Україні існує безліч таких програм, які підтримують молодих підприємців через навчання, менторство та фінансову допомогу.

Ці структури допомагають зменшити ризики для молодих підприємств і забезпечують їх необхідними ресурсами для успішного старту. Останні кілька років спостерігається зростання інтересу до стартапів у сферах здоров'я, екології та штучного інтелекту.

• Здоров'я: Пандемія COVID-19 прискорила розвиток медичних технологій, телемедицини та цифрових рішень у сфері охорони здоров’я.

• Екологія: Стартапи, що працюють над сталими технологіями та екологічними рішеннями, стають дедалі популярнішими серед інвесторів, оскільки суспільство звертає увагу на проблеми зміни клімату.

• Штучний інтелект: Зростання попиту на рішення на основі AI призвело до буму в цій галузі. Інвестори активно вкладають кошти в стартапи, що займаються розробкою AI-технологій.

Проблеми для українських стартапів у глобальній екосистемі: Основні труднощі включають обмежений доступ до венчурного капіталу, політичну нестабільність, необхідність інтеграції в міжнародні ринки. Незважаючи на

позитивні тенденції, стартап-екосистеми стикаються з низкою викликів та потребують комплексного підходу для їх подолання через співпрацю між державою, бізнесом і освітніми установами: конкуренція за таланти та інвестиції між різними регіонами; регуляторні бар'єри та складнощі з доступом до фінансування; необхідність адаптвції до швідко змінюваного ринку та технології.

Глобальні стартап-екосистеми мають значний потенціал для подальшого розвитку:

• Віддалена робота: Зростання популярності віддаленої роботи може призвести до нових форм співпраці між стартапами в різних країнах. Це відкриває можливості для міжнародних команд і проектів.

• Технологічні інновації: Розвиток таких технологій, як блокчейн і AI, створює нові можливості для інновацій у різних сферах — від фінансів до логістики.

• Соціальне підприємництво: Зростаючий інтерес до соціальних місій може призвести до появи нових стартапів, які прагнуть вирішувати соціальні проблеми.

Список використаних джерел:

1. Український фонд стартапів. URL: https://usf.com.ua/ (дата звернення 11.11.2024)

2. Черевко Г.М., Кузьменко О.В. Розвиток стартап-екосистеми в Україні: сучасний стан та перспективи. *Економіка і суспільство*. 2020. № 21. С. 18-26.

3. Ковальчук А. В. Інвестиційна привабливість стартап-екосистем Східної Європи. *Фінанси України*. 2019. № 8. С. 77-84.

4. Українська соціальна академія. Стартап-екосистема України та її глобальні перспективи.

5. Startup Genome. "Global Startup Ecosystem Report" – звіт про стартап-екосистеми в різних країнах, 2023 р.

УДК 336.64

Фербей Г. М.
здобувачка магістерського рівня вищої освіти
освітня програма «Фінансовий менеджмент і контролінг»
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Свідерська І. М.
к.е.н, доцент,
доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

ВИКЛИКИ ВІЙНИ ДЛЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ НА ІНВЕСТИЦІЙНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Війна в Україні створила безпрецедентні виклики для фінансових посередників, особливо тих, хто працює на інвестиційному ринку. Система фінансового посередництва, яка раніше могла покладатися на стабільне економічне зростання і розвинену інфраструктуру, сьогодні змушена швидко адаптуватися до умов, де кожен аспект бізнесу зазнає стресу. З одного боку, зростає невизначеність, яка супроводжує будь-які інвестиційні рішення, а з іншого – з'являються нові вимоги від держави та клієнтів, які намагаються адаптувати свої фінансові стратегії до умов постійної загрози. У цих умовах фінансові посередники мають відповідати викликам щодо безпеки активів, прозорості операцій та підтримки стійкості та ефективності інвестиційних фондів, що стає критично важливим для збереження економічної стабільності.

Одним із найсерйозніших викликів для фінансових посередників є колапс інфраструктури, яка підтримувала нормальне функціонування інвестиційного ринку. Воєнні дії призводять до руйнування фізичних об'єктів, що унеможливлює функціонування банківських відділень, доступ до торгових точок або навіть базових послуг зв'язку та інтернету. Це ускладнює доступ інвесторів

до фінансових продуктів, виведення коштів та проведення трансакцій, змушуючи фінансових посередників знаходити альтернативні методи обслуговування. Деякі компанії перейшли на цифрові платформи та впровадили мобільні додатки для забезпечення доступу клієнтів до їхніх інвестицій навіть у критичних умовах, однак ризики, пов'язані з недоступністю інфраструктури, залишаються високими.

Зниження рівня довіри серед інвесторів є іншим значущим викликом. Через загрозу війни багато клієнтів вважають за краще уникати ризикованих вкладень, що спричиняє відтік капіталу з ринку. Інвестори шукають способи мінімізувати ризики, обираючи іноземні ринки або вкладаючи кошти в захищені активи, що знаходяться поза зоною конфлікту [1]. Фінансові посередники змушені переглядати свої стратегії та пропонувати нові інвестиційні продукти, які б відповідали вимогам високої надійності та прозорості. Це може включати збільшення частки захищених активів у портфелях, впровадження страхування від військових ризиків або перерозподіл коштів у менш ризикові інструменти.

Крім того, кредитні ризики, пов'язані з війною, продовжують зростати і стають серйозною загрозою для фінансових посередників на інвестиційному ринку. Через втрату доходів і нестабільне функціонування підприємств багато клієнтів не мають можливості виконувати свої фінансові зобов'язання перед інвесторами. Це знижує ліквідність і вартість активів, особливо заставного майна, яке під час війни може суттєво втрачати свою ринкову цінність. Фінансові посередники змушені впроваджувати нові підходи до оцінки кредитних ризиків, щоб зберегти інвестиційні портфелі своїх клієнтів. Вони також розробляють спеціальні програми реструктуризації боргів і розглядають нові способи забезпечення кредитних зобов'язань, намагаючись знайти баланс між прибутковістю та ризикованістю активів.

Проблеми безпеки є ще одним важливим викликом для фінансових посередників на інвестиційному ринку. Кібербезпека стала пріоритетом, адже з початком війни різко зросла кількість кібератак, націлених на банківські системи, біржі та інвестиційні платформи. Це створює додатковий тиск на

фінансових посередників, які зобов'язані захищати дані своїх клієнтів від потенційних загроз.

Зміни у регуляторному середовищі також стали викликом для інвестиційної діяльності та фінансового посередництва в Україні [2]. Держава вживає додаткових заходів для контролю за грошовими потоками та запроваджує нові обмеження, спрямовані на підтримку економіки та запобігання виведенню капіталу за кордон.

У підсумку, фінансове посередництво на інвестиційному ринку України опинилося у важкому становищі, але водночас має потенціал для розвитку і пошуку нових рішень, які можуть допомогти забезпечити стабільність ринку навіть в умовах війни [3]. Фінансові посередники працюють над створенням інноваційних продуктів, зміцненням довіри клієнтів і вдосконаленням систем безпеки для захисту активів. Це вимагає високого рівня гнучкості, стратегічного мислення та адаптивності, щоб успішно відповідати на виклики, які сьогодні постають перед фінансовим ринком країни.

Список використаних джерел:

1. Як війна вплинула на інвестиційний клімат України. Думки експертів. URL: https://propertytimes.com.ua/mnenie/yak_viyna_vplinula_na_investitsiyniy_klimat_ukrayini_dumki_ekspertiv (дата звернення: 28.10.2024).

2. Фінансове посередництво: проблеми і перспективи розвитку. URL: https://www.researchgate.net/profile/Iryna-Mihus/publication/369094843_Finansove_poserednictvo_problemi_i_perspektivi_rozvitku/links/6409c323f269a77d52063725/Finansove-poserednictvo-problemi-i-perspektivi-rozvitku.pdf (дата звернення: 31.10.2024).

3. Інвестиційний потенціал України в умовах війни. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/42534/2/GEJ_2023v82n3_Viblyi_P-Investment_potential_of_Ukraine_80-89.pdf (дата звернення: 01.11.2024).

УДК 330.322

Фуркол К. А.
здобувачка 21 групи ФФБС,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Пінті А.В.,
викладач
Одеський національний економічний університет

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

У наш час неможливо уявити стрімкого розвитку країни, економіки, розширення підприємств та розвитку виробничих сил без іноземних інвестицій. Саме вони спрямовані підтримувати економіку нашої країни, її розвивати, та сприяє модернізації українських підприємств. Особливо гостро проблема залучення прямих іноземних інвестицій постає під час повномасштабного вторгнення, яке негативно вплинуло на інвестиційну привабливість України.

Надходження ПІІ дозволяє модернізувати, покращити технологічну базу, допомагає реалізувати масштабні проекти, сприяє розширенню міжнародних зв’язків. Одним з пріоритетів та завдань державної політики України майже завжди було саме залучення іноземних інвестицій та поліпшення інвестиційного клімату загалом [1].

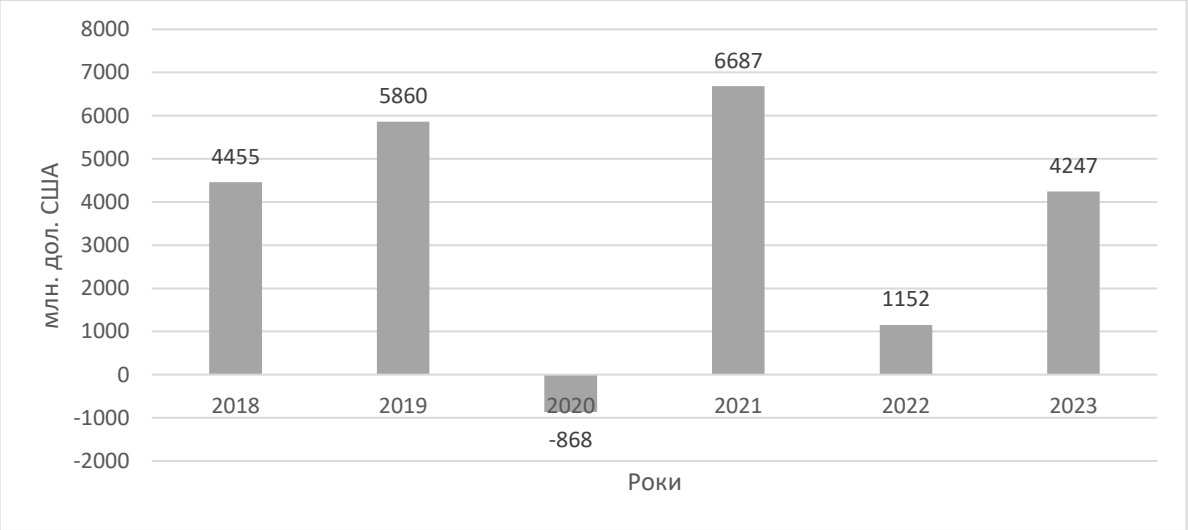
Для розуміння тенденцій зміни обсягів прямих іноземних інвестицій в Україну доцільно проаналізувати їх динаміку (діаграма 1).

Як видно з діаграми 1, у 2019 році обсяг ПІІ збільшився на 31,5%, але у 2020 році обсяги інвестицій знизилися на 6728 млн. дол. США, цей показник вважається найменшим за останні 20 років. Різке падіння було зумовлено пандемією COVID-19, яка спричинила економічну кризу у всьому світі. У 2021 році спостерігається стрімке збільшення обсягу на 7555 млн. дол. США, яке прогнозувало позитивну динаміку на подальші роки. Але з початком повномасштабної війни у 2022 році, обсяг ПІІ стрімко зменшився. Найперше

постраждала саме інвестиційна привабливість країни, тим самим Україна стала для інвесторів не дуже привабливою країною для залучення інвестицій, через великі ризики пов'язані з військовими діями. У 2023 році можна побачити відновлення інвестиційної активності іноземних інвесторів, обсяг ПІІ збільшився на 3095 млн. дол. США.

Діаграма 1.

Динаміка обсягів прямих іноземних інвестицій протягом 2018-2023 рр.

Джерело: складено автором за даними [2].

Проаналізувавши динаміку обсягів ПІІ, можна побачити, що реакція інвесторів дуже швидка. Кожне різке та значне зменшення обсягів мають свої серйозні причини, але окрім найвпливовіших проблем як глобальна пандемія та війна існують ще й інші, які знижують привабливість нашої країни для іноземних інвесторів. Такими проблемами вважаються: високий рівень корупції, політична нестабільність, недостатня безпека від країни для інвесторів.

Прямі іноземні інвестиції є та будуть дуже важливими для нашої країни. Після закінчення війни почнеться період відбудови, для якого потрібні великі капіталовкладення. Щоб в майбутньому залучити достатню кількість ПІІ, потрібно починати поліпшувати інвестиційне середовище України вже зараз. Важливо удосконалити законодавчу систему, почати працювати над правоохоронною системою, для того щоб зменшити корупцію та інші не мало

важливі проблеми. Також бар'єром є нестабільна політична ситуація в країні, жорстка податкова система, мала кількість привабливих інвестиційних проектів. Для України важливо підняти інвестиційний імідж і просувати свої можливості. Створити стратегію, яка буде чітко визначати що і як потрібно робити, щоб привабити залучення іноземний інвестицій.

Отже, повномасштабне вторгнення вплинуло на інвестиційне середовище нашої країни, величезні воєнні ризики не вселяють довіри для потенційних іноземних інвесторів. За статистикою, можна побачити, що обсяг ПІІ зменшився через військові дії тільки у 2022 році, а вже у 2023 році обсяг збільшився, що можемо вважати хорошою динамікою для подальшого залучення іноземних інвестицій. Але окрім війни, країні потрібно працювати над правоохоронною системою, зменшуючи корупцію, яка вважається одним із основних бар'єрів для інвесторів. Потрібно надавати гарантії безпеки потенційним інвесторам, для того, щоб в них з'явилася довіра до безпечного залучення іноземних інвестицій в Україну.

Список використаних джерел:

1. Ковель П. М. Аналіз надходження прямих іноземних інвестицій в Україну. *БІЗНЕСІНФОРМ*. № 3. 2024. URL: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-3-87-95

2. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/ (дата звернення 10.11.2024)

3. Хома. І., Воробій Х. Інвестування в Україні під час війни та перспективи інвестиційних процесів у післявоєнний час. *Галицький економічний вісник*. №1. 2024. С. 84-89. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.01.084

330.341.1:330.322(477)"366"

Харченко В.К.

здобувачка освіти

ОПП «Інвестиційний менеджмент», 2 курс

Науковий керівник: Романишин В.О.,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ІНВЕСТИЦІЇ В ІННОВАЦІЇ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Живучи у часи війни, зважаючи на реалії сьогодення, кожен з нас переживає емоційні, фізичні, підприємницькі та економічні складнощі. Попри це, чітко можна визначити, що бік розвитку інвестицій є надважливим та прогресивним. Інвестиції в розвиток інтелектуального, виробничого, управлінського, маркетингового, цифрового та інноваційного потенціалу створюють умови для формування та розвитку стратегічної конкурентної переваги підприємства. Необхідною умовою ефективного використання інвестиційних ресурсів є реалізація інноваційної стратегії, заснованої на актуальних запитах споживачів і об'єктивному ранжируванні пропозиції інноваційних товарів, робіт і послуг, ще до отримання запитів від споживачів. Відповідно до закону України" Про інвестиційну діяльність" "інвестування - це діяльність підприємців та інвесторів", в результаті якої створюється прибуток (дохід) та/або досягаються соціальні та екологічні ефекти [1].

Актуальність написаної роботи полягає у зростанні пізнання про інвестиційну діяльність, заохочення до розвитку та залучення нових облич у розвитку нових, інновацій, прогресивних ідей, трансформації підприємств.

Інвестиції необхідні для забезпечення ефективного функціонування та розвитку підприємства. Як відомо, вони виконують багато функцій:

- забезпечують зростання ринкової вартості компанії;

- джерела виробництва і формування ресурсного потенціалу;

- засоби для реалізації інноваційної політики;

- механізми, що забезпечують просту і розширену регенерацію основних засобів і нематеріальних активів [2].

Метою даної роботи є аналіз інвестиційного прогресу інновацій, що будуть розвиватись і цікавити інвесторів у період післявоєнної відбудови.

Результати дослідження.

Суб'єктами ринку інновацій у відновлення функціонування підприємств зможуть бути як юридичні, так і фізичні особи. Об'єкти ринку інновацій включають фізичну, творчу працю, інформацію, нові інтерактивні засоби, інвестиційну продукцію.

Найцікавішими та найпривабливішими сферами для інвестицій за дослідженнями стануть інвестиції в цифровізацію підприємств. Інвестори зацікавлені в стартапах та компаніях, що розвивають технології, електронну комерцію та інші інноваційні галузі. Розвиток цифрових платіжних систем, електронних бізнес-структур лише сприятиме розвитку українських підприємств шляхом автоматизації виробництва, таким чином покращенням продуктивності та позитивними змінами ринку. За думкою експертів залучення інвестицій у сталий розвиток економічних технологій для підприємств має відбуватись вже зараз, отже необхідності відкладати це до мирних часів немає. Економічний розвиток шляхом екологічності приваблює інвесторів з часом все більше і це дозволить підприємцям виходити на міжнародний рівень, згідно з міжнародними стандартами та вимогами, шляхом позитивного впливу на екологію не лише України, а й світу загалом. Зростання попиту на екологічно чисті товари зростає, таким чином заохочуючи до ведення екологічно чистого бізнесу з новими модернізаціями.

Важливим аспектом даного дослідження є сприятливість інвестицій для підприємств у різному форматі та за різних життєвих умов. Тож варто виокремити сприятливе середовище, для створення даних інвестицій, згідно Законів України та інших нормативно-правових актів. Зокрема відзначається

державна підтримка інновацій у підприємствах, шляхом надання дотацій, грантів, пільг для початкових стартапів, бізнесів та розвитку їх в цілому. Така підтримка є важливою у сьогоденні і буде не менш важливою під час післявоєнного відновлення. Державна підтримка, завдяки якій розвиваються малі підприємства, загальним чином привертає і міжнародних партнерів, інвестиційних діячів, які прагнуть підтримати фінансово нові технології шляхом інвестування різноманітних процесів.

Інвестування в післявоєнне відновлення підприємств є дуже перспективним, оскільки дана сфера пропонує великий потенціал для економічних проривів, екологічних технологій та сучасних інновацій, зокрема включають:

- розвиток новітніх технологій шляхом залучення кваліфікованих спеціалістів у сферах, на які мають попит підприємства;
- поширення екологічно чистої продукції та матеріалів, шляхом, наприклад, електрозберігаючих технологій або відновлюваних джерел енергії та переробку відходів
- поширення автоматизації підприємств, шляхом впровадження роботизації, що не лише знизить витрати на електроенергію, а й на сировину, шляхом поліпшення виробничих процесів;
- розвиток нових технологічних платформ для інвестиційних досліджень.
- покращення продуктивності, шляхом інвестування програмного забезпечення та розвитку нових бізнес-моделей.

Слід зауважити, що інвестиції в інновації післявоєнного відновлення підприємств є актуальною та важливою складовою сучасного розвитку, особливо в умовах зниження бар’єрів та забезпечення максимальної прозорості для стосунків зі споживачами. У сучасному світі інновації виступають як ключовий фактор розвитку та успішності будь-якого підприємства. Інвестування в інтелектуальний, виробничий, управлінський, маркетинговий, цифровий та

інноваційний потенціал створюють фундамент для формування та посилення стратегічної конкурентної переваги.

Війна завдала критичних руйнувань не лише інфраструктурі, а й економіці України, що означає те, що інвестиції є обов'язковим аспектом для подальшого розвитку, а інновації стають точкою опори та незламності завдяки модернізації та розвитку інфраструктури та бізнесів. Ефективність таких чинників базується на потребі споживачів, що здатні працювати з новими технологіями та швидко адаптуватися до змін на ринку праці, що дозволить країні виходити з економічної кризи та починати жити новими інноваційними засадами, що призведе до виходу на світовий ринок.

Отже, інвестування в інновації післявоєнного відновлення – це можливість не скільки відновити пошкоджені виробничі потужності, скільки шанс зробити значний внесок у розвиток суспільства, економічного зростання з високою технологічністю та економічною рівновагою. Важливо зазначити, що інноваційна діяльність пов'язана з певними ризиками. Тому, важливо зважувати всі інвестиційні можливості, перед прийняттям кінцевих рішень.

Зрештою, у висновку хочу зауважити, що інвестиційна діяльність є актуальною сферою, за якою майбутнє нашої країни та світу загалом, тож відновлення за рахунок як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій діяльності підприємств стане важливим внеском до створення конкурентоспроможної економіки. Усі вищезазначені чинники мають забезпечити відновлення підприємств України на інноваційних засадах, шляхом наукових досліджень, розвитку екологічних технологій та зниження виробничих витрат.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» №1560-XII від 18.09.1991, URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text

2. Гук О.В., Шендерівська Л.П., Мохонько Г.А. Інвестування інноваційної діяльності: навчальний посібник для здобувачів ступеня магістра за

спеціальністю 073 Менеджмент. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Видавництво «Політехніка», 2022. 186 с.

3. Унінець І.М. Перспективи післявоєнного відновлення в Україні на засадах розумної економіки. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. № 1(4). DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-02-01

УДК 336.77

Цилюрик В.Д.

магістр, КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Стащук Д.М.

к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

КРЕДИТНІ РЕЙТИНГИ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ФАКТОР ЗАЛУЧЕННЯ БОРГОВОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ПІДВИЩЕНИХ РИЗИКІВ

В умовах повномасштабної війни, соціально-економічної нестабільності та загрозі подальшого погіршення умов ведення бізнесу, безпека інвестиційної діяльності набуває критичної важливості для вітчизняних підприємств. Залучення додаткових інвестицій в умовах підвищених ризиків вимагає від підприємств демонстрації своєї фінансової стійкості та надійності. Відповідно, кредитний рейтинг стає ключовим інструментом, що допомагає оцінити сукупність показників компанії та показати наскільки ризикованою є потенційна інвестиція. Високий кредитний рейтинг значно полегшує доступ бізнесу до фінансових ресурсів навіть в умовах нестабільного середовища та посилених критеріях до боржника, сприяючи залученню капіталу для розвитку підприємств.

Загальновизнаного визначення терміну «кредитний рейтинг підприємства» не існує, натомість українські та іноземні науковці подають різні варіації своїх тлумачень для цього інструменту оцінки стану компанії. Беручи за основу найпопулярніші експертні трактування Куцик П.О. [1], Панухник Я.Г. [2]

та Закону України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» [3], можна визначити кредитний рейтинг підприємства, як оцінку його здатності повною мірою та вчасно виконувати власні зобов'язання, що базується на комплексному аналізі його поточних та минулих показників.

Найпопулярнішим та найдоступнішим зовнішнім джерелом додаткових коштів для українських підприємств є банківське кредитування. Аналіз статистичних даних Національного банку України [4] свідчить, що за останнє десятиріччя, фіксувався активний розвиток кредитування в Україні. Зібравши статистичні дані Міністерства фінансів [5] та НБУ [4] в Табл. 1 можна оцінити, як саме реагував бізнес на значні потрясіння для нашої країни та світу загалом.

Таблиця 1 – Видані кредити підприємствам, млн. грн, за 2013-2023 рр.

Рік	**Надані кредити господарствам**	**Зміна, %**	**Непрацюючі кредити**	**Зміна, %**	**Частка непрацюючих кредитів**
2013	609 202	-	152 994	-	25%
2014	698 777	14,70%	249 755	63,24%	36%
2015	802 582	14,86%	363 895	45,70%	45%
2016	847 092	5,55%	538 714	48,04%	64%
2017	870 302	2,74%	594 999	10,45%	68%
2018	919 054	5,60%	535 769	-9,95%	58%
2019	822 020	-10,56%	530 780	-0,93%	65%
2020	752 503	-8,46%	430 371	-18,92%	57%
2021	795 513	5,72%	345 131	-19,81%	43%
2022	801 327	0,73%	432 105	25,20%	54%
2023	783 864	-2,18%	420 461	-2,69%	54%

**Джерело: розроблено автором на основі [4; 5]*

На основі даних за виданими кредитами за останні десять років, можна спостерігати збільшення зацікавленості українських підприємств у кредитуванні, як доступному методі отримати фінансування на інвестиційні цілі чи поточні витрати. Проте, разом із зростанням обсягів виданих кредитів – зростала й частка таких, платежі по яким було прострочена позичальниками більше ніж на 90 календарних днів, тобто непрацюючих кредитів.

В таблиці можна спостерігати періоди, коли вітчизняні компанії відновлювалися від шоків 2014 та 2020 років та починали активніше залучати боргове фінансування, при чому обсяги непрацюючих кредитів зменшувалися темпами до 20 відсоткових пункти на рік, це стало однією з причин, чому бізнес

майже непохитно відреагував на повномасштабне вторгнення в нашу країну 24.02.2024, коли частка непрацюючих кредитів залишилася на рівні 54 відсоткових пункти, а обсяги кредитування впали лише на 2,1%. На мою думку, в формуванні таких позитивних результатів частина успіху належить кредитним рейтингам, які почали активніше впроваджувати на розраховувати, на ринок виходили нові рейтингові агентства, а також з'явилися вітчизняні моделі обрахунку інтегрального показника від Національного Банку №351 [6] та Міністерства фінансів №616 [7].

Підсумовуючи, можна виділити такі ключові переваги для підприємств від використання кредитних рейтингів під час залучення фінансування:

1. Зниженій вартості кредитування (компанії з високим рейтингом можуть залучати позики на вигідніших умовах);
2. Збільшення інвестиційної привабливості (високий кредитний рейтинг мотивує інвесторів вкладати свої кошти в стабільну компанію);
3. Покращений імідж (стейкхолдери надають перевагу бізнесу, що діє прозоро та не приховує свій фінансовий стан).

Список використаних джерел:

1. Куцик П.О., Миронов Ю.Б., Башнянин Г.І. Рейтингування діяльності банківських установ як інструмент стабілізації національної економіки: монографія. Львів: Ліга-Прес, 2017. 271 с.
2. Панухник Я. Теоретико-методичні засади застосування рейтингів для оцінювання ділової репутації підприємства в муніципальній економічній системі. *Галицький економічний вісник*. 2013. № 4 (43). С. 85-91.
3. Закон України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» від 30.10.1996 № 448/96-ВР.
4. Національний банк України. Дані про обсяги кредитів та частку непрацюючих кредитів у розрізі банків України з 2006 року. URL: https://bank.gov.ua/ua/file/download?file=Data_NPLs%20_2024-09-01.xlsx

5. Міністерство фінансів України. Активи банків України (2008-2024). URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/.

6. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» від 30.06.2016 р. № 351

7. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту..» від 14.07.2016 № 616

УДК 658.14:332.1

Чудновець С. О.

студентка 6 курсу

факультету фінансів та банківської справи

Науковий керівник: Лапіна І. С.

к. е. н., доцент кафедри

фінансового менеджменту та фондового ринку

Одеський національний економічний університет

ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ОДИН З ВАРІАНТІВ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Для ефективного та результативного функціонування будь-якого підприємства важливим є формування та управління його капіталом. При виборі джерел фінансування діяльності підприємства варто звертати увагу на різні можливості залучення, ризиковість та дохідність тих чи інших джерел.

Одним з таких джерел для компанії може стати інвестування. Підприємство може саме провадити інвестиційну діяльність, шляхом формування свого інвестиційного портфеля з тих цінних паперів, що є найбільш привабливими та вигідними для компанії. В такому випадку джерелами фінансування компанії виступатимуть дивіденди та відсотки за обраними цінними паперами.

При виборі інструментів інвестування суб’єкту господарювання слід звертати увагу на такі фактори, як:

- вид інвестицій – насамперед підприємству слід визначитися з тим, у які саме активи йому зручніше буде здійснювати інвестиції;
- вартість інвестиційного проєкту – чи достатньо у компанії ресурсів для інвестування в той чи інший проєкт;
- ризиковість – підприємству необхідно прийняти до уваги можливість неотримання прибутку або отримання його в меншому розмірі, ніж очікувалось та обирати проєкти що мають оптимальний рівень ризику;
- дохідність – обрання тих інструментів та направлень, що матимуть більшу дохідність за менших ризиків.

За умов раціональності у виборі інвестиційних інструментів, а також їх диверсифікованості – задля зменшення ризиковості інвестування та підвищення обсягів можливих прибутків, підприємства можуть підтримувати свій розвиток та забезпечувати ефективну діяльність. Іншим варіантом залучення ресурсів шляхом інвестування є зворотній процес – тобто коли компанія сама виступає емітентом цінних паперів, демонструє перспективні проєкти задля залучення потенційних інвесторів. Інвесторами можуть виступати інші суб’єкти господарювання, фізичні особи. Інвестиції можуть бути як іноземними, так і вітчизняними.

Одним з поширених видів інвестування в наш час є капітальні інвестиції – інвестиції у нові або раніше використовувані активи у матеріальній та нематеріальній формах, інвестиції на модернізацію та капітальний ремонт. Розглянемо динаміку залучення капітальних інвестицій в промисловість України протягом 2019-2023 рр. (рис. 1).

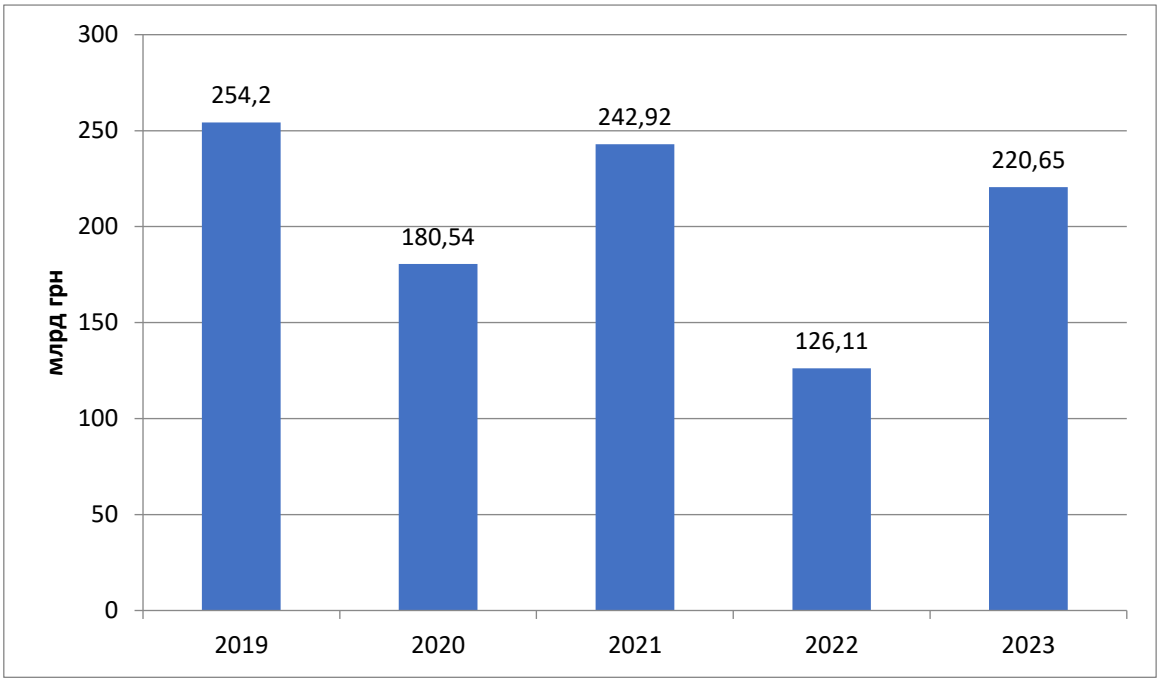

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій промисловості в Україні за 2019-2023 рр.

Джерело: складено автором на основі [2]

Причинами до залучення інвесторів до компанії може стати як потреба в додатковому фінансуванні для розвитку та можливого розширення компанії, так і підвищення її кредитоспроможності, через збільшення акціонерного капіталу. Також інвестори можуть стати джерелом нових знань та удосконалень для компанії, так як зацікавлені у розвитку суб'єкта господарювання, в яке вони інвестують. Але компаніям слід зважати і на те, що залучення інвестора при деяких видах інвестування веде за собою також їх вплив на діяльність компанії у вигляді втручання в управління, вимоги до більшої відкритості зі сторони фінансового менеджменту. Тому компанії слід бути уважним при виборі інвестора та прораховувати усі вигоди та недоліки такого співробітництва.

Загалом щодо інвестиційної діяльності в Україні ми маємо низку проблем, що можуть стримувати як потенційних інвесторів, так і тих, хто потребує ресурсів від інвестування, а саме: недостатні обсяги заощаджень, що є у суб'єктів господарювання або у фізичних осіб, недоліки у законодавстві, щодо забезпечення інтересів обох сторін інвестиційного процесу, особливо у випадку

з іноземними інвестиціями. Проте інвестування залишається одним з ефективних та поширених видів фінансування підприємницької діяльності суб'єктів господарювання. За правильного та зваженого вибору інвестиційних інструментів та об'єктів інвестування можна досягти оптимального рівня додаткового фінансування, що потім спрямується на розвиток та покращення виробничого та фінансово-економічного стану підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гук О. В., Мохонько Г. А., Шендерівська, Л. П. Тенденції інвестування в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. №29. Doi: 10.32782/2524-0072/2021-29-35.
2. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 06.11.2024).
3. Домбровська С. О., Лапіна І. С. Структура капіталу підприємства: сучасні проблеми та парадигма розвитку: монографія. Харків, 2020. 256 с.

УДК 336.6

Шкурат В. А.,
здобувачка вищої освіти другого курсу
бакалаврського рівня;
Маліновська О. Я.,
к.е.н., доцент кафедри
публічного управління та адміністрування
Львівського національного університету імені Івана Франка

ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

З початком вторгнення росією на Україну не зменшилась зацікавленість західних інвесторів до України. Тільки в останні місяці стало відомо про наміри кількох іноземних фінансових груп вкласти кошти в українські активи: від

приватизації держбанку угорцями до купівлі оператора мобільного зв'язку французами.[1]

Попри багаторічні проблеми і високі безпекові ризики, Україні є що запропонувати прагматичним західним інвесторам. Як наслідок, у 2023 році обсяг прямих іноземних інвестицій перевершив показники навіть деяких довоєнних років.[1]

Україна демонструє прогрес у подоланні наслідків повномасштабного вторгнення, демонструючи позитивні ознаки економічного зростання, незважаючи на російську агресію, що триває. Разом з фінансовою підтримкою від міжнародних партнерів, стабілізацією енергетичного сектору, ефективним розв’язанням проблеми блокади морських кордонів та, хочеться сподіватися, швидким подоланням перешкод на сухопутних кордонах з країнами ЄС, перед Україною відкривається перспектива помірного зростання загальної вартості та обсягу українського ринку інвестицій у 2024 році.[2]

На даний час у залученні фінансування приймає участь велика кількість організацій, такі, як: IOM, UNISEF, ЄС та інші. Зараз усі країни Європейського Союзу та G7 активно підтримують Україну в боротьбі з агресором, та допомагають у відновленні інфраструктури.

Фактор, який існує вже тривалий час, це відсутність захисту та гарантій іноземних інвестицій з боку держави. В Україні відсутні відповідні закони, які б регулювати діяльність іноземних інвесторів. Також недосконалі судова та банківська системи додають ризиковості інвестиціям. До того ж зараз з’явилися воєнні ризики, які поки ніяк не страхуються.

Другим фактором є агресія з боку росії, яка негативно впливає на всю економіку України. Активні бойові дії, вимушене переселення людей, пошкоджені інфраструктура та логістика, закриття повітряних кордонів та портів. Усе це впливає на проєкти, адже може призвести до їх закриття чи замороження [3].

Залучення інвестицій в Україну під час війни є складним, але важливим викликом і має стратегічне значення для економічної стабільності та відновлення країни.

При умові змін у законодавстві, ми можемо успішно залучати інвесторів, запроваджуючи гарантії безпеки, підтримуючи міжнародних партнерів та сприяючи інвестиціям у такі ключові сектори, як оборона, енергетика, IT та сільське господарство.

Запровадження податкових пільг, спрощення регулювання та підтримка цифрової трансформації можуть підвищити привабливість України для іноземного капіталу навіть за виняткових умов. Також важливо мати позитивний імідж України, особливо як країни, яка може забезпечити стабільне бізнес-середовище.

Таким чином, ефективні військові інвестиції не тільки підтримують нинішню економіку, але й допомагають закласти фундамент для швидкої післявоєнної реконструкції та сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1.Економічна правда.
URL.https://www.epravda.com.ua/publications/2024/04/25/712862/

2.РКП-УКРАЇНА: https://www.rbc.ua/rus/news/investitsiyi-pid-chas-viyni-hto-kudi-i-chomu-1710245929.html

3. Панкова Л. І., Камалова-Кутинець О. М. Аналіз тенденцій та перспектив залучення іноземних інвестицій в умовах економіки війни. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2022. № 6. URL: https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-6-03-02 (дата звернення: 01.12.2023)

УДК 349.3:368.914:364-3

Янович К. В.,

здобувач вищої освіти,

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ТА ВИСОКИХ РИЗИКІВ

Інвестиційна діяльність недержавних пенсійних фондів (НПФ) є особливо важливою з огляду на підвищені економічні ризики та волатильність. НПФ стикаються з проблемою не лише збереження заощаджень членів, але й їх збільшення та захисту від інфляції, коливань обмінного курсу та політичного впливу. Інвестиції забезпечують купівельну спроможність пенсійних активів і закладають основу для стабільних майбутніх виплат, головною метою яких є досягнення фінансової стабільності. Щоб зменшити ризик, фонд диверсифікує, інвестуючи в різноманітні активи, такі як акції, облігації та державні облігації. Важливу роль у захисті інтересів вкладників і забезпеченні ліквідності активів відіграє дотримання правових норм. Незважаючи на жорсткі вимоги, НПФ прагне підтримувати збалансований підхід, який мінімізує ризик і забезпечує прибутковість вище рівня інфляції, забезпечуючи довгострокову стабільність пенсійних резервів навіть у складних економічних умовах.

Основним у діяльності альтернативних фондів є управління пенсійними накопиченнями з метою збереження та примноження активів та забезпечення стабільного зростання. Як спеціалізована фінансова установа, НПФ збирає пенсійні внески на особистих рахунках і інвестує їх, щоб захистити їх від інфляції та зростання капіталу. Інвестиційна діяльність НПФ включає збереження купівельної спроможності вкладів та захист їх від інфляційного ризику шляхом інвестування коштів у фінансові інструменти, такі як акції та облігації. Основною функцією інвестицій є збереження довгострокової стабільності, що гарантує виплати учасникам. Теоретичні підходи, зокрема

неокласична теорія портфеля та моделі Марковіца, наголошують на важливості диверсифікації активів для зменшення ризику та збільшення прибутку шляхом формування збалансованих портфелів із різними рівнями ризику.

Правове регулювання інвестиційної діяльності фондів в Україні забезпечує управління та зниження ризиків пенсійних накопичень відповідно до вимог Закону України «Про недержавні пенсійні фонди». Закон обмежує склад портфелів НПФ, серед іншого забороняє інвестиції в неякісні акції та іноземні активи для мінімізації ризиків. Хоча інвестиції в державні облігації та депозити є ключовими компонентами портфелів через їх низький ризик, такі обмеження можуть зменшити гнучкість і обмежити прибутки. Порівняно з такими країнами, як Польща та Латвія, НПФ України пропонує менше можливостей для диверсифікації в міжнародні активи та хеджування валютних ризиків.

Аналіз українського ринку показує великий потенціал для розвитку НПФ, але також висвітлює проблеми, які перешкоджають сталому розвитку цього сектору. НПФ забезпечує додаткове джерело пенсійного доходу, розширює інвестиційні ресурси та сприяє економічній стабільності, особливо в періоди нестабільності. Незважаючи на те, що SWOT-аналіз вказує на можливості зростання через підвищення обізнаності громадськості, іноземні інвестиції та участь малих і середніх підприємств, обмежені інвестиційні продукти, інфляційні ризики та регуляторні обмеження залишаються основними перешкодами. Структура інвестиційного портфеля НПФ демонструє його прагнення до ліквідності та стабільності, особливо через державні цінні папери, які захищають від ризиків під час економічних коливань.

Економічна ефективність інвестиційної діяльності фондів показує, що основним показником діяльності є рівень прибутковості інвестицій, який безпосередньо впливає на рівень пенсійних накопичень учасників і забезпечує стабільне зростання. Метою інвестування активів є захист коштів від інфляції та її зростання, тим самим закладаючи основу для фінансової підтримки майбутніх пенсійних виплат. Ефективність інвестиційної діяльності також залежить від здатності фонду підтримувати та нарощувати активи при мінімізації ризиків. Це

критично важливо для стабільності пенсійної системи, оскільки від досягнення цих цілей залежить розмір майбутніх виплат. Крім того, аналіз структури активів виявляє відмінності між корпоративними, відкритими та професійними фондами.

Отже, інвестиційна діяльність недержавних пенсійних фондів є важливою для забезпечення стабільності та зростання пенсійних активів у складних економічних умовах. Основна мета – зберегти та примножити заощадження учасників, незважаючи на інфляцію, обмін валют та політичні ризики. Хоча дотримання правових норм допомагає захистити вкладників і забезпечити ліквідність активів, суворі нормативні вимоги обмежують гнучкість інвестиційної діяльності НПФ. Аналіз ринку показує, що незважаючи на потенціал зростання, розвиток НПФ стримується обмеженими інвестиційними можливостями та інфляційними ризиками. Успішне управління фондом залежить від його здатності збалансувати зростання активів з мінімізацією ризиків.

Список використаних джерел:

1. Теорія оптимізації портфеля інвестицій. Бібліотека BukLib.net. URL: https://buklib.net/books/22594/ (дата звернення: 13.11.2024).

2. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 № 1057-IV : станом на 27 квіт. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text (дата звернення: 13.11.2024).

3. Ткаченко Н. Вектори розвитку інвестиційної діяльності недержавних пенсійних фондів в Україні. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2019. № 1 (17). С. 200–206. URL: https://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/18052/200-206.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 13.11.2024).

Платформа VII

Роль ефективної фінансової інфраструктури у повоєнному відновленні України

УДК 368

Bestuzheva Mariia

4th-year student of Faculty of Finance,

Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman

Academic Supervisor: Dymnich Olha

PhD, Assoc. Prof. of the Department of Banking and Insurance

Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman

INSURANCE MARKET DEVELOPMENT TO SUPPORT UKRAINE'S FINANCIAL INFRASTRUCTURE

Insurance is an integral element of the financial system of any socio-economic formation, designed to protect the property interests of citizens, business entities and the state.

The changes taking place in society, Ukraine's strategic course for integration into the European Union and the world community are becoming a determining factor of economic and legal transformations in the country, including in matters of further development of the insurance market.

Insurance market, based on economic literature, refers to the facilities that are available for placing of insurance and it is made up of the insuring public, the insurance company and the insurance intermediaries. The insurance trade environment is mostly made possible through the assistance of insurance intermediaries whose main duty is to bring the sellers and the buyers of insurance policies into contractual relationship.

It can also refer to the various mechanism through which insurance buyers, sellers and intermediaries come together to transact insurance business. Although,

insurance buyers may go to the office of the insurance company to transact insurance business, it is not necessary that they must meet at their offices or any physical location. [1]

As the dynamics of recent years show, the insurance industry of Ukraine has generally reached a certain level of investment attractiveness and is represented by leading transnational insurance groups from Austria, Germany, Poland, Switzerland, but has not yet become a real factor in the stability of the national economy.

The existence of a full-fledged insurance market is an important condition for improving the welfare of the population and sustainable economic growth. In Ukraine, this sector is at an early stage of development and has some problems. Therefore, its further development should take priority in the economic and social aspects of state policy.

The implementation of economic reform and structural restructuring of the economy highlights the need for further development of the national insurance market as a component of Ukraine's financial market. This market contributes to the creation of a foundation for sustainable economic growth. Additionally, it provides compensation for losses in the event of natural disasters, accidents, catastrophes, and other unforeseen events. Such coverage is essential as these events negatively affect the welfare of the population, the activities of business entities, and the state.

In the modern economy, the state policy of socio-economic protection of the population is implemented through insurance, and significant investment resources are also formed [2, p. 82].

The modern insurance market is being formed under the conditions of a gradual increase in basic macroeconomic indicators, in particular, the growth of the gross domestic product, low inflation rates, and the stability of the national currency, which makes it possible to ensure its dynamic development.

The existence of an efficient insurance market is an important condition for improving the welfare of the population and sustainable economic growth. The dynamics of the main parameters in recent years shows the growth of the insurance market. State supervision of insurance activities in Ukraine is carried out in order to

comply with the requirements of the legislation of Ukraine on insurance, effective development of insurance services, prevention of insolvency of insurers and protection of the interests of policyholders [2, c. 82].

As part of reforming the insurance market, improving the quality of services on them, as well as increasing its investment potential, it is advisable to implement the following regulatory, legal, organizational, methodological, and informational measures:

- introduction of capital adequacy standards in a way that makes pseudo-insurance more difficult;

- development and implementation of incentive measures for insurers that voluntarily comply with transparency standards and increased requirements for solvency and implementation of international financial reporting standards in their activities;

- improvement of legal regulation of actuaries, completion of the creation of a system of training and certification of actuaries in Ukraine with the gradual transfer of these functions to a self-regulatory organization;

- introduction of a stimulating tax policy for the development of personal insurance, long-term life insurance, including investment insurance, participation of insurers in the system of non-state pension provision, mandatory medical insurance by allocating a share of contributions from these types of insurance to the gross expenses of legal entities and improving the taxation of personal income persons [3].

References:

1. FCT EMIS. (n.d.). *Meaning of Insurance Market*. Retrieved November 14, 2024, from https://fctemis.org/notes/12336_Meaning%20of%20Insurance%20Market.pdf
2. Dyba, V. A. (2020). Current state and prospects of development of insurance companies in Ukraine. *Ekonomika ta derzhava*, 11, 80–83.
3. Rudevska, V. I., & Pogorila, O. V. (n.d.). Features of the state regulation of the insurance market of Ukraine in transformation conditions. *ResearchGate*.

Retrieved October 11, 2024, from https://www.researchgate.net/publication/343148537_OSOBLIVOSTI_DERZavnogo_reguluvanna_strahovogo_rinku_ukraini_u_transformacijnih_umovah

UDC 338.246.025.88

Maslii O.A.

Ph.D. in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Taxation

Smokvina V.V.

graduate student of the Department of Finance, Banking and Taxation

National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»

FINANCIAL SUPPORT FOR THE POST-WAR RECOVERY OF THE REAL SECTOR OF UKRAINE'S ECONOMY

The real sector of Ukraine's economy faces exceptionally complex challenges during martial law, including not only the direct impact of hostilities but also various aspects such as economic instability, threats from terrorist groups, logistics crises, etc. It is quite difficult to estimate the extent of destruction, direct and indirect damage to the real sector of the economy of Ukraine [1]. According to government estimates and research from the Kyiv School of Economics, as of the beginning of 2024, losses of assets in Ukraine’s enterprises and industry exceed $13.1 billion and continue to rise. In terms of industries, metallurgy was the most affected. The amount of direct damage caused to the agro-industrial complex of Ukraine is $10.3 billion [2].

The recovery of the real sector after such large-scale destruction requires the involvement of substantial financial resources. The formation and rational use of funds for the recovery of Ukraine's economy after the war determine the country's prospects on the way to sustainable development [3].

One of the main directions in forming recovery funds is mobilizing internal and external resources. Attracting direct financial support from international partners,

credit funds, charitable contributions and investments contributes to creating a large financial reserve for economic recovery. It is important to ensure transparent, rational use and effective management of these funds [4] to stimulate the accelerated development of the national economy's real sector in the post-war period. Strategic monitoring of the affected sectors of the national economy is essential for identifying post-war recovery priorities, helping to direct funds to areas where they can have the greatest social and economic impact.

In the context of using recovery funds, particular attention should be paid to infrastructure projects, educational and scientific initiatives, and support for small and medium-sized enterprises. These directions not only contribute to economic recovery but also establish a stable and innovative foundation for future development.

An important factor in the sustainable development of the post-war economy is also the consideration of social and environmental aspects [5] in the use of recovery funds. Transparent and open public engagement, environmental standards and social programs help balance development and ensure long-term sustainability.

Recovering Ukraine's real economy after the war will undoubtedly be a difficult and long-term process. However, with effective planning and implementation, this process can give positive results: rebuilding Ukraine’s economy will create new business opportunities, especially for the development of new industries, facilitate job creation, improve citizens' living standards, and enhance the country's economic security. Realizing these outcomes will contribute to transforming Ukraine into a successful and resilient country capable of withstanding external threats and ensuring the welfare of its citizens.

Effective financial support strategies for post-war recovery require a comprehensive approach, taking into account citizens' needs, stimulating innovation [6] and addressing the specificities of post-conflict economic recovery. Establishing transparent fund usage mechanisms is vital [7], as is monitoring their efficiency and directing them toward projects that most contribute to economic and social stability and growth.

Thus, ensuring the effective use of resources requires constant monitoring, evaluating results and readiness to adjust strategies as circumstances change. Focusing on infrastructure development, innovation, and maintaining high levels of social responsibility are decisive in creating a viable and sustainable economic system in the post-war period.

References

1. Pukhyr S.T., Yurkiv N.Ya. Macroeconomic state of the national economy during a full-scale war. *Economics and Region*. 2023. № 4 (91). P. 8–16. DOI: 10.26906/EiR.2023.4(91).3191

2. Report on Direct Infrastructure Losses from Destruction Due to Russia's Military Aggression Against Ukraine as of Early 2024. *Kyiv School of Economics.* URL : https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_ Damages_Report.pdf

3. Onyshchenko S.V., Maslii O.A., Pantas V.V. Business activity in Ukraine: digital transformation and sustainable development. *Economics and Region*. 2024. № 1 (92). P. 136–146. DOI: 10.26906/EiR.2024.1(92).3321

4. Matkovskiy A.V., Pugach A.A. Analysis the Threats that Economic Security of Ukraine in Modern Conditions of Functioning the National Economy. *European Applied Sciences*. Germany. № 2, 2014. P. 196.

5. Halona, I., Sokhatska, O., Sokhatskyi, O., Levchenko, I., & Chaplinskyi, V. (2023). War as an influencing factor on the logistics management processes of foreign economic activity of enterprises. Review of Economics and Finance, 21, 661-668. doi: 10.55365/1923.x2023.21.70.

6. Onyshchenko S., Yehorycheva S., Furmanchuk O., Maslii O. Ukraine Construction Complex Innovation-Oriented Development Management. *Proceedings of the 2nd International Conference on Building Innovations*, 2019, P. 687–700. https://doi.org/10.1007/978-3-030- 42939-3_68

7 . Maslii O. A., Glushko A. D. State Financial Regulation as an Instrument for Minimizing Threats to the Economic Security of Ukraine under the Conditions of Marital Law. *Digital economy and economic security*. 2022. Issue 2 (02). P. 125–130. URL: http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/ article / view /78/75

УДК 658.15

Алексін Г.О.
к.е.н., доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

СТРУКТУРУВАННЯ ФІНАНСУВАННЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ЗА ЦСР ООН

У сучасних умовах Україна стоїть перед викликом відновлення внаслідок російської збройної агресії. Це вимагає не лише значних фінансових ресурсів, але й стратегічного підходу до їхнього залучення та використання, що має забезпечити «якість» залученого фінансування в контексті відповідності потребам повоєнного відновлення [1]. Крім того, в розрізі повоєнного відновлення як соціально-економічної задачі необхідно врахувати фактори сталості, ефективності та соціальної справедливості. Відповідно для структурування фінансування для такої комплексної задачі доречно застосувати підхід, що заснований на збалансованому комплексі цілей, що може запропонувати комплекс ЦСР ООН [2]. Таке структуроване фінансування дозволить побудувати не тільки нову інфраструктуру, а й створити ґрунт для довгострокового розвитку на принципах стабільності, інтеграції та стійкості.

Задача структурування фінансування повоєнного відновлення за ЦСР ООН потребує комплексного підходу. По-перше, важливо інтегрувати ЦСР ООН у національну стратегію відновлення, що дозволить досягти узгодженості між міжнародною рамкою та внутрішніми пріоритетами розвитку [3]. Це підвищить ефективність планів відновлення та допоможе країні адаптуватися до сучасних викликів сталого розвитку. По-друге, варто забезпечити диверсифікацію джерел фінансування, включаючи державні кошти, міжнародну допомогу, приватні інвестиції та інноваційні фінансові інструменти [4]. Такий підхід сприятиме стабільному забезпеченню відновлення відповідними ресурсами, необхідними

для довгострокового економічного зростання. По-третє, необхідно врахувати міркування прозорості та підзвітності у використанні фінансових ресурсів потрібна система, що сприятиме зміцненню довіри серед донорів та інвесторів, забезпечуючи ефективне і цільове використання коштів [5].

В контексті дорожньої карти структурування фінансування за ЦСР ООН, першою необхідною передумовою є чітка оцінка потреб, що включає глибокий аналіз руйнувань та визначення пріоритетних напрямків для інвестицій. Надалі, це розробка стратегії фінансування, яка визначить джерела фінансування, механізми залучення коштів і розподіл ресурсів відповідно до ЦСР ООН, є важливим для досягнення узгодженості планів і дій. Важливим є отримання не тільки фінансової, але й технічної допомоги, а також забезпечення експертного супроводу.

Окремо слід наголосити на залучення приватного сектору шляхом створення сприятливих умов для інвестицій – за рахунок поєднання наявного інструментарію (публічно-приватне партнерство, фіскальні стимули) та створення рамки інвестиційної привабливості (захист прав власності, прозорість умов роботи для потенційних інвесторів). Важливо запровадити дієвий інструментарій моніторингу та оцінки, що дозволить відстежувати використання ресурсів та коригувати стратегії, що підвищує ефективність програм відновлення [6].

Важливою умовою ефективного застосування цього підходу є узгодження інтересів ключових стейкхолдерів, до яких належать місцеві громади та держава, міжнародні організації, донори, приватний сектор. Таке узгодження є запорукою цілісності та прозорості процесів повоєнного відновлення та залучення фінансування з відповідних джерел і за відповідними умовами (строки, ціна, зобов’язання, залученість донора). Ключовим у цьому контексті є забезпечення диверсифікації джерел фінансування, що включає державні, міжнародні й приватні ресурси – з поєднанням інноваційних фінансових інструментів і рамки захисту прав власності та сприяння приватній ініціативі.

Список використаних джерел:

1. Aleksin G. Post-war Reconstruction in Ukraine within Corporate Finance framework: UN SDG aspect. *Sustainable development and circular economy: trends, innovations, prospects* : scientific monograph. Eds. R. Diakon, A. Kucher, M. Heldak. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. 344–371 p.

2. Алексін Г. Інновації корпоративних фінансів у підтримці післявоєнного відновлення України: фінансування за критерієм ЦСР ООН. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2023. №31(59). С. 56–61.

3. GEFI. Financing nature and the SGDs. URL: https://www.globalethicalfinance.org/our-work/financing-sdgs-programme/ (Дата звернення: 12.11.2024).

4. IISD. UN Global Compact Report explores harnessing capital markets for SDGs. URL: https://sdg.iisd.org/news/un-global-compact-report-explores-harnessing-capital-markets-for-sdgs/ (Дата звернення: 12.11.2024).

5. Chen Z., Luo L., Wang H. Pathways for financing the Sustainable Development Goals. *The Innovation Geoscience*. 2024. №2(1). P. 100051.

6. EY. The role of financial services in helping to meet the UN Sustainable Development Goals. URL: https://eyfinancialservicesthoughtgallery.ie/un-sustainable-development-goals/

УДК 366.6

Ахмадуліна В.О.

здобувачка вищої освіти

(магістерський рівень),

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ ЯК ЧАСТИНИ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Фінансовий сектор є невід'ємною складовою національної економіки. Адже саме його розбудова відіграє ключову роль для подальшого

функціонування та розвитку економіки в цілому. Збройна агресія РФ призвела до глибокої економічної кризи, що безперечно вплинуло й на фінансовий сектор, зокрема на його структурну частину – банківський сектор. Банківський сектор України представлений у вигляді банківських установ та НБУ. Банківські установи є одними з головних видів фінансових корпорацій у фінансовому секторі. Їх унікальна особливість полягає у можливості трансформувати вільні грошові кошти у кредитні ресурси.

З початком війни банківський сектор стикнувся з рядом викликів:

- економічна нестабільність;
- пошкодження інфраструктури;
- кіберзагрози;
- підвищення ризиків;
- зниження довіри до банківського сектору.

За 2022-2023 роки банки зазнали значних втрат. Їх збитки оцінюють близько у 750 млн грн, що становить майже 28% від їх активів. Але незважаючи на таку тенденцію, банківський сектор в більшій мірі зміг вистояти завдяки поглинанню даних непередбачуваних витрат за рахунок прибутку та запасу капіталу.

Також варто зазначити, що також спостерігається тенденція до зростання ролі державних банків, що відбулося за рахунок підтримки кредитування бізнесу, утримань рахунків для державних виплат та забезпечення ширшого доступу до мережі банківських послуг.

За аналізований період відбулось зменшення кількості банківських установ майже на 16%. Значне скорочення банківських установ з 2021 по 2023 викликано втратою їх платоспроможності.

Основні показники банківського сектору наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Основні показники банківського сектору економіки за 2019-2023 роки [3]

Показник, млрд грн	Роки				
	2019	2020	2021	2022	2023
Кількість банків	75	74	71	67	63
Активи, в т.ч.:	**1404**	**1754,73**	**1979,3**	**2243,9**	**2748,8**
темп приросту, %		*24,98*	*12,80*	*13,37*	*22,50*
Кредити	1061,87	980,5	1067,77	1075,34	1021,78
темп приросту, %		*-7,66*	*8,90*	*0,71*	*-4,98*
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	462,93	686,26	712,98	929,64	1312,77
темп приросту, %		*48,24*	*3,89*	*30,39*	*41,21*
Резерви за активними операціями	505,33	409,26	313,97	385,94	363,55
темп приросту, %		*-19,01*	*-23,28*	*22,92*	*-5,80*
Пасиви, в т.ч.:	**1404**	**1754,73**	**1979,3**	**2243,9**	**2748,8**
Капітал	197,3	212,58	244,08	218,91	337,4
темп приросту, %		*7,74*	*14,82*	*-10,31*	*54,13*
Зобов’язання банків	1206,64	1542,16	1735,22	2025	2411,4
темп приросту, %		*27,81*	*12,52*	*16,70*	*19,08*
депозити суб’єктів господарювання	428,2	605,2	705,42	838,36	1142,47
темп приросту, %		*41,34*	*16,56*	*18,85*	*36,27*
депозити фізичних осіб	544,66	663,66	699,75	889,48	1034,22
темп приросту, %		*21,85*	*5,44*	*27,11*	*16,27*

Відповідно до даних спостерігається зниження кредитного попиту суб’єктів господарювання та фізичних осіб. Падіння економічної активності, мало значний вплив на доходи населення та бізнесу, що призвело до скорочення попиту на фінансові послуги. За 2022 рік кредитування у більшій мірі здійснювалось у межах кредитування бізнесу за програмою «5-7-9». Також зростає кількість непрацюючих кредитів.

Також спостерігається зростання темпів приросту вкладень у цінні папери зокрема в ОВДП.

В 2023 році банки змогли оговтатись після спаду у 2022, про що свідчить зміна у динаміці темпу приросту капіталу банку та темпу приросту його зобов'язань.

Але незважаючи на це банківський сектор продовжує свою діяльність та надає відповідні фінансові послуги.

Для мінімізації негативного впливу війни на банківський сектор, необхідно впроваджувати стратегії диверсифікації ризиків, підвищувати рівень кібербезпеки, розробляти антикризові плани та підтримувати ліквідність. Співпраця з регуляторами та комунікація з клієнтами також є ключовими елементами. Важливо діяти проактивно, інвестуючи в інноваційні технології та забезпечуючи стабільність та довіру до банківської системи у цілому.

Список використаних джерел:

1. Закон України про банки та банківську діяльність URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text (дата звернення: 29.10.2024)
2. Класифікація інституційних секторів економіки України URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0378832-14#Text (дата звернення: 29.10.2024)
3. Наглядова статистка. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist (дата звернення: 29.10.2024)

УДК 368

Бойко А.Л.

Науковий керівник: Димніч О.В.

к.е.н., доцент, кафедри банківської справи та страхування

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Розвиток економічного потенціалу України набуває особливої значущості в умовах реалізації довгострокової національної політики, що відбувається в

нових економічних реаліях, які характеризуються значною кількістю ризиків. Страхування, як один із найбільш ефективних інструментів управління ризиками в сучасному суспільстві, сприяє мінімізації їхнього негативного впливу [6].

Незадовільність законодавчого регулювання в сфері страхування залишається однією з основних політичних проблем, що перешкоджає розвитку ринку страхових послуг. Закони, ухвалені в Україні у 2023 році, спрямовані на врегулювання ряду процедур, пов'язаних із формуванням і використанням страхових резервів, що має на меті посилення регулювання галузі. Однією з найактуальніших проблем є використання страхових механізмів для ухилення від сплати податків або незаконного виведення капіталу, подолати які можливо лише через підвищення регуляторного впливу та вдосконалення відповідного законодавства [1, с. 123].

Хоча тимчасове пом'якшення регуляторних вимог в умовах воєнного стану було необхідним для підтримки ринку, таке рішення призвело до порушення фінансових нормативів у деяких компаніях, що ставить під загрозу стабільність ринку та може негативно вплинути на рівень довіри до нього. Деякі суб’єкти господарювання використовують страхування як інструмент для ухилення від сплати податків або виведення капіталу, що зменшує податкові надходження до бюджету та гальмує економічний розвиток. Ці проблеми можуть бути вирішені лише за умови неухильного дотримання чітких регуляторних вимог [2, с. 124].

Пропонований «План Маршалла» також не розглядає проблему міграції населення, особливо з регіонів, які зазнали найбільших втрат внаслідок війни. Значна частина громадян втратила своє майно, заощадження та робочі місця, що фактично знищило їхню платоспроможність і підірвало довіру до страхового ринку, який не здатен оперативно реагувати на життєво важливі питання в умовах окупації. Подолання цієї проблеми вимагає комплексного підходу з боку регулятора (забезпечення контролю за якістю послуг), страхових компаній (дотримання високих стандартів ділової репутації та управління) та населення (підвищення культури страхування) [2, с. 123-124].

Основною проблемою страхування є недостатній рівень правового регулювання, зокрема відсутність законодавчої бази для страхування військових ризиків. Це обмежує можливості страховиків, підвищує ризик шахрайства та негативно впливає на довіру до ринку. Відсутність компенсаційного фонду та економічна нестабільність, що знижує платоспроможність населення й підприємств, скорочують попит і гальмують розвиток галузі [3; 4].

Війна в Україні створює суттєві економічні ризики, які знижують рівень довіри інвесторів та ускладнюють виконання страховими компаніями своїх фінансових зобов'язань. Відсутність належного регулювання страхування воєнних ризиків і відповідних компенсаторних механізмів збільшує ймовірність зловживань та корупції, що підриває довіру населення і загрожує стабільності страхового ринку. Зростання макроекономічної нестабільності, яке супроводжується інфляцією, девальвацією національної валюти і зниженням платоспроможності громадян, може призвести до подальшого скорочення попиту на страхові послуги та ускладнити фінансову діяльність страхових компаній [5].

У підсумку, перспективним напрямом розвитку є створення нових страхових продуктів, адаптованих до умов воєнного часу, зокрема покриття втрат від бойових дій, що сприятиме зростанню довіри до ринку і задоволенню потреб споживачів. Заснування державного компенсаційного фонду для відшкодування збитків, зокрема за підтримки міжнародних донорів, зміцнить фінансову стабільність галузі та забезпечить захист страхувальників. Поглиблення інтеграції з міжнародними страховими ринками та організаціями дозволить покращити регуляторну політику й підвищити прозорість українського страхового сектору, зміцнюючи його позиції на світовій арені.

Список використаних джерел:

1. Длугопольський О., Хропонюк Д. Сучасні проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України. *Innovation and Sustainability*. 2023. https://inns.com.ua/uk/journals/tom-1-1-2023/suchasni-problemi-ta-perspektivi-rozvitku-strakhovogo-rinku-ukrayini

2. Івасечко У.В. Історія розвитку страхування в Україні та нормативно-правове регулювання його обліку. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 10. Ч. 2. С. 251–253. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ecan_2012_10(2)__54.pdf

3. Про створення Національної страхової компанії «Оранта»: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.1993 № 709. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/709-93-%D0%BF#Text

4. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text

5. Федорова Н. О. Державне регулювання напрямків страхової діяльності в Україні. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2019. № 1. URL: https://doi.org/10.25313/2617-572X-2019-1-4856

6. Марценюк О.В., Руда О.Л. Діяльність страхових компаній в умовах воєнного стану та їх роль у післявоєнному відновленні України. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*, 2024, №1. http://efm.vsau.org/storage/articles/April2024/SuYSA64BWp2z6DpKiRf1.pdf

УДК 336.77:332.2]:351.778.534"364"

Галагуз А.В.

ОП «Інвестиційний менеджмент», 6 курс

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Гернего Ю.О.,

д.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У країнах з ринковим типом економіки ринок іпотеки посідає одну з ключових позицій серед фінансових інструментів економічного стимулювання та забезпечення стабільного економічного зростання. Іпотечне кредитування є

дієвим механізмом, який здатний об'єднати ринок нерухомості, ринок фінансових послуг, фондовий і кредитний ринки, а також ряд суміжних інших, перетворити приватні заощадження в інвестиційний капітал, підвищити споживчий попит, стабілізувати кон'юнктурні коливання, а також забезпечити надійність і ліквідність інвестицій у реальний сектор економіки. Крім того, з допомогою іпотечного кредитування вирішуються соціальні питання, зокрема врегулювання житлової проблеми, що важливо для розвитку житлового будівництва та підвищення рівня життя населення.

Нині Україна стикається з серйозними викликами, зокрема з проблемою розвитку іпотечного кредитування в умовах війни. Починаючи з 24 лютого і до кінця травня 2022 р. іпотечне кредитування в Україні було фактично призупинено – банки не видавали жодного кредиту, однак лише з вересня 2022 р. іпотечний ринок почав відновлюватись, фіксуючи зростання попиту населення на іпотечні кредити. Так, якщо у 2022 році банки України видали 2009 іпотечних кредитів на загальну суму 1,96 млрд грн, то порівняно з 2021 роком нове іпотечне кредитування скоротилося в 5,3 раза за кількістю договорів та в 4,3 раза в грошовому вимірі. При цьому дві третини за кількістю договорів - були надані в січні-лютому до початку повномасштабної військової агресії рф [1]. Загалом, обсяги іпотеки збільшувалися саме завдяки кредитуванню вторинного ринку, тоді коли первинний ринок виявився менш привабливим для потенційних інвесторів, що пояснюється значними ризиками, подорожчанням будівельних матеріалів, ускладненням логістики, подальшою потребою в здійсненні ремонту, оскільки нерухомість забудовники здають зазвичай без ремонту тощо. В цей же час, у сьогоднішніх реаліях спостерігаємо потребу значної кількості переселенців або тих, хто повністю втратив оселю, саме у завершеному, готовому до заселення житлі. За даними звіту про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України станом на початок 2024 року , більше 50% житлового фонду в чисельній кількості населених пунктів було пошкоджено чи зруйновано. Загалом, завдані збитки оцінюються в майже 59 млрд. доларів США, проте цифра продовжує збільшуватись щодня [2].

Таким чином, з метою активізації ринку житлової іпотеки та допомоги громадянам придбати житло, урядом впроваджено низку заходів. Зокрема, запущено програми підтримки доступного іпотечного кредитування, такі як «єОселя» та "Доступна іпотека", які передбачають зниження відсоткових ставок для окремих категорій населення, таких як молоді сім'ї, військовослужбовці та переселенці. Також введено механізми компенсації частини витрат на придбання житла, що сприяє доступності іпотек у регіонах з особливими економічними та соціальними умовами. Крім того, розроблено законодавчі ініціативи, спрямовані на захист прав позичальників і зменшення ризиків для банків.

Також, з початком повномасштабної війни, обсяг іпотечних кредитів, за якими була прострочена заборгованість почав збільшуватись. Якщо на початку 2022 р. він становив 0,6%, то наприкінці березня цього ж року такий показник досягнув 42%. Проте, вже в кінці квітня кількість кредитів із простроченими виплатами скоротилася до 33%, а наприкінці червня - до 24%. Тенденція до зменшення прострочених іпотечних кредитів залишалася незмінною до кінця 2022 р. і була зафіксована на рівні 10%. Також, у червні 2023 р. 95% позичальників повернулися до графіка погашення отриманих іпотечних кредитів.

Вагомим показником рівня розвитку системи іпотечного кредитування в країні є співвідношення обсягів виданих іпотечних кредитів до рівня ВВП за рік. Протягом 2018-2024 рр. значення показника коливається в межах 0,08-0,67%, не досягаючи навіть 1%, тоді як, до прикладу, у Данії він перевищує 100%, у Німеччині складає 40%, а в Польщі – 20% [3]. Це дозволяє зробити висновок про те, що в Україні система іпотечного кредитування не розвинута та потребує удосконалення.

Отже, проведений науковий аналіз свідчить, що попри останні позитивні тенденції на ринку іпотечного кредитування, загалом система іпотеки в Україні майже не розвинена. Причиною цьому є низька платоспроможність населення, невизначеність економічної та політичної ситуації, високі відсоткові ставки, недостатнє нормативне забезпечення тощо. Вчені висловлюють думку, що для розвитку цього виду кредитування необхідним є відновлення стабільної

економічної ситуації в країні, усунення політичної нестабільності та забезпечення довгострокової фінансової стабільності банків.

Список використаних джерел:

1. Економічна правда. URL: https://www.epravda.com.ua/news/2023/02/16/697104/
2. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року. KSE. URL:https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf
3. П'ять аргументів, чому іпотечне кредитування важливе. Експертна платформа. URL: https://expla.bank.gov.ua/expla/news_0194.html

УДК 336.4

Жебровський Л. С.

магістрант,

Науковий керівник: Гернего Ю. О.

д. е. н., доцент, професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ВЕНЧУРНЕ ФІНАНСУВАННЯ ПРОГРАМ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Повоєнна відбудова є досить тривалим і дорогим процесом, успіх якого значною мірою залежить від наявних фінансових ресурсів та джерел їх залучення. Фахівці Українського фонду стартапів (УФС) зазначають, що протягом перших місяців війни 99% вітчизняних компаній потребували фінансової підтримки. Лише через певний час попит на ринку відновився в середньому на 40-50%. Крім того, наслідки війни одразу відчули на собі венчурні фонди, які мали портфельні компанії, пов'язані з логістикою, фізичними

товарами та переміщенням [1]. Відповідно, вітчизняний ринок венчурного фінансування потребує державної підтримки за посередництвом програм повоєнної відбудови. У першу чергу стратегія соціально-економічного розвитку та післявоєнної відбудови, розроблена Міністерством економіки України, ґрунтується на підтримці венчурної стартап-діяльності. Крім того, з метою залучення іноземних інвесторів в українську економіку вже створено унікальну електронну платформу Advantage Ukraine, на якій зібрано понад 500 інвестиційних проектів та можливостей у 10 секторах економіки [2].

Повоєнна відбудова в Україні означає необхідність підтримки, розвитку, модернізації та зростання національної економіки. Зокрема, міжнародні експерти визначають основні галузі та напрямки, які сприятимуть відновленню, модернізації та зростанню української економіки. Зокрема, це енергетичний перехід, сектор ІТ-послуг, медицина та транспортні послуги, реконструкція житла та інфраструктури. Однак ці зміни можуть бути реалізовані лише за умови достатньої фінансової підтримки.

Незважаючи на визначення напрямів та пріоритетів післявоєнної відбудови України, Конференція з питань відновлення України в Лугано визначила обсяг ресурсів, необхідних для підтримки стратегії післявоєнної відбудови. Згідно з аналітичними дослідженнями, проведеними в рамках цієї конференції, орієнтовний обсяг ресурсів, необхідних для відновлення, становить 750 мільярдів доларів США з метою реалізації близько 850 проектів. План відновлення матиме довгостроковий характер і розрахований на реалізацію проектів соціально-економічного зростання протягом десяти років. Серед джерел фінансової підтримки важливе місце займають гранти, кредити на фінансову та гуманітарну підтримку, а також програми міжнародної технічної допомоги. Зокрема, помітне місце посідають видатки на соціальну інфраструктуру, в тому числі медицину, включаючи медикаменти та спеціальне обладнання для медичних закладів [3].

Водночас, в контексті фінансування програм повоєнної відбудови, варто звернути увагу також на поточні челенджі. Однією з головних проблем є

інфраструктурні обмеження можливостей для розвитку бізнесу та підприємництва. Корупційні ризики та бюрократія також ускладнюють ведення бізнесу та негативно впливають на економіку. Низька конкурентоспроможність та відсутність стабільної правової бази також є суттєвими проблемами. Важливими завданнями для стимулювання бізнесу є розвиток інфраструктури в регіонах, що покращить доступ до фінансових ресурсів. Всі ці проблеми потребують реформ та системних змін для створення сприятливого середовища для розвитку підприємництва та залучення інвестицій [4].

Зокрема, у процеси післявоєнної відбудови повинні включати принципи, які підтримують кліматично розумну та екологічно безпечну відбудову, включаючи впровадження технологічних інновацій, природоохоронну діяльність, підтримку соціально відповідального бізнесу та ініціатив з належного врядування. Це дозволить залучити ресурси відповідних європейських та міжнародних агентств та інституцій з надання допомоги для інтеграції найпрогресивніших стандартів та технологій у процес післявоєнної відбудови, а також для спільного бюджетування місцевих відновлювальних проектів [5].

Таким чином, в процесі венчурного фінансування програм повоєнної відбудови економіки України важливо звертати увагу, як на внутрішні можливості економіки, так і на міжнародну підтримку. Це дозволить пришвидшити відновлення та створити інноваційні можливості для зростання.

Список використаних джерел:

1. Литвин І. В., Булак Ю. В. Венчурний бізнес в Україні в умовах воєнного часу // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. – 2022. – № 2 (8). – С. 283–291.

2. DealBook of Ukraine 2024 від AVentures Capital [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.slideshare.net/slideshow/dealbook-of-ukraine-2024-edition-report/270058911#6

3. Garafonova O., Yankovoi R., Zhosan H., Lomachynska I., Ananiev M., Dvornyk I. International Experience in Applying Innovative Financial Management

Strategies for Business Revitalization in the Post-War Period in Ukraine // Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. – 2023. – Volume 6 (53). DOI: 10.55643/fcaptp.6.53.2023.4140.

4. Gernego I., Dyba M. I., Shkoda T., Dyba M. V. Venture Financing as Support for the Sustainable Model of Post-War Rebuilding in Ukraine // European Journal of Sustainable Development. – 2023. – Vol. 12, No. 2. – C. 1. DOI: 10.14207/ejsd.2023.v12n2p1.

5. Литвин І. В., Шевчук К. С. Венчурний бізнес в Україні: сучасний стан та передісторія розвитку // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. – 2022. – № 2 (8). – С. 394–401. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/dec/29560/220972maket-398-405.pdf

УДК 330.34

Іванов В. Є.

здобувач вищої освіти (магістерський рівень),

Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана

Красножон С.В.

к.е.н.,доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет імені В. Гетьмана

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ СВІТОВОГО БАНКУ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ВІЙНИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Світовий банк виступає головним партнером, мобілізуючи масштабні фінансові ресурси та застосовуючи гнучкі інструменти для відновлення критичних сфер, які потребують невідкладного втручання.

Після початку повномасштабного конфлікту у квітні 2022 року Світовий банк сформував дорожню карту «Реакція Групи Світового банку на глобальні наслідки війни в Україні» [1]. Цей документ підкреслює важливість підтримки як для самої України, так і для глобальної спільноти, оскільки наслідки війни

відчутні далеко за межами країни. У рамках цієї ініціативи були визначені основні фінансові та аналітичні напрями, які мають допомогти Україні подолати масштабні проблеми.

Розглянемо основні фінансові інструменти, як застосовує Світовий банк для відновлення постраждалих від війни регіонів України. Першим фінансовим інструментом є позики МБРР, спрямовані на фінансування основних державних видатків. Протягом воєнного періоду для України було зарезервовано 1572 млн. дол. у 2022 році, 3133 млн. дол. у 2023 році та 4086 млн. дол. у 2024 році. Ці кошти надаються для забезпечення соціальних виплат та підтримки секторів охорони здоров'я та освіти. Важливою є також позика розвитку для відновлення та розбудови, затверджена в червні 2023 року та спрямована на допомогу домогосподарствам нових бідних і переміщених осіб, підтримуючи соціальну стабільність в Україні.

Другим фінансовим інструментом є багатосторонні трастові фонди, що були створені для залучення грантів та пожертвувань з боку міжнародних партнерів. Ці фонди забезпечили мобілізацію значної допомоги для України на загальну суму 37,5 млрд.дол., що становить майже половину всієї міжнародної допомоги країні [2]. Використання трастових фондів дозволяє Світовому банку залучати додаткове фінансування від донорів та ефективно розподіляти його між проєктами відновлення. Платформи, розроблені банком, також сприяють підтримці охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення та реагування на гуманітарні кризи в Україні. Завдяки цим фондам Україна змогла забезпечити виплати для 10 мільйонів пенсіонерів, 500 тисяч працівників освіти, 145 тисяч державних службовців і підтримати понад 3 мільйони внутрішньо переміщених осіб. Така адресна допомога стала можливістю для держави утримати на плаву ключові соціальні сектори.

Третім інструментом, за допомогою якого Світовий банк підтримує Україну, є проєкти в галузі охорони здоров’я, які передбачають надання доступу до необхідних медичних ресурсів і психологічної допомоги. Світовий банк забезпечив 2 мільйони доз вакцини для вакцинації дітей, 500 тисяч осіб отримали

безкоштовні або доступні медикаменти, 70 тисяч осіб скористалися реабілітаційними послугами для лікування фізичних і психічних травм. Ці заходи спрямовані на забезпечення довготривалої стійкості системи охорони здоров'я в Україні.

Четвертим інструментом є проєкти відновлення енергетичної інфраструктури, яка зазнала масштабних руйнувань. За оцінками, майже половина об'єктів електропередачі та теплопостачання України пошкоджені. Завдяки підтримці Світового банку були створені умови для оперативної закупівлі необхідного обладнання, що допомагає забезпечити енергетичну безпеку населення в зимовий період і дозволяє відновити роботу критичних інфраструктурних об’єктів.

П'ятим інструментом, який Світовий банк впроваджує для відновлення постраждалих регіонів України, є проєкти з відновлення транспортної інфраструктури. Війна суттєво пошкодила дороги, мости та залізничні колії, що ускладнює логістику та доставку гуманітарної допомоги. Станом на 2024 рік банк сприяв відновленню транспортної мережі у понад 21000 сіл, 51 селищі та 35 містах [2]. Це дозволяє покращити сполучення між населеними пунктами, знизити час доставки гуманітарних вантажів і забезпечити стабільність ланцюгів постачання товарів, що є необхідним для швидкого економічного відновлення.

Крім інвестицій, Світовий банк забезпечує Україні стратегічне консультування для розвитку економічно обґрунтованих проектів і реформ, які допоможуть залучити приватний капітал. Одна з найважливіших цілей – створення основ для стійкого економічного зростання і відновлення приватного сектора, який повинен стати основним двигуном розвитку в постконфліктний період.

Загалом, завдяки комплексному підходу та застосуванню широкого спектра фінансових інструментів Світовий банк продовжує надавати підтримку Україні, зокрема в забезпеченні нагальних потреб населення та довгостроковій стабілізації економіки. Ефективне використання виділених ресурсів дозволяє

Україні покривати витрати на критичні державні послуги, відновлювати інфраструктуру та зміцнювати суспільство.

Список використаних джерел:

1. World Bank Group Response to Global Impacts of the War in Ukraine : A Proposed Roadmap. URL: https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/906781650315350907/world-bank-group-response-to-global-impacts-of-the-war-in-ukraine-a-proposed-roadmap (дата звернення 26.10.2024).
2. World Bank Annual Report 2024. URL: https://www.worldbank.org/en/about/annual-report (дата звернення 26.10.2024).

УДК 336.76:005.3

Іванов І.О.

Аспірант кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку

Одеський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІДКРИТИХ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

В фінансовій системі України інвестиційні фонди з’явились після прийняття Закону «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» від 15 березня 2001 року № 2299-III, який згодом втратив чинність згідно із Законом України «Про інститути спільного інвестування» від 5 липня 2012 року № 5080 [1], який наразі є діючим та регулює відносини в сфері колективних інвестицій.

За цим законом, ІСІ належить до відкритого типу, якщо він (або компанія з управління його активами) бере на себе зобов'язання здійснювати у будь-який час на вимогу інвесторів викуп цінних паперів, емітованих цим ІСІ (або компанією з управління його активами). Фактично, відкритий ІСІ в Україні є аналогом ETF (англ. Exchange Traded Fund) за практикою США – біржових фондів, акції яких

вільно обертаються на торгівельних площадках та пропонують експозицію на певний кошик активів за доступною для індивідуального інвестора ціною. Такі біржові фонди, по суті, виконують функцію агрегатора інвестицій, отримуючи кошти інвесторів через випуск власних цінних паперів і згодом інвестуючи їх в певний набір активів за стратегію, що описана в проспекті емісії такого фонду. Для інвесторів, акції таких біржових фондів являються привабливою можливістю для формування інвестиційного портфеля з обмеженими ресурсами та економії на трансакційних витратах. Самі біржові фонди стягують відсоток від загального обсягу активів під управлінням. Таким чином, ІСІ відкритого типу, в якості біржових фондів, є надзвичайно вигідними як для інвесторів, так і для компаній, що керують такими фондами.

Однак, станом на сьогодні, відкриті ІСІ досі займають непомітне місце серед біржових фондів іншого типу. Так, за даними Української Асоціації Інвестиційного Бізнесу (УАІБ), станом на 2 квартал 2024 року, активи відкритих ІСІ становили 222 млн грн, тоді як обсяг активів усіх фондів (крім венчурних) склав 20,4 млрд грн (відкриті ІСІ займають 1% за обсягом активів), а разом з венчурними фондами – 619 млрд грн (відкриті ІСІ займають 0,036%) [2]. За кількістю фондів, ситуація аналогічна – всього 17 фондів, що становить близько 1% з загальної кількості в 1795 фондів. Для порівняння, в США налічується 3378 ETF [3], а в ЄС – близько 30 тисяч [4]. Звісно, фондовий ринок України все ще знаходиться на початковій стадії розвитку і порівняння з розвинутими ринками ЄС та США є не зовсім коректним. Втім, навіть на даному етапі, відкриті ІСІ можуть суттєво збільшити свою присутність і привабливість серед фондів іншого типу. Однією з головних перешкод до збільшення кількості фондів та обсягу активів під управліннями являються законодавчі обмеження. По-перше, можна констатувати той факт, що для відкритих ІСІ діє низка обмежень щодо вибору класу активів, в які дозволено інвестувати відповідно до Закону України «Про інститути спільного інвестування», а також щодо обсягу інвестицій у відповідний клас активів. Такі обмеження, розроблені з метою захисту інвесторів, насправді лише суттєво обмежують фонди в здатності

імплементувати привабливі стратегії інвестицій та залучати кошти інвесторів. Обмеження є фіксованими і не враховують поточну кон'юнктуру світових фінансових ринків, а отже й доцільність інвестицій в певні класи активів. Це обмежує фонди у формування оптимальної алокації активів з урахуванням поточних ситуацій. По-друге, визначена класифікація активів не містить теоретичного обґрунтування, враховуючи, що останні дослідження зазначають, що вона проводиться суб'єктивно керуючим інвестиційного портфеля безпосередньо в процесі управління інвестиційним портфелем на початкових етапах з урахуванням поставлених вимог та обмежень [5]. В результаті, фонди не можуть запропонувати стратегію, яка буде актуальною саме для поточних ринкових умов і згодом оптимізувати стратегію в умовах невизначеності фінансових ринків. В цьому розумінні, необхідно адаптувати законодавчу практику ЄС та США і змінювати фокус на захист інвесторів від обмежень щодо активів до підзвітності і моніторингу діяльності таких фондів, дозволивши їм самим визначати стратегію, алокацію активів, і дотримуватись її відповідно до проспекту емісії цінних паперів фонду. Реформація законодавчих обмежень стане головним поштовхом до розвитку відкритих ІСІ. Застосування оптимальних стратегій, які демонструватимуть успішний результат відповідно до задекларованих цілей фонду, сприятиме підвищенню іміджу фондів та зацікавленості домогосподарств в інвестуванні у такі фонди.

Список використаних джерел:

1. Верховна Рада України. Про інститути спільного інвестування: Закон України від 05.07.2012 № 5080-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text. (дата звернення: 31.10.2024).
2. УАІБ: Огляд діяльності індустрій управління активами інституційних інвесторів та адміністрування недержавних пенсійних фондів в Україні за 2-й квартал 2024 року. Інститути спільного інвестування. URL: https://www.uaib.com.ua/analituaib/publ-ici-quart/uaib-oglyad-diyalnosti-industriy-v-ukrajini-2-y-kvartal-2024-roku-instituti-spilnogo-investuvannya. (дата звернення: 31.10.2024).
3. US Number of ETFs (I:USNETF). URL:

https://ycharts.com/indicators/us_number_of_etfs. (дата звернення: 31.10.2024).

4. European Securities and Market Authority. URL: https://www.esma.europa.eu/esmas-activities/investors-and-issuers/fund-management. (дата звернення: 31.10.2024).

5. Іванов І. Алокація активів як ключовий елемент ефективного управління інвестиційним портфелем. 2024. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, (11). https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-08-01

УДК 657.1

Казадаєва Т. В.

Здобувач 2М курсу ОП «Фінанси і кредит»

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Науковий керівник: Алексєєнко І. І.

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Місце страхового ринку у фінансовій системі України зумовлене роллю різних фінансових інститутів у фінансуванні страхового захисту, а також їх значенням як об’єктів розміщення інвестиційних ресурсів страхових організацій та забезпечення страхових, інвестиційних, фінансових і інші види діяльності. Специфіка страхування визначає безпосередній зв'язок страхового ринку з фінансами підприємств і населення, банківською системою країни, державним бюджетом та іншими фінансовими установами, в рамках яких реалізуються страхові відносини. Страховий ринок є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків.

Загальна кількість страхових компаній на 2023 р. становила 101 проти 414 у 2012 р. [1]. Основними причинами скорочення кількості страхових компаній є їх недостатня капіталізація, низька якість активів, девальвація національної валюти, нестабільна внутрішня політична та економічна ситуація в країні.

Однак, не зважаючи на скорочення кількості страховиків, загальна сума активів компаній зростала, за досліджувані 2017-2023 рр. приріст склав 22182,2 млн грн. У 2023 р. через воєнний стан в Україні була порушена загальна тенденція розвитку страхового ринку: кількість укладених договорів страхування в порівнянні з 2021 роком скоротилася в 1,5 рази, розмір сукупних страхових премій знизився на 10,1 млрд грн, в результаті чого сума страхових внесків скоротилася в два рази. Однак, пожвавлення страхового ринку відбулось вже у 2023 р.: кількість укладених договір зросла на 7 %, розмір страхових премій – на 18 %, а виплат – на 5,5% у порівнянні із 2022 р. [2].

Тенденції 2023 р. позначились і на результатах діяльності 2023 р. При збитковості більшості страхових компаній у 2022 р., в 2023 р. прибуток склав 3105 млн грн.

Найкрупнішими гравцями страхового ринку є: Українська страхова група, Колоннейд Україна та СК «Універсальна». Також високу оцінку 3,5 зірки мають ARX, УНІКА, ІНГО, PZU Україна та Княжа. Замикають десятку найбільш надійних СК «Країна» та ВУСО [3].

Національний банк України намагається «навести порядок» на ринку і наблизити його до міжнародних стандартів, але він займає незначне місце в економіці нашої держави і сильно відстає від розвинених країн світу.

Аналіз діяльності провідних компаній вказує на стабільні тенденції функціонування страховиків не зважаючи на значні ризики, що проявляються в економіці України. Методом кластерного аналізу вдалось прослідкувати зміни в результатах їх діяльності за ключовими показниками: обсяги активи, власного капіталу та резервів на майбутні виплати.

Кластерний аналіз проведено на основі ієрархічної класифікації з використанням методу Варда, в результаті якого побудовано вертикальну дендрограму (рис. 1).

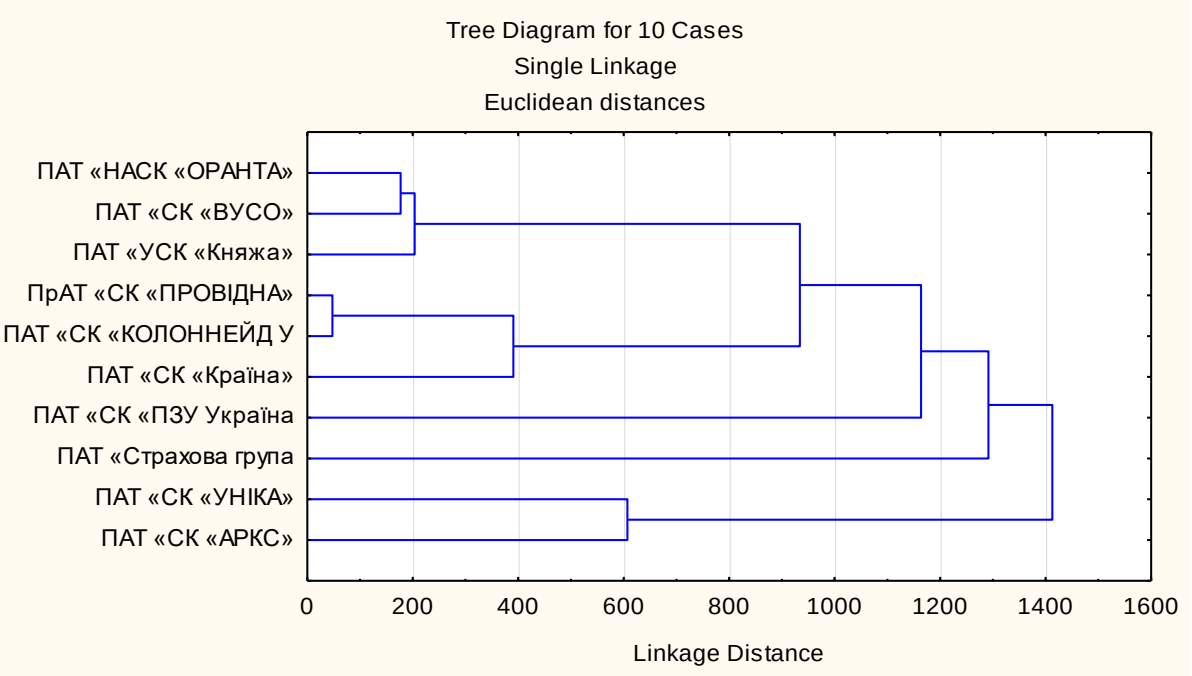

Рис. 1. Горизонтальна дендрограма класифікації за методом Варда за 2023 р.

На основі дендрограми страхові компанії України можна розділити на 4 кластери (табл.1).

Таблиця 1

Розподіл страхових компаній на кластери

Рівень		Страхова компанія	
		2020 р.	2023 р.
Високий		ПАТ «СК «УНІКА»; ПАТ «СК «ПЗУ Україна»	ПАТ «СК «УНІКА»; ПАТ «СК «АРКС»
Середній	Вище середнього	ПАТ «СК «АРКС»; ПАТ «Страхова група «ТАС»	ПАТ «Страхова група «ТАС»
	Нижче середнього	ПАТ «УСК «Княжа»	ПАТ «СК «ПЗУ Україна»
Низький		ПАТ «НАСК «ОРАНТА»; ПрАТ «СК «ПРОВІДНА»; ПАТ «СК «КОЛОННЕЙД УКРАЇНА»; ПАТ «СК «ВУСО»; ПАТ «СК «Країна»	ПАТ «УСК «Княжа»; ПАТ «НАСК «ОРАНТА»; ПрАТ «СК «ПРОВІДНА»; ПАТ «СК «КОЛОННЕЙД УКРАЇНА»; ПАТ «СК «ВУСО»; ПАТ «СК «Країна»

Таким чином, результати проведеного кластерного аналізу провідних страхових компаній України, підтвердив тенденції у функціонуванні стану страхового ринку і наслідків пандемії та війни, які відобразились проявами

кризових явищ в їх діяльності. Серед досліджуваної сукупності страхових компаній безперечними лідерами залишаються ПАТ «СК «УНІКА»; ПАТ «СК «АРКС». Результати їх діяльності за якісними та кількісними оцінками залишались доволі високими, а отже система управління ризиками в їх діяльності ефективно адаптується до ризиків. До цієї групи слід віднести і ПАТ «Страхова група «ТАС», за масштабами свої діяльності ця компанія в 1,5 рази менша за попередні, але в системі створення резервів в умовах прояву кризових явищ показала найкращі результати (приріст склав 1402,6 млн грн). Цей факт підтверджує наявні резерви подолання прояву фінансових ризиків в діяльності компанії.

Список використаних джерел:

1. Статистика страхового ринку України. Журнал Insurance TOP. URL: https://forinsurer.com/top
2. Статистика Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial.
3. Рейтинг надійності страхових компаній України 2023. URL: http://surl.li/twngo.

УДК 336.6

Кацімон І.М.,
Маліновська О.Я.,
к.е.н., доцент.
Львівський національний університет
імені Івана Франка

РОЛЬ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ В СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабна війна в Україні створила значні виклики та внесла суттєві корективи в усі сфери державного врегулювання. На сьогоднішній день країна стоїть перед складним завданням – стабілізації національної економіки.

Процес відновлення економіки, інфраструктури та соціально-економічного розвитку – складна задача, яка вимагає комплексного підходу та узгоджених дій на всіх рівнях управління.

Варто зазначити, що до початку реалізації процесу післявоєнної відбудови основна ціль законотворців є стабілізація національної економіки.

В умовах війни важливу роль у підтримці економіки країни має міжнародна фінансова допомога. Саме вона є своєрідною рушійною силою у функціонуванні держави як цілісної економічної одиниці.

Серед видів міжнародної фінансової допомоги варто виокремити наступні:

- білатеральна допомога, що означає пряму фінансову допомогу від урядів інших країн;
- мультилатеральна допомога, що несе за собою фінансову допомогу від міжнародних організацій, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Європейський банк реконструкцій та розвитку (ЄБРР), Світовий банк.
- Гуманітарна допомога, що означає надання продовольчих товарів, медикаментів, тимчасового житла та соціальних виплат для постраждалого населення;
- Технічна допомога, що має за мету надання комплексного технічного забезпечення, консультацій та експертизи щодо покращення управління фінансами, проведення економічних реформ, що сприятимуть розвитку та стабілізації економіки.

Саме через подані види фінансової допомоги можна стабілізувати національну економіку, тим самим покращити загальну ситуацію в державі та зменшити кількість подальших викликів для післявоєнного відновлення.

Варто зазначити, що міжнародна фінансова допомога виконує багато функцій, забезпечують процес стабілізації національної економіки в цілому. Серед основних функцій можна зазначити:

- покриття бюджетного дефіциту;
- підтримка стабільності фінансової системи;

- забезпечення гуманітарної допомоги;
- підтримка економічних реформ;
- забезпечення підтримки бізнесу.

Важливим чинником у стабілізації національної економіки в контексті міжнародної фінансової допомоги є інвестиційне забезпечення як важливий фактор у визначенні темпу і розвитку економічного зростання будь-якої країни.

За даними дослідження, проведеного Європейською Бізнес Асоціацією за аналітичної підтримки Gradus Research, рівень інвестиційної привабливості України за 2023 рік становить 2,44 з 5% можливих [1].

За попередніми даними Мінекономіки в I кварталі 2024 року зростання інвестицій оцінюється на рівні 4,5% [±1%]. Ці позитивні дані зумовлені нарощуванням виробничих потужностей у добувній промисловості.[2].

Згідно цих даних з офіційних звітів, маємо можливість простежити певну позитивну динаміку в контексті інвестиційної привабливості України.

Варто зазначити, що міжнародна фінансова підтримка є справді важливим інструментом для стабілізації економіки країни, яка переживає воєнний конфлікт і в майбутньому, політика якої націлена на післявоєнну відбудову. Однак для ефективного використання цієї допомоги потрібно забезпечити прозорість, підзвітність діяльності влади та ефективне управління державними фінансами.

Список використаних джерел:

1. Європейська Бізнес Асоціація. Індекс інвестиційної привабливості України за 2023 рік.URL: https://eba.com.ua/. (Дата звернення: 12.11.2024р)
2. Міністерство економіки України. Звіт інвестиційної діяльності за 1 квартал 2024 року.
   URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9cb46b66-6285-4f7f-a08e-f450f32f0cb2&title=InvestitsiinaDiialnistVUkrainiZa1-Kvartal2024-Roku. (Дата звернення: 12.11. 2024р.)

УДК 336.7(477)

Козуб Ю. С.
магістрант 2 року навчання
Навчально-наукового інституту економіки і права
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця
Науковий керівник: Лелюк С. В.
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця

АНАЛІЗ СТАНУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Повоєнне відновлення України вимагатиме ефективної фінансової інфраструктури, забезпечення функціонування її базових елементів та визначення основних концепцій розвитку. Для розуміння останніх доцільним стає проведення дослідження стану і рівнів показників діяльності банків.

У 2023 році український банківський сектор за даними [1] продовжував зростати, демонструючи стабільний приріст гривневих депозитів та збереження високого рівня надходжень в іноземній валюті. Зросли інвестиції банків в ОВДП та сертифікати НБУ, що підтримувало стабільну інвестиційну активність. Спостерігалося збільшення гривневих корпоративних та роздрібних кредитів завдяки зниженню процентних ставок, що сприяло попиту на кредити та підвищувало операційну ефективність банків.

На ринку було ліквідовано чотири малі банки (АТ «АЙБОКС БАНК», АТ «АКБ «КОНКОРД», АТ «УКРБУДІНВЕСТБАНК» та АТ «БАНК ФОРВАРД»), що не вплинуло на загальну стабільність сектору. Кількість банків скоротилася до 63, а кількість їх підрозділів зменшилася, хоча в останньому кварталі року вперше за 10 років відзначено незначне зростання кількості філій, що свідчить про адаптацію банків до нових умов ринку. Табл. 1 демонструє

динаміку показників банківського сектору України за період 01.01.2019-01.03.2024 рр.

Таблиця 1

Динаміка показників банківського сектору України
за період 01.01.2019-01.03.2024 рр., млн грн (сформовано за даними [1])

Назва показ-ника	01.2019	01.2020	01.2021	01.2022	01.2023	01.2024	03.2024
Активи	1359703	1493298	1822814	2053232	2351678	2942806	2918498
Капітал	154960	199921	210640	255514	215840	296797	320284
Кошти юридич-них осіб	406367	498157	646491	758434	889526	1260155	1259628
Кошти фізичних осіб	508457	552115	682029	726898	933240	1084281	1071374

У 2019–2023 роках обсяг активів банківського сектору зростав, досягнувши рекордного приросту в 2023 році – на 25,1%, що підтверджує стабільність банківської системи. Капітал банків також зріс на 37,5% у 2023 р. після зниження в попередньому році, що свідчить про підвищення фінансової стійкості.

Зростання коштів суб’єктів господарювання в 2023 році становило 41,7%, відображаючи високу довіру бізнесу до банків, тоді як кошти фізичних осіб збільшилися повільніше – на 16,2%. Гривневі депозити фізичних осіб зросли на 20,5%, з помітним прискоренням в кінці року через сезонні виплати. Зменшення доларизації депозитів до 31,5% демонструє зміцнення довіри до гривні.

Кредитування загалом скоротилося на 1,1%, однак кредитування фізичних осіб зросло на 6,0%, що вказує на підвищений попит на споживчі кредити та оптимістичні очікування щодо економічної ситуації. Кредитування юридичних осіб у 2023 році знизилося на 2,2%, що відображає обережність корпоративного сектору через економічну невизначеність і зростання вартості кредитів. Частка

непрацюючих кредитів після зростання в 2022 році почала знижуватися, що свідчить про покращення якості активів банків і платоспроможності позичальників.

Рентабельність банків значно зросла: на 01.03.2024 рентабельність капіталу досягла 49,95%, а рентабельність активів – 5,33%, що вказує на стабільне покращення фінансових показників. Національний банк України підтвердив достатність капіталу та міцність банківської системи, а з травня 2024 року банки розпочали актуалізацію розрахунків операційного ризику й поступово впроваджуватимуть нові вимоги до капіталу, включаючи буфери системної важливості та консервації.

Отже, в банківському секторі спостерігається стабільний рівень довіри серед населення, зростання активів, капіталу, депозитів та рентабельності. Проте, спостерігається зниження обсягів кредитування, зокрема серед корпоративних клієнтів. Для збільшення кредитних обсягів банкам України необхідно застосувати комплексний підхід, який включає співпрацю з регуляторами та іншими зацікавленими сторонами, враховуючи економічні та фінансові чинники, а також ринкові умови. Важливим є впровадження спеціальних програм і акцій, що можуть залучити нових клієнтів, а також розробка та адаптація кредитних продуктів, що відповідають потребам різних ринкових сегментів.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL : https://bank.gov.ua/ (дата звернення: 10.11.2024 р.).

2. Прилуцький О. В. Організаційно-правові засади діяльності комерційних банків в Україні : дис. … канд. юр. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2008. 190 с.

3. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III Дата оновлення: 08.11.2024. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14 (дата звернення: 10.11.2024 р.).

УДК 336.7

Коломієць В. І.

Побурко О.Я.

к.е.н. доц. кафедри фінансів

Національного університету «Львівська політехніка»

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ КОРПОРАТИВНИХ ОБЛІГАЦІЙ В УКРАЇНІ

Економічне зростання та успіх компаній вимагають фінансування, що повинно бути вигідним у вартості, достатнім за обсягом та зручним для залучення. Українські фірми можуть скористатися такими джерелами, як банківські позики, лізинг або випуск облігацій. Станом на другий квартал 2024 року валові кредити суб'єктам господарювання становлять 820 млрд. грн. [1]. Від початку 2024 року українські підприємці отримали пільгових кредитів за програмою «Доступні кредити 5-7-9%» на загальну суму 52,4 млрд гривень [2], а обсяг лізингового портфелю банків 8,8 млрд. грн (+33%Y-o-Y).[3]

Кредитування вимагає від підприємств виконання ряду додаткових вимог, наприклад, надання застави. Випуск облігацій – це залучення коштів за ставками, що близькі до ставки банківських депозитів для населення і водночас є нижчими ставок банківських кредитів для підприємств. НКЦПФР звітує про обсяг емісії корпоративних облігацій за 8 міс. 2024 року у розмірі 3,99 млрд. грн. [4].

Порівняно незначний обсяг ринку не є перепоною для таких емітентів, як: ТОВ "НоваПей Кредит" (Нова пошта); ТОВ «РУШ» (Eva); «Екса Капітал» (лізинг с/г техніки); Київський асфальтобетонний завод «Столичний»; мережа магазинів «Агромат»; Фармацевтична компанія «Здоров'я»; Фармацевтична фірма «Дарниця»; Завод Ковальської (виробник залізобетону) [5].

20 вересня 2024 року НКЦПФР розробила та затвердила нове Положення про порядок здійснення емісії корпоративних облігацій та їх обігу; документ набуде чинності з 1 листопада 2024 року та передбачає зокрема нові норми щодо можливості випуску забезпечених облігацій [6].

Про потребу ринку у таких інструментах свідчить емісія корпоративних облігацій ТОВ «Новус Україна» 24 вересня цього року, на загальну суму 400 млн грн. за допомоги інвестиційної групи УНІВЕР, котра контролюватиме нерухомість, що забезпечує облігації, та матиме, за необхідності, право на її реалізацію з метою виплати коштів інвесторам [7].

Такі зрушення, є безумовно позитивним сигналом для усього ринку корпоративних облігацій в Україні, і, очікувано, що за умови зниження дохідності за ОВДП та банківськими депозитами, інструмент корпоративних облігацій отримуватиме усе більшу увагу від інституційних та роздрібних інвесторів, а запуск пенсійної реформи, зможе акумулювати ресурси НПФ задля таких інвестицій. Відповідно до даних Асоціації індустрії цінних паперів та фінансових ринків (SIFMA) обсяг емісії корпоративних облігацій у США за 2024 рік станом на вересень склав 7,8 трлн. дол. США, що приблизно у 365 разів перевищує обсяг усього ринку залучених коштів в Україні [8].

У Польщі 99 емітентів випустили облігацій на суму 62.44 млрд. злотих та 5.36 млрд євро, що в перерахунку за курсом НБУ станом на 11.11.2024 становить 881 млрд.грн. [9]. Це у 200 разів перевищує обсяг емісії в Україні. Обсяг випуску корпоративних облігацій перевищує обсяги випуску муніципальних. Наявність відповідної фінансової інфраструктури є необхідною передумовою таких обсягів залучення коштів. Прикладом є польський ринок облігацій Catalyst, що працює на торгових майданчиках Варшавської фондової біржі та BondSpot. Архітектура Catalyst робить його придатним для питань різного розміру та характеристик, а також для потреб різних інвесторів – оптових та роздрібних, інституційних та індивідуальних.

В Україні стан розвитку фондового ринку мав структурні проблеми ще до повномасштабного вторгнення: ліквідація бірж, відсутність централізованих інформаційно-торгових майданчиків корпоративними облігаціями та низька фінансова грамотність не сприяють широкому поширенню цього інструменту серед інституційних та індивідуальних інвесторів.

Список використаних джерел:

1. *Національний банк України*.URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2024-08.pdf?v=8 (дата звернення: 18.10.2024).

2. Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%»| Кабінет Міністрів України URL: http://surl.li/cqbcun (дата звернення: 18.10.2024)

3. Обсяги лізингу, що надається банками, зростають синхронно з небанківським сегментом – підсумки 2 кварталу 2024 року. *Асоціація «Українське об'єднання лізингодавців»*. URL: https://uul.com.ua/2024/obsyagy-lizyngu-shho-nadayetsya-bankamy-zrostayut-synhronno-z-nebankivskym-segmentom-pidsumky-2-kvartalu-2024-r/ (дата звернення: 18.10.2024).

4. *НКЦПФР Інформаційна довідка щодо ринків капіталу України протягом січня – серпня 2024 року.* URL: https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/ (дата звернення: 18.10.2024).

5. Граждан О. Корпоративні облігації: які переваги та недоліки інвестицій. *The Page*. URL: https://thepage.ua/ua/news/perevagi-ta-nedoliki-korporativnih-obligacij-v-ukrayini (дата звернення: 18.10.2024).

6. Черговий крок для розвитку фінансових інструментів: Комісія розробила новий документ щодо емісії корпоративних облігацій – НКЦПФР URL: https://www.nssmc.gov.ua/cherhovyi-krok-dlia-rozvytku-finansovykh-instrumentiv-komisiia-rozrobyla-novyi-dokument-shchodo-emisii-korporatyvnykh-oblihatsii/ (дата звернення: 16.10.2024).

7. "НОВУС Україна" вперше випускає корпоративні облігації на суму 400 млн грн, забезпечені нерухомістю.URL: https://novus.ua/blog/post/novus-ukrajina-vpershe-vypuskaje-korporatyvni-oblihaciji-na-sum-400-mln-hrn-zabezpecheni-neruchomis.html (дата звернення: 16.10.2024).

8. US Fixed Income Securities Statistics. *SIFMA*. URL: https://www.sifma.org/resources/research/us-fixed-income-securities-statistics/ (дата звернення 18.10.2024).

9. Rynek obligacji Catalyst. URL: https://gpwcatalyst.pl/o-rynku (дата звернення: 13.11.2024)

УДК 336.6

Колосов А.С.
студент 4 курсу, факультету Фінансів,
банківської справи та страхування,
Одеського національного економічного університету
Семенова В.Г.
д.е.н., професор кафедри фінансів
Одеського національного економічного університету

БОРОТЬБА З ТІНЬОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ: РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Тіньова економіка, або неформальний сектор, є складним явищем, що гальмує економічний розвиток багатьох країн, включаючи Україну. Вона призводить до значних втрат державного бюджету, спотворює конкурентне середовище та підриває довіру до державних інституцій. Ефективна боротьба з тіньовою економікою вимагає комплексного підходу, де державні фінансові інструменти відіграють ключову роль. У цій статті ми розглянемо сутність тіньової економіки, її вплив на суспільство та економіку, а також проаналізуємо, як державні фінансові інструменти можуть сприяти її подоланню.

Тіньова економіка охоплює діяльність, яка не декларується офіційними органами та не враховується в офіційній статистиці. Вона виникає через низку причин. По-перше, складність та непрозорість податкової системи стимулюють підприємців уникати офіційної реєстрації, оскільки високі податки та складні правила роблять легальний бізнес менш привабливим. По-друге, надмірне регулювання та бюрократія створюють додаткові перешкоди для ведення бізнесу, що змушує підприємців шукати нелегальні способи діяльності. По-третє, недовіра до державних інституцій і впевненість у їхній неефективності сприяють поширенню тіньових практик. Крім того, недосконалість законодавчої бази та економічні фактори, такі як безробіття та низький рівень доходів, також є значними чинниками, що спонукають людей до нелегальної діяльності [2].

Тіньова економіка має серйозні негативні наслідки для держави та суспільства. Зменшення податкових надходжень призводить до дефіциту бюджету, що обмежує можливості фінансування соціальних програм, освіти, медицини та інфраструктури. Спотворення конкурентного середовища стає результатом того, що легальні підприємства не можуть конкурувати з нелегальними, які мають нижчі витрати через уникнення податків та регулювань. Це призводить до зниження інвестиційної привабливості країни, оскільки інвестори не бажають працювати в умовах нестабільності та несправедливої конкуренції. Соціальна несправедливість також зростає, оскільки працівники в тіньовому секторі позбавлені соціального захисту, пенсійних та медичних гарантій. Корупція, яка часто супроводжує тіньову економіку, підриває довіру до державних інституцій і перешкоджає ефективному управлінню [3].

Державні фінансові інструменти можуть стати потужним засобом у подоланні тіньової економіки. Реформування податкової системи є одним із ключових кроків. Спрощення податкового законодавства та зниження податкового навантаження роблять легальну діяльність більш привабливою для бізнесу. Впровадження електронних сервісів для подання звітності та сплати податків спрощує взаємодію між підприємцями та державою, зменшуючи можливості для корупції та помилок [4].

Підвищення ефективності податкового контролю також є важливим аспектом. Використання сучасних технологій, таких як аналітичні інструменти та великі дані, дозволяє виявляти схеми ухилення від оподаткування та фокусувати зусилля на найбільш ризикованих секторах. Міжнародна співпраця з іншими країнами допомагає протидіяти транснаціональним схемам ухилення та відмивання коштів. Створення стимулів для легалізації бізнесу може включати надання податкових пільг, фінансової підтримки та консультаційної допомоги підприємствам, які переходять у легальний сектор. Це сприяє розвитку малого та середнього бізнесу, підвищує зайнятість та стимулює економічне зростання. Боротьба з корупцією та підвищення прозорості державних процесів є необхідною умовою успішної протидії тіньовій економіці. Запровадження

суворих антикорупційних законів, забезпечення відкритості інформації та активна участь громадянського суспільства у контролі за діяльністю влади підвищують довіру до державних інституцій. Регулювання готівкового обігу також може знизити можливості для тіньових операцій. Встановлення лімітів на готівкові розрахунки та стимулювання безготівкових платежів сприяють прозорості фінансових транзакцій. Моніторинг фінансових операцій допомагає виявляти підозрілі транзакції та запобігати відмиванню коштів [1].

Боротьба з тіньовою економікою є складним і багатогранним завданням, яке потребує комплексного підходу та активної участі всіх зацікавлених сторін. Державні фінансові інструменти можуть і повинні відігравати провідну роль у цьому процесі. Реформи податкової системи, підвищення ефективності податкового контролю, стимулювання легальної економічної діяльності, боротьба з корупцією та регулювання готівкового обігу є ключовими напрямами, які можуть сприяти зменшенню масштабів тіньової економіки. Успішна реалізація цих заходів сприятиме зміцненню економіки, підвищенню рівня життя населення та відновленню довіри до державних інституцій.

Список використаних джерел:

1. Біляк Ю.В. Тіньова економіка як фактор загрози фінансовій безпеці держави. *Економіка та суспільство.* 2024. № 62. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/3922/3845/ (дата звернення: 10.11.2024)

2. Супрунова І.В. Причини тінізації економіки в контексті забезпечення національної безпеки України. *Actual problems of economics.* 2023. № 1 (259). С. 7-14

3. Фінансова безпека України: сучасний стан правового регулювання та перспективи розвитку: матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої науковій школі заслуженого юриста України, професора, д.ю.н. Віктора Тарасовича Білоуса. м. Ірпінь, 26 жовтня 2023 року. Ірпінь: Державний податковий університет, 2023. 312 с

4. Yanishin, Y. S., Dudyak, R. P. & Vovk, O.-V. M. (2023). Shadow economy in Ukraine and its determinants. *Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Economical Sciences*, 25(101), 22–30.

УДК 336.144

Колосов А.С.
студент 4 курсу, факультету Фінансів,
банківської справи та страхування,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Кир'язова Т.О.
к.е.н., доцент кафедри фінансів
Одеського національного університету

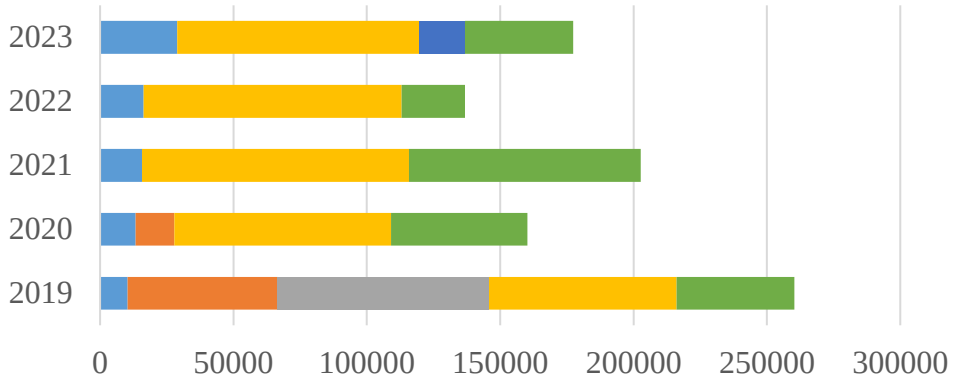
МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ ЯК МЕТОД БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

В процесі бюджетного регулювання ключову роль відіграють міжбюджетні трансферти, за допомогою яких забезпечується перерозподіл фінансових ресурсів між державним та місцевими бюджетами, сприяючи збалансованому розвитку регіонів та ефективному наданню публічних послуг. В Україні міжбюджетні трансферти забезпечують фінансування делегованих повноважень місцевим органам, однак існує потреба в оптимізації розподілу коштів між цільовими та нецільовими трансфертами для підвищення підзвітності місцевої влади [3].

У структурі доходів місцевих бюджетів трансферти займають значну частину. На рис. 1 наведено обсяг та структуру міжбюджетних трансфертів в Україні за період з 2019 по 2023 роки. Як свідчать наведені дані, значне скорочення трансфертів відбулося у 2020-2022 роках, у тому числі за рахунок скорочення субвенцій. За цей період спостерігається чітка зміна у складі трансфертів, зокрема з ліквідацією медичної субвенції, починаючи з 2020 року.

Освітня субвенція залишається значною частиною трансфертів, проте її обсяги коливаються по роках, з помітним збільшенням у 2021 та 2023 роках.

Органи системи Міністерства фінансів України активно впливають на удосконалення механізмів міжбюджетного регулювання. Зокрема, впроваджуються нові підходи до розподілу міжбюджетних трансфертів, які враховують не лише кількісні показники, але й якість надання послуг та результати діяльності місцевих органів влади.

	2019	2020	2021	2022	2023
Базова дотація	10367,3	13282,4	15703	16300	28958,1
Медична субвенція	56108,1	14582,8			
Субвенції на соціальний захист	79331,9				
Освітня субвенція	70355,7	81224,4	100135,2	96700	90667,1
Додаткова дотація					17155,5
Інші види	44137,0	51110,4	86861,8	23800,0	40619,3

Рис. 1. Обсяг та структура міжбюджетних трансфертів за 2019-2023 рр., млн грн

Джерело: складено автором на основі [1]

В умовах воєнного стану в Україні спостерігаються зміни в бюджетному регулюванні, зокрема перерозподіл коштів для підтримки територіальної оборони та безпеки. Це відображає швидке реагування законодавства на надзвичайні ситуації. Планується також посилити співпрацю з міжнародними фінансовими інституціями для залучення додаткових ресурсів та досвіду [2].

Незважаючи на позитивні зрушення у сфері міжбюджетних трансфертів, система стикається з серйозними викликами, які потребують негайного вирішення. Однією з головних проблем є нерівномірність розвитку регіонів.

Значні відмінності у фінансовій спроможності місцевих бюджетів ускладнюють процес вирівнювання, оскільки економічно сильніші регіони мають більше можливостей для залучення інвестицій, розвитку інфраструктури та надання якісних публічних послуг. Це призводить до того, що менш розвинені області залишаються позаду, що посилює соціально-економічну нерівність в країні.

Ще одним суттєвим викликом є питання прозорості та ефективності використання коштів. Відсутність належного контролю за цільовим використанням трансфертів може призводити до неефективного розподілу ресурсів, корупційних проявів та зловживань службовим становищем. Це підриває довіру громадськості до державних інституцій і негативно впливає на якість надання публічних послуг.

Перспективи розвитку системи міжбюджетних трансфертів безпосередньо пов'язані з подальшим удосконаленням нормативно-правової бази. Впровадження сучасних інструментів фінансового планування, таких як програмно-цільовий метод бюджетування, може значно підвищити ефективність використання коштів. Крім того, розробка та впровадження електронних систем управління фінансами забезпечать більшу прозорість і відкритість бюджетного процесу.

Отже, для подолання існуючих викликів необхідно комплексно підходити до реформування системи міжбюджетних трансфертів, поєднуючи законодавчі зміни з впровадженням сучасних технологій та підходів до управління фінансами. Це сприятиме більш справедливому та ефективному розподілу фінансових ресурсів, що в свою чергу забезпечить стійкий соціально-економічний розвиток усіх регіонів України.

Міжбюджетні трансферти є важливим інструментом бюджетного регулювання, який сприяє збалансованому соціально-економічному розвитку України. Ефективне використання цих коштів залежить від прозорості механізмів їх розподілу та контролю за цільовим використанням. Міжбюджетні трансферти залишаються ключовим інструментом бюджетного регулювання, сприяючи фінансовій рівновазі та економічному розвитку регіонів. Проте,

ефективність цього інструменту значною мірою залежить від належного правового регулювання та адаптації до поточних соціально-економічних умов.

Список використаних джерел:

1. Виконання доходів місцевих бюджетів. *Міністерство фінансів України.* URL: https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhetiv

2. Рева В.А. Міжбюджетні відносини в Україні: сутність та особливості реалізації в сучасних умовах. *Право та інновації.* 2023. № 3 (43). С. 101-107

3. Sarnetska, Y. (2020). Priorities for the Distribution of Interbudgetary Transfers Under the Conditions of Fiscal Decentralization in Ukraine. *EUREKA: Social and Humanities,* (1), 35-45.

УДК 336.6

Кузьменко Ю.О.

ОПП «Банківський бізнес», 4 курс бакалаврат

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Охрименко І.Б.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри банківської справи та страхування

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток біржової торгівлі проходить під впливом глобалізаційних процесів, які трансформують економіки світу та об'єднують їх в єдиний ринок капіталів, товарів, послуг, інформації і робочої сили. Діяльність бірж займає важливе місце в сучасній економіці та здійснює вагомий вплив на розвиток товарно-фінансового обороту.

Розвитку біржової діяльності в Україні заважає цілий ряд проблем,

починаючи від низької ліквідності та низького рівня біржової культури у країні й закінчуючи непрозорістю біржових ринків і недосконалістю нормативного регулювання.

Однією з тенденцій розвитку вітчизняного біржового ринку в Україні була низькорегульованість. До введення Закону України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" спостерігалось неконтрольоване зростання кількості товарних бірж, що взагалі не стимулювало їх якісний розвиток [1]. Велика кількість товарних бірж, насамперед, була зумовлена відсутністю будь-яких фінансових вимог до статутного та власного капіталу. На початку 2021 р. в Україні налічувалось 620 зареєстрованих товарних бірж, проте практичну діяльність здійснювали далеко не всі. В основному біржі спеціалізувалися на послугах щодо реалізації майна підприємств-банкрутів, державного майна та конфіскованого майна.

Улітку 2021 р. набули чинності норми закону "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки", за яких біржова діяльність стала ліцензованою, а регулятором її було назначено Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, яка затверджує вимоги до функціонування бірж та проводить їх перевірку.

З 1 липня 2021 року також набрала чинності нова редакція Закону України «Про товарні біржі», яким були передбачені нові норми та вимоги до здійснення професійної діяльності на ринку [2]. Законом було визначено розмір початкового капіталу біржі, який має бути не менше 20 млн грн. Зокрема всі стандартизовані товари повинні торгуватися на біржах, які пройшли процедуру ліцензування в Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку. Ліцензована товарна біржа повинна здійснювати моніторинг біржових торгів та контроль за дотриманням учасниками біржових торгів правил біржі.

Суттєве скорочення кількості бірж та підвищення вимог до їх діяльності з одного боку є безумовно позитивним явищем, а з іншого – позбавляє можливості отримати меншими біржами ліцензії, що в подальшому створює загрозу створення монопольного середовища.

У січні – серпні 2024 року спостерігається процес концентрації торгівлі цінними паперами на двох найбільших операторах організованих ринків капіталу – біржі «ПФТС», частка якої у загальній вартості укладених угод складала 67 %, та біржі Перспектива з часткою 27,7 %. На цих учасників разом припадає 94,7 % від загальної вартості торгів фінансовими інструментами [3].

Найбільший обсяг торгів на операторах організованих ринків капіталу протягом зазначеного періоду серед фінансових інструментів зафіксовано з ОВДП – 358,38 млрд грн (88,48 % від загального обсягу). Отже, домінуюча частка обсягів торгів фінансовими інструментами, що здійснювалась операторами організованих ринків капіталу у 2024 році, припадає на боргові цінні папери, що мають більше значення для фінансування державного боргу, ніж для розвитку корпоративного сектору.

На сучасному етапі біржова діяльність в Україні все одно характеризується низькою ефективністю. Чинниками, що перешкоджають розвитку біржової справи є: відсутність чіткого механізму, пов'язаного із захистом інтересів всіх учасників; низька ліквідність біржових контрактів; відсутність конкурентної боротьби; ризик невиконання поставок або неплатежів.

На відміну від розвинених країн світу, чи не єдиним видом строкових угод, що укладаються на біржовому ринку України є форвардні угоди, які на провідних світових біржах давно вже витіснені стандартизованими і високоліквідними ф'ючерсними та опціонними контрактами. Незначний обсяг операцій на біржовому ринку обумовлює низьку ліквідність організованого ринку, що, своєю чергою, стримує його розвиток.

Поточний стан біржової торгівлі демонструє необхідність структурної перебудови, значної модернізації, адаптації до правових норм європейського законодавства та впровадження передових практик функціонування подібних систем на світових ринках. Інтеграція з європейськими ринками завдяки Угоді про асоціацію з ЄС також спонукає до модернізації регуляторних стандартів і покращення інфраструктури фондового ринку.

Удосконалення механізму функціонування біржового ринку в Україні має

також включати заходи: страхування фінансових ризиків і гарантії виконання біржових контрактів; участі вітчизняних бірж у роботі міжнародної біржової інфраструктури; всебічного впровадження електронних торгівельних біржових систем.

Список використаних джерел:

1. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV: станом на 19 жовт. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text
2. Про товарні біржі: Закон України від 10.12.1991 № 1956-XII : станом на 27 верес. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text
3. Аналіз ринку. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку*. URL: https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/

УДК 336.6

Кульбака Д. С.

магістрант 2 року навчання

Навчально-наукового інституту економіки і права

Харківського національного економічного університету

імені Семена Кузнеця

Науковий керівник: Лелюк С. В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту

Харківського національного економічного університету

імені Семена Кузнеця

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ

Оптимізація структури кредитного портфеля є однією з ключових задач для забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами будь-якої банківської установи, особливо такої великої, як АТ КБ «ПриватБанк». Це

завдання стає ще більш актуальним у сучасних умовах, коли нестабільність економіки, ризики інфляції, макроекономічні коливання та нові виклики на фінансових ринках створюють додаткові навантаження на банки.

Кредитний портфель банку є головним джерелом доходу та основним ризиковим активом. Для АТ КБ «ПриватБанк», який є найбільшим державним банком в Україні та обслуговує мільйони фізичних і юридичних осіб, структура кредитного портфеля визначає його фінансову стабільність та здатність підтримувати конкурентні позиції на ринку. Неоптимальна структура кредитного портфеля може призвести до підвищення рівня проблемних кредитів, втрати ліквідності, падіння прибутковості, а також виникнення репутаційних ризиків. Натомість добре збалансований кредитний портфель забезпечує стійкість до ризиків, стабільність доходів та знижує витрати на управління ризиками. З огляду на це, оптимізація структури кредитного портфеля є важливим елементом управління фінансовими ресурсами АТ КБ «ПриватБанк» [1, С. 7-16].

Відповідно до аналізу виданих кредитів АТ КБ «ПриватБанк» на основі [2] за більшістю статей не відбувається істотних динамічних змін, проте обсяг виданих кредитів малому та середньому підприємництву (МСП) збільшився порівняно як з 2022 роком (з 1033 до 3011 млн. грн), так і з 2021 роком (з 2068 до 3011 млн. грн.). Також збільшився обсяг кредитів, виданих підприємствам АПК та харчової промисловості (з 3130 до 3835 млн грн). Як показує динаміка, обсяг усіх інших видів кредитів знизився, що пов’язано зі зниженням попиту на кредитні банківські послуги серед підприємств малого, середнього та великого бізнесу протягом аналізованого періоду.

Можна зробити висновок, що АТ КБ «ПриватБанк» необхідно оптимізувати структуру кредитного портфеля, що сприятиме забезпеченню фінансової стабільності, мінімізації ризиків та максимізації прибутковості. Серед заходів оптимізації структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» можна виділити три рівні [2]: стратегічний, тактичний та операційний.

На стратегічному рівні АТ КБ «ПриватБанк» необхідно здійснювати аналіз кредитного портфеля, включаючи оцінку типів кредитів та кредитоспроможності

позичальників. Також необхідно визначити основні критерії для управління кредитними ризиками, в т.ч. кредитні ліміти, забезпечення, ризиковий профіль та диверсифікацію портфеля, а також здійснити диверсифікацію кредитного портфеля за типами кредитів та галузями, щоб зменшити концентрацію ризиків.

На тактичному рівні реалізуються середньострокові заходи, спрямовані на вдосконалення процесів управління кредитами, контролю ризиків та підвищення якості кредитного портфеля. Серед них: реструктуризація проблемних кредитів з метою зниження втрат і підвищення ймовірності повернення боргів; переоцінка ризику портфеля, тобто регулярний перегляд ризиків за кредитами з урахуванням змін економічних умов та галузевих ризиків. Також тактичний рівень передбачає розробку нових кредитних продуктів або зміну умов існуючих для задоволення потреб цільових клієнтів.

Операційний рівень фокусується на щоденних процесах, пов’язаних із видачею кредитів, моніторингом та управлінням кредитним портфелем. Тому на операційному рівні банку необхідно проводити активну роботу з позичальниками, які мають труднощі з виплатою, включаючи переговори щодо умов виплат, реструктуризацію чи продаж проблемних активів, а також забезпечувати дотримання встановленої банком кредитної політики для мінімізації ризиків і дотримання вимог регуляторів.

Таким чином, реалізація зазначених заходів сприятиме ефективній організації оптимізації кредитного портфеля банку, що забезпечуватиме його фінансову стабільність та підвищуватиме його конкурентоспроможність на ринку. А для клієнтів банку оптимізація кредитного портфеля означає зростання доступності та привабливості кредитних продуктів, адже удосконалені умови кредитування, конкурентоспроможні процентні ставки, швидкий процес ухвалення рішень підвищать задоволеність клієнтів і їхню лояльність до банку [3, С. 40-42].

Список використаних джерел:

1. Коваленко В., Кочорба В., Коваль Н. Дослідження сучасного стану кредитного портфеля банків України та ефективність його управління. *Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку.* 2021. №1(1). С. 7-16.

2. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк». URL: https://privatbank.ua (дата звернення: 20.10.2024).

3. Карагодова О.О. Проблеми оптимізації структури кредитного портфеля комерційного банку. *Банківська справа*. 2020. № 2. С. 40-42.

УДК 336.7

Леонченко В. С.

Здобувач 4 курсу

ОП «Фінанси і кредит» ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Науковий керівник: Алексєєнко І. І.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів і кредиту

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ

Фінансова стійкість банківської системи є ключовим аспектом економічної стабільності країни. Ризики, пов'язані з її функціонуванням, мають значний вплив на здатність банків підтримувати ефективну діяльність навіть у несприятливих економічних умовах.

Фінансові ризики – це можливість виникнення несприятливих подій, що призводять до втрат фінансових ресурсів у банківських установах. Вони охоплюють різноманітні аспекти діяльності банків, включаючи кредитні, ринкові, операційні та ліквідні ризики, і суттєво впливають на стабільність та ефективність функціонування фінансової системи.

Кредитний ризик пов’язаний із ймовірністю невиконання зобов'язань позичальниками, тоді як ринкові ризики виникають через зміни вартості фінансових інструментів. Операційні ризики охоплюють проблеми управління та внутрішніх процесів, а ліквідний ризик – можливість втрати доступу до фінансування у потрібний момент [3, с. 66].

Множинність ризиків та сфер їх впливу вимагають комплексного підходу до їх визначення та оцінювання. Його застосування передбачає використання як кількісних, так і якісних методів для оцінки фінансових ризиків. Основними методами є Value at Risk (VaR), стрес-тестування та аналіз сценаріїв. Наприклад, метод VaR дозволяє оцінити потенційні втрати банку у межах певного довірчого інтервалу. Стрес-тестування оцінює, як банк витримує екстремальні економічні умови, виявляючи слабкі місця [4, с. 79].

Аналіз сценаріїв моделює різні можливі ситуації, щоб передбачити вплив подій на фінансові показники банку та допомогти у розробці стратегій зменшення ризиків.

Для ілюстрації впливу фінансових ризиків розглянемо статистику банківської системи України за період 2019 – 2023 років.

Критерієм аналізу кредитного ризику є показник частки непрацюючих кредитів (NPL), який у 2023 році становив близько 15 %, що свідчить про значну частину проблемних активів у банківських портфелях. Через геополітичні кризи, які супроводжують діяльність зокрема і банківської системи із початком повномасштабного вторгнення росії у 2022 році багато банків стикнулися з труднощами підтримки достатнього рівня ліквідності. Коливання валютного курсу впливають на вартість активів, особливо у періоди макроекономічної нестабільності [5].

За даними Національного банку України, протягом 2021–2023 років спостерігалося покращення показників ліквідності банків. Зокрема, коефіцієнт ліквідності LCR (Liquidity Coverage Ratio) зріс із 170% у 2021 році до 200% у 2023 році, що свідчить про здатність банків утримувати достатні резерви для покриття короткострокових зобов'язань. Загальний обсяг активів банківської

системи збільшився на 15% за ці три роки, досягнувши 2,5 трлн гривень у 2023 році.

Проте рівень проблемних кредитів (NPL) залишався значним: у 2021 році частка непрацюючих кредитів становила 29%, у 2022 році – 25%, а в 2023 році знизилася лише до 22%. Це свідчить про те, що, незважаючи на покращення загальних показників ліквідності, банківська система все ще має значну частку ризикових активів. Високий рівень NPL негативно впливає на прибутковість банків та їх здатність інвестувати в нові проекти, оскільки значна частина ресурсів спрямовується на покриття втрат від проблемних активів.

Крім того, така ситуація посилює залежність банків від підтримки з боку регулятора та знижує довіру інвесторів і вкладників. Подальше зниження рівня NPL є важливим кроком для зміцнення фінансової стійкості банківського сектору, що потребує впровадження ефективних стратегій управління ризиками та підвищення якості кредитного портфеля [1, с. 152].

Нижче представлена таблиця, що відображає основні види фінансових ризиків, методи їх оцінки та вплив на стійкість банківської системи (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз фінансових ризиків

Основні ризики	Методи оцінки	Вплив на стійкість
Кредитний	Аналіз NPL, стрес-тести	Збільшення втрат
Ліквідний	LCR, стрес-тести	Ризик дефіциту коштів
Ринковий	VaR, аналіз сценаріїв	Волатильність доходів
Операційний	Оцінка внутрішніх процесів	Ризик втрат через помилки

Складено автором на основі [2, с. 56]

Отже, здійснення комплексного аналізу фінансових ризиків дозволяє банкам розробляти стратегії для зміцнення своєї фінансової стійкості. Використання статистичних даних та сучасних методів оцінки ризиків сприяє підвищенню надійності банківської системи, особливо в умовах макроекономічної нестабільності.

Список використаних джерел:

1. Борець М. А. Економічна сутність та підходи до визначення поняття «фінансова безпека банку». *Управління розвитком*. 2014. № 2. С. 151–154.
2. Гребенюк Н. О. Фінансова безпека банків: система розпізнавання загроз та усунення ризиків. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.* 2016. Вип. 91. С. 53–64.
3. Добровольська Н., Ушкаленко І. Моделювання механізму моніторингу фінансової безпеки банківської справи. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2017. Вип. 38. С. 64–70.
4. Лісняк А. Є. Чинники фінансової безпеки банків. *Вісник Університету банківської справи*. 2017. № 3 (30). С. 77–82.
5. Петик Л., Міщенко К. Оцінка банківських ризиків в умовах війни. *Економіка та суспільство*.2024. № 65. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-98.

УДК 336.647/.648

Майорова Т.В.

д. е. н., професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

Левковський М.А.

здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня

ОПП «Інвестиційний менеджмент»

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ФІНАНСУВАННЯ ПРОЄКТІВ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Перехід до використання відновлювальних джерел енергії (ВДЕ) в Україні є однією з ключових складових енергетичної безпеки, стабільності та екологічної сталості держави. Хоча перші кроки на шляху до цього переходу були здійснені в 2010-х роках із введенням у експлуатацію перших промислових електростанцій

на основі ВДЕ, серйозні зміни в енергетичному секторі стали можливими після лібералізації ринку електричної енергії, яка розпочалася з прийняттям нової редакції Закону України «Про ринок електричної енергії» 1 липня 2019 року. Це спричинило сегментацію ринку на п'ять окремих сегментів: ринок довгострокових договрів, ринок на добу наперед, внутрішньодобовий ринок, балансуючий ринок та ринок допоміжних послуг. Лібералізація ринку також передбачала надання комерційним споживачам можливості самостійного вибору постачальників електричної енергії, що призвело до запровадження ринкових механізмів ціноутворення.

Одним із важливих кроків у підтримці розвитку ВДЕ стало впровадження механізму «зеленого тарифу» — фінансового стимулювання для виробників та активних споживачів енергії з ВДЕ, що стало українським аналогом моделі Feed-in Premium, популярної в країнах Європейського Союзу. Вартість цього тарифу, прив'язана до євро, дозволяє зменшити ризики, пов'язані з девальвацією національної валюти. Це забезпечило залучення інвестицій у сектор ВДЕ та сприяло зростанню встановленої потужності електростанцій на основі ВДЕ в Україні на 538% протягом 2017–2023 років — з 1,375 МВт до 8,773 МВт. [1] [2]

Перехід до альтернативних джерел енергії в Україні також підтримується розробкою стратегічних планів та документів, зокрема, Національного плану з енергетики та клімату до 2030 року, а також операційним планом заходів із реалізації Стратегії розвитку розподіленої генерації до 2035 року. Це, в свою чергу, сприяє розвитку законодавчої та регуляторної бази для залучення інвестицій у ВДЕ, а також збільшенню частки ВДЕ в енергетичному міксі країни.

Значний поштовх до переходу на альтернативні джерела енергії дало загострення безпекових та енергетичних проблем, пов'язаних з повномасштабним вторгненням росії. Внаслідок руйнування енергетичної інфраструктури значно знизилась частка традиційних енергетичних потужностей в країні, зокрема, були втрачені 50% генерації, а також пошкоджено 73% потужностей теплових електростанцій, які до цього часу виконували функції як базової, так і маневрової генерації. [3]

Це підвищило попит на альтернативні джерела енергії, відновлення місцевих енергетичних мереж та активізувало перехід до децентралізованих моделей енергогенерації, таких як сонячні та вітрові електростанції, системи зберігання енергії, біогазові та біомасові електростанції, а також теплові насоси. Масові пошкодження інфраструктури та відключення електропостачання в усіх регіонах країни також сприяли зростанню попиту на енергоавтономність серед домогосподарств, що активно інвестували в маломасштабні сонячні електростанції (СЕС) та установки зберігання енергії.

У відповідь на ці виклики держава запустила нові програми державної підтримки фінансування проєктів альтернативної енергетики. Зокрема, програма «5-7-9» тепер також охоплює кредитування енергетичних установок для виробництва електричної та теплової енергії. Програма надає пільгові кредити для ОСББ та ЖБК на суму до 5 млн грн під 7% річних для закупівлі СЕС, інверторів та установок зберігання енергії. Для фізичних осіб передбачено кредитування під 0%, що дає можливість придбати та встановити генеруючі установки для виробництва енергії з ВДЕ на суму до 480 тисяч грн на строк до 10 років.

Проте попит на цей тип фінансування може бути обмежений через існуючі технічні та юридичні проблеми, зокрема складнощі з підключенням до енергетичних мереж. [4]

Також з’явилися можливості для великих підприємств, які бажають інвестувати у власну генерацію понад 150 млн грн. Банки України пропонують пільгове кредитування таких проєктів на суму до 25 млн євро з терміном погашення до 5–7 років та плаваючою відсотковою ставкою. [5]

Однак попри розвиток ринку фінансування ВДЕ, низка існує низка перепон, для яких необхідні подальші кроки з боку держави.

Одним із перспективних інструментів для залучення інвестицій у сектор ВДЕ є енергосервісні контракти (ЕСКО) та контракти типу Power Purchase Agreement (PPA), для яких необхідно створити сприятливу регуляторну та фінансову інфраструктуру, зокрема стандартизовані механізми для зменшення

ризиків для інвесторів. Підтримка міжнародних донорів, таких як USAID, Європейський Союз та інші фінансові установи, також має важливе значення для фінансування проєктів відновлювальної енергетики в Україні.

Незважаючи на наявність державного фінансування, важливим викликом залишається погашення заборгованості перед виробниками електричної енергії на балансуючому ринку та учасниками ринку, що отримують оплату за «зелений тариф». Погашення цих заборгованостей може стати важливим сигналом для потенційних інвесторів і сприяти залученню додаткових коштів в український сектор відновлювальної енергетики.

Список використаних джерел:

1. Встановлена електрична потужність виробників "зеленої" енергії - Energy Map. *Energy Map*. URL: https://map.ua-energy.org/uk/resources/699855af-945a-477a-93e7-d479b56f8e2c/ (дата звернення: 15.11.2024).

2. Виробництво електроенергії з ВДЕ у 2023 році - SAF Україна. *SAF Україна*. URL: https://saf.org.ua/news/1866/ (дата звернення: 15.11.2024).

3. Ukrinform. Шмигаль про ситуацію в енергетиці: Україна через обстріли втратила 50% генерації. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3872604-smigal-pro-situaciu-v-energetici-ukraina-cerez-obstrili-vtratila-50-generacii.html (дата звернення: 15.11.2024).

4. Кабмін пом'якшив умови програми кредитів під 0% на сонячні панелі для населення. *LIGA*. URL: https://biz.liga.net/ua/all/tek/novosti/kabmin-pomiakshyv-umovy-prohramy-kredytiv-pid-0-na-soniachni-paneli-dlia-naselennia (дата звернення: 15.11.2024).

5. Уряд запустив доступні кредити для ОСББ та ЖБК на купівлю та встановлення енергообладнання. *Кабінет Міністрів України*. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-zapustyv-dostupni-kredyty-dlia-osbb-ta-zhbk-na-kupivliu-ta-vstanovlennia-enerhoobladnannia (дата звернення: 15.11.2024).

УДК 336.6

Ніколаєва Т.О.

Одеський національний економічний університет

студентка 4 курсу, спеціальності 072

«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Науковий керівник: Кулікова Є.О.

старший викладач кафедри ФМФР ОНЕУ,

голова Ради молодих вчених ОНЕУ

СТАН ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Стан пенсійного страхування в Україні нині проходить через важливі зміни, спрямовані на забезпечення стабільності виплат і залучення громадян до накопичувального рівня. Розглянемо основні аспекти цієї системи та її поточний розвиток у 2024 році:

1. ***Солідарна система***

Солідарний рівень, що залишився основним з моменту започаткування пенсійної системи, базується на принципі "працюючі утримують пенсіонерів". Це означає, що внески з заробітної плати працівників сьогодні йдуть на виплати поточним пенсіонерам. Однак через скорочення кількості працюючих громадян (особливо у зв'язку з війною) навантаження на систему зростає, і вона не може забезпечити достатній рівень пенсій без додаткових змін

2. ***Накопичувальна система***

Запровадження обов’язкової накопичувальної системи передбачається вже в 2024 році. На накопичувальні рахунки щомісяця буде відкладатися частина заробітку працівників, який вони зможуть використати після виходу на пенсію. Це дозволить громадянам мати власні заощадження, які є захищеними від інфляції та інших економічних ризиків. Накопичувальні кошти також можна передати у спадок

3. ***Недержавне пенсійне забезпечення***

На третьому рівні діє добровільна участь у недержавних пенсійних фондах. Громадяни можуть додатково заощаджувати, відкриваючи рахунки в недержавних пенсійних фондах, що дозволяє накопичувати кошти для додаткової підтримки на старість або допомоги своїм близьким

4. ***Бальна система і вимоги до стажу***

З 2024 року в Україні починає діяти нова бальна система, яка базується на внесках працівників до Пенсійного фонду. Бали нараховуються відповідно до рівня зарплати: працівник зі середньою заробітною платою отримує 10 балів щомісяця, а з вищою — більше балів. Кількість накопичених балів буде перераховуватись в пенсію з урахуванням актуального розміру середньої зарплати, що забезпечить захист пенсій від інфляційного знецінення

Крім того, підвищуються вимоги до страхового стажу: у 2024 році для виходу на пенсію у 60 років громадянам потрібно мати не менше 31 року стажу. Якщо стажу недостатньо, мінімальний пенсійний вік підвищується до 63 або 65 років, залежно від кількості набутого стажу

5. ***Індексація пенсій***

Для захисту від інфляції пенсійні виплати планується регулярно індексувати, і з березня 2024 року розпочнеться чергова індексація. Вона орієнтуватиметься на показники середньої зарплати, що сприятиме підтримці реальної купівельної спроможності пенсіонерів в умовах економічної нестабільності

У сукупності, ці зміни покликані зміцнити пенсійну систему України, зробити її більш гнучкою до змін економічної ситуації і менш залежною від демографічних викликів, з якими країна стикається сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Головне управління Пенсійного фонду України. Пенсійне забезпечення: статистика за I квартал 2024 року. Офіційний сайт Пенсійного фонду України, 2024. URL: https://www.pfu.gov.ua

2. Шмигаль, Д. Пенсійна реформа в Україні — порядок нарахування виплат у 2024 році. Focus.ua, 22 вересня 2023. URL: https://focus.ua
3. Головне управління Пенсійного фонду України в Полтавській області. Вимоги до страхового стажу у 2024 році. Офіційний сайт Пенсійного фонду України, 2023. URL: https://www.pfu.gov.ua
4. Суспільне Новини. Трирівнева пенсійна система: нові етапи пенсійної реформи. Суспільне Новини, 15 серпня 2023. URL: https://suspilne.media

УДК 336.6

Охай В.В.,
студентки 3-го курсу бакалаврату
Державного податкового університету
Коваленко Ю.М.,
д.е.н., професор, професор кафедри
Державного податкового університету.

РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВІЙНИ

Як нам відомо, ефективна фінансова інфраструктура впливає на ключову роль у забезпеченні стійкості економіки України, особливо під час воєнного стану, це відбувається завдяки підтримці національної економіки та сприянню збереженню соціальної стабільності в країні.

Фінансова інфраструктура – це складова фінансової діяльності ринкової економіки, яка створюється для обслуговування фінансового ринку і забезпечення його нормального функціонування. [1]

В умовах військових дій така інфраструктура забезпечує безперебійне функціонування банківської системи, стабільний грошовий обіг, а також ефективне залучення та розподіл міжнародної фінансової допомоги. За допомогою інфраструктури виконується вагома функція у підтримці цифрових платіжних систем і кібербезпеки, що створює основу для післявоенного

відновлення економіки. Таким чином, її стійкість і адаптивність є основою для підтримки стійкості та розвитку країни в період військових викликів.

Також, дане питання охоплює низку важливих аспектів, які визначають стійкість і розвиток економіки України. Ось основні з них:

1. Забезпечення стабільності фінансової системи. Інфраструктура є ключовим елементом для підтримки стабільності банківської системи. Наприклад, включно із зусиллями Національного банку України (НБУ) та уряду для запобігання панічним настроям серед населення і стабілізації гривні.

З іншої сторони, важливо забезпечувати доступність банківських послуг та захист депозитів, щоб запобігти відтоку капіталу та зберегти довіру громадян до фінансових установ.

2. Підтримка платіжної системи та грошового обігу.

Фінансова інфраструктура забезпечує ефективну роботу платіжних систем, щоб безперебійно проводити транзакції, виплати заробітних плат, пенсій та соціальних допомог. Також важливим аспектом є підтримка готівкових та безготівкових розрахунків в умовах підвищеного ризику, спричиненого пошкодженням інфраструктури та логістичними труднощами.

3. Фінансова підтримка військових і соціальних витрат.

Основною функцією фінансової інфраструктури під час війни – є забезпечення фінансування оборонних і соціальних потреб. Це включає ефективний збір і використання коштів, отриманих від податків, військових облігацій та міжнародної фінансової допомоги. Тобто, як відомо, банківська система сприяє розподілу коштів для пріоритетних галузей, що забезпечують стійкість країни в умовах військового конфлікту.

4. Фінансова інфраструктура повинна бути готовою до прийняття і розподілу зовнішньої фінансової допомоги від міжнародних організацій та країн-партнерів. Найголовніше для України якісна підготовка прозорих і ефективних механізмів розподілу міжнародних кредитів та грантів, що сприятиме відновленню економіки.

Національний банк здійснює оверсайт(нагляд) інфраструктур фінансового ринку, щоб забезпечити їхнє безперервне, надійне та ефективне функціонування. Оверсайт спрямований на виявлення та запобігання ризиковій діяльності, що загрожує інтересам користувачів фінансової інфраструктури. [2]

Окрім цього, не так давно, як НБУ визначив такі принципів оверсайту фінансової інфраструктури: [3]

- прозорість – оприлюднення політики оверсайту та загальних вимог до інфраструктури фінансового ринку;
- застосування міжнародних стандартів для інфраструктур;
- послідовність вимог до всіх інфраструктури фінансового ринку, включно зі створеними Національним банком;
- повноваження та можливості для здійснення ефективного оверсайту;
- співпраця з державними регуляторами та центральними банками інших країн.

Отже, фінансова інфраструктура має закладати основи для відбудови післявоєнної економіки, мобілізуючи ресурси на відновлення інфраструктури та створення робочих місць. Роль ефективної фінансової інфраструктури полягає також у сприянні поверненню інвестиційного клімату і створенню умов для розвитку малого і середнього бізнесу.

Роль і функції фінансової інфраструктури в період війни є надзвичайно важливими для забезпечення стійкості та мобільності фінансових ресурсів. Ефективне управління цією інфраструктурою сприяє стійкості економіки, захищає інтереси громадян і дозволяє країні впевнено протистояти кризовим ситуаціям.

Список використаних джерел:

1. Інфраструктура фінансового ринку. USR: https://osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/18288/#google_vignette
2. Офіційний сайт Національного банку України. USR: https://bank.gov.ua/
3. Оверсайт інфраструктур фінансового ринку. USR: https://bank.gov.ua/ua/payments/oversit

УДК 336.226

Пислиця А.В.
к.е.н., доцент, доцент кафедри
фінансів імені Віктора Федосова
Щербак К.С.
здобувачка вищої освіти,
освітня програма «Корпоративні фінанси», 4 курс
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПРОЩЕННОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Спрощена система оподаткування є однією з найпоширеніших форм оподаткування для малого бізнесу в Україні. Вона сприяє зниженню податкового навантаження, спрощенню бухгалтерського обліку та звітності, що особливо актуально для малого та середнього бізнесу. Однак, не зважаючи на свої переваги, дана система оподаткування характеризується і низкою проблем.

Зазначимо, що проблеми функціонування спрощеної системи оподаткування можна розглядати з точки зору держави, і з точки зору платників єдиного податку.

Держава вбачає такі проблеми, пов’язані із існуванням спрощеної системи оподаткування:

1. Незначна фіскальна роль єдиного податку. Відмітимо, однак, що метою впровадження спрощеної системи оподаткування, як видно з самої назви, було спрощення звітування та сплати податків для малого бізнесу, з метою виведення його з тіні. Крім того, слід пам’ятати, що успішне функціонування малого бізнесу вирішило і для держави цілу низку питань, а саме: зняло проблему зайнятості частини населення та забезпечення доходами підприємців та їх родин. Тому основною функцією єдиного податку в Україні на етапі його впровадження була не фіскальна, а регулююча функція. Приєднуємося до думки відомого

науковця-фінансиста Федосова В. М. про те, що держава має акцентувати свою увагу саме на великому бізнесі, а малий бізнес «залишити в спокої» з фіскальної точки зору [1].

2. Набагато серйознішою проблемою, яка зачіпає також і інтереси інших сумлінних платників податків, є проблема уникнення сплати податків, використання спрощеної системи оподаткування бізнесом, який за своїми розмірами не відповідає критеріям малого бізнесу. Відомі схеми штучного подрібнення бізнесу «на папері», з метою мінімізації сплати податків. При цьому часто порушується трудове законодавство: трудові відносини маскуються під цивільно-правові. На цю проблему звернув увагу і Міжнародний валютний фонд (МВФ) у своїх рекомендаціях Уряду України.

3. В умовах формування основ ринкової економіки значущість малого бізнесу в соціально-економічному розвитку повинна зростати, адже він може сприяти створенню нових робочих місць, підвищенню рівня самозайнятості, залученню тіньових коштів до офіційної економіки та створенню конкурентного середовища. Однак в Україні малий бізнес поки що не готовий виконувати ці масштабні завдання. Основною причиною цього є частково легальний характер його діяльності, що значною мірою обумовлено діючою спрощеною системою оподаткування. Вона передбачає недостатній рівень податкового контролю за формуванням доходів підприємців і їхнім оподаткуванням, що закладено в самій суті цієї системи.

Платники єдиного податку нарікають на такі проблеми:

1. Не враховуються витрати платника єдиного податку. Це призводить до того, що навіть при збитковій діяльності необхідно сплачувати єдиний податок.

2. Платники єдиного податку зобов’язані сплачувати єдиний соціальний внесок (ЄСВ) у мінімальному розмірі незалежно від своїх прибутків, що особливо відчутно для підприємців з нерегулярним доходом.

3. Ставка єдиного податку не залежить від виду діяльності.

4. Спрощена система оподаткування не передбачає звільнення нових бізнесів від податку на перші роки діяльності [2].

5. Обмеження щодо видів діяльності та умов для кожної з груп (ст. 291 Податкового кодексу України [3]) знижує доступність спрощеної системи для деяких категорій бізнесу, що можуть мати більший дохід або працювати у специфічних сферах, як-от фінансові послуги. Це обмеження за критерієм доходу змушує деяких суб'єктів з більшим обсягом доходу переходити на загальну систему оподаткування, яка є складнішою і може бути менш вигідною.

6. Національна стратегія доходів на 2024-2030 рр. [4] спрямована на реформування податкової системи, але викликає занепокоєння серед малого бізнесу. Основні проблеми стосуються надмірного контролю, фіскалізації та підвищення податків, що можуть збільшити тіньову економіку. Пропозиції від малого бізнесу, як-от збереження спрощеної системи для мікропідприємців та залучення їхніх представників до обговорення реформ, поки що не реалізовані. Експерти закликають до перегляду стратегії та співпраці з бізнесом для досягнення збалансованих змін [5].

Зазначимо, що часто нереєстрація підприємцем або порушення правил ведення підприємницької діяльності, за свідчення самих платників податків, пов'язане із недостатнім рівнем обізнаності платників. Для підвищення податкової грамотності платників єдиного податку, пропонуємо удосконалити представлення довідкової інформації на сайті Державної податкової служби України, для того, щоб кожен бажаючий міг легко знайти потрібну йому інформацію. Крім того, пропонуємо й надалі посилювати інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення, зокрема в місцях здійснення підприємницької діяльності (як фізичних, так і віртуальних).

Список використаних джерел:

1. Федосов Віктор Михайлович. Виступи на наукових семінарах кафедри фінансів КНЕУ ім. Вадима Гетьмана.

2. Козинець І. Г., Кравченко О. В. Спрощена система оподаткування в Україні: переваги та недоліки. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 3. С. 242-245. Режим доступу: http://www.lsej.org.ua/3_2020/60.pdf

3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text

4. Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 № 1218-р.

5. Емельдеш Б., Майбутні помилки реформи спрощеної системи оподаткування. Економічна правда. 2024. Режим доступу: https://www.epravda.com.ua/columns/2024/01/16/708784/

УДК 332.834

Продун Л. М.,

здобувач вищої освіти,

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ЖИТЛОВОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ

Банківське кредитування є одним із ключових фінансових інструментів, що впливають на розвиток житлового сектору, особливо в умовах нестабільної економічної ситуації, спричиненої війною та іншими ризиками. В Україні кредитні інструменти дають можливість багатьом громадянам отримати власне житло. Прямі покупки залишаються для них недосяжними через високі ціни та обмежену купівельну спроможність.

Не дивлячись на воєнний стан, в сучасних умовах банківське кредитування відіграє важливу роль у розвитку житлового сектору, що підтверджується аналізом обсягу іпотечних кредитів на первинному ринку нерухомості в Україні (рис.1).

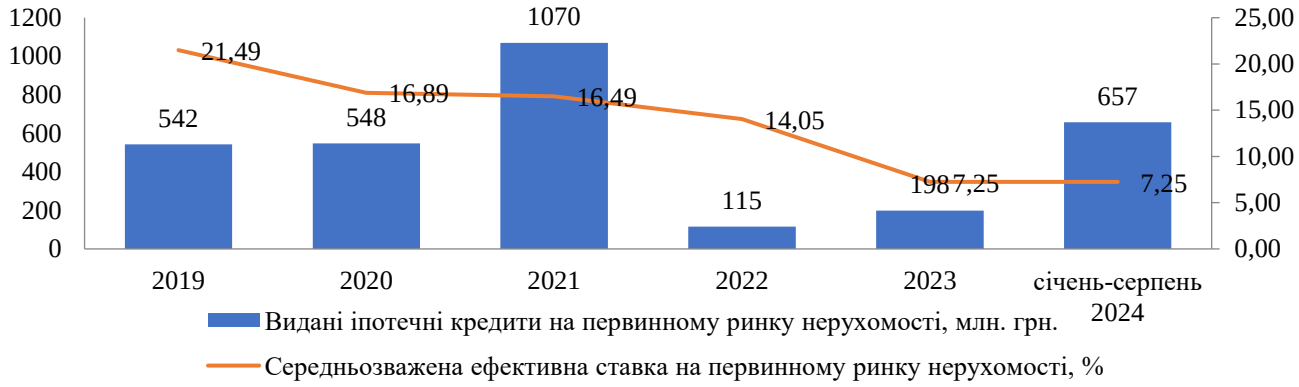

Рисунок 1 – Динаміка обсягу виданих іпотечних кредитів та середньозваженої ефективної ставки за ними на первинному ринку житлової нерухомості в Україні за 2019-2023 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Після незначного зростання у 2020 році, обсяг кредитування в 2021 році зріс майже вдвічі, що пов’язано зі стабілізацією економічною ситуацією та оптимістичними очікуваннями споживачів після пандемії. Однак різке скорочення обсягів кредитування у 2022 році на 89,25% свідчить про значні негативні наслідки війни та підвищену невизначеність, яка вплинула на споживчу впевненість і попит на житло. Водночас у 2023 році ситуація частково покращилась – обсяги виданих кредитів зросли на 72,17%, що можна пояснити адаптацією економічних суб'єктів до воєнних умов та зростанням державної підтримки у сфері житлового кредитування. Суттєве зростання обсягів кредитів у січні-серпні 2024 року, на рівні 231,82%, вказує на посилення ролі іпотечного кредитування, яке стало доступнішим завдяки державним ініціативам та поступовій стабілізації економіки. Ця динаміка демонструє, що попри високу ризиковість, банківське кредитування житлового сектору залишається важливим для забезпечення потреб населення в умовах відновлення економіки. Зниження середньозваженої ефективної ставки на первинному ринку нерухомості з 21,49% у 2019 році до 7,25% у 2023-2024 роках відображає зусилля держави та банків щодо забезпечення доступності житла через покращення макроекономічних умов, зниження інфляційних очікувань та впровадження стимулювальних заходів в умовах війни.

Державна програма «єОселя», що діє з 2022 року, продемонструвала поступове зростання обсягів наданих кредитів на первинному ринку житлової нерухомості (рис.2). Програма має на меті підтримати громадян в умовах економічної нестабільності та зробити житло доступнішим завдяки пільговим умовам кредитування.

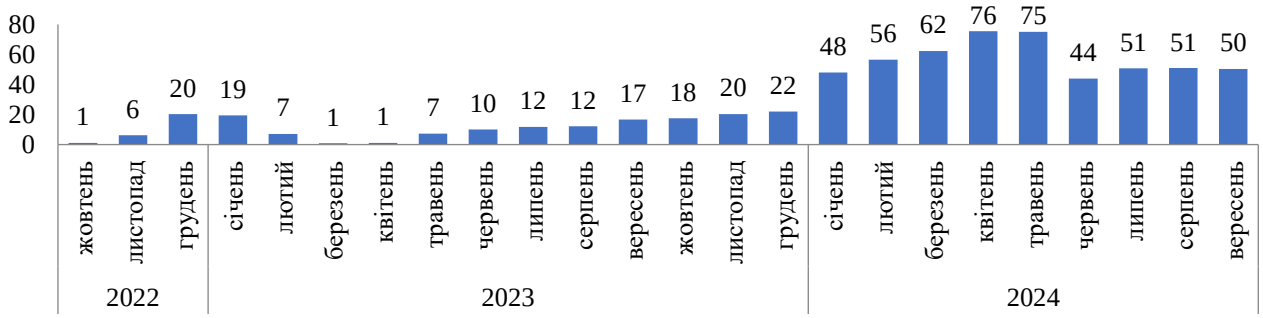

Рисунок 2 – Обсяг наданих кредитів за програмою «єОселя» на первинному ринку житлової нерухомості в Україні за 2022-2024 рр., млн. грн.

Джерело: сформовано автором на основі [2]

Розпочавшись з мінімальних обсягів у жовтні-грудні 2022 року, у 2023 році програма забезпечила стабільний, хоч і нерівномірний, приріст кредитів на первинному ринку житлової нерухомості. Зокрема, початкове збільшення обсягів у січні, лютому та грудні 2023 року зумовлене зростанням попиту на житло в умовах воєнного часу та пошуком більш доступних фінансових рішень. У 2024 році відбулося суттєве збільшення кредитування у перші місяці, що вказує на зростання популярності програми серед громадян. Попри сезонні коливання, загальна позитивна динаміка свідчить про значний вплив «єОселі» на підтримку попиту на первинну житлову нерухомість. В умовах війни та економічних труднощів така державна підтримка відіграє критичну роль у розвитку житлового сектору та забезпеченні потреб громадян у житлі.

Отже, банківське кредитування залишається одним із найважливіших фінансових інструментів розвитку житлового сектору в кризових умовах. Аналіз обсягів іпотечних кредитів і середньозважених ставок на первинному ринку житла показує, що навіть у період воєнного стану в Україні є підтримка попиту, який стимулює будівництво. Зниження ставок та збільшення доступності

кредитів за допомогою державної програми «єОселя» допомагає громадянам реалізувати свої житлові потреби, водночас підтримуючи ринок нерухомості. В умовах війни та економічної нестабільності ця програма разом із іншими заходами сприяє підвищенню доступності житла, що є надзвичайно важливим для соціально-економічного розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Результати анкетування банків про кредити, надані фізичним особам на купівлю, будівництво та реконструкцію нерухомості під заставу нерухомості. URL: https://bank.gov.ua/ua/stability/mortgage (дата звернення 26.10.2024).
2. Статистика за програмою «єОселя» станом на 02.10.2024. URL: https://ukrfinzhytlo.in.ua/wp-content/uploads/2024/10/ieOselia_02_10_2024.pdf (дата звернення 26.10.2024).

УДК 336.7

Ракальська В. С.
Здобувач 4 курсу ОП «Фінанси і кредит»
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Науковий керівник: Алексєєнко І. І.
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

АНАЛІЗ І ОПТИМІЗАЦІЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ

Аналіз і оптимізація кредитного портфеля банку є ключовими завданнями для ефективного управління ризиками, підвищення дохідності та забезпечення стабільності фінансової установи. Основними етапами процесу аналізу та

оптимізації є оцінка якості портфеля, визначення ризиків і розробка стратегії для підвищення його ефективності.

Серед найвагоміших ризиків, що супроводжують процес формування кредитного портфеля банку є кредитний, ризик концентрації, операційний, ринковий та ліквідності. У комплексі ці ризики впливають на якість кредитного портфеля Банку Кредит Дніпро, знижуючи його надійність і потенційно зменшуючи дохідність банку через збільшення резервів під збитки та погіршення фінансових показників.

Методи оптимізації кредитного портфеля та підходи до підвищення прибутковості кредитних операцій є важливими інструментами для забезпечення фінансової стійкості і конкурентоспроможності банку. В умовах динамічного ринку АТ «Банк Кредит Дніпро» доцільно впроваджувати оптимізаційні стратегії, спрямовані на підвищення якості кредитного портфеля, мінімізацію ризиків та максимізацію дохідності. Розглянемо основні методи оптимізації кредитного портфеля та підходи до збільшення прибутковості кредитних операцій.

Ретельний аналіз структури кредитного портфеля допомагає банку ідентифікувати основні ризики, які можуть впливати на фінансову стабільність, зокрема кредитний ризик, ризик концентрації, ринковий і операційний ризики. Використання методів диверсифікації знижує ризики, пов'язані з надмірною залежністю від одного сектора або типу позичальників. Це дозволяє банку ефективніше розподіляти капітал і мінімізувати ймовірність виникнення фінансових втрат через негативні зміни в окремих галузях.

Таблиця 1

Методи оптимізації кредитного портфеля банку

Методи оптимізації кредитного портфеля	Опис методу
Диверсифікація кредитного портфеля	Дозволяє зменшити ризик концентрації, спричинений вкладенням в один сектор чи регіон, шляхом диверсифікації за галузями, типами позичальників, розміром кредитів.
Підвищення ефективності оцінки кредитоспроможності позичальників	Вдосконалення оцінки кредитоспроможності через сучасні скорингові моделі, автоматизовані системи скорингу та машинне навчання.

Активний моніторинг і контроль якості портфеля	Регулярний моніторинг і контроль портфеля, що виявляє та реагує на проблемні кредити за допомогою систем раннього попередження.
Розробка і впровадження нових кредитних продуктів	Розробка нових кредитних продуктів для різних потреб, що залучають нових клієнтів та підвищують дохідність банку.
Управління відсотковими ставками	Адаптація кредитної політики під ринкові умови за допомогою гнучкої відсоткової політики для управління кредитним портфелем.
Використання сучасних технологій для кредитного управління	Впровадження цифрових технологій, що автоматизують кредитний менеджмент, скорочують витрати та забезпечують кращий клієнтський досвід.
Політика зниження обсягів проблемної заборгованості	Управління проблемною заборгованістю через реструктуризацію, продаж проблемних кредитів або передачу боргів колекторам.
Використання інструментів хеджування та страхування	Застосування страхування та фінансових інструментів хеджування для мінімізації ризиків і забезпечення стабільнішого доходу.

Джерело: узагальнено автором на основі [1-3]

Важливим аспектом оптимізації є вдосконалення процесів оцінки кредитоспроможності позичальників. Використання сучасних скорингових моделей, заснованих на великих даних та автоматизованих системах, допомагає банку підвищити точність рішень щодо надання кредитів і знизити обсяги резервів під проблемні кредити. Активний моніторинг та контроль за станом кредитного портфеля за допомогою систем раннього попередження дають змогу банку своєчасно реагувати на потенційні проблеми, підтримуючи ліквідність і якість активів на стабільному рівні [4].

Завдяки гнучкій політиці щодо управління кредитними ризиками банк може ефективніше контролювати дохідність портфеля, адаптуючись до мінливих економічних умов. Політика зниження обсягів проблемної заборгованості та застосування інструментів страхування і хеджування також дозволяють банку знижувати ризики та забезпечувати стабільні доходи.

Загалом, поєднання стратегій управління ризиками, вдосконалення аналітичних інструментів та інноваційних підходів до розробки кредитних продуктів є важливими для оптимізації кредитного портфеля Банку Кредит Дніпро. Відповідно до впроваджених заходів банк здатен підтримувати надійну

фінансову стабільність, адаптуючись до вимог ринку, та підвищувати конкурентоспроможність на ринку банківських послуг.

Список використаних джерел:

1. Владика Ю., Турова Л., Тарасенко Т. Адаптація кредитної політики комерційних банків в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-103.

2. Волкова Н. І., Шпунярська Т. І. Оцінка якості кредитного портфеля в умовах сучасних викликів. *Economics*. 2023. № 42 (2023). С. 27 – 34. URL: https://doi.org/10.31521/modecon.V42(2023)-04.

3. Хома І., Лук'янський О. Теоретико-методологічні аспекти вдосконалення управління кредитним ризиком в банку. *Сталий розвиток економіки.* 2024. №2(49). С. 295 – 301. URL: https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-47.

4. Щербіюк А., Ткачук Н. Сучасні підходи до управління кредитним ризиком банку: теоретичні засади та практичні інструменти. *Економіка та суспільство*. 2024. №63. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-27.

УДК 336.6

Саврей К. М.,
здобувачка 4 курсу
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Одеський національний економічний університет
Діброва О. Л.,
phd, викладач кафедри фінансів
Одеського національного економічного університету

ФІНАНСОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Сьогодні фінансова система України стикається з багатьма випробуваннями. Суттєвий вплив на економіку країни спричиняють військові дії на території України, саме фінансова система в таких умовах відіграє важливу

роль для забезпечення економічної стійкості. В умовах воєнного стану українська фінансова система продемонструвала неочікувану стійкість та здатність до швидкої адаптації, що стало результатом системних реформ попередніх років та ефективних антикризових заходів.

Фінансова система – це комплекс структур, інструментів, установ та ринків, які забезпечують обіг грошових коштів, кредитів, інвестицій та фінансових послуг у межах економічної системи країни. Вона включає банки, фінансові установи, ринки капіталу, страхові компанії, пенсійні фонди та інші установи, які забезпечують фінансове посередництво та розподіл ресурсів у суспільстві [1].

Фінансова система України в умовах воєнного стану характеризується масштабами збитками та матеріальними втратами, а також станом обігу фінансових ресурсів, які спрямовуються на підтримку армії та відновлення інфраструктури. Гуманітарні наслідки війни, включаючи зростання безробіття, падіння реальної заробітної плати та зростання бідності, створюють додаткові виклики для фінансової системи країни. Постійна міграція населення також впливає на фінансову систему, зменшуючи кількість платників податків і водночас збільшуючи потребу у фінансовій та соціальній підтримці. Для забезпечення фінансових потреб під час війни та у післявоєнний період Україні необхідно знайти ефективні джерела фінансування, враховуючи дефіцит державного бюджету та залучення зовнішніх ресурсів[2].

Усі тимчасові зміни в бюджетному законодавстві спрямовані на оперативне фінансування територіальної оборони, ЗСУ, захисту населення, підтримки бюджетної сфери та функціонування економіки країни[2]. Військові облігації та ОВДП є важливими інструментами для фінансування військових витрат та державного бюджету під час військового стану в Україні. Військові облігації мають коротші терміни погашення та вищу дохідність, тоді як ОВДП характеризуються ширшим спектром термінів та загальним фінансуванням бюджетних потреб. Попит на ці боргові цінні папери зростає, оскільки вони вважаються надійними інвестиціями в умовах кризи.

Ключовим заходом для підтримки економіки в умовах воєнного стану стало створення Фонду для ліквідації наслідків збройної агресії, який спрямований на відновлення інфраструктури та надання соціальної підтримки. Військовий конфлікт вимагає не лише збільшення витрат на оборону, а й стратегічного управління фінансовими ресурсами та реформування податкової системи для посилення стійкості державного бюджету.

Банківська система продемонструвала високу стійкість завдяки реформам, проведеним у попередні роки. Однак зростання кредитних ризиків і зменшення ліквідності змусили банки переглянути кредитну політику, обмеживши видачу нових позик. НБУ надав підтримку банкам через рефінансування та інші інструменти, щоб забезпечити безперебійну роботу системи.

Міжнародна спільнота відіграла важливу роль у підтримці фінансової системи України. Країна отримала значну фінансову допомогу від МВФ, Світового банку, ЄС та інших донорів. Це дозволило зменшити навантаження на внутрішній ринок запозичень і спрямувати кошти на критично важливі потреби.

Важливим напрямом діяльності держави в особі наукових установ та органів влади для зміцнення фінансової системи України є постійний пошук шляхів оздоровлення економіки, її модернізації та подальшого розвитку. Це проявляється у розробці та реалізації різного роду проектів, програм, концепцій та стратегій [3, с. 102].

Отже, в умовах воєнного стану фінансова система України демонструє стійкість і здатність до адаптації завдяки системним реформам та антикризовим заходам. Воєнний конфлікт та виклики післявоєнного відновлення вимагають значних зусиль від фінансової системи України, зокрема для підтримки оборонних витрат і відбудови критично важливої інфраструктури. Успішне функціонування фінансової системи підтримується як внутрішніми, так і зовнішніми ресурсами, включаючи міжнародну фінансову допомогу. Ефективна модернізація системи є ключем до подолання економічних труднощів та забезпечення стабільного розвитку країни у післявоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Падалка В.О. Фінансова система України в умовах воєнного стану. Збірник матеріалів III Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конференції з нагоди відзначення Міжнародного дня прав людини. 2024. 328с.

2. Маршук Л., Мовчан Д., Покойовий О. Особливості фінансової системи в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. № 37. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-61 (дата звернення: 13.11.2024).

3. Устинова І., Савліва Н., Бардачевська А. Проблеми розвитку фінансової системи України.ScientificworksofNationalAviationUniversity. Series: LawJournal "AirandSpaceLaw". 2022. Т. 2, № 63. С. 100–105. URL: https://doi.org/10.18372/2307-9061.63.16716 (дата звернення: 12.11.2024).

УДК.336.7

Смігунов О. В.,

здобувач 6 курсу ОП «Інвестиційний менеджмент»,

Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана

Мякишевська О. М.,

к.е.н, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

РОЗВИТОК МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ДОСТУПНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Застосування мобільних додатків у діяльності кредитних спілок зумовлене сучасними тенденціями розвитку цифровізації фінансових послуг та зростаючою потребою населення в доступності фінансових інструментів. Наразі мобільні технології проникають в усі сфери життя, тому цифрові рішення для забезпечення фінансової стабільності та інклюзії набувають дедалі більшого значення, а зростання популярності мобільних платформ серед населення відкриває можливості для розширення фінансових послуг. Мобільні додатки

поступово стають не лише засобом комунікації, а й вагомим інструментом фінансової інклюзії.

Мобільні додатки для кредитних спілок покликані полегшити користування послугами. Вони дозволяють легко подавати заявки на кредити, здійснювати платежі, перевіряти залишок на рахунку, дізнаватися про акції та нові продукти. Це, в свою чергу, знижує необхідність особистого візиту до відділень. Іншою перевагою є доступ до персоналізованих фінансових інструментів з мобільних додатків, що надає користувачеві можливість керувати своїми фінансовими операціями та отримувати своєчасні рекомендації для прийняття виважених рішень. Це додатково зменшує залежність кредитних спілок від фізичних відділень, тим самим оптимізуючи витрати на операції, а отже, позитивно впливає на якість обслуговування та загальну доступність послуг.

Крім підвищення зручності, мобільні додатки забезпечують і зростання довіри до кредитних спілок. Завдяки двофакторній автентифікації, шифруванню даних та іншим методам захисту користувачі можуть бути впевнені у безпеці своїх фінансів. Сучасні рішення дозволяють інтегрувати у додатки функції консультацій з фінансовими експертами та інструменти для оцінки кредитоспроможності клієнтів.

Світовий досвід показує, що цифровізація фінансових послуг у кредитних спілках стає ключовим інструментом для підтримки конкурентоспроможності. Американська кредитна спілка Redwood зіткнулася з викликом у необхідності покращення цифрових послуг, щоб відповідати сучасним вимогам членів. У 2017 році вони запустили комплексний мобільний додаток, який включав такі функції, як мобільний депозит чеків, сповіщення в реальному часі та безпечний обмін повідомленнями[1]. Цей додаток отримав високі показники використання та позитивні відгуки, що дозволило кредитній спілці Redwood ефективніше обслуговувати своїх членів і залишатися конкурентоспроможною в умовах цифрової епохи. Подібним чином, інші американська кредитна спілка, VyStar, також зіштовхнулася з необхідністю покращення цифрових банківських послуг, зосередивши увагу на забезпеченні безперебійного обслуговування членів. У

2018 році VyStar представила мобільний додаток з розширеними функціями, такими як біометрична автентифікація, персоналізована фінансова інформація та прості кредитні заявки [2]. Завдяки цьому рішенню було не тільки підвищено рівень задоволеності клієнтів, але й покращено операційну ефективність, що зменшило потребу у відвідуванні відділень та забезпечило зручність обслуговування.

Кредитна спілка Directions зіткнулася з проблемою застарілого мобільного додатку, який мав низькі рейтинги та викликав численні скарги від членів. У 2021 році Directions уклала партнерство з компанією Bankjoy для модернізації свого мобільного банкінгу. Це передбачало оновлення основної системи, що дозволило кращу інтеграцію з сучасними мобільними платформами [3]. В результаті новий додаток отримав переважну більшість позитивних відгуків, що суттєво підвищило рівень задоволеності та залученості користувачів. Загалом, досвід кредитних спілок Redwood, VyStar і Directions ілюструє важливість адаптації до технологічних змін для задоволення потреб членів.

Хоча мобільний банкінг уже став стандартом у розвинених фінансових системах, вітчизняні кредитні спілки тільки починають освоювати цей напрямок, це: Ukrainian Selfreliance MI FCU та Першу всеукраїнську кредитну спілку. Ці ініціативи спрямовані на забезпечення зручного доступу до фінансових послуг та покращення якості обслуговування, що є важливим кроком у розвитку кредитних спілок та розширенні їхніх цифрових можливостей. Разом з тим, незважаючи на переваги, впровадження мобільних додатків для кредитних спілок вимагає значних інвестицій і вирішення низки викликів, таких як забезпечення кібербезпеки, інтеграція з існуючими системами та навчання персоналу. Для багатьох українських кредитних спілок цей процес може стати складним через обмежені ресурси та досвід у цифрових технологіях.

Таким чином, розвиток мобільних додатків для кредитних спілок є важливим кроком на шляху до цифровізації та покращення доступності фінансових послуг. Впровадження таких рішень допомагає спілкам ефективніше взаємодіяти з клієнтами, підвищуючи їхню задоволеність і довіру до послуг.

Хоча цей процес потребує значних інвестицій та вирішення питань кібербезпеки, переваги мобільних додатків є очевидними. У результаті, кредитні спілки, що адаптуються до цифрових технологій, зможуть залишатися конкурентоспроможними та забезпечувати фінансову інклюзію в умовах сучасного ринку.

Список використаних джерел:

1. Redwood Credit Union launches new person-to-person payment system. URL: https://www.pressdemocrat.com/article/business/redwood-credit-union-launches-new-person-to-person-payment-system/ (дата звернення 26.10.2024).
2. VyStar Credit Union Partners with Fiserv to Enhance Mobile Banking App with Innovative Card Control Features. URL: https://newsroom.fiserv.com/news-releases/news-release-details/vystar-credit-union-partners-fiserv-enhance-mobile-banking-app-0/ (дата звернення 26.10.2024).
3. Success Snapshot: How Directions Credit Union transformed their mobile banking member experience. URL: https://bankjoy.com/case-studies/success-snapshot-how-directions-credit-union-transformed/ (дата звернення 26.10.2024).

Платформа VIII

Диджиталізація фінансового сектору економіки

УДК 336.77:330.567.22(477)

Veremiiets M.D.,
Fifth-year student,
"Financial Management and Controlling" program
Academic Advisor:
Ph.D., Kovbasa V.A.,
Associate Professor of the Department of Corporate Finance and Controlling
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

THE ROLE OF ZERO TRUST APPROACH IN ENTERPRISE MANAGEMENT AND INFORMATION SECURITY

The rapid digitalization of the financial sector has revolutionized enterprise operations and expanded service accessibility, yet it has also heightened the need for advanced security models to protect sensitive data and assets. With financial services increasingly reliant on interconnected systems and digital platforms, traditional perimeter-based security models are no longer sufficient to address complex cyber threats. As a result, the Zero Trust approach with its "never trust, always verify" philosophy has become essential, reshaping how financial institutions manage security in a digital environment where both internal and external threats are prevalent. The principles of Zero Trust represent a security concept emphasizing the need for stringent access control and continuous monitoring of all users – from employees to vendors and clients – regardless of their location or network [1].

The Zero Trust model significantly impacts enterprise management within the financial sector by emphasizing continuous verification of identity, strict access controls, and granular monitoring. As organizations move away from perimeter-based assumptions of trust, management must actively oversee and integrate Zero Trust principles into every layer of enterprise operations.

The need for a Zero Trust model is underscored by incidents such as the December 2023 cyberattack on Kyivstar JSC, which incurred significant financial and

reputational damage. This incident is recognized as the largest hacker attack, occurring amid the ongoing russian invasion of Ukraine. The parent company estimated the damages due to this cyberattack at 3.6 billion UAH [2].

Moreover, adopting a Zero Trust model allows management to enhance organizational oversight. By implementing granular access policies based on user identity, device health, and location, managers gain a higher level of control over network access and user behavior. By implementing Zero Trust principles, enterprises can better protect their sensitive data and critical assets from unauthorized access and lateral movement by cyber attackers [3, p. 9].

The model also enables enterprises to maintain consistent security controls across hybrid and multi-cloud environments, ensuring that security policies are enforced uniformly whether resources are accessed on-premises or in the cloud. Additionally, Zero Trust architecture helps organizations meet regulatory compliance requirements by providing detailed audit trails and granular access controls, while its advanced security measures prevent threats from spreading across the network [4, p. 38].

The implementation of a Zero Trust approach presents organizations with distinct challenges while emphasizing the critical role of management involvement (see Figure 1). The challenges can be categorized into three primary dimensions: cultural, requiring a shift from traditional perimeter-based security to a Zero Trust mindset; organizational, demanding cross-departmental coordination; and technical.

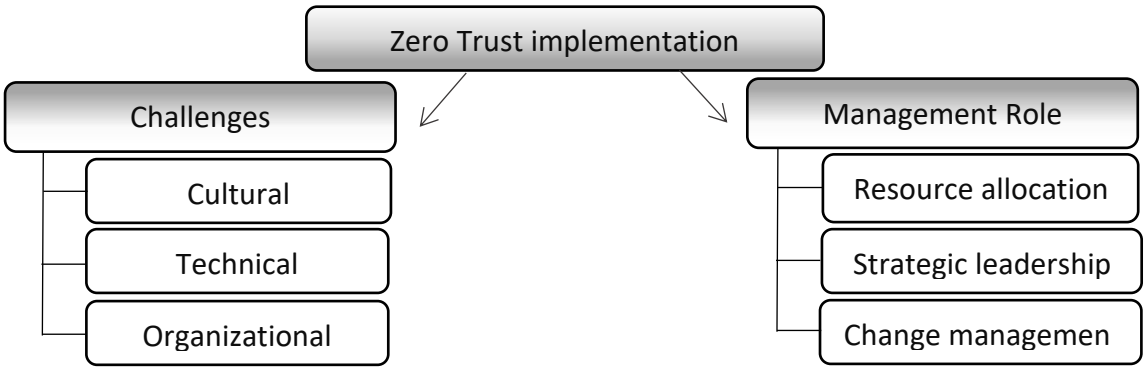

Figure 1 – Key Components of Zero trust implementation

Reference: developed by the author based on [4, p. 49]

Implementing Zero Trust is particularly critical in the financial sector for securing payment systems and protecting clients' personal data. Banks and financial institutions process millions of transactions daily, each of which must be safeguarded according to Zero Trust principles. A potential trend in the development of Zero Trust within the financial sector may integrate with artificial intelligence and machine learning technologies to detect anomalous behavior and potential threats in real-time, enabling financial institutions to respond to suspicious activities automatically.

In conclusion, the Zero Trust approach is indispensable in the digitalization of the financial sector, empowering institutions to achieve a higher level of security while supporting operational resilience. As management navigates this shift, embracing Zero Trust can lead to a more secure and compliant enterprise that is resilient in the face of evolving digital threats under the current conditions of uncertainty.

References:

1. Kiteworks. Zero Trust Architecture. URL: https://www.kiteworks.com/cybersecurity-risk-management/zero-trust-architecture-never-trust-always-verify/ (Date of access: 14.11.2024)
2. Forbes Ukraine magazine: Cyber attack on Kyivstar. January 20, 2024 URL: https://forbes.ua/innovations/finansoviy-stan-kyivstar-20012024-18652 (Date of access: 14.11.2024p)
3. Rose, S. (2022, May 6). Planning for a Zero Trust Architecture. URL: https://doi.org/10.6028/nist.cswp.20 (Date of access: 14.11.2024)
4. Rose, S., Borchert, O., Mitchell, S., & Connelly, S. (2020, August 11). Zero Trust Architecture. URL: https://doi.org/10.6028/nist.sp.800-207 (Date of access: 14.11.2024).

УДК 336

Petrova Sofiia,
4th year student of the Faculty of Finance
Educational program "Corporate Finance"
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
Scientific supervisor: Kudyk T.,
PhD, Assoc. Prof. of the Department of Corporate Finance and Controlling,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

TRANSFORMING FINANCIAL SERVICES: THE ROLE OF DIGITAL INNOVATION IN BOOSTING PRODUCTIVITY, INNOVATION, AND INCLUSION

The relevance of the research lies in the global changes in the economy and society caused by technological progress and the growing demand for fast, safe and convenient financial services. The implementation of digital technologies in the financial sector provides an opportunity to increase the efficiency of financial institutions, reduce operational costs and offer new types of services that were previously impossible or economically unprofitable. In addition, in the context of growing competition between traditional banks and fintech companies, digitalization is becoming a necessary step to ensure the sustainability and competitiveness of financial institutions. An important aspect is also the changing behavior of consumers, who are increasingly choosing digital channels to access financial products. As financial services integrate with artificial intelligence, blockchain, cloud computing and big data technologies, digitalization is becoming a crucial factor for the development of the financial sector.

The growing influence of digital technology in the financial sector extends beyond its direct effects on financial services. Digitalisation is a multifaceted phenomenon that permeates a wide array of domains and sectors, potentially generating disruptive effects especially for doing business [1]. By reducing transaction costs, enhancing inclusive access to financing, and decreasing market frictions, the digitalization of finance can

unlock opportunities for innovative companies to thrive. This creates a positive feedback loop that not only strengthens individual businesses but also acts as a driver for overall productivity growth. For instance, the use of big data and AI-based models for creditworthiness assessment is particularly impactful when it comes to thin file micro, small, and medium enterprises and other prospective borrowers with potential financial inclusion benefits [2]. To the extent that digitalisation of finance provides easier access to and more efficient use of financial services, it has the potential to address and mitigate the financial constraints experienced by both households and firms with growth potential [3]. This can foster financial inclusion but also stimulate innovation, and productivity in the economy.

I would like to consider three key contributions in this area. First, introduction by OECD [4] a new indicator to measure the extent of digital technology adoption in the financial sector, enabling both researchers and policymakers to monitor its development over time. Second, providing an in-depth examination of how the digitalization of financial services impacts the economy, particularly in enhancing productivity growth within the business sector. This influence operates through two main channels: first, by improving access to finance, digitalization supports capital accumulation, thereby boosting the productivity gains from capital deepening; second, the broader adoption of digital financial services facilitates the reallocation of investment finance towards more efficient firms and industries, promoting overall productivity growth. The unique impact of digital finance in industries with a high intensity of intangible assets is also highlighted in this context.

Future research could pursue various paths to enhance the understanding of the complex effects of digital adoption in finance and identify ways to further leverage its potential for growth, innovation, and inclusive development. First, a closer examination of how digital finance supports firms' innovation and business dynamics would offer valuable insights. Investigating the mechanisms through which digital finance affects firms' innovation strategies, including the integration of emerging technologies, could reveal new opportunities for policy initiatives aimed at boosting productivity and competitiveness. Additionally, analyzing the impact of digital

transformation across different types of firms, such as start-ups versus established companies, potentially using firm-level data, would enable more targeted policy design and support measures.

Second, investigating the mechanisms connecting digital technology in the financial sector to investment — especially by differentiating between tangible and intangible assets — could shed light on how financial sector digitalization impacts productivity. Within this framework, a focused analysis of investment in green technology would be particularly valuable. Understanding how digitalisation of finance can drive sustainable investments and support the transition to a greener economy would be important for the growth agenda of policymakers [4]. Another avenue for exploration could involve examining the distinct roles of traditional banks versus non-bank entities in this digital transformation.

Third, exploring the household perspective in digital finance could reveal a potential dual benefit of digital technology in the financial sector, both in enhancing productivity and promoting inclusiveness and fairness in the economy, which may be of significant interest to policymakers. Understanding whether and how digital financial services can improve access to financial resources for underserved groups and foster financial inclusion is a key step towards a more equitable society. Additionally, exploring the impact of digital finance on households' financial behaviour, such as savings and investment patterns, could provide information on the broader macroeconomic implications of digitalisation in the financial sector [3].

Finally, in our opinion, the policy tools could be further enhanced by examining how financial and digital market-specific regulations and policies influence the digitalization trends within the financial sector. This may involve gathering comparable cross-country data and developing indicators tailored to financial market regulations. Such targeted policies could also impact the pathways through which digitalization in the financial sector influences overall economic performance.

In this connection, the digitalization of the financial sector introduces not only potential benefits but also risks and costs, such as increased cybersecurity threats, disruption to traditional business models, potential concentration of market power, and

operational and privacy risks. While an in-depth empirical analysis of these risks is beyond the scope of this paper, they are essential considerations in any policy discussion that seeks to balance the costs and benefits of advancing digital finance.

In conclusion, the digitalization of the financial sector has transformative potential for both financial institutions and the broader economy, driven by enhanced efficiency, reduced costs, and improved accessibility. The integration of advanced digital technologies like AI, blockchain, and big data is reshaping the financial landscape, positioning financial services to be more inclusive and responsive to consumer needs. As this transformation accelerates, it promotes productivity, fosters innovation, and supports economic growth by facilitating access to finance for a wider range of firms, especially those previously excluded from traditional financing channels. However, the benefits come with inherent risks, including cybersecurity threats, potential disruptions to established business models, and privacy concerns, which necessitate careful policy design and regulatory oversight. Future research should delve deeper into the nuanced effects of digital finance, particularly regarding innovation, sustainable investment, and financial inclusivity. Through balanced, forward-looking policies, digital finance can serve as a catalyst for both economic resilience and equitable growth in the evolving digital economy.

LIST OF USED RESOURCES

1. Caputo, A., S. Pizzi, M.M. Pellegrini, M. M., and Dabić, M. (2021), "Digitalisation and business models: Where are we going? A science map of the field", Journal of Business Research, 123, 489-501

2. OECD (2021a), "Artificial Intelligence, Machine Learning and Big Data in Finance: Opportunities, Challenges, and Implications for Policy Makers".

3. ESCAP, 2022 online access: https://www.unescap.org/

4. OECD (2024), "Digitalisation of financial services, access to finance and aggregate economic performance”

УДК 336.76

Беспалько Є. Я.
здобувачка магістерського рівня вищої освіти
освітньої програми «Інвестиційний менеджмент»
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Урванцева С. В.
к.е.н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

З розвитком цифрових технологій фінансовий сектор проходить стрімку трансформацію. Традиційні банки та небанківські фінансові установи стикаються з конкуренцією з боку нових гравців – фінтех-компаній, які активно використовують інновації для створення ефективніших та доступніших фінансових послуг. Цей процес спонукає до виникнення нових глобальних трендів, що формують майбутнє фінансового ринку.

Інтеграція штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання (ML) у фінансових послугах стала одним із головних трендів останніх років, що суттєво впливає на підходи до обслуговування клієнтів, управління ризиками та загальну ефективність роботи фінансових установ. Однією з ключових переваг ШІ та ML є можливість створювати персоналізовані фінансові продукти, враховуючи унікальні потреби клієнтів. Алгоритми машинного навчання здатні аналізувати великі обсяги даних (наприклад, витрати, доходи, платіжну поведінку) і на основі цього пропонувати персональні пропозиції, включаючи кредитні ліміти, інвестиційні стратегії або банківські продукти. Завдяки такому підходу, клієнти отримують релевантні пропозиції, що підвищує їхню лояльність і задоволеність сервісом [1]. Окрім цього, алгоритми машинного навчання допомагають фінансовим установам ефективніше оцінювати кредитоспроможність клієнтів і знижувати ризики. Наприклад, ML дозволяє враховувати ширший спектр змінних, ніж традиційні кредитні скорингові моделі, включаючи соціальні й

поведінкові фактори, що робить оцінку кредитоспроможності точнішою. Це особливо актуально для клієнтів, які раніше не мали кредитної історії або мають нетиповий профіль. У результаті, фінансові установи можуть більш точно визначати рівень ризику для різних клієнтів і приймати кращі рішення щодо кредитування. Також фінансові установи використовують ШІ для ідентифікації потенційно підозрілих дій у режимі реального часу. Системи на основі ML аналізують сотні факторів, включаючи географічні локації, часові рамки і типи операцій, щоб визначати, чи є транзакція підозрілою, що дозволяє швидше реагувати на можливі загрози, запобігати шахрайству й забезпечувати захист коштів клієнтів [2].

Наступним трендом є технології, засновані на блокчейні. Завдяки блокчейну фінтех-компанії можуть зменшити витрати, автоматизувати операції, покращити охоплення та зробити дані більш прозорими. Блокчейн підтримує розвиток смарт-контрактів, які дозволяють автоматизувати фінансові процеси без участі третіх осіб. На основі смарт-контрактів розвивається індустрія децентралізованих фінансів (DeFi) — мережа фінансових продуктів і послуг, які функціонують без посередників, таких як банки чи брокери. DeFi включає децентралізовані біржі, позики, депозити та інші фінансові послуги. Біткоїн та інші криптовалюти стають все більш популярними не тільки для надання і підтримки ліквідності, кредитування, а також для інвестування; водночас стейблкоїни (stablecoins) привертають увагу як більш стабільна альтернатива волатильним криптовалютам. За оцінками експертів розмір ринку блокчейн у Fintech становить 4,66 мільярда доларів у 2024 році, а до 2029 року очікується, що він досягне 31,84 мільярда доларів [3].

Діджиталізація ускладнює регулювання фінансового ринку, оскільки нові продукти не завжди зрозумілі та контрольовані, відтак фінансові установи дедалі більше звертаються до технологій задля автоматизації та полегшення процесів дотримання законодавства (RegTech) [4]. RegTech використовує алгоритми для моніторингу та звітності, забезпечуючи відповідність регуляторним нормам і знижуючи ризик порушень. Це особливо важливо для боротьби з відмиванням

грошей і дотримання конфіденційності даних. RegTech може виявляти підозрілі транзакції та поведінкові патерни, характерні для шахраїв. Це включає ідентифікацію спроб ухилення від податків, фінансування тероризму та інших незаконних операцій.

Отже, сучасний ринок фінансових послуг перебуває на порозі значних змін завдяки впровадженню цифрових інновацій. Швидке зростання фінтеху, розвиток блокчейну, штучного інтелекту та відкритого банкінгу створюють нові можливості для клієнтів та водночас висувають нові виклики перед традиційними фінансовими установами. Ці глобальні тренди не лише роблять фінансові послуги більш доступними та персоналізованими, але й стимулюють створення більш прозорої та ефективної фінансової системи.

Список використаних джерел:

1. AI in Banking - How Artificial Intelligence is shaping the industry. URL: https://appinventiv.com/blog/ai-in-banking/

2. AI in FinTech: Use Cases. URL: https://www.koombea.com/blog/ai-in-fintech/

3. Transforming Fintech with Blockchain: Benefits & Use Cases. URL: https://www.techmagic.co/blog/how-blockchain-evolutionise-fintech-market

4. RegTech: Definition, Who Uses It and Why, and Example Companies. URL: https://www.investopedia.com/terms/r/regtech.asp

УДК 336.71

Ботнаренко Ю. Ю.,
студент 6 курсу
факультету фінансів та банківської справи
Науковий керівник: Лапіна І. С.,
к. е. н., доцент кафедри
фінансового менеджменту та фондового ринку
Одеський національний економічний університет

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

Інновації в банківському секторі мають величезний вплив на розвиток економіки, сприяють зростанню якості обслуговування клієнтів і зміцненню

довіри до фінансових установ. У сучасному світі, де цифрові технології набувають дедалі більшого значення, банки України активно впроваджують нові інструменти для надання якісніших і доступніших кредитних послуг як для населення, так і для бізнесу. В цьому контексті особливо важливу роль відіграють інноваційні підходи у сфері кредитування, спрямовані на підвищення швидкості обробки фінансових запитів, прозорості угод і рівня кібербезпеки. Застосування новітніх технологій допомагає банкам відповідати як на зростаючі потреби клієнтів, так і на міжнародні стандарти управління ризиками та клієнтськими даними.

В Україні банки все частіше впроваджують технології штучного інтелекту, автоматизацію процесів, дистанційні сервіси й біометричні технології для вдосконалення кредитного обслуговування. Одним із яскравих прикладів впровадження ШІ в українському банківському секторі є проект Ощадбанку під назвою «Софія». Це голосовий помічник, який допомагає клієнтам розв'язувати низку питань – від призначення зустрічей у відділеннях до консультацій з питань кредитування. Завдяки «Софії» автоматизовано 75% запитів, що дозволяє значно знизити час на їх обробку та підвищити рівень задоволеності клієнтів. За допомогою подібних рішень банки можуть оптимізувати роботу контакт-центрів, знижуючи навантаження на персонал і зменшуючи витрати на обслуговування. [1]

Українські банки активно використовують алгоритми штучного інтелекту для створення індивідуалізованих кредитних продуктів. Ці алгоритми аналізують фінансову поведінку клієнтів, враховують їхні поточні доходи, витрати, активи, а також історію кредитування. Наприклад, банки можуть пропонувати персоналізовані умови кредитування на основі потреб клієнта, таких як іпотечне або автомобільне кредитування, створюючи максимально вигідні умови для кожного клієнта. Персоналізовані продукти не тільки підвищують рівень довіри клієнтів до банків, але й допомагають банкам залучати нових клієнтів, створюючи позитивний імідж установи.

Сучасні українські банки переходять від традиційних систем оцінки кредитоспроможності до інноваційних методів кредитного скорингу, які базуються на аналізі великої кількості даних (Big Data). Використання ШІ дозволяє проводити більш точну оцінку платоспроможності, використовуючи не тільки традиційні фінансові показники, а й аналіз поведінкових факторів, соціальних зв'язків і навіть активності в соціальних мережах. Такий підхід допомагає зменшити ризики неповернення кредитів і створює можливості для надання позик клієнтам, які раніше не відповідали вимогам традиційного скорингу. Зростання випадків шахрайства у фінансовому секторі призвело до необхідності впровадження новітніх технологій для захисту клієнтських даних і транзакцій. Під час подачі заявки на кредит клієнт може пройти біометричну перевірку, що допомагає скоротити час обробки заявки та знизити ризики, пов’язані з фальшивими документами. [2]

В Україні активно впроваджується система відкритого банкінгу, що відкриває доступ третім сторонам до даних клієнтів банків за їхньою згодою. Це створює нові можливості для розвитку фінансових послуг, але також вимагає вирішення важливих питань щодо безпеки даних, регулювання та адаптації бізнес-моделей. Відкритий банкінг обіцяє значні переваги: клієнти отримають доступ до зручніших та персоналізованих фінансових продуктів, а банки зможуть збільшити клієнтську базу, оптимізувати витрати та зростати за рахунок інноваційних послуг. Однак ключовими викликами залишаються захист інформації, необхідність чіткого регулювання та зміни в традиційних підходах до ведення бізнесу. Очікується, що відкритий банкінг зробить український ринок більш конкурентним та інноваційним. [3]

Інновації в банківському секторі України вже сьогодні відіграють важливу роль у підвищенні якості кредитних послуг, забезпеченні економічного зростання та конкурентоспроможності банків. Завдяки впровадженню штучного інтелекту, автоматизації, біометрії та відкритого банкінгу банки надають клієнтам персоналізовані, доступні та безпечні послуги, скорочуючи час обробки заявок і знижуючи ризики. Водночас інновації відкривають можливості для

залучення нових клієнтів та зменшення операційних витрат. Розвиток новітніх технологій, таких як цифровий скоринг і дистанційні сервіси, несе також нові виклики, зокрема в питаннях захисту даних та кібербезпеки. Банківському сектору необхідні чітке регулювання та подальші інвестиції в безпеку, аби підтримувати довіру клієнтів.

Список використаних джерел:

1. Колесніков А. П., Карапетян О. М. Штучний інтелект: переваги та загрози використання. Ефективна економіка. № 8. 2023. URL: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.8 (дата звернення: 7.11.2024)

2. Кравченко В.П. Сучасна практика застосування штучного інтелекту у банківській сфері.Modern engineering and innovative technologies. № 4. 2023. URL: https://doi.org/10.30890/2567-5273.2023-25-04-066 (дата звернення: 7.11.2024)

3. Холявко Н., Садчикова І., Колоток М. Напрями використання штучного інтелекту у банківських установах. *Проблеми і перспективи економіки та управління.* № 2 (34). 2023. URL : http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/286675 (дата звернення: 7.11.2024)

УДК 336.71

Васильченко М.І.

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту і логістики

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ДОСЯГНЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ

Від початку повномасштабного вторгнення рф на територію нашої держави минуло вже майже 1000 днів, і весь цей час банківський сектор України демонструє надзвичайну стійкість, всіляко підтримуючи відновлення й розвиток

реальної економіки за рахунок збільшення депозитного портфелю і кредитування корпоративного сектору та домогосподарств. Досягнення такої стабільності обумовлене, насамперед, низкою заходів, що здійснювалися у рамках попередньо проведених Національним банком України реформ [1], зваженою політикою регулятора і високим рівнем цифровізації та інновацій у банківському секторі.

Процес цифрової трансформації банківської сфери в Україні стартував ще близько чверті століття тому, однак лише окремі банківські установи системно рухалися у даному напрямку. Масовий перехід банківських послуг у вже звичний для нас цифровий формат відбувся не відразу. Цьому передувало відкриття перших необанків на фінансовому ринку України у 2017 році [2]. Завдяки використанню розвинених фінансових технологій їхня модель дистанційного обслуговування клієнтів повністю змінила традиційні уявлення про ведення банківської діяльності і довела, що цілком можливо працювати й без мережі фізичних банківських відділень. Зростаюча популярність нових гравців на ринку, зрештою, призвела до зміни пріоритетів у діяльності багатьох банківських установ.

Ще одним суттєвим поштовхом до розвитку процесів цифровізації у банківському секторі, на думку експертів, стало введення дистанційної ідентифікації та верифікації клієнтів у 2020 році [3]. Зміни, ініційовані НБУ, позитивно вплинули на розвиток системи дистанційного обслуговування клієнтів – фізичних осіб, юридичних осіб і ФОП. Іншим, не менш потужним драйвером цифрової трансформації банківського сектору в Україні, стала пандемія COVID-19, яка надовго порушила звичний спосіб життя кожного громадянина нашої держави. Тоді в умовах запровадженого в країні локдауну спостерігалося значне підвищення попиту на дистанційні банківські послуги. Відтак, переведення банківських сервісів в режим онлайн прискорився. Поряд із цим відбувалося скорочення мережі фізичних банківських відділень.

У зв’язку з повномасштабним вторгненням рф на територію України національна банківська система отримала ще один поштовх до подальшої

цифрової трансформації. Тоді мільйони українців отримали статус внутрішньо переміщеної особи або взагалі емігрували до інших країн світу, тому продовження надання банківських послуг онлайн стало важливим елементом підтримки довіри до банківського сектору та забезпечило стабільне функціонування економіки. Важливу роль у забезпеченні надання офлайн-послуг у банківських установах нашої держави відіграла спеціально створена за ініціативою НБУ спільна банківська мережа “Power Banking”, здатна працювати в умовах блекауту [4]. Всі відділення такої банківської мережі забезпечені альтернативними джерелами живлення та резервними каналами зв’язку, мають додатковий персонал і посилену інкасацію готівкових коштів.

Цілком розуміючи всі виклики сьогодення, банківські установи України прагнуть максимально перевести своїх клієнтів на дистанційні канали обслуговування і постійно працюють у напрямі розширення переліку тих банківських продуктів і послуг, які клієнти можуть отримати без особистого візиту до найближчого відділення.

Узагальнюючи викладене, можемо стверджувати, що цифрова трансформація банківського сектору України є важливим і невідворотним процесом, який цілком відповідає новим викликам сьогодення і активно створює нові можливості для подальшого розвитку банківських установ та реального сектору економіки. Протягом останнього десятиліття всі установи, що входять до банківського сектору України, активно удосконалюють свої цифрові платформи та постійно впроваджують інноваційні технологічні рішення з метою забезпечення швидкого доступу до банківських послуг для своїх клієнтів. Впровадження дистанційної ідентифікації та верифікації клієнтів, можливість оформлення кредитів онлайн та отримання платіжних карток без відвідування відділень стали важливими етапами цифровізації банківського сектору. Однак незважаючи на вагомі досягнення у цій сфері, процес перетворень наразі супроводжується ще й новими викликами, зокрема у контексті кібербезпеки і необхідності забезпечення відповідності нових технологій вимогам регулятора.

Список використаних джерел:

1. Національний банк звітує про два роки реформ від вирішення проблем минулого до розвитку фінансових ринків майбутнього. Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. 2017. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-zvitue-pro-dva-roky-reform (дата звернення: 12.11.2024).
2. Ходакевич С., Пономаренко К., Журавльов О. Розвиток необанків в Україні та світі. Modeling the Development of the Economic Systems. 2023. Вип. 1. С. 175-184.
3. Банки отримають нові провідні сучасні інструменти для дистанційної ідентифікації та верифікації клієнтів. Офіційне інтернет-представництво Національного банку України. 2020. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-otrimayut-novi-providni-suchasni-instrumenti-dlya-distantsiynoyi-identifikatsiyi-ta-verifikatsiyi-kliyentiv (дата звернення: 10.11.2024).
4. За ініціативи Національного банку створена спільна банківська мережа Power Banking, яка працюватиме навіть в умовах блекауту. 2022. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/za-initsiativi-natsionalnogo-banku-stvorena-spilna-bankivska-mereja-power-banking-yaka-pratsyuvatime-navit-v-umovah-blekautu (дата звернення: 07.11.2024).

УДК 330.341

Ватрушкіна М.О.

здобувачка вищої освіти, студентка 6 курсу факультету фінансів,

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

Науковий керівник: Бабяк Н.Д.

к.е.н., професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу,

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОПЕРАЦІЙНИЙ КОНТРОЛІНГ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ У ПРИЙНЯТТІ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ

Впровадження цифрових технологій в операційний контролінг значно підвищує ефективність процесів, дозволяючи компаніям точніше планувати, контролювати та оптимізувати свої операції. Інтеграція інноваційних технологій

сприяє більш обґрунтованому прийняттю фінансових рішень та забезпечує додаткову економічну вигоду.

Однією з ключових технологій в операційному контролінгу є цифрові двійники, що визначаються як віртуальне представлення виробничих елементів в обробній промисловості, таких як віртуальне представлення продуктів, ресурсів і процесів [1, с.2]. Їх використання сприяє оптимізації операцій, підвищенню продуктивності та зниженню витрат. Наприклад, компанія Siemens застосувала технологію цифрових двійників, що дозволило зменшити кількість простоїв і підвищити загальну ефективність виробництва [2].

Іншою важливою технологією є промислова платформа IoT, яка надає можливість підключати обладнання до хмарних сервісів для моніторингу та аналізу його роботи. Платформа дозволяє контролювати продуктивність, передбачати технічне обслуговування та забезпечувати гнучке управління ресурсами, що особливо корисно для підприємств з великим виробничим обладнанням. Наприклад, General Electric використовує платформу Predix для підключення своїх машин до хмарної мережі, що дає можливість ефективно відстежувати роботу обладнання та зменшувати час простоїв.

Технологія Big data також знайшла застосування в операційному контролінгу для збору, аналізу та інтеграції даних з різних джерел з метою оптимізації фінансових рішень. Big data, за визначенням сучасного бізнес-контексту, – це величезні обсяги даних, що генеруються з різних джерел, включаючи традиційні та цифрові платформи, які є надто великими або складними для ефективної обробки традиційним програмним забезпеченням для опрацювання даних [3, с.328]. Використання аналітики великих даних дозволяє підприємствам точніше прогнозувати попит і оптимізувати виробничі процеси. Наприклад, Procter & Gamble застосовує аналітику великих даних для підвищення точності прогнозування попиту, що сприяє зменшенню витрат на запаси та підвищенню ефективності управління ресурсами [4].

Штучний інтелект і машинне навчання також стали важливими інструментами операційного контролінгу [5], що дають можливість

прогнозувати ризики, виявляти аномалії та покращувати контроль якості. Алгоритми штучного інтелекту дозволяють автоматично генерувати, контролювати та відстежувати операційні процеси [6, с. 6372]. Наприклад, Nestlé застосовує штучний інтелект для покращення контролю якості продукції, що дозволяє знизити кількість відходів і забезпечує стабільно високу якість продуктів.

ERP-системи стали невід'ємною частиною операційного контролінгу, оскільки вони надають можливість інтеграції даних з різних відділів компанії, покращують управління запасами і підвищують точність прогнозування витрат. ERP-системи оптимізують процеси та сприяють ефективному контролю ресурсів. Наприклад, компанія Glider Guard впровадила ERP-систему Genius для оптимізації управління запасами і спрощення процесу прийняття рішень щодо ціноутворення, що дозволило підвищити операційну ефективність [7].

Інтеграція робототехніки та автоматизації у виробництво також є потужним інструментом для підвищення ефективності операційного контролінгу, оскільки дозволяє підприємствам зменшувати залежність від ручної праці, підвищуючи точність і швидкість виконання операцій. Наприклад, Volkswagen активно впроваджує робототехніку у виробничі процеси, що дозволяє контролювати і відслідковувати операції в режимі реального часу, знижуючи операційні витрати [7].

Отже, впровадження цифрових технологій у сферу операційного контролінгу забезпечує значний приріст ефективності управління та прийняття фінансових рішень. Цифрові двійники, IoT, аналітика великих даних, штучний інтелект і ERP-системи дозволяють компаніям оперативно реагувати на зміни у виробничих процесах і приймати обґрунтовані рішення на основі точних даних. Використання цих технологій сприяє зниженню витрат, оптимізації управління запасами та підвищенню продуктивності. Впровадження робототехніки та автоматизації також підсилює можливості контролю за процесами і знижує витрати на трудові ресурси. Загалом, цифрова трансформація операційного

контролінгу стає важливим фактором стійкості та конкурентоспроможності сучасних компаній.

Список використаних джерел:

1. Zhong D., Xia Z., Zhu Y., Duan J. Overview of predictive maintenance based on digital twin technology. *Heliyon*. 2023. № 1. P. 1-23.
2. Siemens goes all-in on Digital Twin. URL: https://cambashi.com/siemens-goes-all-in-on-digital-twin/ (дата звернення 06.11.2024).
3. Adaga E., Okorie G., Egieya Z., Ikwue U. The role of big data in business strategy: a critical review. *Computer Science & IT Research Journal*. 2024. № 4(3). P.327-350.
4. Big Data Strategy of Procter & Gamble. URL: https://www.thecasecentre.org/products/view?id=142515 (дата звернення 06.11.2024).
5. Беконіна Є., Алькема В. Використання цифрових технологій в контролінгу: сучасні підходи та перспективи розвитку. З*бірник тез доповідей Наук.-практ. конференції «Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку», м.Київ. Університет економіки та права «КРОК»*. 7 грудня 2023. с. 200-203. URL: https://web.archive.org/web/20240325053119id_/https://monograph.krok.edu.ua/index.php/books/catalog/download/37/61/386?inline=1#page=200 (дата звернення 06.11.2024).
6. Chen, Y., Biswas, M.I., Talukder, M.S. The role of artificial intelligence in effective business operations during COVID-19. *International Journal of Emerging Markets*. 2023. № 12 P. 6368-6387.
7. Glider Guard. Genius ERP Manufacturing Case Study. URL: https://www.geniuserp.com/case-studies/gliderguard/ (дата звернення 06.11.2024).

УДК 336.44.2

Витвицька У. Я.

к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Балицький Б. М.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІНАНСОВОМУ ПЛАНУВАННІ ТА БЮДЖЕТУВАННІ

Складання фінансових планів і бюджетів є інтерактивним процесом, що супроводжується багаторазовими змінами і переформатуванням даних. Багато часу витрачається на узгодження операцій, збір даних та підготовку звітних документів. Крім того, контроль і аналіз виконання бюджетів у комерційних організаціях пов’язані з обробкою великих масивів вихідної інформації, тому у нагоді стають інформаційні технології.

Інформаційні технології – поняття більш широке, ніж комп'ютерні продукти. Інформаційні технології – це сукупність програмного забезпечення (інформаційна складова), технічних засобів і телекомунікацій (інструментальна складова), кадрів та їх організація (соціальна складова) [1].

Нині існує чимало програмних продуктів, використання яких при здійсненні фінансового планування значно спрощує роботу, дає змогу скоротити час та підвищити точність розрахунків. Проте зарубіжні програми мають свої недоліки: зокрема, це висока ціна та невідповідність вітчизняному податковому законодавству. Часто підприємство платить за імідж, але не за інструмент, який допомагає у повсякденній роботі розв’язувати завдання бізнесу і який пристосований до реальності вітчизняного ринку [2].

Дослідження інструментів бюджетування охоплює аналіз технологій, які дають змогу оптимізувати процес складання та контролю бюджету,

забезпечуючи прозорість та точність фінансових операцій. Основними інструментами для здійснення бюджетування є:

- ERP-системи – дають змогу створювати бюджети на основі інтегрованих даних про операційну та фінансову діяльність. ERP-системи, такі як SAP або Oracle, спрощують процес бюджетування завдяки автоматичній обробці даних і можливості швидко вносити корективи. Ці системи також дозволяють централізовано відстежувати бюджетні витрати і прогнози, що підвищує точність планування;

- хмарні платформи для фінансового планування – такі інструменти, як Adaptive Insights та Anaplan, надають можливість командам працювати над бюджетами у реальному часі з будь-якої точки світу, що підвищує гнучкість та прозорість фінансових процесів. Використання хмарних рішень дає змогу уникати зайвих витрат на інфраструктуру, забезпечуючи простий доступ до даних та спільної роботи над ними;

- бюджетні шаблони та аналітичні інструменти – програми, що використовують шаблони для складання бюджету (наприклад, Excel або Google Sheets), є ефективними для малих і середніх підприємств. Вони пропонують базові функції для управління витратами і доходами, проте обмежені у можливостях автоматизації та інтеграції з іншими системами;

- аналітика великих даних та прогнози на основі штучного інтелекту – інструменти, що застосовують аналітику та ШІ (як-от Reach Reporting), допомагають компаніям не тільки створювати бюджети, але й проводити прогнозний аналіз. Це забезпечує можливість визначення трендів, оптимізації витрат, а також глибшого аналізу фінансових показників, що допомагає при прийнятті стратегічних рішень.

Вивчення практик використання аналітики великих даних та штучного інтелекту у фінансовому плануванні та бюджетуванні зосереджується на їх здатності автоматизувати аналіз та передбачення фінансових показників. Великі масиви даних дають змогу виявляти закономірності та тренди, допомагаючи компаніям краще прогнозувати витрати і доходи.

Інструменти ШІ можуть будувати складні фінансові моделі та аналізувати великі обсяги даних в режимі реального часу, що дає змогу фінансовим аналітикам швидко реагувати на зміни на ринку. Це сприяє точнішому бюджетуванню, а також зниженню ризиків, пов'язаних із нестабільністю ринку. Аналітичні платформи, такі як Reach Reporting та Adaptive Insights, використовують ШІ для підвищення прозорості даних та оперативного прийняття рішень.

Основними перевагами використання ІТ у фінансовому плануванні та бюджетуванні є зниження використання робочого часу фахівців, покращення точності та швидкості обробки даних, забезпечення прозорості та підвищення ефективності контролю, можливість оперативного реагування на відхилення. Сучасні інформаційні технології значно підвищують ефективність управління фінансами, знижують ризики та надають стратегічні переваги через автоматизацію та аналіз даних.

У той же час використання інформаційних технологій супроводжується викликами, як-от висока вартість впровадження та підтримки, потреба в інтеграції з існуючими системами та необхідність навчання персоналу.

Таким чином, ІТ-рішення у фінансовому управлінні – це інструменти, що можуть підвищити конкурентоспроможність, за умови, що компанія правильно оцінить витрати та підготується до ефективного використання цих технологій.

Список використаних джерел:

1. Лисак Г. Г., Жилякова О.В., Андрющенко І. С. Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання: конспект лекцій для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування і кредит». Х.: ДБТУ, 2022. 116 с. URL: http://surl.li/ecnzfh

2. Свистун Л.А. Перспективи використання сучасних інформаційних технологій при здійсненні фінансового планування на підприємстві. *Науковий журнал «Економіка і регіон»*. 2016. Т. 3(58). С. 13-21. URL: https://doi.org/10.26906/EiR.2016.3(58).1122

УДК 336.7

Геріч Д.В.
здобувач 2М курсу
ОП «Фінанси і кредит»
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Науковий керівник: Алексєєнко І.І.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВ

В умовах зростання популярності онлайн-банкінгу дуже важливо, щоб банки підтримували тісну комунікацію з клієнтами в цифровому форматі. Це спонукає банки переглянути та вдосконалити свої стратегії розвитку, а також адаптувати свої послуги з урахуванням змін у поведінці споживачів та вимог безпеки. Розширення спектру цифрових сервісів стає особливо актуальним, оскільки все більше клієнтів надають перевагу онлайн-банкінгу та мобільним додаткам замість відвідування фізичних відділень.

Щоб забезпечити ефективну роботу цифрових каналів, безпеку даних та скорочення витрат часу, банки можуть збільшити інвестиції в такі технології, як штучний інтелект, кібербезпека та аналітика. Перш ніж відновлювати або відкривати нові відділення, банкам слід ретельно проаналізувати їх доцільність та ефективність, враховуючи зміни в уподобаннях клієнтів та вимоги безпеки. Тож, банки повинні шукати нові способи взаємодії з клієнтами та задовольняти їхні потреби, впроваджуючи гнучкі стратегії та інноваційні рішення [1].

Цифрова трансформація банківської сфери відкриває перед фінансовими установами безліч можливостей для підвищення конкурентоспроможності та створення цінності. Існує чотири основні способи, за допомогою яких банки можуть використовувати цифрові технології для створення цінності:

По-перше, цифрові технології підвищують зв'язність банку – не лише з клієнтами, а й зі співробітниками та постачальниками. Це поширюється від онлайн-взаємодії та платіжних рішень до мобільної функціональності та можливостей для просування банківських брендів у соціальних мережах.

По-друге, цифрові технології спираються на великі дані та розширену аналітику для розширення та уточнення процесу прийняття рішень. Така аналітика впроваджується найбільш інноваційними банками у багатьох сферах, включаючи продажі, розробку продуктів, ціноутворення та андеррайтинг, а також розробку справді приголомшливого клієнтського досвіду.

Третій спосіб полягає в забезпеченні прямої обробки, тобто автоматизації та оцифруванні ряду повторюваних, малоцінних та малоризикових процесів. Наприклад, додатки для обробки процесів підвищують продуктивність і сприяють дотриманню нормативних вимог, в той час як візуалізація та пряма обробка забезпечують безпаперовий і більш ефективний робочий процес.

І четвертий спосіб, оцифрування – це засіб сприяння інноваціям у продуктах і бізнес-моделях. Прикладами цього є соціальний маркетинг та краудсорсингова підтримка, а також бізнес-моделі, орієнтовані на цифрові технології [2].

Кожен із цих способів створення цінності за допомогою цифрових технологій може бути застосований до будь-якої банківської функції. Однак, проведення цифрової трансформації вимагає надзвичайно високого рівня координації міжбанківських ініціатив, що охоплюють розстановку пріоритетів, розподіл ресурсів та співпрацю у виконанні. Більш того, більшість банків знаходяться лише на ранніх стадіях розвитку можливостей та культури цифрових організацій, які включають у себе кілька елементів:

- Орієнтований на користувача підхід взаємодії з клієнтом. Банки повинні забезпечити простий та зрозумілий шлях взаємодії, персоналізовані послуги та швидке виконання операцій. Для досягнення цього банкам необхідно інвестувати у розвиток користувацького досвіду (UX) та інтерфейсів (UI).

– Персоналізація, використання даних та розширена аналітика. Застосування розширеної аналітики має значну цінність для створення цільових пропозицій для перехресних та додаткових продажів. Це досягається шляхом надання даних у режимі реального часу, наприклад, у торговій точці, та поєднання даних з аналітичними інструментами для отримання інформації, наданої, наприклад, моделями «наступний продукт для покупки» або оцінками ризиків.

– Швидке експериментування та гнучка розробка. Це передбачає швидке впровадження та тестування нових ідей, навіть якщо деякі з них виявляться невдалими. Формування культури «тестування та навчання» дозволить банкам оперативно реагувати на ринкові зміни та потреби клієнтів і знаходити ефективні рішення. Замість традиційного «каскадного» підходу («waterfall») з тривалими циклами розробки, рекомендується перейти до підходу «agile delivery» з короткими ітераціями, гнучким плануванням та частими релізами. Це дозволить їм швидше реагувати на потреби клієнтів та залишатися конкурентоспроможними [3].

Світовий банківський сектор переживає період радикальних змін, спричинених цифровою трансформацією та впливом різноманітних факторів. Цифровізація спонукає клієнтів до використання дистанційних каналів і одночасно створює можливості для розробки нових банківських продуктів та співпраці з FinTech-компаніями. Щоб скористатися перевагами цифровізації, потребуються інвестиції, ретельне планування та скоординоване прийняття рішень, що охоплює весь банк. Успішне вирішення стратегічних проблем, пов'язаних з цифровими технологіями, дозволить банкам ефективно конкурувати та досягти довгострокового зростання.

Список використаних джерел:

1. Береславська О. Трансформація банківських послуг в умовах цифровізації. Економіка та суспільство. 2024. № 60. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3649/3578.

2. Данік Н., Торлопов А. Вплив цифрової трансформації на банківський сектор України. International Science Journal of Management, Economics & Finance. 2024. №3. С. 95–103.

3. Henk Broeders, Somesh Khanna. Strategic choices for banks in the digital age. McKinsey & Company. URL: https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/strategic-choices-for-banks-in-the-digital-age.

УДК 332.1:004.738

Гончарова А.А.,
магістр
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Лелюк С.В.
к.е.н., доцент кафедри фінансів
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ: АДАПТАЦІЯ ДО ГЛОБАЛЬНИХ ТРЕНДІВ

Диджиталізація стає ключовим фактором трансформації страхового ринку в усьому світі, і Україна не є винятком. У період зростаючих очікувань клієнтів та конкуренції цифрові технології дозволяють страховим компаніям підвищувати ефективність роботи, знижувати витрати та забезпечувати персоналізований підхід до обслуговування.

Актуальність теми зумовлена необхідністю відповідати глобальним тенденціям цифрової трансформації, зростаючим потребам клієнтів у швидких та зручних сервісах, а також викликами, що постають перед страховими компаніями в умовах економічної нестабільності та високої конкуренції. Цифрові технології не лише забезпечують оптимізацію внутрішніх процесів компаній, але й створюють нові можливості для формування інноваційних продуктів, покращення клієнтського досвіду та зниження витрат. У контексті відновлення України диджиталізація страхового ринку стає важливим

інструментом економічного зростання, залучення інвестицій та підвищення прозорості фінансової системи.

Станом на 2023 рік, частка страхових компаній України, які використовують цифрові платформи для продажу полісів, перевищує 45%. Онлайн-продажі страхових продуктів зросли на 35% у порівнянні з 2020 роком, за даними Нацкомфінпослуг. Рівень впровадження CRM-систем серед українських страхових компаній становить близько 60% [1].

Сучасні технології, такі як Big Data, телематика та штучний інтелект, активно застосовуються українськими страховими компаніями.

Так українські компанії активно використовують аналітичні платформи для оцінки ризиків та персоналізації страхових продуктів. У 2022 році понад 30% компаній впровадили рішення на основі великих даних [2].

У сфері автострахування (КАСКО, ОСЦПВ) впроваджуються пристрої, які дозволяють знижувати вартість страхових полісів залежно від манери водіння. До 2023 року ринок телематичних послуг в Україні зріс на 20%. а чат-боти використовуються у 25% компаній для автоматизації комунікацій із клієнтами.

У 2023 році чат-боти використовувалися у 25% страхових компаній для обробки клієнтських запитів і продажу полісів.

Диджиталізація також позитивно впливає на фінансові результати страхових компаній. Інвестиції у цифрові рішення дозволяють збільшити прибуток на 15–20% щорічно, знизити адміністративні витрати на 25% та скоротити час обробки страхових випадків на 40%. Онлайн-продажі стають ключовим інструментом, хоча їхня частка в Україні становить лише 20%, порівняно із 70% у розвинених країнах [4].

Водночас цифрова трансформація стикається з викликами, зокрема недостатнім рівнем цифрової грамотності серед населення, обмеженими інвестиціями у технологічні розробки (лише 10% бюджету страхових компаній) та загрозами кібербезпеки. У 2023 році кількість кібератак на страхові компанії України зросла на 35%.

Попри ці виклики, диджиталізація відкриває нові можливості. Зокрема, розвиток мобільних страхових додатків, інтеграція з платформою "Дія" та залучення іноземних інвестицій можуть значно стимулювати зростання галузі. Очікується, що до 2025 року використання цифрових каналів зросте на 50%.

Прикладом успішної диджиталізації є компанія ПЗУ Україна, яка за рахунок мобільного додатку збільшила кількість клієнтів на 18% у 2022 році. ARX Insurance, використовуючи чат-ботів для оформлення полісів ОСЦПВ, прискорила процес реєстрації клієнтів на 30% [5].

Таким чином, диджиталізація страхового ринку України є невід'ємною частиною його розвитку та адаптації до глобальних трендів. Успішна трансформація залежить від інвестицій, підтримки з боку держави та впровадження інноваційних технологій, що забезпечить підвищення ефективності роботи компаній, задоволення потреб клієнтів та зростання конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Список використаних джерел:

1. Deloitte. Тенденції диджиталізації у страхуванні: глобальні виклики та українські реалії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www2.deloitte.com.

2. Глущенко, І. В. Використання цифрових технологій у страховій діяльності. Фінанси України. 2023. № 5. С. 48–56.

3. Мазур, Н. О. Вплив диджиталізації на розвиток страхового ринку. Економіка та управління. 2022. № 4 (68). С. 123–130.

4. Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. Аналітичний звіт про стан страхового ринку за 2022 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nfp.gov.ua.

5. PwC. Digital Insurance in 2023: Global Insights [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.pwc.com.

УДК 339. 172(73)

Греміт К. С.,
студентка 31 групи
Факультету фінансів та банківської справи
Науковий керівник: Добриніна Л. В.,
к. е. н., ст. викладач кафедри ФМФР
Одеського національного економічного університету

БІРЖОВИЙ РИНОК ТОВАРІВ США

Біржовий ринок товарів США є одним з найбільших і найвпливовіших у світі. Він відіграє ключову роль у формуванні глобальних цін на сировинні товари та забезпечує ліквідність для виробників, споживачів та інвесторів. Історія розвитку цього ринку бере свій початок у 1848 році, коли була заснована Чиказька торгова палата (CBOT) - перша організована товарна біржа в США [1]. Цікаво, що CBOT була створена всього за 82 дні після того, як 13 торговців зерном зібралися в зерносховищі, щоб стандартизувати кількість та якість зерна.

Сьогодні основними біржами та торговими майданчиками США є Chicago Mercantile Exchange (CME Group), New York Mercantile Exchange (NYMEX), Intercontinental Exchange (ICE) та Chicago Board of Trade (CBOT). CME Group, утворена в результаті злиття Chicago Mercantile Exchange та Chicago Board of Trade у 2007 році, є найбільшою товарною біржею у світі за обсягом торгів [1]. На цих біржах торгуються різноманітні товари, включаючи енергоносії (нафта, природний газ, електроенергія), сільськогосподарську продукцію (пшениця, кукурудза, соя, кава, какао), метали (золото, срібло, мідь, алюміній), а також м'ясо та молочні продукти.

Механізми торгівлі на біржовому ринку товарів США включають спотовий ринок, ф'ючерсні контракти, опціони та своп-контракти. Цікавим фактом є те, що перший стандартизований ф'ючерсний контракт був введений на CBOT у 1865 році. Це був контракт на кукурудзу, який революціонізував торгівлю сільськогосподарською продукцією. Регулювання ринку здійснюється

Комісією з торгівлі товарними ф'ючерсами (CFTC), а також підкріплюється Законом Додда-Франка, прийнятим у 2010 році. Крім того, важливу роль відіграють саморегулівні організації (СРО).

Вплив біржового ринку товарів США на глобальну економіку важко переоцінити. Він формує світові ціни на сировинні товари, забезпечує механізми хеджування ризиків для виробників та споживачів, а також служить важливим індикатором економічних тенденцій.

Сучасні тенденції та виклики, з якими стикається ринок, включають цифровізацію та впровадження електронної торгівлі, вплив кліматичних змін на сільськогосподарські товари, геополітичні фактори та торгові війни, а також зростання ролі альтернативних енергетичних ресурсів.

Варто зазначити, що біржовий ринок товарів США також відіграє важливу роль у інноваціях фінансового сектору. Наприклад, CME Group була першою біржею, яка запровадила ф'ючерсні контракти на погоду в 1999 році, дозволяючи компаніям хеджувати ризики, пов'язані з погодними умовами. Крім того, в останні роки спостерігається зростання інтересу до торгівлі квотами на викиди вуглецю, що відображає глобальний тренд на боротьбу зі зміною клімату.

Ще одним цікавим аспектом є вплив технологій на біржову торгівлю. Високочастотна торгівля (HFT) стала важливою частиною ринку, дозволяючи здійснювати тисячі транзакцій за секунду. Це призвело до підвищення ліквідності ринку, але також викликало дискусії щодо справедливості та стабільності такої практики.

Список використаних джерел:

1. Арутюнян С. С., Добриніна Л.В. та інші. Фінансовий ринок: навчальний посібник. Київська обл., Обухів, мкрн. Сосновий, 2: Вид-во «Друкарик», 2018 р. с.484.

2. Організація біржової торгівлі США. Варто знати. *Портал "Аграрний тиждень. Україна" www.a7d.com.ua Агрополітика, новини, технології, техніка, агрохімія та все про агробізнес*. URL: https://a7d.com.ua/agropoltika/1538-organizaciya-birzhovoyi-torgivli-ssha-varto-znati.html (дата звернення: 15.10.2024).

3. Солодкий М. О., Гниляк В. О. Біржовий ринок США: стан та перспективи розвитку. *Ефективна економіка*. 2010. № 10.

УДК 339.72(4)

Грубник О.М.
студентка 31 групи
факультету фінансів, банківської справи та страхування
Науковий керівник: Добриніна Л.В.
к.е.н., ст. викладач кафедри ФМФР
Одеського національного економічного університету

СВІТОВИЙ ТРЕНД РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ

Біржова торгівля зазнає стрімких змін, формуючи нову еру у світовій фінансовій системі. Щороку з'являються нові технології, які відкривають доступ до ринків ширшому колу інвесторів і змінюють способи взаємодії учасників торгів. Алгоритми, штучний інтелект, блокчейн та глобалізація створюють безпрецедентні можливості для розвитку, водночас ставлячи нові виклики перед регуляторами та учасниками ринку. У цьому контексті важливо розуміти ключові тенденції, які визначатимуть майбутнє біржової торгівлі та її вплив на світову економіку.

Світовий тренд розвитку біржової торгівлі характеризується кількома ключовими напрямками, які суттєво змінюють фінансовий ландшафт. По-перше, торгівля стає все більш діджиталізованою та автоматизованою. Алгоритмічна торгівля з використанням складних комп'ютерних алгоритмів значно підвищила швидкість та ефективність операцій, дозволяючи миттєво реагувати на ринкові зміни[1,5]. Штучний інтелект і машинне навчання полегшують аналіз великих обсягів даних і автоматизують процеси прийняття рішень.

Другою важливою тенденцією є розвиток децентралізованих бірж (DEX) та використання технології блокчейн[2]. Децентралізовані криптовалютні платформи забезпечують новий рівень прозорості та безпеки транзакцій. Смарт-контракти автоматизують виконання транзакцій, підвищують операційну надійність і зменшують потребу в посередниках.

Третя тенденція - інтернаціоналізація ринків, яка дозволяє інвесторам з усього світу отримати доступ до активів через міжнародні платформи. Конкуренція між біржами за ліквідність знизила комісійні та покращила умови торгівлі, зробивши ринки більш привабливими для інвесторів.

Кількість інвестиційних продуктів та їх різновиди постійно збільшуються: від акцій та облігацій до деривативів і криптовалют, все це пропонують сучасні біржі. Все більшої популярності набуває соціально відповідальне інвестування (ESG), яке фокусується на дотриманні екологічних та соціальних стандартів[3]. Мобільні торгові платформи надають доступ до ринків ширшій аудиторії та сприяють зростанню кількості роздрібних інвесторів.

Важливим аспектом є розвиток фінансових деривативів, таких як ф'ючерси, опціони та свопи, які дозволяють інвесторам хеджувати ризики та отримувати вигоду від волатильності ринку. Регуляторні зміни, які підвищують прозорість і посилюють нагляд за біржовою торгівлею для захисту інвесторів, також відіграли важливу роль, особливо в контексті криптовалют.

Останнім трендом є вплив соціальних медіа на біржову торгівлю. Соціальні мережі, такі як Reddit або Twitter, можуть суттєво впливати на ринки, як це було у випадку з акціями GameStop[4]. Розвиваються платформи соціальної торгівлі, де інвестори можуть копіювати стратегії успішних трейдерів, що спрощує вхід нових учасників на ринок.

Отже, сучасний розвиток біржової торгівлі базується на цифровізації, автоматизації, глобалізації та технологічних інноваціях, що формують нові можливості для інвесторів і трейдерів у всьому світі.

Список використаних джерел:

1. Добриніна Л.В. Система управління відходами в циркулярній економіці: фінансові, соціальні, екологічні та енергетичні детермінанти: монографія / За заг. ред. А. С. Росохатої та інші. Суми: Сумський державний університет. 2023. 313 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/94661

2. Ковальчук С. В., Дражниця С. А., Карпенко В. Л. Світові тренди та тенденції розвитку біржової торгівлі на сучасному етапі. Підприємництво і торгівля. 2018. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Torg_2018_23_4
3. Кухарець В. В., Булуй О. Г., Левківська Л. М. Тенденції розвитку біржового ринку в умовах глобалізації світової економіки. Ефективна економіка. 2021. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8795
4. Машлій Г., Сороківська О., Зяйлик М. Стан та тенденції розвитку біржової торгівлі на сучасному етапі. Соціально-економічні проблеми і держава. 2022. URL: http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22mhbnse.pdf
5. Ніколайчук О. Розвиток біржової торгівлі: сучасний стан та перспективи // Вісник Хмельницького національного університету 2022 № 6, Том 2. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/01/2022-312-62-02.pdf

УДК 336.6

Здоренко Ю.С.
Фінансовий менеджмент та контролінг, 6 курс
Науковий керівник: Стащук Д.М.,
к.е.н., доцент
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ (AI) ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Вступ. У сучасному бізнес-середовищі, яке відзначається швидкими технологічними трансформаціями та високим рівнем конкуренції, штучний інтелект (AI) стає ключовим фактором розвитку фінансового сектору. Диджиталізація фінансової індустрії стає стратегічним пріоритетом для багатьох

компаній, які прагнуть здобути конкурентні переваги та адаптуватися до змінюваних ринкових умов.

Використання штучного інтелекту в управлінні фінансами дозволяють проводити фінансові операції швидше та точніше. Це також розширюють можливості для вирішення різноманітних завдань. Наприклад, впровадження технологій штучного інтелекту може автоматизувати процес створення звітності, аналіз прогнозування ризиків та оціни майбутнього стану у фінансових сферах.

Завдяки AI контроль над корпоративним фінансовим управлінням стають більш ефективним через можливість обробки великих обсягів складних даних. Це призводить до того, що команди фінансового менеджменту можуть швидше реагувати на ринкові тенденцій і аналізувати фінансові питання більш глибоко. Засновниками поняття штучний інтелект (AI) є такі науковці та дослідники 20 століття: Алан Тюрінг, Джон фон Нейман, Джон Маккарті, Мервін Мінський, Френк Розенблатт та інші. З того часу дослідження та розвиток штучного інтелекту значно просунулися завдяки зусиллям провідних новаторів, які продовжують вдосконалювати технології і до сьогодні. Серед них можна виділити Джеффрі Гінтона, Йошуа Бенджіо, Ілона Маска, Сема Альтмана та інших.

Основною метою даного дослідження є визначення впливу штучного інтелекту на фінансовий менеджмент в умовах диджиталізації фінансової сектору економіки.

Результати. Штучний інтелект (AI) це великий технологічний прорив останніх років і важливий тренд у розвитку сучасного бізнесу. Переваги використання штучного інтелекту в процесі управління фінансами неможливо не помітити. Це пошук швидкого рішення фінансових проблем, використання інструментів для вирішення управлінських завдань, автоматизація процесів та безпека даних.

Ось головні переваги штучного інтелекту у фінансовому менеджменті [1, с. 4931-4933; 2, с. 2-6]:

- Підвищення операційної ефективності. AI дозволяє автоматизувати рутинні процеси, такі як обробка даних та підготовка фінансових звітів. Це звільняє ресурси для стратегічного планування та знижує ризики, пов'язані з людськими помилками.
- Прогнозування та прийняття рішень. Алгоритми машинного навчання обробляють великі обсяги даних, включаючи ринкові тенденції та історичні транзакції. Це підвищує точність прогнозування ринкових змін, сприяє ідентифікації інвестиційних можливостей та покращує управління ризиками.
- Єдина платформа для фінансової інформації. Технології штучного інтелекту дозволяють централізувати розпорошену фінансову інформацію, об'єднуючи її в єдину платформу для перегляду та обробки фінансовими менеджерами.
- Покращення взаємодії з клієнтами. Чат-боти та віртуальні помічники на основі штучного інтелекту забезпечують персоналізоване обслуговування, швидко відповідають на запити клієнтів та надають рекомендації, що підвищує рівень задоволеності клієнтів і зміцнює репутацію компанії.
- Управління ризиками та протидія шахрайству. Штучний інтелект виявляє аномалії у фінансових транзакціях, сигналізуючи про підозрілі активності, що сприяє запобіганню фінансовим злочинам та підвищенню надійності системи управління ризиками.
- Етичні виклики та забезпечення безпеки даних. Автоматизовані рішення на базі штучного інтелекту потребують постійного моніторингу, оскільки серед викликів є забезпечення прозорості, конфіденційності та захисту даних від кіберзлочинів.

Висновки. Отже, технологія штучного інтелекту зробила революцію в управлінні фінансами. Вона не лише здатна суттєво підвищити ефективність, а й покращити точність, знизити рівень помилок та мінімізувати ризики, пов’язані з людським фактором. З розвитком технологій сфера застосування AI для

оптимізації фінансового менеджменту буде продовжувати розширюватися шаленими темпами.

Список використаних джерел:

1. Rahul Thumar, Ritesh Vaghasiya. The Impact of Artificial Intelligence on the Financial Sector. URL: https://www.ijraset.com/best-journal/the-impact-of-artificial-intelligence-on-the-financial-sector. (accessed: 08.11.2024).
2. Ubesie, M.C., Ossai Edwin Paullinus & Augustine Onyekachi Ogbu. Artificial Intelligence in Financial Management and Accounting Profession. URL: https://iiardjournals.org/get/JAFM/VOL.%208%20NO.%207%202022/Artificial%20Intelligence%20in%20Financial.pdf (accessed: 08.11.2024).
3. Гаврилко Т. О., Ткаченко Ю. Ю. Технології штучного інтелекту у фінансах. URL: https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/54578/1/81_Гаврилко%20Ткаченко.pdf. (дата звернення: 08.11.2024).

УДК 336.7:004.9:330.322

Зелінська Є. Ю.,
аспірантка кафедри Смарт-економіки
Науковий керівник: Олешко А. А.,
зав. кафедри смарт-економіки, д. е. н., професор
Київський національний університет технологій та дизайну

DIGITALIZATION OF THE FINANCIAL SECTOR OF THE ECONOMY OF UKRAINE TO REDUCE THE LEVEL OF SHADOW ECONOMY

The shadow economy in Ukraine remains one of the main problems, which leads to significant losses in tax revenues and contributes to the development of corruption. Digitalization of the shadow economy involves incorporating digital technologies into unregistered economic activities that typically evade tax reporting and government regulation [1]. Digitization of the financial sector is an important step to reduce the

scale of the shadow economy. The expansion of shadow economic activities poses a serious threat to Ukraine's financial stability and creates a significant challenge for government regulation, as a large part of economic transactions remains outside of official accounting and taxation, reducing tax revenues, diminishing fiscal capacity, distorting development indicators, and complicating analytical conclusions about the overall state of the economy, especially during major shocks [2]. The purpose of this study is to analyze the directions of digitization of the financial sector of the economy of Ukraine in order to reduce the level of the shadow economy.

Currently, the urgency of overcoming the shadow economy in the financial sector is very high for Ukraine, given the growing needs for financing public expenditures. Especially in the conditions of war and economic recovery, it is important to minimize the "outflow" of funds from the country's official financial circulation, just as it is important to strengthen the flow of foreign funds to Ukraine and maintain the country’s reputation in the international arena [3]. Therefore, reducing the level of the shadow economy in the financial sector of Ukraine is of critical importance for the following reasons:

1) Enhancing stability and attracting investment: Digitalizing finance boosts transparency, curbs tax evasion, and fosters investor confidence.
2) Simplifying business procedures: Digital platforms lower compliance costs and bureaucracy, encouraging businesses to operate legally.
3) Integrating globally: Digitalization aligns Ukraine with international standards, enhances oversight, and attracts foreign investment.

Digitalization of the financial system boosts trust in the state through transparency and accessible financial services. It reduces the shadow economy, improves tax discipline, and increases tax revenues, enabling the financing of social and economic projects. Additionally, it expands financial inclusion by providing access to banking and credit, particularly in regions with limited infrastructure, stimulating economic growth and reducing reliance on the shadow market [4]. Table 1 outlines the directions of digitizing Ukraine's financial sector to reduce the shadow economy.

Table 1. The main directions of digitalization of the financial sector to reduce the shadow economy of Ukraine

№	Directions of digitalization	Impact on the shadow economy
1	Increasing the number of non-cash payments	Cash transactions fuel the shadow economy due to tracking challenges. Promoting digital financial transactions through payment systems, mobile wallets, and contactless payments will reduce cash reliance, improving government control and income tracking.
2	Implementation of electronic declaration and tax services	Electronic platforms for income declaration and tax payments simplify administrative processes, saving time and resources. Digitalizing tax procedures enhances transparency, reduces corruption risks, and minimizes human error. Additionally, electronic income declaration helps curb illegal businesses and income concealment.
3	Digital control and data analytics	Digital technologies enable the government to analyze Big Data to detect suspicious transactions and illegal schemes. AI algorithms help identify unregistered activities and financial anomalies, enabling quicker responses to tax evasion and better legislative compliance control.
4	Development of digital financial services for small businesses and the self-employed	Digital platforms like online banking and electronic accounting simplify processes for small and medium-sized businesses. As most shadow operations occur in this sector, government support for digital services encourages legal activities, official registration, and reduces administrative costs, allowing entrepreneurs to focus on business growth.
5	Implementation of electronic registers and digital identification	Electronic registers simplify business registration, permits, licensing, and accounting, reducing bureaucratic obstacles and increasing transparency. Digital identification for financial transactions helps reduce fraud and enhance security.

Source: author's own development

Therefore, the digitalization of the financial sector of the economy of Ukraine is a key tool for combating the shadow economy, increasing transparency, reducing corruption, simplifying tax administration and promoting official business. However, this also requires strong cyber security, a regulatory framework for digital tools such as cryptocurrencies, and increased digital literacy for effective use.

Список використаних джерел:

1) Зелінська Є. Ю. Digitalization of Shadow Economy of Ukraine. II Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених та студентів «ДОМІНАНТИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ У НОВИХ РЕАЛІЯХ», 24 березня 2024 року, м. Київ, КНУТД.

Режим доступу: https://stud.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/27405/1/DOMIN_2024_P229-231.pdf.

2) Voitsekhivska, S., Podyk, S., Butkevych, T. (2023). 'The Influence of the Shadow Economy on the Financial Security of Ukraine in the Conditions of Informatization of Society', Journal of Information Technology Management, 15(4), pp. 1-17. DOI: 10.22059/jitm.2023.94704.
3) Mishchuk, H., Bilan, S., Yurchyk, H., Akimova, L. & Navickas, M., (2020). Impact of the shadow economy on social safety: the experience of Ukraine. Economics and Sociology, 13(2), pp.289-303. DOI: https://doi.org/10.14254/2071-789X.2020/13-2/19.
4) Yanishin, Y., Dudyak, R., Vovk, O.-V. (2023). Shadow economy in Ukraine and its determinants. Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series Economical Sciences, 25(101), 22-30. DOI: https://doi.org/10.32718/nvlvet-e10103.

УДК 368.01

Колосов А.С.,
студент 4 курсу, факультету Фінансів,
банківської справи та страхування,
Одеського національного економічного університету
Бондаренко П.В.,
старший викладач кафедри
фінансового менеджменту та фондового ринку
Одеського національного економічного університету

ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ У СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Страховий сектор зазнає значних змін у результаті цифровізації, ця трансформація суттєво впливає на традиційні бізнес-моделі та методи взаємодії

з клієнтами. У зв’язку з цим важливо виділити кілька основних трендів, які безпосередньо впливають на галузь, і продемонструвати їх на практичних прикладах застосування.

Перехід до онлайн-страхування став одним з найбільш помітних проявів діджиталізації. Клієнти тепер очікують можливості оформити страховий поліс швидко та зручно, не виходячи з дому. ПрАТ «СК "ARX" успішно реалізувала цю тенденцію, надавши клієнтам можливість оформлювати поліси автоцивілки (ОСЦПВ) та інших видів страхування через свій веб-сайт та мобільний додаток [1].

Мобільні додатки дозволяють клієнту здійснювати транзакції вдома через самообслуговування додатків. Наприклад, мобільні додатки зі страхування Progressive або Allianz дозволяють користувачеві переглядати інформацію про поліс, подавати страхові претензії та оцінювати ризики та страхові витрати в цей момент, зберігаючи процеси переважно або повністю цифровими. Це зводить до мінімуму залежність від зв’язку з агентами та відвідування офісів за рахунок часу та зусиль.

По-друге, мобільні додатки дозволяють оцифрувати аналіз поведінки клієнтів на основі даних страховими компаніями. Це створює простір для індивідуальних пропозицій відповідно до потреб кожного клієнта. Наприклад, компанія Lemonade застосовує штучний інтелект у своїх програмах для перевірки заявок на страхування та платежів, процес, який є дуже прискореним і прозорим для користувачів.

Мобільні програми надають інтерактивні інструменти підтримки чат-ботів, які дають поради та відповідають на запитання в будь-який час доби. Це покращує обслуговування клієнтів і створює відчуття доступності та конкурентоспроможності.

Також варто відзначити, що мобільний додаток перетворюється на платформи для розгортання нових рішень. Наприклад, в Україні мобільні додатки водія автомобіля служать зручними панелями керування страховими

полісами та перевагами, приносячи багато зручності та додаткові переваги користувачам.

Підсумовуючи, Мобільні програми стали ключовим фактором у визначенні сучасного досвіду клієнтів у більшості вертикалей. Домен страхування не є винятком, і ці програми забезпечують доступ до послуг за запитом. Що ще важливіше, вони забезпечують високий рівень взаємодії з користувачем і персоналізації.

Таким чином, зберігаючи їх вдома, мобільні додатки полегшують споживачам здійснення численних операцій. Наприклад, програми таких страхових компаній, як Progressive або Allianz, допомагають отримати інформацію про поліс, зареєструвати страхову претензію, оцінити ризики, а також витрати на страхування в режимі реального часу, що значно скорочує необхідність зв’язуватися з агентами та відвідувати офіси для того ж, тим самим заощаджуючи значну суму, час і енергію. [4]

Мобільність також допомагає надавати засоби інтерактивної підтримки за допомогою пристроїв, таких як цілодобові консультативні чат-боти, які відповідають на запити користувачів, тим самим підвищуючи клієнтуру з відчуттям доступності, а також конкурентоспроможності.

Також слід зазначити, що мобільні додатки починають ставати базою в продажах нових продуктів і послуг. Наприклад, в Україні в мобільних додатках для водіїв пропонуються зручні інструменти для контролю страхових полісів і переваг не тільки заради зручності, але й додаткових переваг.

Нарешті, ми можемо сказати, що мобільні додатки є гарячою тенденцією в страховій галузі, і без них неможливо бути на межі підвищення лояльності клієнтів. Вони допомагають у розширенні бізнесу та створюють умови для покращення якості обслуговування будь-яких видів взаємодії з клієнтами.

Зі збільшенням кількості кібератак та витоків даних, кіберстрахування стало критично важливим для бізнесу. "Beazley", глобальний лідер у сфері кіберстрахування, розробив комплексні продукти, які не лише покривають фінансові втрати, але й забезпечують підтримку в кризових ситуаціях,

включаючи юридичні послуги та комунікації з громадськістю. Це допомагає компаніям швидко реагувати на інциденти та мінімізувати їх вплив. [2]

Використання блокчейну також може спростити процеси перестрахування. "B3i" (Blockchain Insurance Industry Initiative) — це консорціум, створений провідними страховими компаніями для дослідження та впровадження блокчейн-технологій у перестрахуванні, що може значно знизити адміністративні витрати та підвищити швидкість обробки транзакцій.

Тому, зосереджуючись на таких основних тенденціях, очевидно, що цифровізація зміщує не лише існуючі процеси, але й відкриває нові інноваційні можливості в страховому секторі. Scribendi Business Review This Legally Yours і Qic є компаніями, які не є звичайним пакетом. Вони надають споживачам гнучкість. Fieldwood Energy і такі компанії, як Fesq&Company Юристи переходять на безпаперовий робочий процес. У сьогоднішньому сценарії це стало вирішальним фактором для успіху та розвитку в страхової галузі, щоб налаштуватися на ці цифрові зміни.

Список використаних джерел:

1. Продукти страхування. ПрАТ «СК «ARX» URL: https://arx.com.ua/ (дата звернення 4.11.24 р.)
2. Страхування кібер-ризиків. Cyber insurance. *Електронний рейтинговий журнал «Insurance TOP».* URL: https://forinsurer.com/theme/48 (дата звернення 4.11.24 р.)
3. Штучний інтелект у страхуванні. URL: https://parasol.ua/ua/news/auto-insurance/iskusstvenniy-intellekt-v-strahovanii. (дата звернення 4.11.24 р.)
4. Annual statistical reporting Allianz. Mode of access: https://www.allianz.co.uk/ (Дата звернення 7.11.2024)

УДК 336.6

Колосов А.С.,
студент 4 курсу, факультету Фінансів,
банківської справи та страхування,
Одеського національного економічного університету
Діброва О.Л.,
викладач кафедри фінансів
Одеського національно економічного університету

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ДІАГНОСТИЦІ ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ: ВЕЛИКІ ДАНІ ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ

У сучасному фінансовому світі, де швидкість та обсяг інформації зростають експоненціально, традиційні методи аналізу стають менш ефективними. Великі дані та штучний інтелект стають ключовими інструментами для діагностики та управління фінансовими системами. Ці технології дозволяють обробляти величезні обсяги інформації в режимі реального часу, надаючи можливість приймати обґрунтовані рішення та прогнозувати майбутні тенденції. Використання штучного інтелекту (ШІ) та великих даних дозволяє розробляти ефективніші методи оцінки ризиків, автоматизації фінансових операцій і моніторингу недобросовісної поведінки. Різні алгоритми, такі як класифікація, кластеризація та аналіз часових рядів, допомагають банкам і фінансовим організаціям передбачати можливі шахрайства та здійснювати точнішу сегментацію клієнтів [2; 1].

Великі дані, або Big Data, — це масиви даних, які занадто великі або складні для традиційних систем обробки. Вони характеризуються трьома основними аспектами: обсягом, швидкістю та різноманітністю. Ці характеристики роблять їх надзвичайно цінними для аналізу, але водночас вимагають спеціалізованих інструментів та методів обробки.

У фінансовому секторі великі дані використовуються для глибокого аналізу ринкових тенденцій та поведінки інвесторів. Це дозволяє фінансовим

інституціям отримувати більш точні прогнози та краще розуміти динаміку ринку. Аналіз великої кількості змінних допомагає точно оцінити кредитоспроможність клієнтів, що є ключовим для прийняття рішень про видачу кредитів. Крім того, великі дані дозволяють виявляти аномальні транзакції, які можуть свідчити про шахрайство, що підвищує безпеку фінансових операцій.

Штучний інтелект включає в себе алгоритми та моделі, які здатні навчатися та приймати рішення, імітуючи людський інтелект. У фінансовій сфері ШІ застосовується для автоматизації процесів, підвищення ефективності та зменшення людських помилок.

Алгоритмічна торгівля є одним із яскравих прикладів використання ШІ, де алгоритми виконують торгові операції з високою швидкістю, що дозволяє трейдерам миттєво реагувати на ринкові зміни. Персоналізовані фінансові поради, надані через чат-боти та віртуальні асистенти, допомагають клієнтам приймати обґрунтовані фінансові рішення на основі їхньої фінансової історії та поточних потреб. У сфері ризик-менеджменту ШІ аналізує різні фактори ризику, допомагаючи фінансовим установам мінімізувати потенційні втрати та оптимізувати інвестиційні портфелі [3].

Поєднання великих даних та штучного інтелекту створює потужний інструмент для фінансового аналізу та прогнозування. Моделі ШІ, навчені на великих масивах даних, здатні робити більш точні прогнози, що покращує процес прийняття рішень. Автоматизація процесів завдяки ШІ дозволяє обробляти та аналізувати великі обсяги даних без втручання людини, що значно підвищує ефективність та зменшує ризик помилок. Крім того, системи, які працюють в реальному часі, можуть миттєво реагувати на зміни на ринку, що є критичним у фінансовій сфері, де навіть незначні затримки можуть призвести до значних втрат [4].

Незважаючи на численні переваги, впровадження великих даних та ШІ у фінансову сферу стикається з певними викликами. Одним з головних є забезпечення безпеки та конфіденційності клієнтських даних, оскільки обробка великих обсягів інформації підвищує ризик витоку або несанкціонованого

доступу. Регуляторні вимоги різних країн також можуть ускладнювати процес впровадження, оскільки фінансові установи повинні дотримуватися місцевих та міжнародних законодавчих норм. Етичні питання, такі як прозорість алгоритмів та запобігання дискримінації, потребують особливої уваги, щоб зберегти довіру клієнтів та суспільства в цілому.

Перспективи використання великих даних та ШІ у фінансовій сфері є надзвичайно обнадійливими. Очікується, що ці технології сприятимуть інноваціям у продуктах та послугах, створюючи нові фінансові рішення, які краще відповідають індивідуальним потребам клієнтів. Покращення клієнтського досвіду стане можливим завдяки більш швидкому, точному та персоналізованому обслуговуванню. Глобальна інтеграція фінансових ринків завдяки цим технологіям дозволить працювати на міжнародних ринках з урахуванням локальних особливостей, що відкриє нові можливості для бізнесу та інвестицій.

Великі дані та штучний інтелект кардинально змінюють фінансову індустрію, надаючи нові можливості для діагностики та управління фінансовими системами. Незважаючи на виклики, пов'язані з їх впровадженням, переваги значно перевищують потенційні ризики. Фінансові установи, які успішно інтегрують ці технології, зможуть підвищити свою ефективність, зменшити витрати та запропонувати клієнтам інноваційні рішення, що відповідають вимогам сучасного ринку.

Список використаних джерел:

1. Ozhan, E., & Uzun, E. (2021). The Analysis of Big Financial Data Through Artificial Intelligence Methods. *The impact of big financial data through artificial intelligence methods*, 51-79.

2. Li, Y., & Xiao, H. (2022). Financial automatic management system based on artificial intelligence technology. *2022 International Conference on Electronics and Devices, Computational Science (ICEDCS)*, 375-379.

3. Cao, L., Yuan, G., Leung, T., & Zhang, W. (2020). Special Issue on AI and FinTech: The Challenge Ahead. *IEEE Intell. Syst.*, 35, 3-6.

4. Farooq, A., & Chawla, P. (2021). Review of Data Science and AI in Finance. *2021 International Conference on Computing Sciences (ICCS)*, 216-222.

УДК 339.162.5

Коробова Є. В.,

здобувач

Національний університет «Одеська політехніка»

Науковий керівник: Волохова І. С.,

д.е.н., професор

Національний університет «Одеська політехніка»

БЛОКЧЕЙН ТА СМАРТ-КОНТРАКТИ ЯК ІНСТУРМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Традиційний підхід до проведення фінансових операцій зумовлює перевантаженість паперовим документообігом, це не тільки є неефективним, але й призводить до ускладнення ведення обліку документів та збільшення витрат для підприємств. Основною проблемою є обмеження у швидкості обробки інформації централізованих систем управління фінансовими операціями. Але серед інших негативних аспектів традиційних інструментів проведення фінансових операцій можна виділити: відсутність прозорості, можливість помилок та сумніви щодо безпеки даних. Всі ці проблеми стають серйозними перешкодами для ефективної роботи фінансових установ. Для усунення цих недоліків та оптимізації процесів необхідно впроваджувати цифрові інновації, які сприятимуть зміцненню довіри, підвищенню незалежності та забезпеченню високого рівня безпеки. Одним з найбільш перспективних рішень є технологія блокчейн, яка являє собою децентралізований цифровий реєстр, який надійно записує дані транзакцій на безлічі спеціалізованих комп’ютерах у мережі [2].

Блокчейн працює на принципі децентралізації, що є його фундаментальною характеристикою. На відміну від традиційних централізованих систем, блокчейн забезпечує розподіл влади між учасниками мережі (вузлами). Кожен вузол має рівні права на підтвердження транзакцій і прийняття рішень, що робить систему простішою для користування та ефективнішою, за рахунок прямої взаємодії між вузлами.

Однією з ключових переваг блокчейну є можливість використання смарт-контрактів. По суті, смарт–контракти – це комп’ютерні алгоритми, призначені для укладання та підтримки самовиконуваних угод, які здійснюються в блокчейн–середовищі. Смарт–контракти мають ряд унікальних характеристик, які відрізняють їх від традиційних паперових контрактів, вони полягають у їхній швидкості, безпеці, прозорості та економічності. Досягається це, завдяки тому, що такі контракти автоматично ініціюють виконання закладених у них умов при настанні певних подій або виконанні певних дій [1].

Основною особливістю цих контрактів є те, що для них під час проведення угод, існує лише 4 об’єкти: підписанти, предмет договору, умови договору та децентралізована платформа. Саме ця характеристика забезпечує низькі комісії під час проведення угод за допомогою смарт-контрактів, оскільки, зникає потреба у посередниках, тому що всі процеси автоматизовані і здійснюються комп'ютерами. Також, завдяки цій особливості при необхідності внесення змін в умови угоди, вони відбуваються миттєво та одразу вступають в силу, без необхідності чекати, як це буває зі звичайними контрактами. Особливо важливою перевагою є прозорість таких контрактів: усі учасники мають однакову копію документа, в якому фіксуються всі зміни, а завдяки технології блокчейн інформацію можна відстежити аж до самого першого запису. Це робить підробку смарт-контрактів практично неможливою. Крім того, ці контракти завжди доступні для перегляду з будь-якої точки світу, якщо є доступ до інтернету.

Також, варто зазначити, що безпеці у системі блокчейн приділена особлива увага, тому що використовується складне шифрування для захисту даних. Учасники залишаються анонімними, що робить їхні особисті дані захищеними

навіть у разі несанкціонованого доступу. Важливим є і те, що у смарт-контрактах використовується виключно електронний цифровий підпис (ЕЦП), що підвищує їхню безпеку та зручність.

Блокчейн-технологія може кардинально змінити фінансовий сектор, оскільки вона здатна замінити традиційні банківські функції. Вона забезпечує запис транзакцій, ідентифікацію користувачів і створення контрактів без посередників, що може суттєво підвищити продуктивність та прозорість операцій. Водночас використання блокчейну у фінансовому секторі може викликати значні зміни у структурі національної економіки, тому контрольоване впровадження цієї технології може пришвидшити темпи розвитку бізнес-середовища. Деякі українські банки почали досліджувати можливість використання блокчейну для випуску цифрових активів. Наприклад, в Україні активно розглядається проєкт національної цифрової валюти (е-гривні), яку можуть використовувати для прискорення фінансових транзакцій і підвищення прозорості операцій.

Отже, блокчейн та смарт-контракти відкривають нові можливості для підвищення ефективності фінансових операцій, знижуючи витрати та підвищуючи безпеку і прозорість. Їхнє впровадження дозволяє створити нові моделі взаємодії між учасниками фінансових ринків і забезпечити автоматизацію багатьох процесів.

Список використаних джерел:

1. Клімович С. Смарт-контракти та токенізація: синергетичний ефект для розвитку фінансової галузі. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 8. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/08/8.24._topic_Stanislav-V.-Klimovych-235-242.pdf (дата звернення: 02.11.2024).

2. Що таке блокчейн і як він працює? *Binance Academy*. URL: https://academy.binance.com/uk/articles/what-is-blockchain-and-how-does-it-work (дата звернення: 02.11.2024).

УДК 336.015

Кривощокова П. О.
здобувач 4 курсу ОП «Фінанси і кредит»
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця
Науковий керівник: Лелюк С. В.
к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Значення інформаційно-аналітичного забезпечення полягає в забезпеченні керівництва підприємства достовірною та своєчасною інформацією для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на покращення фінансової стійкості, зростання прибутковості та мінімізацію фінансових ризиків підприємства. В умовах невизначеності наявність такої інформації створює підґрунтя для забезпечення ефективних умов ведення бізнесу. Актуалізують питання доцільності дослідження процесів формування інформаційно-аналітичного забезпечення здійснення оцінювання фінансового стану підприємства цифровий прогрес розвитку технологій здійснення такого аналізу. Цифрові технології суттєво змінили підходи до здійснення фінансового аналізу, надаючи інструменти для швидкого та точного оброблення великих обсягів даних, автоматизації розрахунків і підвищення аналітичної точності.

Так BI-системи (Business Intelligence), наприклад, Power BI допомагають візуалізувати дані, аналізувати великі масиви інформації, створювати звіти та виявляти тренди. Аналіз великих даних (Big Data**)** допомагає визначати тенденції, прогнозувати зміни ринкових умов і покращувати планування фінансів. Хмарні платформи, така як наприклад Google Cloud дозволяє зберігати

та обробляти фінансові дані віддалено, забезпечуючи доступ до них з будь-якого місця в режимі реального часу [1 – 3].

Перевагами використання цифрових технологій при проведені аналізу фінансового стану підприємства є швидкість і точність, зручність доступу до інформації, економія ресурсів через зменшення витрат на виконання рутинних завдань і скорочення кількості помилок. Загалом, впровадження цифрових технологій у фінансовий аналіз дозволяє підприємствам оперативніше реагувати на зміни ринку, підвищувати ефективність прийняття рішень та забезпечувати довгострокову стабільність фінансового стану.

Однак, в основі формування інформаційно-аналітичного забезпечення здійснення аналізу фінансового стану підприємства знаходяться класичні методи фінансового аналізу, які формують необхідну аналітичну базу, систему індикаторів надання оцінки, методів та технологій її оброблення [4].

Інформаційно-аналітичне забезпечення оцінювання фінансового стану підприємства є комплексом заходів і інструментів, які використовуються для збору, обробки, аналізу та інтерпретації даних, що характеризують фінансову діяльність підприємства. Основна мета такого забезпечення – надати актуальну, точну та повну інформацію для прийняття управлінських рішень щодо ефективного використання фінансових ресурсів і планування розвитку.

Інформаційно-аналітичного забезпечення включає збір інформації, обробку даних, аналіз фінансових показників на основі яких може бути здійснене прогнозування фінансового стану в короткостроковій перспективі та розроблені рекомендації із його покращення.

При збиранні інформації використовуються внутрішні джерела інформації, а саме фінансова звітність (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів), а також зовнішні джерела такі як: дані про ринок, конкурентів, макроекономічні показники. Використання такої інформації забезпечує аналіз економічного середовища, в якому працює підприємство.

Створена аналітична база підлягає обробці за допомогою методів горизонтального і вертикального аналізу для виявлення змін у фінансовому стані

за різні періоди та методів коефіцієнтного аналіз – для розрахунку основних фінансових показників, таких як ліквідність, платоспроможність, рентабельність, оборотність капіталу.

Всебічно оцінивши фінансовий стан підприємства аналітик взмозі сформувати висновки про сильні та слабкі сторін фінансової діяльності, ризики і можливості для зростання.

Таким чином, сформоване інформаційно-аналітичне забезпечення оцінювання та аналізу фінансового стану підприємства також може включати використання спеціалізованого програмного забезпечення та інформаційних систем, які дозволяють автоматизувати процес обробки й аналізу даних, що підвищує його швидкість та точність.

Список використаних джерел

1. Здір В. А., Ткаченко А. А., & Бразілій Н. М. Роль цифрових технологій для ефективного фінансово-облікового управління суб'єктів господарювання. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління.* 2024. № 11. URL: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-09-02.

2. Берко А., Одрехівський М., Яромич М. Інформаційні технології фінансового аналізування. *Herald of Khmelnytskyi National University. Technical Sciences*. 2024. № 339(4). P. 35-42. URL: https://doi.org/10.31891/2307-5732-2024-339-4-6.

3. Vnukova N., Aleksieienko I., Leliuk S., Malyshko Ye., Chernyshov V. Information-analytical support to business processes for making investment decisions. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2024. №3 (129). P. 23-33. URL: http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/33651.

4. Ащаулова М. П., Головко А. Ю., Чуб В. О., Малій О. Г. Інформаційне та методичне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства. *Вісник студентського наукового товариства*. 2021. Вип. 1. С. 58-62. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/4031/1/Visnik%20%20SNT_V.%201-2021-58-62.pdf.

УДК 657:334.012.64

Крилова В. А.
здобувачка ОС «Бакалавр»,
спец. «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Ходаківський В. М.
к.е.н., доцент кафедри бізнес-економіки та підприємництва
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ: ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ

Диджиталізація є глобальним трендом, який охоплює всі галузі економіки, включаючи фінансову сферу. Швидке впровадження цифрових технологій визначає успішність підприємств у сучасному конкурентному середовищі. Для малих підприємств, які часто стикаються з обмеженими ресурсами та високою конкуренцією, адаптація до нових технологічних умов стає вирішальним фактором виживання та розвитку. Саме перехід до цифрового фінансового обліку відкриває перед малими підприємствами можливості для оптимізації внутрішніх процесів та підвищення ефективності бізнесу. Диджиталізація бізнес-процесів стає визначальною умовою ефективного функціонування підприємств, зокрема й малих. У сучасному світі технологічний прогрес дає малим підприємствам можливості підвищити продуктивність, оптимізувати процеси й забезпечити якісніше обслуговування клієнтів. Диджиталізація фінансового обліку є особливо актуальною, оскільки дозволяє спростити облік, автоматизувати рутинні процеси й надавати точнішу фінансову інформацію. Однак поряд із перевагами, які надає перехід на цифрові технології, існують також виклики, пов’язані із забезпеченням кібербезпеки, необхідністю значних початкових інвестицій та навчанням персоналу.

У недавньому дослідженні Кайя (2022) наголошує на важливості впровадження реформ фінансового обліку в МСП (Малі та середні підприємства) для зменшення операційних ризиків на цих підприємствах. Як наслідок,

підвищення якості бухгалтерського обліку та фінансової звітності в МСП підвищує їхні шанси на отримання банківських кредитів та іноземних інвестицій, а також знижує їх операційні та фінансові ризики [1].

Основними перевагами диджиталізації фінансового обліку для малих підприємств є:

1. Оптимізація облікових процесів. Диджиталізація дозволяє автоматизувати рутинні операції, як-от реєстрацію операцій та підготовку фінансових звітів.

2. Економія часу та зменшення витрат. Цифрові облікові системи дозволяють скоротити час, витрачений на облік та обробку даних, що важливо для малих підприємств, у яких обмежені ресурси. Дозволяє знизити витрати на бухгалтерські послуги, оскільки частину завдань можна виконувати самостійно за допомогою програмних рішень.

3. Підвищення точності даних. Цифрові технології знижують ризик помилок і забезпечують своєчасний доступ до оновленої інформації. Допомагає власникам підприємств ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення.

4. Аналіз та прогнозування. Сучасні облікові програми дозволяють автоматизувати аналітичну роботу та прогнозування, що є вагомою конкурентною перевагою [3].

Незважаючи на численні переваги, малі підприємства також стикаються з певними проблемами під час переходу на цифрові інструменти:

1. Обмеженість фінансових ресурсів. На відміну від великих компаній, малі підприємства часто не мають достатніх фінансових ресурсів для впровадження дорогих технологічних рішень.

2. Необхідність навчання персоналу. Диджиталізація потребує відповідної підготовки працівників. Не всі співробітники володіють необхідними знаннями і навичками для роботи з цифровими технологіями, що вимагає додаткових інвестицій у навчання та підтримку.

3. Кібербезпека. Диджиталізація збільшує ризики кібератак.

4. Залежність від технологій. З переходом на цифрові системи малі підприємства стають більш залежними від стабільної роботи обладнання і програмного забезпечення.

З огляду на переваги й виклики, диджиталізація фінансового обліку на малих підприємствах має значний потенціал. Зокрема, малі підприємства можуть використовувати хмарні технології, які забезпечують доступ до фінансової інформації в режимі реального часу і не вимагають великих початкових витрат на інфраструктуру. Програмні рішення для автоматизації бухгалтерського обліку можуть суттєво спростити фінансовий облік для малого бізнесу. Додатково, важливо зазначити роль державної підтримки та співпраці з іншими підприємствами у процесі диджиталізації. Державні програми та ініціативи з підтримки малих підприємств, такі як субсидії та гранти на впровадження інноваційних технологій, можуть стати вирішальним чинником для подолання фінансових бар'єрів [2].

Таким чином, комплексний підхід до диджиталізації фінансового обліку, що включає як внутрішні зусилля, так і зовнішню підтримку, сприяє не лише підвищенню продуктивності, але й довготривалому зміцненню позицій малих підприємств у конкурентному середовищі. Диджиталізація фінансового обліку на малих підприємствах є важливим кроком до підвищення ефективності бізнесу та його конкурентоспроможності. Проте для реалізації повного потенціалу цифрових технологій важливо враховувати всі можливі виклики та адаптувати процес диджиталізації відповідно до ресурсів і можливостей підприємства.

Список використаних джерел:

1. Determinants and consequences of SME insolvency risk during the pandemic // Elsevier URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264999322002048 (дата звернення: 09.11.2024).

2. Gherman M. Digitalization of accounting – trends and perspectives. *Journal of information systems operations management*. 2021. Vol. 15(1). P. 104-113

3. Канцедал Н.А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. *Облік і фінанси*. 2019. № 1(83). С. 29-34.

УДК 336.67

Круш В.В.,
ст. викладач кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В умовах воєнного стану для підтримання функціонування та розвитку суб'єктів малого бізнесу особливу роль відіграє трансформація такого бізнесу за допомогою сучасних цифрових технологій. Диджиталізація суб'єктів малого бізнесу являє собою формування інформаційного середовища, сприятливого для ефективного ведення підприємницької діяльності та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів господарювання в умовах економіки невизначеності.

Цифровізація суб'єктів малого підприємництва являє собою процес трансформації бізнесу за допомогою впровадження сучасних інформаційних технологій та інструментів. Диджиталізація допомагає суб'єктам малого підприємництва покращувати свої позиції на фінансовому ринку, взаємодіяти з іншими суб'єктами бізнесу (клієнтами та постачальниками) у процесі реалізації своєї основної діяльності та автоматизувати переважну кількість бізнес-процесів на підприємстві.

Відповідно до тверджень Європейської Комісії [1], широке застосування цифрових технологій в малому бізнесі є адаптацією до викликів та спроможністю забезпечення розвитку економіки за рахунок переваг таких трансформацій у контексті керованої промислової революції. До ключових напрямів диджиталізації вітчизняних суб'єктів малого підприємництва в сучасних умовах варто віднести:

- Онлайн-присутність на ринку товарів та послуг: створення сучасних веб-сайтів, мобільних додатків та ін. сприятимуть залученню нових клієнтів,

формуванню логістичних ланцюжків реалізації товарів та продукції, веденню бізнесу в умовах воєнного стану з підвищеними фінансовими ризиками, а також автоматизації переважної частки процесів всередині бізнесу.

- Збільшення ефективності основної діяльності суб'єктів підприємництва: цифровізація дозволяє оптимізувати робочі процеси, знижувати витрати та підвищувати продуктивність фінансово-господарської діяльності. Наприклад, впровадження системи управління відносинами з клієнтами (CRM) допоможе автоматизувати продажі, удосконалити систему маркетингу та сприяти кращій взаємодії з клієнтами компанії.
- Розширення ринків збуту продукції (товарів, послуг): цифрова присутність суб'єктів малого підприємництва дозволяє виходити на нові ринки та привертати увагу до свого бізнесу клієнтів з інших регіонів країни, сприяє формуванню та розвитку експортно-імпортної діяльності.
- Впровадження та розвиток електронного документообігу: суб'єкти малого підприємництва мають бути зацікавлені у використанні інноваційних технологій електронної комунікації з контрагентами, контролюючими органами та іншими суб'єктами фінансових відносин.
- Інформаційне забезпечення для прийняття ефективних управлінських рішень: аналітика та дослідження даних на фінансовому ринку дозволить приймати більш раціональні та обґрунтовані підприємницькі рішення у процесі реалізації операційної та інвестиційної діяльності підприємств малого бізнесу.

Провідна світова дослідницька і консалтингова компанія у сфері інформаційних технологій Gartner оприлюднила щорічний огляд основних стратегічних технологічних тенденцій, до яких організаціям потрібно підготуватися у наступному році: тенденції розробки інтелектуальних програм та інтелектуальних застосунків найбільше вплинуть на підприємства у 2024 році [2]. Компанією були визначені такі основні напрямки розвитку інформаційних технологій у бізнесі: управління довірою до штучного інтелекту, його ризиками

та безпекою; безперервне управління загрозами; стійкі технології; платформна інженерія (Platform Engineering); розробка за допомогою штучного інтелекту; галузеві хмарні платформи; інтелектуальні програми; демократизація генеративного штучного інтелекту та ін.

В умовах економіки невизначеності до нових тенденцій у диджиталізації вітчизняних суб'єктів малого бізнесу, що стали популярними протягом останніх років, відносяться наступні:

- *Хмарні системи.* Вони дозволяють зберігати всі дані на віддалених серверах, що надає кілька суттєвих переваг — захист від фізичного викрадення носіїв та пошкодження у разі воєнних дій, легкість відновлення після збою та легке масштабування.
- *Віддаленні робочі місця.* Все більше компаній дозволяють своїм співробітникам працювати в комфортних для них умовах. З одного боку, це створює додаткові труднощі в сфері контролю й управління, а з іншого — покращує атмосферу в колективі та оптимізує кадрову політику суб'єктів малого бізнесу.
- *Запровадження штучного інтелекту (ШІ).* Актуальний Digital-тренд, який дозволяє автоматизувати більшість бізнес-процесів, підвищивши їх ефективність. Для підтримання конкурентоспроможності на фінансовому ринку суб'єктам малого бізнесу потрібно слідкувати за новими сферами застосування ШІ та тестувати їх на прикладі своєї компанії.

У сучасних умовах ведення підприємницької діяльності у процесі диджиталізації вітчизняних суб'єктів малого бізнесу виникають наступні проблеми:

- Обмеженість у фінансових ресурсах та відсутність досвіду використання інноваційних інформаційних технологій в управлінні бізнесом обмежує розуміння керівництвом компанії впливу цифрової трансформації на ефективність діяльності.
- Консервативний підхід власників та менеджерів щодо використання методів і алгоритмів управління бізнесом.

- Недостатня інформаційна обізнаність власників малого бізнесу. Багато власників малих підприємств не мають достатньої інформації про те, як ефективно впроваджувати цифрові рішення: як обрати правильний софт, як залучити аудиторію в соціальних мережах або як оптимізувати свій веб-сайт для пошукових систем.
- Технічні труднощі впровадження інформаційних продуктів. Диджиталізація вимагає розуміння технічних аспектів, від вибору правильного хостингу до налаштування електронної комерції, що може бути викликом для підприємців та юридичних осіб малого бізнесу.
- Управління персоналом. Залучення кваліфікованих спеціалістів для реалізації диджиталізаційних проєктів може бути проблемою для суб'єктів малого підприємництва, оскільки, маючи обмежені фінансові ресурси, не завжди легко знайти кваліфікованих програмістів, дизайнерів чи маркетологів, які розуміють специфіку малого бізнесу.

Також на сьогодні існує ціла низка проблем, які постають перед вітчизняним підприємствами малого бізнесу при здійсненні переходу на нове програмне забезпечення в сфері автоматизації управління підприємством:

- ✓ додаткові фінансові витрати, які пов'язані з придбанням нового програмного забезпечення;
- ✓ навчання персоналу роботі з новим програмним забезпеченням;
- ✓ перенесення даних з попередніх програмних продуктів, якщо такі програми використовувалися у бізнес-діяльності;
- ✓ перевірка рівня відповідності технічної підтримки нового програмного забезпечення чинному законодавству України;
- ✓ зручність інтерфейсу (дизайн, можливості адаптування під власні потреби користувачів) та можливість доповнення, розширення функціоналу;
- ✓ інтеграція з іншими бізнес-додатками, що функціонують на підприємстві.

Розроблення інформаційних технологій (систем) для конкретного бізнесу – це проєкт розробки дорожньої карти цифрової трансформації бізнесу, який потребує значного фінансового забезпечення, високої підготовки фахівців і

наукомісткої техніки, знань із багатьох областей, а саме: проєктного управління, управління цифровим розвитком та ін.

Перед тим, як приймати рішення про застосування будь-якої інформаційної технології в бізнесі, необхідно проаналізувати діючі бізнес-процеси, зрозуміти проблеми ведення підприємницької діяльності, і тільки тоді перейти до цифрової трансформації. Як бачимо, процес цифрової трансформації бізнесу є досить складним і вимагає знань із багатьох областей, таких як інформатика, інженерія, інформаційні системи, менеджмент, управління бізнес-процесами та інші, проте інтеграція цифровізації для суб'єктів малого бізнесу є необхідною складовою для конкурентоспроможності, ефективності фінансово-господарської діяльності, масштабізації бізнесу та зростання його вартості.

Список використаних джерел:

1. The Digital Transformation of SMEs, OECD Studies on SMEs and Entrepreneurship, OECD Publishing, 2021. Paris, DOI: https://doi.org/10.1787/bdb9256a-en
2. Gartner: головні стратегічні технологічні тренди на 2024 рік. URL: https://proit.ua/gartner-golovni-stratieghichni-tiekhnologhichni-triendi-na-2024-rik/
3. Діджиталізація бізнесу: сьогодення і майбутнє. Збірник матеріалів круглого столу (м. Київ, 28 січня 2021 року). Київ, «Хай-Тек Прес», 2021. 88 с. URL: http://kumr.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/DIDZHYTALIZATSIYA-BIZNESU-SOGODENNYA-TA-MAJBUTNYE.pdf

УДК 336.7 (477)

Кузьмак А.В.,
здобувачка вищої освіти
Державного податкового університету.
Науковий керівник: Коваленко Ю.М.,
д.е.н., професор, професор кафедри
фінансових ринків та технологій
Державного податкового університету.

ПРАВОВА СТАНДАРТИЗАЦІЯ БЛОКЧЕЙН В УКРАЇНІ

Блокчейн, як інноваційні технології, можуть кардинально змінити фінансову інфраструктуру за допомогою прозорості, безпеки та децентралізації. Інтеграція блокчейну в фінансову систему є дещо дискусійною темою, яка

привертає увагу як фінансових експертів, так і державних регуляторів. Адже для успішної інтеграції блокчейн в фінансову сферу необхідне узгодження всіх норм правил та стандартів роботи блокчейну.

Технологія блокчей має обширний обсяг функцій, що забезпечують прозорість в різних аспектах життя. Але не зважаючи на зручність використання, його не так багато в нашому житті. Посилаючись на дослідження, яке вказує на негативний досвід впровадження блокчейн: 49 % компаній на стадії розвитку технології, 54 % – на етапі впровадження, 38 % – на стадії використання та 55 % – на етапі призупинення проекту зазначають, що їхні очікування не збіглися з одержаним результатом [1]. Однією з причин такого явища є відсутність правової стандартизування блокчейн.

Стандартизація — це діяльність, що виникає у встановлених вимогах, нормах, правилах і характеристиках продукції, послуг, процесів, які забезпечують їх відповідність певним критеріям якості, безпеки та сумісності. Стандартизація технології блокчейн є важливим крок до єдиного понятійного апарату, інтероперабельності, масштабування, аудиту, а також можливого подальшого регулювання технології.

Для просування в цьому напрямку наказом від 06.10.2017 року № 313 створено технічний комітет стандартизації «Блокчейн та технології розподілу реєстрів». До сфери діяльності комітету відноситься розробка стандартів, які регулюють використання блокчейну та розподілених реєстрів у різних сферах економіки й технологій.

Після створення комітету стандартизації Україна стала членом ISO (International Organization for Standardization). Також представники України залучені до роботи в ISO, вони беруть участь у розробці міжнародних стандартів, включаючи стандарти в галузевій блокчейні та технології розподілених реєстрів.

Чимало блокчейн-прихильників проти державного регулювання технології, адже вони вважають що посилене регулювання може уповільнити інновації в галузі, знизити доступність для стартапів і підвищити витрати на впровадження нових рішень [2]. Але законодавча діяльність ділиться на дві

частини – публічна та приватне і якщо подивитися на принципи роботи ISO і навіть український закон про стандартизацію, то головний принцип стандартів – консенсус.

Після вступу України до ISO у сфері стандартів, пов'язаних з блокчейн-технологіями, країна зробила крок до створення правової бази для регулювання цього сектора. До законів прийнятих після вступу в ISO можна віднести Закон «Про віртуальні активи», який був прийнятий в березені 2022 року. Він встановлює правовий статус криптоактивів в Україні, регулює умови їхнього обслуговування та процес реєстрації постачальників відповідних послуг. Це створило правову базу для подальшої стандартизації у сфері блокчейн-технологій.

Також, Податковий законопроєкт для криптовалют. Після прийняття Закону України «Про віртуальні активи» розпочалася розробка нового податкового законодавства, яке звільняється від оподаткування обміну криптовалюти на іншу криптовалюту. Однак при конвертації віртуальних активів у фіатні гроші передбачено стягнення податку. Це рішення, з одного боку, стимулює розвиток ринку, а з іншого — забезпечує надходження податків до державного бюджету.

Ці дії забезпечили криптоіндустрії правовий статус і офіційне визнання держави. Крім того, українські банки тепер розглядають можливість приймати криптовалюту як заставу для кредитів, що є вагомим кроком до інтеграції цифрових активів у фінансовий сектор. Завдяки цьому регулюванню криптовалютні біржі отримали можливість легально працювати в Україні, залучати інвесторів і стимулювати розвиток фінансових технологій. Для України визнання операцій на базі блокчейн, показати світу свої фінтех-амбіції, до того ж це дієвий спосіб залучення іноземних інвестицій: власники криптовалют шукають способи конвертувати їх у матеріальні ресурси [3], це саме стосується і інших країн, що розвиваються [4; 5]. Тобто стандартизація та ухвалені закони не лише адаптували українське законодавство до міжнародних норм, але й допомогли створити сприятливе середовище для інновацій та залучення іноземних інвестицій у криптовалютний сектор України.

Список використаних джерел:

1. Манчур І. Рівень використання блокчейн-технології підприємствами України в сфері бухгалтерського обліку та аудиту. *Економічний аналіз*. 2021. Том 31. № 3. С. 183-189.
2. Ткачук Я. Стандартизація блокчейну: кому і чому це потрібно. 24 Канал. URL: https://24tv.ua/standartizatsiya_blokcheynu_komu_i_chomu_tse_potribno_n879130
3. Барабаш Ю. Технології – в роботу: від чого залежить розвиток блокчейну в Україні. Mind. URL: https://mind.ua/openmind/20230171-tehnologiyi-v-robotu-vid-chogo-zalezhit-rozvitok-blokchejnu-v-ukrayini
4. Коваленко Ю. Тенденції розвитку FIN TECH на міжнародних і національних фінансових ринках в умовах цифровізації економіки. Development Trends in Social Science in the Era of Digitalization. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2023. С. 64–87.
5. Фінансовий ринок: підруч.: у 2-х т. / кер. авт. кол. і наук. ред. Ю. М. Коваленко. Ірпінь: УДФСУ, 2018. Т. 1. 442 с.

УДК 336.6

Кулікова Є.О.,

старший викладач кафедри

фінансового менеджменту та фондового ринку

Одеського національного економічного університету

Колосов А.С.,

студент 4 курсу, факультету Фінансів,

банківської справи та страхування,

Одеського національного економічного університету

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Система соціального захисту є фундаментальною основою будь-якого сучасного суспільства, спрямованою на забезпечення гідного рівня життя громадян та підтримку їх у різних життєвих ситуаціях. В Україні питання медичного страхування набуває особливої актуальності в контексті

реформування системи охорони здоров'я та прагнення до європейських стандартів соціального забезпечення. За даними Міністерства охорони здоров'я України, у 2022 році близько 50% населення стикалося з фінансовими труднощами при оплаті медичних послуг [1]. Це свідчить про необхідність перегляду існуючої моделі фінансування медицини та впровадження ефективних механізмів соціального захисту.

На сьогодні в Україні функціонує система державного медичного забезпечення, яка фінансується з державного та місцевих бюджетів. Однак така модель стикається з численними проблемами, що впливають на якість та доступність медичних послуг. Однією з головних проблем є недостатнє фінансування галузі. У 2021 році видатки на охорону здоров'я склали лише 3,2% ВВП, а у 2023 році – 3,3%, що значно нижче за середній показник у країнах Європейського Союзу, де цей показник перевищує 7% ВВП [2].

Нерівномірний доступ до медичних послуг є ще однією суттєвою проблемою. Жителі сільських районів та віддалених територій часто позбавлені можливості отримати якісну медичну допомогу через брак фахівців та необхідної інфраструктури. За статистикою, у 2022 році на одного лікаря в сільській місцевості припадало вдвічі більше пацієнтів, ніж у міській [3].

Особисті витрати населення на медицину залишаються високими. За даними Державної служби статистики України, у 2022 році понад 40% медичних витрат громадян були здійснені з особистих коштів [3], що створює значне фінансове навантаження на домогосподарства та може призводити до відмови від необхідного лікування.

Відсутність обов'язкового медичного страхування в Україні створює нерівність у доступі до медичних послуг та недостатній фінансовий захист громадян. Застаріла законодавча база не відповідає сучасним вимогам ринку медичних послуг та страхування. Наприклад, Закон України "Про страхування", прийнятий ще у 1996 році, потребує суттєвих змін для адаптації до сучасних реалій.

Недовіра до страхових компаній також залишається значною перешкодою. Низький рівень фінансової грамотності населення та негативний досвід взаємодії зі страховими компаніями призводять до скептичного ставлення громадян до ідеї медичного страхування. За опитуваннями соціологічних служб, лише 15% українців готові добровільно страхувати своє здоров'я [3].

Корупція та неефективне управління ресурсами у сфері охорони здоров'я знижують ефективність використання наявних фінансових ресурсів. У 2020 році Україна зайняла 117-е місце зі 180 країн у Індексі сприйняття корупції, що свідчить про глибину проблеми [4].

Багато країн світу успішно впровадили системи обов'язкового медичного страхування, які забезпечують високий рівень медичного обслуговування та фінансового захисту громадян. У Німеччині система соціального страхування діє з кінця XIX століття і передбачає спільні внески працівників та роботодавців. Це дозволяє забезпечити покриття медичних витрат для понад 90% населення країни. Франція має одну з найкращих систем охорони здоров'я у світі, де обов'язкове медичне страхування фінансується за рахунок податків і страхових внесків. Це гарантує доступність медичних послуг для всіх верств населення, а рівень задоволеності пацієнтів перевищує 80%. У Великобританії Національна служба здоров'я (NHS) фінансується з державного бюджету і надає безкоштовні медичні послуги всім громадянам. Витрати на охорону здоров'я становлять близько 9,6% ВВП, що дозволяє підтримувати високий рівень медичного обслуговування.

Цей міжнародний досвід демонструє, що обов'язкове медичне страхування є ефективним інструментом для покращення якості та доступності медичних послуг, а також для забезпечення фінансового захисту населення.

Для покращення ситуації в Україні необхідно вжити комплекс заходів, спрямованих на реформування системи охорони здоров'я та впровадження ефективних механізмів медичного страхування (рис. 1).

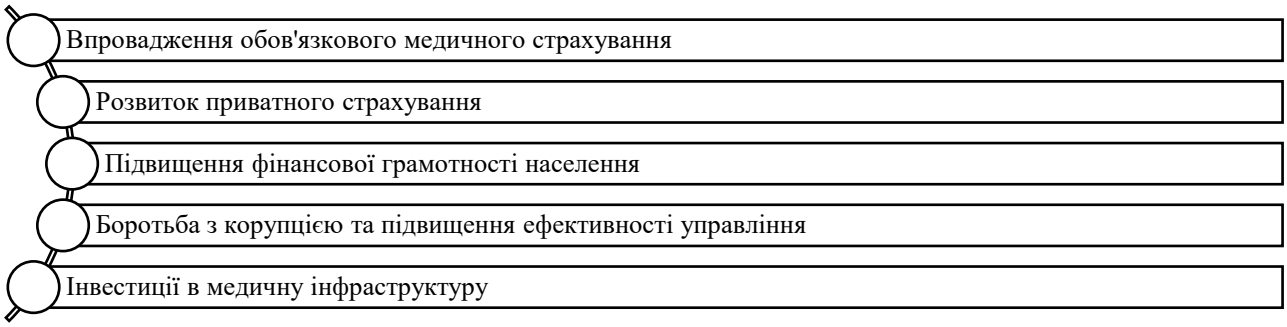

Рис. 1. Заходи, спрямовані на реформування системи охорони здоров'я та впровадження ефективних механізмів медичного страхування

Медичне страхування є ключовим елементом ефективної системи соціального захисту, який забезпечує фінансовий захист громадян та доступність якісних медичних послуг. Для України впровадження обов'язкового медичного страхування може стати важливим кроком до покращення системи охорони здоров'я та наближення до європейських стандартів. З урахуванням міжнародного досвіду та національних особливостей, Україна має всі шанси створити ефективну та справедливу систему медичного страхування.

Комплекс заходів, спрямованих на реформування законодавства, розвиток приватного страхування, підвищення фінансової грамотності населення, боротьбу з корупцією та інвестиції в інфраструктуру, може забезпечити сталий розвиток системи охорони здоров'я. Це не лише покращить якість життя громадян, але й сприятиме економічному розвитку країни, оскільки здорове населення є запорукою продуктивної праці та соціальної стабільності.

Список використаних джерел:

1. Оцінювання потреб дорослого населення України у сфері охорони здоров’я: звіт за результатами опитування, квітень 2023 р. Копенгаген: Європейське регіональне бюро ВООЗ; 2023

2. Богдан Т. Бюджетні варіації та пріоритети. *LB.ua*. 2024. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/597984_byudzhetni_variatsii_prioriteti.html

3. Августинович Я.І. Медико-соціальне обґрунтування вдосконаленої моделі центру первинної медичної (медико-санітарної) допомоги: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спец. 222 «Медицина», 22 «Охорона здоров'я». Київ, 2023. 283 с.

4. Україна набрала бали в Індексі сприйняття корупції. Але врахували не все. *BBC News Україна.* 2021. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/news-55837512

УДК 336.7.338

Лобода К.П.

«Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс

Науковий керівник: Стецюк Т.І.,

к.е.н., професор кафедри банківської справи та страхування,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

КІБЕРСТРАХУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Кіберстрахування – це вид страхування, який забезпечує компаніям отримати фінансовий захист від ризиків у разі кібератаки. Однак, варто розуміти, що страхування саме по собі не запобігає кібератакам, воно покриває ризики, пов'язані з загрозами в цифровому просторі. Тому клієнту важливо чітко визначити, які ризики покриваються полісом, а які — ні.

Головним об'єктом кіберстрахування є кіберризик. Кіберризик – це будь-який ризик, пов'язаний з платежами і розрахунковими системами, системами онлайн-торгівлі, а також з накопиченням, зберіганням і використанням персональних даних фізичних осіб, як в локальних (локальної мережі Інтернет), так і в глобальних мережах Інтернету. [1] Отже, кіберризик вражає роботу ІТ-систем через стороннє втручання цифрових та інших електронних технологій.

Кіберстрахування – це страховий продукт, що захищає компанію від ризиків пов'язаних з використанням мережі Інтернет. Кіберстрахування в Україні є

новітнім і актуальним страховим продуктом, так як багато українських компаній і організацій потребують захисту від кібератак.

Зазначимо, що компанії стали нести більшу відповідальність за зберігання, обробку, використання та захист конфіденційності персональних даних разом зі зростанням цифрових сервісів Помилки при роботі з великими обсягами персональних даних можуть спричинити суттєві штрафи, додаткові витрати на вирішення проблем та відновлення репутації компанії. Адже перехід економіки до цифрового формату має як переваги, так і виклики, переважно пов'язані з питаннями інформаційної безпеки. Україна, як і багато інших країн, стикається з кіберзагрозами, до яких часто виявляються неготовими ні уряд, ні бізнес.

Що стосується досягнень в області кіберстрахування, то Forbes прогнозує, що популярність таких послуг буде неухильно зростати протягом наступних 5 років – тут експерти сходяться на думці. У той же час, якщо всі інші методи виявляться неефективними, ринок засобів захисту, в тому числі і страховий, буде рости.

Як зазначають літературні джерела, обсяг ринку кіберстрахування зростатиме уже починаючи з 2023 року до 210,3 млрд доларів США, а в 2028 році - до 17,6 млрд доларів США, при цьому середньорічні темпи зростання протягом прогнозованого періоду складуть 11,4%. У міру просування цифрової трансформації розширене використання цифрових технологій і нових технологій підвищує вразливість до кіберзагроз. Кіберстрахування допомагає організаціям керувати цими ризиками та зменшувати їх. [2]. Таке страхування є інструментом передачі ризику, який часто розцінюють як забезпечення комп'ютерної безпеки для компанії. Хоча на нашу думку, це різні поняття.

Згідно з Законом України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», кібербезпека – це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час використання кіберпростору, за якої забезпечується сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національній безпеці України у кіберпросторі. [5]

Наразі основну частину страхових виплат на світовому ринку з кіберстрахування отримують компанії, зареєстровані в США (90-95%). Незважаючи на те, що багато полісів кіберстрахування виписано лондонським Lloyd's, більшість компаній Великобританії не мають належного кіберстрахування. Згідно зі звітом The Corporate Executive Programme, лише 13% великих і середніх підприємств у Великобританії мають кіберстрахування, порівняно з 40% у Сполучених Штатах. Крім того, спільний звіт Marsh and the government виявив, що лише 2% усіх компанії у Великій Британії мали кіберстрахування, хоча 81% компаній повідомили, що вони зазнали порушень протягом останніх 12 місяців. [4]

Загалом можна сказати, що з ростом цифрових сервісів компанії несуть більшу відповідальність за захист персональних даних, адже помилки в їх обробці можуть призвести до великих штрафів та витрат на відновлення репутації. Кіберризики, у фінансових та медичних сферах, стають важливою проблемою, а кіберстрахування допомагає компаніям знижувати ці ризики. Прогнозується, що попит на кіберстрахування зростатиме через збільшення вразливості до кіберзагроз у процесі цифрової трансформації.

Список використаних джерел:

1. Селіверстова Л. С., Трухан Д. А. Підходи до розвитку кіберстрахування як сегменту глобального страхового ринку. Економіка та держава. 2020. № 1. С. 23–26. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.1.23

2. Cybersecurity insurance market size, trends & growth drivers | marketsandmarkets. MarketsandMarkets. URL: https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/cyber-insurance-market-47709373.html (дата звернення: 15.11.2024).

3. Олександр Топчій. Обсяг світового ринку кіберстрахування до 2025 року зросте більш ніж удвічі й перевищить $20 мільярдів. Insurance TOP. 2021. Т. 2, № (78). С. 36.

4. What every CISO needs to know about cyber insurance. 2023. 40 с. URL: https://docs.broadcom.com/doc/what-every-ciso-needs-to-know-cyber-insurance-en (дата звернення: 12.11.2024).

5. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII : станом на 28 черв. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text (дата звернення: 18.11.2024).

УДК 336.7

Любченко І.А.,
магістрант 2 року навчання
факультету навчально-наукового
інституту економіки і права
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ПРОГНОЗУВАННЯ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ЗАЛУЧЕНИХ РЕСУРСІВ АТ «УКРСИББАНК»

Сформовані у достатньому обсязі фінансові ресурси банку є запорукою його ефективної діяльності та подальшого розвитку. Специфіка діяльності банків полягає у тому, що установи забезпечують власну діяльність за рахунок залучених ресурсів. Найбільшого обсягу у структурі зобов'язань банку займають кошти клієнтів, які поділяються на кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ, а також на кошти фізичних осіб.

Важливо не тільки оцінювати показники стану фінансових ресурсів на поточний момент часу, а й досліджувати їх значення протягом минулих років для розуміння зміни у обсягах показнику. Дослідження тенденції дозволяє побудувати прогнозні значення на майбутні періоди, що надає можливість покращити процес управління. Під прогнозом розуміють імовірне, науково обґрунтоване міркування про можливий стан об'єкта (процесу) у майбутньому або альтернативних шляхів і строків досягнення певних результатів [1].

Метою дослідження є побудова прогнозних значень коштів клієнтів АТ «УКРСИББАНК» у найближчі періоди для розробки заходів підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами банку.

Побудова прогнозу на основі проведення аналізу тенденцій і закономірності зміни у досліджуваного об'єкта (процесу) називають

прогнозуванням. Найчастіше використовується метод прогнозування з використанням часових рядів. Часові ряди – це послідовно упорядковані числові показники, які описують стану і зміни досліджуваного явища протягом періоду. Обов'язковими елементами часового ряду є: відмітка часу і значення, пов'язане з ним. Особливістю прогнозування часових рядів є те, що враховуються лише дані спостережень, без урахування зовнішніх факторів. Цей метод прогнозування найбільш точний для короткострокових періодів.

Модель прогнозу побудовано у середовищі Excel за допомогою поліноміальної функції у другому степені, а також трендових моделей. Лінії тренду дають можливості описати зростання чи спадання досліджуваних значень, для візуалізації темпу змін фінансових показників. Тобто, трендова модель дозволяє виявити основну тенденцію аналізованого показника і зробити загальну прогнозну оцінку, яка показує, чого можна очікувати, якщо отримана тенденція збережеться й у майбутньому. Вихідні дані наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Значення коштів клієнтів банку за 2014-2022 роки

Роки	Показники				
	Кошти клієнтів всього, млн. грн.	Кошти суб'єктів господарювання та не банківських фінансових установ, млн. грн.	Кошти на вимогу суб'єктів господарювання та не банківських фінансових установ, млн. грн.	Кошти фізичних осіб, млн. грн.	Кошти фізичних осіб на вимогу, млн. грн.
2014	16443	7887	6154	8557	4580
2015	33300	22429	15550	10872	7271
2016	36424	24925	20337	11499	9100
2017	35785	22645	21387	13119	11677
2018	40189	25395	21362	14792	13354
2019	44356	26101	21659	18249	16868
2020	62247	36979	34634	25259	23767
2021	66125	37750	34425	28371	27218
2022	92982	56927	54294	36047	35304
2023	119187	77297	56363	41882	33649

Джерело: складено автором на основі [2]

Коефіцієнт детермінації (R^2) дає можливість оцінити точність побудованої моделі, найбільш точним є результат, який максимально наближений до 1. Результати проведених розрахунків наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Результати розрахунку прогнозну для коштів клієнтів у 2024-2026 роках

Показник	Трендові рівняння	2024 рік	2025 рік	2026 рік
Кошти клієнтів всього, млн. грн.	$y = 1255x^2 - 4270x + 29846$ $R^2=0,954$	134731	159326	186431
Кошти суб'єктів господарювання та не банківських фінансових установ, млн. грн.	$y = 841,9x^2 - 3358x + 19890$ $R^2=0,906$	84821,9	100827,6	118517,1
Кошти на вимогу суб'єктів господарювання та не банківських фінансових установ, млн. грн.	$y = 454x^2 + 56,88x + 10821$ $R^2=0,924$	66380,68	76879,56	88286,44
Кошти фізичних осіб, млн. грн.	$y = 414x^2 - 915,6x + 9960$ $R^2=0,993$	49982,4	58588,8	68023,2
Кошти фізичних осіб на вимогу, млн. грн.	$y = 193,1x^2 + 1440x + 2920$ $R^2=0,971$	42125,1	48006,4	54273,9

Таким чином, провівши аналіз тенденції зміни коштів кієнтів банку за 2014-2023 роки та розрахувавши прогнозні значення показників у 2024-2026 роках, можна побачити, що показники мають тенденцію до зростання. Збільшення показників є позитивною ознакою, оскільки свідчить про нарощування банком ресурсної бази, яка дозволить забезпечити безперервну діяльність банку, сприятиме розвитку та отриманню кращих фінансових результатів. Проведене прогнозування дозволить розробити заходи для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами АТ «УКРСИББАНК».

Список використаних джерел:

1. Галущак М. П., Галущак О. Я., Кужда Т. І. Прогнозування соціально-економічних процесів: навчальний посібник для економічних спеціальностей. Тернопіль, 2021. 160 с. URL:http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/36761

2. Наглядова статистика. Національний банк України: офіційний сайт. URL:https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1

УДК 336.7

Малишко Є.О.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту
ХНЕУ ім.С.Кузнеця
Малієва А.П.
студентка,
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ

У сучасних умовах, в яких перебуває Україна, її регіони та галузі, а особливо банківські установи, потребують динамічних, якісних, глибоких і системних перетворень практично у всіх сферах суспільства, економіки та бізнесу. Головною метою ефективного функціонування банківської діяльності є контроль ризиків, раціональне використання капіталу, стратегічне планування та впровадження інноваційних технологій.

Постійний моніторинг фінансових показників та дотримання банком регуляторних вимог і підтримка високого рівня довіри клієнтів є запорукою успішного розвитку банківської діяльності. На сьогоднішній день існує велика кількість методів аналізу ефективності кредитних операцій банківських установ.

Сучасні методи аналізу ефективності кредитних операцій банків все частіше використовують інструменти Big Data, які дозволяють значно покращити процес оцінки кредитоспроможності позичальників. Збір та аналіз великих обсягів даних, як структурованих, так і неструктурованих, дозволяє банкам отримувати більш точну інформацію про фінансовий стан своїх клієнтів. Одним із ключових елементів застосування Big Data є використання альтернативних джерел інформації, таких як соціальні мережі та поведінкові дані, що значно розширює аналітичну базу. Завдяки інтеграції інструментів Big Data зі штучним інтелектом та технологіями машинного навчання банки отримали можливість створювати більш персоналізовані та точні моделі оцінки кредитоспроможності.

Ці моделі враховують не лише стандартні фінансові показники, але й альтернативні джерела інформації, такі як дані з соціальних мереж та поведінкові характеристики клієнтів [1,с.15]. Це значно підвищує точність прогнозування ризику дефолту та зменшує ймовірність прийняття неправильних рішень. Використання штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання дозволяє значно підвищити точність і швидкість оцінки кредитоспроможності позичальників. Створення окремих прогнозних моделей для різних категорій позичальників дозволяє банкам враховувати індивідуальні особливості кожної групи клієнтів. Наприклад, для фізичних осіб можуть бути створені моделі для оцінки кредитоспроможності на основі персональних фінансових даних (наприклад, дохід, історія погашення кредитів) та поведінкових факторів (наприклад, структура витрат або частота звернень за кредитними продуктами)[2,с.17]. Для корпоративних клієнтів моделі враховують не лише фінансові показники компанії, а й макроекономічні фактори, галузеві умови та ризики, пов'язані з конкретною компанією.

Автоматизація процесу прийняття кредитних рішень є важливим кроком у забезпеченні ефективності кредитних операцій. Завдяки автоматизованим системам банки можуть приймати кредитні рішення майже миттєво, тим самим значно скорочуючи час обробки заявок і знижуючи адміністративні витрати. Цифрові платформи та мобільні додатки стали невід'ємною частиною сучасного процесу кредитування. Мобільні додатки спрощують процес кредитування, дозволяючи клієнтам подавати заявки на кредит, перевіряти статус своєї заявки та здійснювати погашення в будь-який час і в будь-якому місці[3]. Для банків це означає прискорення всіх операцій, зниження витрат на обслуговування клієнтів і підвищення якості обслуговування, оскільки клієнтам не потрібно фізично відвідувати банк і вони можуть отримати доступ до всієї необхідної інформації та послуг через одну платформу. В результаті, автоматизація процесу прийняття кредитних рішень значно підвищила ефективність і швидкість обслуговування клієнтів, що доповнюється використанням технології блокчейн для забезпечення безпеки та прозорості транзакцій. Використовуючи блокчейн, банки можуть

знизити ризик шахрайства та бухгалтерських помилок, забезпечуючи автоматичний обмін інформацією між сторонами транзакції.

Традиційні методи скорингу часто не дозволяють точно оцінити ризики, пов'язані з позичальниками, які не мають історії користування кредитними продуктами або в минулому вчиняли правопорушення[4,с.80]. В результаті банки можуть точніше прогнозувати платоспроможність клієнта, навіть якщо він не має довгої або стандартної кредитної історії. Це дозволяє банкам виходити на нові сегменти ринку та надавати кредити людям, які раніше не мали доступу до фінансування. Банки можуть використовувати дані, отримані за допомогою поведінкового скорингу, для розробки персоналізованих кредитних пакетів на основі фінансових звичок кожного позичальника.

Висновки. Сучасні методи аналізу ефективності кредитних операцій банків є невід'ємною частиною їхнього стратегічного розвитку в умовах швидких змін у фінансовому секторі та конкурентному середовищі. Застосування технологій Big Data, штучного інтелекту, машинного навчання та блокчейну дає змогу банкам покращити точність оцінювання кредитоспроможності позичальників, мінімізувати ризики та підвищити ефективність операційної діяльності. Застосування поведінкового скорингу та співпраця з фінтех-компаніями допомагають персоналізувати кредитні продукти та уможливлюють ефективне управління ризиками, що має вирішальне значення для стійкості банківського сектору.

Список використаних джерел:

1. Рибалко А. Зайцев О. Сучасні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи. *Економіка та суспільство*, 2020.
2. Петряєва З. Ф. Діагностика ефективності кредитних операцій банків. *Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки*, 2014. С. 14-18.
3. Бугель Ю.В. Удосконалення методики оцінки ефективності кредитного процесу банку, 2015.

4. Петраковська О. В. Завдання та інформаційні джерела як складові організаційно-інформаційної моделі аналізу кредитних операцій банку. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації, 2016. С. 75-84.

УДК 336.7

Малишко Є.О.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту
ХНЕУ ім. С.Кузнеця
Михайлішина О. М.
студентка,
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

У сучасному світі фінансових послуг ефективне управління кредитним портфелем є ключовим аспектом для банків та інших фінансових установ, адже його якість безпосередньо впливає на фінансову стабільність і прибутковість. Так, останнім часом спостерігається збільшення обсягів кредитних операцій, що спричинює необхідність у здійсненні прогнозування динаміки якості кредитного портфеля банку. Основною метою управління кредитним портфелем є досягнення максимальної прибутковості при прийнятному рівні ризику. Саме прибутковість кредитного портфеля банку залежить від його обсягів та структури, а також від рівня відсоткових ставок за наданими кредитами.

Якість кредитного портфеля має вплив на ризикованість і стабільність банку, відповідно тому кредитна діяльність підлягає контролю наглядових органів. Оцінка та контроль рівня кредитного ризику є найголовнішим завданням керівництва банку при формуванні кредитного портфеля.

Головною метою банківської діяльності є попередження ризикованості, тобто оптимальне управління, що забезпечує уникнення втрати банком свої

фінансових ресурсів при здійсненні деяких фінансових операціях. Так, дослідженнями щодо вдосконалення функціонування банківської системи та процесами управління кредитним портфелем висвітлені у працях багатьох вітчизняних учених. Проте, прогнозування якості кредитного портфеля є недостатньо висвітлено, що зумовило актуальність теми дослідження.

Метою дослідження є прогнозування фінансових показників якості кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» на основі аналізу часового ряду даних. Емпіричну базу дослідження склали офіційні звіти АТ КБ «Приватбанк» за останні 10 років (2014 - 2023 рр.), що дозволило отримати детальну інформацію про структуру кредитного портфеля (табл.1).

Таблиця 1

Фінансові показники діяльності АТ КБ «Приватбанк», млн.грн

Роки	Загальна сума кредитів та авансів клієнтам	Частка проблемних або знецінених кредитів
2014	180 714	541
2015	217 689	28 375
2016	227 924	184 341
2017	237 181	241 796
2018	291 936	244 419
2019	296 043	238 981
2020	232 772	178 972
2021	242 568	174 551
2022	250 496	178 561
2023	274 917	180 487

Джерело: фінансові звіти АТ КБ «Приватбанк» за 2014-2023 рр.[2].

Вдалося побудувати експоненційний тренд за показником загальна сума виданих кредитів та авансів клієнтам АТ КБ «Приватбанк» протягом 2014-2023 рр., який дозволив оцінити загальний обсяг виданих кредитів. Аналіз змін у кредитному портфелі за 10 періодів дав змогу виявити тенденції зростання або зменшення попиту на кредити, а також виявити сезонні коливання, що представлено на рис. 1.

Якість побудованого тренду при оцінці загальної суми кредитів та авансів клієнтам показав, що оптимальною моделлю для прогнозування є степенева функція. Це підтверджується значенням коефіцієнта апроксимації R^2, яке становить 0,579. Хоча цей показник не є надто високим, він вказує на певну залежність між часом і сумою кредитів.

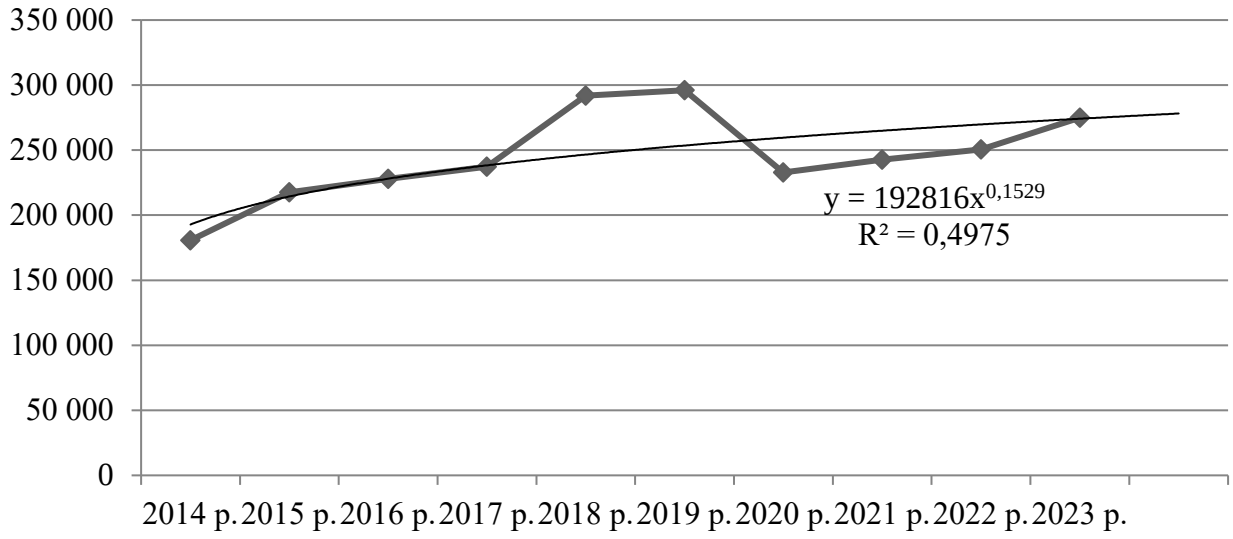

Рис. 1. Поліноміальний тренд виданих кредитів та авансів клієнтам в АТ КБ «Приватбанк» за 2014-2023 рр., млн. грн.

Аналогічно побудовано експоненційний тренд за часткою проблемних або знецінених кредитів АТ КБ «Приватбанк» протягом 2014-2023 рр**.,** що дало змогу оцінити ризики, пов'язані з непогашенням кредитів. Аналіз зміни частки проблемних кредитів дозволив виявити тенденції щодо фінансової стабільності кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк».

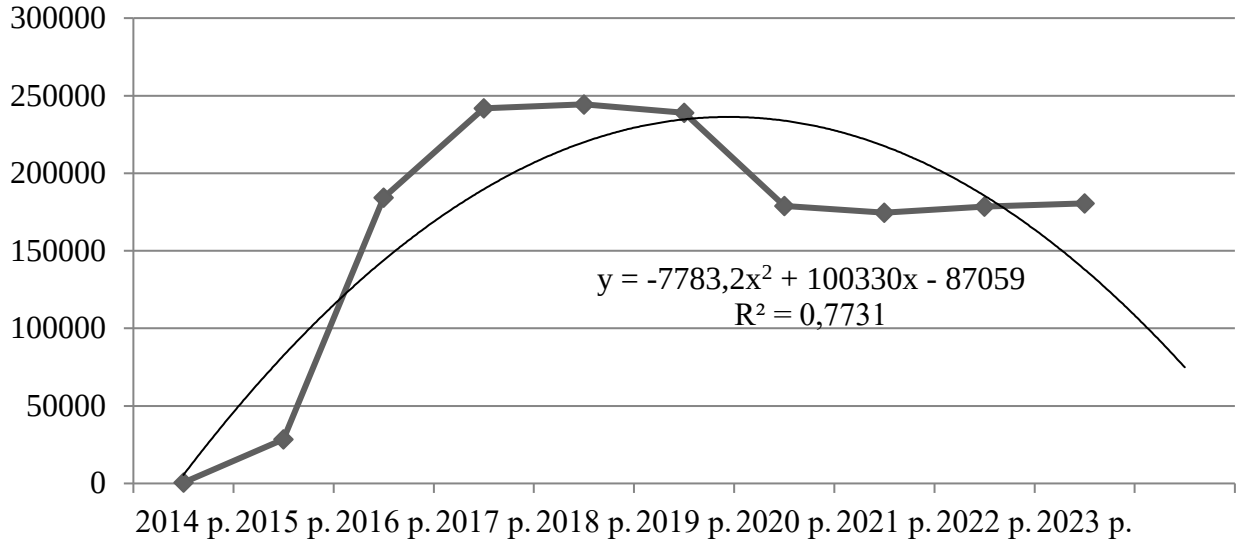

Рис. 2. Поліноміальний тренд частки проблемних або знецінених кредитів АТ КБ «Приватбанк» за 2014-2023 рр., млн. грн.

Якість побудованого тренду щодо частки проблемних або знецінених кредитів є високою, оскільки коефіцієнт детермінації становить 0,7731, що свідчить про більш точну відповідність даних моделі. Це вказує на наявність чіткішої залежності між часом і часткою знецінених кредитів, що істотно впливає на результативності показників діяльності банку.

Таким чином, отримані результати дають підстави стверджувати, що побудовані моделі можна застосувати для подальшої оптимізації якості кредитного портфеля банку. Результати роботи можуть стати основою для розробки рекомендацій щодо управління кредитним ризиком і покращення фінансової стійкості установи. У цілому, результати прогнозування демонструють важливість аналізу фінансових показників для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у банківській сфері. Подальші перспективи розвитку моделей полягають у пошуку змін щодо сьогодення, які могли б виявляти динаміку змін якості кредитного портфелю банку.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк» : веб-сайт. URL: https://privatbank.ua/ (дата звернення: 20.10.2024).

2. Річна звітність АТ КБ «ПриватБанк». URL: https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost (дата звернення: 20.10.2023)

УДК 336.71

Матвієнко М.Р.,
«Ризик-менеджмент фінансового бізнесу», 6 курс
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Білошапка В.С.,
к.е.н., доцент, професор кафедри
банківської справи та страхування
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

НОВІТНІЙ ФІНАНСОВИЙ СЕРВІС P2P – ЯК НАЙСУЧАСНІША МЕТОДИКА КРЕДИТУВАННЯ

Сучасний світ дуже динамічний і постійно змінюється. Щодня людство винаходить все щось нове і нове, а сфера кредитування не є виключенням цього. На сьогоднішній день, традиційне банківське кредитування не є єдиним джерелом для фінансування. Щороку з'являються новітні способи та види кредитування і P2P-кредитування є одним із них. P2P-кредитування, або як ще інакше його називають – кредитування від особи до особи, це новітній фінансовий сервіс, який дозволяє фізичним особам позичати кошти один одному без участі банківської або іншої фінансової установи [1]. Дану систему було створено, щоб спростити і прискорити сам процес одержання кредиту, і для змоги інвестування в кредити інших учасників. Даний вид кредитування надає можливість знизити вартість кредиту для самих позичальників та збільшення прибутковості для інвесторів шляхом скорочення витрат.

Процес P2P-кредитування організований через спеціальні онлайн-платформи, на яких збирають докупи позичальників та кредиторів. Перша онлайн P2P-платформа була запущена в 2005 році у Великобританії.

На першому кроці необхідно зареєструватися на платформі обом сторонам. Далі позичальники подають свої заявки на кредит із вказівкою суми

фінансування, терміну та цілю позики. Платформа проводить аналіз їх кредитної історії, фінансового стану та інші критерії для перевірки стану кредитоспроможності.

Після отримання заявки платформа визначає рівень ризику і далі встановлює вже відповідну процентну ставку. Кредитори мають можливість проглядати наявні заявки та обирати ті, які їм більш за все відповідають за критеріями ризику та звичайно, що дохідності.

Коли кредитор вже ухвалює рішення профінансувати конкретну заявку, гроші переходять позичальникові. Безпосередньо, що позичальник зі свого боку бере на себе зобов'язання повернути кошти в погоджений час, при цьому сплачуючи визначені проценти по кредиту. Дані операції безпечно та прозоро здійснюються через платформу P2P-кредитування, яка відіграє роль посередника та гаранта домовленості між сторонами.

Розглянемо, у чому полягає прозорість та безпека платформ для P2P-кредитування. Безпека базується на таких факторах, як: шифрування даних, двохфакторна аутентифікація, система виявлення шахрайства, а також резервні копії та відновлення. На рахунок шифрування даних, то всі дані, які передаються та зберігаються на платформах, мають бути зашифровані за допомогою певних методів шифрування. Двохфакторна аутентифікація забезпечує додатковий ступінь захисту від несанкціонованого доступу до особистих кабінетів користувачів. Система виявлення шахрайства надає новітні рішення для виявлення підозрілої активності та можливості та здійснювати належну протидію. А резервні копії і відновлення захищають дані від втрати [2].

Прозорість платформ P2P-кредитування полягає у відкритості доступу до інформації про позичальників та в зрозумілих умовах угоди. Платформи P2P-кредитування мусять надавати доступ до інформації позичальників інвесторам, щоб вони мали можливість оцінити рівень ризику, а також інші параметри. А чіткі умови угоди можуть включати в себе, наприклад, такі пункти, як: процентні ставки, строки погашення та інше.

Взагалі, P2P-кредитування набирає все більшої популярності завдяки низці привабливих якостях даної моделі, оскільки це є зручним та досить швидким способом одержанням коштів. Позичальникам не треба проходити важкий та довгий процес схвалення для отримання кредитів, як у традиційних банках. Досить тільки заповнити онлайн-заявку на платформі і саме рішення приймається ледве не відразу. До того ж, P2P-платформи пропонують дуже конкурентні процентні ставки як позичальникам, так і кредиторам, оскільки найчастіше ставки по P2P-кредитам перевищують ставки по депозитам, що якраз і приваблює потенційних інвесторів.

P2P зробило революцію в світі традиційних фінансових взаємин, однак процес змін на цьому не завершився. Активний розвиток криптовалют може серйозно змінити існуючі на даний момент мережі P2P. Це логічно, оскільки одній децентралізованій мережі куди простіше інтегруватися з іншою децентралізованою. А криптовалюти з їх високою прозорістю, надійністю і стійкістю до крадіжок і зломів, можуть виявитися дуже корисними в якості нових засобів кредитування. Інтеграція з криптовалютою для p2p кредитування має велике значення ще й у соціальному плані. Справа в тому, що величезна кількість користувачів традиційних банківських послуг з країн, що розвиваються, змушені платити величезні відсотки за офіційними кредитами. Просто тому, що немає альтернативи. Але тепер у будь-якого користувача P2P-платформи для кредитування є можливість позичити свої гроші будь-кому в будь-якій точці земної кулі. Також варто пам'ятати, що майже половина населення планети (близько 2 мільярдів) або не має нормальної кредитної історії, або не може взаємодіяти з банками. Однак з більш активним поширенням криптовалюти, у них теж з'явиться можливість брати кредити.

Список використаних джерел:

1. P2P-кредитування: що треба знати? URL: https://mixfin.com/ua/blog/shcho-take-p2p-kredytuvannia

2. Платформи для P2P-кредитування: технічні аспекти реалізації та безпеки. URL: https://finansi.com.ua/news/platformy-dlia-p2p-kredytuvannia-tekhnichni-aspekty-realizatsii-ta-bezpeky.html

УДК 336:004.8

Мороз Р.Р.,
здобувач освіти
ОПП «Корпоративні фінанси», 2 курс
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Романишин В.О.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І МАШИННЕ НАВЧАННЯ У ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ: АВТОМАТИЗАЦІЯ АНАЛІТИКИ, ЧАТ-БОТИ, ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ КЛІЄНТІВ

З розвитком цифрових технологій фінансовий сектор зазнає масштабних змін, які значно впливають на способи ведення бізнесу, обслуговування клієнтів і прийняття рішень. Одним із найперспективніших напрямів цієї трансформації є застосування штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання (МН), які здатні суттєво підвищити ефективність фінансових установ. ШІ та МН використовуються для вдосконалення аналітики, автоматизації процесів, покращення взаємодії з клієнтами та оптимізації оцінки кредитного ризику.

Застосування ШІ у фінансовій сфері охоплює різноманітні аспекти: від аналізу величезних обсягів даних для виявлення поведінкових патернів клієнтів до автоматизації обслуговування за допомогою чат-ботів. Наприклад, чат-боти на основі ШІ можуть відповідати на питання клієнтів у реальному часі, забезпечуючи постійний доступ до інформації та знижуючи навантаження на персонал.

Попри значний потенціал ШІ у фінансовому секторі, цей процес має також свої виклики. Існують питання етики, приватності даних і кібербезпеки, які повинні бути враховані для безпечного і відповідального впровадження ШІ. Таким чином, завданням цієї доповіді є розглянути ключові сфери застосування штучного інтелекту і машинного навчання у фінансовому секторі, оцінити їх

вплив на ефективність бізнес-процесів та обговорити основні ризики і бар’єри на шляху їх розвитку.

Інтеграція штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання (МН) у фінансову індустрію викликала революційні зміни, підвищивши ефективність, точність і можливості прийняття рішень у різних процесах.

Одним із найперспективніших напрямків є алгоритмічна торгівля, яка використовує алгоритми для проведення угод за заздалегідь визначеними критеріями. На відміну від людини, ШІ здатний аналізувати великі обсяги даних і укладати тисячі угод щодня, оптимізуючи торгові стратегії на основі моніторингу ринкової активності та ділових новин у режимі реального часу. Моделі глибокого навчання, зокрема рекурентні нейронні мережі (РНМ), активно використовуються для вдосконалення таких стратегій, що дозволяє трейдерам виявляти приховані закономірності та точніше прогнозувати рух ринку [1].

У сфері управління інвестиціями ШІ забезпечує нові можливості для інвесторів. Використовуючи спеціалізовані додатки, інвестори можуть вказувати свої фінансові цілі, після чого алгоритми автоматично формують портфель, диверсифікуючи інвестиції між різними класами активів, як-от акції, облігації та нерухомість. Такий підхід дозволяє оптимізувати прибутковість, адаптуючи інвестиційні стратегії до ринкових змін у реальному часі.

Оцінка ризиків є ще однією важливою сферою застосування ШІ у фінансах. Моделі глибокого навчання, такі як нейронні мережі прямого поширення та автокодери, дозволяють аналізувати складні взаємозв’язки у фінансових даних, підвищуючи точність оцінки ризиків у порівнянні з традиційними статистичними методами. Це дозволяє фінансовим установам забезпечувати стабільність і безпеку своїх операцій, краще реагуючи на потенційні загрози.

Одним із ключових викликів є необхідність захисту конфіденційної інформації. Великі обсяги даних, зібрані у сфері фінансових послуг, часто містять особисту інформацію, що вимагає надійних заходів безпеки для

запобігання несанкціонованому доступу та забезпечення відповідності регламентам захисту даних, як-от GDPR та CCPA [2]. Зростає також занепокоєння щодо етичних аспектів використання ШІ, особливо стосовно ризику упередженості та дискримінації. Коли системи ШІ навчаються на неповних або упереджених наборах даних, вони можуть посилювати існуючу соціальну нерівність, що є особливо критичним у таких сферах, як кредитування та страхування [3].

Додатковою перешкодою є складність регуляторного середовища. Фінансові установи повинні дотримуватися численних нормативних вимог, які різняться залежно від регіону та сектору, що ускладнює впровадження рішень на основі ШІ. Для успішної інтеграції технологій компаніям важливо підтримувати прозорість процесів збору та використання даних, щоб не тільки забезпечити відповідність вимогам, а й зміцнити довіру клієнтів. І це лише частина викликів, які постають перед фінансовою індустрією на шляху до цифрової трансформації.

Прогнозується, що ринок штучного інтелекту в банківській сфері зазнає швидкого зростання: очікується, що оцінка зросте зі 160 мільярдів доларів у 2024 році до 300 мільярдів доларів до 2030 року. Це зростання підкреслює критично важливу роль штучного інтелекту та машинного навчання у вдосконаленні управління кредитними ризиками та впровадженні інновацій у фінансових технологіях[4]. У міру того, як технологія продовжує розвиватися, фінансові установи, ймовірно, досліджуватимуть нові варіанти використання, які обіцяють підвищену ефективність та створення цінності в різних операційних аспектах, включаючи управління ризиками, інвестиційний аналіз та обслуговування клієнтів.

Список використаних джерел:

1. Рекурентна нейронна мережа — Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%B0_%D0%BD%D0%B5%D0%B9%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B0_%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B6%D0%B0

2. General Data Protection Regulation. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/General_Data_Protection_Regulation

3. The Four Key Challenges of AI in Financial Services. Appen URL: https://www.appen.com/blog/key-challenges-of-ai-in-financial-services

4. Transforming Credit Risk Management: The Impact Of AI And ML – Avenga URL: https://www.avenga.com/magazine/ai-for-credit-risk-management/?region=ua

УДК 336.6

Моцна М.А.

студентка 2 курс ОС магістр

спец. 072 «Фінанси, банківська справа,

страхування та фондовий ринок»

освітньої програми

«Фінансовий менеджмент і контролінг»

Іващенко А.І.

д.е.н., професор кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

Київського національного економічного

університету імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ

Сучасні технологічні досягнення, як Інтернет, штучний інтелект, розвиток IT-інфраструктури та Big Data (великі дані, що обробляються спеціальними методами з огляду на їх об'єм та складність, які перевищують можливості звичайного програмного забезпечення), відіграють ключову роль у глобальній цифровій еволюції та провокують структурні зміни в багатьох професіях. Однією з найбільш значущих інновацій останніх десятиліть є блокчейн, який зараз

активно досліджується для впровадження у різні сфери бізнесу. Блокчейн представляє собою тип розподіленої бази даних, яка може зберігати інформацію різного типу, включно з записами та транзакціями, і встановлювати правила для її оновлення [1].

Теорія блокчейна викладає концепцію цифрової архітектури, де інформація упорядковується у блоки, які з'єднуються у послідовність, формуючи структуру, відому як блокчейн. У цій системі кожен наступний блок містить хеш попереднього, що гарантує незмінність і безперервність ланцюга. Це дозволяє створювати надійну послідовність записів, де кожен блок завершується унікальним цифровим підписом, що є результатом колективного підтвердження всіма комп’ютерами в мережі (рис.1).

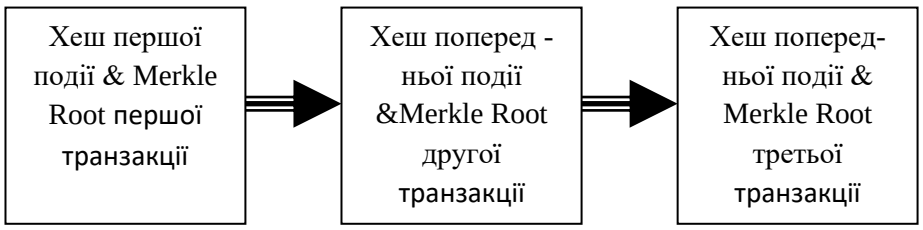

Рис. 1. Зведений вид блокчейну [2]

Таке хешування забезпечує високий рівень безпеки, адже змінити інформацію в одному блоку означає переписувати всю послідовність, що майже неможливо без одночасного доступу до більшості комп'ютерів мережі

Завдяки централізації даних на численних комп’ютерах, які одночасно ведуть облік та оновлення інформації, система блокчейн відрізняється своєю стійкістю до зовнішніх втручань та зламів. Кожен комп’ютер у мережі, відомий як вузол, виконує функції зберігання даних і обчислення хешів, що підтримує розподілений характер блокчейна. Ця розподілена натура вносить значні переваги у систему, зокрема високий рівень прозорості та незалежності від одиничних контрольних органів або уразливих центральних серверів. Таким чином, поки функціонує хоча б один комп’ютер, приєднаний до мережі,

технологія продовжуватиме працювати, забезпечуючи неперервність послуг та високий рівень безпеки [3].

Блокчейн-технології стають потужним інструментом у трансформації корпоративних фінансів, сприяючи підвищенню прозорості, безпеки та ефективності фінансових операцій. Їх розподілений характер і надійність дозволяють значно оптимізувати ключові бізнес-процеси, включаючи бухгалтерський облік, управління активами, розрахунки та аудит. В умовах глобальної економіки блокчейн виступає як механізм, що мінімізує ризики шахрайства, забезпечуючи надійність транзакцій та збереження даних.

З економічної точки зору, впровадження блокчейн-технологій у корпоративні фінанси сприяє зниженню операційних витрат за рахунок автоматизації процесів і виключення посередників. Наприклад, у системах управління платежами блокчейн усуває необхідність у банках-кореспондентів, що дозволяє компаніям зменшувати витрати та прискорювати транзакції. Це особливо важливо для транснаціональних корпорацій, які регулярно здійснюють значні обсяги міжнародних платежів [4].

Крім того, використання смарт-контрактів, які базуються на технології блокчейн, дозволяє автоматизувати виконання контрактних умов без залучення третіх сторін. Це значно знижує ймовірність порушення домовленостей та забезпечує прозорість у виконанні угод – у сфері торговельного фінансування блокчейн може забезпечити автоматичний облік та виконання умов, пов'язаних із поставками товарів і оплатою тощо.

Для корпоративного управління блокчейн відкриває нові горизонти в управлінні активами та взаємодії з інвесторами. Завдяки розподіленому реєстру компанії можуть забезпечувати прозорість акціонерного капіталу, полегшувати управління правами голосу акціонерів та створювати цифрові токени, що представляють частки в компаніях. Це може сприяти залученню інвестицій, особливо через інноваційні механізми, такі як краудфандінг на блокчейн-платформах.

Однак значення блокчейн-технологій виходить за межі економії ресурсів та автоматизації процесів. Вони також створюють передумови для формування довіри між учасниками ринку завдяки забезпеченню незмінності записів і прозорості всіх транзакцій. Це особливо актуально у фінансових кризових ситуаціях, коли довіра до традиційних фінансових інститутів може бути підірвана.

У підсумку, роль блокчейн-технологій у корпоративних фінансах є значною і багатогранною. Вони сприяють підвищенню конкурентоспроможності компаній, знижуючи їхні витрати, підвищуючи рівень довіри серед партнерів і акціонерів, а також створюючи умови для впровадження інноваційних фінансових інструментів. У майбутньому блокчейн може стати основою для побудови нової фінансової екосистеми, що інтегрує прозорість, надійність і гнучкість у корпоративний сектор.

Список використаних джерел:

1. Дем’янчук М.А., Маслій Н.Д.. Домінанти розвитку фінансового сектору України в умовах цифрових трансформацій Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні: матеріали IV Міжнар. наук.-практич. конф. (Вінниця, 12 березня 2021 р.). - Вінниця, 2021.

2. Ерастов, В., Лижечко, І. Діджиталізація банківської системи України в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство, 2024. Вип. 60. URL:https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-131

3. Стратегія Національного банку до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-natsional-niy-bank-do-2025-roku-fokus-na-aktivizatsiyu-ekonomichnogo-zrostannya-ta-sifrovizatsiyu

4. Versal N., Balytska M., Honchar I., Erastov V.Digitalization Index: Case for Banking System Statistika.Statistics and Economy Journal. 2022. Vol. 102(4). P. 426–443.

УДК 368.1(477):005.591.6

Олійник Р.А.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Татаріна Т.В.,

к.е.н., доцент кафедри банківської справи та страхування,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ВІДБОРОМ, ОЦІНКОЮ РИЗИКІВ ТА УКЛАДАННЯМ ДОГОВОРІВ СТРАХУВАННЯ

Використання інноваційних технологій, таких як штучний інтелект, машинне навчання та великі дані, дозволяє страховим компаніям підвищити ефективність, знизити витрати та покращити обслуговування. Стандартизація та автоматизація бізнес-процесів скорочують час укладання договорів, підвищують точність оцінки ризиків і оптимізують тарифи. Це забезпечує конкурентоспроможність та лояльність клієнтів на складному ринку. Таким чином, важливість інновацій на етапах відбору, оцінки ризиків і укладання договорів у страховому бізнесі очевидна та актуальна.

Перший етап: покращення процесу відбору клієнтів в сучасних умовах розвитку страхової галузі набуває ключового значення для оптимізації портфеля страхової компанії та зменшення ризиків. Використання цифрових рішень, зокрема штучного інтелекту (ШІ) та автоматизованих алгоритмів скринінгу, дозволяє здійснювати оперативну обробку даних про потенційних клієнтів, що включають інформацію про їх платоспроможність, демографічні характеристики, кредитну історію та інші важливі параметри. Це не лише пришвидшує прийняття рішень, але й зменшує людський фактор, що є однією з основних причин суб’єктивності в оцінці. Не менш важливим аспектом є стандартизація критеріїв відбору. Розробка чітких параметрів, які визначають відповідність клієнтів політиці компанії, сприяє мінімізації помилок і забезпечує прозорість процесу. Зокрема, застосування ризик-скорингових систем дає змогу

об’єктивно оцінювати рівень ризику кожного клієнта, що, у свою чергу, знижує ймовірність укладання збиткових договорів.

Сегментація клієнтів є важливим напрямом у страхуванні, оскільки розподіл бази за ризиковим профілем, платоспроможністю та потребами дозволяє створювати персоналізовані страхові продукти. Це підвищує задоволеність клієнтів і скорочує витрати на обслуговування нерелевантних сегментів. Цифрові платформи для подачі заявок спрощують процеси для клієнтів і зменшують адміністративне навантаження [1]. Застосування цих технологій, поряд зі стандартизацією процедур, формує ефективний і прозорий підхід до управління клієнтами.

Наступний етап: удосконалення оцінки ризиків є вирішальним фактором для забезпечення фінансової стабільності компаній і їх конкурентоспроможності. Одним із ключових практичних рішень є впровадження технологій Big Data. Наприклад, страхова компанія може використовувати супутникові знімки для оцінки ризику повеней у конкретних регіонах або дані про рух транспортних засобів для визначення ймовірності дорожньо-транспортних пригод. У результаті застосування таких технологій дозволяє зменшити середній час обробки заявок на 30–40% і підвищити точність прогнозування ризиків на 20%. Інтеграція моделей машинного навчання для оцінки медичних ризиків дозволяє аналізувати історії хвороб, фізичну активність клієнтів (через пристрої) та інші параметри. Це забезпечує точніший розрахунок премій і може скоротити витрати на медичні поліси на 15–25% [1].

Стандартизовані алгоритми оцінки ризиків, наприклад у автострахуванні, знижують частку спірних випадків на 10–15%, що скорочує судові витрати та покращує репутацію компаній [2]. Автоматизація ризик-аналізу через блокчейн-системи зменшує витрати на перевірку даних на 25% і помилки в документації на 30%. Ці заходи підвищують ефективність і прозорість страхової діяльності.

Останній етап: укладання договорів страхування є важливою процедурою взаємодії між страховою компанією та клієнтом, оскільки саме на цьому етапі встановлюються юридично значущі зобов’язання сторін. Необхідно зазначити,

що цифровізація процедур укладання договорів стала основною тенденцією, оскільки використання електронних платформ дозволяє скоротити час, необхідний для підготовки та підписання угод, з кількох днів до кількох годин. Інструменти електронного документообігу, включаючи електронний підпис, забезпечують юридичну чинність договорів і знижують адміністративні витрати на 25–30%.

Особливо важливим напрямом є персоналізація умов договору страхування. Використання інструментів аналізу великих даних (Big Data) і ризик-орієнтованих моделей дозволяє розробляти індивідуальні страхові продукти, які максимально відповідають потребам клієнтів. Це включає налаштування страхового покриття, франшизи та розміру страхових премій залежно від профілю ризику клієнта [2]. Варто також акцентувати увагу на використанні автоматизованих систем для перевірки відповідності укладених договорів вимогам чинного законодавства та внутрішнім політикам компанії. Інтеграція таких систем у процес укладання угод мінімізує ризики юридичних конфліктів і зменшує кількість спорів із клієнтами на 10–15%.

Реалізація цих заходів дозволяє підвищити ефективність процесів управління, сприяє зростанню рентабельності та зміцненню конкурентних позицій страхової компанії на ринку. А у клієнтів покращується довіра до компанії, що є основою довгострокових взаємовідносин і пролонгації договорів страхування.

Список використаних джерел:

1. "AI and Big Data: Implications for the Insurance Industry" (Insurance Institute of Canada, 2023): Focuses on how AI and big data are reshaping risk management and underwriting in the insurance industry URL: https://www.insuranceinstitute.ca/-/media/InsuranceInstitute/Research-Reports/PDF/2021-AI-Big-Data-Report-EN.pdf. (Accessed: 19.10.2024).

2. "Role of Big Data in Insurance Transformation" (InsurTech Digital, 2023): Explores the integration of big data and machine learning across the insurance

lifecycle, enhancing customer experience and operational efficiency URL: https://insurtechdigital.com/articles/insly-the-role-of-big-data-in-evolving-insurance-digitally. (Accessed: 23.10.2024).

УДК 336.64

Очеретюк А.Ю.
здобувачка 3 курсу,
ОП «Менеджмент персоналу»,
Науковий керівник: Круш В.В.,
ст. викладач кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА ФІНАНСОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасне бізнес-середовище характеризується стрімким розвитком та поширенням цифрових технологій, які докорінно змінюють підходи до управління бізнесом. Цифрова трансформація охоплює всі сфери корпоративної діяльності, включаючи фінансові аспекти, і призводить до значних змін у процесах, методах і моделях фінансових операцій. Розуміння деталей впливу цифровізації на фінансові аспекти управління бізнесом має вирішальне значення для забезпечення ефективності та конкурентоспроможності компаній у новій економічній реальності.

Одним із ключових напрямків цифрової трансформації фінансової діяльності є автоматизація бізнес-процесів: впровадження сучасних інформаційних систем, таких як ERP, CRM та BPM, дозволяє оптимізувати та стандартизувати фінансові операції, підвищити швидкість їх виконання, зменшити ймовірність помилок та забезпечити цілісність даних. Диджиталізація фінансових функцій значно спрощує та автоматизує щоденні завдання, такі як

виставлення рахунків, платежі, облік та звітність. Як наслідок, можна перерозподілити навантаження на фінансистів, підвищити їхню ефективність і дати їм змогу зосередитися на більш стратегічних завданнях. Цифрова обробка даних також дозволяє компаніям швидко аналізувати великі обсяги інформації та приймати обґрунтовані рішення на основі цих даних. Компанії, які активно впроваджують цифрові технології, є більш конкурентоспроможними на ринку. Вони можуть запропонувати своїм клієнтам нові продукти та послуги, які більше відповідають сучасним вимогам. Диджиталізація також дозволяє компаніям швидше реагувати на зміни в ринковому середовищі та адаптуватися до нових тенденцій.[1]

Цифрова трансформація сприяє переходу від традиційних фінансових моделей до динамічних моделей, заснованих на безперервному моніторингу, аналізі та прогнозуванні фінансових показників. Сучасні аналітичні інструменти на основі великих даних та алгоритмів машинного навчання дозволяють комплексно оцінити фінансовий стан компанії, виявити приховані закономірності та спрогнозувати грошові потоки і ризики. Аналітика даних та поширення великих обсягів інформації є ключовими характеристиками цифрової трансформації. Збільшення кількості доступних даних та розвиток аналітичних інструментів дозволяють компаніям отримувати цінні інсайти, що сприяють більш детальному розумінню ринкових тенденцій, потреб клієнтів та ефективності бізнес-процесів.[2] Це дозволяє фінансовим менеджерам приймати більш обґрунтовані рішення щодо розподілу ресурсів, управління ліквідністю та оптимізації витрат.

Варто зазначити, що цифрова трансформація також має значний вплив на взаємодію між бізнесом та фінансовими установами. Розвиток технології блокчейн, криптовалют, мобільного банкінгу та P2P-платежів створює нову екосистему фінансових послуг та змінює традиційні підходи до банківських послуг, платежів та управління грошовими коштами. Фірми отримують доступ до ширшого спектру фінансових продуктів, миттєвих транзакцій, нижчих комісій та більшої прозорості фінансових процесів. [2]

Водночас цифрова трансформація корпоративної фінансової діяльності несе з собою низку ризиків і викликів, які потребують ретельного управління. Цифровізація фінансових процесів підвищує вразливість до кіберзагроз, витоку конфіденційних даних та шахрайства, що, в свою чергу, підвищує вимоги до інформаційної безпеки. Тому необхідно впроваджувати ефективні системи кібербезпеки, забезпечувати належний захист інформаційних активів та постійно адаптувати заходи безпеки до нових викликів. У цьому контексті інформаційна безпека забезпечується технологіями, які надають безпечний доступ до хмари, інструментами виявлення шахрайства, загроз на кінцевих точках та верифікації безпеки. Цифрова трансформація також вимагає системних змін у бізнес-моделях та економічних відносинах. [3]

Невід'ємною частиною цифрової трансформації є розвиток компетенцій фінансових фахівців. Використання сучасних аналітичних інструментів, інтеграція фінансової функції з іншими департаментами та перехід до більш гнучких моделей управління вимагають від фінансових менеджерів набуття нових навичок, таких як інтелектуальний аналіз даних, бізнес-аналітика, стратегічне мислення та ефективна комунікація. Це вимагатиме системного підходу до розвитку цифрових і соціальних компетенцій персоналу фінансових служб.

Важливо також враховувати, що цифрова трансформація фінансової діяльності вимагає змін у нормативно-правовій базі. Поява нових фінансових віртуальних активів, таких як криптовалюти, вимагає адаптації законодавчої бази, визначення їх правового статусу та правил використання таких активів. При цьому регулятори повинні дотримуватися балансу між впровадженням інноваційних фінансових технологій та дотриманням вимог щодо прозорості, захисту прав споживачів та протидії відмиванню коштів.[1]

Цифрова трансформація фінансової діяльності компанії включає автоматизацію та оптимізацію рутинних фінансових операцій, підвищення продуктивності праці фінансових фахівців, використання аналітичних інструментів для постійного моніторингу та прогнозування фінансових

показників, розширення доступу до широкого спектру фінансових послуг і технологій, а також підвищення прозорості фінансових процесів, що забезпечує значні переваги, такі як зміцнення довіри зацікавлених сторін.

Для ефективного подолання викликів і максимізації переваг цифрової трансформації фінансової діяльності підприємствам необхідно реалізувати комплексний підхід, що включає технологічні, організаційні та кадрові аспекти. Важливо забезпечити впровадження сучасних інформаційних систем та аналітичних інструментів, інтеграцію фінансової функції з іншими підрозділами, розроблення та постійне вдосконалення заходів із забезпечення кібербезпеки та захисту фінансових даних, систематичне навчання та підвищення кваліфікації фінансових фахівців, формування у них необхідних цифрових та управлінських компетенцій. [3]

Лише комплексний підхід до цифрової трансформації фінансової функції дозволить компаніям забезпечити свою довгострокову конкурентоспроможність та стійкість в умовах динамічних змін у сучасному бізнес-середовищі. Це вимагає не лише технологічної трансформації, а й стратегічних змін фінансових менеджерів, спрямованих на максимізацію переваг диджиталізації та мінімізацію ризиків, пов'язаних з нею.

Тому цифрова трансформація фінансової діяльності компанії є важливим способом забезпечення її ефективності та конкурентоспроможності в сучасних умовах. Впровадження передових інформаційних технологій, аналітичних інструментів та нових фінансових послуг дозволяє оптимізувати бізнес-процеси та підвищити прозорість, релевантність і своєчасність управлінських рішень у фінансовому секторі. Водночас, цей процес несе з собою низку ризиків та викликів, подолання яких потребує комплексного підходу. Лише системний підхід до технологічної, організаційної та кадрової трансформації фінансової функції може забезпечити ефективну диджиталізацію бізнесу та максимізувати позитивний вплив на фінансові показники.

Список використаних джерел:

1. Кононенко Ж. А., Карнаухова Г. В., Балюк О. В. Цифровізація в підприємницької діяльності: значення та вплив. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 9. URL: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-04-08 (дата звернення: 06.11.2024).
2. Бугріменко Р., Смірнова П. Вплив розвитку цифрової трансформації на діяльність підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-29 (дата звернення: 06.11.2024).
3. Дергалюк Б. В. Вплив цифрової трансформації на забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2023. № 26. С. 65–68. URL: https://doi.org/10.20535/2307-5651.26.2023.287057 (дата звернення: 06.11.2024).

УДК 330.341

Павельчук К.А.
здобувачка 22 групи ФФБС,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Пінті А.В.,
викладач
Одеський національний економічний університет

ІНВЕСТИЦІЇ У СФЕРУ ОСВІТИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Однією з головних інвестицій у людський капітал є освіта. Рівень знань сьогодні має велике значення в інтелектуальному та технологічному оновленні виробництва. Освіта є складовою суспільного життя і визначає інтелектуальний

рівень у всіх сферах, здатність розуміти, освоювати і застосовувати новітні технології, гуманітарні ідеї, принципи і норми правових відносин. Освіта є найважливішим фактором розвитку економіки, заснованої на знаннях.[1]

Роль держави залишається вирішальною у визначенні напрямів інвестування в освітній сектор. Державне регулювання інвестування в галузь зазвичай передбачає виділення певної частини бюджетних коштів на покриття інвестиційних витрат та контроль за їх використанням. Бюджетне інвестування як метод державного регулювання системи освіти є найбільш ефективним важелем (регулятором) економічного, правового та організаційного впливу на окремі заклади та освітню галузь в цілому. Тому одним із головних завдань є забезпечення ефективної державної інвестиційної політики у сфері освіти, зокрема використання інвестиційних ресурсів, якими володіють конкретні навчальні заклади як суб'єкти господарювання.

У більшості розвинених країн спостерігається збільшення фінансування освіти як з боку держави, так і з боку приватного сектора. У той же час частка державних витрат у відносних відрахуваннях знижується не через брак фінансових ресурсів (бюджетний дефіцит, падіння ВВП), а через реформи національної системи освіти в більшості розвинених країн. Вона спрямована на те, щоб знайти оптимальне співвідношення державного і приватного фінансування освіти.

Інвестиції держави в освіту дуже важливі для розвитку України. Основними причинами є:

1. Економічне зростання: освічені громадяни сприяють економічному розвитку, створюючи інноваційні продукти та послуги, підвищуючи продуктивність праці та залучаючи інвестиції.

2. Соціальна стабільність: освіта сприяє громадянській відповідальності та соціальній згуртованості, а також сприяє зниженню рівня злочинності та соціальної нерівності.

3.Здоров'я та добробут: освічені люди частіше ведуть здоровий спосіб життя, більше усвідомлюють важливість здоров'я та мають доступ до кращих медичних послуг.

4. Підготовка кваліфікованих кадрів: Сучасна освіта готує фахівців, здатних впоратися з викликами ринку праці, що сприяє збільшенню зайнятості та зниженню безробіття.

5. Інноваційний розвиток: інвестиції в науку та дослідження в освітніх установах сприяють технологічним інноваціям, які можуть призвести до економічних та соціальних вигод .[1]

Сфера державного регулювання інвестицій в освіту в Україні все ще залишається незавершеною і потребує якісної перебудови на основі сучасних інструментів, методів і концепцій інвестиційного менеджменту. Багато проблем в системі освіти спричинені економічними та політичними кризами, нездатністю органів управління своєчасно приймати ефективні рішення та нездатністю системи освіти адаптуватися до нових викликів і суспільних змін.[2] ст.142 Шляхи розвитку інвестицій в освіту

- Збільшити державний бюджет: збільшити частку бюджету на освіту в бюджеті та підвищити зарплати вчителям.

- Залучати приватні інвестиції: створювати сприятливий інвестиційний клімат для бізнесу.

- Розвивати альтернативні джерела фінансування: гранти, благодійні пожертви.

- Оптимізація витрат: ефективне використання бюджетних коштів, боротьба з корупцією.

- Підвищення якості освіти: розробка нових освітніх стандартів, впровадження інноваційних методів навчання, підвищення кваліфікації викладацького складу.

Інвестиції в освіту важливі для економічного розвитку країни, оскільки освічене населення сприяє підвищенню продуктивності праці, стимулює інновації та створює додаткові робочі місця. Освіта забезпечує розвиток

людського капіталу, що веде до збільшення доходів і покращення якості життя. Сприяє формуванню соціально відповідальних громадян, які підтримують закон. Інвестиції в освіту – це інвестиції в довгостроковий добробут держави.

Список використаних джерел:

1. Інвестиції в освіту – ваш ключ до успішного майбутнього [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: https://osvita.in/ua/investicii-v-osvitu/.

2. Інвестиції у сферу освіти України: особливості, тенденції та проблеми / Є. О. Мордань, А. А. Сайко, О. П. Темченко. – 2020.

УДК 339.92

Пєсня Ю. Д.

здобувачка 33 групи факультету

фінансів та банківської справи,

Одеський національний економічний університет

Науковий керівник: Домбровська С. О.

к.е.н., старший викладач

Одеський національний економічний університет

ВПЛИВ ІГРОВИХ ТОКЕНІВ НА БІРЖОВУ ТОРГІВЛЮ

Криптовалюти та токени стрімко інтегруються у фінансові ринки, привертаючи увагу інвесторів і дослідників. Однією з найбільш цікавих категорій є ігрові токени. Вони не тільки пропонують нові можливості для інвестування, але й змінюють способи взаємодії користувачів з ігровими платформами. Щоб краще зрозуміти їхню роль і значення, важливо розглянути, що саме представляють собою ці токени, як вони працюють і які перспективи відкривають у світі цифрових активів та ігор.

Токеноміка, або економіка токенів, є сукупністю економічних принципів і механізмів, які визначають створення, розподіл та управління токенами в

рамках конкретного проекту. У випадку ігрового токена або тапалки, такого як Notcoin, токеноміка відіграє ключову роль у забезпеченні стійкості та привабливості цих цифрових активів. Ігрові токени створюються з метою стимулювання активності користувачів на платформі. Вони можуть бути використані для придбання внутрішньоігрових предметів, оплати послуг або участі в різних ігрових подіях.

Вплив лістингу на великих криптовалютних біржах, таких як Binance, OKX і Bybit, зазвичай супроводжується різким зростанням вартості токенів, зумовленим підвищенням інтересу інвесторів та збільшенням ліквідності. Однак цей ефект часто є тимчасовим: після початкового стрибка ціна може поступово знижуватися. Щоб оцінити, наскільки стійким є «ефект лістингу», доцільно проаналізувати динаміку вартості токена Notcoin протягом періоду 3-6 місяців після його лістингу.

Аналіз змін ціни може показати, як швидко зникає початковий інтерес, а також виявити чинники, що сприяють зниженню вартості. До таких чинників можна віднести зниження активності інвесторів, зменшення обсягів торгів, відсутність значних новин чи подій, пов'язаних із токеном, а також загальні ринкові умови. На таблиці нижче буде відображено зміну ціни в USD Notcoin, починаючи з дня лістингу, з позначенням пікових значень та ключових моментів, які могли вплинути на подальшу динаміку вартості за кожен місяць (таблиця 1).

Таблиця 1

Динаміка зміни цін Notcoin за місяцями з моменту лістингу

Дата	Ціна відкриття (USD)	Максимальна ціна (USD)	Мінімальна ціна (USD)	Ціна закриття (USD)
16.05.2024	0.00701	0.0134	0.00495	0.0134
01.06.2024	0.0217	0.0227	0.0133	0.0141
01.07.2024	0.0135	0.0165	0.0105	0.0124
01.08.2024	0.0122	0.0118	0.00784	0.00829
01.09.2024	0.00834	0.00945	0.00699	0.00793
01.10.2024	0.00765	0.00831	0.00717	0.00851

Джерело: складено автором за матеріалами [1]

З даної таблиці можна побачити, що аналіз цін на криптовалюту Notcoin показує високу волатильність, характерну більшість цифрових активів на ранніх стадіях розвитку. Протягом аналізованого періоду ціна Notcoin значно вагалася, що свідчить про високий рівень невизначеності та ризиків. Незважаючи на окремі періоди зростання, загальна тенденція вказує на зниження вартості, що може бути пов'язане із зменшенням інтересу до проекту та впливом негативних факторів. Відсутність довгострокового зростання також зазначається, що, ймовірно, обумовлено нестачею значних новин, високою конкуренцією на ринку та іншими причинами. Максимальну ціну було зафіксовано у червні, що, можливо, пов'язане з короткочасними подіями чи новинами, що викликали сплеск інтересу, тоді як мінімальне значення досягнуто у серпні, свідчивши про найбільше падіння вартості. Тож значні коливання цін свідчить про високий рівень ризику, властивий інвестиціям у Notcoin.

Отже, зазначимо, що криптовалюти, особливо ігрові токени, стрімко входять на фінансові ринки, змінюючи інвестування та взаємодію користувачів з іграми. Notcoin демонструє високу волатильність, характерну для цифрових активів, що відображає значний ризик. Лістинг на великих біржах викликає тимчасове зростання ціни, яке згодом знижується через втрату інтересу, відсутність новин або конкуренцію. Загальна тенденція свідчить про нестабільність та зниження вартості, що ускладнює довгострокове інвестування.

Список використаних джерел:

1. Курс Notcoin в USD. URL: https://www.okx.com/ru/price/notcoin-not (дата звернення 10.11.2024)

2. Що таке криптоігри Telegram? URL: https://www.binance.com/uk-UA/square/post/9340256936177 (дата звернення 10.11.2024)

УДК 004.738.5

Селезньова Д.О.,
здобувач вищої освіти
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник*: *Алексін Г.О.,
к.е.н., доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ БІЗНЕСУ

Україна знаходиться на етапі становлення і розвитку діджиталізації, яка прийшла на зміну епосі ІТ-індустрії. Процеси цифрової трансформації змінюють не тільки економіку, а й суспільство в цілому.

Діджиталізація бізнесу передбачає зміну комунікацій, бізнес-ідей, бізнес-моделей, бізнес-функцій компаній, переосмислення бізнес-підходи до виробництва, постачання, реалізації продукції (роботи, послуги), до маркетингової діяльності та прийняття управлінських рішень і призводить до їх глибокої інтелектуалізації, роботизації, інформатизації, цифрового зростання та інновацій.

Від того, нові технології в цивілізованому світі залежить від прискорення настання етапу економічного поглиблення в умовах жорсткої світової конкуренції. Недоступність законодавства, нормативної бази, відсутність чітких місій, позицій українських компаній, недостатня поінформованість про кадровий потенціал та лідерство в переваги та нові можливості, дисбаланс бюджетів підприємств та проблеми матеріально-технічного та фінансового забезпечення є викликом та перешкодою у розвитку вітчизняної цифрової трансформації у просуванні до світового цифрового середовища.

Значна увага та масштабні національні дослідження з питань цифровізації економіки та, зокрема, структури бізнесу, проведені Українським інститутом

майбутнього у роботі "Україна 2030Е - країна з розвиненою цифровою економікою " і центром Разумкова «Цифрова економіка: тенденції, ризики та соціальні детермінанти» [1,2].

На державному рівні цифровізація базується і закріплюється законодавчими, нормативними документами. Так, Закон України «Про національну програму інформатизації» [3] передбачає запровадження національної програми інформатизації, яка б створювати правові, організаційні, науково-технічні, економічні, фінансові, методологічні та гуманітарні принципи регулювання процесів генерації і виконання програми. Закон України «Про електронні довірчі послуги» [4] обґрунтовує державне регулювання та управління у сферах електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації.

Цифрова трансформація призводить до багатьох позитивних змін в економіці. Серед переваг діджиталізації підприємницької діяльності необхідно відзначити наступне: спрощення процесу обліку, вдосконалення сервісу електронного документообігу, вдосконалення конкурентоспроможності підприємств; поліпшення матеріального обладнання, оптимізація трудових ресурсів, скорочення витрат і підвищення продуктивності; удосконалення системи продажів з метою збільшення доходів та управління прибутком, спрощення використання послуг для споживачів, скорочення фінансових ризиків через перевірку контрагентів, поліпшення логістичних процесів. Можливість економії та інші сучасні методи комунікації - альтернативні рішення актуальних проблем компаній.

Поряд зі значними перевагами цифровізації економіки країни розширюються і права людини, поліпшується її доступність для громадян. У 2011 році вільний доступ до Інтернету був визнаний ООН як фундаментальне право людини - цифрове право [5].

Однак цифровізація створює значну кількість ризиків. Так, економічний дисбаланс в умовах бойових дій, вірусної пандемії, інші глобальні виклики дещо гальмують фінансові можливості економіки країни і, зокрема, підприємницьких структур.

Адже керівництво компанії під час бюджетного планування має враховувати додаткові витрати на цифрову індустріалізацію. Крім того, варто спрогнозувати віковий ценз користувачів, що створює проблеми з адаптацією до інновацій цифрового світу і неготовністю до значних інвестиції в робототехніку і «штучний інтелект». Нові виклики національній безпеці у значних темпах і вимагають пошуку ефективних методів боротьби з ними.

Найбільш діджиталізований та перспективний в українській практиці - банківський сектор. Він тісно пов'язаний з роботою підприємств усіх видів та організаційних форм власності.

Найбільшими банками-еквайрами в Україні є АТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «ОЩАДБАНК» та АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ», а найбільшими банками — емітентами платіжних карток — АТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «ОЩАДБАНК» та АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК».

Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що інформаційно-трансформаційні процеси в Україні стають всеосяжними, але набувають складного адаптованого характеру.

Діджиталізація проникла в усі сфери економіки, в соціальних процесах і в житті кожної людини. Глобалізаційне середовище вимагає успішного розвитку світової економіки, створення глобального інформаційного простору, сприяння науково-технічному процесу. Національна економіка у цьому напрямку здійснюються важливі, але не завжди достатньо обґрунтовані кроки. Але чим успішніше інтегрований той чи інший український сектор економіки, тим ефективніше і ефективніше він буде у процесі просування на світовий ринок.

Успіх еволюції цифрової економіки залежить від забезпечення персоналу та передових технологій. Для цього слід упорядкувати законодавчу та нормативну базу цифровізації бізнесу та

економіки в цілому, достатнього державного і приватного фінансування, зокрема пошук альтернативних джерел іноземних інвестицій.

Банківський сектор лідирує у впровадженні цифрових послуг на світовому рівні, а отже, цифровізація національної економіки має перспективні стартові

позиції. При цьому власники бізнесу повинні переглянути підхід до надання необхідних технічних та інші засоби для їх повноцінної роботи.

Список використаних джерел:

1. Україна 2030Е — країна з розвинутою цифровою економікою. URL: https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyuekonomikoyu.html (дата звернення: 26.10.2024).
2. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization. pdf (дата звернення: 26.10.2024).
3. Про національну програму інформатизації: Закон України від 4 лютого 1998 року№ 74/98-ВР. URL: https://zakon.rada.gov. ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 26.10.2024).
4. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/2155-19#Text (дата звернення: 26.10.2024).
5. ООН визнала доступ до Інтернету невід›ємним правом людини. URL: https://www.unian.ua/science/504107-oon-viznala-dostupdo-internetu-nevidemnim-pravom-lyudini.html (дата звернення: 26.10.2024).

УДК 336.76:004](477)

Середюк В.Д.,

студентка факультету фінансів

ОПП «Корпоративні фінанси», 3 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: Івасів І.Б.,

д.е.н., професор, професор кафедри

банківської справи та страхування

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ

Останні три роки стали переломними для фінансового ринку України. Основна причина — глобальна цифровізація, спершу прискорена пандемією COVID-19 та карантинними обмеженнями, а згодом і воєнними умовами.

Віртуалізація цифрових технологій стимулювала створення нових інструментів для надання фінансових послуг, зокрема зросла популярність необанкінгу, криптовалют, мобільних додатків та інноваційних IT-рішень. Цифрові технології стрімко розвиваються, проникають у всі сфери фінансової діяльності та пропонують клієнтам нові зручні сервіси й інструменти. У результаті сучасні споживачі радикально змінюють своє ставлення до фінансових послуг, віддаючи перевагу простоті, дистанційності та безпеці в управлінні власними фінансами. Це і є основою майбутнього фінансового сектору, який нерозривно пов'язаний із такими цифровими технологіями, як квантові та біометричні рішення, технології ідентифікації та блокчейн [1].

Комерційні банки, як елемент фінансової системи, також інтегрують цифрові технології для модернізації та інновацій своїх бізнес-моделей, сприяючи цифровій трансформації в цілому[2]. Суть цієї трансформації полягає в інноваціях, що відкривають нові перспективи для розвитку банківської галузі. Однак інновації також передбачають зміну правил, що призводить до структурних змін на ринку.

Необанкінг став глобальним трендом, що швидко набирає популярності завдяки зручності та оперативності в обслуговуванні клієнтів. Необанки поступово витісняють традиційні банки, оскільки клієнти дедалі рідше звертаються до фізичних відділень, а цифрові банки активно збільшують свою частку на фінансовому ринку України. Зростання криптовалютного сектора в країні відбувається на тлі глобального підйому індустрії. Українська держава створює нормативну базу для легалізації криптобізнесу, що сприяє залученню інвестицій, розвитку місцевих проєктів і стартапів, а також інтеграції міжнародних гравців у ринок.

Штучний інтелект і машинне навчання стали важливими інструментами для покращення якості обслуговування, модернізації послуг і створення нових продуктів. Впровадження чат-ботів, голосових і віртуальних асистентів підвищує зручність і швидкість фінансових операцій, а також допомагає оцінювати кредитоспроможність і ризики клієнтів.

Фінансові екосистеми об’єднують учасників ринку, включно з державою, клієнтами та фінансовими установами, забезпечуючи конкурентність, інноваційність і синергію. Вони формують сприятливе середовище для інвестицій, сприяють інтеграції з глобальними ринками та надають усім стейкхолдерам рівні можливості для участі в економічному розвитку. Після прийняття Закону України «Про платіжні послуги» в 2022 році, відкритий банкінг має почати функціонувати в 2025 році. Це відкриє додаткові канали для продажу банківських продуктів, що допоможе знизити витрати банків на підтримку великих фронт-систем і надасть нові можливості для фінансових технологій і клієнтів [3].

Оскільки кількість цифрових транзакцій зростає, питання кібербезпеки стає надзвичайно актуальним. Інвестори, зокрема корпоративні, все більше зосереджуються на заходах захисту від кібератак і програм-вимагачів. У фінансових технологіях також намічається зростання B2B послуг, що відкриває нові горизонти для співпраці між компаніями. Зокрема, очікується збільшення партнерств між великими фінансовими та технологічними компаніями, що сприятиме інноваціям і підвищенню конкурентоспроможності на ринку[4].

Незважаючи на складне становище, цифрові технології на фінансовому ринку України залишаються привабливими для інвестицій. Україна продовжує активно впроваджувати фінтех-технології, що підтверджується різноманітністю стартапів, нових ідей і зростанням кількості фінтех-компаній, які продовжують працювати та з’являтися на ринку, незважаючи на виклики. Державна підтримка, насамперед законодавча, необхідна для розвитку технологій у сфері безготівкових розрахунків, які, як показує практика, сприяють ефективному функціонуванню економіки, особливо в кризові періоди. Війна вплинула на цифровізацію, але українська фінтех-спільнота продовжує працювати та розвивати наявні сервіси та стартапи, розуміючи, що їх діяльність — це важливий внесок у майбутнє України після війни.

Цифровізація фінансової системи України має свої переваги та недоліки, що значно впливають на розвиток фінтех-ринку. Серед переваг — швидкість і

зручність, яку забезпечують цифрові платформи, дозволяючи користувачам швидко та просто отримувати доступ до фінансових послуг. Великий вибір фінтех-продуктів і рішень створює конкурентне середовище, де клієнти можуть обирати найзручніші для себе варіанти. Крім того, цифрові платформи зазвичай пропонують вигідніші умови, наприклад, нижчі комісії та більш привабливі умови кредитування, що робить їх доступнішими. Персоналізовані послуги, завдяки обробці даних, дають можливість задовольняти індивідуальні потреби клієнтів.

Однак цифровізація також має свої недоліки. Зокрема, нечітка регуляція створює невизначеність для компаній і може обмежувати їхній розвиток, водночас знижуючи довіру клієнтів. Спонтанні рішення, що приймаються у швидкозмінному середовищі фінтеху, можуть призводити до помилок і ризиків для клієнтів. Технологічні ризики, такі як кібератаки та технічні збої, є значним викликом для цифрових фінансових послуг і можуть призвести до втрати коштів або особистої інформації клієнтів. Також цифрові фінансові послуги можуть бути менш доступними для певних категорій населення, зокрема для осіб похилого віку або тих, хто не має доступу до сучасних технологій, що обмежує потенційне охоплення ринку.

Війна також має негативний вплив на розвиток цифрових технологій у фінансовій системі, уповільнюючи темпи їх впровадження та модернізації. Конфлікт створює значну економічну нестабільність, що призводить до скорочення інвестицій у технологічні проєкти та обмеження фінансових ресурсів для фінансових установ. У цей складний період багато компаній змушені зосередитися на виживанні, що затримує інноваційні ініціативи та розробку нових рішень. Крім того, війна викликає проблеми з доступом до сучасних технологій і програмного забезпечення, оскільки міжнародні постачальники можуть призупинити співпрацю через ризики, пов’язані з безпекою. Як результат, споживачі можуть зіткнутися з обмеженим доступом до нових фінансових продуктів та послуг, що уповільнює загальний прогрес у цифровізації фінансового сектору.

Цифровізація грошової системи відкриває нові можливості для фінансового сектору, але потребує вдосконалення регуляції та врахування соціальних і технологічних викликів для забезпечення стійкого розвитку.

Отже, внаслідок глобальній цифровізації, прискореній пандемією COVID-19 та війною останні три роки стали ключовими для фінансового ринку України. Це призвело до зростання популярності необанкінгу, криптовалют і мобільних додатків. Цифрові технології покращують доступ до фінансових послуг, проте викликають нові виклики, зокрема, потребу в удосконаленні регуляції та врахуванні соціальних аспектів. Незважаючи на складну ситуацію, фінансові технології залишаються привабливими для інвестицій, і їх розвиток може стати важливим чинником у відновленні економіки України.

Список використаних джерел:

1. Чуницька, І., & Богріновцева, Л. (2023). ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ. Економіка та суспільство, (49). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-60

2. Digital transformation, monetary policy and risk-taking of banks. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1544612323003586 (Accessed: 25.10.2024)

3. Український фінтех: нові та старі тренди 2022 року. URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2022/02/22/682571 (Дата звернення: 25.10.2024)

4. Гаркавенко, В., & Грінько, І. (2021). ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ГЛОБАЛЬНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ. Економіка та суспільство, (33). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-74

УДК 336.764

Середюк В.Д.
студентка факультету фінансів
ОПП «Корпоративні фінанси», 3 курс,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Ляхова О.О.
к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

ПОТЕНЦІАЛ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНІ

В умовах швидкої зміни тенденцій глобальної економіки та розвитку технологій фінансовий сектор України стикається з необхідністю впроваджувати та розвивати інноваційні підходи для збереження конкурентоспроможності й досягнення стратегічних цілей. Україна, як частина світової економіки, має значний потенціал для інтеграції нових технологій, що здатні сприяти ефективнішій роботі фінансових установ, залученню інвестицій та покращенню якості надання послуг.

Фінансові інновації забезпечують ефективніший перерозподіл ресурсів, прибутковості, ризиків, ліквідності та інформації з метою отримання додаткового прибутку від таких процесів. Поява та активне впровадження фінансових інновацій стало однією з ключових тенденцій розвитку міжнародних фінансових ринків ще з кінця XX століття [1].

Зі зростанням фінансових інновацій зростає і важливість забезпечення безпеки даних і активів користувачів. Кіберзлочинці все частіше націлюються на нові технології, і фінансовий сектор не є винятком. Водночас технології також надають інструменти для боротьби з цими загрозами. Таким чином, фінансові

інновації суттєво змінюють підхід до управління фінансами, роблячи його зручнішим, доступнішим і ефективнішим. Децентралізовані фінанси, штучний інтелект, роботизовані радники та освітні технології — це лише кілька прикладів того, як технологічний прогрес сприяє розвитку фінансового сектору та допомагає нам ефективніше управляти своїми фінансами.

У липні 2020 року НБУ затвердив Стратегію розвитку фінтех в Україні до 2025 року, яка передбачає створення повноцінної фінтех-екосистеми з інноваційними фінансовими рішеннями та доступними цифровими послугами. Основні напрямки стратегії включають розробку регуляторної пісочниці для тестування інновацій, підвищення фінансової обізнаності населення та бізнесу, а також створення академічної бази для відкритих банківських операцій.

Крім того, реалізація стратегії пов'язана з цифровими проєктами НБУ, такими як дистанційна ідентифікація, впровадження PSD2, швидкі платежі в SEP 24/7, та посилення кібербезпеки, що сприяє розвитку сучасної фінансової інфраструктури [2].

Впровадження технологічних інновацій у фінансовому секторі України має великий потенціал для підвищення ефективності, стимулюючи зростання продуктивності та оптимізацію бізнес-процесів.

Однак розвиток фінансових технологій стримується кількома важливими чинниками [3]. По-перше, це недосконале державне регулювання в сфері фінансових технологій. По-друге, несприятливий інвестиційний клімат, що знижує інтерес як іноземних, так і вітчизняних інвесторів до фінансування місцевих стартапів. Також спостерігається брак кваліфікованих фахівців у сфері фінансових та інформаційних технологій. Додатково, нерозвиненість системи венчурного інвестування та концентрація технологічних компетенцій переважно в банківському секторі також гальмують інноваційний розвиток. Низький рівень технологічної та фінансової грамотності населення, зниження реальних доходів, а також схильність до заощаджень і консервативних фінансових практик лише поглиблюють ці перешкоди.

Незважаючи на виклики, в Україні є й сильні сторони, які підтримують розвиток фінансових технологій. Значна кількість клієнтів користується фінансовими послугами через мобільні пристрої, що створює попит на інноваційні рішення. Мобільні фінансові сервіси мають переваги над традиційними установами, зокрема, вони забезпечують дешевші фінансові послуги завдяки нижчим витратам на обслуговування. Також, клієнти отримують коротший час обслуговування, оскільки мобільні додатки забезпечують швидкість і зручність виконання фінансових операцій.

Крім того, розвиток технологій створює покращену технологічну та фінансову інфраструктуру, що сприяє впровадженню інновацій. Це також спрощує дотримання правил звітності, оскільки автоматизація процесів полегшує виконання вимог регуляторів. Усе це дозволяє традиційним фінансовим посередникам адаптуватися до нових умов ринку й зберігати конкурентоспроможність. Таким чином, ці фактори відкривають нові можливості для фінансового сектору в Україні, сприяючи його зростанню та розвитку.

Отже, сучасні реалії вимагають від фінансових установ врахування поточних тенденцій у цифровізації економіки та вказують на необхідність використання сучасних інформаційних технологій для якісного управління інноваційною діяльністю. Україні властивий потенціал інтеграції нових технологій, які можуть підвищити ефективність фінансових установ. Однак розвиток фінансових технологій стримується недосконалим регулюванням, несприятливим інвестиційним кліматом та браком кваліфікованих спеціалістів.

Список використаних джерел:

1. Sunduk, T., Fadyeyeva, I., Yatsenko, O., & Pitel, N. (2024). Innovations and Technological Developmentin the Financial Sector of Ukraine: SWOT Analysis and Comparison of Opportunities. *Futurity Economics&Law*, 4(1). 52-63. DOI: https://doi.org/10.57125/FEL.2024.03.25.04

2. Fintech development in Ukraine. URL: https://bank.gov.ua/en/about/develop-strategy/fintech2025 (Accessed: 21.10.2024)

3. European scientific journal of Economic and Financial innovation No1(11) 2023 С.М. Обушний, К.В. Арабаджи, К.О. Костікова, 202359 DOI: http://doi.org/10.32750/2023-0105

УДК 336

Синишин О.Ю.,
студент,
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Онікієнко С.В.,
д.е.н., професор, професор кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОЦІНЦІ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Успішне інвестування неможливе без ретельної оцінки ризиків. У сучасному динамічному середовищі традиційні методи аналізу застарівають, поступаючись місцем цифровим інструментам. ШІ, машинне навчання та блокчейн дозволяють інвесторам швидше та точніше прогнозувати потенційні загрози, ґрунтуючись на великих обсягах даних. Автоматизація процесів обробки інформації стає ключовим фактором успіху для сучасних інвесторів. [1]

Digital-технології значно покращують оцінку ризиків в інвестиційних проектах. Штучний інтелект та машинне навчання, аналізуючи великі обсяги даних, підвищують точність прогнозування ризикових подій. Блокчейн забезпечує прозорість та безпеку транзакцій, зменшуючи ризик шахрайства, хоча не виключає його повністю. Однак, слід враховувати і недоліки. Алгоритми

можуть бути упередженими, якщо їх бази знань є невеликими, а залежність від технологій створює вразливість до кібератак та збоїв. Тому важливо відповідально розробляти та лише поступово впроваджувати ШІ-системи, забезпечуючи їх надійність, етичність та належний рівень кібербезпеки. [2]

Українські фінансові установи все активніше використовують digital-інструменти для оцінки ризиків. Банки застосовують Big Data для аналізу кредитних ризиків, що підвищує ефективність оцінки кредитоспроможності та знижує рівень неповернень. Фінансові компанії розробляють аналітичні платформи на базі штучного інтелекту для інвестиційного аналізу, адаптуючи світові тенденції до українського ринку. Ці досягнення сприяють фінансовій стабільності, привабливості інвестицій та економічному зростанню України. [3]

Впевнено можна зазначити, що для забезпечення ефективного використання digital-технологій в оцінці ризиків інвестиційних проектів, українським компаніям варто інвестувати у навчання працівників з аналізу великих даних і управління ШІ-інструментами. Крім того, слід розробити національні стандарти кібербезпеки для захисту фінансової інформації, що використовується в аналізі ризиків. Це дозволить зменшити ймовірність кібератак і забезпечити збереження конфіденційних даних, що є важливим для ефективного використання digital-технологій у фінансовій сфері. [4].

Для ефективної оцінки ризиків великих інвестиційних проектів в Україні варто інвестувати у розробку вітчизняних аналітичних платформ на базі штучного інтелекту. Це дозволить не лише зекономити на закупівлі закордонного програмного забезпечення, а й адаптувати платформи до специфіки української економіки. Важливо також розвивати кадровий потенціал у сфері ШІ та машинного навчання, налагоджуючи співпрацю з університетами для підготовки фахівців з відповідними аналітичними компетенціями. [5].

США та Китай демонструють успішне застосування Big Data та ШІ у фінансовій сфері для оцінки ризиків. Наприклад, платформи Aladdin (США) та Ant Financial (Китай) дозволяють компаніям ефективно управляти

інвестиційними ризиками за рахунок використання великих даних для детального прогнозування. США та Китай демонструють успішне застосування Big Data та ШІ у фінансовій сфері. Платформи Aladdin та Ant Financial дозволяють ефективно управляти інвестиційними ризиками завдяки детальному прогнозуванню на основі великих даних. Україна також може рухатись у цьому напрямку. Державна підтримка у вигляді фінансування та грантів на дослідження і розвиток цифрових технологій у фінансовій сфері стане каталізатором прогресу. Це допоможе створити сприятливі умови для впровадження подібних рішень в Україні та підвищить конкурентоспроможність вітчизняних фінансових компаній. [6; 7; 8].

Список використаних джерел:

1. Впровадження аналізу великих даних у фінансовій сфері: докази China Merchants Bank & Ant Group. [Електронний ресурс] / Школа економіки, Університет Окаяма. – Окаяма, Японія. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/370706369_Bigdata_Analysis_Implementation_in_Financial_Field_Evidence_from_China_Merchants_Bank_Ant_Group
2. Оцінка ризиків [Електронний ресурс] / Investopedia. – Режим доступу: https://www.investopedia.com/terms/r/risk-assessment.asp
3. Джейн Цзян. Здебільшого вигадана розповідь про те, як іноземний банк у Китаї може застосувати штучний інтелект у своєму процесі кредитної оцінки [Електронний ресурс] / Джейн Цзян // АО Ширман. – Режим доступу: https://www.aoshearman.com/en/insights/ao-shearman-on-tech/a-mostly-fictional-account-of-how-foreign-bank-in-china-might-adopt-ai-in-credit-assessment-process
4. Kreston. Використання технологій на основі штучного інтелекту в аудиті [Електронний ресурс] / Kreston. – Режим доступу: https://kreston.ua/vykorystannia-tekhnolohiy-na-osnovi-shtuchnoho-intelektu-v-audyti/

5. Штучний інтелект в українському банківському секторі: можливість чи необхідність? [Електронний ресурс] / Прес-служба Ощадбанку. – Режим доступу: https://www.oschadbank.ua/news/stucnij-intelekt-v-ukrainskomu-bankivskomu-sektori-mozlivist-ci-neobhidnist
6. Штучний інтелект у фінансовому секторі України: драйвер розвитку та фактор модернізації [Електронний ресурс] / Вінницький національний технічний університет. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/375063490_ARTIFICIAL_INTELLIGENCE_IN_THE_FINANCIAL_SECTOR_OF_UKRAINE_A_DRIVER_OF_DEVELOPMENT_AND_A_FACTOR_OF_MODERNIZATION
7. Алладін (BlackRock) [Електронний ресурс] / Вікіпедія. – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Aladdin_(BlackRock)#:~:text=Aladdin%20

УДК 339.172:316.642

Снігаренко А. Ю.
студентка 31 групи
факультету фінансів, банківської справи та страхування
Науковий керівник: Добриніна Л. В.
к.е.н., ст. викладач кафедри ФМФР
Одеського національного економічного університету

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІРЖОВОГО ТОВАРНОГО РИНКУ ЄВРОПИ

Європейські біржі займають провідне місце у розвитку світового товарного біржового ринку, при цьому значна їх частина історично зосереджена у Великій Британії. Лондон століттями виступає одним із ключових світових фінансових центрів, де зосереджені численні банки, страхові, експедиторські та транспортні фірми, що суттєво оптимізує міжнародний товарообіг [1]. Розвиток товарного біржового ринку має важливе значення для європейської економіки,

адже він сприяє прозорому формуванню цін на основні ресурси, такі як енергоносії, метали та сільськогосподарська продукція, забезпечуючи стабільність і передбачуваність ринкових умов.

Товарні біржі Європи зазнали суттєвих змін і трансформацій протягом останніх десятиліть під впливом різних факторів. Насамперед, глобалізація та консолідація ринку істотно вплинули на товарний біржовий сектор, сприяючи його інтеграції у світову економіку та підвищенню загальної ефективності. По-друге, важливим чинником стала діджиталізація процесів. Політична та економічна напруженість впливають на високе коливання цін на товари, особливо на нафту та природний газ.

Товарні біржі Європи демонструють нерівномірну, але позитивну динаміку розвитку. Лондонська біржа металів (LME) є провідною міжнародною платформою для торгівлі ф'ючерсами на промислові метали. За останні три роки вона демонструвала змішану динаміку: у 2020 році обсяги торгів знизилися на 8% через пандемію, яка спричинила скорочення промислового виробництва. Проте у 2021 році LME відновила зростання, збільшивши обсяги торгів на 20% завдяки стабілізації глобальної економіки. У 2022 році, під впливом порушень ланцюгів поставок, обсяги торгів знову впали на 5–7%. Це демонструє, що геополітична та економічна складові дуже впливають на динаміку біржі [3]. Європейська енергетична біржа (EEX), провідний майданчик для торгівлі деривативами на енергоресурси, демонструвала стабільне зростання у 2020–2022 роках. У 2020 році обсяги торгів зросли на 14% завдяки підвищеному попиту на ф'ючерси на викиди вуглецю, у 2021 році – на 18% на тлі енергетичної кризи в Європі, а у 2022 році, незважаючи на ринкову мінливість EEX забезпечила зростання на рівні 10% завдяки активному хеджуванню ризиків [2].

Європейські товарні біржі демонструють різні тенденції розвитку, але незважаючи на свою довгу історію продовжують займати високі позиції на світовому біржовому товарному ринку.

Список використаних джерел:

1. Журнал Інвестиції: практика та досвід науково-фахове видання України з питань економіки та державного управління. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2010/9.pdf (дата звернення 05.11.2024).

2. EEX. URL: https://www.eex.com/en/markets/mifid-ii-mifir (дата звернення 06.11.2024)

3. LME. All metal delivered into LME-approved storage facilities must be an LME-approved brand. URL: https://www.lme.com/en/Metals/Non-ferrous/LME-Aluminium#Summary (дата звернення 05.11.2024)

УДК 336.7

Снопик Ю. В.,

здобувач 4 курсу

ОП «Фінанси і кредит»

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Науковий керівник: Алексєєнко І. І.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ БАНКУ

У сучасних умовах необхідності забезпечення стабілізації та розвитку економіки особливого значення набуває питання механізму формування капіталу банку. По-перше, зміцнення капіталу банківських установ відіграє ключову роль у забезпеченні їхньої фінансової стійкості, розвитку та конкурентоспроможності. По-друге, капітал банку виконує не тільки функцію фінансової основи для банківських операцій, але й є інструментом зміцнення довіри клієнтів і вкладників. Саме тому визначення факторів впливу формування капіталу є актуальним питанням, оскільки саме капітал є основою фінансової стійкості та надійності банку.

Узагальнення наукових джерел дозволило виявити два підходи до визначення сутності капіталу банку. Частина вчених розглядає капітал банку як грошові кошти, що були внесені засновниками банку при його створенні та використовується для проведення операцій. Інші з визначають капітал як фінансовий ресурс, метою якого є отримання прибутку, забезпечення фінансової стійкості та незалежності. На основі цього було зроблено висновок, що капітал банку є скоріше сукупністю фінансових ресурсів, що включає як початкові грошові кошти, внесені засновниками під час створення банку, так і кошти, отримані в результаті банківської діяльності [1,4].

Після аналізу наукових джерел було зроблено висновок, що за способом розрахунку капітал поділяється на балансовий та регулятивний. Балансовий капітал є кількісною величиною, що відображається в балансі та включає статутний капітал, емесійні різниці, резерви та прибуток/збиток минулого та поточного періоду. Натомість регулятивний капітал є капіталом, що складається з основного та додаткового капіталу, з урахуванням відвернень, а його метою є покриття збитків, пов’язаних із ризиками [2,3].

Саме тому, формування капіталу банку є складним процесом, що залежить від багатьох факторів. Серед найбільш впливових факторів, під впливом яких відбувається формування капіталу банку є економічні, фінансові та регуляторні.

Макроекономічні умови та грошова-кредитна політики формують групу економічних факторів. Інфляція, процентні ставки, економічний ріст, рівень безробіття. Ці показники впливають на загальний стан економіки і, відповідно, на можливості банків залучати капітал. Рішення центрального банку щодо монетарної політики можуть суттєво впливати на доступність кредитів і вартість. Фінансові фактори визначають структуру активів і пасивів банку. Рівень капіталізації через співвідношення власного капіталу до загальних активів визначають фінансову стійкість банку. Регуляторні фактори на законодавчому рівні встановлюють мінімальні вимоги до капіталу банку.

Крім того, варто зазначити, що фактори впливу поділяються на внутрішні та зовнішні. До внутрішні факторів відносяться ті, що безпосередньо пов’язані

із діяльністю самого банку, а до зовнішніх – вплив навколишнього середовища та процесів на його діяльність.

Критерій вимірюванності показників, які характеризують перелічені групи факторів дають можливості досліднику визначити ступінь їх впливу у відповідних часових і просторових інтервалах. Для цього можуть бути застосовані різноманітні інструменти економіко-математичного (факторного) аналізу. Серед них метод головних компонент (PCA), що дозволяє зменшити обсяг вхідних даних та спростити їх аналіз, із мінімальною втратою інформації. Крім того, існує модель факторних навантажень, що визначає впливовість факторів на досліджуване явище.

Попередньо перелічені методи дозволяють оцінити вплив кількісних факторів, якісні ж фактори оцінюються експертними методами. До таких факторів можна віднести соціально-психологічні; стратегічні, конкурентні. Їх вплив фахівці обов’язково враховують при формуванні капіталу банку, адже вони безпосередньо впливають на його якість та кількість через: ступінь довіри клієнтів, репутацію банку, способи формування капіталу банку, рівень інноваційності та технологічності, що на сьогодні є конкурентними перевагами.

Таким чином, у сучасних умовах стабілізації та зростання економіки питання формування капіталу банку є надзвичайно актуальним, оскільки капітал забезпечує фінансову стійкість, конкурентоспроможність і довіру клієнтів до банківської установи. Було виявлено ключові фактори впливу, як внутрішні, так і зовнішні. Факторний аналіз дозволяє встановити важливість окремих чинників та класифікувати їх за ступенем впливу на формування капіталу банку. Методи, такі як аналіз головних компонент та модель факторних навантажень є корисними для звуження кількості показників до найбільш значущих, що сприяє більш точному прогнозуванню фінансових показників і ефективному плануванню.

Список використаних джерел:

1. Дроботя Я. А, Телятник М. Ю. Управління капіталом комерційного банку. *Економіка та суспільство.* 2021. №31. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-9 (дата звернення: 01.10.2024).

2. Лисенок, О. В. Удосконалення сутності та класифікації власного капіталу банку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. Вип. 1. №224. С. 24–30. URL: https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/32065 (дата звернення: 01.10.2024)

3. Мойсеєнко І. П., Козій І. С. Аналіз формування та використання банківського капіталу. Соціально-правові студії. 2020. Вип. 3. №9. С.155-161. DOI: 10.32518/2617-4162-2020-3-154-161 (дата звернення: 01.10.2024).

4. Ткаченко М.І., Жукова О.А., Гончарук А.В. Управління капіталом як складова фінансового менеджменту банку. *Подільський науковий вісник*. 2018. №4. С.111-116. URL: https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/477210.pdf (дата звернення: 01.10.2024).

УДК 658.15

Стукало А. О.

здобувачка 31 групи ФМОІТ,

Одеський національний економічний університет

Науковий керівник: Домбровська С. О.

к.е.н., старший викладач

Одеський національний економічний університет

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Фінансовий менеджмент – це система управління фінансовими ресурсами підприємства з метою забезпечення його ефективної діяльності та досягнення

стратегічних цілей. Це одна з ключових функцій будь-якого бізнесу, оскільки від ефективності управління фінансами залежить його життєздатність та конкурентоспроможність.

Швидкий розвиток цифрової економіки на глобальному та національному рівнях створює нові виклики та можливості для фінансового менеджменту. Інформація та знання стали ключовими ресурсами, а доступ до них за допомогою сучасних технологій є вирішальним фактором успіху. Використання цифрових інструментів дозволяє оптимізувати фінансові процеси, підвищити ефективність підприємств, збільшити їхню вартість та забезпечити стабільний розвиток усіх учасників ринку.

На сучасному етапі цифровізація фінансового ринку створила умови для:

- Комп'ютеризації внутрішньої структури фінансового ринку та створення сучасного фінансового телекомунікаційного середовища.
- Орієнтування фінансової діяльності на впровадження передових цифрових технологій.
- Формування базових стандартів, що регламентують форму представлення, способи обробки та пересилання даних інформації з врахуванням міжнародних стандартів аналогічного призначення.
- Досягнення чіткої взаємодії із національною інформаційною системою.
- Виходу в глобальну комп'ютерну мережу для користування нагромадженими базами даних учасників фінансового ринку [1].

У зв'язку із такими змінами і входженням в цифрову епоху за останні роки з'явились такі поняття, як «фінансовий інжиніринг», «фінансові інновації» та «Фінтех», що стало свідченням бурхливого розвитку нових фінансових інструментів і технологій біржової торгівлі. Разом із тим, їм на допомогу прийшли технології розподіленої системи обліку записів (distributed ledger technology, DLT), блокчейн (blockchain), відкриті коди, платформи для збору і обробки великих даних, розробка численних фінансових мобільних додатків (mobile application, mobile banking) [5].

Для промислових підприємств перехід в цифрову економіку отримав визначення в світі як Industry 4.0 – четверта індустріальна революція. Industry 4.0 визначено, як наступний етап цифровізації виробництв на якому головну роль відіграють технології Інтернету речей, машинного навчання, великих даних, хмарних обчислень, штучного інтелекту, робототехніки, 3D, доповненої реальності, тощо [2].

Термінали самообслуговування, чат-боти та онлайн-кабінети – це лише деякі з інструментів, які дозволяють сучасним компаніям перевести взаємодію з клієнтами в цифрову площину. Такі інновації не тільки спрощують життя клієнтів, але й надають підприємствам цінну інформацію про їхні потреби та вподобання. Завдяки цьому бізнеси можуть більш ефективно адаптуватися до змін ринку та задовольняти потреби своїх клієнтів.

Але наразі Україна має достатньо низьку ефективність цифрової трансформації, яка пов’язана з переважанням процесів «цифровізації споживання». Тобто, замість розвитку власного виробництва цифрових продуктів та послуг, ми в основному споживаємо імпортні технології. Це стримує зростання вітчизняної промисловості та не дозволяє в повній мірі реалізувати потенціал цифрової економіки для збільшення ВВП [3].

Таким чином, цифровізація для фінансового менеджменту – це інструмент підвищення ефективності на основі трансформації операційної моделі бізнесу на цифрові технології за рахунок: оптимізації бізнес-процесів усіх рівнів та скорочення витрат; раціональне використання наявних компетенцій та інфраструктури; переведення всього ланцюжка створення вартості на цифрові технології та модернізацію [4].

Однак для ефективного використання цифровізації суб’єкти повинні постійно впроваджувати нові технології, тестувати їх і використовувати отримані результати, щоб краще адаптуватися і бути готовими до завдань майбутнього. Незважаючи на те, що впровадження нових технологій – це більш ризикований підхід, ніж використання вже звичних систем та пристроїв, потенційні можливості та віддача будуть більшими.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко О.С. Тенденції функціонування фінансового ринку в економіці України: *Економічна наука.* 2018. №15. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2018/3.pdf. (дата звернення: 09.11.2024).
2. Максімова М.В. Система фінансового менеджменту в умовах розвитку цифрової економіки. *Ефективна економіка.* 2019. № 5.
3. Гражевська Н.І. Цифрова трансформація економіки в умовах посилення глобальних ризиків і загроз: *Економічна наука.* 2021. №8. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2021/11.pdf (дата звернення: 09.11.2024).
4. Панкратова О.М. Цифровізація як сучасний тренд розвитку менеджменту: *Економіка та суспільство*. 2021. №33. URL: https://eu.docworkspace.com/d/sIPTOsvTTAbzXlrgG (дата звернення: 09.11.2024).
5. Як цифрова економіка змінить Україну. *Економічна правда.* URL: https://www.epravda.com.ua/columns/2018/01/16/633057 (дата звернення: 09.11.2024).

УДК 334.72

Тіщенко Є.О.

кандидат економічних наук,

докторант ПВНЗ «Європейський університет»

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ

Упродовж останніх років активного поширення набуває процес цифровізації економіки та соціальної сфери. Найбільш активно він відбувається в корпоративному секторі, де завдяки значним обсягам інвестицій активно розробляються та впроваджуються сучасні цифрові технології. Одним із таких напрямів є формування цифрових платформ діяльності підприємств. Його

особливість полягає в тому, що на перших етапах цього процесу відбувалося формування великих соціальних, торгівельних, збутових, маркетингових та ігрових платформ, а вже сьогодні платформний підхід активно використовують середні та малі підприємства різних галузей економіки [1, с. 86; 2, с. 149].

Платформні моделі бізнесу стають головною складовою сучасної цифрової економіки, що сприяє трансформації та прискореному розвитку багатьох галузей і сфер діяльності, призводить до зміни структури і сегментації ринків разом із посиленням їх взаємодії, появі нових форм монетизації створеної вартості, поліпшенню умов ведення бізнесу та розвитку конкуренції [3, с. 183].

За своєю суттю, процес платформізації бізнесу є подальшим розвитком наукової концепції економіки спільного споживання. Використання платформного підходу в діяльності підприємств принципово змінює стратегії та бізнес-моделі їхньої діяльності, ключовими особливостями яких є клієнтоорієнтованість; проактивна і комплексна реалізація товарів або надання послуг; зміна характеру надання послуг, розвиток систем персоналізації обслуговування та самообслуговування клієнтів; постійне поглиблення спеціалізації та підвищення рівня інноваційності продуктів і послуг; спрощення умов комунікаційної взаємодії між учасниками; розширення можливостей для децентралізації управління тощо [4, с. 34; 5, с. 147]. У кінцевому підсумку, використання цифрових платформ дозволяє розширити клієнтську базу, підвищити продуктивність праці, збільшити обсяги продажів та отриманого прибутку. Таким чином, платформізація сприяє не лише розвитку економіки, а й розвиває децентралізовані підходи до її організації та управління.

Механізми функціонування корпоративних цифрових платформ ґрунтуються на застосуванні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, великих обсягів даних, алгоритмізації процесу управління взаємодією, технологій обчислень і штучного інтелекту з метою поширення товарів і послуг, спільного створення цінності та інноваційного розвитку.

На особливу увагу заслуговує процес формування цифрових фінансових платформ, які покликані забезпечити надійну підтримку та розвиток бізнесу

шляхом надання якісних фінансових послуг та здійснення безпечних і надійних розрахунків. Такі платформи сьогодні вже активно формуються і в перспективі стануть загальною складовою процесу платформізації [6, с. 21].

Разом з тим, функціонування цифрових платформ призводить до появи нових конкурентних викликів і ризиків, пов'язаних із монополізацією окремих ринків, необхідністю забезпечення конфіденційності та безпеки даних, надання безпечних послуг і кіберзагрозами. Тому кожне підприємство повинно розробити свою власну стратегію та операційну модель безпечного і надійного функціонування цифрової платформи [7, с. 94; 8, с. 38].

До головних проблем, які стримують процес платформізації бізнесу, можна віднести недостатній рівень надійності технологічних платформ, модульного покриття центрів контактів, безпеки та конфіденційності даних; недосконаліть механізмів та інструментів розрахунків, зокрема, відсутність системи миттєвих платежів і обмежені можливості платформ щодо кредитування своїх клієнтів; недостатній рівень поінформованості користувачів платформ, нестачу фінансування для розроблення та впровадження цифрових технологій та інші.

Перспективними напрямами поліпшення функціонування та розвитку цифрових платформ можуть бути: розширення співробітництва та встановлення партнерських відносин з іншими платформами, продовження цифрових трансформацій шляхом збільшення інвестицій у розвиток технологій, посилення довіри користувачів, підтримка розвитку конкуренції на цифрових ринках на основі розроблення відповідної регуляторної політики.

Список використаних джерел:

1. Міщенко В. І., Тіщенко Є. О. Методологічні засади формування механізму впливу цифровізації на забезпечення національно укоріненої стійкості та безпеки економічного розвитку. *Підприємництво та інновації.* 2024. № 32. С. 71–80. https://doi.org/10.32782/2415-3583/32.11

2. Науменкова С. В., Міщенко С. В., Тіщенко Є. О. Проєктне фінансування в умовах реалізації “Ukraine Facility Plan”. *Економічний простір*. 2024. № 191. С. 142–153. https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-24

3. Тіщенко Є. О. Інституційні засади відновлення та реконструкції економіки України. *Бізнес-навігатор*. 2024. № 3 (76). С. 179–186. https://doi.org/10.32782/business-navigator.76-30

4. Липов В. Суперечності віртуальної конкуренції як результат алгоритмізації управління на цифрових платформах: інституційний контекст. *Економічна теорія*. 2022. № 1. С. 26–44. https://doi.org/10.15407/etet2022.01.026

5. Тіщенко Є. О. Активізація інвестиційної діяльності в Україні на основі використання проектного фінансування. *Бізнес-навігатор*. 2019. № 2 (51). С. 144–149.

6. Науменкова С. В., Міщенко С. В. Нові тенденції в монетарній політиці та діяльності центральних банків у посткризовий період. *Банківська справа*. 2011. № 5. С. 12–29.

7. Тіщенко Є. О. Управління операційними ризиками. *Фінансовий простір.* 2017. № 4 (28). С. 91–96. https://fp.cibs.ubs.edu.ua/main/uk/28

8. Міщенко В. І. Санаційний банк – «брідж-банк» як механізм роботи з нежиттєздатними банками : монографія. Київ : УБС НБУ, 2011. 119 с.

УДК 004.738.5:336.221

Тропініна Є.І.

студентка 31 групи

факультету фінансів та банківської справи

Добриніна Л.В.

к.е.н., ст. викладач кафедри ФМФР

Одеського національного економічного університету

ОПОДАТКУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Криптовалюти за останнє десятиліття перетворилися з нішевого фінансового інструменту на важливу складову глобальної економіки. Їх стрімкий

розвиток та зростаюча популярність створюють нові виклики для урядів та фінансових регуляторів по всьому світу. Одним з найбільш актуальних питань у цій сфері є оподаткування операцій з криптовалютами.

Актуальність теми зумовлена зростанням ринку криптовалют, збільшенням кількості транзакцій та потенційних податкових надходжень. Відсутність чіткого регулювання створює простір для ухилення від оподаткування та відмивання грошей. Актуальність питання ілюструє нещодавній випадок з компанією Traffic Devils. У жовтні 2023 року Бюро економічної безпеки (БЕБ) України заявило про викриття компанії в ухиленні від сплати податків на суму 213 млн грн. Компанія здійснювала арбітраж інтернет-трафіку, використовуючи криптовалюти для отримання доходів. Загальна сума отриманих доходів склала понад 1 млрд грн, які не були відображені в деклараціях за 2020–2023 роки [1].

Підходи до оподаткування криптовалют суттєво відрізняються в різних країнах. У більшості розвинених країн криптовалюта класифікується як майно або актив і оподатковується податком на приріст капіталу. Більше особливостей надано в Табл. 1.

Зараз на відміну від багатьох розвинених країн, в Україні немає чіткого законодавства щодо оподаткування криптовалют. Закон України "Про віртуальні активи", прийнятий у 2022 році, визначає криптоактиви як нематеріальні блага, але він ще не набрав чинності через відсутність відповідних змін до Податкового кодексу. Наразі планується оподатковувати операції з криптоактивами податком на доходи фізичних осіб (18%) та військовим збором (1,5%). Також обговорюється можливість застосування спрощеної системи оподаткування для криптобізнесу [4].

Табл. 1

Порівняльна таблиця оподаткування криптовалют у різних країнах

Країна	Правовий статус криптовалюти	Основні податки	Ставки
США	Майно	Податок на приріст капіталу, податок на прибуток	10-37% (короткострокові), 0-20% (довгострокові), 28% для NFT як колекційних предметів
Велика Британія	Майно	Податок на приріст капіталу, податок на прибуток	10-20% (капітал), до 40% (прибуток), звільнено від оподаткування прибуток менше £3,000 (близько 123 тис. грн.) на рік з 2024 року
Німеччина	Приватний актив	Податок на прибуток	Короткострокові прибутки – до 45%, довгострокові прибутки (>1 року) не оподатковуються
Швейцарія	Приватне багатство	Податок на багатство	Залежить від кантону, приватні інвестори не платять податок на приріст капіталу
Японія	Майно	Податок на різний дохід	До 55%, якщо загальний річний дохід особи (не лише від криптовалют) не перевищує 200,000 єн (близько 51 тис. грн.), подавати податкову декларацію не потрібно.

Джерело: складено авторкою на основі [2], [3], [4]

Враховуючи міжнародний досвід, специфіку української економіки та нещодавні події, в Україні необхідно законодавчо закріпити статус криптовалют як віртуальних активів або специфічного виду майна також можна розглянути введення різних ставок для короткострокових та довгострокових інвестицій, щоб стимулювати довгострокове інвестування та впровадити спрощену системи звітності через зручні електронні сервіси для декларування доходів від операцій з криптовалютами.

Зрештою, успішне впровадження системи оподаткування криптовалют може стати важливим кроком у інтеграції України до глобальної цифрової

економіки, зміцненні її позицій як технологічно розвиненої країни та забезпеченні фінансової прозорості й безпеки держави.

Список використаних джерел:

1. БЕБ заявило про викриття компанії відомого блогера в ухиленні від сплати податків. Ймовірно, йдеться про засновника Traffic Devils Слобоженка. *Журнал Forbes Ukraine*. URL: https://forbes.ua/news/beb-zayavilo-pro-vikrittya-kompanii-vidomogo-blogera-v-ukhilenni-vid-splati-podatkiv-ymovirno-ydetsya-pro-zasnovnika-traffic-devils-slobozhenka-16082024-23069 (дата звернення: 04.10.2024).

2. Crypto Tax Rates In Various Countries. *cleartax*. URL: https://cleartax.in/s/crypto-tax-rates-in-various-countries (date of access: 04.10.2024).

3. Добриніна Л.В. Роль криптовалюти у цифровій економіці. «Review of transport economics and management» *Український державний університет науки і технологій* № 10 (26) / 2023 с.214-217 URL:http://pte.diit.edu.ua

4. Legge M. How is Crypto Taxed Around The World in 2024? *Koinly*. URL: https://koinly.io/blog/crypto-tax-world/ (date of access: 04.10.2024).

5. Як оподатковувати криптовалюту в Україні?. *ЮРЛІГА*. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitycs/227749_yak-opodatkovuvati-kriptovalyutu-v-ukran (дата звернення: 04.10.2024).

УДК 336.742:339.1

Трунько В.С.

студентка 31 групи

факультету фінансів та банківської справи

Науковий керівник: Добриніна Л.В.

к.е.н., ст. викладач кафедри ФМФР

Одеського національного економічного університету

ДИНАМІКА БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ ДОРОГОЦІННИМИ МЕТАЛАМИ

Розвиток організованої біржової торгівлі дорогоцінними металами став важливим етапом еволюції фінансових ринків, забезпечивши прозорий механізм

ціноутворення та стандартизацію торговельних операцій. Сьогодні біржова торгівля золотом, сріблом, платиною та паладієм здійснюється через спеціалізовані торговельні майданчики, найвідомішими з яких є Лондонська біржа металів, Нью-Йоркська товарна біржа та Шанхайська золота біржа.

Лондонська біржа металів є одним із ключових світових центрів торгівлі золотом, сріблом та іншими чорними та кольоровими металами. Вона забезпечує глобальні стандарти ціноутворення, прозорість ринку і надійність поставок металів. Основною функцією біржі є встановлення референтних цін на метали, що впливають на світову торгівлю[1].

Головними перевагами Лондонської біржі металів можна вважати:

– ціни, виявлені на трьох торгових платформах біржі, використовуються як глобальна довідкова ціна;

– Лондонська біржа металів є світовим центром торгівлі промисловими металами;

– широкий спектр ринкових даних, щоб задовольнити всі потреби користувачів;

– найвища акредитація у стандартах безперервності бізнесу;

– прозорість торгівлі [2].

Для дослідження розглянемо ціни і обсяги попиту і пропозиції на платину і паладій на Лондонській біржі металів.

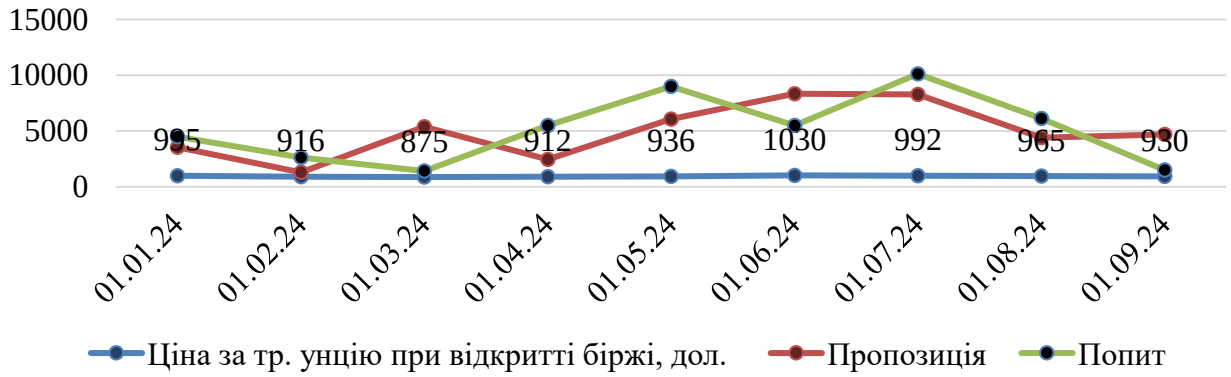

Рис.1. Ціна і обсяг продажів платини на Лондонській біржі металів, 2024 р.

Джерело: складено автором на основі джерела [2].

На основі наданої діаграми ціна за тройську унцію платини при відкритті біржі залишається відносно стабільною. Після липневого піку спостерігається різке падіння попиту. За аналізом рис. 1. спостерігаються періоди як перевищення попиту над пропозицією, так і навпаки. Зауважимо, що найбільший розрив між попитом і пропозицією був у липні. Таким чином, ринок платини демонструє високу волатильність в обсягах торгів.

Проаналізуємо динаміку цін та обсягів торгів паладієм на Лондонській біржі металів за період січень-вересень 2024 року (рис.2). Ціна за тройську унцію паладію демонструє поступове зниження і має діапазон коливань від 1112 до 906 доларів. Спостерігається загальна тенденція до зниження попиту протягом року. На кінець досліджуваного періоду пропозиція перевищує попит. Таким чином, ринок демонструє загальну тенденцію до зниження як цін, так і попиту, в той час як пропозиція має нестабільний характер з різкими коливаннями. Спостерігається поступове зменшення активності на ринку паладію.

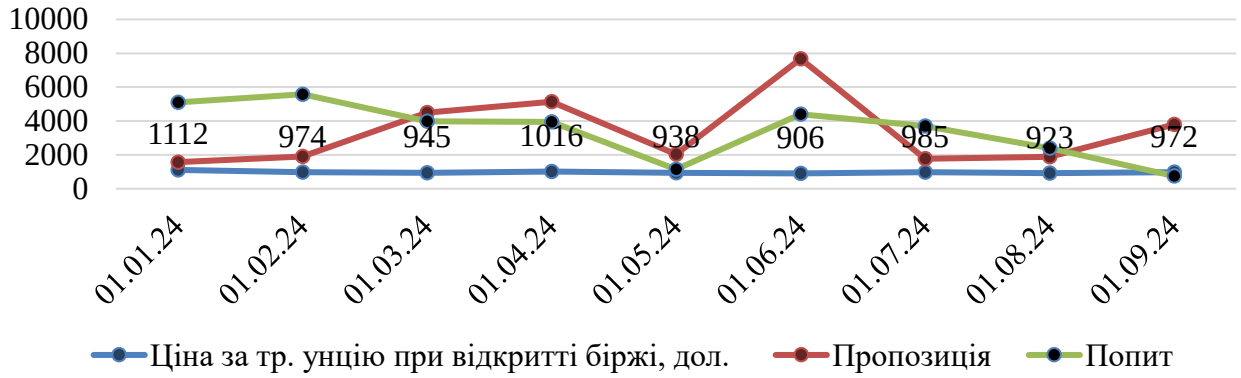

Рис.2. Ціна і обсяг продажів паладію на Лондонській біржі металів, 2024 р.

Джерело: складено автором на основі джерела [2].

За результатами проведеного дослідження біржової торгівлі дорогоцінними металами можемо стверджувати, що Лондонська біржа металів є ключовим світовим центром торгівлі дорогоцінними металами, що забезпечує глобальні стандарти ціноутворення та прозорість ринку. Біржова торгівля

дорогоцінними металами відіграє важливу роль у світовій фінансовій системі як інструмент інвестування та хеджування ризиків.

Аналіз наукової літератури свідчить, що основними чинниками, які впливають на сучасний стан розвитку біржової торгівлі у світі є: процеси глобалізації ринку, розвиток новітніх інформаційних технологій, посилення впливу глобальних фінансових учасників ринку, диверсифікація існуючих та виникнення нових фінансових інструментів, уніфікація норм регулювання біржових ринків, регіональні структурні зміни в активності світового біржового ринку [3].

Отже, біржова торгівля дорогоцінними металами є динамічним ринком, який характеризується різною волатильністю цін та обсягів торгів для різних металів, що створює як можливості, так і ризики для учасників ринку.

Список використаних джерел:

1. Добриніна Л.В. Система управління відходами в циркулярній економіці: фінансові, соціальні, екологічні та енергетичні детермінанти: монографія / За заг. ред. А. С. Росохатої та інші. Суми: Сумський державний університет. 2023. 313 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/94661 (дата звернення: 23.10.2024)
2. Precious metals. *The London Metal Exchange - an HKEX Company*. URL: https://www.lme.com/en/Metals/Precious (дата звернення: 23.10.2024).
3. Ніколайчук О. Розвиток біржової торгівлі: сучасний стан та перспективи. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2022. № 6. Том 2. С. 13-19. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekonnew/2022/VKNU-ES-2022-N6Part2(312).pdf#page=13 (дата звернення: 23.10.2024).

УДК 336.11(477)

Тюпа О. О.,
здобувач 31 групи ФМОІТ,
Одеський національний економічний університет
Науковий керівник: Домбровська С. О.,
к.е.н., старший викладач
Одеський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ФІНАНСАМИ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ

У сучасному світі цифрові валюти, такі як біткоїн та етеріум, стають все більш популярними та інтегрованими у фінансову систему. Ці валюти пропонують нові можливості для управління корпоративними фінансами, але також створюють низку викликів та проблем.

Однією з головних проблем управління корпоративними фінансами в епоху цифрових валют є їх висока волатильність. Ціни на криптовалюти можуть різко змінюватися протягом короткого часу, що створює значні ризики для компаній, які інвестують у ці активи. Наприклад, у 2020 році біткоїн зріс у ціні більш ніж у 300%, але потім втратив значну частину своєї вартості протягом 2021 року. Такі коливання можуть призвести до значних втрат для компаній, які не врахують ці ризики [1, с. 295-296].

Другою значною проблемою є регуляторні виклики. У багатьох країнах законодавство щодо криптактивів ще не повністю сформоване, що створює невизначеність для компаній. Наприклад, у США Комісія з цінних паперів та бірж (SEC) розглядає деякі цифрові валюти як цінні папери, що вимагає від компаній дотримання відповідних нормативних вимог. В Україні ситуація також неоднозначна, і компанії повинні враховувати можливі зміни в законодавстві.

Кібербезпека є ще однією важливою проблемою для управління корпоративними фінансами в епоху цифрових валют. Криптовактиви приваблюють кіберзлочинців через їх анонімність та децентралізовану природу.

Компанії, які використовують їх, повинні впроваджувати суворі заходи безпеки для захисту своїх активів від кібератак. Наприклад, у 2020 році японська криптовалютна біржа Coincheck втратила понад 500 мільйонів доларів через кібератаку.

Проблеми з ліквідністю також є значним викликом. Не всі криптовалюти мають високу ліквідність, що може ускладнити їх обмін на фіатні валюти або інші активи. Компанії повинні враховувати їх ліквідність при прийнятті рішень про інвестування та управління фінансами [2, с. 43-49].

Для аналізу впливу цифрових валют на корпоративні фінанси розглянемо (табл. 1) приклади компаній, які використовують криптовалюти, та їх досвід.

Таблиця 1

Приклади використання цифрових валют у корпоративних фінансах

№	Компанія	Використання криптовалют	Вплив на фінанси
1	Tesla	Інвестування в біткоїн	Збільшення прибутку за рахунок зростання ціни біткоїна
2	MicroStrategy	Інвестування в біткоїн	Збільшення прибутку, але також значні втрати через волатильність
3	Square	Прийняття біткоїна як платіжного засобу	Збільшення клієнтської бази та доходів
4	PayPal	Прийняття цифрових валют як платіжного засобу	Збільшення клієнтської бази та доходів
5	Coinbase	Криптовалютна біржа	Збільшення доходів за рахунок зростання популярності криптоактивів

Джерело: побудовано автором на основі [3]

У 2021 році Tesla інвестувала 1,5 мільярда доларів у біткоїн, що спричинило стрибок його ціни й збільшило прибутки компанії. Однак через волатильність криптовалюти підприємство зазнало також серйозних втрат. Цей приклад показує, що криптоінвестиції можуть бути як вигідними, так і ризиковими.

MicroStrategy вклала понад 2 мільярди доларів у біткоїн. Попри збільшення прибутку, компанія також відчула значні втрати через мінливість курсу, але

продовжує вкладати, незважаючи на ризики, що свідчить про їх віру в довгостроковий потенціал криптоактивів.

Square і PayPal почали приймати біткоїн як платіж, що дало поштовх доходам і розширило клієнтську базу компаній. Інвестиції в цифрові валюти також сприяли зростанню прибутку підприємств.

Coinbase – одна з найбільших криптобірж, яка отримала значні прибутки завдяки зростанню крипторинку. Інвестиції в криптовалюти принесли дохід, але ризики волатильності залишаються високими.

Україна має значний потенціал для розвитку інноваційних підходів до управління корпоративними фінансами в епоху цифрових валют. Зростаюча кількість IT-компаній та стартапів сприяє впровадженню нових технологій та методів. Державна підтримка та інвестиції в інноваційні проєкти можуть значно прискорити цей процес.

Отже, управління корпоративними фінансами в епоху цифрових валют вимагає адаптації до нових технологій та ризиків. Криптовалюти пропонують швидкі та безпечні транзакції, але їхня волатильність та регуляторна невизначеність створюють виклики. Успішні компанії інвестують у освіту та стратегії ризик-менеджменту, щоб залишатися конкурентоспроможними.

Список використаних джерел:

1. Бойко С. Аналіз розвитку міжнародного ринку криптовалют та прогнозування зростання активних адрес володіння bitcoin. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*. 2024. С. 292–297.
2. Сосновський Д. Р. Вплив цифрових валют і технологій блокчейн на інноваційний розвиток країн Європи (на прикладі Естонії та України). Київ, 2022. 53 с.
3. Румик І., Ковальчук Ю. Management of finances and processes using cryptocurrency technologies. *Scientific notes of the University "KROK"*. 2024. № 2(74). С. 11–21. URL: https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-74-11-21 (дата звернення: 20.10.2024).

УДК 336.71:004.9

Ушеренко С.В.

к.е.н,доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

Хатнюк Т.О.

здобувачка другого магістерського рівня вищої освіти,другий курс

ОПП «Фінансовий менеджмент і контролінг»,

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

НОВІТНІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Інновації в фінансах та зростання фінтех-індустрії мають різноспрямований вплив на економічні системи та банківські установи світу. З одного боку, фінтех-фірми сприяють збільшенню фінансової інклюзії, підвищуючи гнучкість, швидкість, доступність і якість фінансових послуг, що стимулює розвиток електронної комерції та криптовалютних операцій. З іншого боку, традиційні банки, які мають досвід та потенціал для масштабування, відчувають втрату клієнтів через наявність державного регулювання та нагляду, що знижує їхні конкурентні переваги.

У контексті цих викликів, в Україні та світі складається тенденція до співпраці між банками та фінансовими компаніями для збільшення прибутків та розширення асортименту фінансових послуг на вигідних економічних умовах. Це вимагає створення інтеграційних моделей, які б враховували досягнення фінтех-індустрії в межах розвитку диджиталізованих банківських екосистем. Розробка нових моделей, форм, методів і технологій для забезпечення якісних, швидких, безпечних і цифрових банківських послуг з мінімізацією трансакційних витрат стає особливо важливою в контексті наукових досліджень інтеграції банків та фінтех-компаній в Україні.

Конкурентна позиція національних економік у світовому масштабі визначається факторами нової фінансової системи, що базується на інформаційних комунікаціях та розширенні потоків віртуального фінансового капіталу. [1].

Сучасний розвиток банківської сфери демонструє відхід від традиційних моделей до більш гнучких та інноваційних форм, таких як директбанки, необанки та віртуальні банки. Ці поняття часто використовуються взаємозамінно, але можуть мати відмінності у бізнес-моделях та методах взаємодії з клієнтами, тому важливо більш детально визначити форми банківської системи [2].

FinTech охоплює широкий спектр фінансових послуг і сервісів, що базуються на інноваційних цифрових технологіях та програмних рішеннях. Серед них: технологія блокчейн; системи біометричного документування та ідентифікації; безготівкова інфраструктура; електронна валюта; електронна комерція; Інтернет речей (IoT); краудфандингові платформи; необанки; різноманітні платіжні системи; страхові сервіси; хмарні технології; штучний інтелект (наприклад, робо-адвізори, які виконують роль віртуальних фінансових консультантів); а також технології обробки великих масивів структурованих і неструктурованих даних (Big Data). Якщо у 2005 році світ працював із 4-5 мільярдами гігабайтів інформації, то вже у 2020 році цей показник досяг 50 зеттабайтів [1].

На рисунку 1 представлено схематичну класифікацію та взаємозв'язок між різними видами фінансових технологій, які використовуються у банківському секторі, фінансових компаніях та платформах P2P (Peer-to-Peer). Рисунок ілюструє ключові види фінансових послуг, які надаються традиційними банками, фінансовими компаніями, а також інноваційними фінансовими технологіями (FinTech), зокрема платформами, що підтримують цифрові транзакції, кредитування, використання блокчейн-технологій та інші сучасні рішення [2].

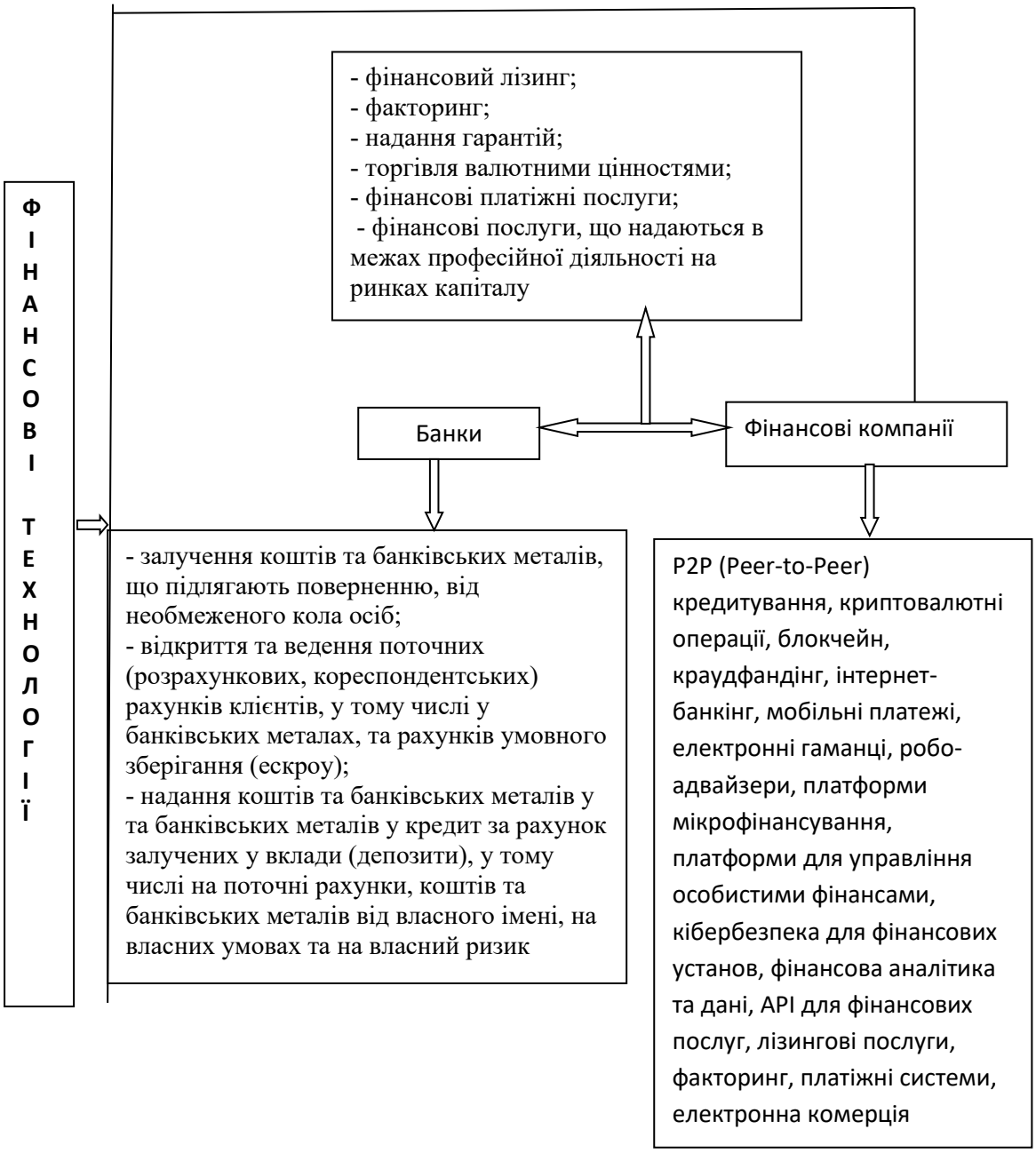

Рисунок 1. Взаємодія банків та фінансових компаній з позиції надання послуг [2]

Фінансові технології (FinTech) докорінно змінюють фінансову сферу, пропонуючи нові можливості для споживачів і бізнесу. Як показано на рисунку, банки, фінансові компанії та інноваційні платформи взаємодіють, створюючи широкий спектр послуг — від традиційного кредитування до блокчейн-операцій

та мобільних платежів. Це сприяє підвищенню зручності, швидкості та доступності фінансових продуктів, особливо для тих, хто раніше був позбавлений доступу до них.

Значною перевагою FinTech є посилення фінансової інклюзії та підтримка малого бізнесу. Завдяки цифровим платформам, таким як краудфандинг або P2P-кредитування, користувачі отримують нові інструменти для фінансування своїх потреб. Водночас розвиток FinTech стимулює традиційні банки адаптувати свої підходи, інтегруючи сучасні технології та оптимізуючи послуги.

Операційні процеси у фінтех-компаніях часто менш бюрократизовані, що сприяє швидшій обробці запитів клієнтів, особливо у сферах мобільних платежів та онлайн-кредитування. Доступність їхніх сервісів також є вагомою перевагою, оскільки такі послуги, як мікрофінансування або краудфандінг, орієнтовані на клієнтів, які не завжди відповідають жорстким вимогам банків. Водночас, завдяки автоматизації процесів, фінтех може зменшувати витрати на надання послуг, що робить їх економічно привабливішими порівняно з банками [4].

Стратегічні партнерства між фінтех-компаніями та спеціалізованими банками спрямовані на обслуговування клієнтів із різним ризиковим профілем, включаючи маржинальних і тих, що мають високий ризик, дозволяючи фінтех-кредиторам конкурувати на цих ринках.

Зазначені зміни в банківській діяльності та поведінці клієнтів сприяють формуванню інтегрованої фінтех-екосистеми, яка відповідає потребам всіх учасників ринку, включаючи споживачів, корпорації та державу [3].

Таким чином, перехід фінансових операцій в онлайн став ключовою особливістю зміни ландшафту ринку фінансових послуг. Враховуючи переваги цифрових операцій, фінансовий сектор активно впроваджує інноваційні продукти та технології на ринок. Багато науковців, фінансових експертів та представників галузі фінтех вважають, що фінтех має потенціал суттєво замінити собою традиційні фінансові послуги, що надавалися банками.

Список використаних джерел:

1. Ушеренко С.В., Косько О.В., Грищук А.С. Фінансові технології в корпоративному секторі підприємництва в умовах кризових явищ в національній економіці. Сучасні аспекти науки: XLVI міжнародна колективна монографія. Чехія: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2024 р., с. 180–203.
2. Жердецька Л. В., Ткач В. С. Банківська система у забезпеченні економічного зростання: теорія та емпіричний взаємозв'язок. Науковий вісник Одеського національного економічного університету: зб. наук. праць. Одеса: Одеський національний економічний університет. № 7–8 (284–285). 2021 р., с. 33–46.
3. Мещеряков, А., Боденчук, Л., Ліганенко, І., Рибак, О., & Лобунець, Т. Тенденції розвитку банківської системи України в умовах воєнних дій та глобалізаційних впливів. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice,* 3(50), 2023 р., с. 8–22. https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.50.2023.3993 (дата звернення: 10.11.2024)
4. Balassa B. (2020) The theory of Economic Integration. Homewood, Illinois: Richard D. Irvin, p. 304

УДК 336.64

Фербей Г. М.,
здобувачка магістерського рівня вищої освіти
освітня програма «Фінансовий менеджмент і контролінг»
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник: Свідерська І. М.,
к.е.н, доцент,
доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ У ПРИЙНЯТТІ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ ВІЙНИ

У сучасних умовах цифровізація є ключовим драйвером незламності держави та бізнесу. Активне використання цифрових технологій дозволяє урядовим органам та компаніям забезпечувати безперебійність та стійкість

фінансових процесів, швидке реагування на кризи, мінімізацію ризиків та оптимізацію управління ресурсами.

Цифрові технології забезпечують зручний та надійний доступ до інформації в режимі реального часу, що дозволяє керівникам приймати зважені рішення та планувати фінансові потоки. За допомогою сучасних технологій підприємства можуть контролювати свої витрати, прибутки, моніторити зміни в економічній ситуації та редагувати фінансові стратегії.

Платформи для обробки фінансових даних та хмарні сервіси сприяють тому, що навіть в умовах релокації бізнесу або втрати офісів можна віддалено мати доступ до важливих фінансових документів та звітів [1].

Для банківської системи та фінансових установ цифровізація дозволяє підтримувати високу якість надання послуг в умовах фізичної небезпеки для відділень та інфраструктури. Воєнний час спонукав банки швидше впроваджувати мобільні банкінгові платформи, безконтактні транзакції та системи цифрової ідентифікації клієнтів. Крім того, надання державних послуг через електронні платформи, такі як «Дія», дозволяє громадянам швидко отримувати допомогу, субсидії чи інші фінансові ресурси.

Цифрові інструменти також стали ключовими у збереженні безпеки фінансових даних та боротьбі з шахрайством. Використання блокчейн-технологій, криптографії та багатофакторної автентифікації дозволяє захищати конфіденційну інформацію від кібератак та зменшувати ризики втрати коштів. Окрім цього, цифрові системи допомагають відстежувати та аналізувати фінансові потоки міжнародної допомоги, що надходить для підтримки економіки України під час війни [2].

Цифровізація у фінансах дозволяє більш ефективно управляти фінансовими ризиками та приймати рішення на основі великих баз даних. Використання аналітики даних і штучного інтелекту дає змогу фінансовим менеджерам прогнозувати можливі сценарії розвитку ситуації та обирати оптимальні рішення. Це особливо важливо для бізнесів, які потребують швидкої

адаптації до змін на ринку через коливання цін, логістичні труднощі та обмеження в поставках.

Крім того, цифрові платформи забезпечують можливість співпраці та комунікації на відстані, що дозволяє підтримувати фінансові операції навіть у разі розпорошення команд через переміщення працівників. Воєнний стан змушує державний сектор та компанії активніше впроваджувати віддалені робочі процеси, що підвищує гнучкість у фінансовому управлінні. Це сприяє зниженню залежності від фізичної присутності працівників в офісі, забезпечуючи безперервність роботи навіть у найскладніших умовах.

Не менш важливим аспектом є підтримка цифровими інструментами волонтерських і благодійних ініціатив, що забезпечують додаткові фінансові ресурси для України. Завдяки платформам для збору коштів громадяни та міжнародні партнери можуть легко й швидко переказувати гроші на потреби армії, гуманітарної допомоги та відновлення інфраструктури. Це спрощує процес фінансового обліку та звітності для благодійних організацій, забезпечуючи прозорість та підзвітність у використанні коштів. Як приклад, варто відзначити офіційну андрейзингову платформу UNITED24, на якій з часу повномасштабного вторгнення до 25 жовтня 2024 року зібрано 745 318 398 дол. США, що є внеском в глобальну безпеку та демократію [3].

Таким чином, цифровізація фінансових рішень стала стратегічною необхідністю, що дозволяє не тільки оптимізувати роботу фінансових установ та компаній, але й сприяє стабілізації економічної ситуації загалом. Цей процес став однією з ключових ланок для забезпечення фінансової стійкості країни під час війни і буде відігравати центральну роль у відбудові економіки України в післявоєнний період, дозволяючи швидше відновити інфраструктуру та підтримати економічний розвиток.

Список використаних джерел:

1. Роль цифрових технологій для ефективного фінансово-облікового управління суб’єктів господарювання. URL:

https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2024-11-09-02/2024-11-09-02 https:// (дата звернення: 29.10.2024).
2. Blockchain як новітній фінансовий інститут: процеси, стратегії, технології та практика застосування в умовах цифровізації економіки. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9883 (дата звернення: 30.10.2024).
3. Офіційний веб сайт урядової платформи в Україні https://files.u24.gov.ua/reports/29-10-2024/Report_20241025_Rebuild.pdf (дата звернення: 31.10.2024).

УДК 336

Харламов А.Г.
студент 38 групи
факультет економіки та управління підприємництвом
Науковий керівник: Добриніна Л.В.
к.е.н., ст. викладач кафедри ФМФР
Одеського національного економічного університет

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Біржова діяльність в Україні має важливе значення для стабільного функціонування фінансової системи. Вона забезпечує механізм для обігу капіталу, залучення інвестицій і підтримує ліквідність на ринку. Однак для ефективної роботи ринку необхідно впровадження дієвих механізмів державного регулювання, яке сприяє забезпеченню стабільності та захисту прав учасників біржової діяльності[1].

Основною метою державного регулювання біржової діяльності є створення прозорих та ефективних умов для функціонування фондових і товарних бірж в Україні. Одним із важливих елементів такого регулювання є забезпечення дотримання законодавства, підтримка фінансової стабільності та запобігання маніпулюванню ринком. Важливо, щоб система регулювання була

здатна своєчасно реагувати на зміни в економічній ситуації та забезпечувати захист інтересів усіх учасників ринку, зокрема інвесторів, підприємств та держави[2].

Проте, незважаючи на існуючі нормативно-правові акти, ринок біржової діяльності в Україні стикається з низкою проблем. Однією з головних проблем є недостатня ліквідність українських бірж, що ускладнює залучення значних інвестицій і обмежує можливості для розвитку підприємств. Крім того, відсутність прозорості у процесах торгівлі та управлінні біржами створює додаткові ризики для інвесторів і може призводити до маніпулювання ринком[3].

Одним з важливих аспектів вдосконалення регулювання є інтеграція українських біржових платформ з міжнародними фінансовими ринками. Це дозволить залучити іноземні інвестиції, а також підвищити конкурентоспроможність вітчизняних бірж на глобальній арені. Для цього необхідно привести українське законодавство у відповідність з міжнародними стандартами і сприяти розвитку інфраструктури ринку[4].

Іншим важливим напрямом є створення умов для більш активного залучення фінансових посередників, таких як брокери та депозитарії. Вони відіграють ключову роль у розвитку ринку цінних паперів, оскільки забезпечують безперебійне виконання угод та гарантують довіру до процесів обігу цінних паперів[4].

Отже, для забезпечення стабільності фінансового ринку України необхідні суттєві реформи в сфері біржової діяльності. Перш за все, це повинно бути спрямоване на підвищення ліквідності, прозорості та зменшення корупційних ризиків. Також важливо створити умови для інтеграції з міжнародними фінансовими ринками та удосконалення контролю за діяльністю біржових платформ, що сприятиме залученню інвестицій і розвитку економіки України в цілому.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко О.М. Добриніна Л.В. Гончаренко А М. Розвиток інфраструктури фондового ринку України для забезпечення ефективної

інвестиційної діяльності: теоретичні аспекти. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету.* Збірник наукових праць №7-8 (284-285), 2021. С.15-23

2. Мальцева, Т. В. «Ефективність державного регулювання фінансових ринків». – Одеса: Видавництво «Юридичний центр», 2021. – 250 с.
3. Лазарев С. І. Інновації в регулюванні фондового ринку. Київ: Видавництво «Фінансовий світ», 2022. 290 с.
4. Костенко, А. І. «Правові основи функціонування бірж в Україні». – Львів: Видавництво «Юридична наука», 2022. – 248 с.

УДК 339.727

Цапяк А.В.

студентка 31 групи

факультету фінансів та банківської справи

Науковий керівник: Добриніна Л.В.

к.е.н., ст. викладач кафедри ФМФР

Одеського національного економічного університету

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ ФОРЕКС

Валютна біржа FOREX є найбільшим у світі децентралізованим ринком за об'ємом торгів і ліквідності, де відбувається купівля-продаж іноземної валюти. На цьому ринку здійснюються торговельні, інвестиційні, спекулятивні, хеджувальні та регулюючі операції. FOREX характеризується відсутністю мінімального депозиту для початку торгівлі, високою ліквідністю валютних інструментів, причому 95% обігу забезпечує спекулятивний капітал валютних трейдерів.

Найпопулярнішими валютами на FOREX є долар США, євро, британський фунт, японська єна, швейцарський франк, канадський та австралійський долари. Аналіз середньоденних оборотів ринку за 2004-2022 роки демонструє переважно позитивну динаміку, з піком активності у 2022 році. Ключовими факторами

зростання обороту стали активність фінансових інститутів, диверсифікація портфелів довгострокових інвесторів та привабливий рівень доходності для короткострокових стратегій[1].

За період 2019-2022 років спостерігалися значні зміни у попиті на різні валюти. Зокрема, відзначено суттєве зростання попиту на канадський долар, шведську крону та швейцарський франк, помірне зростання для фунта стерлінгів та долара США, а також зниження попиту на долар Гонконгу та новозеландський долар[2].

FOREX приваблює трейдерів цілодобовою роботою, високим рівнем ліквідності, можливістю отримання прибутку при будь-якому русі ринку, низьким порогом входу та можливістю використання кредитного плеча. Однак в Україні розвиток цього ринку стикається з рядом проблем, включаючи обмежену кількість банків, що надають брокерські послуги, діяльність форекс-клубів поза межами законодавства, відсутність гарантій збереження коштів клієнтів та низький рівень фінансової грамотності населення[3].

Перспективи розвитку ринку FOREX пов'язані з впровадженням технологічних інновацій, посиленням регуляторного нагляду, інтеграцією криптовалют та цифрових валют центральних банків, а також зростанням впливу азійських економік на структуру ринку[4].

Підсумовуючи, FOREX залишається найбільшим фінансовим ринком світу за обсягом торгів, характеризується збільшенням середньоденних оборотів, з ключовими валютами - доларом США, євро та єною. Для повноцінного розвитку ринку FOREX в Україні необхідна реорганізація юридичної бази та підвищення фінансової грамотності населення.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко О.М. Добриніна Л.В. Гончаренко А М. Розвиток інфраструктури фондового ринку України для забезпечення ефективної інвестиційної діяльності: теоретичні аспекти. *Науковий вісник Одеського*

національного економічного університету. Збірник наукових праць №7-8 (284-285), 2021. С.15-23

2. Що таке Форекс? URL: https://tradersunion.com/ua/whatis-forex/ (дата звернення: 26.09.2024).
3. Чим біржа Форекс приваблює новачків. URL: https://tvoemisto.tv/news/chym_birzha_foreks_pryvablyuie_novachkiv_91696.html (дата звернення: 26.09.2024).
4. Нєізвєстна О. В., Бойко О. О. Дослідження основних тенденцій і обсягів операцій на ринку Forex. Ефективна економіка. 2018. № 1. (дата звернення: 26.09.2024).

УДК 336.6

Чухно А.Р.,

здобувачка вищої оасвіти

Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана

СУЧАСНИЙ СТАН РЕЛОКАЦІЇ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Війна змусила вітчизняні підприємства шукати шляхи пристосування до нових умов бізнес-середовища. Одним з таких методів адаптивного управління є релокація. Саме даний процес дає можливість не тільки зберегти можливість для подальшої діяльності, але й забезпечити її ефективність.

Релокація може реалізовуватись власними силами підприємства або за допомогою програми державної підтримки [4].

Державна підтримка релокації, як невідкладний захід переміщення підприємств в безпечну зону [3], передбачає допомогу у підборі місця нового розташування, допомогу з перевезенням, допомогу щодо кадрових питань та підтримку у відновленні логістики, зв’язків з партнерами. Джерелом інформаційного забезпечення підприємств та приймаючих громад з питань релокації є відповідні Посібники [2; 5].

Саме переміщення підприємства чи його частини може здійснюватися самостійно або за допомогою АТ «Укрпошта» чи АТ «Укрзалізниця».

Проаналізуємо тенденції процесу релокації вітчизняних підприємств.

Відповідно до даних ЄДР станом на початок 2024 року 18 944 підприємства змінили своє місце реєстрації, майже 5% з яких здійснили релокацію за допомогою урядової програми [1]. Тобто, в Україні переважає релокація, яка здійснюється та реалізується за рахунок самих підприємств.

Відповідно до даних Опендатабот [1] найбільше підприємств переїхало з Києва (6 291 од. або 33,3%), Дніпропетровської (1 816 од. або 9,6%), Київської (1 616 од. або 8,6%), Одеської (1 194 од. або 6,3%) та Харківської (990 од. або 5,2%) областей.

Але як не дивно дані області і є тими, котрі підприємства найбільше обирали для переїзду. Серед лідерів: Київ – 5 283 підприємств або 27,9% від загальної кількості, Київська область – 1 947 підприємств або 10,3% від загальної кількості, Дніпропетровщина – 8,3%, Харківщина – 8,1%, Одеська область – 7,5% та Львівська область – 6,9% підприємств [1].

Щодо релокації, яка здійснювалась за програми державної підтримки, найбільше компаній було релоковано у західні області України, зокрема у Львівську (23,6%), Закарпатську (14,2%) та Чернівецьку (9,2%) області [1].

Найпопулярнішими маршрутами релокації бізнесу в Україні за період 2022-2023 років є: Київ – Київська область (5,2%), Київська область – Київ (4,1%), Київ – Дніпропетровська область (4,1%) та Дніпропетровська область – Київ (4%) [1].

Близько 176 підприємств повернулись у місце постійного розташування [1]. В основному поверталися з західних областей до східних – Дніпропетровщину, Харківщину та Запоріжжя. Причиною повернення релокованих підприємств, як правило, було через:

- відновлення стабільності та деокупацію території;
- брак персоналу та неможливість повернути власних працівників;
- прагнення поновити зв’язки з клієнтами та постачальниками;

- адміністративний та податковий тиск у місці релокації.

Ще 626 підприємств декілька разів релокували, але в регіон свого походження не повернулись[1]..

Проаналізуємо, в якій сфері задіяні релоковані підприємства (див. рис.1).

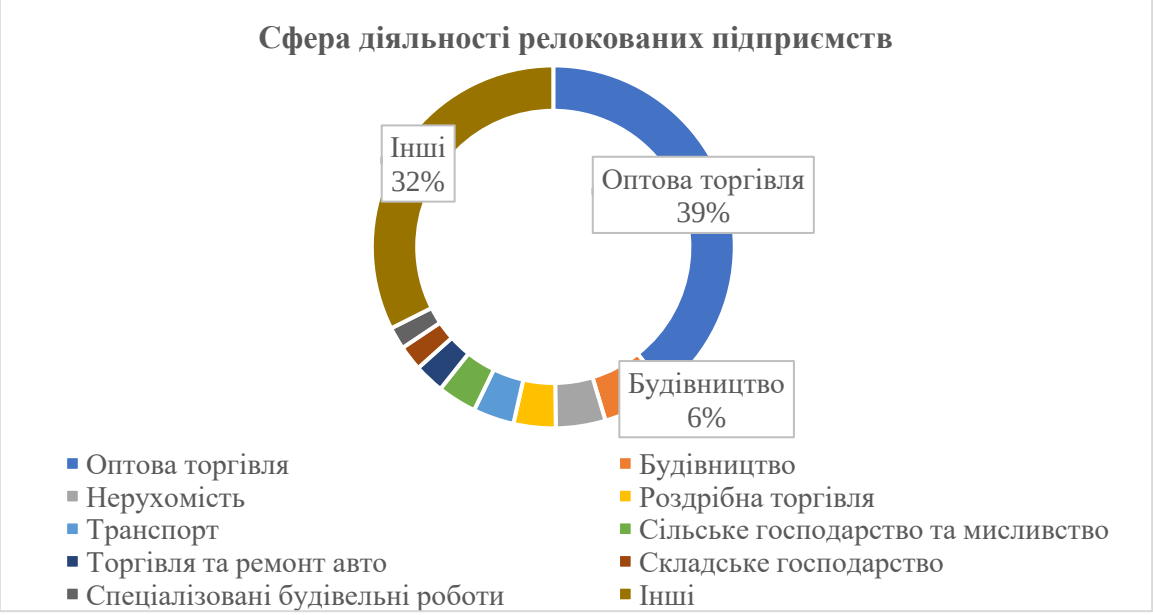

Рисунок 1. – Розподіл за сферою діяльності підприємств-релокантів [1]

Як видно з рис.1 найбільше релокувалися підприємства оптової торгівлі та підприємства задіяні в сфері будівництва.

Отже, незважаючи на те, що підприємства релоковані за державної підтримки обирали для релокації західні області України, в цілому ж переважна більшість обирають Київ та Київщину. Також спостерігається пожвавлення релокації бізнесу на Дніпропетровщині та Харківщині завдяки деокупації та перенесення лінії фронту. Основна більшість релокованих компаній адаптувались на новому місці, що стало можливим завдяки зацікавленості громад, які їх приймають. Загалом, релокація — це виклик, але при правильному підході вона відкриває нові можливості для зростання та успіху.

Список використаних джерел:

1. Куди найчастіше переїжджає український бізнес? URL: https://opendatabot.ua/analytics/business-relocation-2023 (дата звернення: 25.10.24).

2. Посібник з релокації підприємств. URL: relokacziya-pidprиємstv.pdf (golocal-ukraine.com) (дата звернення: 25.10.24).

3. Про затвердження плану невідкладних заходів з переміщення у разі потреби виробничих потужностей суб'єктів господарювання з територій, де ведуться бойові дії та/або є загроза бойових дій, на безпечну територію: станом на 25 березня 2022 р. / Кабінет Міністрів України. *Офіційний Вісник України*. 2022. № 28. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2022-%D1%80#Text (дата звернення: 25.10.24).

4. Програма релокації підприємств. URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv (дата звернення: 25.10.24).

5. Релокація підприємств: посібник для приймаючої сторони. URL: posibnik-dlya-prijmayuchoї-gromadi.pdf (golocal-ukraine.com). (дата звернення: 25.10.24).

УДК 336.7

Яременко О. О.

магістрант 2 року навчання

ННІ Економіки і права

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ПОБУДОВА ПАНЕЛІ МОНІТОРИНГУ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ

Достатній рівень ліквідності банків є запорукою їх фінансової стійкості, стабільної та безперебійної роботи. Тому проблеми управління ліквідністю комерційних банків потребують постійного дослідження та вжиття ефективних заходів

Ефективне управління ліквідністю є важливим фактором для безперебійної роботи банку та оптимального використання його ресурсів. Для забезпечення ефективного функціонування та високого рівня ліквідності банки повинні постійно

проводити моніторинг рівня ліквідності, щоб уникнути ризиків кризових ситуацій. У зв'язку з цим, керівництво постійно розглядає можливості автоматизації деяких аспектів цього процесу оцінки. Особлива увага приділяється візуалізації даних, отриманих під час аналізу.

Створення панелі моніторингу показників ліквідності банку в програмному середовищі MS Excel дозволить автоматизувати процес візуалізації даних і прискорити роботу з ними. Панель моніторингу складається з зведених таблиць та діаграм, які використовуються для візуалізації результатів аналізу ліквідності банку.

Розрахунки проводяться на базі фінансової звітності АТ КБ «Приватбанк» Метою розробки панелі моніторингу є автоматизація процесу візуалізації даних та прискорення роботи з ними.

Основою моніторингу є схема, яка передбачає відстеження індикаторів ліквідності банку. У цій схемі визначається послідовність аналізу фактичних показників і встановлюються конкретні кроки, що повинні бути вжиті у разі виникнення певних ситуацій. Для ефективного використання схеми застосовуються графіки, діаграми та спеціальні програмні засоби, що допомагають виявити причини негативних процесів і подій [1].

Моніторинг зазвичай включає два етапи. Перший етап полягає у порівнянні планових і фактичних показників (аналіз план-фактів). На другому етапі здійснюється оперативна діагностика стану ліквідності [1].

Вихідними даними для створення панелі моніторингу є показники ліквідності банку. Серед них: грошові кошти та їх еквіваленти, загальна сума активів, кошти клієнтів, загальна сума зобов'язань, накопичений дефіцит і загальна сума капіталу. Дані показники відносяться до різних розділів балансу: активів, зобов’язань та капіталу.

Зібравши всю необхідну інформацію, яку фінансовий аналітик використовує для моніторингу, створюється окремий лист у програмному середовищі MS Excel для панелі моніторингу. Один зі способів отримання інформації про складові балансу передбачає побудову зведеної таблиці.

Один зі способів отримання інформації про складові балансу передбачає побудову зведеної таблиці. Зведена таблиця є спеціалізованим типом таблиці, створеної на основі однієї або декількох вихідних таблиць. Її основна відмінність полягає в тому, що вона агрегує інформацію з різних джерел, що дозволяє зручно аналізувати та порівнювати дані.

Для керування зведеною таблицею та швидкого фільтрування даних за певним критерієм застосовують елемент зрізу або роздільник. Роздільники в таблицях та зведених таблицях дозволяють швидко фільтрувати дані за допомогою кнопок, відображаючи поточний стан фільтрації. Це полегшує розуміння того, які дані наразі показуються. Використання роздільників суттєво спрощує процес фільтрації даних.

На панелі розташована також зведена діаграма, яка дає аналітику змогу візуалізувати показники фінансової звітності за 2019-2023 роки. Створення зведених діаграм є важливим етапом у процесі аналізу даних, оскільки вони сприяють швидкому і легкому поданню результатів. Елементи керування діаграмою дозволяють аналітику відображати лише необхідну інформацію, що значно спрощує процес фільтрації та візуалізації даних. Загальний вигляд розробленої панелі моніторингу можна побачити на рис. 1.

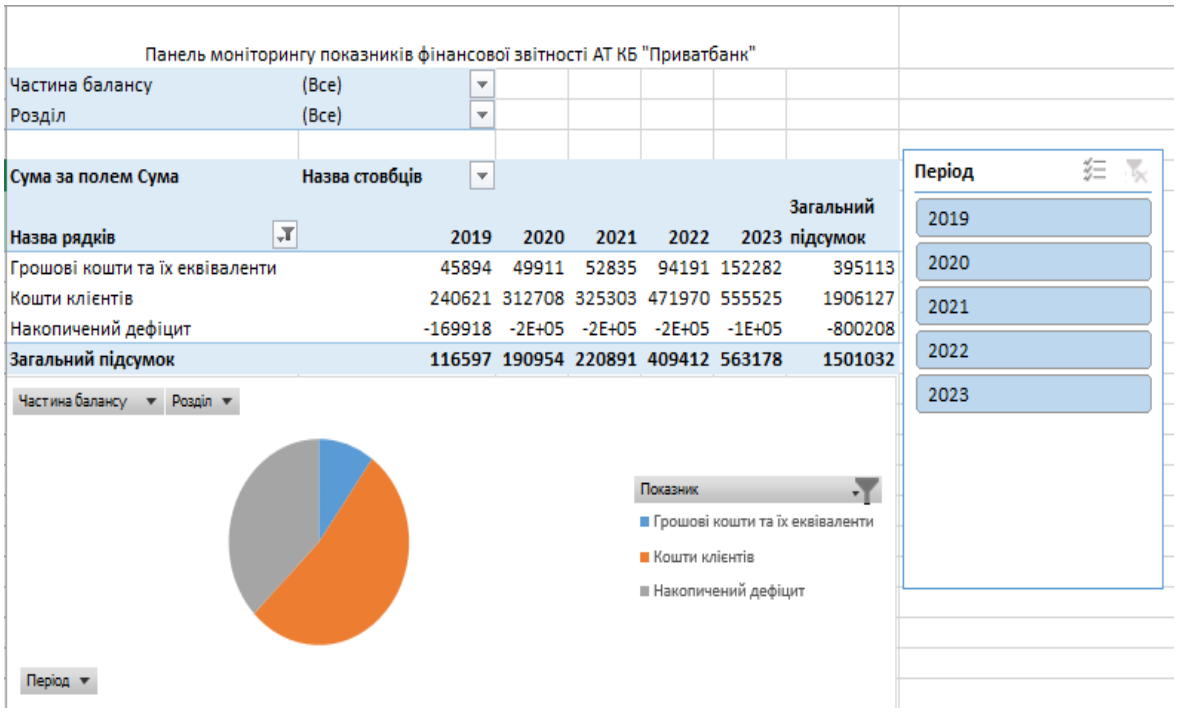

Рис. 1. Панель моніторингу показників ліквідності АТ КБ «Приватбанк»

Отже, можна зробити висновок, що розроблена панель моніторингу показників ліквідності банку значно покращує ефективність візуалізації та автоматизації процесу фільтрації даних. Ця панель забезпечує швидкий доступ до необхідної інформації, що дозволяє фінансовим аналітикам оперативно реагувати на зміни в ліквідності банку. Вона також надає можливість вибирати й аналізувати дані за певними критеріями, полегшуючи процес прийняття рішень.

Список використаних джерел:

1. Інформаційні системи та технології: навчальний посібник / С. Г. Шило, Г. В. Щербак, К. В. Огурцова. Харків: Вид. ХНЕУ, 2013. 220 с. URL: http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/6131

Наукове видання

Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами

Збірник матеріалів
VIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених

15 листопада 2024 р.

Підп. до друку 29.11.2024. Формат 60×84/8.
Друк. арк. 30,12. Зам. 24-5885
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
03680, м. Київ, проспект Берестейський, 54/1
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)
E-mail: litera@kneu.edu.ua